Prima pars Biblie ... ...

Secunda Pars

N. Inw. 295.

Rest. J. Wyżga 1933. Brakujące kawałki skóry na brzegach i na grzbiecie dodane. Nowe wyklejki. Podlepiono zbutwiałe karty.

AA. I. 6.

III

1114

295.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare
necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus ab-
nuere sententie est. sed magnitudo operis impositi ita
cervices premit. ut ante sub fasce ruendum sit quam levan-
dum. Accedunt ad hoc invidorum studia qui omne quod scribimus rep-
rehendendum putant et interdum contra se conscientia repugnante publice
lacerant que occulte legunt in tantum ut clamare compellar et
dicere. Domine libera animam meam a labiis iniquis et a lingua
dolosa. Tercius annus est quod semper scribitis et rescribitis ut hesdre
librum et hester vobis de hebreo transferrem quasi non habeatis greca
et latina volumina. Aut quicquid illud est quod a nobis vertitur non
statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem ut ait quidam
niti. neque aliud fatigando nisi odium querere extreme dementie
est. Itaque obsecro vos mi domnion et rogatiane domini carissi-
mi. ut privata lectione contenti libros non efferatis in publicum
ne fastidiosis cibos ingeratis. videtis quod eorum supercilium. qui iu-
dicare tantum de aliis et ipsi facere nichil noverunt. Si qui autem
fratrum sunt quibus nostra non displicent hiis tribuatis ex-
emplar. admonentes ut hebrea nomina. quorum grandis co-
pia in hoc volumine est distincte et per intervalla scribant. Nichil
enim proderit emendasse libros nisi emendatio librariorum diligentia
conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus est
liber. nec apocriforum tercii et quarti libri sompniis delectetur.
Quia et apud hebreos hesdre neemie quod sermones in
unum volumen coartantur et que non habentur apud illos nec de
viginti quattuor senibus procul sunt abicienda. Si quis
autem lxx vobis opposuerit interpretes. quorum exemplaria va-
rietas ipsa lacerata et eversa demonstrat. nec potest utique verum
asseri quod diversum est mittite eum ad evangelia. in quibus
multa ponuntur de veteri testamento que apud lxx interpretes non ha-
bentur. velut illud quoniam nazareus vocabitur. Et ex egypto voca-
vi filium meum. Et videbunt in quem compunxerunt. Multaque
alia que latiori operi reservamus. Et querite ab eo ubi scripta sint.
Cumque proferre non potuerit. vos legite de hiis exempla-
ribus que nuper a nobis edita maledicorum quottidie linguis
confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam. certe quod illatu-
rus sum equissimum est. Edidi aliquid quod non habetur in greco
vel aliter habetur quam a me versum est. Quid interpretem laniat

in iurgium Hebreos ut ipsis lectoribus translationis mee vel ar-
rogent vel derogent fidem. Porro aliud est si clausis quod dicitur
oculis michi volunt maledicere et non imitantur Grecorum studium
et benivolentiam qui post septuaginta translatores iam Christi
euangelio coruscante iudeos et ebionitas legis veteris interpretes a-
quilam videlicet et Symmachum et Theodotionem et curiose le-
gunt et per Origenis laborem in exaplis ecclesiis dedicaverunt. Quanto
magis latini grati esse deberent si exultantem cernerent Greciam a
se aliquid mutuari. Primum enim magnorum sumptuum est et infini-
te difficultatis exemplaria posse habere omnia deinde etiam
qui habuerint et hebrei sermonis ignari sunt magis errabunt
ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientis-
simo cuipiam nuper apud Grecos accidit ut interdum scripture
relinquens uniuscuiusque interpretis sequeretur errorem. Nos autem
qui hebree lingue saltem parvam habemus scientiam et latinus nobis
utcumque sermo non deest et de aliis magis possumus iudicare et ea que
ipsi intelligimus in nostra lingua exprimere. Itaque licet excetra
sibilet victorque Sinon incendia iactet numquam meum iuvante Christo
silebit eloquium etiam si precisa lingua balbutiat. Legant qui
volunt qui nolunt abiciant et eventilent apices litteras calumni-
entur magis vestra caritate provocabor ad studium quam illorum
detractione et odio deterrebor. Incipit liber Esdre

c. i

In anno primo Cyri regis Persarum ut compleretur verbum
domini ex ore Ieremie suscitavit dominus spiritum Cyri regis Persarum
et traduxit vocem in omni regno suo etiam per scripturam dicens
Hec dicit Cyrus rex Persarum Omnia regna terre dedit michi dominus deus
celi et terre et ipse precepit michi ut edificarem ei domum in Ierusalem
que est in Iudea Quis est in vobis de universo populo eius Sit deus
illius cum eo ascendat in Ierusalem que est in Iudea et edificet domum
domini dei Israel Ipse est deus qui est in Ierusalem et omnes reliqui
in cunctis locis ubicumque habitent adiuvent eum viri de loco suo
argento et auro et substantia et pecoribus excepto quod
voluntarie offerunt templo dei quod est in Ierusalem Et surrexerunt
principes patrum de Iuda et Beniamin et sacerdotes et levite
et omnis cuius suscitavit deus spiritum ut ascenderet ad edificandum
templum domini quod erat in Ierusalem Universique qui erant in cir-
cuitu adiuverunt manus in vasis argenteis et aureis in
substantia in supellectili in iumentis exceptis his que sponte
obtulerant Rex vero Cyrus protulit vasa templi domini que
tulerat Nabuchodonosor de Ierusalem et posuerat ea in templo
dei sui Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per manum Mi-
thridatis filii Gazabar et adnumeravit ea Sasabasar

principi iude. Et hic e nu͂us eoru͂ phiale auree xxx phia
le argentee mille cultri xxix vasa alia mille Omnia va
sa aurea et argentea v m͂ et cccc vniu͂sa tulit Salabath
sar cum hys qui ascendebant de tra͂smigratione bibilonis

c. ij. Hy sunt autem p͂uincie filij qui asc͂e Cum jrl͂m
derunt de captiuitate quam tra͂stulerat Nabuchod͂o͂ rex Ba
bilonis in bibilone Reu͂si sunt in jrl͂m et iudeam vnus
quisque in ciuitate sua. qui venu͂t cu͂ zorobabel. yesua ne
emia. sar Saraya Rahel a mardocha mesfar. Belgudi reu
m. Bayna Nu͂us viro͂ ppli ysl͂ filij pharos duo milia c
lxxv filij ariethy dcc lxxv. filij yesephana ccc lxxv. filij se
phatia ccc lxxv. filij arca. dcc lxxv. filij pha et moab. fili
oru͂ iosue et ioab duo milia dcc xxij filij elam mille cc
liiij filij zethna dccc xlv filij zachai ~~et~~ dcc lx. filij bam
dc xlij filij bebay dc xxiij filij azgad mille cc xxij filij a
donichan dc lxvi filij beguai duo milia lvj. filij adin ccc liiij
filij ether qui erant ex ezechia xc viij filij Besay ccc xxiij filij
ioram c xij filij asom cc xxiij filij gebar xc v filij Bethleem c
xxiij filij nethupha lvj viri anathoth c xxviij filij asma
neth xlij filij cariathiarim cefira et bethoth dcc xliij filij
arama et gabaa dc xxi viri magmas c xxij viri Bethel
et gai cc xxiij filij nebo lij filij melis megis c lvj. filij he
lam alterius m͂ cc liiij filij harim ccc xx filij ioyada et ono
dcc xxv filij iericho ccc xlv filij Sanaa tria milia dc xxx sac
dotes filij ydia in domo yesue dccc lxxiij filij Emcor mille
et xlvij filij harim mille xvij leuite filij yesue et cedmiel fili
orum conne lxxiiij cantores filij asaph c xxviij filij ianu
toru͂ filij sellum filij apher filij thelmon filij achub filij a
ritha filij solda filij sobai vniu͂si c xxx viij Nathinnei
filij oza filij asupha filij theb filij Boath filij ceros. filij
zazaya filij phadon filij selmai filij annan. filij gaddei fi
lij gazer filij chracaya. filij nethoal. filij rasim. filij gazem
filij aram. filij phazee filij bezee filij asennaa. filij iunnim
filij nethusim filij Becherib. filij achupha filij assur. filij
besbith filij marda filij ana filij berthos. filij zizara filij
thema filij nazia filij achupha filij seruorum Salois
filij zophei. filij zopheret filij pharudo filij yada yala
filij dercon. filij gedel filij zaphatia filij athil filij fore
roth. qui erant de azebam. filij amim. omnes Nathin
nei et filij suoru͂ Salomonis ccc xc ij Et hij qui ascen-

derunt de thelmela thelersa cherub et edon et mer et
non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen
suum utrum ex israel essent filii de laya filii tobya filii necho
da dc lii et de filiis sacerdotum filii obia filii achos filii
berzellai qui accepit de filiabus bezella galaaditis u
xorem et vocatus est nomine eorum hii quesierunt scri
pturam genealogie sue et non invenerunt et eiecti sunt
de sacerdocio et dixit athersatha eis ut non comederent
de sancto sanctorum donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus
omnis multitudo quasi unus vir xlii milia ccc lx exceptis servis eorum
et ancillis qui erant vii milia ccc xxxvii et in ipsis can
tores atque cantatrices cc equi eorum dcc xxxvi muli
eorum cc xlv cameli eorum cccc xxxv azini eorum vi milia
dcc xx et de principibus patrum cum ingrederentur templum
domini quod est in iherusalem sponte obtulerunt in domum domini
ad construendam eam in loco suo secundum vires suas dederunt
impensas operis auri solidos lxi milia et mille argenti mnas
v milia et vestes sacerdotales c habitaverunt ergo sacerdotes et levite
de populo et cantores et ianitores et nathinnei in urbi
bus suis universusque israel in civitatibus suis

c. iii. Iamque venerat mensis vii et erant filii israel in civitatibus
suis congregatus est ergo populus quasi vir unus in iherusalem et
surrexit iosue filius iosedech et fratres eius sacerdotes et
zorobabel filius salathiel et fratres eius et edificaverunt
altare dei israel ut offerrent in eo holocaustomata sicut
scriptum est in lege moysi viri dei collocaverunt autem
altare super bases suas deterrentibus eos per circuitum populis
terrarum et obtulerunt super illud holocaustum domino ma
ne et vespere feceruntque solemnitatem thabernaculorum sicut
scriptum est et holocaustum diebus singulis per ordinem sicut
scriptum est opus diei in die suo et post hec holocau
stum iuge tam in kalendis quam in solemnitatibus universis
domini que erant consecrate et in omnibus in quibus
ultro offerebatur munus deo a primo die mensis septimi
ceperunt offerre holocaustum domino porro templum

dei non dum fundatum erat. dederunt autem pecunias lathomis
cementariis cibum quoque et potum et oleum. sidoniis tyriisque
ut deferrent ligna cedrina de libano ad mare ioppen. iuxta quod
preceperat cyrus rex persarum eis. Anno autem secundo adventus
eorum ad templum dei in ierusalem mense secundo ceperunt zorobabel
filius salathiel et iosue filius iosedech et reliqui de fratribus
eorum sacerdotes et levite et omnes qui venerant de captivi
tate in ierusalem et constituerunt levitas a xx annis et supra
ut urgerent opus domini. Stetitque iosue et filii eius et fratres
et cedmyel et filii eius et filii iude quasi vir unus ut insta
rent super eos qui faciebant opus domini in templo dei filii
enad filii eorum et fratres eorum levite. Fundato igitur a cemen
tariis templo domini steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis
et levite filii asaph in cymbalis ut laudarent deum per ma
num david regis israel et concinebant in ymnis et confes
sione domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius super israel. Om
nis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando
dominum eo quod fundatum esset templum domini. Plurimi etiam de sacer
dotibus et levitis et principes patrum et seniores qui
viderant templum prius cum fundatum esset et hoc templum
in oculis eorum flebant voce magna et multi vocifera
tes in letitia elevabant vocem. Nec poterat quisquam agno
scere vocem clamoris letantium et vocem fletus populi. Commixti
enim populus vociferabatur clamore magno et vox audiebatur
procul. Audierunt autem hostes iude et beniamin quia filii capti
vitatis edificarent templum domino deo israel. Et accedentes ergo
ad zorobabel et ad principes patrum dixerunt eis. Edifi
cemus vobiscum quia ita ut vos querimus deum vestrum. Ecce nos
immolamus victimas a diebus asaraddon regis assur qui
adduxit nos huc. Et dixit eis zorobabel et iosue et re
liqui principes principes patrum israel. Non est nobis et vobis ut
edificemus domum deo nostro. Sed nos ipsi soli edificamus domino deo
nostro sicut nobis cyrus rex persarum precepit. Factum est autem

ut populus terre impediret manus populi iude et turbaret
eos in edificando. Conduxerunt quoque adversum eos consiliatores
ut destruerent consilium eorum omnibus diebus cyri regis per-
sarum usque ad regnum darii regis persarum
c. iiii. In anno autem asueri ipse est rex arthaxerses. scripsit beselam
mitridates et thabel et reliqui qui erant in consilio eorum
ad arthaxersem regem persarum. epistola autem accusationis scripta
est syriace et legebatur sermone syro et reumbethleem
et sansia scriba. scripserunt epistolam unam de ierusalem arthaxersi regi
huiuscemodi. Reumbethleem et sansia scriba et reliqui consi-
liatores eorum dinaezphai. sarei. terphalei. arphasei. harchli-
ci. susanmachei. dyaei. helamite. et ceteri de gentibus quas
transtulit asenaphar magnus et gloriosus et habitare eas
fecit in civitatibus samarie et in reliquis regionibus
trans flumen in pace. hoc est exemplar epistole quam miserunt
ad eum arthaxersi regi. servi tui. qui sunt trans flumen. salutem di-
cunt. Notum sit regi quia iudei qui ascenderunt a te ad nos
venerunt in ierusalem civitatem rebellem et pessimam quam edi-
ficant extruentes muros eius. et parietes componentes.
Nunc ergo notum sit regi quia si civitas illa edificata fuerit
et muri eius instaurati tributum et vectigal et annu-
os reditus non dabunt. et usque ad reges hec noxa perveniet.
Nos ergo memores salis quod in palatio comedimus. quia
lesiones regis nephas videre ducimus. idcirco misimus et nun-
tiavimus regi ut recenseas in libros hystoriarum patrum tuorum
et invenies scriptum in commentariis. et scies quoniam urbs illa re-
bellis est et nocens regibus et provinciis. et bella conci-
tantur in ea ex diebus antiquis. quam ob rem et civitas ipsa
destructa est. Nuntiamus nos regi. quoniam si civitas illa edificata fuit
et muri eius instaurati possessionem trans flumen non habebis.
Verbum misit rex ad reumbethleem et sansiam. et ad reli-
quos qui erant in consilio eorum habitatores samarie
et ceteris trans flumen salutem dicens et pacem. Accusatio quam
misistis ad nos manifeste lecta est coram me. et a me
preceptum est. et recensuerunt inveneruntque quoniam civitas
illa a diebus antiquis adversum reges rebellat et sedi-

tiones et prelia concitantur in ea. Nam et reges fortissimi fu-
erunt in ierusalem qui et dominati sunt omni regioni que trans flu-
men est tributum quoque et vectigal et reddituus accipiebant. Nunc
igitur sententiam audite et prohibeatis viros illos ut urbs il-
la non edificetur donec si forte a me iussum fuerit. Videte ne ne-
gligenter suppleatis et paulatim crescat malum contra reges. Itaque
exemplar artharxersis regis lectum est coram Reumbeltee
et Samsia scriba et consiliariis eorum et abierunt confestim
in ierusalem ad iudeos et prohibuerunt eos in brachio et robo-
re. Tunc intermissum est opus domus domini in ierusalem et non fi-
ebat usque in secundum annum regni darii regis persarum.

c. v. Prophetaverunt autem aggeus propheta et zacharias pro-
pheta filius addo prophetantes ad iudeos qui erant in
iudea et ierusalem in nomine dei israel. Tunc surrexerunt zo-
robabel filius salathiel et iosue filius iosedech et ceperunt
edificare templum dei in ierusalem et cum eis prophete adiuvantes e-
os. In ipso autem tempore venit ad eos tatannai et consilia-
rii eorum sic dixerunt eis. Quis dedit vobis consilium ut domum
hanc edificaretis et muros hos instauraretis. Ad quod respondimus
eis que essent nomina auctorum illius edificationis. Oculus autem
dei eorum factus est super senes iudeorum et non potuerunt inhibere
eos. Placuitque ut res ad darium referretur et tunc satisfacerent ad-
versus accusationem illam. Exemplar epistole quam misit tatannai
dux regionis trans flumen et starbuzannai et consiliatores
eorum arphasaci qui erant trans flumen ad darium regem. Sermo quem
miserunt ei sic scriptus erat. Dario regi pax omnis. Notum sit
regi isse nos ad iudeam provinciam ad domum dei magni que e-
dificatur lapide impolito et ligna imponuntur in lapidibus
opusque illud diligenter extruitur et crescit in manibus eorum.
Interrogavimus igitur senes illos et ita diximus eis. Quis
dedit vobis hanc potestatem ut domum hanc edificaretis et
instauraretis. Sed et nomina eorum quesivimus ab eis ut nuntia-
remus tibi. Que scripsimus nomina eorum virorum qui sunt principes
in eis. Huiusmodi autem sermonem responderunt nobis dicentes. Nos sumus
servi dei celi et terre et edificamus templum quod erat extructum
ante hos annos multos quodque rex magnus israel edifica-

uerat et exstruxerat. Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri
deum celi et terre, tradidit eos in manu Nabuchodonosor regis Babilo
Caldei. Domum quoque hanc destruxit et populum eius transtulit in Babilonem.
Anno autem primo regis Cyri Babilonis proposuit edictum ut domus
dei edificaretur. Etenim et vasa templi dei aurea et argentea que
Nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in Ierusalem et asportave
rat in templum Babilonis, protulit Cyrus rex de templo Ba
bilonis et data sunt Salabathsar vocabulo, quem et principem
constituit, dixitque ei: Hec vasa tolle et pone ea in templo quod
est in Ierusalem, et domus dei edificetur in loco suo. Tunc itaque Sala
bathsar ille venit et posuit fundamentum in templo dei in Ie
rusalem, et ex eo tempore usque nunc edificatur et necdum comple
tum est. Nunc ergo si videtur regi bonum, recenseat in bibliotheca
regis que est in Babilone, utrumnam a Cyro rege iussum sit ut
edificaretur domus dei in Ierusalem, et voluntatem regis super hoc mit

C vi Tunc rex Darius precepit et recen tat nobis
suerunt in bibliotheca librorum qui erant repositi in Babi
lone, et inventum est in Ecbathanis quod est castrum in
Medena provincia volumen unum, talisque scriptus erat in eo
commentarius. Anno primo Cyri regis, Cyrus rex decrevit ut
domus dei que est in Ierusalem edificaretur in loco ubi immolent
hostias, et ut ponant fundamenta supportantia altitudine cu
bitorum lx et latitudine cubitorum lx, ordines ex lapidibus
impolitis tres et sic ordines de lignis novis. Sumptus autem
de domo regis dabuntur. Sed et vasa aurea et argentea tem
pli dei que Nabuchodonosor tulerat de templo Ierusalem et attulerat
ea in Babilonem, reddantur et referantur in Ierusalem in locum suum, que
et posita sunt in templo dei. Nunc ergo Tathanai dux regionis
que est trans flumen, et Starbuzannai et consiliarii vestri Arpha
sachei qui estis trans flumen, procul recedite ab illis et dimittite fi
eri templum illud a duce Iudeorum et senioribus eorum, et domum
illam edificent in loco suo. Sed et a me preceptum est quod opor
teat fieri a presbiteris Iudeorum illis, ut edificetur domus dei, scilicet ut
de archa regis, id est de tributis que dantur de regione trans flumen,
studiose sumptus dentur illis viris ne impediatur opus.
Quod si necesse fuerit, et vitulos et agnos et edos in holocau
stum deo celi, et sal et vinum et oleum secundum ritum sacerdotum
qui sunt in Ierusalem, detur eis per singulos dies, ne sit in aliquo
querimonia, et offerant oblationes deo celi, orentque pro
vita regis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum

ut omnis homo qui hanc mutaverit iussionem tollatur lignum de do
mo ipsius et erigatur et configatur in eo domus autem eius
publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi dissipet o
mnia regna et populum qui extendat manum suam et repu
gnet et dissipet domum dei illam que est in ierusalem. Ego darius
statui decretum quod studiose impleri volo. Igitur tatannai dux
regionis trans flumen et starbuzanai et consiliarii eorum secundum
quod preceperat darius rex sic diligenter executi sunt. Seniores
autem iudeorum edificabant et prosperabantur iuxta prophetiam
aggei prophete et zacharie filii addo et edificaverunt et constru
xerunt iubente deo israel et iubente cyro et dario et arthaxerse
regibus persarum et compleverunt domum dei istam usque ad diem
tertium mensis adar qui est annus vi darii regis. Fecerunt autem
filii israel sacerdotes et levite et reliqui filiorum transmigrationis dedi
cationem domus dei in gaudio et obtulerunt in dedicatione do
mus dei vitulos c arietes cc agnos cccc hircos caprarum pro — quadringentos
peccato totius israel xii iuxta numerum tribuum israel et statuerunt sacerdotes
in ordinibus suis et levitas in vicibus suis. Fecerunt autem filii trans
migrationis pascha xiiii die mensis primi. Purificati enim erant sacerdo
tes et levite quasi vir unus omnes mundi ad ymolandum pascha uni
versis filiis transmigrationis et fratribus suis sacerdotibus et sibi. Et comederunt
filii israel qui fuerunt reversi de transmigratione et omnis qui se separaverat
a coinquinatione gentium terre ad eos ut quererent dominum deum israel et fe
cerunt solemnitatem azimorum vii diebus in leticia quoniam letifica
verat eos dominus et converterat cor regis assur ad eos ut ma
nus eorum adiuvaret in opere domus domini dei

c. vii Post hec autem verba in regno arthaxersis regis persarum hes
dras filius saraye filii azarie filii helchie filii sellum
filii sadoch (× filii abitob) filii amarie filii azarie filii maraioth filii
zaraye filii ozi filii bochri filii abisue filii phinees filii e
leazar filii aaron sacerdotis ab initio. Ipse hesdras ascendit de
babilone et ipse scriba velox in lege moysi quam dedit dominus
deus israel et dedit ei rex secundum manum domini eius bonam super
eum omnem petitionem eius. Et ascenderunt de filiis israel et de filiis
sacerdotum et de filiis levitarum et de cantoribus et de ianitori
bus et de nathinneis anno vii arthaxersis regis et venerunt
in ierusalem mense v ipse est annus vii regis. Qui in primo die primi
mensis cepit ascendere de babilone et primo die mensis quinti venit
ierusalem iuxta manum dei sui bonam super se. Hesdras autem preparavit cor
suum ut investigaret legem dei et faceret et doceret preceptum et iudicium

Hoc est autem exemplar epistole edicti quod dedit rex artharxerses
esdre sacerdoti scribe erudito in sermonibus et preceptis dei et ceri-
moniis eius in israel artharxerses rex regum esdre sacerdoti scribe
legis dei celi doctissimo salutem. A me decretum est ut cuicumque pla-
cuerit in regno meo de populo israel et de sacerdotibus eius et
levitis ire in ierusalem tecum vadat. A facie enim regis et septem consili-
atorum eius missus es ut visites iudeam et ierusalem in lege dei tui
que est in manu tua. et ut feras argentum et aurum quod rex
et consiliatores eius sponte obtulerunt deo israel cuius in ierusalem
tabernaculum est. Et omne argentum et aurum quodcumque inve-
neris in universa provincia babilonis et populus offerre vo-
luerit et de sacerdotibus que sponte obtulerint domui dei sui
que est in ierusalem libere accipe et studiose eme de hac pecunia
vitulos. arietes. agnos et sacrificia et libamina eorum et of-
fer ea super altare templi dei vestri quod est in ierusalem. Sed et si
quid tibi et fratribus tuis placuit de reliquo argento et auro
ut faciat iuxta voluntatem dei vestri facite. Vasa quoque que dantur
in ministerio domus dei trade in conspectu dei hyerusalem.
Sed et cetera quibus opus fuit in domo dei tui quantum-
cumque necesse est ut expendas dabis de thezauro regis
et de fisco. Et a me ergo artharxerses rex statui atque decre-
vi omnibus custodibus arche publice qui sunt transflumen
ut quodcumque petierit a nobis esdras sacerdos et scriba le-
gis dei celi absque mora detis usque ad argenti talenta c.
et usque ad vini bathos c. et usque ad frumenti choros c. et usque
ad bathos olei c. sal vero absque mensura. Omne quod ad ritum
dei celi pertinet tribuatur diligenter in domo dei celi ne forte
irascatur contra regnum regis et filiorum eius. Vobis quoque notum
facimus de universis sacerdotibus et levitis cantoribus ianito-
ribus nathinneis et ministris domus dei huius ut vectigal
tributum et annonas non habeatis potestatem imponendi super
eos. Tu autem esdras secundum sapientiam dei tui que est in manu tua
constitue iudices et presides ut iudicent omni populo qui est transflumen
his videlicet qui noverant legem dei tui et legem regis. Sed
et imperitos docete libere. Et omnis qui non fecerit legem dei et
legem regis diligenter iudicium erit de eo sive in mortem. sive in
exilium sive in condemnationem substantie eius vel certe in carce-
rem. Et dixit esdras scriba. Benedictus dominus deus patrum nostrorum
qui dedit hoc in corde regis ut glorificaret domum domini
que est in ierusalem et in me inclinavit suam misericordiam coram re-
gem et consiliatoribus regis et universis principibus

6

regis potentibus et ego confortatus manu domini dei mei q
erat in me congregavi de israel principes qui ascenderent mecum
Hy sunt ergo principes per loca familiarum et hec genealogia
eorum qui ascenderunt mecum in regno arthaxersis regis de
babilone de filiis fineés gerson de filiis ythamar daniel
de filiis david arcus de filiis sethenie arcus de filiis pha
res zacharias et cum eo numerati sunt viri cl de filiis pheth mo
ab et eliezenai filius azaree et cum eo cc viri de filiis sethenn
e filius ezechiel et cum eo ccc viri de filiis addan nabeth filius
ionathan et cum eo l viri de filiis phaelé ysaias filius athalie
et cum eo lxx viri de filiis ioab abedia filius yehel et cum eo cc
xviii viri de filiis salomith filius iosphie et cum eo clx viri
de filiis belay zacharias filius bebai et cum eo xx et viii viri
de filiis ezcab iohanan filius eccetam et cum eo cx viri de
filiis adonicam qui erant novissimi et hec nomina eorum eliphelech
et ichiaes et semaas et cum eis lx viri de filiis beginathai
et zachur et cum eis lxx viri congregavi autem eos ad flu-
vium qui decurrit adama et mansimus ibi tribus diebus quesi
vique in populo et in sacerdotibus de filiis levi et non inveni ibi
itaque misi eliezer et ariel et semeam et helnathan et ia
ribeth et alterum elnathan et nathan et zachariam et mo
zollam principes et ioarib et elnathan sapientes et misi e
os ad eddo qui est primus in casphie loco et posui in ore e
orum verba que loquerentur ad addan et ad fratres eius nathi
neos in loco casphie ut adducerent nobis ministros domus
dei nostri et adduxerunt nobis per manum dei nostri bonam super nos
virum doctissimum de filiis mooli filii levi filii israel sarabya
et filios eius xx et fratres eius xviii et azabiam et cum eo
ysaiam de filiis merari fratres eius et filios eius xx et
de nathineis quos dederat david et principes ad ministeria
levitarum nathineos cc xx omnes hii suis nominibus
vocabantur et predicavi ibi ieiunium iuxta flumen adama
ut affligeremur coram domino deo nostro et peteremus a deo
viam rectam nobis et filiis nostris universeque substantie nostre
erubui enim petere regis auxilium et equites qui defende
rent nos ab inimico in via quia dixeramus regi ma
nus dei nostri est super omnes qui querunt eum in bonita
te et imperium eius et fortitudo eius et furor super omnes
qui derelinquunt eum ieiunavimus et rogavimus deum nostrum

C viii

de filiis saphatie zebedia filius michael et cum eo lxxx viii

pro hoc et evenit nobis prospere Et separavi de principibus sacerdotum
xii Sarabiam et cum eis de fratribus eorum x et appendi eis argentum
et aurum et vasa consecrata domus domini dei nostri que obtulerat
rex et consiliatores eius et principes eius universusque israel eorum
qui inventi fuerant Et appendi in manibus eorum argenti talen
ta dc l et vasa argentea c auri c talenta et crateres aureos
xx qui habebant solidos millenos et vasa eris fulgentis optimi
duo pulchra ut aurum et dixi eis vos sancti domini et vasa sancta et
argentum et aurum quod sponte oblatum est domino deo patrum vestrorum
vigilate et custodite donec appendatis coram principibus sacerdo
tum et levitarum et ducibus familiarum israel in ierusalem in thesau
rum domus domini Susceperunt autem sacerdotes et levite pondus
argenti et auri vasorum ut deferrent in ierusalem in domum domini
dei nostri Promovimus ergo a flumine ahava xii die mensis primi
ut pergeremus ierusalem et manus dei nostri fuit super nos et liberavit
nos de manu inimici et insidiatoris in via et venimus ierusalem
et mansimus ibi tribus diebus Die autem quarta appensum
est argentum et aurum et vasa in domo dei nostri per manum re
moth filii urie sacerdotis et cum eo Eleazar filius phinees
cumque eis iozabed filius iosue et noadaia filius bennoi
levites iuxta numerum et pondus omnium descriptumque est omne pondus
in tempore illo Sed et qui venerunt de captivitate filii
transmigrationis holocausta obtulerunt domino deo israel vi
tulos xii pro omni populo israel arietes xcvi agnos lxxvii
hircos pro peccato xii omnia in holocaustum domino Dederunt
autem hec dicta regis satrapis qui erant de conspectu regis
et ducibus trans flumen et elevaverunt populum in domum dei

c. viij. Postquam autem hec completa sunt accesserunt ad me prin
cipes dicentes Non est separatus populus israel et sacerdo
tes et levite a populis terrarum et de abhominationibus eorum
chananei videlicet ethei et pherezei et iebuzei et moa
bitarum et amonitarum et egyptiorum et amorreorum Tule
runt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis uxores et com
miscuerunt semen sanctum cum populis terrarum Manus etiam princi
pum et magistratuum fuerunt in transgressione hac prima Cumque audis
sem sermonem istum scidi pallium meum et tunicam et vulsi ca
pillos capitis mei et barbe et sedi merens Convenerunt autem
ad me omnes qui timebant verbum dei israel pro transgressione
eorum qui de captivitate venerant et ego sedebam tristis

usque ad sacrificium vespertinum et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione 7
mea et scisso pallio et tunica curvavi genua mea et expandi
manus meas ad dominum deum meum et dixi Domine deus meus
confundor et erubesco levare faciem meam ad te quoniam iniquitates
nostre multiplicate sunt super caput nostrum et delicta nostra creverunt us-
que ad celum a diebus patrum nostrorum sed et nos ipsi peccavimus gravi-
ter usque ad diem hanc et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et
sacerdotes nostri et reges nostri in manus regum terrarum et in gladium
et in captivitatem et in rapinam et in confusionem vultus sicut et
in die hac et nunc quasi ad parum et ad momentum facta est depre-
catio nostra apud dominum deum nostrum ut dimitterentur nobis reliquie
et daretur paxillus in loco sancto eius et illuminaret oculos
nostros dominus deus noster et daret nobis modicam vitam in servitute
nostra quia servi sumus et in servitute nostra non dereliquit nos deus
noster et inclinavit super nos misericordiam coram rege persarum ut
daret nobis vitam et sublimaret domum dei nostri et extrue-
ret solitudines eius et daret nobis sepem in iuda et ierusalem
Et nunc quid dicemus domine deus noster post hec quia dereliquimus manda-
ta tua que precepisti in manu servorum tuorum dicens
Terra ad quam vos ingredimini ut possideatis eam terra immun-
da est iuxta immundiciam populorum ceterarumque terrarum abhominationibus
eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os inquinatione sua
Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum et filias eorum ne ac-
cipiatis filiis vestris et ne queratis pacem eorum et prosperitatem eorum
usque in sempiternum ut confortemini et comedatis que bona sunt terre
et heredes habeatis filios vestros usque in seculum et post omnia que ve-
nerunt super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro
magno quia tu deus noster liberasti nos de iniquitate nostra et
dedisti nobis salutem sicut est hodie ut non reverteremur et irrita face-
remus mandata tua atque matrimonia iungeremus cum populis abho-
minationum istarum Numquid iratus es nobis usque ad consumma-
tionem ut non dimitteres nobis reliquias et salutem Domine deus noster
iustus es tu quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac ecce
nos coram te sumus in delicto nostro non enim stari potest coram te super hoc

Sic ergo orante esdra et implorante deum et flente et
iacente ante templum dei collectus est ad eum cetus gran- de israel
dis nimis virorum et mulierum et puerorum et flevit populus
multo fletu Et respondit sechenias filius yehiel de filiis elam
et dixit esdre nos prevaricati sumus in deum nostrum et duximus
uxores alienigenas de populis terre et nunc si penitentia est super

Hoc in israel percutiamus fedus cum domino deo nostro et eyciamus uni
uersas uxores et eos qui de hiis nati sunt iuxta voluntatem domini
et eorum qui timent precepta dei nostri secundum legem fiat. Surge tu
tum est decernere nos quoque erimus tecum confortare et fac. Surrexit ergo
esdras et adiuravit principes sacerdotum et levitarum et omnem
israel ut facerent secundum verbum hoc et iuraverunt. Et surrexit ergo
esdras ante domum dei et abiit ad cubiculum Iohanna filii
elyasiph et ingressus est illuc panem non comedit et aquam
non bibit lugebat enim transgressionem eorum qui de captivitate
venerant. Et missa est vox in iuda et in ierusalem o
mnibus filiis transmigrationis ut congregarentur in ierusalem et
omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum
et seniorum auferetur ab eo substantia eius et ipse abicietur
de cetu transmigrationis. Convenerunt igitur omnes viri iuda et
beniamin in ierusalem tribus diebus ipse est mensis ix xx die men
sis et sedit omnis populus in platea domus dei trementes
pro peccato et pluviis. Et surrexit esdras sacerdos et dixit ad
eos. Vos transgressi estis et duxistis uxores alienigenas ut
adderetis super delictum israel. Et nunc date confessionem domino deo israel
patrum vestrorum et facite placitum eius et separamini a populis terre
et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo
dixitque voce magna. Iuxta verbum tuum ad nos sic fiat. Veru
mtamen quia populus multus est et tempus pluvie et non susti
nemus stare foris et non est opus diei unius vel duorum ve
hementer quippe peccavimus in sermone isto. Constituantur prin
cipes in universa multitudine et omnes in civitatibus nostris
qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus sta
tutis et cum hiis seniores per civitatem et civitatem et iudices
eorum donec avertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur Iona
than filius azael et iaazia [iazia] filius thecue steterunt super
hoc et mozollam et sebathaym levites adiuverunt
eos. Feceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt esdras
sacerdos et viri principes familiarum in domos patrum su
orum et omnes per nomina sua. Et sederunt in die primo mensis x ut
quererent rem. Et consummati [sunt] omnes qui duxerant uxo
res alienigenas usque ad diem primam mensis primi. Et inventi

sunt de filiis sacerdotum qui duxerunt uxores alienigenas de filiis iosue
filii iosedech et fratres eius maasia eliezer et iarib et gadalia et godolia
dederunt manus ut eicerent uxores suas et pro delicto suo arietem
de ovibus offerrent. Et de filiis emmer anani et zebedia et de
filiis arim maasia et elia et semeia iehiel et ozias et de filiis
phassur elioenai maasia et ysmael nathanael et iozabed et ela
asa de filiis levitarum iosabeth et semei et zelaia ipse est calita
ta phataia iuda et eliezer et de cantoribus eliasub et
de ianitoribus sellum et thellem et urim et ex israel de filiis pha
res remia et [illegible]na et melchia et miamin et melchia et
banaia et de filiis elam mathania et zacharias et iehiel et ab
di et ierimoth et helias et de filiis zechua helioenai eliasub na
tania et ierimuth et zabeth et aziza et de filiis bebai iohanna
anania zabai athalia et de filiis bani mosollam et melluc
et adaia et iasub et saal et ramoth et de filiis phaeth moab
edna et chalal banaias et maasias mathanias beseleel et
bennui et manasses et de filiis erem eliezer iesue melchias se
meyas symeon beniamin masoch samarias et de filiis asom
mathanai mathatha zabeth et eliphelech iermai manasse se
mei de filiis bani maddi amram et huhel baneas et badai
as chelau vania marimuth et eliasib mathanias mathanai eliasub
et iasi et bani et bennui semei et salmias et nathan et adai
nas mechne dabai sisai ezrel et selemia semeria sellum a
maria ioseph de filiis nebo iehiel mathathias zabeth zabina
ieddu et iohel banaia omnes hii acceperant alienigenas et fuerunt
ex eis mulieres que pepererant filios

Incipit liber Neemie

Verba neemie filii elchie et factum est in mense casleu an
no xx et ego eram in susis castro et venit ad me anani
anani unus de fratribus meis ipse et viri iuda et interroga
vi eos de iudeis qui remanserant et supererant de captivitate
et de ierusalem et dixerunt michi qui remanserunt et relicti sunt de capti
vitate ibi in provincia in afflictione magna sunt et in opprobrio et
murus ierusalem dissipatus est et porte eius combuste sunt igni. Cumque
audissem verba huiuscemodi sedi et flevi et luxi diebus multis et
ieiunabam et orabam ante faciem dei celi et dixi quaeso domine deus
celi fortis magne atque terribilis qui custodis pactum atque miseri
cordiam hiis qui diligunt te et custodiunt mandata tua. fiant aures tue
auscultantes et oculi tui aperti ut audias orationem servi tui quam ego oro
coram te hodie nocte et die pro filiis israel servis tuis et confiteor

pro peccatis filiorum israel quibus peccaverunt tibi et ego et domus patris
mei peccavimus vanitate seducti sumus et non custodivimus manda
tum et ceremonias et iudicia que precepisti moysi famulo tuo me
mento verbi tui quod mandasti moysi servo tuo dicens cum trans
gressi fueritis ego dispergam vos in populis et si revertimini ad me et cu
stodiatis precepta mea et faciatis ea etiam si abducti fueritis ad
extrema celi inde congregabo vos et reducam in locum quem ele
gi ut habitaret nomen meum ibi et ipsi servi tui et populus tuus quos re
demisti in fortitudine magna et in manu tua valida obsecro do
mine sit auris tua intendens ad orationem servi tui et ad orationem ser
vorum tuorum qui volunt timere nomen tuum et dirige servum tuum hodie
et da ei misericordiam ante virum hunc ego enim eram pincerna regis

.c.ii. Factum est autem in mense nysan anno xx artaxersis regis et
vinum erat ante eum et levavi vinum et dedi regi et eram
quasi languidus ante faciem regis dixitque mihi rex quare
vultus tuus tristis est cum te egrotum non videam non est hoc
frustra sed malum nescio quod in corde tuo est et timui valde ni
mis et dixi regi rex in eternum vive quare non meat vultus
meus quia civitas sepulcrorum domus patris mei deserta est et por
te eius combuste sunt igni Et ait mihi rex pro qua re po
stulas et oravi deum celi et dixi ad regem si videtur bonum regi
et si placet servus tuus ante faciem tuam ut mittas me in iudeam
obsecro ad civitatem sepulcri patris mei et edificabo eam dixit
que mihi rex et regina que sedebat iuxta eum usque ad quod tempus
erit iter tuum et quando reverteris et placuit ante vultum regis et misit
me et constitui ei tempus et dixi regi si regi videtur bonum
epistolas det mihi ad duces regionis transflumen ut traducant me
donec veniam in iudeam et epistolam ad asaph custodem saltus
regis ut det mihi ligna et tegere possim portas turris domus
et muri civitatis et domum quam ingressus fuero et dedit mihi
rex iuxta manum dei mei bonam mecum et veni ad duces regi
onis transflumen dedique eis epistolas regis miserat autem rex mecum prin
cipes militum et equites et audierunt senaballath horonites
et thobias servus amonites et contristati sunt afflictione magna
prosperitatem quod venisset homo qui quereret prosperitatem filiorum israel et veni in ierusalem et
eram ibi tribus diebus et surrexi nocte ego et viri pauci
mecum et non indicavi cuiquam quid deus dedisset in corde meo
ut facerem in ierusalem et iumentum non erat mecum nisi animal cui
cui insidebam et egressus sum per portam vallis nocte et ante
fontem draconis et ad portam stercoris et considerabam mu
rum ierusalem dissipatum et portas eius consumptas igni et transivi
ad portam fontis et aqueductum regis et non erat locus iumento

 9

cui insidebam ut transiret. Et ascendi per torrentem nocte et conside-
rabam murum et reversus veni ad portam vallis et redii. Magi-
stratus autem nesciebant quo abissem aut quid ego facerem
sed et iudeis et sacerdotibus et optimatibus et magistratibus
et reliquis qui faciebant opus usque ad id locorum nichil indica-
veram. Et dixi eis vos nostis afflictionem in qua sumus quia Ierusalem
deserta est et porte eius consumpte sunt igni. Venite et edifi-
cemus muros Ierusalem et non simus ultra obprobrium. Et indicavi eis
manum dei mei quod esset bona mecum et verba regis que locu-
tus est mihi et aio Surgamus et edificemus. Et confortate sunt
manus eorum in bono. Audierunt autem Sanaballath horonites
et Thobias servus ammanites et Gozem arabs et subsanna-
verunt nos et despexerunt dixeruntque Que est hec res quam faci-
tis. Numquid contra regem vos rebellatis. Et reddidi eis sermonem
dixique ad eos Deus celi ipse nos iuvat et nos servi eius sumus
Surgamus et edificemus. Vobis autem non est pars et iusticia et me-
c. iii. Et surrexit Eliasib sacerdos magnus. memoria in Ierusalem
et fratres eius sacerdotes et edificaverunt portam gregis et
et ipsi sanctificaverunt eam et statuerunt valvas eius et usque ad
turrim centum cubitorum sanctificaverunt eam usque ad turrim ananeel. Et
iuxta eum viri iericho edificaverunt et iuxta eos edificavit zachur
filius amri. Portam autem piscium edificaverunt filii asnaa ipsi texe-
runt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et iuxta
eos edificavit Mathumith filius urie filii accus. Et iuxta eum
edificavit Mozollam filius barachie filii mezebeel. Et iuxta eum e-
dificavit Sadoch filius baana. Et iuxta eum edificaverunt thecueni o-
ptimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere domini dei sui. Et
portam veterem edificaverunt Ioiada filius phasea et Mozollam fi-
lius bozoidia ipsi texerunt eam et statuerunt valvas eius et seras
et vectes. Et iuxta eos edificaverunt Melchias gabaonites et Yad-
don meronatites viri de gabaon et maspha pro duce qui erat
trans flumen in regione. Et iuxta eum edificavit Ozihel filius araraya au-
rifex. Et iuxta eum edificavit anani filius pigmentarii et dimiserunt
Ierusalem usque ad murum platee latioris. Et iuxta eum edificavit Raphaia
filius Ahur princeps vici Ierusalem. Et iuxta eum edificavit ieiada filius
arimath contra domum suam. Et iuxta eum edificavit Actus filius azebonie.
Mediam autem partem vici edificavit Melchyas filius Herem et Asub fi-
lius phemoab et turrem furnorum. Iuxta eum edificavit Sellum filius
alloes princeps medie partis vici Ierusalem ipse et filii eius. Et por-

[amnum]
tam vallis edificavit ammum et habitatores zanoe ipsi edifica-
verunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes eius
et mille cubitos in muro usque ad portam sterquilinii edificavit
Et portam sterquilinii — melchias filius rechab princeps vici bethacharem ipse edificavit eam
et statuit valvas eius et seras et vectes eius et portam fontis
edificavit sellum filius colozai princeps pagi maspha ipse edifi-
cavit eam et texit et statuit valvas eius et seras et vectes et
muros piscine syloe in ortum regis et usque ad gradus regis qui
descendunt de civitate david post eum edificavit neemias
filius azboth princeps dimidie partis bethsuri usque contra
sepulcrum david et usque ad piscinam que grandi opere con-
structa est et usque ad domum fortium post eum edificave-
runt levite et post eos reum filius benni post eum edi-
ficavit ezebias princeps dimidie partis in vico cheyle in
vico suo post eum edificaverunt fratres eorum bethui filius ena-
dad princeps dimidie partis cheyle et edificavit iuxta eum
azer filius josue princeps maspha mensuram secundam contra ascen-
sum anguli post eum in monte edificavit baruch filius zachai
mensuram secundam ab angulo usque ad portam domus eliasiph sacer-
dotis magni post eum edificavit marimuth filius urie fi-
lii acchus mensuram secundam a porta domus eliasiph donec
extenderetur domus eliasiph post eum edificaverunt sacerdotes viri de
campestribus jordanis post eos edificavit beniamin et a-
[moasie]
zub contra domum suam post eum edificavit azarias filius maasie
[bennui]
filii ananie contra domum suam post eum edificavit benuin filius
senadab mensuram secundam a domo azarie usque ad flexuram
et usque ad angulum phalei filius ozi contra flexuram et contra turrem
que eminet de domo regis excelsa id est in atrio carceris post
eum phadaia filius pheros nathinnei autem habitabant in ophel
contra portam aquarum ad orientem et turrem que prominebat
[eum]
post eos edificaverunt thecueni mensuram secundam e regione a[2]
re magna et eminenti usque ad murum templi sursum autem ad
[istic]
portam equorum edificaverunt sacerdotes unusquisque contra domum suam
post eos edificavit sedoc filius emmer contra domum suam et post eum
edificavit semeya filius secheme custos porte orientalis
post eum edificavit anania filius selemie et amnon filius
selon sextus mensuram secundam post eum edificavit mozollam filius
barachie contra gazophilacium suum post eum edificavit melchias
filius aurificis usque ad domum nathinneorum et scuta vendentium
contra portam vendentium iudicialem et usque ad cenaculum anguli

eis in tenaculum anguli et portam gregis edificaverunt artifices 10
et negotiatores

c iiij Factum est autem cum audisset Sanaballath quod edificaremus mu-
rum iratus est valde et motus nimis subsannavit iu-
deos et dixit coram fratribus suis et frequentia samari-
tanorum quid iudei faciunt imbecilles num dimittent eos gen-
tes num sacrificabunt et complebunt in una die numquid po-
terunt edificare lapides de acervis pulveris qui combusti sunt sed
et tobias amonites proximus suus ait edificent si ascenderit
vulpes transiliet murum eorum lapideum et dixit neemias audi
deus noster quia facti sumus despectui converte opprobrium super caput
eorum et da eos in despectionem in terra captivitatis ne operias
iniquitatem eorum et peccata eorum coram facie tua non deleantur
quoniam irriserunt edificantes itaque edificavimus murum et con-
iunximus totum usque ad partem dimidiam et provocatum est cor populi
ad edificandum operandum Factum est autem cum audisset Sanabal-
lath et thobyas et arabes et amanites et azozi quod
obducta esset cicatrix muri ierusalem et quod cepissent interrupta
concludi irati sunt nimis et congregati sunt omnes pariter ut ve-
nirent et pugnarent contra ierusalem et molirentur insidias et o-
ravimus deum nostrum et posuimus custodes super murum die ac nocte
contra eos dixit autem iudas debilitata est fortitudo portantis et
humus nimia est et nos non poterimus edificare murum et dixerunt
hostes nostri nesciant et ignorent donec veniamus in medium eo-
rum et interficiamus eos et cessare faciamus opus factum est autem
venientibus iudeis qui habitabant iuxta eos et dicentibus nobis per decem vi-
ces ex omnibus locis quibus venerant ad nos statui in loco post
murum per circuitum populum in ordine cum gladiis suis et lanceis et
arcubus perspexi atque surrexi et aio ad optimates et magistratus
et ad reliquam partem vulgi nolite timere a facie eorum domini
magni et terribilis mementote et pugnate pro fratribus vestris
et filiabus vestris et uxoribus vestris et domibus vestris factum est autem
cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis dissipavit deus consili-
um eorum et reversi sumus omnes ad muros unusquisque ad opus su-
um et factum est a die illa media pars iuvenum faciebat opus
et pars media erat parata ad bellum et lancee et scuta et arcus
et lorice et principes post eos in omni domo iuda edificantium in
muro et portantium onera et imponentium una manu sua fa-
ciebant opus et altera tenebant gladium edificantium enim

unusquisque erat gladio accinctus renes et edificabant et clange
bant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratus
et ad reliquam partem vulgi opus grande et latum et nos separati
sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis
clangorem tube illuc concurrite ad nos. Deus enim noster pugnabit
pro nobis et nos ipsi faciemus opus et media pars nostrum teneat
lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tempore
quoque illo dixi populo unusquisque cum proximo suo maneat in medio
Ierusalem et sint nobis vices per noctem et die ad operandum. Ego autem et fratres
mei et custodes et pueri mei qui erant post me non deponebamus
vestimenta nostra unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

c. v. Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus
fratres suos iudeos. Et erant qui dicerent filii nostri et filie nostre mul
te sunt nimis accipiamus pro pretio eorum frumentum et co
medamus et vivamus. Et erant qui dicerent agros nostros
et vineas et domus nostras opponamus et accipiamus frumen
tum in fame. Et alii dicebant mutuo sumamus pecunias
in tributa regis domusque et agros nostros et vineas. Et nunc
sicut carnes fratrum nostrorum sic carnes nostre sunt et sicut filii eo
rum ita et filii nostri. Ecce nos subiugamus filios et filias
nostras et fuerunt et de filiabus nostris sunt famule nec habemus
unde possint redimi et agros nostros et vineas nostras alii possi
dent. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum
verba hec. Cogitavitque cor meum et increpavi optimates et
magistratus et dixi eis usuras ne singuli a fratribus vestris exigitis et
congregavi adversum eos contionem magnam et dixi eis nos
ut scitis redemimus fratres nostros iudeos qui venditi fuerant gen
tibus secundum possibilitatem nostram. Et vos igitur vendetis fratres vestros
et redimemus eos. Et siluerunt nec invenerunt quid responderent.
Dixique ad eos non est bona res quam facitis. Quare in timore
dei nostri non ambulatis ne exprobretur nobis a gentibus inimicis
nostris. Et ego et fratres mei et pueri mei commodavimus plurimis pe
cuniam et frumentum non repetamus in commune illud. Es ali
enum concedamus quod debetur nobis. Reddite eis hodie agros
suos et vineas suas oliveta sua et domus suas. Quin potius
et centesimam pecunie frumenti vini et olei quam exigere debebatis
solebatis ab eis date pro illis. Et dixerunt reddemus et ab
eis nichil querimus sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sa
cerdotes et adiuravi eos ut facerent iuxta quod dixeram.
Insuper excussi sinum meum et dixi sic excutiat deus omnem
virum qui non compleverit verbum istud de domo sua et de laboribus

sus sic excutiatur et vacuus fiat et dixit universa multitudo amen
et laudaverunt deum / fecit ergo populus sicut erat dictum. A die autem
illa qua preceperat rex michi ut essem dux in terra iuda ab
anno xx usque ad annum xxxii artaxerxis regis per annos xii e-
go et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedi-
mus. duces autem primi qui fuerunt ante me gravaverunt populum
et acceperunt ab eis in pane et in vino et in pecunia quoti-
die siclos xl. Sed et ministri eorum depresserunt populum. Ego autem non
feci istud propter timorem dei. quin potius in opere muri edificavi
et agrum non emi et omnes pueri mei congregati ad opus e-
rant. Iudei quoque et magistratus centum quinquaginta viri et qui veniebant
ad me de gentibus que in circuitu nostro sunt in mensa mea erant
Parabantur autem michi per dies singulos unus bos et arietes sex ele-
cti exceptis volatilibus et inter dies x vina diversa et alia multa
tribuebam. Insuper et annonas ducatus mei non quesivi. Valde
enim erat attenuatus populus. Memento mei deus meus in bonum
secundum omnia que feci populo huic.

c. vi. Factum est autem cum audisset Semaballath et Thobias et Goze
arabs et ceteri inimici nostri quod edificassem ego murum et non esset
in ipso residua interruptio / usque ad tempus autem illud valvas
non posueram in portis / miserunt Semaballath et Thobias et Goze
arabs ad me dicentes / Veni ut percutiamus fedus in vitulis in campo
uno. Ipsi autem cogitabant ut facerent michi malum. Misi ergo ad eos
nuncios dicens. opus grande ego facio et non possum descendere, ne for-
te negligatur cum descendero et venero ad vos. Miserunt autem ad me se-
cundum verbum hoc per quattuor vices et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit
ad Semaballat iuxta verbum prius quinta vice puerum suum et epistolam habebat
erat in manu sua scripta hoc modo. In gentibus auditum est / et Goze
dixit. quia tu et iudei cogitatis rebellare, et propterea edificatis murum,
et levare te vis super eos regem / propter quam causam et prophetas po-
suis / qui predicent de te in ierusalem dicentes / Rex in iudea est. Auditurus
est rex verba hec. Ideo nunc veni et ineamus consilium pariter / et mi-
si ad eos dicens. Non est factum secundum verba hec que tu loqueris / de cor-
de enim tuo tu componis hec / omnes enim hii terrebant nos / cogitantes
quod cessarent manus nostre ab operibus et quiesceremus. quam ob causam
magis confortavi manus meas. Et ingressus sum domum Samaie fi-
lii dalie filii methabeel secreto qui ait. Tractemus nobiscum in domo
dei in medio templi et claudamus portas edis. quia venturi sunt
ut interficiant te et nocte venturi sunt ad occidendum te. et dixi. Num quis
quis similis mei fugit et quis ut ego ingredietur templum et vivet /

Non ingrediar. et intellexi quod deus non misisset eum. sed quasi vatici-
nans locutus esset ad me. et thobias et sennaballath merce-
de conduxissent eum. acceperat enim precium ut territus facerem et peccarem.
et haberent malum quod exprobrarent michi. Memento mei deus
pro thobia et sennaballath iuxta opera eorum talia. Sed et noadie
prophete. et ceterorum prophetarum qui terrebant me. Completus autem mu-
rus xxv die mensis elul lii diebus. Factum est autem cum audissent om-
nes inimici nostri ut timerent universe gentes que erant in circuitu nostro
et conciderent intra semet ipsos. et scirent quod a domino factum esset opus
hoc. Sed et in diebus illis multe optimatum iudeorum epistole mit-
tebantur ad thobiam. et a thobia veniebant ad eos. Multi enim
erant in iudea habentes iuramentum eius. quia gener erat secche-
nie filii orech. Et iohanna filius eius acceperat filiam mosol-
lam filii barachie. Sed et laudabant eum coram me. et verba mea
nunciabant ei. Et tobias litteras mittebat ut terreret me
c. vii. Postquam autem edificatus est murus et posui valuas et
recensui ianitores et cantores et levitas precepi anan-
ni fratri meo. et ananie principi domus de ierusalem. Ipse enim quasi
vir verax et timens deum plus ceteris videbatur. et dixi eis
Non aperiantur porte ierusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assiste-
rent clause sunt porte et oppilate. Et posui custodes de habita-
toribus ierusalem singulos per vices suas et unumquemque contra domum
suam. Civitas autem erat lata nimis et grandis. et populus par-
vus in medio eius et non erant domus edificate. Deus autem dedit
in corde meo. et congregavi optimates et magistratus et vulgus
ut recenserem eos. et inveni librum census eorum qui ascenderant
primum et inventum est scriptum in eo. Isti sunt filii provincie qui ascende-
runt de captivitate transmigrantium. quos transtulit nabuch
rex babilonis. et reversi sunt in ierusalem et in iudam unusquisque in
civitatem suam. qui venerant cum zorobabel. Iosue neemias
azarias yaamias naamani mardocheus bethsar mespharath
begruai ~~banaa~~ baana naaum. Numerus virorum populi israel. Filii
phares ii milia c lxxii. filii saphatie ccc xcii. filii area dc lii. filii
phaethmoab filiorum yesu et yoab ii milia dccc xviii. filii elam
mille dcc liiii. filii zethua dccc xlv. filii zachai dcc lx. filii
bennui dc xl viii. filii ~~ebai~~ hebai dc xxviii. filii azgad ii milia
ccc xxii. filii adonicham dc lxvii. filii beguai ii milia lxvii. filii
addin dc lv. filii ather filii ezechie xcviii. filii asem ccc xxviii.
filii besai ccc xxiiii. filii areph c xii. filii gabaon xcv. Viri beth-
leem et nethupha c lxxxviii. Viri anathoth c xxviii. Viri betha-
moth xlii. Viri cariathiarim cephira et beroth dcc xliii

Viri rama et gabaa dc xxi viri machmas c xx ii viri be
thel et hai c xxx iii viri nebo alterius l ii viri elam alterius
m cc l iiii filii autem arem ccc xx filii iericho ccc xl v filii lo
d adid et ono dcc xx i filii senaa tria milia dcccc xxx sacerdotes
filii ydaia in domo iosue dcccc lxx iii filii emmer mille lii
filii phassur mille cc xl vii filii arem m x vii levite filii iosue
et gadihel filiorum oduia lxx iiii cantores filii asaph c xl
viii ianitores filii sellum filii ather filii thelmon filii accub
filii atita filii sobai c xxx viii nathinnei filii soa filii
aspha filii thebbaoth filii ceros filii siaa filii phadon fi
lii lebana filii agaba filii selmai filii anan filii geddel fi
lii gaer filii raaia filii rasin filii nechoda filii gazem
filii aza filii phasea filii besai filii mumim filii nephussim
filii bechbuc filii acupha filii assur filii besloth filii meida
filii arsa filii bercos filii sisara filii thema filii nasia filii
athipha filii servorum salomonis filii sothai filii sophereth filii
pherida filii iaala filii dercon filii geddel filii saphatia fi
lii athil filii phocereth qui erat ortus ex abaim filio amon
omnes nathinnei et filii servorum salomonis ccc xc ii hii sunt
autem qui ascenderunt de thelmela thelarsa cherub addo et em
mer et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen su
um utrum ex israhel essent filii dalaia filii thobia filii nechoda
dc xl ii et de sacerdotibus filii abia filii accos filii berzellai qui
accepit de filiabus berzellai galaaditis uxorem et vo
catus est nomine eorum hii quesierunt scripturam genealogie su
e et non invenerunt et eiecti sunt de sacerdotio dixitque athersatha
illis ut non manducarent de sanctis sanctorum donec exurgeret
sacerdos doctus et eruditus. Omnis multitudo quasi v
nus xl ii milia ccc lx absque servis et ancillis eorum qui e
rant vii milia ccc xxx vii et inter eos cantores et cantatrices
cc xl v cameli eorum cccc xxx v asini eorum sex milia dcc xx
Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt inpen
sas in opus. Athersatha dedit in thesaurum dragmas m
phialas l tunicas sacerdotales d xxx et de principibus familiarum
dederunt in thesaurum operis auri dragmas xx milia et ar
genti mnas ii milia cc et quod dedit reliquus populus auri dra
gmas xx milia et argenti mnas ii milia et tunicas sacerdotales lx
vii habitaverunt autem sacerdotes et levite et ianitores et can
tores et reliquum vulgus et nathinnei et omnis israhel in civitatibus

capitulum viii sub et venerat mensis vii scenophegie sub hesdra et neemia
filii autem israel erant in civitatibus suis congregatusque est omnis
populus quasi vir unus ad plateam que est ante portam aquarum
et dixerunt hesdre scribe ut afferret librum legis moysi quam pre-
cepit deus israeli. Attulit ergo hesdras sacerdos legem coram multitudine
virorum et mulierum qui poterant legem intelligere in die primo men-
sis vii et legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum
a mane usque ad meridiem in conspectu virorum et mulierum et sapien-
tium et aures omnis populi erant erecte ad librum. Stetit autem esdras
scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum et ste[terunt iuxta]
eum mathathia et semeia et ania et uria et helc[hia] et maa-
sia ad dexteram eius et ad sinistram phadaia misael et mel-
chia et assum et aseph dama et zacharia et mosollam. Et ape-
ruit esdras librum coram omni populo super universum quippe populum emi-
nebat et cum aperuisset eum stetit omnis populus et benedixit esdras
domino deo voce magna et respondit omnis populus amen amen elevans manus
suas et incurvati sunt et adoraverunt deum proni in terram porro
iesue et banai et serebya iamin achub sephtai odya maa-
sia celita azarias iozabeth anam phallaya levi-
te silentium faciebant in populo ad audiendam legem populus autem
stabat in gradu suo et legerunt in libro legis dei distincte et
aperte ad intelligendum et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem
neemias ipse est athersata et esdras sacerdos et levite interpre-
tantes universo populo dies sanctificatus est domino deo nostro nolite lugere
et nolite flere flebat enim omnis populus cum audiret verba legis et
dixit eis ite comedite pinguia et bibite mulsum et mittite par-
tes eis qui non preparaverunt sibi quia sanctus dies domini est. fortitudo no-
stra. levite autem silentium faciebant in omni populo dicentes Ta-
cete quia dies sanctus est et nolite dolere. Abiit itaque omnis populus ut co-
mederet et biberet et mitteret partes et faceret letitiam magnam quia
intellexerunt verba que docuerat eos

c viii alias Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi
populi sacerdotes et levite ad esdram scribam ut interpretaretur
eis verba legis et invenerunt scriptum in lege precepisse dominum
in manu moysi ut habitent filii israel in tabernaculis in die solem-
ni mense vii et ut predicent et divulgent vocem in universis urbibus
suis et in ierusalem dicentes Egredimini in montem et afferte fron-
des olive et frondes ligni pulcherrimi frondes mirti et ramos
palmarum et frondes ligni nemorosi et fiant tabernacula sicut
scriptum est et egressus est omnis populus et attulerunt feceruntque sibi

thabernacula unusquisque in domate suo et in atriis suis et
in atriis domus dei et platea porte aquarum et in platea
porte effraim. Fecit ergo universa ecclesia eorum qui redierant de
captivitate thabernacula et habitaverunt in thabernaculis Non
enim fecerant a diebus Josue filii nun filii israel usque ad diem
illum et fuit leticia magna nimis. Legit autem in libro le
gis dei per singulos dies a die primo usque ad diem novissimum
illum et fecerunt solemnitatem vii diebus et in die viii collectam
ix. In die autem xxiiii mensis huius convenerunt
filii israel in ieiunio et in saccis et humus super eos et se
paraverunt semen filiorum israel ab omni filio alienigena
et steterunt coram domino et confitebantur peccata sua et ini
quitates patrum suorum et consurrexerunt ad standum et
legerunt in volumine legis domini dei sui quater die et quater
in nocte confitebantur et laudabant dominum deum suum Surre
xerunt autem super gradum levitarum hesue et bani et clamaverunt
voce magna ad dominum deum suum levite et dixerunt levite et cedmi
el. bom assebya sarebia ardabia odaya sebna phathagya Sur
gite et benedicite deo nostro ab eterno usque in eternum Et benedicant nomini
glorie tue excelso in omni benedictione et laude Et dixit esdras Tu
ipse domine solus tu fecisti celum et terram et omnem exercitum eorum ter
ram et universa que in ea sunt maria et ea que in eis sunt Et tu
vivificas omnia hec et exercitus celi te adorat Tu ipse domine
deus qui elegisti abram et eduxisti eum de igne caldeorum et
posuisti nomen eius abraam et invenisti cor eius fidele coram te
et percussisti cum eo fedus. ut dares ei terram chananei ethei e
uei et pherezei et iebuzei et gergezei ut dares semini eius et
implesti verba tua quoniam iustus es et vidisti afflictionem patrum no
strorum in egypto clamorem quoque eorum audisti super mare rubrum et
dedisti signa et portenta in pharaone et universis servis eius et
in omni populo terre illius cognovisti enim quia superbe egerant con
tra israel et fecisti tibi nomen sicut et in hac die, mare divisisti an
te eos, et transierunt per medium maris in sicco, persecutores autem eo
rum proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas, et in columna

nubis ductor eorum fuisti per diem et in columna ignis per noctem ut
appareret eis via per quam ingrederentur Ad montem quoque Synai
descendisti et locutus es cum eis de celo et dedisti eis iudicia re
cta et legem veritatis et cerimonias et precepta bona et sabbatum
sanctificatum ostendisti eis et mandata et cerimonias et legem pre
cepisti eis in manu moysi servi tui Panem quoque de celo dedisti eis
in fame eorum et aquam de petra eduxisti eis sitientibus et dixisti
eis ut ingrederentur et possiderent terram super quam levasti manum tuam
ut traderes eis Ipsi vero et patres nostri superbe egerunt et induraverunt
cervices suas et non audierunt mandata tua non sunt recordati mira
bilium tuorum que feceras eis et induraverunt cervices suas [...] et
dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam Tu autem deus [...]tius
clemens et misericors longanimis et multe miserationis et [...] dere
liquisti eos Et quidem cum fecissent sibi vitulum quem per gentes confla
tilem et dixissent iste est deus tuus qui eduxit te de egypto fe
cerunt quoque blasphemias magnas Tu autem in misericordiis tuis mul
tis non dimisisti eos in deserto Columna nubis non recessit ab eis per
diem ut duceret eos in via et columna ignis per noctem ut ostenderet eis
iter per quod ingrederentur Et spiritum tuum bonum dedisti eis qui
doceret eos et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum et aquam dedi
sti eis in siti xl annis pavisti eos in deserto nichil quoque eis defuit
vestimenta eorum non inveteraverunt et pedes eorum non sunt attriti
et dedisti eis regna et populos et partitus es eis sortes et possede
runt terram seon et terram regis esebon et terram regis bazan Et fi
lios eorum multiplicasti sicut stellas celi et adduxisti eos ad terram
de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur et possiderent Et ve
nerunt filii et possederunt terram et humiliasti coram eis habitatores
terre chanaan et dedisti eos in manus eorum et reges eorum et po
pulos terre ut facerent illis sicut placebat eis Ceperunt quoque urbes
munitas et humum pinguem et possederunt domos plenas
cunctis bonis cisternas ab aliis fabricatas vineas et oliveta
et ligna pomifera multa et comederunt et saturati sunt et im
pinguati sunt et habundaverunt deliciis in bonitate tua magna
Provocaverunt autem te ad iracundiam et recesserunt a te et proiecerunt
legem post terga sua et prophetas tuos occiderunt qui contestabantur
eis ut reverterentur ad te fecerunt quoque blasphemias grandes et dedisti
eos in manu hostium suorum et affligerunt eos Et in tempore
tribulationis sue clamaverunt ad te et tu de celo exaudisti eos et
secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores qui sal
varent eos de manu hostium suorum Cumque requievissent reversi

sunt ut facerent malum in conspectu tuo et dereliquisti eos in ma-
nu inimicorum suorum et possederunt eos. conversique sunt et clamaverunt
ad te tu autem de celo exaudisti et liberasti eos in misericordiis tu-
is multis temporibus. et contestatus es eos ut reverterentur ad legem
tuam. ipsi vero superbe egerunt et non audierunt mandata tua. et in
iudiciis tuis peccaverunt. que qui fecerit homo vivet in eis. et dederunt
humerum recedentem et cervicem suam induraverunt. et protraxisti super
eos annos multos. et contestatus es eos in spiritu tuo per manum pro-
phetarum tuorum et non audierunt. et tradidisti eos in manu po-
pulorum terrarum. In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in
consumptionem nec dereliquisti eos. quoniam deus miserationum et clemens
tu es. Nunc itaque domine deus noster deus magne fortis et terribi-
lis custodiens pactum et misericordiam ne avertas a facie tua in omni
labore qui invenit nos. reges nostros et sacerdotes nostros et prin-
cipes nostros et patres eorum prophetas et omnem populum tuum a die-
bus regis assur usque ad diem hanc et tu iustus es in omnibus
que venerunt super nos. quia veritatem fecisti nos autem impie
egimus. reges nostri et principes nostri. sacerdotes nostri et patres nostri non
fecerunt legem tuam et non attenderunt mandata tua et testimonia
que testificatus es in eis. et ipsi in regnis suis bonis. et in bonitate
tua multa quam dederas eis. et in terra latissima et pingui quam
tradideras in conspectu eorum non servierunt tibi nec reversi sunt a
studiis suis pessimis. Ecce nos ipsi hodie servi tui sumus et terra
quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius et que bona
sunt eius. Et nos ipsi servi tui sumus in ea. et fruges eius multiplicantur
regibus quos posuisti super nos propter peccata nostra. et corporibus nostris
dominantur et iumentis nostris secundum voluntatem suam. et in tribulatione ma-
gna sumus. Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus fedus et scribimus
et signant principes nostri levite nostri et sacerdotes nostri.

.c.x. Signatores autem fuerunt neemias athersatha filius a-
thelai et sedechias. saraias. iermias. fassur. amaria
melchia. actus. sebenia. melluch. harem. merimuth. obdi-
as. daniel. genton. baruch. mosollam. abya. miamin. ma-
zia. belga. semeia. hii sacerdotes. porro levite. iosue filius aza-
nie bennui de filiis enadab. cedmihel et fratres eorum. sebenia
odema. celitha. phadaia. anam. micha. roob. esebia. zatur
serebyas. sabania. odias. bam. banuni. capita populi. pharos

moab helam zectu bani bonni azgad bebai adonai baggoai
adin ater ezechia azur odaia asum bessai ares ana
thoth nebai mechphia mosollam azer mezabel sa
doch ieddua phelthia anan anaia osee anania asub aloes pha
lea sobech reum et asebna maasia echaia hanan anan mellu
charem baana et reliqui de populo sacerdotes levite ianitores
cantores nathinnei et omnes qui se separaverunt de populis terrarum
ad legem dei uxores eorum et filii eorum et filie eorum. et qui veniebant
ad pollicendum et iurandum ut ambularent in lege domini quam dede
rat in manu moysi servi sui ut facerent et custodirent universa
mandata dei domini nostri et iudicia eius et cerimonias eius. et ut
non daremus filias nostras populo terre et filias eorum non acciperemus
filiis nostris. populi quoque terre qui important venalia et omnia ad usum per
diem sabbati ut vendant non accipiemus ab eis die sabbati in sabbato
et in die sanctificata et dimittemus annum septimum et exactionem universe
manus. et statuimus super nos precepta ut demus tertiam partem sicli per an
num ad opus domus dei nostri ad panes propositionis et ad sacrificium
sempiternum et in holocaustum sempiternum in sabbatis in kalendis in so
lempnitatibus in sanctificatis et pro peccato ut exoretur pro israel et in
omnem usum domus dei nostri. Sortes ergo misimus super oblationem ligno
rum inter sacerdotes et levitas et populum ut inferrentur in domo dei
nostri per domos patrum nostrorum per tempora a temporibus anni usque
ad annum ut arderent super altare domini dei nostri sicut scriptum est in lege
moysi. ut afferremus primogenita terre nostre et primitiva universi fructus
omnis ligni ab anno in annum in domo domini et primitiva filio
rum nostrorum et primitiva boum nostrorum et ovium nostrorum ut offerrentur
in domo dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo dei nostri. et primi
tias ciborum nostrorum et libaminum nostrorum et poma omnis ligni
vindemie quoque et olei afferemus sacerdotibus ad gazophilatium
domini et decimam partem terre nostre levitis. ipsi levite decimas accipi
ent ex omnibus civitatibus operum nostrorum. erit autem sacerdos filius
aaron cum levitis in decimis levitarum. et levite offerent decimam
partem decime sue in domo dei nostri ad gazophilatium in do
mo thesauri. ad gazophilatium enim deportabunt filii israel et fi
lii levi primitias frumenti vini et olei. et ibi erunt vasa sanctificata
et sacerdotes et cantores et ianitores et ministri et non dimittemus
Habitaverunt autem principes. domum dei nostri
c. xi°. populi in ierusalem optimates absque sorte in medio populi
habitabant. reliqua vero populus misit sortem ut tolleret
plebs

vnam partem de decem qui habitarent in ciuitate sancta essent in ierusalem ciuitate
sancta, decima pars populi eligitur ut habitet in ierusalem quia vrbs sancta
erat. In nouem partes in ciuitatibus. Benedixit autem populus omnibus viris
qui sponte obtulerant ut habitarent in ierusalem. Hii sunt itaque principes pro-
uincie qui habitauerunt in ierusalem et in ciuitatibus iuda. Habitauit au-
tem vnusquisque in possessione sua in vrbibus suis israel. Sacerdotes le-
uite nathinei et filii seruorum Salomonis. Et in ierusalem habitauerunt de filiis
iuda et de filiis beniamin. De filiis iuda athaias filius aziam filii
zacharie· filii amarie filii saphatie· filii malaleel. De filiis phares ma-
asia filius baruch filius zolozai filius azia filius adaya filius
ioarib filius zacharie filius zalonites. Omnes filii phares qui habita-
uerunt in ierusalem cccc lxviii viri fortes. Hii sunt autem filii beniamin sel-
lum filius mozollam filius ioedi filius sadaya filius colaia filius
maasia filius ethiel filius saya et post eum gabai sellai dcccc xxviii
et iohel filius zechri prepositus eorum. Et iudas filius senua super
ciuitatem secundus. Et de sacerdotibus ydaya filius ioarib iachin. Sara-
ya filius helchie filius mozollam filius sadoch filius meraioth fi-
lius achitob princeps domus dei et fratres eorum facientes opera templi dccc
xxii. Et adaya filius yeroam filius pheleth filius amzi filius za-
charie filius fessur filius melchie et fratres eorum principes patrum ccxlii.
Amazai filius azrel filius azi filius mozollamoth filius emmer
et fratres eorum potentes nimis cxxviii. Et prepositus eorum zebdiel filius
potentium. Et de leuitis sechema filius asab filius azarica filius asabia
filius bonni filius sabathay et yozabel. Et super omnia opera que
erant forinsecus in domo dei a principibus leuitarum. Et mathania fi-
lius micha filius zebdai filius asaph princeps ad laudandum et con-
fitendum in oratione et bethechias secundus de fratribus eius. Zabdias fi-
lius samua filius galal filius yditum omnes leuite in ciuita-
te sancta cc lxxxiiii. Et ianitores achub thelmon et fratres eorum qui
custodiebant hostia c lxxii. Et reliqui ex israel sacerdotes et leuite in
omnibus ciuitatibus iuda vnusquisque in possessione sua. Et nathi-
nei qui habitabant in ophel et siatha et gaspha de nathinneis. Et
episcopus leuitarum in ierusalem azi filius bani filius azabie filius matha-
nie filius micha. De filiis asaph cantores in ministerio domus dei.
Preceptum quippe regis super eos erat et ordo in cantoribus per singulos
dies. Et aspathatia filius mezezebel de filiis zara filii iuda
in manu regis iuxta omne verbum populi et in domibus per omnes re-
giones eorum. De iuda habitauerunt in cariatharbe et in filiabus

eius et in dybon et in filiabus eius et in caleeph et in viculis
eius et in yesie et in molada et in bethpheleth et in asersual et
in bersabee et in filiabus eius et in sicelech et in methena et
in filiabus eius et in remmon et in sara et in yarimuth zonoa
odollam et in villis earum lachis et in regionibus eius azetha et
filiabus eius et manserunt in bersabee usque ad vallem hennon filii
autem beniamin a geba mechmas et aya et bethel et filiabus
eius anathoth nobananaia asor rama yethaym ydyd sebo
ym neballath et onam valle artificum et de levitis portiones
c. xii. Hii autem sunt sacerdotes et levite qui ascenderunt iude et beniamin
ascenderunt cum zorobabel filio salathiel et iosue saraya
neemias esdras amaria melluch acthus sethemia reum me
rimuth addo gethon miamin abia madia belga semeya et
yoarib ydaya sellum amoc helcia ydaya isti principes sacerdotum
et fratres eorum in diebus iosue porro levite yesua bennui cedi
mel serebya iuda mathanias super ymnos ipsi et fratres eorum in
diebus iosue et bezechie atque ezanni et fratres eorum unusquisque de
officio suo iosue autem genuit ioachim et yoachim genuit eli
asib et eliasib genuit yoyada et ioiada genuit ionathan et io
nathan genuit ieddaia in diebus autem yoachim erant sacerdotes
et principes familiarum saraye amarie ieremie ananie esdre mo
sollam amarie iohannan milicho ionathan sebenie ioseph
arem edna maraioth elchi addaie zacharie gethon mosolla
abie zechri miamin et moadie felti belge semmia semeie io
nathan yoarib mathanai ydaie azi sellaie cellai emathebe
elchie ezebie ydaie nathanael levite in diebus elyasim et yo
iiovada et onam et yedna scripti principes familiarum et sacerdotes
in regno darii perse filii levi principes familiarum scripti in libro di
erum et usque ad dies ionathan filii eliasib et principes levitarum
azebia serebya et iosue filius cedmiel et fratres eorum per vices suas
ut laudarent et confiterentur iuxta preceptum regis david viri dei et ob
servarent eque per ordinem mathania et bethecia et obedia mo
sollam thelmon achub custodes portarum et vestibulorum ante
portas hii in diebus ioachim filii iosue iosedech et
capitulum xiii in diebus neemie ducis et esdre sacerdotis scribe quoque In dedicatione
autem muri ierusalem requisierunt levitas de omnibus locis suis ut
adducerent in ierusalem et facerent dedicationem in leticia in actione gratiarum
et in cantico et in cymbalis et in psalmis et in cytharis con
gregati sunt autem filii cantorum et de campestribus circa ierusalem
et de villis nethophati et de domo galgal et de regionibus

gelbaa et azmaneth qui villas edificaverunt sibi cantores i
circuitu ierusalem et mundati sunt sacerdotes et levite et mundaverunt po
pulum et portas et murum. Ascendere autem feci principes iuda super
murum et statui pro dies magnos choros laudantium. Et ierunt ad
dexteram super murum ad portam sterquilinii et ivit post eos ozias et
pars media principum iuda et azarias et esdras et mosolla iuda
et beniamin et semeya et yeremia. Et de filiis sacerdotum in tubis
zacharias filius ionathan filius semeye filius mathanie filius
michaye filius zaccur filius asaph. Et fratres eius semeya et
azarel azabel galalai maay nathanael et iuda et anani in
vasis cantici david viri dei et esdras scriba ante eos in porta fron
tis et contra eos ascenderunt in gradibus civitatis david in a
scensu muri super domum david et usque ad portam aquarum ad ori
entem et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso. Et ego post
eum et media pars populi super murum et super turrim furnorum et usque
ad murum latissimum et super portam effraym et super portam antiquam
et super portam piscium et turrim ananeel et turrim hemath et usque
ad portam gregis et steterunt in porta custodie. Steteruntque du
o chori laudantium in domo dei et ego et dimidia pars magistratuum
mecum et sacerdotes eliachim maasias miamin michea elioe
nai zacharia anania in tubis et maasia et semeia et eleazar
et azi et iohannan et melchia et elam et ezer. Et clare cecinerunt
cantores et ezraia prepositus et immolaverunt in die illa victimas
magnas et letati sunt deus enim letificaverat eos leticia magna
Sed et uxores eorum et liberi gavisi sunt et audita est leticia ierusalem
procul. Recensuerunt quoque in die illa viros super gazophilacia thezau Capitulum xiii
ri ad libamina et ad primicias et ad decimas ut introferent per
eos principes civitatis in decore gratiarum actionis sacerdotes et le
vitas quia letatus est iuda in sacerdotibus et levitis astantibus
et custodierunt observationem dei sui et observationem expiationis
et cantores et ianitores iuxta preceptum david et salomonis filii
eius quia in diebus david et asaph ab exordio erant prin
cipes constituti cantorum in carmine laudantium et confiten
tium deo et omnis israel in diebus zorobabel et in diebus ne
emie dabat partes cantoribus et ianitoribus per dies sin
gulos et sanctificabat levitas et levite sanctificabant filios aa
ron ¶ Sequitur capitulum ultimum neemie ducis

c xiii In die autem illo lectum est in volumine moysi audiente populo et inventum
est scriptum in eo quod non debeant introire amonites et moabites
ecclesiam dei usque ineternum eo quod non occurrerint filiis israel cum pane et
aqua et conduxerint adversus eos balaam ad maledicendum eis
et convertit deus noster maledictionem eius in benedictionem factum est autem
cum audissent legem separaverunt alienigenas et super hoc erat eliasib
sacerdos qui fuerat prepositus in gazophilacio domus dei nostri et proximus
thobie. fecit ergo sibi gazophilacium grande et ibi erant ante eum re-
ponentes munera thus et vasa et decimam frumenti et vini et olei
partes levitarum et cantorum et ianitorum et primicias sacerdota-
les. In omnibus autem hiis non fui in ierusalem quia in anno xxxii artha-
xersis regis babilonis veni ad regem et intellexi malum quod fe-
cerat eliasib thobie ut faceret ei thezaurum in vestibulis domus dei
et malum mihi visum est valde et proieci vasa domus thobie foras
de gazophilacio precepique et mundaverunt gazophilacium et retu-
li ibi vasa domus dei sacrificium et thus et cognovi quod partes levi-
tarum non fuissent date et fugisset unusquisque in regionem suam de le-
vitis et cantoribus et de hiis qui ministrabant et egi causam adversus
magistratus et dixi quare dereliquimus domum dei et congregavi e-
os et feci stare in stationibus suis et omnis iuda apportabat
decimam frumenti vini et olei in horrea et constituimus super horre-
a selemiam sacerdotem et sadoch scribam et phadaiam de levitis
et iuxta eos anan filium zachur filium mathanie quoniam fideles com-
probati sunt et ipsis credite sunt partes fratrum suorum memento mei deus
meus pro hoc et ne deleas miserationes meas quas feci in
c xv domo dei mei et in ceremoniis eius In diebus illis vidi in
iuda calcantes torcularia in sabbato portantes acervos
super asinos vinum et uvas et ficus et omne onus et inferentes
ierusalem in die sabbati et contestatus sum eos ut in die qua quid
vendere non liceat venderent et tyrii habitaverunt in ea inferentes pisces
et omnia venalia et vendebant in sabbatis filiis iuda et ierusalem
et obiurgavi optimates iuda et dixi eis que est hec res mala
quam vos facitis et prophanatis diem sabbati numquid non hec fece-
runt patres nostri et adduxit deus noster super nos omne malum hoc et
super civitatem hanc et vos additis iracundiam super israel violando
sabbatum factum est autem cum quievissent porte ierusalem die sabbati
dixi claudite ianuas et clauserunt ianuas et precepi ut non
aperirent eas usque post sabbatum et de pueris meis viros con-
stitui super portas ut nullus inferret honus in die sabbati

Incipit secundus Esdre

et manserunt negotiatores et vendentes universa venalia foris Ierusalem
semel et bis et contestatus sum eos et dixi eis quare manetis
ex adverso muri Si secundo hoc feceritis manum mittam in vos Itaque ex
tempore illo non venerunt in sabbato Dixi quoque levitis ut mundarentur
et venirent ad custodiendas portas et sanctificandam diem sabbati Et pro hoc
ergo memento mei deus meus et parce michi secundum multitudinem mi-
serationum tuarum Sed et in diebus illis vidi iudeos ducentes uxores a-
zotidas amonitidas et moabitidas et filii eorum ex media parte
loquebantur azotice et nesciebant loqui iudaice Et loquebantur iuxta
linguam populi et populi Et obiurgavi eos et maledixi et cecidi ex eis
viros et decalvavi eos et adiuravi in domino ut non darent fili-
as suas filiis eorum et non acciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimet
ipsis dicens Nunquid non in huiuscemodi re peccavit Salomon rex Israel et certe in
multis gentibus non erat rex similis ei et dilectus deo suo erat et po-
suit eum deus suus regem super omnem Israel et ipsum ergo duxerunt ad peccatum
mulieres alienigene Nunquid et nos inobedientes faciemus omne pec-
catum grande hoc ut prevaricemur in domino deo nostro et ducamus uxores pere-
grinas De filiis autem Ioiada filii Eliasib sacerdotis magni gener erat
Sanaballath horonites quem fugavi a me Recordare domine deus meus
adversum eos qui polluunt sacerdotium et ius sacerdotale et leviticum Igitur
mundavi eos ab omnibus alienigenis Et constitui sacerdotum ordines
et levitarum unumquemque in ministerio suo et oblationem lignorum in
temporibus constitutis et in primitiis Memento mei deus meus in bonum

Et fecit Iosias pascha in Ierusalem domino et immo-
lavit phase xiiii luna primi mensis statuens sacer-
dotes per vices dierum stolis amictos in templo
domini Et dixit levitis sacris servis Israel ut sanctifi-
carent se domino in positione sancte arche domini in domo
quam edificavit Salomon filius David rex Non erit
vobis tollere super humeros eam et nunc deservite domino
deo vestro et curam agite gentis illius Israel ex parte secundum pagos
et tribus vestras secundum scripturam David regis Israel Et secundum magnificenti-
am Salomonis filii eius omnes in templo et secundum particulam principa-
tus paternam vestrarum eorum qui stant in conspectu fratrum filiorum Israel
immolate pascha et sacrificia parate fratribus vestris Et facite secundum pre-
ceptum domini quod datum est Moysi Et donavit Iosias in plebe que
inventa est oves agnorum et edorum et caprarum xxx milia vitulos tria
milia Hec de regalibus data sunt secundum promissionem populo et sacerdoti-
bus in pascha oves m ii c et vituli c Et Ieconias et Semeias

et nathanael fr̃ eius et azanas et oziel et ioiaba in phase oues
v. m. vitulos q̃ngentos Et cu͞ hec fieret elegant̃ steterunt sacerdotes
et leuite habentes azima p̱ tribus et s̃cdm̃ partes principatus primi
in conspectu p̃p offerebant dn̄o et fm̃ ea que in libro moysi scripta sunt
et assabant phase igni prout optebat et hostias coxerunt in lebet
et ollis cu͞ beniuolentia et attulerunt omnibus qui erant ex plebe et
post hec parauerunt sibi et sacerdotibus Sacerdotes eni͞ offerebant adyp̃s
usq̃ finita esset hora Et leuite parauerunt sibi et fr̃ibus suis filiis
aaron Et sacrificatores phialas offerebant scd̃m ordinem et preceptu͞
dauid et asaph et zacharias et ycdinus qui erat et hostiarii
p̱ singlas ianuas, ita ut nõ preterirent unusquisq̃ sua offic͞
eni͞ coru͞ parauerunt illis, et consummata sunt que ptinebant ad sacrificiu͞
dn̄i In illa die egerunt phase et offerebant hostias sup̱ domini sa
crificiu͞ scd̃m preceptu͞ regis iosie et egerunt filii Isrl qui inuenti sunt
in tempe illo phase et die festu͞ azimorum p̱ dies vii Et nõ est
celebratu͞ phase tale in isrl a temporibus samuel p̱phete Et oes
reges isrl nõ celebrauerunt tale pascha sicut egit iosias et sa
cerdotes et leuite et iudei et omnis isrl qui inuenti sunt in co
memoratione ierlm̃s xviii anno regni iosia celebratu͞ e phase
se Et directa sunt opa iosie in conspectu domini dei sui in corde ple
no metuentis Et que circa illu͞ gesta sunt scripta sunt in prioribus tempori
bus de eis qui peccauerit quiq̃ irreligiosi fuerunt in dominu͞ p omni
gente et qui nõ eque quesierunt verba domini sup Isrl Et post
omne actu͞ hunc iosie ascendit pharao rex egypti veniens obsidere
in carcamis sup eufraten Et exiuit obuia͞ illi iosias et misit
rex egipti ad iosia͞ dicens Quid mi et tibi e rex iude nõ sic(?) mis
sus a dn̄o Sup eufraten eni͞ belliu͞ meu͞ e et festinas descen
de et ne est reuersus iosias sup curru͞ s; exppugnare eu͞ cepit nõ
attendens v̱bu͞ domini ex ore p̱phete. s; constituit ad eu͞ bellu͞ in ca͞
po maceda Et descenderunt principes ad rege͞ iosia͞ Et dixit rex pu
eris suis amouete me a plio. infirmatus sum eni͞ vald Et statim
amouerunt eu͞ pueri eius de acie et ascendit sup curru͞ secundu͞
suu͞ et puenerunt ierlm vita functus e et sepultus e in paterno sepulcro
Et in tota iudea lugebant iosia͞ et qui psidebant cu͞ uxoribus la
mentabant eu͞ usq̃ in hunc die͞ et datu͞ e hoc fieri in omni gen
isrl hec aute͞ pscripta sunt in libro hystoriaru͞ iudee regu͞ et in
singla gesta actus iosie eius gl̃ia et intellectus eius in lege dn̄i
et que nõ sunt pscripta in libro regu͞ isrl et iuda Et assumentes q
erant ex gente ieconia͞ filiu͞ eius constituerunt rege͞ pro patre
suo cu͞ esset annoru͞ xxiii et regnauit sup isrl mensibus tribus
et amouit eu͞ rex egipti ne regnaret in ierlm̃s et mlctat
mulctauit

grandia

gentē argenti talenta c et auri talentū unū Et constituit rex
egipti ioachim frēm eius regem iuda et ierlm et alligauit ingra
tus yoachim zarucle frēm suū et apprehendens reduxit egipto. an
norū erat yoachim xxv cū regnaret in t'ra iuda et ierlm et fecit
malū in conspectu domini post hūc aut ascendit nabuch rex babilo
nis et alligans eū in aereolo vinculo perduxit in babiloniā et sacra
vasa domini accepit Nabuchodonosor et tulit et consecrauit in templo suo
in babilonia Reliq̄ de inmundicia illius et irreligiositate scriptū ē in li
bro temporū regū et regnauit ioachim filius eius p eo Cū autem
statutus ē rex erat annorū viii regnauit tres menses tres et dies x in ierlm
et fecit malū in conspectu domini Et p⁹ anni circulū mittens nabuch tulit
adduxit eū in babiloniam simul cū preciosis vasis domini Et constituit se
dechia regē iuda et ierlm Cū esset annorū xxi Regnauit autem
annis xi et fecit malū in conspectu domini et nō est veritus a verb
que dicta sūt a ieremia pphta ex ore dni Et adiuratus a rege na
buch⁹ prius discessit et indurata ceruice sua et corde suo · trāsgres
sus est legitima dei isrl · et duces pp̄ dni multa iniq̄ gesserūt et
impie egerūt sup omnes immundicias gentiū et polluerūt templū
domini quos scītū erat in ierlm Et misit d⁹ patrū suorū p angelz
suū reuocare eos · propter quos pepercit illis et tabernaculo suo Ipsi vero
subsannabant in angelis suis et q̄ dic locutus ē dominus erant
illudentes pphetis eius donec usque ad iracundiam concitatus ē super
gentē suā precepit q ascenderet rex caldeorū hii occiderūt iuuenes
eorū in gladio in circuitu scī templi eorū, et nō pepercerūt iu
ueni eorū et virgini et seni et adolescenti s; omnes traditi sūt in
manus ipsorū et omnia sacra vasa domini et regales apothecas re
sumentes tulerūt in babiloniā et incenderūt domū domini et
demolierūt muros ierlm et turres eius incenderūt in igne et q̄d
sumnauerūt omnia holocausta eius ad nichilū redigerūt et re
liquos a gladio in babilone duxerūt et erant serui illius usque d
regnaret pse · in repletionē verbi domini in ore ieremie quousque ben
gne ageret t'ra sabbata sua omni tempore desolacionis sue sabbatizauit
in applicatione annorū septuaginta

· c · ij ·

Regnante autē ciro rege persarū in consummationē verbi domini
in ore ieremie · suscitauit dominus spiritū ciri regis persarū et p
dicauit in toto regno suo simul p scripturā dicens · Hec dicit cirus
rex persarū · age constituit regē orbis terre deus isrl · dominus ex
celsus · et precepit mi edificare sibi domū in ierlm q̄ ē in iudea
Quis ē de gente vestra · dominus ipsius sit cū eo · ascendat in ierlm

Quotquot ergo circa loca habitant adiuvent eum qui sunt in loco ipso
in auro et argento in dationibus cum equis et iumentis cumque aliis que
secundum vota apponuntur in templum domini quod est in Jerusalem. Et stantes princi
pes pagorum et tribuum Iudee ex tribu Beniamin et sacerdotes et levi
te quos excitavit dominus ascendere et edificare domum domini que
est in Jerusalem et qui erant in circuitu eorum adiuverunt eos in omni
argento et auro et iumentis et votis quam pluribus multi quorum sensus
excitatus est. Et rex Cyrus protulit vasa sacra domini que transtulit
Nabuchodonosor ex Jerusalem et consecraverat ea de suo ydolo. Et proferens ea Cyrus
rex Persarum tradidit Mitridato qui erat super thezauros ipsius.
Per hunc autem tradita sunt Salmanazaro presidi Iudee. Horum autem
hic numerus libatoria argentea II milia CCCC turibula argentea XXX phiale
~~argentee~~ [aurea] XXX. Item --- argentee II milia CCCC et alia vasa mille. Omnia
autem vasa aurea et argentea IIII milia CCCC LXVIII et computata sunt
Salmanazaro simul cum hiis qui ex captivitate Babilonie vene
rant in Jerusalem. In Arthaxersis autem regis Persarum temporibus scri
pserunt ei de hiis qui habitabant in Iudea et in Jerusalem Balsamus et
Mitridatus et Sabellius et Rathimus Balthemus. Samalius scriba
et reliqui inhabitantes Samaria et ceteris locis subscriptam epistolam.
Regi Arthaxersi domine pueri tui Rathimus a bacteudentibus
et Sabellius scriba et reliqui curie tue iudices ~~incolentes~~ [in coelem] Syria
et Phenice. Et nunc notum sit domino regi quoniam Iudei qui ascenderunt
a vobis ad nos venientes in Jerusalem civitatem refugam et pessimam edi
ficant fumos eius et statuunt muros et templum suscitant. Quod si
civitas ista et muri suscitati fuerint tributa non sustinebunt pe
dere sed etiam regibus resistent et quia id agitur circa templum recte
habere arbitrati sumus non despicere hoc ipsum. Sed notum facere domino regi
ut si videbitur regi queratur in libris patrum tuorum et invenies
in admonitionibus de hiis et scies quia civitas ista fuit re
fuga et reges et civitates concutiens et Iudei et refuge et prelia
commitentes a in ea ab eterno. Ob quam causam civitas ista deserta est.
Nunc ergo notum facimus domine rex quoniam si civitas ista edificata
fuit et eius muri erecti fuerint descensus tibi non erit in coele
Syria et Phenice. Tunc rescripsit rex Rathimo qui scribebat accidentia
et Belthemino et Sabellio scribe et ceteris constitutis et habitantibus
in Syria et Phenice ea que subscripta sunt. Legi epistolam quam misistis
michi precepi ergo inquiri et inventum est quia civitas illa est ab evo
regibus resistens et homines refuge et prelia in ea efficientes et
reges fortissimi erant in Jerusalem dominantes et tributa exigentes
et coelen Syriam et Phenicen. Nunc ergo precepi prohibere homines

[prohibere]
illos edificare civitatem et prohibe ne quid ultra hec fiat sed nec
procedant in plurimum ex qua sunt malicie ita et regibus ma-
Tunc recitatis hys que a rege licia importetur
iij Artharxerse scripta fuerint Balthemus et Sabellius scri-
ba et qui cum hys constituti erant iungentes festinan-
ter venerunt in Jerusalem cum equitatu et turba et agmine. ceperunt
edificantes prohibere Et vacabat ab edificatione templi dei in Je-
rusalem usque secundo anno regni Darii regis Persarum Rex Darius
fecit cenam magnam omnibus vernaculis suis et omnibus magnati-
bus medis et persis et omnibus purpuratis et pretoribus et con-
sulibus et prefectis sub illo ab India usque Ethiopiam centum viginti sep-
tem provinciis Et cum manducasset et bibisset et saciati revertebantur
tunc Darius rex ascendit in cubiculo suo et dormivit et ex-
pergefactus est Tunc illi tres iuvenes custodes corporis qui cu-
stodiebant corpus regis dixerunt alter alteri Dicamus unus-
quisque sermonem qui prevalebat et cuiuscumque apparuerit sermo sapi-
entior altius dabit illi Darius rex dona magna purpura co-
operiri et in auro bibere et super aurum dormire et currum aureum et
cidarim bissinam et torquem circa collum et secundo loco sedebit a Da-
rio propter sapientiam suam et cognatus Darii vocabitur Tunc scri-
bentes singuli suum verbum posuerunt subtus cervical Darii regis
et dixerunt cum surrexerit rex dabunt illi scripta sua et quodcum-
que iudicaverit rex et tribus et magnatis Persidis quorum verbum sapien-
tius est ipsi dabitur victoria sicut scriptum est Unus scripsit Forte est
vinum alter scripsit Fortior est rex Tercius scripsit Fortiores sunt muli-
eres super omnia autem vincit veritas Et cum surrexisset rex accepe-
runt scripta sua et dederunt illi et legit Et mittens vocavit omnes
magnatos Persarum et Medos et purpuratos et pretores et pre-
fectos et steterunt in concilio et lecta sunt scripta coram ipsis Et di-
xit vocate adolescentes et ipsi indicabunt verba sua et vocati sunt
et introierunt et dixit illis indicate nobis de hiis que scripta sunt
et cepit prior qui dixerat de fortitudine vini et dixit viri quam
prevalet vinum omnibus hominibus qui bibunt illud seducit men-
tem regis et orphani facit mentem vanam item servi ac liberi pauper-
is et divitis et omnem mentem convertit in securitatem et iocunditatem et non
meminit omnem tristiciam et debitum et omnia precordia facit honesta et
non meminit regem ac magnatum et omnia per talenta facit loqui
et non meminerunt cum biberint amiciciam nec fraternitatem sed post non mul-
tum sumunt gladios et cum a vino miserint et surrexerint non
[illegible]

meminerunt que gesserunt omnes precellit vinum qui sic cogitat facere
· c. iiii. Et inchoauit sequens dicere Et tacuit hoc dicto nomine
qui dixit de fortitudine regis O viri non precellet homines
qui terram et mare obtinent et omnia que in eis sunt
Rex omnia super omnia precellit et dominatur eorum et omne quod
cumque dixerit illis faciunt et si miserit illos ad bellatores vadunt
et demolliunt montes et muros et turres Jugulantur et iugulant
ad regis verbum quod non preterunt Namsi vicerint afferunt regi omnia
quecumque predati sunt semper et alia omnia quotquot non militant sed nec
pugnant sed nec colunt terram secundum colunt sed cum fuerint metentes afferunt tributa
regi et ipse vnus solus et si dixit occidere occidunt dixit remittere re
mittent dixit percutere percutiunt dixit exterminare exterminant dixit
edificare edificant dixit excidere excidunt dixit plantare plan
tant Et omnis plebs et virtutes eum obaudiunt et super hec ipse recumbit
et dormit et bibit hii custodiunt in circuitu eum Et non possunt ire singuli
et facere opera sua Sed nec inobedientes audientes sunt ei viri quomodo non precellit
rex qui sic diffamatur et tacuit Tertius qui dixerat de mulieribus
et veritate hic est zorobabel qui cepit loqui Viri non magnus rex
et multi homines nec vinum precellit quis ergo qui dominatur eorum nonne
mulieres genuerunt regem et omnem populum qui dominatur mari et terre et
mulieres genuerunt regem et omnes populum qui plantauerunt vineas
ex illis nati sunt et ipse educauerunt eos qui plantauerunt vineas
ex quibus vinum fit et ipse faciunt stolas omni homini et ipse faciunt gloriam
hominibus et non possunt homines separari a mulieribus Si congregauerint au
rum et argentum et omnem rem preciosam et viderint mulierem vnam bono
habitu et bona specie omnia hec relinquentes in eam intendunt et aperto
ore conspiciunt et eam alliciunt magis quam aurum et argentum et omnem
rem preciosam homo patrem suum relinquit qui enutriuit illum et suam
regionem et ad mulierem se coniungit et cum muliere remittit animam Et neque
patrem meminit neque matrem neque regionem Et hinc oportet nos scire quia
mulieres dominantur vestri nonne dolentis et accipit homo gladium suum et
vadit in via facere furta et homicidia et mare nauigare
et flumina et leonem videt et in tenebris ingreditur Et cum furtum fecerit et
fraudes et rapinas amabili sue affert Et iterum diligit homo suam vxo
rem magis quam patrem et matrem Et multi dementes facti sunt propter suas
vxores et serui facti sunt propter illas et multi perierunt et iugulati sunt et
peccauerunt propter mulieres Et nunc credite michi quia magnus est rex in potesta
te sua quam omnes regiones verentur tangere eum videbam tamen apemen
filiam bezatis mirifici concubinam regis sedentem iuxta regem ad dexteram
et auferentem dyadema de capite eius et imponentem sibi et palmis
cedebat regem de sinistra manu et super hoc aperto ore intuebatur eam
et si subarrisit ridet Namsi indignata fuit ei blanditur donec reconcilietur gratie

o viri cur non sunt fortiores mulieres. Magna est terra excelsum est celum qui ita
agitur. Et tunc rex et purpurati intuebantur in alterum. Et inchoavit lo-
qui de veritate. O viri nonne fortes sunt mulieres. Magna est terra
7 excelsum est celum et velox cursus solis convertit in giro celum ad locum su-
um in una die. Nonne magnus est qui hec facit et veritas mag-
et fortior pre omnibus. Omnis terra veritatem invocat celum etiam ipsam bene-
dicit et omnia opera moventur et tremunt eam et non est cum ea quicquam
iniquum. Iniquus rex. inique mulieres et iniqui omnes filii hominum et
iniqua omnia illorum opera et non est in ipsis veritas et in sua iniquitate
peribunt et veritas manet et invalescit in eternum et vivit et obtinet
in secula seculorum. Nec est apud eam accipere personas nec differentias sed que
iusta sunt facit omnibus iniustis ac malignis et omnes benignantur
in operibus eius et non est in iudicio eius iniquum et fortitudo et regnum
et potestas et maiestas omnium evorum. Benedictus deus veritatis et desiit lo-
quendo. Et omnes populi clamaverunt et dixerunt Magna est veritas et
prevalet. Tunc rex ait illi pete siquid vis amplius quam que scripta
sunt et dabo tibi secundum quod inventus es sapientior proximis et pro-
ximus michi sedebis et cognatus meus vocaberis. Tunc ait regi Memor
esto voti tui quod vovisti edificare Ierusalem in die qua regnum accepisti
et omnia vasa que accepta sunt ex Ierusalem remittere que separavit Cyrus
quando intravit babiloniam et voluit ea remittere ibi. Et tu voluisti
edificare templum quod incenderunt ydumei quando exterminata est
iudea a caldeis. Et nunc est quod postulo domine et quod peto hec
est maiestas a te ut postulo ut facias votum quod vovisti regi
celi ex ore tuo. Tunc surgens darius rex osculatus est illum et scripsit
epistolas ad omnes dispensatores et prefectos et purpuratos et deduce-
rent eum et omnes qui cum illo erant omnes ascendentes edificare Ierusalem
et omnibus prefectis qui erant in syria et phenice et in libano scri-
psit epistolas ut traherent ligna cedrina a libano in Ierusalem ut edifi-
carent cum eis civitatem. Et scripsit omnibus iudeis qui ascendebant a regno
in iudeam pro libertate omnem potentem et magistratum et prefectum super-
venire ad ianuas eorum et omnem regionem quam obtinuerant esse im-
munem eis et ydumei relinquerent castella que obtinent iudeorum. Et in
structuram ~~dare~~ templi dare per singulos annos talenta xx usque dum
reedificaretur et super sacrarium holocaustomata consummare quotidie sicut
habent preceptum alia talenta x offerre per singulos annos et omnibus
qui procedunt a babilonia condere civitatem ut esset libertas tam ipsi
quam filiis eorum et omnibus sacerdotibus qui precedunt. Scripsit autem
et quantitatem et sacram stolam qua deserviunt. Et levitis scripsit dare pre-
cepta usque in diem qua consummabitur domus et Ierusalem construetur et
omnibus custodientibus civitatem scripsit dare eis sortes et stipendia.

et dimisit omnia vasa que separaverat rex cyrus a babilonia Et o
mnia quecumque dixit cyrus ipse precepit fieri et mitti ierusalem Et cum
processisset ille adolescens elevans faciem in ierusalem benedixit regem
celi et dixit a te est victoria et a te est sapientia et claritas
et ego sum tuus servus Benedictus es domine qui dedisti michi sapientiam
et tibi confiteor domine patrum nostrorum Et accepit epistolas et profectus est
in babiloniam et venit et nunciavit fratribus suis omnibus qui fu
erant in babilonia et benedixerunt deum patrum suorum qui dedit illis
remissionem et refrigerium ut ascenderent et edificarent ierusalem et tem
plum ubi nominatum est nomen eius in ipso et exultaverunt cum musicis et
·c·V· Post hec autem electi sunt ut ¶ letitia diebus septem
ascenderent principes pagorum per domos per tribus suas
et uxores eorum et filii et filie eorum servi et ancille eo
et pecora illorum et darius rex misit una cum illis equites mil
le donec deducerent eos in ierusalem cum pace et cum musicis et cum tympanis
et tibiis Et omnes fratres erant ludentes et fecit eos ascendere simul
cum eis Et hec sunt nomina eorum qui ascenderunt per pagos suos in
tribubus et in parte principatus ipsorum Sacerdotes filii phinees filii
aaron iesus filius iosedech Ioachim filius zorobabel filii sa
lathiel de domo david ex progenie phares tribu autem iuda
qui locutus est sub dario rege persarum sermones mirificos In secundo
anno regni ipsius mense nisan primo Sunt autem hii qui ex iudea
ascenderunt de captivitate transmigrationis quos transmigravit nabuch
rex babilonie in babilonem et reversus est in ierusalem Et reliquit parte
iudee unusquisque in civitate sua qui venerunt cum zorobabel
et iesu Neemias arcoris elymeo minamie mardocheo beel
suro methphatoron elyoro eboma unus de principibus eorum
et numerus a gentilibus eorum ex prepositis eorum filii phares ii m c
lxxii filii aresara m lvii filii femo c xlii In filiis iesu et ioabes
mille ccc ii filii demu ii m ccc lxx filii thoroba ccv filii banna
c lxviii filii bebath ccc iii filii actab ccc xxvii filii thau xxxviii
filii Iosdar ii m lxvii filii adinn ccc lxi filii azerottis c viii filii
aaso et zelas c vii filii ozorot ccc xxxix filii Iebarbone c xxxii
filii anamie c xxx filii azom filii marsar ccc xxii filii zoba
ius xcv filii zephtolemon c xxiii filii nepobai lv filii sebona
tus c lviii filii ebatamo c xxxii filii ocatar patros qui et
nefadies et modie ccc xxii qui ex gravnas et ytaba c xxi q
ex besseban et bagge lxv qui ex bastaro c xxii qui ex bethono
bes lv filii liptis et filii labovim ccc lviii filii sichem ccc lxx fi
lii suadon et cliomus ccc lxxvii filii ericus ii m xlv filii ana
as ccc lxx sacerdotes filii yeddus filii virhem filii eliasib ccc lxxii
filii emerius et xxvii levite filii iesu moadnel et banus et fere
bias et hodias lxxiiii Omnis numerus a xxii anno xxx m ccc lxii

filij et filie et uxores omnis computatio xl m et xlij filij sacerdotum
qui psallebant in templo filij asaph c xxviij hostiarij vero filij e-
zeneu filij ater filij amon filij amiba toba filij tobi c xxxix
sacerdotes servientes in templo filij sel filij gaziba filij tobleth
filij carie filij zu filij ellu filij labana filij armata filij accub
filij uthi filij cetha filij agab filij obaij filij anani filij canna
filij geddu filij ham filij radin filij desanum filij netoba filij
caseba filij gaze filij ozin filij sinoe filij athen filij basten fi-
lij aziana filij manei filij nasim filij acusu filij aggista fi-
lij aria filij fanem filij salmani filij medda filij phusa filij ca-
reth filij bathe filij carce filij thecosi filij nasith filij agisti filij
pedon filij salon filij eius filij azophion filij pharida filij celi fi-
lij deddon filij gaddael filij sephei filij agia filij sacareth filij ca-
bathan filij saronneth filij masie filij amie filij sasin filij addus
filij suba filij hema filij tabotis filij phasphat filij malmon
Omnes sacrosiervientes et pueri Salomonis ccc lxxij hij sunt filij qui
ascenderunt athermel et thersas principes eorum carmellan et
careth et non poterant edicere civitates suas et progenies quadmo-
dum sunt et ex israel filij dalam filij tuban filij nicodani et ex
sacerdotibus qui fungebantur sacerdotio et non sunt inventi filij obia
filij othisa filij addin qui accepit unam uxorem ex phargelen fi-
liabus et vocati sunt nomine eius et horum quesita est generis scri-
ptura in pedatura et non est inventa et prohibiti sunt sacerdotio fu-
ngi Et dixit illis neemias et astatas ne participarent sancta
donec exurgat pontifex doctus in ostensionem et veritatem Omnis autem
israel erat xij m exceptis servis et ancillis xlij m ccc lx servi ho-
rum et ancille vij m ccc xxxvij cantores et cantatrices cc lxv ca-
meli ccc xxxv equi septem m xxxvi et de proventibus ipsis pro pa-
gos dum venirent in templum dei quod erat in ierusalem venerunt su-
scitare templum in loco suo secundum suam virtutem et dare in templi
thezaurarium operum sacrum auri mnas xi m et stolas sacerdotales
c et inhabitaverunt sacerdotes et levite et qui erant ex plebe in ie-
rusalem et in regione et sacri cantores et hostiarij et omnis israel in
regionibus suis Instante autem vij mense cumque essent filij israel unusquisque
in rebus suis convenerunt unanimes in atrium quod erat ante
ianuam orientalem et stantes ihesus filius iosedech et fratres eius sacer-
dotes et zorobabel filius salathiel et huius fratres paraverunt altare ut
offerrent super illud holocausta secundum quod in libro moysi hominis dei
precepta sunt et convenerunt ex alijs nationibus terre et erexerunt

sacrarium in loco suo omnes gentes terre et offerebant hostias et holocaustu
sta domino matutina et egerunt scenophegiam et diem solemnem
sicut scriptum est in lege et sacrificia quottidie sicut oportebat et post
hec oblationes institutas et hostias sabbatorum et neomeniarum et di
erum solemnium omnium sanctificatorum et quotquot vovebant domino a
neomenia vii mensis ceperunt hostias offerre domino et templum domini
nondum erat edificatum et dederunt pecunias lapidariis et fabris
et potum et pabula cum gaudio et dederunt cibaria sydoniis et tiriis
et ut transveherent illis de libano trabes cedrinas et facerent rates in
ioppe portum secundum decretum quod scriptum erat eis a ciro persarum rege
et in secundo anno venientes in templum dei in ierusalem mense secundo in
choavit zorobabel filius salathiel et ihesus filius iosedech et fratres
eorum et sacerdotes et levite et omnes qui advenerant de captivitate
in ierusalem et fundaverunt templum dei novilunio mensis secundi anni cum venis
sent in iudeam et ierusalem et statuerunt levitas a xx annis sursum opera
domini et stetit ihesus et filii eius et cum eo omnes levite conspirantes et
executores legis et facientes opera in domo domini et steterunt sacer
dotes habentes cymbala collaudantes dominum et benedicentes secundum david
regem israel et cantabant canticum domino quoniam dulcedo eius et honor in
secula seculorum israel et omnis populus tuba cecinerunt et proclama
verunt voce magna collaudantes dominum in suscitatione domus
domini et venerunt ex sacerdotibus et levitis et presidentibus secundum
pagos senioribus qui viderunt pristinam domum et ad huius edi
ficationem cum clamore et planctu magno et multi cum tubis et
gaudio magno interim ut populus non audiret tubas propter planctum
populi Turba enim erat tuba canens magnifice ita ut longe audi
retur et audierunt inimici tribus iuda et beniamin et venerunt
scire que esset vox tubarum et cognoverunt quoniam qui erant ex capti
vitate edificant templum domino deo israel et accedentes ad zo
robabel et ihesum et prepositos pagorum et dixerunt eis edificabimus
una vobiscum similiter enim audivimus deum vestrum et ipsi parati immolamus
a diebus asbasareth regis assiriorum qui nos transmigravit huc
et dixit illis zorobabel et ihesus et principes pagorum israel
Non est nobis et vobis edificare domum dei nostri Nos enim soli
edificabimus domum dei nostri secundum ea que precepit cyrus rex per
sarum Gentes autem terre inhabitantes hii qui sunt in iudea et le
vantes opus edificationis et insidias et populum adducentes pro
hibebant eos edificare et aggressuras facientes impedierunt

ne consumaret edificium omni tempore vite cyri regis prohibiti sunt et pro
tracti sunt structuram per biennium usque ad darii regnum
In secundo anno regni darii prophetavit aggeus et zachar
ias filius addo prophete apud iudeam et in ierusalem in nomine
domini dei israel super eos. Tunc stans zorobabel filius salathi
el et ihesus filius iosedech incohaverunt edificare domum domini que
est in ierusalem cum adessent eis prophete domini et adiuvarent eos. In illo tempore
venit ad eos sisennes subregulus syrie et phenices et satrabozanes
et sodales eius et dixerunt eis. Quo precipiente vobis domum hanc edifi
catis et tectum istud et alia omnia perficitis et qui sunt institores et qui hec
edificant. Et habuerunt gratiam visitatione facta super eos qui erant ex
captivitate a domino seniores iudeorum et non sunt impediti edificare donec
significaretur dario de omnibus istis et responsum acciperetur. Exemplum episto
le quam miserunt dario. Sisennes subregulus syrie et phenices et sa
trabozanes et sodales eius in syria et phenice presides. Regi da
rio salutem. Omnia nota sint domino regi nostro quia cum venissemus in iudee
et introissemus in ierusalem invenimus edificantes domum dei magnam
et templum ex lapidibus politis magnis et preciosis materiis in
parietibus et opera illa instanter fieri et suffragari et prosperari in
manibus eorum et in omni gloria quam diligentissime perfici. Tunc inter
rogavimus seniores dicentes. Quo permittente vobis edificatis domum
istam et opera hec fundatis. Ideo autem interrogavimus eos ut notum faceremus
tibi homines et prepositos et nomina scriptura prepositorum postulavimus
illos. Et illi responderunt nobis dicentes. Nos sumus servi domini qui fecit
celum et terram et edificabatur hec domus ante istos annos multos a
rege israel magno et fortissimo et consummata est. Et quoniam patres nostri ex
acerbantes erant et peccaverunt in deum israel qui tradidit eos in ma
nus nabuchodonosor regis caldeorum et domum istam demolientes incen
derunt et plebem captivum duxerunt in babiloniam. In primo anno re
gnante cyro rege babilonie scripsit cyrus rex domum hanc edificare
et illa sacra vasa aurea et argentea que extulerat nabuchodonosor
de domo que est in ierusalem et consecraverat in suo templo. Rursus pro
tulit ea cyrus rex de templo quod erat in babilonia et tradita sunt
zorobabel et salmanazaro subregulo et preceptum est eis ut af
ferrent hec vasa et reponerent in templo quod erat in ierusalem et templum
ipsum dei edificaret in loco suo. Tunc salmanazarus subiecit fun
damenta domus domini que est in ierusalem et exinde usque nunc edificatur

et non accepit consummationem. Nunc ergo si iudicatur a nobis o rex perquiratur
in regalibus bibliotecis Cyri regis que sunt in Babilonia. Et si inve-
ntum fuerit consilio regis Cyri cepta esse structura domus domini que est in
Ierusalem et iudicabitur a domino rege nostro scribat de hiis nobis. Tunc
rex Darius precepit inquiri in bibliotecis et inventus est in Egbatha-
nis oppido quod est in medio media regione locus unus in quo
erant scripta ista. Anno primo regnante Cyro rex Cyrus precepit
domum domini que est in Ierusalem edificare ubi incendebant igni as-
siduo cuius altitudo sit cubitorum x latitudo cubitorum lx quadra-
tum lapidibus politis tribus et meniano ligno eiusdem regionis et
meniano uno novo et impendia dari de domo Cyri regis. Et vasa
domus domini tam aurea quam argentea que extulerat Nabuch(odonosor) in
domum que est in Ierusalem ubi erant posita ut ponantur illic. Et prece-
pit curam agere Sysenna subregulum Syrie et Phenicem et Satrabo-
zana et sodales eius et qui ordinati erant in Syria et Phenice
presides ut abstinerent se ab eodem loco. Et ego quoque precepi in totum edi-
ficare et prospexi ut adiuvarent eos qui sunt ex captivitate Iude-
orum donec consummetur templum domus domini et ex [illegible] tributorum
Syrie Celes et Phenice diligenter quantitatem dari hiis hominibus ad
sacrificium domini Zorobabel prefecto et tauros et arietes et agnos
similiter autem et frumentum et sal et vinum et oleum instanter per singulos
annos prout sacerdotes qui sunt in Ierusalem dictaverint consumi quot-
tidie sine ulla dilatione ut offerantur libationes deo summo pro
rege et pueris eius ut orent pro ipsorum vita. Et denunciet ut qui-
cumque aliquid transgressi fuerint ex hiis que scripta sunt aut spreverint
accipiatur lignum de suis propriis et suspendantur et bona ipsorum regi
ascribantur. Propterea et dominus cuius nomen invocatum est ibi exterminet
omnem regem et gentem qui manum suam extenderit prohibere aut
male tractare domum domini illam que est in Ierusalem. Ego Darius
decrevi quam diligentissime secundum hec fieri

C. VII. Tunc Sysennes subregulus Coelen Syrie et Phenicen
et Satrabuzanes et sodales obsecuti hiis que a Dario
rege decreta erant insistebant sanctis operibus di-
ligentissime cooperantes cum senioribus Iudeorum principes et
prepositi sunt sacrosanctum opus prophetantibus Aggeo et Zacharia prophetis
et consummaverunt omnia per preceptum domini dei Israel et ex con-
silio Cyri et Darii et Arthaxerxis regum Persarum. Et consummata est domus
nostra usque ad tertiam et vicesimam diem mensis Adar vi anno Darii
regis. Et fecerunt filii Israel et sacerdotes et levite et ceteri qui

erant ex captiuitate qui appositi sunt secundum ea que scripta sunt in libro
moysi Et obtulerunt in edificatione templi domini thauros c arietes
cc agnos cccc et edos pro peccatis vniuersi israel xii secundum numerum tribuum
israel Et steterunt sacerdotes et leuite amicti stolas per tribus et
super opera domini dei israel et secundum librum moysi et hostiarii per singu
las ianuas Et egerunt filii israel cum hiis qui erant ex captiuita
te illud phase xiiii luna mensis primi quia sanctificati sunt sacerdotes
et leuite et omnes filii captiuitatis non sunt simul sanctificati quia
leuite omnes simul sanctificati sunt Et immolauerunt phase vniuersi
filii captiuitatis et fratribus suis sacerdotibus et sibimetipsis Et man
ducauerunt filii israel qui erant ex captiuitate omnes qui remanse
serant ab omnibus execrationibus gentium terre querentes dominum
Et celebrauerunt diem festum azimorum vii diebus epulantes in
conspectu domini quia conuertit consilium regis assiriorum in eis confor
tare manus eorum ad opera domini dei israel Et post hunc regnante ar
thaxerse persarum rege accessit esdras filius azarie filii elchie fi
lii salome filii sadduc filii achitob filii ameri filii azael filii
bocce filii abisae filii phinees filii eleazari filii aaron primi sa
cerdotis Hic esdras ascendit de babilonia cum esset scriba et in
geniosus in lege moysi que tradita est a domino deo israel Et de
dit ei rex gloriam quia inuenit gratiam in omni dignitate et desiderio
in conspectu eius Et ascenderunt cum ipso ex filiis israel et sacer
dotibus et leuitis et sacris cantoribus templi et hostiariis et
seruis templi in hierusalem

viii Anno vii regnante arthaxerse in v mense hic annus vii
est regni exeuntes enim de babilonia nouilunio v mensis
aduenerunt hierusalem iuxta preceptum illius pro prosperitate itineris
a domino ipso In hiis enim esdras magnam disciplinam obtinebat
ne preterm*itteret* quicquam eorum que essent ex lege domini et preceptis edoce
re vniuersum israel omnem iustitiam et iudicium Attendentes autem
qui scribebant scripta arthaxersis regis tradiderunt scriptum quod obue
nerat ab arthaxerse rege ad esdram sacerdotem et lectorem legis domini
cuius exemplum subiectum est Rex arthaxerses esdre sacerdoti et
lectori legis domini salutem humaniora ego iudicans et ad bene
ficia precepi eis qui desiderant ex gente iudeorum sua sponte et
ex sacerdotibus et leuitis qui sunt in regno meo comitari tecum
in hierusalem Siqui ergo cupiunt tecum conueniant et proficiscantur
sicut placuit mihi et vii amicis meis consiliariis vt visitent
ea que aguntur secundum iudeam et hierusalem obseruantes sicut habes in lege

domui et ferant munera domino deo israel que ego uoui et amici hie-
rusalem et omne aurum et argentum quod inuentum fuerit in regione
babilonie domino in hierusalem cum illo quod donatum pro ipsis gen-
te in templo domini eorum quod est in hierusalem ut colligatur hoc au-
rum et argentum et ad thauros et arietes et agnos et edos et que
hiis sunt congruentia ut offerant hostias dno super altare domini ipso-
rum quod est in hierusalem et omnia quecumque uolueris cum fratribus tuis
facere auro et argento perfice pro uoluntate secundum preceptum domini dei tui
et sacrosancta uasa que data sunt tibi ad opera domus domini dei tui que
est in hierusalem et cetera quecumque tibi subuenerint ad opera templi
dei tui dabis de regali gazophilatio cum uolueris cum fratribus tu-
is facere auro et argento perfice secundum uoluntatem domini et ego quoque
rex arthaxerses precepi custodibus thezaurorum syrie et phenicis
ut quecumque scripserit esdras sacerdos et lector legis domini diligenter
dent ei usque ad argenti talenta c similiter et auri usque ad frumen-
ti modios c et uini amphoras c et alia quecumque habundant sine
taxatione omnia secundum legem dei fiant deo altissimo ne forte ex-
urgat ira in regno regis et filiorum eius uobis autem dicitur ut o-
mnibus sacerdotibus et leuitis et sacris cantoribus et seruis tem-
pli et scribis templi huius nullum tributum neque ulla indictio in-
rogetur et habeat quisque potestatem obicere eis quicquam tu autem
esdras secundum sapientiam dei constitue iudices et arbitros in tota sy-
ria et phenice et omnes qui legem dei tui nouerint doce ut qui-
quot transgressi fuerint legem diligenter plectantur siue morte siue
cruciatu siue cum multatione pecunie uel abductione Et dixit esdras
scriba Benedictus dominus patrum meorum qui dedit hanc uoluntatem in cor
regis clarificare domum suam que est in hierusalem et me honorificauit
in conspectu regis et consiliatorum et amicorum eius et purpurato-
rum eius Et ego constans animo factus sum secundum opitulationem domini
dei mei et congregaui ex israel uiros ut simul ascenderent mecum
Et hii sunt prepositi secundum patrias suas et principatus portionales eorum
qui mecum ascenderunt de babilonia in regno arthaxersis Ex fi-
liis phares gersomus Ex filiis iemaruth amenus Filiorum da-
uid acthus filius secelie Ex filiis phares zacharias et cum eo reuersi
sunt uiri cl Ex filiis ductorum moabilionis zaraihel et cum ipso
uiri ccl Ex filiis zathuel iechonias zechelii et cum eo uiri ccl Ex
filiis salamasiar gotholie et cum ipso uiri lxx Ex filiis saphatie
zarias micheli et cum ipso uiri lxxx Ex filiis iohibdias yezeli
et cum ipso uiri ccxii Ex filiis banie salmoth filius iosaphie et
cum ipso uiri clx Ex filiis beel zacharias bebaii et cum ipso uiri

et [...] Et filiis asath iothannes achanie et cum ipso viri c x. Et filiis
adonicam ipsius postremus et hec sunt nomina eorum eliphalam
[...] gebel et semeas et cum ipso viri lxx. Et congregavi eos ad
flumen qui dicitur thya et metati illic sumus triduo et recognovi
eos. Et ex filiis sacerdotum et levitarum non inveni illic. Et misi ad
eleazarum et ecelom et masman et emaloban et naavam et sa
mea et ioribum nathan et ennagam zachariam et mosollam
ipsos ductores et peritos et dixi eis ut venirent ad loddeum qui
erat apud locum gazophilacii et mandavi eis ut dicerent lod-
deo et fratribus eius et illis qui erant in gazophilacio ut mitte-
rent nobis eos qui sacerdotio fungerentur in domo domini dei nostri
et adduxerunt nobis secundum manum validam domini dei nostri viros peri-
tos ex filiis moolli filii levi filii israel sebebyan et filios et fra-
tres qui erant xviii albyan et amum. Et filiis filiorum chana-
neis qui erant [...] et ex hiis qui in templo serviebant quos
[...] et filii eorum viri xx et ex hiis qui in templo serviebant quos
dedit david et ipsi principes ad operationem levitis templo servien-
tium et omnium nomina signata sunt in scripturis et votavi illic
ieiunium iuvenibus in conspectu domini ut quererem ab eo iter bonum
nobis et qui nobiscum erant et filiis et pecoribus propter insidi-
as. Erubui enim petere a rege pedites et equites in comitatu
tutele gratia contra adversarios nostros. Diximus enim regi quia virtus
dei erit cum eis qui inquirunt eum in omni affectu. Et iterum deprecati
sumus dominum deum nostrum secundum hec que et propitium habuimus. Et
potens factus sumus deo meo. Et separavi ex plebis prepositis et sacerdo-
tibus templi viros xii sedebyam et azanniam et cum eis
ex fratribus viros x et appendi eis argentum et aurum et vasa
sacerdotalia domus domini dei nostri que donaverat rex et consilia-
rii eius et principes et omnis israel. Et cum appendissem tradi-
di argenti talenta c l et vasa argentea talentorum c et au-
ri talenta c et vasorum aureorum septies xx et vasa erea de
bono eramento splendentia xii auri speciem reddentia. Et dixi
eis et vos sancti estis domino et vasa sunt sancta et aurum et ar-
gentum votum est domino deo patrum nostrorum vigilate et custodite
donec tradatis ea plebis prepositis et sacerdotibus et levitis et
principibus civitatum israel in ierusalem in pastoforio domus dei
nostri. Et hii qui susceperunt sacerdotes et levite aurum et argen-
tum et vasa que erant in ierusalem intulerunt in templum domini.
Et promovimus a fluvio thya die xii mensis primi usque quo ingressi sumus
in ierusalem et cum factus fuisset tercius dies quarta autem die pon-

deratū aurū et argentū traditū est in domo domini dei nri manu
moth filio vrie sacerdoti et cū ipo erat eleazar filius phinees et
erant cū ipis yosabdus filius iesu et medias et bani filius le
uite ad nūm et ad pondus vniusa et scriptū est pondus ipo
cadē hora Qui autē venerunt ex captiuitate obtulerunt sacrificiū
domini israel thauros xij pro omni ppl'o arietes lxxxvi agnos lxx
ij hyrcos pro pctō xij et pro salute vaccas xij omnia in sacrificiū
domini Et relegentes precepta regis regalibus dispensatoribus et sub
regulis toelen syrie et phenicis et honorificauerunt gentem et templū
domini Et consumatis hiis accesserunt ad me prepositi dicentes Non
segregauerunt genus israel principes et sacerdotes et leuite et alienigene
gentes et nationes terre immundicias suas et chananeis et ethiis et
pherezeis et iebuzeis et moabitis et egyptijs et ydumeis co
iuncti enim sunt filiabus eorum et ipi et filij eorum et commixtum est semen
sanctum alienigenis gentibus terre participes erant prepositi et magi
stratus iniquitatibus huius ab inicio ipius regni et mox ut au
diui ista scidi vestimenta et sacram tunicam et laceratis capillis capitis
et barbam sedi dolens et mestus et conuenerunt ad me quicumque tunc
mouebantur in verbo domini dei israel me lugente super iniquitate istam
et sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum Et surgens a ieiunio con
scissa habens vestimenta et sacram tunicam ingeniculans et extendens
manus ad dominum dicebam domine confusus sum et reueritus sum ante
faciem tuam peccata enim nostra multiplicata sunt super peccata nostra et iniqui
tates nostre exaltate sunt usque ad celos Quoniam a temporibus prin
morum sumus in peccato magno usque ad diem hunc Et propter peccata nostra et
prin morum sumus traditi cum fratribus et cum sacerdotibus nostris et regi
bus terre in gladium et captiuitatem et depredationem cum confusione usque i
hodiernum diem et nunc quantum est quod contigit nobis misericordia abs te domine
deus derelinque nobis radicem et nomen in locum sanctificationis tue detege
lucare intin in domo domini dei nostri dare nobis cibum in tempore seruitu
tis nostre et cum seruiremus non sumus derelicti a domino deo nostro Sed constituit
nos in gratia ponens nobis reges persarum dare cibum et clarificare tem
plum domini dei nostri et edificare deserta syon dare nobis stabilitatem in
iudea et hierusalem Et nunc quid dicemus domine habentes hec transgressi enim
sumus tua precepta que dedisti in manus puerorum tuorum prophetarum
dicens Quoniam terra in qua introistis possidere hereditatem eius terra pol
luta est coinquinationibus alienigenarum terre et immundicie eorum
repleuerunt eam tota immundicia sua et nunc filias vestras
non iungetis filiis eorum et filias eorum non accipietis filiis vestris

et non inquiratis pacem habere cum illis omni tempore ut invalescentes man-
ducetis optima terre et hereditatem distribuatis filiis vestris usque in
evum et que contingunt nobis omnia fiunt propter opera nostra maligna
et magna peccata nostra et dedisti nobis talem radicem et rursum re-
versi sumus transgredi legitima tua permiscentes nos immunditie alie-
nigenarum gentium terre huius. Nonne irasceris nobis perdere nos quo-
adusque non relinquatur radix et nomen nostrum domine deus israel verax
es. derelicta est enim radix usque in hodiernum diem. Ecce nunc sumus in con-
spectu tuo in iniquitatibus nostris. Non est enim adhuc stare ante te in his.
Et cum adorando confitetur esdras flens humi prostratus ante templum
plurimum congregati sunt ante eum ex hierusalem turba magna valde. viri et
mulieres et iuvenes et iuvencule. Fletus enim erat magnus in ipsa
multitudine. Et cum clamasset iechonias iehel ex filiis israel dixit es-
dras. Nos in dominum peccavimus quia collocavimus nobis in matrimonio
mulieres alienigenas ex gentibus terre et nunc est super omnem israel. In his
ergo sit iusiurandum a domino expellere omnes uxores nostras que ex alieni-
genis sunt cum filiis earum sicut tibi decretum est a maioribus secundum le-
gem domini. Exurgens expleta. ad te enim spectat hoc negotium et
nos tecum sumus. viriliter fac. Exurgens esdras adiuravit principes sacer-
dotum et levitas et omnem israel facere secundum omnia hec et iuraverunt. Et
exurgens esdras ante atrium templi abiit in pastoforium ionathe
filii nasabi et hospitatus illic non gustavit panem neque aquam bi-
bit super iniquitates multitudinis. Et facta est predicatio in omni
iudea et hierusalem omnibus qui erant ex captivitate congregati in hierusalem
ut quicumque non occurrerint biduo vel triduo die secundum iudicium assiden-
tium seniorum tollerentur facultates sue et ipse alienus iudicaretur a multi-
tudine captivitatis. et congregati sunt omnes qui erant ex tribu iuda
et beniamin in tribus diebus in hierusalem. hic mensis est nonus. vicesima dies men-
sis. et sedit omnis multitudo in area templi trementes propter hyemem
presentem.

ix. Exurgens esdras dixit illis vos inique fecistis collocando vobis
in matrimonium uxores alienigenas ut adderetis ad peccata israel
et nunc date confessionem et magnificentiam domino deo patrum nostrorum
et perficite voluntatem ipsius et discedite a gentibus terre et ab uxo-
ribus alienigenis. Et clamavit omnis multitudo et dixerunt
voce magna. Sicut dixisti faciemus. Sed multitudo magna est et tempus
hybernum et non possumus insubsidiati stare et hoc opus non est nobis unius
diei neque bidui. Multum enim in his peccavimus. Stent prepositi multitudinis
et omnes qui nobiscum inhabitant et quotquot habent secum uxores alienigenas

et assistant accepto omni tempore loco presbiteri et iudices usquequo
soluant iram domini negotii huius Jonathas autem filius ezeli et
ozyas tecam susceperunt secundum hec et bozorinus et levis et sa
theus simul cooperati sunt cum illis et steterunt secundum hec omnia qui venerunt
si qui erant ex captiuitate Et elegit sibi viros esdras sacerdos
principes magnos de patribus eorum secundum nomina Et consederunt
in nouissimo mensis decimi examinare negotium istud et determina
tum est de viris qui habebant vxores alienigenas usque ad neome
nia primi mensis Et inventi sunt ex sacerdotibus permixti qui habebant
alienigenas vxores Et ex filiis iesu filii iosedech et fratribus eius ma
seas et eleazarus et ioribus et ycadeus et iniecerunt manus
ut expellerent vxores suas et ad litandum in exoratione arietem pro
ignorantia sua Et ex filiis semeri maseas esez et yohebeth.
azarias Et ex filiis phosore lyomasias hismeemis et natha
nae iussio yedeus et calsas Et ex levitis yosabeus et seme
is et collius et callias et fatteas et colnas et elionas Et ex
sanctis cantoribus eliasub sacturg Et ex hostiariis salinus et
tolbanes Et ex israel ex filiis fortosi et remias et yeedias et
melchias et mithelus et eleazarus et yemebias et bannas
ex filiis yolamatr theunas et zacharias yezzelis et yebdius et
erimoth et elias Et ex filiis zadon eliadas et elyasimus et
othias et yarimoth et zabdis et thebedias Et ex filiis bobei
Johannes et ananias et zabdias et emius Et ex filiis ban
ni elamus et malluchus et yeddeus et yasub et assabus et
yerimoth Et ex filiis addin maathus et moosias et talcimus
et manas et basias et mathatias et bezeel et bonnius et ma
nasses Et ex filiis vnae nomar et asseas ureth melchias
et sameas et symon beniamin et malchus et matras Et ex
filiis azom carraneus mathatias et banus et elifelath
et manasses et semei Et ex filiis banni yeremias et mooadias
et abrammus et iobel et baneas et pelias et ionas et mari
moth et elyasib et mathaneus et elyasis et ozias et dielus
semedius zambris et yozephus Et ex filiis nobe ydelus et
mathatias et sabadus et sechedi sedim et yessei baneas omnes
isti coniunxerunt sibi vxores alienigenas et dimiserunt eas
cum filiis Et habitaverunt sacerdotes et levite et qui erant ex
israel in iherusalem et in tota regione vna nouilunio mensis vii

Incipit prologus in libro Thobie

Et erant filii Israel in commorationibus suis. Et congregata est omnis
multitudo simul in aream que est ante porticum porte sancte. Et
dixerunt Esdre pontifici ut afferret legem Moysi que tradita
est a domino deo Israel. Et attulit Esdras pontifex legem domini mul-
titudini cunctorum a viro usque ad mulierem et omnibus sacerdotibus audi-
re legem novilunio mensis septimi. Et legebant in area que est
ante sacram portam templi a prima luce usque ad vesperam coram
viris et mulieribus et dederunt omnes sensum ad legem. Et stetit Esdras
sacerdos et lector legis super ligneum tribunal quod fabricatum e-
rat et steterunt ad eum Mathathias et Sammus et Ananias Aza-
rias Urias Ezechias Balsamus ad dexteram et ad sinistram Phal-
deus Misael Malachias Abustas Sabus Nabadias et Zacha-
rias. Et assumpsit Esdras librum coram omni multitudine presidebat
enim in gloria in conspectu omnium. Et cum absolvisset legem omnes re-
cti steterunt et benedixit Esdras dominum altissimum deum Sabbaoth omni-
potentem. Et respondit omnis populus amen. Et levatis sursum manibus
procidentes adoraverunt in terram dominum. Ihesus et Bananeus et
Sarebias et Yadinus et Accubus et Sabbatheus et Calites et
Azarias et Ioradus et Ananias et Philas levite qui docebant
legem domini et in multitudine legebant legem domini. Et preferebant
singuli eos qui intelligebant lectionem. Et dixit Atharathes Esdre
pontifici et lectori et levitis qui docebant multitudinem dicens dies
hic sanctus est domino. Et omnes flebant cum audissent legem. Digressi
ergo manducate pinguissima queque et bibite dulcia queque
et mittite munera hiis qui non habent. Sanctus enim est hic dies do-
mini et nolite mesti esse. Dominus enim clarificabit vos. Et levite
denuntiabant in publico dicentes dies hic sanctus est. Nolite me-
sti esse. Et abierunt omnes manducare et bibere et epulari. Et
dare munera hiis qui non habebant ut epularentur. Magnificen-
sunt exaltati verbis quibus edocti sunt. Et congregati sunt uni-
versi in Ierusalem celebrare letitiam secundum testamentum domini dei Israel.

Cromatio et Eliodoro episcopis Ieronimus presbiter in do-
mino salutem. Mirari non desino exactionis vestre
instantiam. Exigitis enim ut librum caldeo sermone
conscriptum ad latinum stilum traham, librum utique
Thobie quem Hebrei de cathalogo divinarum scriptu-
rarum secantes hiis que agiographa memorant
manciparunt. Feci satis desiderio vestro, non tamen studio meo

arguunt enim nos hebreorum studia et imputant nobis contra suum canonem
nostris latinis auribus transferre. Sed melius esse iudicans phari-
seorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire insti-
ti ut potui. Et quia vicina est caldeorum lingua sermoni hebraico
utriusque lingue peritissimum loquacem reperiens unius diei laborem arripui
et quicquid ille michi hebraicis verbis expressit hoc ego accito
notario sermonibus latinis exposui. Et orationibus vestris mercedem huius
operis compensabo cum gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati
complesse.

Incipit liber thobie

c. j. Tobyas ex tribu et civitate neptalim que est
in superioribus galilee supra naason post viam que
ducit ad occidentem in sinistro habens civitatem sepheth
cum captus esset in diebus salmanazar regis assi-
riorum in captivitate tamen positus viam veritatis non
deseruit ita ut omnia que habere poterat quottidie captivis et
his qui erant ex genere suo impertiret. Cumque esset iunior omnibus
his in tribu neptalim nichil tamen puerile gessit in opere. Denique
cum irent omnes ad vitulos aureos quos ieroboam fecerat rex
israel hic solus fugiebat consorcia omnium et pergebat in hierusalem
ad templum domini et ibi adorabat dominum deum israel omnia primi-
tiva sua et decimas fideliter offerens ita ut in tercio anno prose-
litis et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et his simi-
lia secundum legem dei celi puerulus observabat. Cum vero factus fuisset
vir accepit uxorem annam de tribu sua genuitque ex ea filium
nomen suum imponens ei quem ab infantia sua timere deum docuit
et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset cum
uxore sua et filio in civitatem ninive cum omni tribu sua et omnes
ederent ex cibis gentilium iste custodivit animam suam et numquam con-
taminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit domini in toto corde
suo dedit illi deus graciam in conspectu salmanazar regis et
dedit illi potestatem quocumque vellet ire habens libertatem quecumque
facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate
et monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in rages
civitatem medorum et ex his quibus honoratus fuerat a
rege habuisset x talenta argenti et cum in multa turba generis
sui gabellum egentem videret qui erat ex tribu eius sub cirogra-
pho dedit ei memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis
mortuo salmanazar rege cum regnaret sennacherib filius
eius pro eo et filios israel exosos haberet in conspectu suo thobias
quottidie per omnem cognationem suam consolabatur eos dividebat

que vniuersis prout poterat de facultatibus suis esurientes a
lebat nudisque vestimenta prebebat mortuis atque occisis sepul
turam sollicitus exhibebat denique cum reuersus esset rex Senna
cherib fugiens a iudea plaga quam circa eum fecerat deus propter
blasfemiam suam et iratus multos occideret ex filiis israel Tho
byas sepeliebat corpora eorum At vbi nunciatum est regi iussit e-
um occidi et tulit omnem substanciam eius Thobyas vero cum filio suo
et cum vxore sua fugiens nudus latuit quia multi diligebant
eum / post dies vero xlv occiderunt regem filii ipsius et reuersus est
thobyas in domum suam / omnisque substancia sua restituta est ei;

c. ii. Post hec vero cum esset dies festus domini et factum esset
prandium bonum in thobie domo dixit filio suo va
de et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum ut e-
pulentur nobis cum Cumque abysset reuersus nunciauit ei
vnum ex filiis israel iugulatum in platea iacere Statimque exi
liens de accubitu suo relinquens prandium ieiunus peruenit
ad corpus tollensque illud portauit ad domum suam occul
te vt dum sol occubuisset caute sepeliret eum Cumque occultasset
corpus manducauit panem cum luctu et tremore memorans
illud sermonem quem dixit dominus per amos prophetam Dies festi vestri con
uertentur in luctum et lamentacionem Cum vero sol occubuisset abyt et
sepeliuit eum Arguebant autem eum omnes proximi sui dicentes
Iam huius rei causa interfici iussus es et vix effugisti mortis im
perium et iterum sepelis mortuos Sed thobyas plus timens deum
quam regem rapiebat corpora occisorum et occultabat in domo sua
et in medijs noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die
fatigatus a sepultura veniens domum iactasset se iuxta parietem
et obdormiuisset et ex nido hirundinum dormienti illi calida
stercora inciderent super oculos eius fieretque cecus. Hanc autem temp
tacionem ideo permisit dominus euenire illi ut posteris daret exem
plum paciencie eius sicut et sancti Job. Nam cum semper ab infancia
sua timuerit deum et mandata eius custodierit, et non est contri
status contra deum quod plaga cecitatis euenerit ei. Sed immobilis in dei
timore permansit gracias agens deo omnibus diebus vite sue. Nam
sicut beato job insultabant reges, ita isti parentes et cognati eius
irridebant vitam eius / dicentes Vbi est spes tua pro qua e
lemosinas et sepulturas faciebas Thobyas vero increpabat e
os dicens Nolite ita loqui quia filii sanctorum sumus et vitam

quam deus daturus est hys qui fidem suam nunquam mutant ab eo. An-
na vero uxor eius ibat ad opus textrinum quottidie et de
labore manuum suarum victum quem consequi potuisset defere-
bat. Unde factum est ut edum capriarum accipiens detulisset domum
cumque eius vocem balantis vir eius audisset dixit videte ne forte
furtivus sit sed reddite eum dominis suis quia non licet nobis edere
de furto aliquid aut contingere. Ad hec uxor eius irata respondit
Manifeste vana facta est ~~eius~~ est spes tua et elemosine tue modo
apparuerunt. Atque hys et alys huiusmodi verbis exprobrabat eum.
Tunc Thobyas ingemuit et cepit orare cum lacrimis
c. iii. dicens. Justus es domine et omnia iudicia tua iusta
sunt et omnes vie tue misericordia et veritas et iudicium. et nunc
~~et nunc~~ domine memento mei. ne vindictam sumas de peccatis
meis. neque reminiscaris delicta mea vel parentum meorum.
quoniam non obedivimus preceptis tuis. et traditi sumus in direptionem
et captivitatem et mortem. et in fabulam. et in improperium omnibus
nationibus in quibus dispersisti nos. Et nunc domine magna iu-
dicia tua quia non egimus secundum precepta tua. et non ambulavimus sin-
cere coram te. Et nunc domine deus secundum voluntatem tuam fac mecum
misericordiam et precipe in pace recipi spiritum meum. expedit enim michi
mori magis quam vivere. Eadem itaque die contigit ut Sara filia
Raguelis in Rages civitate medorum et ipsa audiret impro-
perium ab una ex ancillis patris sui. quoniam tradita fuerat vii viris
et demonium nomine Asmodeus occiderat eos. mox ut ingressi
fuissent ad eam. Ergo cum pro culpa sua increparet puellam
respondit ei dicens. Amodo ex te non videamus filium aut filiam super
terram interfectrix virorum tuorum. Numquid et occidere me vis sicut et
occidisti vii viros. Ad hanc vocem perrexit ad superius cubiculum do-
mus sue et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit
neque bibit sed in oratione persistens cum lacrimis deprecabatur deum ut ab
isto improperio liberaret eam. Factum est autem die tercia dum compleret
orationem benedicens dominum dixit. Benedictum est nomen tuum domine deus
patrum nostrorum qui cum iratus fueris misericordiam facies. et in tempore tribulationis
peccata dimittis hys qui invocant te. Ad te domine faciem meam
converto. ad te oculos meos erigo. peto domine ut de vinculo impro-
perii huius absolvas me aut certe desuper terram eripias me. Tu scis
domine quia nunquam concupivi virum et mundam servavi animam meam
ab omni concupiscentia. Nunquam cum ludentibus miscui me. neque cum
hys qui in levitate ambulant participem me prebui. virum

autem cum timore tuo non cum libidine mea consensi suscipere. Et aut ego
indigna fui illis aut illi forsan mihi non fuerunt digni quia forsitan
viro alii servasti me. Non est enim in hominis potestate consilium tuum. Hoc
autem habet pro certo omnis qui colit te quia vita eius si in probati-
one fuit coronabitur. Si autem in tribulatione fuit liberabitur et si
in correptione fuit ad misericordiam tuam licebit venire quia post tempe-
statem tranquillum facis et post lacrimationem et fletum exultationem infun-
dis. Sit nomen tuum deus israel benedictum in secula. In illo tempore exau-
dite sunt preces amborum in conspectu glorie summi dei et missus est an-
gelus domini sanctus raphael ut curaret eos ambos quorum uno tempore
sunt orationes in conspectu domini recitate

c. iiii Igitur cum thobyas putaret suam orationem exaudiri ut mori potuisset
vocavit ad se thobyam filium suum dixitque ei audi fili mi verba
oris mei et ea in corde tuo quasi fundamenta construe. Cum acceperit
deus animam meam corpus meum sepeli et honorem habebis matri tue
omnibus diebus vite tue. Memor enim esse debes que et quanta sit
passa pericula propter te in utero suo. Cum autem et ipsa compleverit
tempus vite sue sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus vi-
te tue in mente habeto deum et cave ne aliquando peccato consentias et
pretermittas precepta dei mei. Ex substantia tua fac elemosinam et no-
li avertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te aver-
tetur facies domini. Quomodo potens ita esto misericors. Si multum tibi fuerit
habundanter tribue. Si exiguum tibi fuerit hoc ipsum etiam exiguum li-
benter impertiri stude. Premium enim bonum tibi thezaurizas in die ne-
cessitatis. Quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat et non
patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo
elemosina omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni for-
nicatione et preter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Super-
biam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa
enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque tibi operatus aliquid fuerit
statim mercedem eius ei restitue et mercenarii tui merces apud te o-
mnino non remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi vide ne aliquando
alteri facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis comede et de vestimen-
tis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti con-
stitue et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium
semper a sapiente perquire. Omni tempore benedic deum et pete ab eo ut
vias tuas dirigat et omnia consilia tua in ipso permaneant.
Indico etiam tibi fili mi dedisse me x talenta argenti dum adhuc

infantulus esses gabelo in rages civitate medorum et cyrographum
eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum pervenias et recipias
ab eo supra memoratum pondus argenti et restituas ei cyrographum
suum. Noli timere fili mi pauperem quidem vitam gerimus sed multa
bona habebimus si timuerimus deum et recesserimus ab omni peccato
et fecerimus bene.

c. v. Tunc respondit thobyas patri suo et dixit omnia que precepi-
sti michi pater faciam. Quomodo autem pecuniam hanc inquiram
ignoro. Ille me nescit et ego illum ignoro. Quod signum
dabo ei. Sed neque viam per quam pergatur illuc aliquando cognovi. Tunc
pater suus respondit illi et dixit. Cyrographum quidem illius apud me
habeo quod dum illi ostenderis statim restituet pecuniam. Sed perge nunc
et inquire tibi aliquem virum fidelem qui eat tecum salva mercede
sua dum adhuc vivo ut recipias eam. Tunc egressus thobyas in-
venit iuvenem stantem splendidum precinctum et quasi paratum ad am-
bulandum et ignorans quod angelus dei esset salutavit eum et dixit
Unde te habemus bone iuvenis. Et ille respondit Ex filiis israel. Dixit ei
nosti viam que ducit in civitatem medorum. Cui respondit novi et omnia
itinera eius frequenter ambulavi et mansi apud gabelum fratrem
nostrum qui moratur in rages civitate medorum que posita est in monte
ecbathanis. Cui thobyas ait Sustine obsecro donec hec ipsa
denunciem patri meo. Super que admiratus pater rogavit ut introiret
ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit Gaudium tibi semper
sit. Et thobyas ait Quale gaudium michi erit qui in tenebris sedeo et
lumen celi non video. Cui ait iuvenis Forti animo esto in proximo est
ut a domino deo cureris. Dixit itaque illi thobyas Numquid poteris per-
ducere filium meum ad gabelum in rages civitate medorum et cum
redieris restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus Ego ducam et
reducam eum sanum ad te. Cui respondit thobyas Rogo te indica michi de
qua domo aut de qua tribu es tu. Cui raphael angelus dixit
Genus queris mercenarii an ipsum mercenarium qui cum filio tuo eat. Sed
ne forte sollicitum te reddam ego sum azarias ananie magni fi-
lius. Et thobyas respondit Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris
quia voluerim cognoscere genus tuum. Dixit illi angelus Ego sanum
ducam et sanum tibi reducam filium tuum. Respondens autem thobyas ait
Bene ambuletis et sit dominus in itinere vestro et angelus eius comitetur
vobiscum. Tunc paratis omnibus que erant necessaria in via portanda
fecit thobyas vale patri suo et matri sue et ambulaverunt ambo simul.
Cumque profecti essent cepit flere mater sua et dicere Baculum senectutis
nostre tulisti et transmisisti a nobis. Numquam fuisset ipsa pecunia pro
qua misisti eum. Sufficiebat nobis paupertas nostra et divitias com-
putaremus hoc quod filium nostrum videbamus. Dixitque ei thobyas

noli flere salvus perveniet filius noster et salvus revertetur ad nos et
oculi tui videbunt ipsum Credo enim quod angelus dei bonus comitetur
ei et bene disponet omnia que circa ipsum gerentur ita ut cum gau
dio revertatur ad nos Ad hanc vocem cessavit mater eius flere et tacuit

c vi Profectus est autem Thobyas et canis secutus est eum et
mansit prima mansione iuxta fluvium tygris et exivit
ut lavaret pedes suos Et ecce piscis immanis exivit
ad devorandum eum quem expavescens Thobyas exclama
vit voce magna dicens domine invadit me Et dixit ange
lus apprehende branchiam eius et trahe eum ad te Quod cum fecisset
attraxit eum in siccum et palpitare cepit ante pedes eius Tunc di
xit ei angelus Exentera hunc piscem et cor eius et fel et iecur re
pone tibi. sunt enim hec necessaria ad medicamenta utiliter Quod cum
fecisset assavit carnes eius et secum sustulerunt in via cetera sali
erunt que sufficerent eis in via quousque pervenirent ad rages civi
tatem medorum Tunc interrogavit Thobias angelum et dixit ei ob
secro te frater azaria ut dicas mihi quod remedium habebunt ista
que de pisce servare iussisti Respondens quoque angelus dixit ei cordis
eius particulam si super carbones ponas fumus eius extricat
omne genus demoniorum sive a viro sive a muliere ita ut
non accedat ultra ad eos Et fel valet ad ungendos oculos in
quibus fuerit albugo et sanabuntur Et dixit ei Thobyas ubi vis
ut maneamus Respondens autem angelus dixit Est hic raguel
vir propinquus de tribu tua et hic habet filiam nomine sarram sed
neque masculum neque feminam ullam aliam habet preter eam tibi debetur
omnis substantia eius Et oportet te eam accipere uxorem Pete ergo eam
a patre eius et dabit tibi eam uxorem Tunc respondit Thobyas et
dixit Audivi quia tradita est vii viris et mortui sunt sed et hoc au
divi quod demonium occidit eos Timeo ergo ne forte mihi hec eveni
ant Et cum unicus sim parentibus meis deponam senectutem illorum
cum tristicia ad inferos Tunc angelus raphael dixit ei Audi me
et ostendam tibi qui sunt quibus prevalet demonium In eos qui co
niugia ita suscipiunt ut deum a se et a mente sua excludant et sue li
bidini ita vacant sicut equus et mulus quibus non est intellectus
habet super eos demonium potestatem Tu autem cum acceperis eam ingres
sus cubiculum per tres dies continens esto ab ea et nichil aliud nisi ora
tionibus vacabis cum ea Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fuga
bitur demonium Secunda vero nocte in copulatione sanctorum patriar
charum admitteris Tercia vero nocte benedictionem consequeris ut filii

ex vobis generentur incolumes. Tercia autem nocte accipies virginem cum
timore domini et amore filiorum magis quam libidinis ductus ut in se-
mine abrahe benedictionem consequaris.

Ingressi sunt autem ad raguelem et suscepit eos raguel cum gaudio
c. vij. Intuensque thobyam raguel dixit anne uxori sue quam similis est
iuvenis iste consobrino meo. Et cum hec dixisset ait unde estis iuvenes
fratres mei. At illi dixerunt ex tribu neptalim sumus ex captivitate ni-
nive. Dixit illis raguel nostis thobyam fratrem meum. Qui dixerunt no-
vimus. Cumque multa bona loqueretur de eo dixit angelus ad raguelem
thobias de quo interrogas pater huius est. Et misit se raguel et cum lac-
rimis osculatus est eum et plorans super collum eius dixit benedictio sit
tibi fili mi quia boni et optimi viri es filius. Et anna uxor eius et sa-
ra filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam autem locuti sunt precepit raguel
occidi arietem et parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad pran-
dium thobyas ait hic ego hodie non manducabo neque bibam nisi prius
confirmes et promittas michi dare saram filiam tuam. Quo audito verbo
raguel expavit sciens quid evenerit illis vij viris et timere cepit
ne forte huic similiter accideret. Et cum nutaret et non daret petenti ul-
lum consilium dixit ei angelus noli timere dare eam isti quoniam huic timen-
ti deum debetur coniux filia tua propterea alius non potuit habere illam.
Tunc dixit raguel non dubito quod deus lacrimas et preces meas in con-
spectu suo admiserit. Et credo quoniam ideo fecit vos venire ad me
ut et ista coniungeretur cognationi sue secundum legem moysi. Et nunc noli
dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie
sue dextere thobye tradidit dicens deus abraham et deus ysaac et
deus iacob sit vobiscum et ipse coniungat vos impleatque benedictionem
suam in vobis. Et accepta carta fecerunt conscriptionem coniugii. Et post
hec epulati sunt benedicentes deum. Vocavitque raguel ad se annam uxorem
suam et precepit ei ut prepararet ei alterum cubiculum. Et introduxit in
eum saram filiam suam et lacrimata est. Dixitque ei forti animo
esto filia. Dominus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es. Post-
quam vero cenaverunt introduxerunt iuvenem ad eam.

Recordatus itaque thobyas sermonum angeli protulit de cassidi-
c viij li suo partem iecoris et posuit eam super carbones vivos.
Tunc raphael angelus apprehendit demonium et relegavit
eum in deserto superioris egypti. Tunc hortatus est virginem thobyas dixitque
ei Sara surge et deprecemur hodie deum et cras et secundum cras quia
his tribus noctibus iungimur deo. Tercia autem transacta nocte in nostro erimus
coniugio. Filii quippe sanctorum sumus et non possumus ego et tu coniungi
sicut et gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter insta-
nter orabant ambo simul ut sanitas daretur eis. Dixitque thobyas
Domine deus patrum nostrorum benedicant te celi et terra mare et fon-

tes et flumina et omnis creatura tua que in eis est Tu fecisti adam de
limo terre dedistique ei adiutorium evam Et nunc domine tu scis quia
non luxurie causa accipio sororem meam sed sola posteritatis dilectione
in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum dixit itaque sarra miserere
nobis domine miserere nobis et consenescamus ambo pariter sani et factum est
circa pullorum cantum accersiri iussit raguel servos suos et abierunt cum eo
ut foderent sepulcrum Timebat enim ne similiter eveniret ei quod ceteris
aliis vii qui ingressi sunt ad eam Cumque parassent fossam reversus ra-
guel ad uxorem suam dixit ei Mitte unam de ancillis tuis ut videat
si mortuus est et sepeliam eum antequam illucescat Et misit unam ex an-
cillis suis que ingressa cubiculum reperit eos salvos et incolumes
secum pariter dormientes Et reversa nunciavit bonum nuncium et benedixerunt
raguel videlicet et anna uxor eius dominum et dixerunt Benedicimus te domine deus
israel quia non contigit nobis quemadmodum putabamus Fecisti enim nobiscum
misericordiam tuam et exclusisti a nobis inimicum persequentem nos Mi-
sertus autem es duobus unicis Fac eos domine magis benedicere te plenius
et sacrificium laudis tue tibi et sue sanitatis offerre ut cognoscat uni-
versitas gentium quia tu es deus solus in universa terra Statimque precepit
servis suis raguel ut replerent terra fossam quam fecerant priusquam
illucesceret Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium et prepararet o-
mnia que in cibos erant iter agentibus necessaria Duas quoque pingues
vaccas et quattuor arietes occidi fecit et preparavit epulas omnibus
vicinis suis Et adiuravit raguel thobiam ut duas hebdomadas
moraretur apud eum De omnibus autem que possidebat raguel dedit di-
midiam partem thobie et fecit hanc scripturam ut pars dimidia
que superat post obitum eorum thobie domino deveniret

ix° Tunc vocavit ad se thobias angelum quem quidem hominem estima-
bat dixitque ei Azaria frater peto ut auscultes verba mea
Si me ipsum tradam tibi servum non condignus ero providentie
tue tamen obsecro te ut assumas tibi animalia sive famulos et
vadas ad gabelum in rages civitatem medorum reddasque ei cyrographum
suum et recipias ab eo pecuniam rogesque eum ut veniat ad nuptias meas
Scis enim ipse quia numerat dies pater meus et si tardavero una die plus con-
tristabitur anima eius Et certe vides quomodo adiuravit me raguel cuius
adiuramentum spernere non possum Tunc raphael assumens iiii ex servis
raguelis et duos camelos in rages civitatem medorum perrexit et
invenit gabelum reddiditque ei cyrographum suum et recepit ab eo omnem
pecuniam indicavitque ei de thobia filio thobie omnia que gesta sunt
fecitque eum secum venire ad nuptias Cumque ingressus esset domum raguel

invenit thobyam discumbentem et exiliens osculati sunt ad invicem et flevit
gabelus benedixitque deum et dixit benedicat te dominus deus israel quia
filius es optimi viri et iusti et timentis deum et elemosinas facientis
et dicatur benedictio super uxorem tuam et super parentes vestros et videa-
tis filios vestros et filios filiorum vestrorum usque in tertiam et quartam generationem
et sit semen vestrum benedictum a deo israel qui regnat in secula seculorum
Cumque omnes dixissent amen accesserunt ad convivium sed cum timore domini
nuptiarum convivium exercebant

c. x. Cumque moras faceret thobyas causa nuptiarum sollicitus erat
pater eius thobyas dicens putas quare moratur filius
meus aut quare detentus est ibi putas ne gabelus mor-
tuus est et nemo illi reddat pecuniam Cepit autem contristari nimis
ipse et anna uxor eius cum eo et ceperunt ambo simul flere eo quod die statu-
to minime reverteretur filius eorum ad eos flebat igitur mater eius irreme-
diabilibus lacrimis atque dicebat heu me fili mi ut quid te misimus pe-
regrinari lumen oculorum nostrorum baculum senectutis nostre solacium vite spem
posteritatis nostre omnia simul in te uno habentes te non debuimus di-
mittere a nobis Cui dicebat thobyas Tace et noli turbari sanus
est filius noster Satis fidelis est vir ille cum quo misimus eum Illa autem
nullo modo consolari poterat Sed quottidie exiliens circumspiciebat et circui-
bat vias omnes per quas spes remeandi videbatur ut procul videret
eum si fieri posset venientem At vero raguel dicebat ad generum suum Ma-
ne hic et ego mittam nuncios salutis de te ad thobyam patrem tuum
Cui thobyas dixit ego novi quia pater meus et mater mea modo dies
computant et cruciatur spiritus eorum in ipsis Cumque verbis multis rogaret
thobyam raguel et ille eum nulla ratione vellet audire tradidit
ei sarram et dimidiam partem substantie omnis in pueris et puellis in
pecudibus et camelis in vaccis et pecunia multa et salvum atque gaudentem
dimisit eum a se dicens angelus domini sanctus sit in itinere vestro per-
ducat vos incolumes et inveniatis omnia recte circa parentes
vestros et videant oculi mei filios vestros prius quam moriar et ap-
prehendentes eam docuerunt honorare soceros diligere maritum regere fa-
milias gubernare domum et se ipsam irreprehensibilem exhibere

c. xi Cumque reverterentur ad charam que est in medio itinere contra
ninniven xi die dixit angelus thobyas frater scis quemadmo-
dum reliquisti patrem tuum Si placet itaque tibi precedamus et lento gradu
sequantur iter nostrum familie simul cum coniuge tua et cum animalibus
Cumque hoc placuisset ut irent dixit raphael ad thobyam Tolle tecum
ex felle piscis erit enim necessarium Tulit itaque thobyas ex felle illo et abierunt

Anna autem sedebat secus viam quottidie in supercilio montis unde respi
cere poterat de longinquo et dum ex eodem loco specularetur adventum eius
vidit a longe et illico cognovit filium suum venientem currensque
nunciavit viro suo dicens ecce venit filius tuus. Dixit raphael ad to
byam at ubi introiens domum tuam statim adora dominum deum tuum et
gratias agens ei accede ad patrem tuum et osculare eum statimque lini super
oculos eius ex felle isto piscis quem portas tecum. Scias enim quoniam mox
aperientur oculi eius et videbit pater tuus lumen celi et in aspectu tuo gau
debit. Tunc precurrit canis qui simul fuerat in via et quasi nuncius blan
dimento sue caude gaudebat et exurgens cecus pater cepit offendens
pedibus currere et data manu puero occurrit obviam filio suo et su
scipiens osculatus est eum cum uxore sua et ceperunt ambo flere pre gau
dio. Cumque adorassent deum et gratias egissent consederunt. Tunc sumens tho
byas de felle piscis linivit oculos patris sui et sustinuit quasi dimidiam
fere horam et cepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi
quam apprehendens thobyas traxit ab oculis eius statimque visum recepit
et glorificabat deum ipse videlicet et uxor eius et omnes qui sciebant. Dicebat quoque tho
byas. Benedico te domine deus israel quia tu castigasti me et tu salva
sti me ecce video thobyam filium meum. Ingressa est etiam sara post septem dies
sara uxor filii eius et omnis familia et pecora sana et cameli et pe
cunia multa uxoris sed et illa pecunia quam receperat a gabelo et
narravit parentibus suis omnia beneficia dei que fecisset circa eum per hominem
qui eum duxerat. Venerunt quoque achior et nabath consobrini thobie gau
dentes ad thobyam congratulantes ei de omnibus bonis que circa illum
ostenderat deus et septem dies epulantes cum gaudio magno gavisi sunt.

C. xij°

Tunc vocavit ad se thobyas filium suum dixitque ei quid pos
sumus dare viro isti sancto qui tecum venit. Respondens
thobyas dixit patri suo pater quam mercedem dabimus ei
aut quid dignum poterit esse beneficiis eius. Me duxit et reduxit sanum
pecuniam a gabelo ipse suscepit uxorem ipse me habere fecit et demo
nium ab ea ipse compescuit. Gaudium parentibus eius fecit. Me ipsum
a devoratione piscis eripuit te quoque videre fecit lumen celi et bonis
omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hoc dignum poterimus
dare. Sed peto te pater mi ut roges eum si forte dignabitur
medietatem de omnibus quecumque allata sunt sibi assumere. Et vocantes
eum pater scilicet et filius tulerunt eum in partem et rogare eum ceperunt

ut dignaretur omnia dimidia parte omnium que tulerant accepta hic Tunc
dixit eis occulte Benedicite deum celi et coram omnibus viventibus conf
temini illi quia fecit vobiscum misericordiam suam Etenim sacramentum regis abscon
dere bonum est opera autem dei revelare et confiteri honorificum est Bona
est oratio cum ieiunio et elemosina magis quam thezauros auri condere
Quoniam elemosina a morte liberat et ipsa est que purgat peccata et facit
invenire vitam eternam Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem hostes
sunt anime sue Manifesto ergo vobis veritatem et non abscondam a vobis
occultum sermonem Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos et
derelinquebas prandium tuum et mortuos per diem abscondebas in domo
tua et nocte sepeliebas ego obtuli orationem tuam domino Et quia acceptus
eras deo necesse fuit ut temptatio probaret te Et nunc misit me
dominus ut curarem te et Saram uxorem filii tui a demonio liberarem Ego
enim sum raphael angelus unus ex vii qui astamus ante dominum Cumque
audissent turbati sunt et ceciderunt super faciem suam dixitque eis angelus
Pax vobis nolite timere Etenim cum essem vobiscum eram per voluntatem dei
videbar (videbatur) quidem vobiscum manducare et bibere sed ego cibo invisibili et potu
qui ab hominibus videri non potest utor Tempus est ergo ut revertar ad eum
qui me misit Vos autem benedicite deum et enarrate omnia mira
bilia eius Quam benedicite et cantate illi Et cum hec dixisset ab aspectu
eorum ablatus est et ultra eum videre non potuerunt Tunc prostrati per ho
ras tres in faciem benedixerunt deum et exurgentes narraverunt omnia

Margin gloss: Breviter tamen in parte quia licet ... ad v articulum concedit proprie loquendo non competit angelis quia comestio importat susceptionem cibi convertibilis in substantiam comedentis et conversionis in corpus quod per ipsum cibum non convertitur sed resolvitur de [illegible] materia. Tunc Christus habebat corpus tale ... in quod posset cibus converti unde fuit vera comestio sed cibus assumptus ab angelis ... qui utebatur in corpore assumpto ... corpus [illegible] in quod possit alimentum converti. ... non fuit vera comestio sed significativa spiritualis comestionis ... dicitur ... esse vobiscum [illegible]

C xiii°

Aperiens autem thobyas senior | omnia mirabilia eius
os suum benedixit dominum et dixit Magnus es domine in eternum
et omnia secula regnum tuum Quoniam tu flagellas et salvas
deducis ad inferos et reducis et non est qui effugiat manum tuam
Confitemini domino filii israel et in conspectu gentium laudate eum Quoniam ideo
dispersit vos inter gentes que ignorant eum ut vos enarretis mirabilia
eius et faciatis scire eos quia non est alius deus omnipotens preter eum
Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras et ipse salvabit nos propter
misericordiam suam Aspicite ergo que fecit nobiscum et cum timore et tre
more confitemini illi regemque seculorum exaltate in operibus vestris Ego
autem in terra captivitatis mee confitebor illi quoniam ostendit maiestatem
suam in gentem peccatricem Convertimini itaque peccatores et facite iusti
tiam coram deo credentes quod faciet vobiscum misericordiam suam Ego
autem (margin: et anima) mea in eo letabimur Benedicite deum omnes electi eius agite
dies letitie et confitemini illi Ierusalem civitas dei castigavit te dominus
in operibus manuum tuarum Confitere domino in bonis tuis et benedic
deum seculorum ut revocet ad te omnes captivos et gaudeas in omnia

secula seculorum ut reedificet in te tabernaculum suum. Luce splendida ful
gebis et omnes fines terre adorabunt te. Ex nationes ex longinquo
ad te venient et munera deferentes adorabunt dominum in te, et terram tuam
in sanctificationem habebunt. Nomen enim magnum invocabunt in te. Male
dicti erunt qui contempserint te et condempnati erunt qui blasfemave
rint te. Benedicti erunt qui edificaverint te. Tu autem letaberis in filiis
tuis, quoniam omnes benedicentur et congregabuntur ad dominum. Beati omnes qui di
ligunt te, et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic dominum quoniam
liberavit Ierusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus eius dominus deus
noster. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem
Ierusalem. Porte Ierusalem ex saphiro et smaragdo edificabuntur et ex lapide
precioso omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido et mundo o
mnes platee eius sternentur et per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus
dominus qui exaltavit eam ut sit regnum eius in secula seculorum super eam. Amen
xiiii° Et consummati sunt sermones Thobie. Et postquam
illuminatus est vixit annis quadraginta duobus et vidit filios nepotum
suorum. Completis itaque centum duobus annis sepultus est honorifice in Ni
nive. Quinquaginta namque sex annorum lumen amisit oculorum. Sexage
narius vero recepit. Reliquum vero vite sue in gaudio fuit. Et cum bono pro
fectu timoris dei perrexit in pace. In hora autem mortis sue vocavit
ad se filium suum Thobiam et septem iuvenes filios eius nepotes suos
dixit quod eis prope erit interitus Ninive. Non enim excidit verbum dei. Et
fratres nostri qui dispersi sunt de terra Israel revertentur ad eam. Omnis autem terra eius
deserta replebitur et domus dei que in ea succensa est reedificabitur.
Illuc revertentur omnes timentes deum et relinquent gentes ydola sua
et venient in Ierusalem et inhabitabunt eam. Et gaudebunt in ea omnes
reges terre adorantes regem Israel. Audite ergo filii mei patrem vestrum. Ser
vite domino in timore et veritate et inquirite ut faciatis que placita
sunt ei illi et filiis vestris mandate ut faciant iusticias et elemosinas
ut sint memores dei et benedicant deum in omni tempore in veritate et
in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me et nolite manere hic. Sed quacum
que die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulcro, ex eo dirigi
te gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius fi
nem dabit ei. Factum est autem post obitum matris eius Thobias abscessit
ex Ninive cum uxore sua et filiis et filiis filiorum. Et reversus est ad so
ceros suos. Invenitque eos incolumes in senectute bona et curam eorum ges
sit, et ipse clausit oculos eorum. Et omnem hereditatem domus Raguelis ipse
percepit. Viditque quintam generationem filios filiorum suorum. Et completis annis

et iam in timore domini cum gaudio sepelierunt eum omnis autem cognatio
eius et omnis generatio eius in vita bona et in sancta conversatione
permansit ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitantibus

Prologus in libro iudith Ceterum

Apud hebreos liber iudith inter agiographa legitur cuius
auctoritas ad corroboranda illa que in contentionem
veniunt minus ydonea iudicatur caldeo tamen simone
caldeo tamen simone conscriptus inter hystorias compu-
tatur. Sed quia hunc librum synodus nicena in numero
sanctarum scripturarum legitur computasse acquievi postulationi vestre immo ex-
actioni et sepositis occupationibus quibus vehementer arctabar
huic unam lucubratiunculam dedi magis sensum ex sensu quam ex verbo
verbum transferens multorum codicum varietatem vitiosissimam amputavi
sola ea que intelligentia integra in verbis caldeis invenire potui latinis
expressi. Accipite iudith viduam castitatis exemplum et triumphali lau-
de perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis sed et viris
imitabilem dedit qui castitatis eius remunerator virtutem ei talem tri-
buit ut invictum ab omnibus hominibus vinceret et insuperabilem superaret

Incipit liber iudith

c. i Arphaxath itaque rex medorum subiugaverat multas gen-
tes imperio suo et ipse edificavit civitatem potentissimam
quam appellavit ecbathanis ex lapidibus quadratis
et sectis fecit muros eius in altitudine cubitorum lxx
et in latitudine cubitorum xxx turres vero posuit in
altitudine eius cubitorum c. per quadrum vero earum latus utrumque vicenorum
pedum spatio tendebatur posuitque portas eius in altitudine turrium
et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui et in gloria quadri-
garum suarum. Anno igitur xii regni sui nabuchodonosor rex assiriorum qui
regnabat in ninive civitate pugnavit contra arphaxath et obtinuit
eum in campo magno qui appellatur ragau circa eufraten et ty-
grim et yadason in campo erioch regis elicorum. Tunc exaltatum est
regnum nabuchodonosor et cor eius elevatum est et misit ad omnes qui habi-
tabant in cylicia et damasco et libano et ad gentes que sunt in car-
melo et cedar et inhabitantes galileam et in campo magno
esdrelon et ad omnes qui erant in samaria et trans flumen iorda-
nem usque iherusalem et omnem terram iesse quousque perveniatur ad mon-
tes ethyopie. Ad hos omnes misit nuntios nabuchodonosor rex assiriorum
qui omnes uno animo contradixerunt et remiserunt eos vacuos ac sine
honore abiecerunt. Tunc indignatus nabuchodonosor rex adversus omnem terram
illam iuravit per thronum suum et regnum quod defenderet se de omnibus

bus regionibus et nationibus
ii Anno xiii Nabuchodonosor regis xxii die primi mensis factum est verbum
in domo Nabuchodonosor regis Assiriorum ut defenderet se. Vocavitque
ad se omnes maiores natu omnesque duces bellatores suos
et habuit ad eis misterium consilii sui dixitque cogitationem suam in eo esse
ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus
vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem principem milicie sue et dixit ei: Egredere ad-
versus omnem regionem orientis et contra eos precipue qui contempserunt im-
perium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno omnemque urbem munitam sub-
iugabis michi. Tunc Holofernes vocavit duces et magistratus virtutis As-
siriorum et dinumeravit viros in expeditione sicut precepit ei rex c xx m
peditum pugnatorum et equites et sagittarios xii m. Omnemque expeditionem
suam prire fecit in multitudine innumerabilium camelorum cum hiis que exerciti-
bus sufficerent copiose. Boum quoque armenta gregesque ovium quorum non erat
numerus. Frumentum ex omni Syria in transitu suo comparari constituit. Aurum vero
et argentum de domo regis assumpsit multum nimis. Et profectus est ipse et
omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis qui cooperuerunt
faciem terre sicut locuste. Cumque pertransisset fines terre Assiriorum venit ad mon-
tes magnos Ange qui sunt a sinistro Sylicie ascenditque omnia castella
eorum et obtinuit omnem munitionem. Effregit autem civitatem opulentissimam
Melothi predavitque omnes filios Tharsis et filios Ismahel qui erant contra fa-
ciem deserti et ad austrum terre Zelon. Et transivit Eufraten et venit in Me-
zopotamiam et fregit omnes civitates excelsas que erant ibi a torrente
Mabre usquequo perveniatur ad mare et occupavit terminos eius a Sylicia us-
que ad fines Iapheth qui sunt ad austrum. Adduxitque omnes filios Madi-
an et predavit omnem locupletationem eorum omnesque resistentes sibi occidit in
ore gladii. Et post hec descendit in campos Damasci in diebus messis et
succendit omnia sata omnesque arbores ac vineas fecit incidi et ce-
cidit timor illius super omnes inhabitantes terram.
iii Tunc miserunt legatos suos universarum urbium et provinciarum re-
ges ac principes Syrie scilicet et Mezopotamie Sobal et Libye atque
Sylicie qui venientes ad Holofernem dixerunt: Desinat indig-
natio tua super nos. Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi mag-
no et subditi simus tibi quam morientes in interitu nostro ipsi servitutis nostre
dampna patiamur. Omnis civitas nostra omnisque possessio omnes montes et colles
et campi et armenta boum greges ovium caprarumque equorum camelorumque
et universe facultates nostre atque familie in conspectu tuo sint. Sint omnia

sub lege tua nos etiam et filii nostri servi tui sumus. Venit nobis dominus pacifi-
cus et utere servitio nostro sicut placuerit tibi. Tunc descendit de montibus
cum equitibus et virtute magna et obtinuit omnem civitatem et omnem inhabi-
tantem terram. De universis autem urbibus assumpsit auxilio viros fortes et
electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit ut universarum
urbium habitatores principes et honorati simul cum populis exirent
obviam venienti excipientes eum cum coronis et lampadibus ducentes cho-
ros cum tibiis et tympanis. Nec tamen ista facientes ferocitatem pecto-
ris eius mitigare potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit et lu-
cos eorum destruxit succidit. Preceperat enim illi nabuch ut omnes deos ter-
re exterminaret videlicet ut ipse solus deus diceretur ab his nationibus que po-
tuissent omnino eius potentia subiugari. Pertransiens autem syriam sobal et
omnem appamiam appamiam omnemque mezopotamiam venit ad ydu-
meos in terra gabaa accepitque civitates eorum et sedit ibi per xxx
dies. In quibus diebus adunari precepit exercitum universum virtutis sue.
Tunc audientes filii israel hec qui habitabant in terra iuda ti-
.c. iiii. muerunt valde a facie eius. Tremor etiam et horror invasit
sensus eorum ne hoc faceret hierusalem et templo domini quod fecerat
ceteris civitatibus et templis earum. Et miserunt in omnem samariam per
circuitum usque hiericho et preoccupaverunt omnes vertices montium et muris
circumdederunt vicos suos et congregaverunt frumenta in preparationem pugne.
Sacerdos etiam elyachim scripsit ad universos qui erant contra ezdrelon que
est contra faciem magni campi iuxta dotaym et universis per quos transitus
esse poterat ut obtinerent ascensus montium per quos via esse poterat
ad hierusalem et illic custodirent ubi angustum iter esse poterat inter mon-
tes. Et fecerunt filii israel secundum quod constituerat eis sacerdos domini ely-
achim. Et clamavit omnis populus ad dominum instantia magna et humilia-
verunt animas suas in ieiuniis ipsi et mulieres eorum et induerunt se sacer-
dotes ciliciis et infantes prostraverunt contra faciem templi domini et altare domini
operuerunt cilicio et clamaverunt ad dominum deum israel unanimiter ne daren-
tur in predam infantes eorum et uxores eorum in divisionem et civitates
eorum in exterminium et sancta eorum in pollutionem. Tunc elyachim sacerdos
domini magnus circuivit omnem israel allocutusque est eos dicens Scitote quoniam
exaudiet dominus preces vestras si manentes permanseritis in ieiuniis et
orationibus in conspectu domini. Memores estote moysi servi domini qui
amalech confidentem in virtute sua et in potentia sua et in exercitu suo
et in clipeis suis et in curribus suis et in equitibus suis non ferro pugnando

sed precibus sanctis orando deiecit. Sic prostrati erunt universi ho
stes israel si perseveraveritis in hoc opere quod cepistis. Ad hanc ergo ex
hortationem eius deum deprecantes permanebant in conspectu domini ita
ut etiam hii qui holocausta domino offerebant precincti ciliciis offerrent
sacrificia domino et erat cinis super capita eorum et ex toto corde suo omnes
orabant deum ut visitaret plebem suam israel

Nunciatumque est holoferni principi militie assiriorum quod filii israel
prepararent se ad resistendum ac montium itinera conclusissent et
furore nimio exarsit in iracundiam magnam. vocavitque
omnes principes moab et duces amon et dixit eis dicite mihi quis
sit populus iste qui montana obsidet aut que et quales et quante sint civita
tes eorum, que etiam sit virtus eorum aut que sit multitudo eorum vel quis
rex militie eorum est, aut quare pre omnibus qui habitant in oriente il
li contempserunt me et non exierunt obviam nobis ut susciperent nos
cum pace. Tunc achior dux omnium filiorum amon respondens ait si dig
neris audire domine mi dicam veritatem in conspectu tuo de populo isto qui in
montanis habitat et non egredietur verbum falsum de ore meo. Populus iste
ex progenie caldeorum est. Hic primum in mezopotamia habitavit quoniam
noluerunt sequi deos patrum suorum qui erant in terra caldeorum. deseren
tes itaque cerimonias patrum suorum que in multitudine deorum erant unum deum
celi coluerunt qui et precepit eis ut exirent inde et habitarent in char
ran. Cumque operuisset omnem terram fames descenderunt in egyptum illicque
per cccc annos sic multiplicati sunt ut dinumerari eorum non posset. Cumque
gravasset eos rex egypti atque in edificationibus urbium suarum in luto et
latere subiugasset eos. clamaverunt ad deum suum et percussit totam egyptum
plagis variis. Cumque eiecissent eos egyptii a se et cessasset plaga ab eis
et iterum vellent eos capere et ad suum servitium revocare, fugientibus hiis
deus celi mare aperuit ita ut hinc inde aque quasi muri solida
rentur ut isti pede sicco fundum maris perambulando transirent. In
quo loco dum innumerabilis exercitus egyptiorum eos persequeretur ita
aquis coopertus est ut non remaneret vel unus. qui factum posteris nun
ciaret. Egressi etiam mare rubrum deserta syna montis occupaverunt in
quibus numquam homo potuit habitare vel filius hominis requievit. Ibi
fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum et per xl annos annonam
de celo consecuti sunt. Ubicumque ingressi sunt sine arcu et sagitta
et absque scuto et gladio deus eorum pugnavit pro eis et vicit et non
fuit qui insultaret populo isti nisi quando recesserunt a cultura domini dei sui

quotienscumque autem preter ipsum deum suum alterum coluerunt dati sunt in pre-
dam et in gladium et in opprobrium. Quotienscumque autem penituerunt
se recessisse a cultura dei sui deus celi dedit eis virtutem resistendi. De-
nique chananeum regem et iebuzeum et pherezeum et etheum et eveum
et amorreum et omnes potentes in esebon prostraverunt et terras
eorum et civitates eorum ipsi possederunt et usque dum non peccassent in con-
spectu dei sui erant cum illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem
Nam et ante hos annos cum recessissent a via quam dederat illis deus ut
ambularent in ea exterminati sunt plus a multis nationibus et plurimi eo-
rum captivi ducti sunt ad terram non suam. Nuper autem reversi ad dominum deum
suum ex dispersione qua dispersi fuerant adunati sunt et ascenderunt mon-
tana hec omnia et iterum possident ierusalem ubi sunt sancta eorum. Nunc ergo
domine mi perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu dei eorum et
ascendamus ad illos quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi et subiugati
erunt potentie tue. Si autem non est offensio huius populi coram deo suo non
poterimus resistere illis quoniam deus eorum defendet illos et erimus oppro-
brium universe terre. Et factum est cum cessasset loqui achior hec verba irati sunt
omnes magnates holofernis et cogitabant eum interficere dicentes ad alterutrum
Quis est iste qui filios israel posse dicat resistere regi nabuchodonosor et exercitibus
suis homines inermes et sine virtute et sine peritia artis pugne. Ut er-
go agnoscat achior quia fallit nos ascendamus in montana et cum capti
fuerint potentes eorum tunc cum eisdem transverberabitur ut sciat omnis gens quoniam
nabuchodonosor deus est terre et preter ipsum alter non est

Factum est autem cum cessasset loqui indignatus holofernes vehementer
c vi dixit ad achior. Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens israel defen-
datur a deo suo ut ostendam tibi quia non est deus nisi nabuchodonosor
cum percusserimus eos omnes quasi hominem unum tunc et ipse cum eis assi-
riorum gladio interibis et omnis israel tecum perditione disperiet. Et probabis
quoniam nabuchodonosor dominus sit universe terre. Tuncque gladius milicie mee transi-
bit per latera tua et confixus cades inter vulneratos israel et non respi-
rabis ultra donec extermineris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram
existimas non concidat vultus tuus et pallor qui faciem tuam ob-
tinuit discedat a te si verba mea putas impleri non posse. Ut autem
noveris quia simul cum illis hec experieris ecce ex hac hora illorum
populo sociaberis ut cum dignas gladii mei penas exceperint ipse simul
ultioni subiaceas. Tunc holofernes precepit servis suis ut comprehenderent
achior et perducerent eum in bethuliam et traderent eum in manus

filiorum israel. Et arripientes eum famuli holofernis profecti sunt per cam-
pestria sed cum appropinquassent ad montana exierunt contra eos fundibu-
larii. Illi autem divertentes a latere montis ligaverunt achior ad arbo-
rem manibus et pedibus et sic vinctum de restibus dimiserunt
eum et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii israel descendentes de bethu-
lia venerunt ad eum quem solventes duxerunt ad bethuliam atque in
medium populi illum statuentes percunctati sunt quid rerum esset quod illum vin-
ctum assyrii reliquissent. In diebus illis erant illic principes ozi-
as filius micha de tribu symeon et charmi qui et gothoniel.
In medio itaque seniorum in conspectu omnium dixit achior omnia
que locutus fuerat ipse interrogatus ab holoferne. Et qualiter populus
holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum et quemadmodum
ille holofernes iratus iussisset eum israelitis hac de causa tradi ut
dum vicerit filios israel tunc ipsum achior diversis iubeat suppliciis in-
terire propter hoc quod dixisset deus celi defensor illorum est. Cumque uni-
versa achior exposuisset omnis populus cecidit in faciem adorantes
dominum et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas
effuderunt domino dicentes. Domine deus celi et terre intuere superbiam
illorum et respice ad nostram humilitatem et faciem sanctorum tuorum atten-
de et ostende quia non derelinquis presumentes de te et presumentes de se
et de virtute sua gloriantes humilias. Finito itaque fletu et per totam
diem oratione populorum completa consolati sunt achior dicentes. Deus
patrum nostrorum cuius tu virtutem predicasti ipse remunerator tibi hanc
dabit vicissitudinem ut eorum tu magis videas interitum. Cum vero dominus
deus noster dederit hanc libertatem servis suis sit et dominus tecum in medio
nostri ut sicut placuit tibi ita et tu cum tuis omnibus conversearis.
Tunc ozias finito consilio suscepit eum in domum suam et fecit ei cenam
magnam et vocatis omnibus presbiteris simul completo ieiunio refecerunt.
Postea vero convocatus omnis populus per totam noctem intra ecclesiam ora-
verunt petentes auxilium a deo israel.

vij H olofernes autem altera die precepit exercitibus suis ut ascen-
derent contra bethuliam. Erant autem pedites bellatorum
.c.xx. m. et equites .xx.ii. m. preter preparationes virorum illo-
rum quos occupaverat captivitas et adducti fuerant de pro-
vinciis et urbibus universe iuventutis. Et omnes paraverunt pariter
se ad pugnam contra filios israel et venerunt per crepidinem montis us-
que ad apicem qui respicit dothaym a loco qui respicit belma us-
que chelmon qui est contra esdrelon. Filii autem israel ut viderunt

multitudinem illorum prostraverunt se super terram mittentes cinerem super
capita sua unanimes orantes ut deus israel misericordiam suam osten-
deret super populum suum et assumentes arma bellica sederunt per loca que
angusti itineris tramite dirigunt inter montosa et erant custodientes ea
tota die et nocte. Porro holofernes dum circuiret per gyrum reperit quod fons
fons qui influebat aqueductum illorum a parte australi extra civitatem ~~dirigeret~~
dirigeret et incidi precepit aqueductum eorum. Erant tamen longe a muris
fontes ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum
potius quam ~~ad bibendum~~ potandum. Sed filii amon et moab accesse-
runt ad holofernem dicentes. Filii israel non in lancea nec in sagitta
confidunt sed montes defendunt illos et muniunt illos colles in pre-
cipitio constituti. Ut ergo sine ~~transgressione~~ congressione pugne possis eos superare
pone custodes fontium ut non hauriant ex eis et sine gladio interfici-
es eos vel certe fatigati tradent civitatem suam quam putant in montibus
positam superari non posse. Et placuerunt hec verba coram holoferne
et coram omnibus satellitibus eius et constituit per gyrum centenarios
per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies xx fuisset expleta
defecerunt cysterne et collectiones aquarum omnibus inhabitantibus be-
thuliam ita quod non esse(n)t intra civitatem unde satiarentur vel una die
quoniam ad mensuram dabatur populis aque quottidie. Tunc ad oziam congre-
gati omnes viri femine que iuvenes et parvuli omnes simul una vo-
ce dixerunt. Iudicet dominus inter nos et te quoniam fecisti in nos mala
nolens loqui pacifice cum assyriis et propter hoc vendidit nos deus in
manibus eorum et ideo non est qui adiuvet cum prosternamur ante oculos
eorum in siti et in perditione magna. Et nunc congregate universos qui in
i civitate sunt ut sponte tradamus nos omnes populo holofernis. Me-
lius est enim ut captivi benedicamus dominum viventes quam moriamur et simus
opprobrium omni carni cum viderimus uxores nostras et infantes nostros
mori ante oculos nostros. Contestamur hodie celum et terram et deum patrum
nostrorum qui ulciscitur nos secundum peccata nostra ut iam tradatis civi-
tatem in manu milicie holofernis et sit finis noster brevis in ore gladii
qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum hec dixissent factus est fle-
tus et ululatus magnus in ecclesia magnus omnibus et per multas horas
una voce clamaverunt ad deum dicentes. Peccavimus cum patribus nostris
iniuste egimus iniquitatem fecimus tu quia pius es miserere nostri et
in tuo flagello vindica iniquitates nostras et noli tradere confitentes
te populo qui ignorat te ut non dicant inter gentes ubi est deus eorum.
Et cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent exur-
gens ozias infusus lacrimis dixit. Equo animo estote fratres et hos v

dies expectemus misericordiam a domino forsitan enim indignationem suam absci
det et dabit gloriam nomini suo Si autem transactis v diebus non vene
rit adiutorium faciemus hec verba que locuti estis.

viii Et factum est cum audisset hec verba judith vidua que erat
filia merari filii ydox filii joseph filii ozie filii elay filii ya
mor filii gedeon filii raphaym filii achitob filii melchie filii enan
filii nathanie filii salathiel filii symeon filii ruben et vir eius
fuit manasses qui mortuus est in diebus messis ordeacee Insta
bat enim super alligantes manipulos in campo et venit estus super ca
put eius et mortuus est in bethulia civitate sua et sepultus est illic
cum patribus suis Erat autem judith relicta vidua uxor eius iam a
nnis tribus et mensibus sex et in superioribus domus sue cubiculum
secretum sibi fecit in quo cum puellis suis clausa morabatur et habens
super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus vite sue preter
sabbatha et neomenias et festa domus israel Erat autem eleganti
aspectu nimis cui vir suus reliquerat divitias multas et familiam
copiosam et possessiones plenas armentis boum et gregibus ovium plenas
Et hec erat in omnibus famosissima quia timebat dominum valde nec
erat qui loqueretur de illa verbum malum Hec itaque cum audisset quoniam
ozias promisisset quod transacto v die traderet civitatem misit ad presbiteros
chambri et charmi et venerunt ad illam et dixit illis Quod est
hoc verbum in quo consensit ozias ut traderet civitatem assiriis si infra
v dies non venerit adiutorium nobis Et qui estis vos qui temptatis dominum
Non est iste sermo qui misericordiam provocet sed potius qui iram excitet
et furorem accendat Posuistis vos tempus miserationis domini et in
arbitrio vestro diem constituistis ei Sed quia patiens est dominus in hoc
ipso peniteamus et indulgentiam eius cum lacrimis postulemus Non
enim quasi homo sic deus comminabitur neque sicut filius hominis ad iracun
diam inflammabitur et ideo humiliemus illi animas nostras et in spiritu con
trito et humiliato servientes ei dicamus flentes domino ut secundum volunta
tem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam et sicut conturbatum est cor
nostrum in superbia eorum ita etiam de nostra humilitate gloriemur Quoniam non se
cuti sumus peccata patrum nostrorum qui dereliquerunt deum suum et adora
verunt deos alienos pro quo scelere dati sunt in gladium et in rapi
nam et in confusionem inimicis suis Nos autem alterum deum nescimus
preter ipsum Expectemus humiles consolationem eius et exquiret sangui
nem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum et humiliabit omnes
gentes quecumque insurgunt contra nos et faciet illas sine honore dominus deus
noster Et nunc fratres quoniam vos qui estis presbiteri in populo dei ex vobis pendet anima

illorum ad eloquium vestrum corda illorum erigite ut memores sint quia tempta-
ti sunt patres nostri ut probarentur si vere colerent deum suum. Memores esse debent
quomodo pater noster Abraham temptatus est et per multas tribulationes probatus a-
micus dei effectus est. Sic Ysaac sic Jacob sic Moyses et omnes qui pla-
cuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui tempta-
tiones non susceperunt cum timore domini et impatientiam suam et im-
properium murmurationis sue contra dominum protulerunt exterminati
sunt ab exterminatore et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos
pro hiis que patimur sed reputantes peccatis nostris hec ipsa supplicia minora esse
per flagella domini quasi servi domini qui corripimur ad emendationem et non
ad perditionem nostram evenisse credamus. Et dixerunt illi Ozias et presbiteri omnia
que locuta es vera sunt et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc
ergo ora pro nobis quoniam tu mulier sancta es et timens deum. Et dixit illis Judith
Sicut quod loqui potui dei cognoscitis ita quod facere disposui probate si ex
deo est et orate ut firmum faciat consilium meum deus. Stabitis vos ad portam
nocte ista et ego exeam cum abra mea et orate ut sicut dixistis in diebus
quinque respiciat dominus populum suum Israel. Vos autem nolo ut scrutemini actum
meum et usque dum renuntiem vobis nichil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum
deum nostrum. Et dixit ad eam Ozias princeps Juda Vade in pace et dominus
sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum et revertentes abierunt.

c. ix

Quibus abscedentibus Judith ingressa est oratorium suum et induens
se cilicio posuit cinerem super caput suum et prosternens se domino
clamavit ad dominum dicens Domine deus patris mei Symeon qui
dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum qui violatores extiterunt
in coinquinatione sua et denudaverunt femur virginis in confusionem. Et dedi-
sti mulieres eorum in predam filias eorum in captivitatem et omnem predam
in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum. Subveni queso domine deus
meus michi vidue. Tu enim fecisti priora et illa post illa cogitasti. Et hoc
factum est quod ipse voluisti. Omnes enim vie tue parate sunt et tua
iudicia in tua providentia posuisti. Respice castra Assiriorum nunc sicut
tunc castra Egyptiorum dignatus es videre quando post servos tuos armati cur-
rebant confidentes in quadrigis et in equitatu suo et in multitudine
bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum et tenebre fatigaverunt eos te-
nuit pedes eorum abyssus et aque operuerunt eos. Sic fiant et isti domine qui
confidunt in multitudine sua et in curribus suis et in contis et in sagittis
suis et in lanceis gloriantur. Et nesciunt quia tu ipse es deus noster qui contri-
ras bella ab initio et dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab
initio et allide virtutem illorum in virtute tua. Cadat virtus eorum in iracun-
dia tua qui promittunt se violare sancta tua et polluere tabernaculum

nominis tui et deiectus gladio suo cornu altaris tui. Fac domine ut gladi-
o proprio superbia eius amputetur, capiatur laqueo oculorum suorum in
me, et percuties eum ex labiis caritatis mee. Da michi in animo consta-
ntiam ut contempnam illum et virtutem eius ut evertam illum. Erit enim hec me-
moriale nominis tui cum manus femine deiecerit eum. Non enim in multi-
tudine est virtus tua domine. Neque in equorum viribus voluntas tua. nec
superbi placuerunt tibi ab initio. Sed humilium et mansuetorum semper tibi
placuit deprecatio. Deus celorum creator aquarum et dominus totius creature. Ex-
audi me miseram deprecantem, et de tua misericordia presumentem. Meme-
nto domine testamenti tui, et da verbum in ore meo, et in corde meo consi-
lium corrobora ut domus tua in sanctificatione permaneat et omnes gen-
tes agnoscant quia tu es deus et non est alius preter te

c x Factum est autem cum cessasset clamare ad dominum surrexit de loco
in quo iacuerat prostrata ad dominum, vocavitque abram suam et de-
scendit in domum suam, abstulitque a se cilicium et exuit se indumen-
tis viduitatis sue et lavit corpus suum et unxit se mirra optima
et discriminavit crinem capitis sui et imposuit mitram super caput suum et
induit se vestimentis iocunditatis sue induitque se sandalia pedibus suis, as-
sumpsitque dextralia et lilia et inaures et anulos et omnibus ornamen-
tis suis ornavit se. Cui etiam dominus contulit splendorem, quia omnis ista com-
positio non ex libidine pendebat, et ideo dominus hanc in illam pulchritudinem
ampliavit ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit itaque
abre sue ascopam vini et vas olei et polentam et lampades et panes
et caseum et profecta est. Cumque venisset ad portam civitatis invenerunt Ozi-
am expectantem et presbiteros civitatis. Qui cum vidissent eam stupefacti
mirati sunt nimis pulchritudinem eius, nichil tamen interrogantes eam di-
miserunt transire dicentes. Deus patrum nostrorum det tibi gratiam et omne con-
silium cordis tui sua virtute corroboret et glorietur super te Iherusalem et sit no-
men tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hii qui illic erant omnes una
voce fiat fiat. Iudith ergo orans dominum transivit per portas ipsa et abra
eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei, occurrerunt ei
exploratores assyriorum et tenuerunt eam dicentes. Unde venis aut
quo vadis. Que respondit filia sum hebreorum, ideo ego fugi a facie eorum quoniam
futurum agnovi quod dentur vobis in depredationem pro eo quod contempnentes
vos noluerunt ultro tradere seipsos ut invenirent misericordiam in conspectu vestro

hac de causa cogitavi mecum dicens. vadam ad faciem principis holo
fernis ut indicem ei secreta illorum. et ostendam illi quo aditu pos
sit obtinere illos ita ut non cadat vir unus de exercitu eius. Et cum audis
sent viri illi verba eius considerabant faciem eius et erat in oculis
eorum stupor quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Et dixerunt
ad eam conservasti animam tuam eo quod tale repperisti consilium ut descen
deres ad dominum nostrum. hoc autem scias quoniam cum steteris in conspectu eius bene
tibi faciet et eris gratissima in corde eius. duxeruntque illam ad taber
naculum holofernis et annuntiaverunt eam. Cumque intrasset ante faciem
eius statim captus est in suis oculis holofernes. Dixeruntque ad illum
satellites eius. quis contempsit populum iudeorum qui tam decoras mu
lieres habent ut non pro his merito contra eos pugnare debeamus. Videns
itaque judith holofernem sedentem in conopeo quod erat ex purpura
et auro et smaragdo et lapidibus pretiosissimis intextum. et cum
in faciem eius intendisset adoravit eum prosternens se super terram. et
levaverunt eam servi holofernis iubente domino suo

c. xi. Tunc holofernes dixit ei. equo animo esto et noli pavere in cor
de tuo. quoniam ego numquam nocui viro qui voluit servire nabuch
odonosor regi. populus autem tuus si non contempsisset me non levassem
lanceam meam super eum. nunc autem dic michi qua ex causa recessisti ab
eis et placuit tibi ut venisses ad nos. Et dixit judith. Sume verba
ancille tue. quoniam si tu secutus fueris verba ancille tue perfectam rem faci
et dominus tecum. Vivit enim nabuchodonosor rex terre et vivit virtus eius que
est in te ad correptionem omnium animarum viventium quoniam non solum homines servi
ent illi per te sed et bestie agri obtemperant illi. Nuntiatur enim animi
tui industria universis gentibus et indicatum est omni seculo. quoniam tu
solus bonus et potens es in omni regno eius et disciplina tua omnibus
provinciis predicatur. nec hoc latet quod locutus est achior nec illud igno
ratur quod ei iusseris evenire. Constat enim deum nostrum sic peccatis of
fensum ut mandaverit per prophetas suos ad populum quod tradet eum pro peccatis
suis. Et quoniam sciunt se offendisse dominum deum suum filii israel tremor
eius super ipsos est. insuper et fames invasit eos et ab ariditate aque
iam inter mortuos computantur. Denique hoc ordinant ut interficiant
pecora sua et sanguinem eorum bibant. et sancta domini dei sui que precepit deus
non contingi in frumento vino et oleo hec cogitaverunt impendere et
volunt consumere que nec manibus deberent contingere. ergo quoniam hec fa
ciunt certum est quod in perditionem dabuntur. quod ego ancilla tua cognoscens
fugi ab illis et misit me dominus hec ipsa nuntiare tibi. Ego enim ancilla

-tua. deum colo omnipotentem. Et exiet apud te et orabit ancilla tua
et adorabit deum et dicet michi quando reddet eis peccatum suum. Et veni-
ens nunciabo tibi. ita ut ego adducam te per medium Jerusalem. et habebis
omnem populum Israel sicut oves quibus non est pastor. Et non latrabit
uel vnus canis contra te. quoniam hec michi dicta sunt per prouidentiam dei. Et
quoniam iratus est eis deus. hec ipsa missa sum nunciare tibi. Placuerunt autem
omnia verba hec coram holoferne et coram pueris suis. et
mirabantur ad sapientiam eius. et dicebant alter ad alterum. Non est talis muli-
er super terram in aspectu in pulcritudine et in sensu verborum. Et dixit
holofernes ad illam. Bene fecit deus qui misit te ante populum ut des illud
tu in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua. si fecerit michi deus tuus
hec erit et meus deus et tu in domo nabuchodonosor magna eris. et nomen tuum
nominabitur in vniuersa terra.

xij Tunc iussit eam introire vbi repositi erant thezauri eius. et ius-
sit illic manere eam. et constituit quid daretur illi de conuiuio
suo. Cui respondit judith et dixit. Nunc non potero manducare
ex hiis que michi precipis tribui. ne veniat super me offensio. ex hiis autem
que mecum attuli manducabo. Cui holofernes ait. Si defecerint tibi
ista que tecum attulisti. quid faciemus tibi. Cui dixit judith. viuit
anima tua domine. quoniam non expendet hec omnia ancilla tua donec faciat deus
in manu mea hec que cogitaui. Et induxerunt eam serui eius in tha-
bernaculum quod preceperat. Et petiit dum introiret ut daretur ei copia no-
cte et ante lucem egrediendi foras ad orationem et deprecandi dominum. Et precepit — egrediendi
cubiculariis suis vt sicut placeret illi exiret et introiret ad adorandum
deum suum per triduum. Et exibat nocte in vallem Bethulie et baptizauit se
in fontem aque. Et ut ascendebat orabat dominum deum Israel vt dirigeret
viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat in
thabernaculo. vsque dum acciperet escam suam in vesperum. Et factum est quarto
die holofernes fecit cenam magnam seruis suis. et dixit ad vagao eunu-
chum. vade et suade hebream illam vt sponte consentiat habitare mecum. fe-
dum est enim apud assyrios si femina irrideat virum agendo ut immu-
nis ab eo transeat. Tunc introiuit vagao ad iudith et dixit. Non vere-
atur bona puella introire ad dominum meum ut honorificetur ante faciem
eius et manducet cum eo et bibat vinum in iocunditate. Cui judith
respondit. Que ego sum ut contradicam domino meo. Omne quod erit ante o-
culos eius bonum et optimum faciam. quicquid autem placuerit hoc erit michi
optimum omnibus diebus vite mee. Et surrexit. et ornauit se vestimen-
tis suis. et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem holofernis con-

cussum est. erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit ei holofernes
Bibe vinum et accumbe in iocunditate quoniam invenisti graciam coram me
et dixit judith. Bibam domine quoniam magnificata est anima mea ho
die pre omnibus diebus vite mee. Et accepit et manducavit et bibit
coram eo ea que paraverat sibi ancilla eius. Et iocundus factus est holo
fernes ad eam bibitque vinum multum nimis quantum una die nunquam
biberat omnibus diebus vite sue in vita sua

c. xiii. Ut autem sero factum est festinaverunt servi illius ad hospicia sua
et conclusit vagao hostia cubiculi et abiit. Erant autem omnes
fatigati a vino. eratque judith sola in cubiculo. Porro holo
fernes iacebat in cubiculo lectulo nimia ebrietate sopitus. Dixit
que judith puelle sue ut astaret foris ante hostium cubiculi et observa
ret. Stetitque judith ante lectulum orans cum lacrimis et labiorum motu
in silencio dicens. Confirma me deus israel. et respice in hac hora ad opera
manuum mearum. ut sicut promisisti iherusalem civitatem tuam erigas. Et hoc
quod credens per te posse fieri cogitavi perficiam. Et cum hoc dixisset
accessit ad columpnam que erat ad caput lectuli eius. et pugionem eius
qui in ea ligatus pendebat exsolvit. Cumque evaginasset illum appre
hendit comam capitis eius et ait. Confirma me deus israel in hac
hora. et percussit bis in cervicem eius. et abscidit caput eius. Et abstulit (abstulit)
conopeum eius a columpnis. et evolvit corpus eius truncum. et post pusillum
exivit. et tradidit caput holofernis ancille sue. et iussit ut mitteret
illud in peram suam. Et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi
ad oracionem. et transierunt castra. Et girantes vallem venerunt ad portam
civitatis. Et dixit judith longe custodibus murorum. Aperite portas quoniam nobiscum
est deus qui fecit virtutem magnam in israel. Et factum est cum audissent viri
vocem eius. vocaverunt presbiteros civitatis. et occurrerunt ad eam omnes
a minimo usque ad maximum. quoniam sperabant eam non esse venturam.
et accendentes luminaria congiraverunt circa eam universi. Illa autem
ascendens in eminenciorem locum iussit fieri silencium. Cumque omnes
tacuissent dixit judith. laudate dominum deum nostrum qui non deseruit
sperantes in se. et in me ancilla adimplevit misericordiam suam. quam
promisit domui israel. Et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac
nocte. Et proferens de pera caput holofernis ostendit illis dicens
Ecce caput holofernis principis milicie assiriorum. Et ecce conopeum
illius in quo recumbebat in ebrietate sua. ubi et per manum femine
percussit illum dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus deus noster quoniam cu
stodivit me angelus eius et hinc euntem et ibi commorantem
et inde huc revertentem. et non permisit me dominus ancillam suam
coinquinari. sed sine pollucione peccati revocavit me vobis gaudentem

in victoria sua, in evasione sua, in liberatione sua. Confi-
temini illi omnes quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Universi autem
adorantes dominum dixerunt ad eam: Benedixit te dominus in virtute sua quia
per te ad nichilum redegit inimicos nostros. Porro Ozias princeps populi
Israel dixit ad eam: Benedicta es tu filia a domino deo excelso pre omnibus
mulieribus super terram. Benedictus dominus qui creavit celum et terram, et qui te
direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum. Quia hodie nomen
tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum qui
memores fuerint virtutis domini in eternum, pro quibus non pepercisti anime tue
propter angustias et tribulationes generis tui, sed subvenisti ruine ante
conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. Porro Achi-
or vocatus venit, et dixit ei Judith: Deus Israel cui tu testimonium
dedisti quod ulciscatur de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum
incidit in hac nocte in manu mea, ut probes quia ita est, ecce caput
Holofernis qui in contemptu superbie sue deum Israel contempsit, et tibi in-
teritum minabatur dicens: Cum captus fuerit populus Israel gladio perforari
precipiam latera tua. Videns autem Achior caput Holofernis angusti-
atus pre pavore cecidit in faciem suam super terram, et estuavit anima
eius. Postea vero quam ~~recreatus est spiritus~~ resumpto spiritu recreatus est, pro-
cidit ad pedes eius et adoravit eam et dixit: Benedicta tu a deo tuo in
omni tabernaculo Jacob, quoniam in omni gente que audierit nomen tuum
magnificabitur super te deus Israel.

c. xiiii Dixit autem Judith ad omnem populum: Audite fratres. Suspendi-
te caput hoc super muros, et erit cum exierit sol, accipiat unus-
quisque arma sua, et exite cum impetu, non ut descendatis deorsum
sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant
ad principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrissent cucurrerint
ad tabernaculum Holofernis et invenerint eum truncum in suo sangui-
ne volutatum, decidet super eos timor. Cumque cognoveritis fugere eos, ite
post eos securi, quoniam dominus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc Achior
videns virtutem quam fecerat deus Israel, relicto gentilitatis ritu credidit
deo, et circumcidit carnem preputii sui, et appositus est ad populum Israel et omnis
successio generis eius usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est sol, suspen-
derunt super muros caput Holofernis, accepitque unusquisque vir arma
sua, et egressi sunt cum grandi strepitu et ululatu. Quod videntes explo-
ratores ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt. Porro hii qui in taber-
naculo erant venientes et ante ingressum cubiculi perstrepentes excitan-
di gratia inquietudinem arte moliebantur ut non ab excitantibus sed a soni-

tibus holofernes evigilaret nullus enim audebat tabernaculum v-
tutis assiriorum pulsando vel intrando aperire. Sed cum venissent eius du-
ces et tribuni et universi maiores exercitus regis assyriorum dixe-
runt cubiculariis intrate et excitate illum quoniam mures egressi de
cavernis suis ausi sunt provocare nos ad prelium. Tunc ingressus va-
gao cubiculum eius stetit ante cortinam et plausum fecit manibus
suis suspicabatur enim illum cum iudith dormire. Sed cum nullum motum
iacentis sensu aurium perciperet accessit proximans ad cortinam et
elevans eam videns cadaver absque capite holofernis in san-
guine suo tabefactum iacere super terram exclamavit voce magna
cum fletu et scidit vestimenta sua. Et ingressus est tabernaculum iu-
dith et non invenit eam et exilivit foras ad populum et dixit Una
mulier hebrea fecit confusionem in domo regis nabuchodonosor. Ecce enim
holofernes iacet in terra et caput eius non est cum illo. Quod cum au-
dissent principes virtutis assiriorum sciderunt omnes vestimenta sua et
intolerabilis timor et tremor cecidit super eos et turbati sunt ani-
mi eorum valde. Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum.
c. xv. Cumque omnis exercitus decollatum holofernem audisset fugit mens
et consilium ab eis et solo tremore et metu agitati fuge pre-
sidium sumunt ita ut nullus loqueretur cum proximo suo. Sed inclina-
to capite relictis omnibus evadere hebreos quos armatos super se
venire audierant conabantur. fugientes per vias camporum et se-
mitas collium. Videntes itaque filii israel fugientes secuti sunt illos
descendentes clangentesque tubis et ululantes post ipsos. Et quoniam assi-
rii non adunati in fugam ibant precipites. filii autem israel uno agmine
persequentes debilitabant omnes quos invenire potuissent. Misitque o-
zias nuntios per omnes civitates et regiones israel. Omnis itaque regio
omnisque urbs electam iuventutem armatam misit post eos. Et persecu-
ti sunt eos in ore gladii. quousque pervenirent in extremitatem fini-
um suorum. Reliqui autem qui erant in bethulia ingressi sunt castra as-
siriorum et predam quam fugientes assirii reliquerant abstulerunt
secum et honerati sunt valde. Hii vero qui victores extiterant reversi
sunt ad bethuliam omnia quecumque illorum fuerant abstulerunt secum
ita ut esset numerus in pecoribus et in iumentis et in universis mobilibus
eorum. ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent de pre-

danonibus eorum. Joachim autem summus pontifex de Jerusalem venit in
Bethuliam cum universis presbyteris ut videret Judith. Que cum exisset ad
illum benedixerunt illam omnes una voce dicentes: Tu gloria Jerusalem, tu
letitia Israel, tu honorificentia populi nostri, que fecisti viriliter et confortatum
est cor tuum, eo quod castitatem amaveris et post virum tuum alterum ne-
scieris. Ideo et manus Domini confortavit te et ideo eris benedicta in eternum. Et
dixit omnis populus: Fiat, fiat. Per dies autem xxx collecta sunt spolia As-
syriorum a populo Israel. Porro autem que Holofernis peculiaria fuisse pro-
bata sunt dederunt Judith in auro et argento et vestibus et gemmis et
omni supellectili et tradita sunt omnia illi a populo. Et omnes populi
gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus in organis
et cytharis. Tunc cantavit canticum hoc Domino Judith dicens: Incipite
Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi
psalmum novum, exultate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella,
Dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui ut eriperet nos
de manu inimicorum nostrorum. Venit Assur ex montibus ab aquilone in
multitudine fortitudinis sue, cuius fortitudo obturavit torrentes et
equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos et
iuvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in predam, virgi-
nes in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum et tradidit eum in manus
femine et confudit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus
nec filii Titan percusserunt eum nec excelsi gygantes imposuerunt se il-
li, sed Judith vidua filia Merari in specie faciei sue dissolvit eum. Ex-
uit enim se vestimento viduitatis et induit se vestimento letitie in
exultatione filiorum Israel. Unxit faciem suam unguento et colligavit
cincinnos suos mitra ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt o-
culos eius, pulchritudo eius captivam fecit animam eius, amputavit pu-
gione cervicem eius. Horruerunt Perse constantiam eius et Medi audaciam
eius. Tunc ululaverunt castra Assyriorum quando apparuerunt humiles mei
arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt eos et sicut pueros fugi-
entes occiderunt eos, perierunt in prelio a facie Domini mei. Ymnum novum
cantemus Domino Deo nostro. Adonay Domine Deus magnus es tu et preclarus
in virtute tua et quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua
quia dixisti et facta sunt, misisti spiritum tuum et creata sunt, et non est qui resi-
stat iussioni tue. Montes a fundamentis movebuntur cum aquis, petre
sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te magni

Incipit prologus in libro hester

erit apud te porcio. Ve genti insurgenti super genus meum: dominus
enim omnipotens vindicabit eos: in die iudicii visitabit illos: dabit enim ignem
et vermes in carnes eorum ut urantur et vivant et senciant usque in sem-
piternum. Et factum est post hec omnis populus post victoriam venit ad iherusa-
lem adorare dominum: et mox ut purificati sunt obtulerunt omnes holocau-
stomata et vota et repromissiones suas. Porro iudith universa arma
bellica holofernis que dedit illi populus et canopeum quod ipsa sustulerat
de lecto ipsius obtulit in anathema oblivionis tradidit. Erat autem universus populus iocundus secun-
dum faciem sanctorum et per tres menses gaudium huius victorie celebratum est
cum iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in sua. Et iudith
magna facta est in bethulia et preclarior erat universe terre israel. Erat enim
virtuti castitatis adiuncta ita ut non cognosceret virum omnibus diebus
vite sue ex quo defunctus est manasses vir eius. Erat autem festis diebus
procedens cum magna gloria. Mansit autem in domo viri sui annos
centum et quinque et dimisit abram suam liberam. Et defuncta est et sepulta
cum viro suo in bethulia. Luxitque illam omnis populus diebus septem. In omni
autem spacio vite eius non fuit qui conturbaret israel et post mortem
eius annis multis. Dies autem victorie huius festivitatis ab hebreis
in numero sanctorum dierum accipitur et colitur a iudeis ex illo tempore usque in presentem
diem.

Librum hester variis translacionibus constat esse
viciatum quem ego de archivis hebreorum elevans verbum e verbo ex-
pressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum sinibus
trahit: addens ea que ex tempore dici poterant et audiri: sicut solitum
est scolaribus disciplinis: sumpto themate excogitare quibus verbis
uti potuit qui iniuriam passus est vel ille qui iniuriam fecit. Vos
autem o paula et eustochium que vos et bibliothecas hebreorum stu-
duistis intrare et interpretum certamina comprobastis tenentes hester
hebraicum librum per singula verba nostram translacionem aspicite ut possitis
agnoscere me nichil eciam augmentasse addendo: sed veri testimonii
simpliciter sicut in hebreo habetur hystoriam hebraicam latine lingue
tradidisse. Nec affectamus laudes hominum nec vituperaciones expavescimus.
Deo enim placere curantes minas hominum penitus non timemus: quoniam dissi-
pat deus ossa eorum qui hominibus placere desiderant. Et secundum apostolum
qui huiusmodi sunt servi christi esse non possunt. Rubricam in libro hester
alphabetum ex minio usque ad teciam litteram fecimus in diversis locis
volentes scilicet lxx interpretum ordinem per hoc insinuare studioso lectori.
Nos enim iuxta ~~ordinem~~ morem hebreorum ordinem prosequi
etiam in lxx editione maluimus.

Incipit liber hester

In diebus asueri regis qui regnauit ab india usque ethiopiam
super cxxvii prouincias quando sedit in solio regni sui susa ciui-
tas regni eius exordium fuit. Tercio igitur anno imperii sui fe-
cit grande conuiuium principibus suis et pueris suis fortissimis
persarum et medorum inclitis et prefectis prouinciarum coram se ut osten-
deret diuicias glorie regni sui et magnitudinem atque iactantiam potentie
sue multo tempore centum videlicet et lxxx diebus. Cumque implerentur dies con-
uiuii inuitauit omnem populum qui inuentus est in susis a maximo usque
ad minimum et iussit vii diebus conuiuium preparari in vestibulo orti et
nemoris quod regio cultu et manu artificis consitum erat. Et pen-
debant ex omni parte tentoria aerii coloris et carbasini et iacincti-
ni sustentata funibus bissinis ac purpureis qui eburneis cir-
culis inserti erant et columpnis marmoreis fulciebantur. Lectuli
quoque aurei et argentei super pauimentum smaragdo et pario stratum
lapides dispositi erant quod mira varietate pictura decorabat.
Bibebant autem qui inuitati erant aureis poculis et alys atque alys
vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum e-
rat habundans et precipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes coge-
ret ad bibendum sed sic rex statuerat preponens mensis singulos de prin-
cipibus suis ut sumeret unusquisque quod vellet. Vasthi quoque regina
fecit conuiuium feminarum in palacio ubi rex asuerus manere consue-
uerat. Itaque die vii cum esset hilarior et post nimiam potationem in-
caluisset mero precepit naaman et bazatha et arbana et ga-
batha et zarath et abagatha et tharbas vii eunuchis qui in
conspectu eius ministrabant ut introducerent reginam vasthi coram
rege posito super caput eius dyademate ut ostenderet cunctis po-
pulis et principibus illius pulcritudinem erat enim pulcra valde. Que
renuit ad regis imperium quod per eunuchos mandauerat et venire
contempsit. Unde iratus rex et nimio furore succensus inter-
rogauit sapientes qui ex more regio semper ei adherebant et illo-
rum faciebat cuncta consilio scientium leges ac iura maiorum. Erant autem
primi et proximi carsena et sethar et amatha et tharsis et mares
et masana et manucha vii duces persarum et medorum qui videbant
faciem regis et primi post eum residere solebant soliti erant cui sen-
tentie regina vasthi subiaceret que asueri regis imperium quod per
eunuchos imperauerat facere noluisset. Respondit quoque manucha audien-
te rege atque principibus non solum regem lesit regina vasthi sed
omnes principes et populos qui sunt in cunctis prouinciis regis a-
sueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres ut contemnant

viros suos et dicant. Rex Asuerus iussit ut regina Vasthi intraret
ad eum, et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges per
sarum atque medorum parvipendent imperia maritorum. Unde regis
iusta est indignatio. Si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua et
scribatur iuxta legem persarum atque medorum quam preteriri illicitum est, ut
nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera
que melior illa est accipiat. Et hoc in omne quod latissimum est
provinciarum tuarum divulgetur imperium, et cuncte uxores tam ma
iorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Placuit consi
lium eius regi et principibus, fecitque rex iuxta consilium Mamuchan
et misit epistolas per universas provincias regni sui ut quecumque gens
audire vel legere poterat diversis litteris et linguis, esse viros prin
cipes ac maiores in domibus suis et hoc per cunctos populos divulgari.
c ii His itaque gestis postquam regis indignatio deferbuerat, recor
datus est Vasthi vel que fecisset vel que passa esset. Dixerunt
que pueri regis ac ministri eius: Querantur regi puelle virgines ac specio
se, et mittantur qui considerent per universas provincias puellas spe
ciosas et virgines, et adducant eas Susan civitatem et tradant
eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi, qui est custos
et prepositus puellarum regiarum, et accipiant mundum muliebrem et cetera
ad usus necessaria. Et quecumque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa re
gnet pro Vasthi. Placuit sermo regi, et ita ut suggesserant iussit
fieri. Erat vir iudeus in Susis civitate vocabulo Mardocheus
filius Iayr filii Semei filii Cys de stirpe Gemini, qui translatus fuerat de
Iherusalem eo tempore quo Iechoniam regem Iuda Nabuchodonosor rex Babi
lonis transtulerat, qui fuerat nutritius filie fratris sui Edisse, que al
tero nomine vocabatur Hester, et utrumque parentem amiserat, pulcra
nimis et decora facie. Mortuisque patre eius et matre, Mardocheus
sibi eam adoptavit in filiam. Cumque percrebruisset regis imperium et
iuxta mandatum illius multe pulcre virgines adducerentur Susan et
Egeo traderentur eunucho, Hester quoque inter ceteras puellas ei tradi
ta est ut servaretur in numero feminarum. Que placuit ei et invenit
gratiam in conspectu eius. Et acceleravit mundum muliebrem et tradidit
ei partes suas et vii puellas speciosissimas de domo regis
et tam ipsam quam pedissequas eius ornaret atque excoleret. Que no
luit ei indicare populum et patriam suam. Mardocheus enim pre
ceperat ei ut de hac re omnino taceret. Qui deambulabat quotidie
ante vestibulum domus in qua electe virgines servabantur, curam a
gens salutis Hester, et scire volens quid ei accideret. Cum autem venisset
tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem

expletis omnibus que ad cultum muliebrem pertinebant, mensis duodecimus
vertebatur, ita dumtaxat ut sex mensibus ungerentur oleo mirtino et
aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredien-
tes quoque ad regem quicquid postulassent ad ornatum pertinens accipiebant
et ut eis placuerat composite de triclinio feminarum ad regis cubiculum
transibant. Et que intraverat vespere egrediebatur mane atque in
in secundas edes deducebantur, que sub manu Atagazi eunuchi erat
qui concubinis regis presidebat. Nec habebant potestatem ad regem
ultra redeundi nisi voluisset rex et eam venire iussisset ex nomine. E-
voluto autem tempore per ordinem instabat dies quo Hester filia Abica-
hel fratris Mardochei quam sibi adoptaverat in filiam deberet intra-
re ad regem. Que non quesivit muliebrem cultum, sed quecumque vo-
luit Egeus eunuchus custos virginum, hec ei ad ornatum dedit. Erat
enim formosa valde et incredibili pulcritudine, omnium oculis graciosa
et amabilis videbatur. Ducta est itaque ad cubiculum regis Asueri mense
decimo qui vocatur Thebath, vii anno regni eius. Et adamavit eam
rex plus quam omnes mulieres, habuitque graciam et misericordiam coram
eo super omnes mulieres, et posuit dyadema regni in capite eius, fecit-
que eam regnare in loco Vasthi. Et iussit convivium preparari permagnificum cun-
ctis principibus et servis suis pro coniunctione et nuptiis Hester. Et de-
dit requiem universis provinciis ac dona largitus iuxta magnificentiam prin-
cipalem. Cumque et secundo quererentur virgines et congregarentur, Mardocheus
manebat ad regis ianuam. Necdum prodiderat Hester patriam suam
et populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim ille precipiebat observa-
bat Hester, et ita cuncta faciebat ut eo tempore solita erat quo eam
nutriebat. Eo igitur tempore quo Mardocheus ad regis ianuam mora-
batur, irati Bagathan et Thares duo eunuchi regis qui ianitores e-
rant et in primo limine palacii residebant voluerunt in regem in-
surgere et occidere eum. Quod Mardocheum non latuit, statimque nunciavit
regine Hester, et illa regi ex nomine Mardochei qui ad se rem detulerat.
Quesitum est et inventum, et appensus est uterque eorum in patibulo.
Mandatumque est hystoriis et annalibus coram rege.

iii Post hec rex Asuerus exaltavit Aman filium Amadathi qui
erat de stirpe Agag, et posuit solium eius super omnes principes quos
habebat. Cunctique servi regis qui in foribus palacii versabantur flecte-
bant genua et adorabant Aman. Sic enim eis preceperat imperator. So-
lus Mardocheus non flectebat genua neque adorabat eum. Cui dixerunt
regis pueri qui ad fores palacii presidebant: Cur preter ceteros non observas

mandata regis. Cumque hec crebrius dicerent et ille nollet audire nun-
tiaverunt aman scire cupientes utrum perseveraret in sententia dixerat
enim eis se esse iudeum. Quod cum audisset aman et experimento probasset
quod mardocheus non sibi flecteret genua nec se adoraret iratus
est valde et pro nichilo duxit in unum mardocheum mittere manus
suas audierat enim quod esset gentis iudee magisque voluit omnem iu-
deorum qui erant in regno asueri perdere nationem. Mense primo cuius vo-
cabulum est nisan anno xii regis asueri missa est sors in urnam
que hebraice dicitur phur coram aman quo die et quo mense gens
iudeorum deberet interfici. Exivit mensis qui vocatur adar. Dixitque aman
regi asuero Est populus per omnes provincias regni tui dispersus et a se
mutuo separatus novis utens legibus et cerimoniis insuper et re-
i. scita gis scita contempnens. Et optime nosti quod non expediat regno tuo ut in-
solescat per licentiam. Si tibi placet decerne ut pereat et x milia talentorum
appendam archariis gaze tue. Tulit ergo rex anulum quo utebatur de ma-
nu sua et dedit eum aman filio amadathi de progenie agag hosti
iudeorum dixitque ad eum argentum quod polliceris tuum sit. De populo age
quod tibi placet. Vocatique sunt scribe regis mense primo nysan xiii die mensis
eiusdem et scriptum est ut iusserat aman ad omnes satrapas regis et iudi-
ces provinciarum diversarumque gentium ut queque gens legere poterat et
audire pro varietate linguarum ex nomine regis asueri et littere ipsius
signate anulo misse sunt per cursores regis ad universas provinci-
as suas ut occiderent atque delerent omnes iudeos a puero usque ad senem
parvulos et mulieres uno die hoc est xiii mensis xii qui vocatur
adar et bona eorum diriperent. Summa enim epistolarum fuit hec ut omnes
provincie scirent et prepararent se ad predictam diem. Festinabantque qui
missi erant regis imperium complere. Statimque in Susis pependit edictum
a rege et aman celebravit convivium et cunctis iudeis qui erant in
Susis urbe flentibus

c. iiii. Que cum audisset mardocheus scidit vestimenta sua et indutus
est sacco spargens cinerem capiti et in platea medie ci-
vitatis voce magna clamabat ostendens amaritudinem ani-
mi sui et hoc eiulatu usque ad fores palacii gradiens. Non enim licebat
erat indutum sacco aulam regis intrare. In omnibus quoque provinciis
oppidis ac locis ad que crudele regis dogma pervenerat planctus in-
gens erat apud iudeos ieiunium ululatus et fletus sacco et cinere multis
pro strato utentibus. Ingresse sunt autem puelle hester et eunuchi nun-
tiaveruntque ei. Quod audiens consternata est et vestem misit ut ablato sac-
co induerent eam quam accipere noluit. Accitoque eunucho athach quem
rex ministrum ei dederat precepit ut iret ad mardocheum et disceret ab eo
cur hoc faceret. Egressusque athach ivit ad mardocheum stantem in

platea civitatis ante hostium palacii. Qui indicavit ei omnia que
acciderant, quomodo aman promisisset ut in thesauros regis pro iudeo
rum nece inferret argentum. Exemplar quoque edicti quod pendebat
in Susis dedit ei ut regine ostenderet et moneret eam ut intra
ret ad regem et deprecaretur eum pro populo suo. Regressus athach
nunciavit hester omnia que mardocheus dixerat. Que respondit ei et
iussit ut diceret mardocheo. Omnes servi regis et cuncte que sub di
tione eius sunt norunt provincie quod sive mulier sive vir invo
catus interius atrium regis intraverit absque ulla cunctatione statim
interficiatur, nisi forte rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo cle
mencie atque ita possit vivere. Ego igitur quomodo ad regem intrare potero
que triginta iam diebus non sum vocata ad eum. Quod cum audisset mardo
cheus, rursum mandavit hester dicens: Ne putes quod animam tuam
tantum liberes quia in domo regis es pre cunctis ~~diebus~~ iudeis. Si enim
nunc silueris per aliam occasionem liberabuntur iudei, et tu et domus
patris tui peribitis. Et quis novit utrum idcirco veneris ut in tali tempore ad regnum
prepararetur. Rursumque hester hec verba mardocheo mandavit.
Vade congrega omnes iudeos quos in Susis reperies et orate pro
me. Non comedatis nec bibatis tribus diebus et tribus nocti
bus, et ego cum ancillis meis similiter ieiunabo. Et tunc ingrediar ad
regem contra legem faciens invocata, tradensque me morti et
periculo. Ivit itaque mardocheus et fecit omnia que ei hester preceperat.
V Die autem tercio induta est hester regalibus vestimentis et
stetit in atrio domus regie quod interius erat contra basilicam
regis, et ille sedebat super solium suum in consistorio palacii contra
hostium domus. Cumque vidisset hester reginam stantem, placuit oculis
eius et extendit contra eam auream virgam quam tenebat manu.
Que accedens osculata est summitatem virge eius. Dixitque ad eam rex.
Quid vis hester regina, que est peticio tua. Etsi dimidiam partem
petieris regni dabitur tibi. At illa respondit: Si placet regi obsecro
ut venias ad me hodie et aman tecum ad convivium quod paravi. Sta
timque inquit rex: vocate aman cito ut hester obediat volunta
ti. Venerunt itaque rex et aman ad convivium quod regina eis pa
raverat. Dixitque ei rex postquam vinum biberat habundanter: Quid pe
tis ut detur tibi et pro qua re postulas? Etiam si dimidiam par
tem regni mei petieris impetrabis. Cui respondit hester: Peticio mea
et preces sunt iste. Si inveni graciam in conspectu regis, et si regi pla
cet ut det mihi quod postulo ut meam impleat peticionem, veniat
rex et aman ad convivium quod paravi eis, et cras aperiam regi vo
luntatem meam. Egressus est itaque illo die aman letus et alacer.

Cumque vidisset mardocheum sedentem ante fores palatii et non solum
non assurrexisse sibi sed nec motum quidem de loco sessionis sue
indignatus est valde et dissimulata ira reversus est in domum suam
convocavitque ad se amicos et zares uxorem suam et exposuit
illis magnitudinem divitiarum suarum filiorumque turbam et quanta eum
gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset. et post hec ait
Regina quoque hester nullum alium vocavit cum rege ad convivium preter me
apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. et cum hec omnia habeam
nichil me habere puto quamdiu mardocheum iudeum videro sedentem
ante fores regias. Responderunt zares uxor eius et ceteri amici iu
be parari excelsam trabem habentem altitudinis l cubitos et dic
mane regi ut appendatur super eam mardocheus et sic ibis cum rege
ad convivium. placuit ei consilium et iussit excelsam parari crucem.
C. VI. Noctem illam duxit rex insomnem iussitque sibi afferri
hystorias et annales priorum temporum. Que cum illo presente
legerentur ventum est ad illum locum ubi scriptum erat quomodo nuntiasset
Mardocheus insidias bagathan et thares eunuchorum regem
Assuerum iugulare cupientium. Quod cum rex audisset ait. Quid pro hac
fide honoris aut premii Mardocheus consecutus est. dixeruntque ei servi illius
ac ministri. nichil omnino Mardocheus mercedis accepit. Statimque rex Quis
est inquit in atrio. Aman quippe interius atrium domus regie in
travierat ut suggereret regi ut iuberet Mardocheum suspendi in
patibulo quod ei fuerat preparatum. Responderunt pueri. Aman stat in
atrio. dixitque rex ingrediatur. Cumque esset ingressus ait illi. Quid debet
fieri viro quem rex honorare desiderat. Cogitans autem aman in corde
suo et reputans quod nullum alium rex nisi se honorare vellet. respondit. homo quem rex honorare cupit
debet indui vestimentis regiis et imponi super equum qui de sella
regis est et accipere regium dyadema super caput suum. et primus de regis
principibus ac tyrannis teneat equum eius et per plateas civitatis in
cedens clamet et dicat. Sic honorabitur quemcumque rex voluerit hono
rare. dixit itaque ei rex. festina cito et sumpta stola et equo fac ut lo
cutus es mardocheo iudeo qui sedet ante fores palatii. Cave ne
quicquam de hiis que locutus es pretermittas. Tulit itaque aman
stolam et equum. indutumque mardocheum in platea civitatis precedebat
atque clamabat. hoc honore dignus est quemcumque voluerit rex honora
re. Reversusque est mardocheus ad ianuam palatii. et aman festinavit
ire in domum suam lugens et operto capite. narravitque za
res uxori sue omnia que evenissent sibi. Cui responderunt sapientes quos
habebat in consilio et uxor eius. Si de semine iudeorum est mardo
cheus ante quem cadere cepisti non ei poteris resistere sed cades in
conspectu eius. Adhuc illis loquentibus venerunt eunuchi regis
et cito eum ad convivium quod regina paraverat pergere compulerunt

Intravit itaque rex et aman ad convivium ut biberent cum regina. Di-
xitque ei rex etiam in secunda die postquam vino incaluerat. Que est
petitio tua hester ut detur tibi. et quid vis tibi fieri. Etiam si dimidi-
am regni mei partem petieris impetrabis. Ad quem illa ait. Si
inveni gratiam in oculis tuis o rex et si tibi placet, dona michi animam meam
pro qua rogo et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego
et populus meus ut conteramur et iugulemur et pereamus. Atque utinam
in servos et ancillas venderemur esset tolerabile malum et gemens
tacerem. Nunc autem hostis noster est cuius crudelitas redundat in regem. Re-
spondensque rex asuerus ait. Quis est iste et cuius potentie ut hec audeat
facere. Qui hester ait. Hostis et inimicus noster pessimus est iste aman.
Quod ille audiens illico obstupuit vultum regis et regine non susti-
nens. Rex autem surrexit iratus de loco convivii. Et intravit in
ortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret hester regi-
nam pro anima sua. intellexit enim a rege paratum sibi malum. Qui cum
reversus esset de orto nemoribus consito, et intrasset convivii locum
repperit aman super lectum corruisse in quo iacebat hester. et ait. Etiam
reginam vult opprimere me presente in domo mea. Necdum
verbum de ore regis exierat. Et operuerunt faciem eius. Dixitque
arbona unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis. En lignum
quod paraverat mardocheo qui locutus est pro rege. stat in domo
aman habens altitudinem l cubitos. Cui dixit rex. appendite eum
in eo. Suspensus itaque est aman in patibulo quod paraverat mar-
docheo. et regis ira quievit.
viii Die illa dedit rex asuerus hester regine domum aman ad-
versarii iudeorum et mardocheus ingressus est ante faciem regis.
Confessa est enim hester ei quod esset patruus suus. Tulit itaque
rex anulum suum quem ab aman recipi iusserat et tradidit mar-
docheo. Hester autem constituit mardocheum super domum suam. Nec his
contenta procidit ad pedes regis. flevitque et locuta est ad eum. orat
ut malitiam aman agagite et machinationes eius pessimas
quas excogitaverat contra iudeos iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrum
regium aureum protendit manu quo signum clementie monstrabatur. Il-
laque consurgens stetit ante eum et ait. Si placet regi et si inveni gratiam
in oculis eius et deprecatio mea non ei videtur esse contraria, obsecro ut
novis epistolis veteres aman littere insidiatoris et hostis iudeorum, quibus
eos in cunctis regis provinciis perire preceperat corrigantur. Quomodo enim susti-
nere potero necem et interfectionem populi mei. Dixit rex asuerus hester regine
et mardocheo iudeo. Domum aman concessi hester regine, et ipsum iussi
affigi cruci quia ausus est manum mittere in iudeos. Scribite ergo iudeis sicut vobis
manum

placet ex nomine regis consignantes litteris anulo meo. hec enim consue-
tudo erat ut epistole que ex regis nomine mittebantur et illius anulo
signate erant, ut nemo auderet contradicere. Accitis itaque scribis et librariis
regis (erat autem tempus tercii mensis qui appellatur Siban) xxiii illius die
scripte sunt epistole ut mardocheus voluerat ad iudeos et ad principes pro-
curatores que et iudices, qui centum xxvii ab india usque ethiopiam presidebant
provinciis provincie atque provincie populo atque populo iuxta linguas et litteras
suas et iudeis ut legere poterant et audire. Ipseque epistole que ex regis
nomine mittebantur anulo eius obsignate sunt, et misse per veredarios
qui per omnes provincias discurrentes veteres litteras novis nuntiis preven-
irent. Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per singulas civitates et
in unum preciperet congregari ut starent pro animabus suis. Et inimi-
cos suos omnes cum coniugibus suis ac liberis et universis domibus interfi-
cerent atque delerent et constituta est per omnes provincias una ultionis dies
id est xiii die mensis xii adar. Summaque epistole fuit hec, ut in omnibus terris ac
populis qui regis assueri subiacebant imperio notum fieret paratos esse
iudeos ad capiendam vindictam de hostibus suis. Egressique sunt vere-
darii celeres nuntios perferentes. Et edictum regis pependit in susis.
Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens fulgebat
in vestibus regiis iacinctinis videlicet et aeriis coronam auream por-
tans in capite. Et amictus serico pallio atque purpureo omnisque civi-
tas exultavit et letata est. Iudeis autem nova lux oriri visa est, gau-
dium et honor et tripudium apud omnes populos urbes atque provincias. Quo-
cunque regis precepta veniebant mira exultatio, epule atque convivia. Et fe-
stus dies in tantum ut alterius plures gentes et secte eorum religioni et ceri-
moniis iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat.
Igitur xii mensis quem adar vocari ante iam diximus xiii die. Quando
cunctis iudeis interfectio parabatur et hostes eorum inhiabant sanguini
versa vice iudei superiores esse ceperunt et se de adversariis vindicare.
Congregatique sunt per singulas civitates et oppida et loca ut extende-
rent manum contra inimicos et persecutores suos. Nullusque ausus est
resistere eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetraret. Nam et
provinciarum iudices duces et procuratores omnisque dignitas que sin-
gulis locis et operibus preerat extollebant iudeos timore Mardochei, quem
principem palacii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius
crescebat cotidie et per cunctorum ora volitabat. Itaque percusserunt iudei
inimicos suos plaga magna et occiderunt eos, reddentes eis quod sibi
paraverant facere, in tantum ut in susis d viros interficerent et x filios aman
agagite hostis iudeorum, quorum ista sunt nomina: Pharsandatha, delphon
et hesphata et forata et adalia et aridata et phermesta et arisai
et aridai et iezatha. Quos cum occidissent, predas de substantiis

eorum agere noluerunt. Statimque numerus eorum qui occisi fuerant in Susis
ad regem relatus est. Qui dixit reginae: In urbe Susis interfecerunt
Iudei quingentos viros et alios x filios Aman; quantam putas eos exercere cedem in
universis provinciis? Quid ultra postulas et quid vis ut fieri iubeam?
Cui illa respondit: Si regi placet, detur Iudeis potestas ut sicut fecerunt hodie
in Susis sic et faciant cras, et x filii Aman in patibulis suspendantur.
Precepitque rex ut ita fieret. Statimque in Susis pependit edictum, et x filii Aman
suspensi sunt. Congregatis Iudeis xiiii die mensis Adar interfecti sunt in Susis
ccc viri, nec eorum ab illis direpta est substantia. Sed et per omnes pro
vincias que ditioni regis subiacebant pro animabus suis steterunt Iu
dei, interfectis hostibus ac persecutoribus suis, intantum ut lxxv occisorum im
plerentur, et nullus de substantiis eorum quicquam contingeret. Dies autem
xiii mensis Adar unus apud omnes interfectionis fuit, et xiiii die cedere
desierunt, quem constituerunt esse sollemnem ut in eo omni anno deinceps
vacarent epulis, gaudio atque conviviis. At hii qui in urbe Susis cedem exer
cuerant xiii et xiiii die eiusdem mensis Adar in cede versati sunt, xv autem die per
cutere desierunt, et idcirco eundem diem constituerunt sollemnem epularum atque le
titie. Hii vero qui in oppidis non muratis ac villis morabantur xiiii diem
mensis Adar conviviorum et gaudii decreverunt, ita ut exultent
in eo et mittant sibi mutuo partes epularum et ciborum. Scripsit itaque Mar
docheus hec omnia et litteris comprehensa misit ad Iudeos qui in o
mnibus provinciis regis morabantur, tam in vicino positis quam procul,
ut xiiii et xv diem mensis Adar ut pro festis susciperent, et revertente semper
anno sollemni honore celebrarent, quia in ipsis diebus se ulti sunt Iudei
de inimicis suis, luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa
sunt, essentque dies isti epularum atque letitie, et mitterent sibi invicem partes
ciborum et pauperibus munuscula largirentur. Susceperuntque Iudei in
sollemnem ritum cuncta que eo tempore facere ceperant, et que Mardocheus
litteris facienda mandaverat. Aman enim filius Amadathi stirpis Agag,
hostis et adversarius Iudeorum, cogitavit contra eos malum ut occideret eos
atque deleret. Et misit Phur, quod nostra lingua vertitur in sortem. Et postea
ingressa est Hester ad regem postulans ut cogitatus eius litteris regis
irriti fierent, et malum quod contra Iudeos cogitaverat reverteretur in caput
eius. Denique et ipsum et filios eius affixerunt cruci. Atque ex illo tempore
dies illi appellati sunt Phurim, id est sortium, eo quod Phur, id est sors, in urnam
missa est. Et cuncta que gesta sunt et epistole et libri huius volumine conti
nentur, queque sustinuerunt et que deinceps immutata sunt. Susceperunt
super se Iudei et semen suum et super cunctos qui religioni eorum voluerint
copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque sollemnitate transigere

quos scriptura testatur et certa expetunt tempora annis sibi iugiter succeden
tibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit oblivio et per generationes
singulas cuncte que in toto orbe sunt provincie celebrabunt. Nec est ul
la civitas in qua dies phurim id est sortium non observentur a iudeis et ab eo
rum progenie que his ceremoniis obligata est. Scripseruntque hester
regina filia abiahel et mardocheus iudeus etiam secundam epistolam ut omni
studio dies ista solemnis sanciretur in posterum et miserunt ad omnes iu
deos qui in cxxvii provinciis regis asueri versabantur ut haberent pa
cem et susciperent veritatem observantes dies sortium et suo tempore cum gaudio
celebrarent sicut constituerunt mardocheus et hester. Et illi obser
vanda susceperunt a se et a semine suo ieiunia atque clamores et sor
tium dies et omnia que in libri huius volumine continentur qui vocatur
hester hystoria

c viii Rex vero asuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit
tributarias cuius fortitudo et imperium et dignitas atque sublimi
tas qua exaltavit mardocheum scripta sunt in libro medorum atque
persarum et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a rege asuero
fuit et magnus apud iudeos et acceptabilis plebi fratrum suorum quere
rens bona populo suo et loquens ea que ad pacem seminis sui pertinerent.
Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que sequuntur scripta
repperi in editione vulgata que grecorum lingua et litteris continetur. Inte
rim post finem libri hoc capitulum ferebatur quod iuxta consuetudinem no
stram obelo id est veru prenotavimus. Dixitque mardocheus a deo facta sunt
ista. Recordatus sum sompnii quod videram hec eadem significantis nec eo
rum quicquam irritum fuit. Parvus fons qui crevit in fluvium et in lucem
solemque conversus est et in aquas plurimas redundavit hester est quam
rex accepit et voluit esse reginam. Duo autem dracones ego sum et a
man. Gentes que convenerant hii sunt qui delere conati sunt nomen
iudeorum. Gens autem mea israel est que clamavit ad dominum et salvum fecit do
minus populum suum liberavitque eos de omnibus malis et fecit signa magna atque porten
ta inter gentes. Et duas sortes esse precepit unam populi dei et alteram
cunctarum gentium. Venitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore
diem coram domino universis gentibus. Et recordatus est dominus populi sui ac
misertus hereditatis sue. Et observabuntur dies isti in mense adar xiiii et
xv die mensis eiusdem cum omni studio et gaudio in unum populi cetum con
gregati in cunctis deinceps generationes populi israel

c ix Anno quarto regnantibus ptolomeo et cleopatra attulerunt dosi
theus qui se sacerdotem et levitici generis ferebat et ptolomeus
filius eius hanc epistolam phurim quam dixerunt interpretatum
fuisse lisimachum ptolomei filium in hierusalem. Hoc quoque principium erat

in editione vulgata, quod nec in hebreo nec apud ullum fertur inter-
pretatum. Anno secundo regnante artaxerse maximo. primo die mensis
nysan vidit sompnium mardocheus filius iairi filii semei filii cys de tri-
bu beniamin homo iudeus qui habitabat in urbe susis vir magnus
et inter primos aule regie, erat autem de eo numero captivorum quos transtu-
lerat rex babilonis nabuchodonosor de iherusalem cum iechonia rege iudeorum.
Hoc eius sompnium fuit, apparuerunt voces et tumultus et tonitrua
et terre motus super terram et ecce duo dracones magni parati contra
se ad prelium, ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes
ut pugnarent contra gentem iustorum, fuitque dies illa tenebrarum et dis-
criminis. tribulationis angustieque. et ingens formido super terram, con-
turbataque est gens iustorum timentium mala sua. et preparata ad mortem
clamaverunt ad deum et illis vociferantibus fons parvus crevit
in flumen maximum, et in aquas plurimas redundavit, lux et sol or-
tus est, et humiles exaltati sunt et devoraverunt inclitos. Quod cum
vidisset mardocheus et surrexisset de strato cogitabat quid deus fa-
cere vellet et fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret sompnium.

Morabatur autem eo tempore in aula regis cum bagatha et thara
eunuchis regis qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset
cogitationes eorum et curas diligentius pervidisset, didicit quod conarentur
in regem artaxersem manum mittere, et nuntiavit super eo regi. Qui de
utroque habita questione confessos duci iussit ad mortem. Rex autem quod gestum
erat scripsit in commentariis sed et mardocheus rei memoriam litteris tradi-
dit. precepitque ei rex ut in aula palatii moraretur datis ei pro delatione
muneribus. Aman vero filius amadathi bugaeus erat gloriosissimus
coram rege, et voluit nocere mardocheo et populo eius. pro duobus eunuchis
regis, qui fuerant interfecti. Hucusque prohemium, que sequuntur in eo
loco posita erant ubi scriptum est in volumine et diripuerunt substan-
tias que in sola vulgata editione reperimus. Epistole autem exemplar hoc fuit.

1\. Rex maximus artaxerses ab india usque ethyopiam centum xxvii provin-
ciarum principibus et ducibus qui eius imperio subditi sunt salutem.
Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem mee dicioni sub-
iugassem, volui nequaquam potentie abuti magnitudine. sed clementia et
lenitate gubernare subiectos ut absque ullo terrore vitam silentio transi-
gentes optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a
consiliariis meis quomodo hoc posset impleri, unus qui fide et sapientia ceteros
precellebat et erat post regem secundus aman nomine indicavit
michi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui novis uteretur le-
gibus et contra omnium gentium consuetudinem faciens. iussa regum con-

temnens et vniuersarum concordiam nationum sua dissensione violat.
Quod cum didicissemus videntes vnam gentem rebellem aduersus
omne hominum genus peruersis uti legibus iussisque nostris contraire
et turbare subiectarum nobis prouinciarum ~~atz at~~ pacem atque concordia(m)
iussimus ut quoscumque aman qui omnibus prouinciis prepositus est et se-
cundus a rege et quem patris loco colimus monstrauerit cum coniugibus ac
liberis deleantur ab inimicis suis nullusque eorum misereatur quartadeci-
ma mensis adar xii adar anni presentis ut nepharii homines vno die ad
inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbauerant.
Hucusque exemplar epistole. Que sequuntur post eum locum scripta reperi
vbi legitur pergens que mardocheus fecit omnia que preceperat ei hest-
er tamen habentur in hebraico et apud nullum penitus feruntur interpretum.
Mardocheus autem deprecatus est dominum memor omnium operum eius et
dixit. Domine deus rex omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita et non
est qui possit tue resistere voluntati si decreueris saluare nos continuo li-
berabimur. Tu fecisti celum et terram et quicquid celi ambitu continetur
dominus omnium tu es nec est qui resistat tue maiestati. Cuncta nosti et scis quia
non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc
ut non adorarem aman superbissimum libenter enim pro salute israel
etiam vestigia eius pedum deosculari paratus essem sed timui ne hono-
rem dei mei transferrem ad hominem et nequaquam volui excepto deo meo.
Et nunc domine rex deus abraham miserere populi tui quia volunt nos i-
nimici nostri perdere et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem
tuam quam redemisti de egypto. Exaudi deprecationem meam et propicius
esto sorti et funiculo hereditatis tue et conuerte luctum nostrum in gaudium
ut viuentes laudemus nomen tuum domine et ne claudas ora canentium
te. Omnis quoque israel pari mente et obsecratione clamauit ad dominum
eo quod eis certa mors impenderet (imminebat)

c. xiiij. Hester quoque regina confugit ad dominum pauens periculum quod immine-
bat. Cumque deposuisset vestes regias fletibus et luctui apta indumen-
ta suscepit et pro vnguentis variis cinere et stercore impleuit caput
et corpus suum humiliauit ieiuniis omniaque loca in quibus ante letari con-
sueuerat crinium laceratione compleuit. Et deprecabatur dominum deum israel di-
cens. Domine mi qui rex noster es solus adiuua me solitariam et cuius pre-
ter te auxiliator nullus est alius. Periculum meum in manibus meis est.
Audiui a patre meo quod tu domine tulisses israel de cunctis gentibus et patres
nostros [illegible] ex omnibus retro maioribus suis ut possideres hereditatem sem-
piternam fecistique eis sicut locutus es. Peccauimus in conspectu tuo et idcir-
co tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum coluimus enim deos eorum.
Iustus es domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt ser-
uitute sed robur manuum suarum ydolorum potentie deputantes volunt tua
(volunt tua)

mutare
mutare promissa et delere hereditatem tuam et claudere ora te laudan[tium]
tium atque extinguere gloriam templi et altaris tui ut aperiant ora lau
dantium gentium et laudent ydolorum fortitudinem et predicent carna
lem regem in sempiternum Ne tradas domine sceptrum tuum hys qui
non sunt ne rideant ad ruinam nostram sed converte consilium eorum
super eos et eum qui in nos cepit sevire disperde. Memento domine et ostende
te nobis in tempore tribulationis nostre et michi da fiduciam domine rex deorum
et universe potestatis tribue sermonem compositum in ore meo in con
spectu leonis et transfer cor illius in odium hostis nostri ut ipse pereat
et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera in manu tua et ad
iuva me nullum aliud habentem auxilium nisi te domine qui habes
omnium scientiam et nosti quod oderim gloriam iniquorum et detestor cubile
incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis necessitatem meam et nosti
meam quod abhominer signum superbie et glorie mee quod est su
per caput meum in die ostentationis mee et detestor illud quasi
pannum menstruate et non portem in diebus silentii mei et quod non
comederim in mensa aman nec mihi placuit convivium regis et non
biberim vinum libaminum et numquam letata sit ancilla tua ex quo
huc translata sum usque in presentem diem nisi in te domine deus abra
am deus fortis super omnes exaudi vocem eorum qui nullam ali
am spem habent et libera nos de manu iniquorum et erue me
a timore meo. Hec est que addita repperi in editione vulgata.

Et mandavit ei haud dubium mardocheus quin hester ut
ingrederetur ad regem et rogaret pro populo suo et pro pa
tria sua. Memor inquit dierum humilitatis tue quomodo nutri
ta sis in manu mea quia aman secundus a rege constitutus lo
cutus est contra nos in morte. Necnon et ista que subdita sunt in — et tu invoca dominum et loquere
editione vulgata repperi. Die autem tertio posuit vestimenta ornatus — regi pro nobis et libera nos de morte h'
sui et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu et invocasset
omnium rectorem et salvatorem deum assumpsit duas famulas et super unam
quidem innitebatur quasi pre deliciis et nimia teneritate corpus — altera autem famularum sequebatur dominam
suum ferre non sustinens. Ipsa autem roseo colore vultum perfusa et — defluentia in humum indumenta sustentans
gratis ac nitentibus oculis tristem celabat animum et nimio timo — ipsa autem
re contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem hostia stetit contra
regem ubi ille residebat super solium regni sui indutus vestibus re
giis auroque fulgens et preciosis lapidibus eratque terribilis aspectu.
Cumque elevasset faciem et ardentibus oculis furorem pectoris indi
casset regina corruit et in pallorem colore mutato lapsum super
ancillam reclinavit caput. Convertitque deus spiritum regis in ma
suetudinem et festinus ac metuens exilivit de solio sustentans eam

plus suis donec rediret ad se hys verbis blandiebatur. Quid habes
hester ego sum frater tuus noli metuere non morieris non
enim pro te sed pro omnibus hec lex constituta. Accede igitur
et tange sceptrum. Cumque illa reticeret tulit auream virgam et posuit (ipse)
super collum eius et osculatus est eam et ait cur michi non loqueris
que respondit vidi te domine quasi angelum dei et conturbatum est cor meum
pre timore glorie tue valde enim mirabilis es domine et facies
tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur rursus corruit et pene
exanimata est. Rex autem turbatus est et omnes ministri eius con
solabantur eam. Exemplar epistole regis artaxersis quod pro iudeis
ad totas regni sui provincias misit quod et ipsum in hebraico vo
lumine non habetur. .xvi.

Rex magnus artaxerses ab india usque ethiopiam centum xxvii pro
vinciarum ducibus ac principibus qui nostre obediunt iussioni
salutem dicit. Multi enim bonitate principum et honore qui in eos
collatus est abusi sunt in superbiam et non solum subiectos regibus ni
tuntur opprimere sed datam sibi gloriam non ferentes in ipsos qui dederunt
moliuntur insidias. Nec contenti gratias non agere beneficiis et hu
manitatis in se iura violare sed dei quoque cuncta cernentis arbitran
tur se posse fugere sententiam et in tantum vesanie proruperunt ut eos qui
credita sibi officia diligenter observant et ita cuncta agunt ut omnium
laude digni sint mendaciorum cuniculis conentur subvertere dum au
res principum simplices et ex sua natura alios estimantes callida
fraude decipiunt. Que res et ex veteribus probatur hystoriis et ex hys
que geruntur quotidie quomodo malis quorundam suggestionibus regum
studia depraventur. Unde providendum est paci omnium provinciarum.
Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri venire levitate sed
pro qualitate et necessitate temporum ut rei publice poscit utilitas ferre
sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis. Aman filius
amadathi animo et gente macedo alienusque a persarum sanguine et
pietatem nostram sua crudelitate commaculans peregrinus a nobis susceptus
est et tantam in se expertus humanitatem ut pater noster vocaretur (i. humanitatem)
et adoraretur ab omnibus post regem secundus qui in tantum arrogantie
tumorem sublatus est ut regno nos privare niteretur et spiritu. Nam mar
docheum cuius fide et beneficiis vivimus et consortem regni nostri hester
cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machinis ex
petivit in mortem hoc cogitans ut illis interfectis insidiaretur nostre
solitudini et regnum persarum transferret in macedones. Nos autem a pes
simo mortalium iudeos neci destinatos in nulla penitus culpa reperimus
sed econtrario iustis utentes legibus et filios altissimi semperque viven (i. et maximi)
tis dei cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum et usque
hodie custoditur. Unde eas litteras quas sub nomine nostro ille direxerat

fraudis esse vanitates, pro quo scelere ante portas huius urbis Susis
et ipse qui machinatus est et omnis cognatio eius pendet in
patibulis, non nobis sed deo illi reddente quod meruit. Hoc autem
edictum quod nunc mittimus in cunctis urbibus proponatur, ut li-
ceat iudeis uti legibus suis, quibus debetis esse adminiculo, ut
eos qui se ad necem eorum paraverant possint interficere xiii die
mensis xii qui vocatur adar. Hanc enim diem omnipotens deus meroris
et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros dies festos hunc
habetote diem et celebrate eum cum omni leticia, ut in posterum
cognoscant omnes qui fideliter persis obediunt dignam pro fide re-
cipere mercedem. Qui autem insidiantur regno eorum pereant pro
scelere. Omnis autem provincia et civitas que noluerit solemnitatis
huius esse particeps gladio et igne pereat, et sic deleatur ut non
solum hominibus sed etiam bestiis invia sit in sempiternum pro exem-
plo contemptus et inobedientie. Incipit prologus in libro Iob

Cogor per singulos scripture divine libros adversariorum
respondere maledictis, qui interpretationem meam repre-
hensionem lxx interpretum criminantur, quasi non et apud grecos
aquila, symmachus et theodotion vel verbum ex verbo vel sensum ex
sensu vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis
expresserint, et omnia veteris ~~testamenti~~ instrumenti volumina
origenes (Origenes) obelis asteriscisque ~~distinxerint~~ (distinxerit) quos vel additos vel a theo-
dotione sumptos translationi antique inseruit, probans defuisse quod
additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod
in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis
radere. Neque enim fieri potuit quos plura intermisisse susceperint non
eos etiam in quibusdam errasse fateantur, precipue in Iob. Cui si
ea que sub asteriscis addita sunt subtraxeris, pars voluminis maxima
detruncabitur, et hoc dumtaxat apud grecos. Ceterum apud latinos ante
eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus septin-
genti ferme aut octingenti versus desunt, ut decurtatus et laceratus
corrosusque liber feditatem sui publice legentibus prebeat. Hec transla-
tio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso hebraico arabico-
que sermone et interdum syro nunc verba nunc sensus nunc simul utrumque
resonabit. Obliquus enim etiam apud hebreos totus liber fertur et
lubricus, et quod greci rhetores vocant eschematismenos, dumque
aliud loquitur aliud agit, ut si velis anguillam aut murenulam
strictis tenere manibus, quanto fortius presseris tanto citius elabitur.
Memini me ob intelligentiam huius voluminis lyddeum quendam
preceptorem, qui apud hebreos primus haberi putabatur, non
parvis redemisse nummis, cuius doctrina an aliquid profecerim ne-

schematismenos
et schematismos menos alias exlhmatiomenos
[illegible]

scio hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intel-
lexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba Iob apud he-
breos prosa oratio est. Porro a verbis Iob in quibus ait pereat
dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo
usque ad eum locum ubi ante finem voluminis scriptum est idcirco me ipse
reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere exametri versus
sunt dactilo spondeoque currentes et propter lingue ydioma crebro
recipientes et alios pedes non earundem sillabarum sed eorundem temporum.
Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur ~~vero de lege~~
~~resolutus~~ quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. A
supradicto autem versu usque ad finem libri parvum coma quod
remanet prosayca oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum
metra scilicet esse apud hebreos et in more nostri flacci grecique pinda-
ri et alcei et saphos vel psalterium vel lamentationes ieremie vel
omnia fere scripturarum cantica comprehendi legat philonem, io-
sephum, origenem, cesariensem eusebium et eorum testimonio
me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco
me in hoc volumine laborasse non ut interpretationem antiquam
reprehenderem sed ut ea que in illa aut obscura fuerant
aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata manifestiora nostra
interpretatione fierent qui et hebreum sermonem ex parte didicimus
et in latino pene ab ipsis cunabulis inter gramaticos et retho-
res et philosophos detriti sumus. Quod si apud grecos post septuaginta editionem
iam christi evangelio coruscante iudeus aquila et symmachus
ac theodotion iudayzantes heretici sunt recepti qui multa misteria
salvatoris subdola interpretatione celarunt et tamen in exaplois
habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris quanto
magis ego christianus de parentibus christianis natus et
vexillum crucis in mea fronte portans cuius studium fuit omis-
sa repetere depravata corrigere et sacramenta ecclesie puro et fideli
aperire sermone vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo
reprobari. Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis pur-
pureis auro argentoque descriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt
litteris onera magis exarata quam codices dummodo michi meis-
que permittant pauperes habere scedulas et non tam pulcros codices
quam emendatos. Utraque editio et septuaginta iuxta grecos et mea iuxta he-
breos in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod
vult et studiosum se magis quam malivolum probet. Interea quidem
habitasse Iob aiunt. Vir erat Iob in finibus ydumee et arabie et
erat ei ante nomen Iobab et accepit uxorem arabissam

numeris lege metri solutis

in exaplois

Incipit liber iob

genuitque filium cui nomen erat ennon. Erat autem ipse filius quidem za
re de esau filiis filius de matre vero bosra. Ita ut sit quintus ab abraham.
Et hi sunt reges qui regnaverunt in edom in qua et ipse regnavit re
gione. primus byla filius beor et nomen civitatis eius naaba. post
autem balach iobab qui vocatur iob. post hunc regnavit chusam qui
erat dux ex themanorum regione. post hunc adad filius beath qui
excidit madian in campo moab et nomen civitatis eius gethe-
Si autem fiscellam iunco texerem atque Cecce etiam ... *al. ... prologus*
palmarum folia complicarem, ut in sudore vultus mei
comederem panem et ventris opus sollicita mente tractarem,
nullus morderet nec reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam sal
vatoris volo operari cibum qui non *putrit* perit et antiquam divinorum vo
luminum viam sentibus virgultisque purgare, error mihi gemi
nus *infigitur* configitur. Corrector vitiorum falsarius vocor et errores non
corrigere sed serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo ut etiam
confessa plerisque vitia placeant, dum magis pulchros habere vo
lunt codices quam emendatos. Quapropter o fratres dilectissimi virginitatis
nobilitatis et humilitatis exemplar pro flagello calathis sspor
tellis que munusculum monachorum spiritualia haec et mansura dona
suscipite. Et beatum iob, qui adhuc apud latinos iacebat in ster
core et vermibus scatebat errorum, integrum inmaculatumque gaude
te. Quomodo enim post probationem atque victoriam duplicia ei universa
sunt reddita, ita ego in lingua nostra ut audacter loquar feci eum
habere que amiserat. Igitur et vos et unumquemque lectorem solita
prefatione commoneo et in principiis librorum eadem semper an
nectens rogo ut ubicumque precedentes virgulas videritis sciatis ea
que subiecta sunt in hebreis voluminibus non haberi. Porro ubi stel
le ymago refulserit ex hebreo in nostro sermone addita, necnon et
illa que habere videbantur et ita corrupta erant ut sensum legentibus
tollerent, orationibus vestris magno labore correxi. magis utile
quos exordio meo eclesie ... ... ratus. tamen ex aliorum negotio.

Vir erat in terra hus nomine iob et erat vir ille sim
plex et rectus ac timens deum et recedens a malo. Na
tique sunt ei septem filii et tres filie. Et fuit possessio eius
septem milia ovium et tria milia camelorum. quingenta quoque iuga boum et
quingente asine ac familia multa nimis. Eratque vir ille magnus inter
omnes orientales. Et ibant filii eius et faciebant convivia per do
mos unusquisque in die suo. et mittentes vocabant tres soro
res suas ut comederent et biberent cum eis. Cumque in orbem transisset

Hec est 2a pars prohemii sive prologi in qua re
...it ... emulos quod ... que
ei opponebant scilicet quod falsarius esset et
errores inserere ... per locum ...
... dicit ... de legere alio
... et spirituale est ... de lege ...

dies conuiuii, mittebat ad eos Job et sanctificabat illos con
surgensque diluculo offerebat holocausta per singulos. dicebat
enim ne forte peccauerint filii mei et benedixerint domino
in cordibus suis. sic faciebat Job cunctis diebus. Quadam autem
die cum venissent filii dei ut assisterent coram domino affuit inter
eos etiam sathan. cui dixit dominus unde venis. qui respondens circui
ui terram et perambulaui eam. dixitque dominus ad eum. Numquid con
siderasti seruum meum Job quod non sit similis ei in terra homo simplex
et rectus et timens deum et recedens a malo. Cui respondit sathan et
ait. Numquid frustra timet Job deum. Nonne tu vallasti eum et domum
eius uniuersamque substantiam per circuitum. operibus manuum eius be
nedixisti et possessio eius creuit in terra. Sed extende paululum ma
num tuam et tange cuncta que possidet nisi in faciem benedixerit
tibi. dixit ergo dominus ad sathan. Ecce uniuersa que habet in manu tua
sunt tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est sathan
a facie domini. Cum autem quadam die filii et filie eius comederent
et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti nuntius venit ad
Job qui diceret. Boues arabant et asine pascebantur iuxta eos et ir
ruerunt sabei tuleruntque omnia et pueros percusserunt gladio et eua
si ego solus ut nuntiarem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur venit alter
et dixit. Ignis dei descendit de celo et tactas oues puerosque consumpsit
et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Sed adhuc illo loquente venit
alius et dixit. Caldei fecerunt tres turmas et inuaserunt camelos
et tulerunt eos. necnon et pueros percusserunt gladio et effugi ego
solus ut nuntiarem tibi. Adhuc loquebatur ille et ecce alius intrauit
et dixit. Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in do
mo fratris sui primogeniti. repente ventus vehemens irruit a regione de
serti. et concussit quattuor angulos domus. que corruens oppressit liberos
tuos et mortui sunt. et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit
Job et scidit vestimenta sua et tonso capite corruit in terram et adorauit
et dixit. Nudus egressus sum de utero matris mee. et nudus
reuertar illuc. dominus dedit dominus abstulit. sicut domino placuit
ita factum est. Sit nomen domini benedictum. In omnibus his non peccauit
Job labiis suis neque stultum quid contra deum locutus est.

c. ii. Factum est autem cum quadam die venissent filii dei et starent coram
domino venisset quoque sathan inter eos et staret in conspectu
eius ut diceret dominus ad sathan. Unde venis. Qui respondens ait. Circui
ui terram et perambulaui eam. Et dixit dominus ad sathan. Numquid
considerasti seruum meum Job quod non sit similis ei in terra vir simplex

et rectus et timens deum ac recedens a malo et adhuc retinens
innocentiam. Tu autem commovisti me adversus eum ut affli-
gerem eum frustra. Cui respondens sathan ait pellem pro pelle. et
cuncta que habet homo dabit pro anima sua. alioquin mitte ma-
num tuam et tange os eius et carnem. et tunc videbis quod in faci-
em benedixerit tibi. Dixit ergo dominus ad sathan Ecce in manu
tua est. verumptamen animam illius serva. Egressus igitur sathan a facie do-
mini. percussit job ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem
eius. qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio. Dixit
autem illi uxor sua Adhuc tu permanes in simplicitate tua. Be-
nedic domino et morere. Qui ait ad illam Quasi una de stultis
mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu domini mala au-
tem quare non sustineamus. In omnibus hiis non peccavit job
labiis suis. Igitur audientes tres amici job omne malum quod
accidisset ei. venerunt singuli de loco suo. eliphat themanites et
Baldath suites et sophar naamatites. condixerant enim ut
pariter venientes visitarent eum et consolarentur. Cumque elevas-
sent procul oculos suos non cognoverunt eum. et exclamantes
ploraverunt. scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput
suum et sederunt cum eo in terra septem diebus et vii noctibus et ne-
mo loquebatur ei verbum. videbant enim dolorem esse vehementem
c iii Post hec aperuit job os suum et maledixit diei suo et lo-
cutus est. Pereat dies in qua natus sum et nox in qua
dictum est conceptus est homo. Dies illa vertatur in tenebras
non requirat eum deus desuper et non sit in recordatione. et non
illustretur lumine. et obscurent eum tenebre et umbra mortis
chaos et occupet eum caligo. et involvatur amaritudine. Noctem illam
tenebrosus turbo possideat. non computetur in diebus anni. nec
numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria nec laude digna.
Maledicant ei qui maledicunt diei. qui parati sunt suscitare le-
viathan. Obtenebrentur stelle caligine eius. expectet lucem et
non videat nec ortum surgentis aurore. quia non conclusit ho-
stia ventris qui portavit me. nec abstulit mala ab oculis
meis. Quare non in vulva mortuus sum egressus ex utero
non statim perii. Quare exceptus genibus. cur lactatus ube-
ribus. Nunc enim dormiens silerem. et somno meo requiescerem
cum regibus et consulibus terre. qui edificant [illegible] sibi so-
litudines. aut cum principibus qui possident aurum et replent
domos suas argento. aut sicut abortivum absconditum non
subsisterem. vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii
cessaverunt a tumultu. et ibi requieverunt fessi robore et quon-

dam vincti pariter sine molestia non audierunt vocem exacto
ris parvus et magnus ibi sunt et servus liber a domino suo Qua
re data est misero lux et vita hys qui in amaritudine a
nime sunt qui expectant mortem et non venit quasi effodi
entes sepulcrum thezaurum gaudentque vehementer cum inve
nerint sepulcrum viro cuius abscondita est via et circumdedit eum
deus tenebris Antequam comedam suspiro et tamquam inun
dantes aque sic rugitus meus quia timor quem timebam
evenit michi et quod verebar accidit Nonne dissimula
vi nonne silui nonne quievi et venit super me indignatio

c. iiii. Respondens autem elyphath themanites dixit Si ceperimus
loqui tibi forsitan moleste accipies sed conceptum sermonem
tenere quis possit Ecce docuisti multos et manus lassas ro
borasti vacillantes confirmaverunt sermones tui et genua tre
mentia confortasti Nunc autem venit super te plaga et defeci
sti tetigit te et conturbatus es Ubi est timor tuus fortitu
do tua potentia tua et perfectio viarum tuarum Recordare obse
cro te quis umquam innocens periit aut quando recti deleti sunt quin
potius vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolo
res et metunt eos flante deo periisse et spiritu ire eius esse con
sumptos Rugitus leonis et vox leene et dentes catulorum leonum
contriti sunt Tigris periit eo quod non haberet predam et catuli leonis
dissipati sunt Porro a me dictum est verbum absconditum et quasi
furtive suscepit auris mea venas susurrii eius In hor
rore visionis nocturne quando solet sopor occupare homines
pavor tenuit me et tremor et omnia ossa mea perterrita sunt
et cum spiritus me presente transiret inhorruerunt pili carnis mee Ste
tit quidam cuius non agnoscebam vultum ymago coram oculis
meis et vocem quasi aure levis audivi Numquid homo dei compara
tione iustificabitur aut factori suo purior erit vir Ecce qui serviunt
ei non sunt stabiles et in angelis suis reperit pravitatem quanto
magis hy qui habitant domos luteas qui terrenum habent fundamentum
mentum consumuntur velut a tynea de mane usque ad vesperam suc
cidentur et quia nullus intelligit in eternum peribunt Qui autem
reliqui fuerint auferentur ex eis morientur et non in sapientia

c. v. Voca ergo si est qui tibi respondeat et ad aliquem sanctorum convertere
viri Virum stultum interficit iracundia et parvulum occidit invidia
Ego vidi stultum firma radice et maledixi pulcritudini eius
statim longe fiant filii eius a salute et conterentur in porta
et non erit qui eruat Cuius messem famelicus comedet

et ipsum rapiet armatus et bibent sitientes divitias eius.
Nichil in terra sine causa fit et de humo non orietur dolor. Homo
ad laborem nascitur et avis ad volandum. Quamobrem ego
deprecabor dominum et ad deum ponam eloquium meum. Qui fa
cit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero. Qui
dat pluviam super faciem terre et irrigat aquis universa.
Qui ponit humiles in sublime et merentes erigit sospi
tate. Qui dissipat cogitationes malignorum ne possint implere
manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in
astutia sua et consilium pravorum dissipat. Per diem incur
rent tenebras et quasi in nocte sic palpabunt in meridie.
Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum et de manu
violenti pauperem. Et erit egeno spes, iniquitas autem
contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a deo. Increpa
tionem ergo domini ne reprobes, quia ipse vulnerat et
medetur, percutit et manus eius sanabunt. In sex tribu
lationibus liberabit te, et in septima non tanget te malum. In
fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii. A
flagello lingue absconderis, et non timebis calamitatem
cum venerit. In vastitate et fame ridebis, et bestiam terre
non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum,
et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quoque quoniam multiplex
erit semen tuum, et progenies tua quasi herba terre. Ingre
dieris in habundantia sepulcrum, sicut infertur acervus in tempore suo.
Ecce hoc ut investigavimus ita est, quod auditum mente pertracta.
C vi° Respondens autem Job dixit: Utinam appenderentur
peccata mea quibus iram merui, et calamitas
quam patior in statera. Quasi arena maris hec gravior
appareret, unde et verba mea dolore plena sunt. Quia sa
gitte domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum me
um, et terrores domini militant contra me. Numquid rugiet
onager cum habuerit herbam, aut mugiet bos cum ante pre
sepe steterit plenum? Aut poterit comedi insulsum, quod
non est sale conditum? Aut potest aliquis gustare quod
gustatum affert mortem? Que ante esurienti etiam ama
ra dulcia esse videntur, que prius tangere nolebat anima
mea nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det ut veniat
petitio mea, et quod expecto tribuat michi deus, et qui cepit
ipse me conterat, solvat manum suam et succidat me,
et hec michi sit consolatio, ut affligens me dolore non

parcat nec contradicam sermonibus sancti Que est enim fortitudo mea
ut sustineam aut quis finis meus ut patienter agam Nec for-
titudo lapidum fortitudo mea nec caro mea enea est Ecce non
est auxilium mihi in me et necessarii quoque recesserunt a me Qui tollit
ab amico suo misericordiam timorem domini derelinquit Fratres mei
preterierunt me sicut torrens qui raptim transit in convallibus
Qui timent pruinam irruet super eos nix Tempore quo fuerint
dissipati peribunt et ut incaluerint solventur de loco suo Invo-
lute sunt semite gressuum eorum ambulabunt in vacuum et peribunt
Considerate semitas theman itinera sabba et expectate pau-
lisper Confusi sunt quia speravi venerunt quoque usque ad me et
pudore cooperti sunt Nunc venistis et modo videntes plagam meam
timetis Numquid dixi afferte mihi et de substantia vestra dona-
te mihi vel liberate me de manu hostis et de manu robustorum
eruite me Docete me et ego tacebo et si quid forte ignoravi in-
struite me Quare detraxistis sermonibus veritatis cum ex vobis nul-
lus sit qui possit arguere me Ad increpandum tantum eloquia conti-
nnatis et in ventum verba profertis Super pupillum irruitis et
subvertere nitimini amicum vestrum Verumtamen quod cepistis ex-
plete prebete aurem et videte an mentiar Respondete obsecro
absque contentione et loquentes id quod iustum est iudicate Et non
invenietis in lingua mea iniquitatem nec in faucibus meis
stultitia personabit

c. vii. Militia est vita hominis super terram et sicut dies mercenarii dies
eius Sicut servus desiderat umbram et sicut mercenarius
prestolatur finem operis sui sic et ego habui menses vacuos
et noctes laboriosas enumeravi mihi Si dormiero dicam quando
consurgam et rursus expectabo vesperam et replebor doloribus usque
ad tenebras Induta est caro mea putredine et sordibus pulve-
ris Cutis mea aruit et contracta est Dies mei velocius transierunt
quam a texente tela succiditur et consumpti sunt absque ulla spe Memen-
to quia ventus est vita mea et non revertetur oculus meus ut videat
bona nec aspiciet me visus hominis Oculi tui in me et non
subsistam Sicut consumitur nubes et pertransit sic qui descenderit ad in-
feros non ascendet nec revertetur ultra in domum suam neque cognos-
cet eum amplius locus eius Quapropter et ego non parcam ori meo lo-
quar in tribulatione spiritus mei confabulabor cum amaritu-
dine anime mee Numquid mare sum ego aut cetus quia circum-
dedisti me carcere Si dixero consolabitur me lectus meus et releva-
bor loquens mecum in stratu meo terrebis me per somnia et
per visiones horrore concuties Quamobrem elegit suspendium

anima mea et mortem ossa mea desperavi nequaquam iam ultra vi
vam parce michi domine nichil enim sunt dies mei quid est homo
quia magnificas eum aut quid apponis erga eum cor tuum visitas e
um diluculo et subito probas illum usque quo non parcis michi nec
dimittis me ut gluciam salivam meam. Peccavi quid faciam tibi
o custos hominum quare me posuisti contrarium tibi et factus sum michimet
ipsi gravis cur non tollis peccatum meum et quare non aufers ini
quitatem meam ecce nunc in pulvere dormiam et si mane me
quesieris non subsistam

viii Respondens autem baldath suites dixit usquequo loqueris ta
lia et spiritus multiplex sermonis tui numquid deus supplantat
iudicium et omnipotens subvertit quod iustum est etiamsi filii tui peccave
runt et dimisit eos in manu iniquitatis sue tu tamen si diluculo
consurrexeris ad deum et omnipotentem fueris deprecatus si mundus et rectus
incesseris statim evigilabit ad te et pacatum reddet habitaculum
iusticie tue intantum ut si priora tua fuerint parva novissima tu
a multiplicentur nimis interroga enim generationem pristinam et diligen
ter investiga patrum memoriam hesterni quippe sumus et ignoramus
quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram et ipsi docebunt te lo
quentur tibi et de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere
potest scirpus absque humore aut crescere carectum sine aqua cum adhuc
sit in flore nec carpatur manu ante omnes herbas arescit sic vi
e omnium qui obliviscuntur deum et spes ypocrite peribit. Non ei placebit
bit vecordia sua et sicut tela aranearum fiducia eius innitetur
super domum suam et non stabit fulciet eam et non consurget hu
mectus videtur antequam veniat sol et in ortu suo germen eius egre
dietur. Super acervum petrarum radices eius densabuntur et inter la
pides commorabitur si absorbuerit eum de loco suo negabit eum
et dicet. Non novi te. Hec est enim leticia vie eius ut rursum de terra
alii germinentur. Deus non proiciet simplicem nec porriget ma
num malignis donec impleatur risu os tuum et labia tua iubilo qui
oderunt te induentur confusione et tabernaculum impiorum non subsistet

ix Respondens iob ait. Vere scio quod ita sit et quod non iustificetur homo
compositus deo. Si voluerit contendere cum eo non poterit ei respondere
unum pro mille. Sapiens corde est et fortis robore quis restitit
ei et pacem habuit. Qui transtulit montes et nescierunt hii quos
subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo et co
lumpne eius concutiuntur. Qui precipit soli et non oritur et stellas
claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos suos solus et
graditur super fluctus maris. Qui facit arcturum et oriona et
hyadas et interiora austri. Qui facit magna et incomprehensibilia

et inmirabilia mirabilia quorum non est numerus Si venerit ad
me non videbo Si abierit non intelligam eum Si repente
interroget quis respondebit ei vel quis dicere potest cur ita facis Deus
cuius resistere ire nemo potest et sub quo curvantur qui portant or
bem Quantus ergo sum ego qui respondeam ei et loquar verbis meis cum
eo Qui etiam si habuero quippiam iustum non respondebo sed
meum iudicem deprecabor Et cum invocantem exaudierit me non
credo quod exaudierit vocem meam In turbine enim conteret me et mul
tiplicabit vulnera mea etiam sine causa Non concedet re
quiescere spiritum meum et implebit me amaritudinibus Si fortitu
do queritur robustissimus est si equitas iudicii nemo pro me au
deat testimonium dicere Si iustificare me voluero os meum conde
mnabit me si innocentem ostendero pravum me comprobabit Etiam
si simplex fuero hoc ipsum ignorabit anima mea et tedebit me
vite mee Unum est quod locutus sum et innocentem et impium
ipse consumet Si flagellat et occidat semel et non de penis
innocentum rideat Terra data est in manus impii vultum iudi
cum eius operit quod si non ille est quis ergo est Dies mei velociores fu
erunt cursore fugerunt et non viderunt bonum pertransierunt quasi
naves poma portantes sicut aquila volans ad escam Cum di
xero nequaquam ita loquar commuto faciem meam et dolore
torqueor verebar omnia opera mea sciens quod non parceres delinquenti
Si autem et sic impius sum quare frustra laboravi Si lotus
fuero quasi aquis nivis et fulserint quasi mundissime manus
mee tamen sordibus intingues me et abhominabuntur me vesti
menta mea Neque enim viro qui similis mei est respondebo qui mecum in iudi
cio ex equo possit audiri Non est qui utrumque valeat arguere et po
nere manum suam in ambobus Auferat a me virgam suam
et pavor eius non me terreat loquar et non timebo eum neque
enim possum metuens respondere

.x. Tedet animam meam vite mee dimittam adversum me eloqui
um meum loquar in amaritudine anime mee Dicam Deo No
li me condemnare indica michi cur me ita iudices Numquid
bonum videtur tibi si calumnieris me et opprimas me opus ma
nuum tuarum et consilium impiorum adiuves Numquid oculi carnei
tibi sunt aut sicut videt homo et tu videbis Numquid sicut dies hominis
dies tui et anni tui sicut humana sunt tempora ut queras iniquitatem me
am et peccatum meum scruteris et scias quia nichil impium fecerim cum
sit nemo qui de manu tua possit eruere Manus tue fecerunt me
et plasmaverunt me totum in circuitu et sic repente precipitas me
Memento queso quod sicut lutum feceris me et in pulverem reduces
me Nonne sicut lac mulsisti me et sicut caseum me coagulasti

pelle et carnibus vestisti me ossibus et nervis compegisti me
vitam et misericordiam tribuisti michi et visitatio tua custodivit spiritum
meum licet hec celes in corde tuo tamen scio quia universorum me-
mineris Si peccavi et ad horam pepercisti michi cur ab iniquitate
mea mundum me esse non pateris Et si impius fuero ve michi est et si iustus
non levabo caput meum saturatus afflictione et miseria Et propter su-
perbiam quasi leenam capies me reversusque mirabiliter me cru-
cias Instauras testes tuos contra me et multiplicas iram tuam
adversum me et pene militant in me Quare de vulva eduxisti
me qui utinam consumptus essem ne oculus me videret Fuissem quasi
non essem de utero translatus ad tumulum Numquid non paucitas die-
rum meorum finietur brevi dimitte ergo me ut plangam paululum
dolorem meum antequam vadam et non revertar ad terram tene-
brosam et opertam mortis caligine Terram miserie et tenebrarum
ubi umbra mortis et nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat [illegible]

Respondens autem sophar naamathites dixit Numquid qui
multa loquitur non et ipse audiet aut vir verbosus iusti-
ficabitur Tibi soli tacebunt homines et cum ceteros irriseris a
nullo confutaberis Dixisti enim purus est sermo meus et mun-
dus sum in conspectu tuo Atque utinam deus loqueretur tecum et a-
periret labia sua tibi et ostenderet tibi secreta sapientie eo quod multiplex
esset lex eius et intelligeres quod multo minora exigaris ab eo quam
meretur iniquitas tua Forsitan vestigia dei comprehendes et
usque ad perfectum omnipotentem reperies Excelsior celo est et quid facies
es profundior inferno et unde cognosces longior terra me-
sura eius et latior mari Si subverterit omnia vel in unum coarta-
verit quis contradicat ei vel quis ei dicere potest cur ita facis Ipse enim
novit hominum vanitatem et videns iniquitatem nonne consi-
derat Vir vanus in superbiam erigitur et tamquam pullum onagri
se liberum natum putat Tu autem firmasti cor tuum et expan-
disti ad eum manus tuas Si iniquitatem que est in manu tua
abstuleris a te et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia Tunc
levare poteris faciem tuam absque macula et eris stabilis et
non timebis Miserie quoque oblivisceris et quasi aquarum que preterierunt non
recordaberis et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad ve-
speram et cum te consumptum putaveris orieris ut lucifer et habebis
fiduciam proposita tibi spe et defossus securus dormies requiesces
et non erit qui te exterreat et deprecabuntur faciem tuam plurimi Oculi
autem impiorum deficient et effugium peribit ab eis et spes eorum
Ca abhominatio anime

xij Respondens autem iob dixit Ergo vos estis soli homines et

vobiscum morietur sapientia. Veritatem cognoscite quia et michi
est cor sicut et vobis nec inferior vestri sum. Quis enim hec que nostis
ignorat. Qui deridetur ab amico suo sicut ego invocabit deum
et exaudiet eum. Deridetur enim iusti simplicitas lampas con
tempta apud cogitationes divitum parata ad tempus statutum. A
bundant tabernacula predonum et audacter provocant de
um cum ipse dederit omnia in manus eorum. Nimirum interro
ga iumenta et docebunt te et volatilia celi et indicabunt tibi.
Loquere terre et respondebit tibi et narrabunt pisces maris. Quis
ignorat quod omnia hec manus domini fecerit in cuius manu anima omnis
viventis et spiritus universe carnis hominis. Nonne auris verba
diiudicat et fauces comedentis saporem. In antiquis est sa
pientia et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia
et fortitudo ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxe
rit nemo est qui edificet. et si incluserit hominem nullus est qui
aperiat. Si continuerit aquas omnia siccabuntur. et si emiserit eas
subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia. et decipientem et
eum qui decipitur ipse novit. Adducit consiliarios in stultum finem
et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit et precingit fune
renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios et optimates suppla
tat. Commutans labium veracium et doctrinam senum auferens. Effun
dit despectionem super principes eos qui oppressi fuerant relevans.
Qui revelat profunda de tenebris et producit in lucem umbram
mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas et subversas in inte
grum restituit. Qui immutat cor principum populi terre et decipit
eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris
et non in luce et errare eos faciet quasi ebrios.

c. xiij. Ecce omnia hec vidit oculus meus et audivit auris mea
et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi
nec inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar et
disputare cum deo cupio. Prius vos ostendens fabricatores mendacii
et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis ut putaremini
esse sapientes. Audite ergo correptiones meas et iudicium
labiorum meorum attendite. Numquid deus indiget vestro mendacio
ut pro illo loquamini dolos. Numquid faciem eius accipitis et
pro deo iudicare nitimini. Aut placebit ei quem celare nichil potest.
Aut decipietur ut homo vestris fraudentiis (fraudulentiis). Ipse vos arguet quoniam
in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit
turbabit vos et terror eius irruet super vos. Memoria vestra com
parabitur cineri et redigentur in lutum cervices vestre. Tacete pau
lisper ut loquar quodcumque michi mens suggesserit. Quare lacero

carnes meas dentibus meis et animam meam porto in ma-
nibus meis Etiamsi occiderit me in ipso sperabo verumtamen vi-
as meas in conspectu eius arguam et ipse erit salvator
meus Non enim veniet in conspectu eius omnis ypocrita
Audite sermonem meum et enigmata percipite auribus vestris
Si fuero iudicatus scio quod iustus inveniar Quis est qui iudicetur
mecum veniat Quare tacens consumor Duo tantum ne facias
michi et tunc a facie tua non abscondar Manum tuam longe fac
a me et formido tua non me terreat Voca me et ego respondebo tibi
aut certe loquar et tu responde michi Quantas habeo iniquitates et
peccata scelera mea atque delicta ostende michi Cur faciem tuam
abscondis et arbitraris me inimicum tuum Contra folium quod a
vento rapitur ostendis potentiam tuam et stipulam siccam persequeris
Scribis enim contra me amaritudines et consumere me vis
peccatis adolescentie mee Posuisti in nervo pedem meum et
observasti omnes semitas meas et vestigia pedum meorum
considerasti Qui quasi putredo consumendus sum et quasi ve-
stimentum quod comeditur a tinea Homo natus de muliere
brevi vivens tempore repletur multis miseriis Qui quasi flos
egreditur et conteritur et fugit velut umbra et numquam in eo-
dem statu permanet Et dignum ducis super huiuscemodi a-
perire oculos tuos et adducere eum tecum in iudicium Quis potest
facere mundum de immundo conceptum semine Nonne tu qui solus es
xiiii. Breves dies hominis sunt numerus mensium eius apud te est
constituisti terminos eius qui preteriri non poterunt
Recede paululum ab eo ut quiescat donec optata veni-
at sicut mercenarii dies eius Lignum habet spem ced
si precisum fuerit rursum virescit et rami eius pullulant
Si senuerit in terra radix eius et in pulvere emortuus fuerit trun-
cus illius ad odorem aque germinabit et faciet comam quasi
cum primum plantatum est Homo vero cum mortuus fuerit et nu-
datus atque consumptus ubi queso est Quomodo si recedant aque
de mari et fluvius vacuefactus arescat sic homo cum dormierit
non resurget donec atteratur celum et non evigilabit nec resur-
get de somno suo Quis michi hoc tribuat ut in inferno
protegas me et abscondas me donec pertranseat furor tuus
et constituas michi tempus in quo recorderis mei Putas
ne mortuus homo rursum vivat Cunctis diebus quibus nunc

[illegible] nobiles fuerint [illegible]
[illegible]
[illegible] cogitatione [illegible]
[illegible]
[illegible]

militie expecto donec veniat immutatio mea vocabis me et ego respon-
debo tibi operi manuum tuarum porriges dexteram tu quidem
gressus meos dinumerasti sed parce peccatis meis Signasti quasi
in sacculo delicta mea sed curasti iniquitatem meam Mons
cadens defluet et saxum transfertur de loco suo lapides excavant
aque et alluvione paulatim terra consumitur et hominem ergo
similiter perdes Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret im-
mutabis faciem eius et emittes eum sive nobiles fuerint fi-
lii eius sive ignobiles non intelliget attamen caro eius dum vivet
dolebit et anima eius super semetipso lugebit

c.xv. Respondens autem Eliphaz Themanites dixit Numquid
sapiens respondebit quasi in ventum loquens et implebit ar-
dore stomachum suum Arguis verbis eum qui non est equalis tibi
et loquens quod tibi non expedit Quantum in te est evacuasti
timorem et tulisti preces coram deo Docuit enim iniquitas tua
os tuum et imitaris linguas blasphemantium condemnabit
te os tuum et non ego et labia tua respondebunt tibi Numquid primus
homo tu natus es et ante colles formatus Numquid consilium
dei audisti et inferior te erit eius sapientia Quid nosti quod ignoremus quid
intelligis quod nesciamus Et senes et antiqui sunt in nobis multo
vetustiores quam patres tui Numquid grande est ut consoletur te deus
sed verba tua prava hoc prohibent Quid te elevat cor tuum et quasi
magna cogitans attonitos habes oculos Quid tumet contra de-
um spiritus tuus ut proferas de ore tuo huiusmodi sermones
Quid est homo ut immaculatus sit et ut iustus appareat natus
de muliere Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis et celi non
sunt mundi in conspectu eius Quanto magis abhominabilis et inuti-
lis homo qui bibit quasi aquam iniquitatem Ostendam tibi
audi me quod vidi narrabo tibi Sapientes confitentur et non abs-
condunt patres suos quibus solis data est terra et non transibit alienus
per eos Cunctis diebus suis impius superbit et numerus annorum in-
certus est tyrannidis eius Sonitus terroris semper in auribus
illius et cum pax sit ille semper insidias suspicatur Non credit
quod reverti possit de tenebris ad lucem circumspectans undique gla-
dium Cum se moverit ad querendum panem novit quod paratus sit in manu
eius tenebrarum dies Terrebit eum tribulatio et angustia valla-
bit eum sicut regem qui preparatur ad prelium Tetendit enim adversus

adversus deum manum suam et contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit ad
versus eum erecto collo. et pingui cervice armatus est. Operuit fa
ciem eius crassitudo. et de lateribus eius arvina dependet. Ha
bitavit in civitatibus desolatis. et in domibus desertis que in tu
mulos sunt redacte. Non ditabitur nec perseverabit substantia eius /ditabitur/
nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris. ramus (domos)
eius arefaciet flamma et auferetur spiritu oris sui. Non credet frustra
errore deceptus quod aliquo pretio redimendus sit. antequam di
es eius impleantur peribit. et manus eius arescet. Ledetur quasi vinea
in primo flore botrus eius. et quasi oliva proiciens florem suum. Con
gregatio enim ypocrite sterilis est et ignis devorabit taber
nacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem
et peperit iniquitatem et uterus eius preparat dolos
Respondens autem iob dixit. Audivi frequenter talia. consola
tores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem ver
ba ventosa. aut aliquid tibi molestum est si loquaris. Po
teram et ego similia vestri loqui. Atque utinam esset anima vestra
pro anima mea. et consolarer ego vos sermonibus. et moverem
caput meum super vos. Roborarem vos ore meo et moverem labia
quasi parcens vobis. Sed quid agam. Si locutus fuero non quie
scet dolor meus. et si tacuero non recedet a me. Nunc autem oppres
sit me dolor meus. et in nichilum redacti sunt omnes artus mei.
Ruge mee testimonium dicunt contra me. et suscitatur falsiloquus ad
versus faciem meam contradicens michi. Collegit furorem suum
in me et comminans michi infremuit contra me dentibus suis.
Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super
me ora sua exprobrantes. percusserunt maxillam meam.
saciati sunt penis meis. Conclusit me deus apud iniquum et ma
nibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus re
pente contritus sum. Tenuit cervicem meam. confregit me et posuit
me quasi signum. Circumdedit me lanceis suis. convulneravit lumbos
meos non pepercit. et effudit in terra viscera mea. Concidit me
vulnere super vulnus. irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem
meam. operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu et
palpebre mee caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate manus mee
cum haberem mundas ad deum preces. Terra ne operias sanguinem meum

nec inveniat locum in te latendi clamor meus ecce enim in celo testis
meus et conscius meus in excelsis verbosi amici mei ad deum stillat
oculus meus atque utinam sic iudicaretur vir cum deo quomodo iudicatur filius
hominis cum collega suo ecce enim breves anni transeunt et
semitam per quam non revertar ambulo
c xvii Spiritus meus attenuabitur dies mei breviabuntur et solum michi
superest sepulcrum Non peccavi et in amaritudinibus mora
tur oculus meus libera me domine et pone me iuxta te et cuius
vis manus pugnet contra me Cor eorum longe fecisti a disciplina
propterea non exaltabuntur predam pollicetur sociis et oculi filiorum eius
deficient Posuit me quasi in proverbium vulgi et exemplum su
um coram eis Illud autem derident me in moribus tempore quorum
non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei Caligavit ab
indignatione oculus meus et membra mea quasi in nichilum
redacta sunt Stupebunt iusti super hoc et innocens contra ypocritam susci
tabitur et tenebit iustus viam suam et mundis manibus addet
fortitudinem Igitur vos omnes convertimini et venite et non inveniam
in vobis ullum sapientem Dies mei transierunt cogitationes mee dis
sipate sunt torquentes cor meum Noctem verterunt in diem et rursum
post tenebras spero lucem Si sustinuero infernus domus mea est
et in tenebris stravi lectulum meum putredini dixi pater meus es
mater mea et soror mea vermibus Ubi est ergo nunc prestolatio mea
~~vel patientia mea~~ et patientiam meam quis considerat In pro
fundissimum infernum descendunt omnia ossa mea Putasne saltem
ibi erit requies michi
c xviii Respondens autem baldath suites dixit Usque ad quem finem
verba iactabitis intelligite prius et sic loquamur
Quare reputati sumus ut iumenta et sorduimus coram vobis Qui
perdis animam tuam in furore tuo Numquid propter te derelinquetur
terra et transferentur rupes de loco suo Nonne lux impii extinguetur
Nec splendebit flamma ignis eius lux obtenebrescet in thabernacu
lo ~~eius~~ illius et lucerna que super eum est extinguetur Artabuntur gres
sus virtutis eius et precipitabit eum consilium suum Inmisit enim in
rethe pedes suos et in maculis eius ambulat Tenebitur plan
ta illius laqueo et exardescet contra eum sitis Abscondita est in terra
pedica eius et decipula illius super semitam Undique terrebunt eum
formidines et involvent pedes eius Attenuetur fame robur eius
et inedia invadat costas illius Devoret pulchritudinem cutis eius
consumat brachia illius primogenita mors Avellatur de thaber
naculo suo fiducia eius et calcet super eum quasi rex interitus
Habitent in thabernaculo illius socii eius qui non est Aspergatur

in tabernaculis eius sulphur. Deorsum radices eius siccentur sursum au-
tem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra et non ce-
lebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras
et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo
suo nec ulle reliquie in regionibus eius. In die eius stupebunt no-
vissimi et primos invadet horror. Hec sunt ergo tabernacula iniqui et
iste locus eius qui ignorat deum.

Respondens autem Iob dixit Usque quo affligitis animam meam et at-
teritis me sermonibus. En decies confudistis confudistis me et
non erubescentes opprimentes me. Nempe etsi ignoravi mecum erit igno-
rantia mea. Et vos contra me erigimini et arguitis me opprobriis meis.
Saltem nunc intelligite quia deus non equo iudicio afflixerit me
et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens et nemo audi-
et; vociferabor et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit et transire
non possum et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea et
abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique et pereo, et quasi avulse
arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius et sic me
habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius et fecerunt si-
bi viam per me et obsederunt tabernaculum meum in giro. Fratres meos lon-
ge fecit a me et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me
propinqui mei et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus mee
et ancille mee sicut alienum habuerunt me et quasi peregrinus fui in oculis eo-
rum. Servum meum vocavi et non respondit; ore proprio deprecabar illum. Hali-
tum meum exhorruit uxor mea et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despicie-
bant me et cum ab eis recessissem detrahebant michi. Abhominati me
sunt consiliarii quondam consiliarii mei et quem maxime dilige-
bam adversatus est michi. Pelli mee consumptis carnibus adhesit os me-
um et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei,
miseremini mei saltem vos amici mei quia manus domini tetigit
me. Quare me persequimini sicut deus et carnibus meis saturamini. Quis
michi tribuat ut scribantur sermones mei. Quis michi det ut exarentur in
libro stilo ferreo et plumbi lamina vel celte sculpantur in silice. Scio enim quod re-
demptor meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum et rursum
circumdabor pelle mea et in carne mea videbo deum salvatorem
meum, quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non
alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis
persequamur eum et radicem verbi inveniamus contra eum. Fugite ergo a facie
gladii quia ultor iniquitatum gladius est et scitote esse iudicium.

Respondens autem Sophar Naamathites dixit Idcirco cogitationes
mee varie succedunt sibi et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua
me arguis audiam et spiritus intelligentie mee respondebit michi.

sco a principio ex quo positus est homo super terram quod laus impiorum
brevis sit Et gaudium ypocrite instar puncti Si ascenderit in celum su-
perbia eius et caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine
perdetur et qui eum viderant dicent ubi est velut somnium avolans
non invenietur transiet sicut visio nocturna Oculus qui eum viderat non
videbit neque ultra intuebitur eum locus suus Filii eius atterentur
egestate et manus illius reddent ei dolorem suum Ossa eius imple-
buntur viciis adolescentie eius et cum eo in pulvere dormient Cum
enim dulce fuerit in ore eius malum abscondet illud sub lingua sua par-
cet illi et non derelinquet illud et celabit in gutture suo Panis eius
in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus Divicias quas devo-
ravit evomet et de ventre illius extrahet eas deus Caput aspi-
dum suget et occidet eum lingua vipere Non videat rivulos fluminis tor-
rentis mellis et butiri Luet que fecit omnia nec tamen consumetur
iuxta multitudinem adinventionum suarum sic et sustinebit Quoniam confrin-
gens nudabit pauperes domum rapuit et non edificavit eam Nec
est saciatus venter eius et cum habuerit que cupierat possidere non po-
terit Non remansit de cibo eius et propterea nichil remanebit de bo-
nis eius Cum saciatus fuerit artabitur et estuabit et omnis dolor irruet
et in eum Utinam impleatur venter eius ut emittat in eum iram
furoris sui et pluet super eum bellum suum Fugiet arma ferrea et
irruet in arcum ereum Eductus et egrediens de vagina sua et fulgu-
rans in amaritudine eius vadent et venient super eum horribiles
omnes tenebre absconditi sunt in occultis eius devorabit eum i-
gnis qui non succenditur Affligetur relictus in tabernaculo suo
revelabunt celi iniquitatem eius et terra consurget adversus eum Apertum
erit germen domus illius detrahetur in die furoris dei Hec est pars
hominis impii a deo et hereditas verborum eius a domino

c xxi Respondens autem Job dixit Audite queso sermones meos et agi-
te penitentiam Sustinete me ut et ego loquar et post mea si vi-
debitur verba ridete Numquid contra hominem disputatio mea est ut merito
non debeam contristari Attendite me et obstupescite et superponite
digitum ori vestro Et ego quando recordatus fuero pertimesco et concutit car-
nem meam tremor Quare ergo impii vivunt sublevati sunt con-
fortati quoque divitiis Semen eorum permanet coram eis propinquorum
turba et nepotum in conspectu eorum Domus eorum secure sunt et pacate
et non est virga dei super illos Bos eorum concepit et non abortivit vacca
peperit et non est privata fetu suo Egrediuntur quasi greges parvuli
eorum et infantes eorum exultant lusibus Tenent tympanum et cytha-
ram et gaudent ad sonitum organi Ducunt in bonis dies suos et
in puncto ad inferna descendunt Qui dixerunt deo recede a nobis
scientiam viarum tuarum nolumus Quis est omnipotens ut serviamus ei et
quid nobis prodest si oraverimus illum Verumtamen quia non sunt in manu

eorum bona sua consilium impiorum longe sit a me. Quo
tiens lucerna impiorum extinguetur et superveniet eis inundatio
et dolores dividet furoris sui. Erunt sicut palee ante faciem
venti et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis
illius dolorem patris et cum reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi
eius interfectionem suam et de furore omnipotentis bibet. Quid
enim ad eum pertinet de domo sua post se et si numerus mensium eius di
midietur. Numquid deum quispiam docebit scientiam qui excelsos
iudicat. Iste moritur robustus et sanus et dives et felix. Visce
ra eius plena sunt adipe et medullis ossa eius irrigantur. Ali
us vero moritur in amaritudine anime absque ullis opibus et tamen
simul in pulvere dormient et vermes operient eos. Certe novi cogi
tationes vestras et sententias contra me iniquas. Dicitis enim ubi est
domus principis et ubi tabernacula impiorum. Interrogate quem
libet de viatoribus et hec eadem eum intelligere cognoscetis. Quia
in diem perditionis servabitur malus et ad diem furoris ducetur. Quis
arguet coram eo viam eius et que fecit quis reddet illi. Ipse
ad sepulcra ducetur et in congerie mortuorum vigilabit. Dul
cis fuit glareis Cocyti et post se omnem hominem trahet et ante
se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra cum responsio
vestra repugnare ostensa sit veritati.

xxii Respondens autem Eliphaz Themanites dixit. Numquid
Deo comparari potest homo etiam cum perfecte fuerit scientie. Quid
prodest deo si iustus fueris aut quid ei confers si immaculata fu
erit via tua. Numquid timens te arguet te et veniet tecum ad
iudicium et non propter malitiam tuam plurimam et infinitas
iniquitates tuas. Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa
et nudos expoliasti vestibus. Aquam lasso non dedisti et esuri
enti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui possidebas terram
et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas et la
certos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis et
conturbat te formido subitanea. Et putabas te tenebras non vi
surum et impetu aquarum inundantium non oppressum iri. An cogi
tas quod deus excelsior celo sit et super stellarum verticem sublimetur. Et
dicis. Quid enim novit deus et quasi per caliginem iudicat. Nu
bes latibulum eius nec nostra considerat et circa cardines celi per
ambulat. Numquid semitam seculorum custodire cupis quam
calcaverunt viri iniqui. Qui sublati sunt ante tempus suum et

fluuius subuertit fundamentum eorum. Qui dicebant deo recede a nobis
et quasi nichil possit facere omnipotens estimabant eum cum ille imple-
set domus eorum bonis. quorum sententia longe sit a me. Videbunt
iusti et letabuntur. et innocens subsannabit eos. Nonne succisa
est erectio eorum et reliquias eorum deuorauit ignis. Acquiesce
igitur ei. et habeto pacem. et per hec habebis fructus optimos. Su-
scipe ex ore illius legem. et pone sermones eius in corde tuo
Si reuersus fueris ad omnipotentem edificaberis et longe facies
iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem. et pro
silice torrentes aureos. Erit que omnipotens contra hostes tuos et
argentum coaceruabitur tibi. Tunc super omnipotentem delicijs afflues. et
eleuabis ad deum faciem tuam. Rogabis eum et exaudiet te. et vota
tua reddes. Decernes rem et veniet tibi. et in vijs tuis splende-
bit lumen. Qui enim humiliatus fuerit erit in gloria. et qui inclinauerit
oculos ipse saluabitur. Saluabitur innocens saluabitur autem in mundi-
cia manuum suarum

c xxiii Respondens autem Job dixit. Nunc quoque in amaritudine est
sermo meus. et manus plage mee aggrauata est super gemi-
tum meum. Quis michi tribuat ut cognoscam et inueniam
illum. et veniam usque ad solium eius. ponam coram eo iudicium. et os
meum replebo increpationibus. ut sciam verba que michi respon-
deat. et intelligam quid loquatur michi. Nolo multa fortitudine con-
tendat mecum. nec magnitudinis sue mole me premat. Proponat
equitatem contra me. et perueniet ad victoriam iudicium meum. Si
ad orientem iero non apparet. et si ad occidentem non intelligam eum.
Si ad sinistram quid agat non apprehendam eum. Si me vertam
ad dexteram non videbo illum. Ipse vero scit viam meam. et proba-
bit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes
meus. viam eius custodiui. et non declinaui ex ea. A mandatis la-
biorum eius non recessi. et in sinu meo abscondi verba oris mei.
Ipse enim solus est. et nemo auertere potest cogitationem eius. et anima eius
quodcumque voluit hoc fecit. Cum expleuerit in me voluntatem suam. et a-
lia multa presto sunt ei. Et ideo a facie eius turbatus sum. et considerans
eum timore sollicitor. Deus molliuit cor meum. et omnipotens contur-
bauit me. Non enim perij propter imminentes tenebras. nec faciem
meam operuit caligo

c xxiiii Ab omnipotente non sunt abscondita tempora. qui autem no-
uerunt eum ignorant dies illius. Alij terminos transtulerunt

diripuerunt gregem et paverunt eos. Asinum pupillorum abe-
gerunt et abstulerunt pro pignore bovem vidue. Subverte-
runt pauperum viam et oppresserunt pariter mansuetos terre. Alii
quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum vigilantes ad
predam preparant panem liberis. Agrum non suum demetunt et vi-
neam eius quem vi oppresserunt vindemiant. Nudos dimittunt ho-
mines indumenta tollentes quibus non est operimentum in frigore. Quos
imbres montium rigant et non habentes velamen amplexantur
lapides. Vim fecerunt depredantes pupillos et vulgus pauperem
spoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu et esurientibus
tulerunt spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt. Qui calcatis
torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere, et ani-
me vulneratorum clamabunt, et deus inultum abire non patitur. Ipsi
fuerunt rebelles luminis, nescierunt vias eius nec reversi sunt per semi-
tas illius. Mane primo consurget homicida, interficit egenum et paupe-
rem, per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem
dicens: Non me videbit oculus, et operiet vultum suum. Perfodit in tene-
bris domos sicut in die condixerunt sibi, et ignoraverunt lucem.
Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis, et sic
in tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem aque. Ma-
ledicta sit pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum. De
sinu enim pupillorum rapuerunt. Ad nimium calorem transeat
ad aquas nivium ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius.
Obliviscatur eius misericordia, dulcedo illius vermes. Non sit in re-
cordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pavit enim ste-
rilem et que non parit, et vidue bene non fecit. Detraxit fortes in for-
titudine sua, et cum steterit non credit vite sue. Dedit ei deus locum pe-
nitentie, et ille abutitur eo in superbiam. Oculi autem eius sunt in viis il-
lius. Elevati sunt ad modicum et non subsistent, et humiliabuntur sicut omnia
et auferentur et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita, quis
me potest arguere esse mentitum et ponere ante deum verba mea

XXV Respondens autem Baldach Suites dixit: Potestas et terror apud
eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis. Numquid est nume-
rus militum eius, et super quem non fulget lumen eius? Numquid iustificari potest
homo comparatus deo, aut apparere mundus natus de muliere? Ecce et
luna non splendet, et stelle non sunt munde in conspectu eius. Quanto magis ho-
mo putredo, et filius hominis vermis.

c xxvi Respondens autem Job dixit: Cujus adjutor es? Numquid imbe-
cilli? et sustentas brachium ejus qui non est fortis? Cui dedisti
consilium? forsitan illi qui non habet sapientiam? et prudentiam
tuam ostendisti plurimam, aut quem docere voluisti? Nonne eum qui fe-
cit spiramentum? Ecce gigantes gemunt sub aquis, et qui habitant cum
eis. Nudus est infernus coram illo, et nullum est operimentum perditioni.
Qui extendit aquilonem super vacuum, et appendit terram super nihilum.
Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum. Qui
tenet vultum solii sui, et expandit super illud nebulam suam. Ter-
minum circumdedit aquis, usque dum finiantur lux et tenebrae. Columnae
caeli contremiscunt, et pavent ad nutum ejus. In fortitudine illius
repente maria congregata sunt, et prudentia ejus percussit superbum.
Spiritus ejus ornavit caelos, et obstetricante manu eductus est coluber
tortuosus. Ecce haec ex parte dicta sunt viarum ejus: et cum vix parvam
stillam sermonis ejus audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis
c xxvii Addidit quoque Job assumens pa- | ejus intueri?
rabolam suam, et dixit: Vivit Deus, qui abstulit judicium meum,
et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Quia do-
nec superest halitus in me, et spiritus Dei in naribus meis, non loquentur
labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit
a me ut justos vos esse judicem: donec deficiam non recedam ab innocen-
tia mea. Justificationem meam quam coepi tenere non deseram: nec enim
reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sicut impius inimicus me-
us, et adversarius meus quasi iniquus. Quae enim spes est hypocritae si ava-
re rapiat, et non liberet Deus animam ejus? Numquid clamorem ejus
audiet Deus, cum venerit super eum angustia? aut poterit in omnipotente
delectari, et invocare Deum in omni tempore? Docebo vos per manum Dei quae
omnipotens habeat, nec abscondam. Ecce vos omnes nostis, et quid
sine causa vana loquimini? Haec est pars hominis impii apud Deum, et
hereditas violentorum, quam ab omnipotente suscipient. Si multipli-
cati fuerint filii ejus, in gladio erunt, et nepotes ejus non saturabuntur
pane. Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitu, et viduae illius
non plorabunt. Si comportaverit quasi terram argentum, et sicut lutum prae-
paraverit vestimenta: praeparabit quidem, sed justus vestietur illis, et argen-
tum innocens dividet. Aedificavit sicut tinea domum suam, et sicut cu-
stos fecit umbraculum. Dives cum dormierit, nihil secum auferet: a-
periet oculos suos, et nihil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua
inopia, nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus urens, et aufe-
ret, et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum, et non
parcet: de manu ejus fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas.

sibilabit super illum intuens locum eius
Habet argentum venarum suarum principia et auro locus est in
quo conflatur. Ferrum de terra tollitur et lapis solutus calore in
es vertitur. Tempus posuit tenebris et universorum finem ipse con
siderat. Lapidem quoque caliginis et umbram mortis dividit tor
rens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis hominis
et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa
est. Locus saphiri lapides eius et glebe illius aurum. Semitam ignoravit
avis nec intuitus est eam oculus vulturis. Non calcaverunt
eam filii institorum nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit
manum suam subvertit a radicibus montes. In petris rivos excidit
et omne preciosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scru
tatus est et abscondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur
et quis est locus intelligentie. Nescit homo precium eius nec invenitur
in terra suaviter viventium. Abyssus dicit non est in me et mare
loquitur non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea nec ap
pendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis In
die coloribus nec lapidi sardonico preciosissimo vel zaphiro.
Non adequabitur ei aurum vel vitrum nec commutabuntur pro ea va
sa auri excelsa et eminentia nec commemorabuntur comparatione
eius. Trahitur autem sapientia de occultis. Non adequabitur
ei thopazion de ethiopia nec tincture mundissime compo
netur. Unde ergo sapientia venit et quis est locus intelligentie. Abs
condita est ab oculis omnium viventium volucres quoque celi latet. Per
ditio et mors dixerunt auribus nostris audivimus famam eius.
Deus intelligit viam eius et ipse novit locum illius. Ipse enim
fines mundi intuetur et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fe
cit ventis pondus et aquas appendit in mensura. Quando ponebat
pluviis legem et viam procellis sonantibus tunc vidit illam
et enarravit et preparavit et investigavit et dixit homini. Ecce timor
domini ipsa est sapientia et recedere a malo intelligentia.
Addidit quoque Job assumens parabolam suam et dixit
Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos secundum
dies quibus deus custodiebat me. Quando splendebat lucerna
eius super caput meum et ad lumen eius ambulabam in tene
bris. Sicut fui in diebus adolescentie mee quando secreto deus
erat in tabernaculo meo. Quando erat omnipotens mecum et in circuitu
meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos butiro et petra

fundebat michi riuos olei quando procedebam ad portam ci
uitatis et in platea preparabant cathedram michi videbant me
iuuenes et abscondebantur et senes assurgentes stabant principes
cessabant loqui et digitos superponebant ori suo vocem suam
cohibebant duces et lingua eorum gutturi adherebat auris audiens
beatificabat me et oculus videns testimonium reddebat michi quod libe
rassem pauperem vociferantem et pupillum cui non esset adiutor bene
dictio perituri super me veniebat et cor vidue consolatus sum iusti
cia indutus sum et vestiuit me sicut vestimento et diademate iu
dicio meo Oculus fui ceco et pes claudo pater eram pauperum et
causam quam nesciebam diligentissime investigabam conte
bam [molas] iniqui et de dentibus illius auferebam predam dicebam
que in [nidulo] iudicio meo moriar et sicut palma multiplicabo dies Ra
dix mea aperta est secus aquas et ros morabitur in messione mea
Gloria mea semper innouabitur et arcus meus in manu mea
instaurabitur Qui me audiebant expectabant sententiam meam
et intenti tacebant ad consilium meum verbis meis addere nichil
audebant et super illos stillabat eloquium meum Expectabant
me sicut pluuiam et os suum aperiebant quasi ad imbrem se
rotinum Siquando ridebam ad eos non credebant et lux vultus mei
non cadebat in terram Si voluissem ire ad eos sedebam primus cum
que sederem quasi rex circumstante exercitu eram tamen merentium consolator

c. xxx.

Nunc autem derident me iuniores tempore quorum non dig
nabar patres ponere cum canibus gregis mei Quorum virtus ma
nuum erat michi pro nichilo et vita ipsa putabantur indigni e
gestate et fame steriles Qui rodebant in solitudine squalentes
calamitate et miseria et mandebant herbas et arborum cor
tices et radix iuniperorum erat cibus eorum Qui de conualli
bus ista rapientes cum singula reperissent ad ea cum clamore cur
rebant In desertis habitabant torrentium et in cauernis terre vel
super glaream Qui inter huiusmodi letabantur et esse sub sentibus
delicias computabant Filii stultorum et ignobilium et in terra pen
tus non parentes Nunc in eorum canticum versus sum et factus sum in
prouerbium Abhominantur me et longe fugiunt a me et faciem
meam conspuere non verentur Pharetram enim suam aperuit et af
flixit me et frenum posuit in os meum Ad dexteram orientis
calamitatis mee illico surrexerunt pedes meos subuerterunt et
oppresserunt quasi fluctibus semitas meas Dissipauerunt itinera
mea insidiati sunt michi et preualuerunt et non fuit qui ferret
auxilium Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me

et ad meas miserias devolutus sum. Redactus sum in nichilum
abstulisti quasi ventus desiderium meum et velut nubes pertransiit salus
mea. Nunc autem in memet ipso marcescit anima mea et
possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur dolo-
ribus et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine eorum
consumitur vestimentum meum et quasi tunice sic cinxerunt me. Com-
paratus sum luto et assimilatus sum faville et cineri. Clamo ad
te et non exaudis me. Sto et non respicis me. Mutatus es michi
in crudelem et in duritia manus tue adversatus es michi. Adversa-
ns mi elevasti me et quasi super ventum ponens elisisti valide. Scio
quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi.
Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam et si
corruerint ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus
erat et compaciebatur anima mea pauperi. Expectabam bona et ve-
nerunt michi mala. Prestolabar lucem et eruperunt tenebre.
Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie, prevenerunt me
dies afflictionis. Merens incedebam sine furore, et consurgens
in turba clamavi. Frater fui draconum et socius strucionum.
Cutis mea denigrata est super me, et ossa mea aruerunt pre
caumate. Versa est in luctum cythara mea, et organum meum in vo-
xxxj° Pepigi fedus cum oculis meis ut ne co- cem flentium
gitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in
me deus desuper et hereditatem omnipotens de excelsis? Numquid
non perditio est iniquo et alienatio operantibus iniusticiam? Non-
ne ipse considerat vias meas et cunctos gressus meos dinumerat?
Si ambulavi in vanitate et festinavit in dolo pes meus, ap-
pendat me in statera iusta et sciat deus simplicitatem meam.
Si declinavit gressus meus de via, et si secutum est oculos meos
cor meum, et in manibus meis adhesit macula, seram et a-
lius comedat et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor
meum super mulierem et si ad hostium amici insidiatus sum, scortum
sit alterius uxor mea, et super illam incurventur alii. Hoc enim ne-
fas est et iniquitas maxima. Ignis est usque ad perditionem
devorans, et omnia eradicans genimina. Si contempsi sub-
ire iudicium cum servo meo et ancilla mea cum disceptarent ad-
versum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum
deus et cum quesierit quid respondebo illi? Numquid non in utero
fecit me qui et illum operatus est et formavit me in vulva
unus? Si negavi quod volebant pauperibus, si oculos vidue
expectare feci, si comedi buccellam meam solus et non come-
dit pupillus ex ea, quia ab infantia mea mecum crevit miseratio

et de texto (?) ... mee egressus sum ... si despexi pereuntem eo quod
non habuerit indumentum et absque operimento pauperem si non
benedixerunt michi latera eius et de vellenbus ovium mearum
calefactus est si levavi super pupillum manum meam etiam cum
viderem me in porta superiorem humerus meus a iunctura sua
cadat et brachium meum cum ossibus confringatur semper enim quasi
tumentes super me fluctus timui deum et pondus eius ferre non
potui si putavi aurum robur meum et obrizo dixi fiducia
mea si letatus sum super multis divitiis meis et quia plurima repperit
manus mea si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem
clare et letatum est in abscondito cor meum et osculatus sum ma-
num meam ore meo que est iniquitas maxima et negatio
contra deum altissimum si gavisus sum ad ruinam eius qui me o-
derat et exultavi quod invenisset eum malum non enim dedi ad
peccandum guttur meum ut expeterem maledicens animam eius
si non dixerunt viri tabernaculi mei quis det de carnibus
eius ut saturemur foris non remansit peregrinus hostium meum
viatori patuit si abscondi quasi homo peccatum meum
et celavi in sinu meo iniquitatem meam si expavi ad mul-
titudinem nimiam et despectio propinquorum terruit me et non magis
tacui nec egressus sum hostium quis michi tribuat auditorem
ut desiderium meum omnipotens audiat et librum scribat ipse qui iudi-
cat ut in humero meo portem illum et circumdem illum quasi
coronam michi per singulos gradus meos pronuntiabo illum
et quasi principi offeram eum si adversum me terra mea clamat
et cum ipsa sulci eius deflent si fructus eius comedi absque
pecunia et animam agricolarum eius afflixi pro frumento o-
riatur michi tribulus et pro ordeo spina

c. xxxii. Omiserunt autem tres viri isti respondere Job eo quod iustus sibi
videretur et iratus indignatusque Heliu filius Barachel
Buzites de cognatione Ram iratus est autem adversum Job eo
quod iustum esse se diceret coram deo porro adversus amicos eius
indignatus est eo quod non invenissent responsionem rationabilem sed tan-
tummodo condemnassent Job igitur Heliu expectavit Job loquentem eo
quod seniores essent qui loquebantur cum autem vidisset quod respondere
non potuissent iratus est vehementer respondensque Heliu filius
Barachel Buzites dixit iunior sum tempore vos autem anti-
quiores idcirco demisso capite veritus sum indicare vobis meam

sciam. Sperabam enim quod etas prolixior loqueretur et annorum
multitudo doceret sapientiam. Sed ut video spiritus est in hominibus
et inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longevi
sapientes nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam audite
me ostendam vobis etiam ego meam sciam. Expectavi enim sermones
vestros audivi prudentiam vestram donec disceptaremini sermonibus
et donec putabam vos aliquid dicere considerabam. Sed ut vi
deo non est qui possit arguere Job et respondere ex vobis sermonibus
eius. Ne forte dicatis invenimus sapientiam. Deus proiecit eum
et non homo. Nichil locutus est michi et ego non secundum ser
mones vestros respondebo illi. Extimuerunt et non responderunt ultra
abstulerunt quod a se eloquia. Cum igitur expectavi et non sunt
locuti steterunt nec responderunt ultra. Respondebo et ego partem meam
et ostendam sciam meam. Plenus sum enim sermonibus et coartat
me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spira
culo quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et respirabo paru
lum aperiam labia mea et respondebo. Non accipiam personam
viri et deum homini non equabo. Nescio enim quamdiu subsistam
et si post modicum tollat me factor meus.

xxxiii Audi igitur Job eloquia mea et omnes sermones meos au
sculta. Ecce aperui os meum loquatur lingua mea in faucibus
meis. Simplici corde meo sermones mei et sciam mea la
bia pura loquentur. Spiritus domini fecit me et spiraculum omnipo
tentis vivificavit me. Si potes responde michi et adversus faciem
meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit deus et de eodem
quoque luto ego quoque formatus sum. Verumptamen miraculum meum
non te terreat et eloquentia mea non sit tibi gravis. Dixisti ergo
in auribus meis et vocem verborum tuorum audivi. Mundus
sum ego absque delicto et immaculatus et non est iniquitas in
me. Quia querelas in me repperit ideo arbitratus est me ini
micum sibi. Posuit in nervo pedes meos custodivit omnes
semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus. Respon
debo tibi quia maior sit deus homine. Adversus eum contendis
quod non ad omnia verba responderit tibi. Semel loquitur deus
et secundo idipsum ~~idem idipsum~~ non repetet. Per somnium in vi
sione nocturna quando irruit sopor super homines et dormiunt
in lectulo. Tunc aperit aures virorum et erudiens eos instruit
disciplina ut avertat hominem ab hiis que fecit et liberet

eum de superbia eruens animam eius a corruptione et vitam
eius ut non transeat in gladium increpat quoque per dolorem
in lectulo et omnia ossa eius marcescere facit abhominabil-
ei fit in vita sua panis et anime illius cibus ante desiderabi-
lis tabescit caro eius et ossa que tecta fuerant nudabuntur
Appropinquavit corruptioni anima eius et vita eius morti-
feris si fuerit pro eo angelus loquens unum de similibus ut a-
nnuntiet hominis equitatem miserebitur eius et dicet libera
eum ut non descendat in corruptionem inveni in quo ei pro-
pitier consumpta est caro eius a suppliciis restituatur ad dies
adolescentie sue deprecabitur deum et placabilis ei erit et vide-
bit faciem eius in iubilo et reddet homini iustitiam suam
Respiciet homines et dicet peccavi et vere deliqui et ut eram di-
gnus non recepi liberavit animam suam ne pergeret in interitum
sed vivens lucem videret ecce hec omnia operatur deus tribus vi-
cibus per singulos ut revocet animas eorum a corruptione et
illuminet in luce viventium attende iob et audi me et tace dum
ego loquor si autem habes quod loquaris responde mihi loquere
volo enim te apparere iustum quod si non habes audi me tace et do-
cebo te sapientiam

c. xxxiiii.

Pronuntians itaque heliu etiam hec locutus est audite sa-
pientes verba mea et eruditi auscultate me au-
ris enim verba probat et guttur escas gustu diiudicat iu-
dicium eligamus nobis et inter nos videamus quid sit melius
quia dixit iob iustus sum et deus subvertit iudicium meum in
iudicando enim me mendacium est violenta sagitta mea abs-
que ullo peccato quis est vir ut est iob qui bibit subsannationem
quasi aquam qui graditur cum operantibus iniquitatem et am-
bulat cum viris impiis dixit enim non placebit vir deo
etiamsi cucurrerit cum eo ideo viri cordati audite me absit
a deo impietas et ab omnipotente iniquitas opus enim hominis
reddet ei et iuxta vias singulorum restituet vere enim deus
non condempnabit frustra nec omnipotens subvertet iudicium
quem constituit alium super terram aut quem posuit super
orbem quem fabricatus est si direxerit ad eum cor suum et spi-
ritum illius et flatum ad se traxerit deficiet omnis caro simul
et homo in cinerem revertetur si ergo habes intellectum audi quod
dicitur et ausculta vocem eloquii mei numquid qui non
amat iudicium sanari potest et quomodo tu eum qui iustus est in tan-

condemnas. Qui dicit regi apostata. Qui vocat duces impios
Qui non accipit personas principum nec cognovit tyrannum cum
disceptaret contra pauperem. Opus enim manuum eius sunt universi
subito morientur et in media nocte turbabuntur populi et pertransibunt
et auferent violentum absque manu. Oculi enim eius super vias
hominum et omnes gressus hominum considerat. Non sunt tenebre et
non est umbra mortis ut abscondantur ibi qui operantur iniquita-
tem. Neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat ad deum in iu-
dicio. Conteret multos innumerabiles et stare faciet alios pro
eis. Novit enim opera eorum et idcirco inducet noctem et contere-
rentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium. Qui quasi
de industria recesserunt ab eo et omnes vias eius intelligere no-
luerunt. Ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni et audiret vo-
cem pauperum. Ipso enim concedente pacem quis est qui condem-
net. Ex quo absconderit vultum suum quis est qui contempletur
eum et super gentem et super omnes homines. Qui regnare facit ho-
minem ypocritam propter peccata populi. Quia ergo locutus sum ad de-
um te quoque non prohibeo. Si erravi tu doce me. Si iniquitatem
locutus sum ultra non addam. Numquid a te deus expetit eam
quia displicuit tibi. Tu enim cepisti loqui et non ego. Quod si quid
nosti melius loquere. Viri intelligentes loquantur michi et
vir sapiens audiat me. Job autem stulte locutus est et
verba illius non sonant disciplinam. Pater mi probetur Job usque
ad finem. Ne desinas ab homine iniquitatis qui addit super
peccata sua blasphemiam. Inter nos interim constringatur et tunc ad
iudicium provocet sermonibus suis deum

XXXV Igitur heliu hec rursum locutus est. Numquid equa tibi videtur
cogitatio tua ut diceres iustior deo sum. Dixisti enim non tibi
placet quod rectum est. Vel quid tibi proderit si ego peccavero. Ita-
que ego respondebo sermonibus tuis et amicis tuis tecum. Suspice
celum et intuere et contemplare ethera quod altior te sit. Si pecca-
veris quid ei nocebis. Et si multiplicate fuerint iniquitates tue
quid facies contra eum. Porro si iuste egeris quid donabis ei aut
quid de manu tua accipiet. Homini qui similis tui est nocebit
impietas tua. Et filium hominis iuvabit iustitia tua. Propter
multitudinem calumniatorum clamabunt et eiulabunt propter
vim brachii tyrannorum. Et non dixit ubi est deus qui
fecit me. Qui dedit carmina in nocte. Qui docet nos super

iumenta terre et super volucres celi erudit nos. Ibi clamabunt
et non exaudiet propter superbiam malorum. Non ergo frustra au
diet deus et omnipotens singulorum causas intuebitur. Eti
am cum dixeris non considerat, iudicare coram eo et expec
ta eum. Nunc enim non infert furorem suum nec ulciscitur sce
lus valde. Ergo Job frustra aperit os suum et absque scientia ver

C. xxxvi.

ba multiplicat. Addens quoque heliu hec locutus est. Sustine
me paululum et indicabo tibi. Adhuc enim habeo quod
pro deo loquar. Repetam scientiam meam a principio, et operatorem
meum probabo iustum. Vere enim absque mendacio sermones mei
et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abicit, cum
et ipse sit potens, sed non salvat impios et iudicium pauperibus
tribuit. Non aufert a iusto oculos suos et reges in solio
collocat in perpetuum, et illi eriguntur. Et si fuerint in cathenis, et
vinciantur funibus paupertatis, indicabit eis opera eorum et
scelera eorum, quia violenti fuerunt. Revelabit quoque aurem eorum
ut corripiat, et loquetur ut revertantur ab iniquitate. Si audie
rint et observaverint, complebunt dies suos in bono et an
nos suos in gloria. Si autem non audierint, transibunt per gla
dium et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi pro
vocant iram dei. Neque enim clamabunt cum vincti fuerint.
Morietur in tempestate anima eorum et vita eorum inter effemi
natos. Eripiet pauperem de angustia sua et revelabit in
tribulatione aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto
latissime et non habentis fundamentum subter se. Requies autem
mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii
iudicata est. Causam iudiciumque recipies. Non te ergo superet ira ut
aliquem opprimas, nec multitudo donorum inclinet te. Depone
magnitudinem tuam absque tribulatione, et omnes robustos
fortitudine. Ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis.
Cave ne declines ad iniquitatem. Hanc enim cepisti sequi post
miseriam. Ecce deus excelsus in fortitudine sua et nullus
ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius, aut
quis ei dicere potest operatus es iniquitatem. Memento quod ignores o
pus eius, de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident eum,
et unusquisque intuetur procul. Ecce deus magnus vincens scientiam
nostram. Numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas
pluvie et effundit imbres instar gurgitum, qui de nubibus
fluunt, que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes

quasi cortinam suam, et fulgurare lumine suo desuper cardines
quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos, et dat escas mul-
tis mortalibus. In manibus abscondit lucem et precipit
ei ut rursus adveniat. Annuntiat de ea amico suo quod pos-
sessio eius sit, et ad eam possit ascendere. Super hoc expavit
cor meum et motum est de loco suo c xxxvii
Audite auditionem in terrore vocis eius et sonum de ore il-
lius procedentem. Subter omnes celos ipse considerat
et lumen illius super terminos terre. Post eum rugiet sonitus,
tonabit vocem magnitudinis sue, et non investigabitur cum
audita fuerit vox eius. Tonabit deus in voce sua mirabiliter,
qui facit magna et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut
descendat super terram et hyemis pluviis et ymbri fortitudi-
nis sue. Qui in manu omnium hominum signat ut noverint singuli
opera sua. Ingredietur bestia latibulum et in antro suo mora-
bitur. Ab interioribus egredietur tempestas, et ab arcturo frigus.
Flante deo concrescit gelu, et rursum latissime funduntur aque.
Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum, que
lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit (direxerit)
ad omne quod preceperit illis super faciem orbis terrarum. Sive in u-
tribu sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordie sue eas
iusserit inveniri. Ausculta hec Iob, sta et considera mirabilia
dei. Numquid scis quando preceperit deus pluviis ut ostenderet lucem
nubium eius? Numquid nosti semitas nubium magnas et per-
fectas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt, cum perfla-
ta fuerit terra austro? Tu forsitan cum eo fabricatus es celos
qui solidissimi quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid di-
camus illi. Nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit
ei que loquor? Etiamsi locutus fuerit homo, devorabitur.
At nunc non vident lucem. Subito aer cogetur in nubes et
ventus transiens fugabit eas. Ab aquilone aurum venit, et
ad deum formidulosa laudatio. Digne eum invenire non pos-
sumus. Magnus fortitudine et iudicio et iustitia enarrari
non potest. Ideo timebunt eum viri, et non audebunt contempla-
ri omnes qui sibi videntur esse sapientes. xxxviii
xxxviii Respondens autem dominus Iob de turbine dixit: Quis est

iste involvens sententias sermonibus imperitis. Accinge sicut vir
lumbos tuos. Interrogabo te et responde mihi. Ubi eras quando ponebam
fundamenta terre. Indica mihi si habes intelligentiam. Quis
posuit mensuras eius si nosti. vel quis tetendit super eam
lineam. Super quo bases illius solidate sunt. aut quis demi-
sit lapidem angularem eius cum me laudarent simul a-
stra matutina. et iubilarent omnes filii dei. Quis conclusit ho-
stiis mare. quando erumpebat quasi de vulva procedens. cum
ponerem nubem vestimentum eius. et caligine illud quasi pannis
infantie obvolverem. Circumdedi illud terminis meis et posui
vectem ~~vestem~~ et hostia et dixi usque huc venies et non procedes am-
plius. et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid post
ortum tuum precepisti diluculo et ostendisti aurore locum suum. et
tenuisti concutiens extrema terre. et excussisti impios ex ea.
Restituetur ut lutum signaculum et stabit sicut vestimentum. Au-
feretur ab impiis lux sua et brachium excelsum confringetur.
Numquid ingressus es profunda maris. et in novissimis a-
byssi deambulasti. Numquid aperte sunt tibi porte mortis. Et
hostia tenebrosa vidisti. Numquid considerasti latitudinem
terre. Indica mihi si nosti omnia. In qua via habitet lux. et tenebra-
rum quis locus sit. ut ducas unumquemque ad terminos suos
et intelligas semitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus
esses. et numerum dierum tuorum noveras. Numquid ingressus es
thezauros nivis. aut thezauros grandinis aspexisti. que
preparavi in tempore hostis et in die pugne et belli. Per quam
viam spargitur lux. dividitur estus super terram. Quis dedit ve-
hementissimo ymbri cursum. et viam sonantis tonitrui. ut
plueret super terram absque homine in deserto. ubi nullus morta-
lium commoratur. ut impleret inviam et desolatam. et produceret her-
bas virentes. Quis est pluvie pater. vel quis genuit stillas
roris. De cuius utero egressa est glacies. et gelu de celo quis
genuit. In similitudinem lapidis aque durantur. et superficies
abyssi constringitur. Numquid coniungere valebis micantes stellas
pliades. aut gyrum arcturi poteris dissipare. Numquid producis
luciferum in tempore suo. et vesperum super filios hominum consurgere
facies. Numquid nosti ordinem celi. et pones rationem eius in
terra. Numquid elevabis in nebula vocem tuam. et impetus aqua-
rum operiet te. Numquid mittes fulgura et ibunt et revertentia

64

dicent tibi adsumus. Quis posuit in visceribus hominis sapientiam
vel quis dedit gallo intelligentiam? Quis enarrabit celorum
rationem et concentum celi quis dormire faciet? Quando fundebatur
pulvis in terram et glebe compingebantur? Numquid
capies leene predam et animam catulorum eius implebis quando cubant in antris et in specubus insidiantur?
Quis preparat corvo escam suam quando pulli eius ad deum clamant
vagantes eo quod non habeant cibos

xxxix

Numquid nosti tempus partus ibicum in petris vel parturientes cervas observasti? Dinumerasti menses conceptus
earum et scisti tempus partus earum? Incurvantur ad fetum et pariunt et rugitus emittunt. Separantur filii eorum et pergunt ad pastum
egrediuntur et non revertuntur ad eas. Quis dimisit onagrum liberum et vincula eius quis solvit? Cui dedi in solitudine domum
et tabernacula eius in terra salsuginis. Contemnit multitudinem
civitatis clamorem exactoris non audit. Circumspicit montes pascue sue et virentia queque perquirit. Numquid volet rinoceros
servire tibi aut morabitur ad presepe tuum? Numquid alligabis rinocerota ad arandum loro tuo aut confringet glebas vallium post te? Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine
eius et derelinques ei labores tuos? Numquid credes ei quoniam reddet sementem tibi et aream tuam congreget? Penna struthionis
similis est pennis herodii et accipitris. Quando derelinquit in terra ova sua tu forsitan in terra calefacies ea. Obliviscitur quod pes conculcet ea aut bestie agri conterant. Duratur ad filios suos quasi
non sint sui frustra laboravit nullo timore cogente. Privavit enim eum deus sapientia nec dedit illi intelligentiam. Cum
tempus fuerit in altum alas erigit deridet equum et ascensorem eius. Numquid prebebis equo fortitudinem aut circumdabis
collo eius hinnitum? Numquid suscitabis eum quasi locustam
gloria narium eius terror. Terram ungula fodit exultat audacter in occursum pergit armatis. Contemnit pavorem nec cedit
gladio. Super ipsum sonabit pharetra vibrabit hasta et clipeus.
Fervens et fremens sorbet terram nec reputat tube sonare
clangorem. Ubi audierit buccinam dicit vah. Procul odoratur bellum exhortationem ducum et ululatum exercitus. Numquid
per sapientiam tuam plumescit accipiter et expandit alas suas

ad iussum tuum aut ad preceptum tuum elevabitur aquila et in ardu-
is ponet nidum suum In petris manet et in preruptis silicibus
commoratur atque inaccessis rupibus Inde contemplatur escam et de lon-
ge eius prospiciunt pulli eius lambent sanguinem et ubicumque ca-
daver fuerit statim adest et adiecit dominus et locutus est ad Job Num-
quid qui contendit cum deo tam facile conquiescit utique qui arguit
deum debet respondere ei Respondens autem Job domino dixit Qui le-
viter locutus sum respondere quid possum manum meam ponam super os
meum Unum locutus sum quod utinam non dixissem et alterum
quibus ultra nichil addam
c. xl. Respondens autem dominus Job de turbine ait Accinge sicut
vir lumbos tuos et interrogabo te et indica michi Num-
quid irritum facies iudicium meum et condempnabis me ut tu
iustificeris et si habes brachium sicut deus et si voce simili tonas
Circumda tibi decorem et in sublime erigere et esto gloriosus et spe-
ciosis induere vestibus Disperge superbos furore tuo et respiciens
omnem arrogantem [illegible] humilia Respice cunctos superbos
et confunde eos et contere impios in loco suo Absconde eos in
pulvere simul et facies eorum demerge in foveam Et ego confite-
bor quod salvare te possit dextera tua Ecce behemoth quem feci tecum
fenum quasi bos comedet fortitudo eius in lumbis eius et virtus
illius in umbilico ventris eius Constringit caudam suam quasi
cedrum nervi testiculorum eius perplexi sunt ossa eius velut fistule
et eris Cartilago illius quasi lamine ferree Ipse principium est via-
rum dei qui fecit eum applicabit gladium eius Huic montes her-
bas ferunt omnes bestie agri ludent ibi Sub umbra dormit in
secreto calami et in locis humentibus protegunt umbre umbram
eius circumdabunt eum salices torrentis Ecce absorbebit fluvium et non
mirabitur Habet fiduciam quod influat iordanis in os eius In
oculis eius quasi hamo capiet eum et in sudibus perforabit nares eius
An extrahere poteris leviathan hamo et fune ligabis linguam eius
Numquid pones circulum in naribus eius et armilla perforabis ma-
xillam eius Numquid multiplicabit ad te preces aut loquetur tibi
mollia Numquid feriet tecum pactum et accipies eum servum sempiternum
Numquid illudes ei quasi avi aut ligabis eum ancillis tuis Concident
eum amici Divident illum negotiatores Numquid implebis sagenas
pelle eius et gurgustium piscium capite illius Pone super eum manum
tuam memento belli nec ultra addas loqui Ecce spes eius frustra-
bitur eum et videntibus cunctis precipitabitur
c. xli. Non quasi crudelis suscitabo eum Quis enim potest resistere vultui meo
quis ante dedit michi ut reddam ei Omnia que sub celo sunt mea sunt

Non parcam ei et verbis potentibus et ad precandum compositis. Quis
revelavit faciem indumenti eius et in medium oris eius quis in-
troibit. Portas vultus eius quis aperiet? Per gyrum dentium eius for-
mido. Corpus illius quasi scuta fusilia et compactum squamis se premen-
tibus. Una uni coniungitur et nec spiraculum quidem incedit per eas.
Una alteri adherebunt et tenentes se nequaquam separabuntur. Sternutatio eius
splendor ignis et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore eius lampa-
des procedunt sicut tede ignis accense. De naribus eius procedit fumus
sicut olle succense atque ferventis. Halitus eius prunas ardere facit et fla-
ma de ore eius egreditur. In collo eius morabitur fortitudo et facie-
m eius precedit egestas. Membra carnium eius coherentia sibi. Mittet
contra eum flumina et ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi
lapis et stringetur quasi malleatoris incus. Cum sublatus fuerit time-
bunt angeli et perterriti purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius
subsistere non poterit neque hasta neque thorax. Reputabit enim quasi pal-
leas ferrum et quasi lignum putridum es. Non fugabit eum vir sagit- pfferrum
tarius, in stipulam versi sunt ei lapides funde. Quasi stipulam estima-
bit malleum et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii so-
lis et sternet sibi aurum quasi ollam al' lutum. Fervescere faciet quasi
ollam sic profundum mare et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post
eum lucebit semita et estimabit abyssum quasi senescentem. Non
enim est super terram potestas que comparetur ei qui factus est ut nullum
timeret. Omne sublime videt, ipse est rex super omnes filios superbie. cxlij

xlii Respondens autem Job Domino dixit: Scio quia omnia potes et
nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium abs-
que scientia? Ideo insipienter locutus sum et que ultra modum excede-
rent scientiam meam. Audi et ego loquar; interrogabo te et responde
michi. Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt
te. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere.
Postquam locutus est Dominus verba hec ad Job, dixit ad Heliphath
Themanithen: Iratus est furor meus in te et in duos amicos tu-
os, quoniam non estis locuti coram me rectum sicut servus meus Job. Su-
mite igitur vobis septem tauros et septem arietes et ite ad servum meum Job
et offerte holocaustum pro vobis. Job autem servus meus orabit pro
vobis; faciem eius suscipiam ut non vobis imputetur in stultitiam. Ne-
que enim locuti estis ad me rectum sicut servus meus Job. Abierunt ergo
Heliphath Themanithes et Baldath Suites et Sophar Naamathi-
tes et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos Dominus, et suscepit Dominus
faciem Job. Dominus quoque conversus est ad penitentiam Job cum oraret ille
pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quecumque fuerant Job
duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui et universe sorores

sue, et cuncti qui noverant eum prius, et comederunt cum eo panem
in domo eius, et moverunt super eum caput, et consolati sunt
eum super omni malo quod intulerat dominus super eum. Et dede
runt ei unusquisque ovem unam, et inaurem auream unam.
Dominus autem benedixit novissimis Job magis quam principio e
ius. Et facta sunt ei xiiii milia ovium et vi milia camelorum, et mille iu
ga boum et mille asine. Et fuerunt ei vii filii et tres filie. Et voca
vit nomen unius diem et nomen secunde cassiam et nomen ter
cie cornustibii. Non sunt autem invente mulieres speciose sicut filie
Job in universa terra. Dedit que eis pater suus hereditatem inter fra
tres earum. Vixit autem Job post hec c xl annis et vidit filios
suos et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem et mortuus
est senex et plenus dierum.

Hii fuerunt ergo omnes anni vite eius ducenti xl viii. Et ex hoc
apparet eum quintum fuisse ab abraam. Job exemplar pa
tientie misteria que suo sermone complectitur prosa incipit versu
labitur pedestri sermone finitur. omnes legis dyalectice propositione
assumptione. confirmatione. conclusione determinat. Singula in eo
verba plena sunt sensibus. Et ut de ceteris sileam resurrectionem
corporum sic prophetat, ut nullus de ea sit vel manifestius vel cau
tius scripsit. Ait enim: Scio enim quod redemptor meus vivit, et in
novissimo die de terra surrecturus sum et rursum circumdabor pelle
mea et in carne mea videbo deum ~~salutare~~ salvatorem meum quem
visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius.
Reposita est hec spes mea in sinu meo.

Hic esau habuit uxores quinque. prima iudit filia beeri cethei
secunda absemmath filia elomenei de ipsa natus est
Raguel. Cui Raguel habuit filios quattuor primitivus Nareth
secundus zareth qui zareth genuit Job. Inde enim apparet eum
esse quintum ab abraam. In terra quidem habitasse Job ausitidem in
finibus ydumee et arabie. Et erat ei antea nomen Jobab. Et accepit
uxorem arabissam genuit filium cui nomen erat ennon. Erat autem
ipse filius quidem zare de esau filiis filius, de matre vero bosra, ita
ut sit quintus ab abraam. Et hii sunt reges qui regnaverunt in
edom in qua et ipse regione regnavit. primus balach filius
beor et nomen civitatis eius denaba. post Balach autem
Jobab, qui vocatur Job. post hunc chusam, qui erat dux ex regi
one themanorum. post hunc adad filius beath, qui excidit ma
dian in campo moab, et nomen civitatis eius ceththaim.
hebrei dicunt eum genitum de nachor fratre abrahe. Nachor enim genuit hus
de cuius stirpe creditur generatus iuxta ex exordio libri ipsius

Eusebius et Ieronimus sophronio suo salutem. Scio quosdam putare psalterium in quinque libros esse divisum et ubicumque apud lxx interpretes scriptum est genoito genoito, id est fiat fiat, finis libri sit, pro quo in hebreo legitur amen amen. Nos autem hebreorum auctoritatem secuti et maxime apostolorum, qui semper in novo testamento psalmorum librum nominant, unum volumen asserimus. Psalmos quoque omnes eorum testamur auctorum qui ponuntur in titulis, David scilicet et asaph et idithun, filiorum chore, eman ezraite, moysi et salomonis et reliquorum, quos esdras uno volumine comprehendit. Sed et amen pro quo aquila transtulit [illegible] in fine tantum librorum ponitur et non interdum aut in exordio et medio sermonis sive in fine. Unde et salvator loquitur in evangelio: amen amen dico vobis. Et pauli in medio illud epistole continentur; moyses quoque et Ieremias et ceteri in hunc modum multos habent libros, qui in medio suo amen frequenter inserunt. Sed et numerus xx duorum librorum hebraicorum et misterium eiusdem numeri commutabitur. Nam et titulus ipse hebraicus sephartalim, quod interpretatur volumen ymnorum, apostolice auctoritati congruens, non plures libros sed unum volumen ostendit. Quia igitur nuper cum hebreo disputans quedam pro domino salvatore de psalmis testimonia protulisti, volens quod te ille eludere, per sermones pene singulos asserebat non ita haberi in hebraico ut tu de lxx interpretibus opponebas, studiosissime postulasti ut post aquilam et symmachum et theodotionem novam editionem latino sermone transferrem. Aiebas enim te magis interpretum varietate turbari et amore quo laberis vel translatione vel iudicio meo esse contentum. Unde compulsus a te, cui et que possum negare non possum, me obtrectatorum latratibus tradidi, malui quod te vires meas potius quam voluntatem in amicitia querere. Certe confidenter dicam et multos huius operis testes citabo, me nichil dumtaxat scientem de hebraica veritate mutasse. Sicubi ergo editio mea a veteribus discrepavit, interroga quemlibet hebreorum et liquido videbis me ab emulis frustra lacerari, qui malunt contempnere videri preclara quam discere perversissimi

homines. Nam cum noua semper expetunt voluptates et gule eorum
vicina maria non sufficiant: cur in solo studio scripturarum vete-
ri sapore contenti sunt. Nec dico ut precessores meos mordeam
aut quicquam de hys arbitrer detrahendum quorum translationem diligentis-
sime emendatam olym meis hominibus dederim. Sed quod
aliud sit in ecclesys christo credentium psalmos legere, aliud jude-
is calumniantibus verba respondere. Tuo opusculum meum ut pol-
licens transtuleris, et impune mee doctissimos quosque viros te-
stes quosque facere volueris. dicam tibi illud oratorium. In silicia me igno-
ferens rusi et hoc habeo solamen si in labore communi intelligo
nichi et laudem et vituperationem tecum esse communem. Vale in domino ...

Prefatio sancti Jeronimi in psalterium quod de hebreo transtulit

In hebreo libro psalmorum cum titulis ac dictionibus descripti sunt omnes
et diuise; quidam quidem coniuncti, quidam autem diuisi. Cuius primus
et secundus coniuncti sunt iuxta hebreos, et item lxxvii coniunctus
apud nos. In hebreo autem partiti sunt in duos in quinque. Quinque
vero diuidunt hebrei psalmorum libros, quorum quidem primum
a Beatus vir in finem xlii. Secundum autem a Quemadmodum de-
siderat ceruus usque ad lxx primi finem. Tercium vero a Quam bonus israel
deus usque ad lxxviii. Quartum autem Domine refugium factus es
nobis usque ad centesimum quintum. Quintum vero Confitemini domino quoniam
bonus usque ad nouissimum. Obseruandum est autem quia non secundum
hystorie seu temporum seriem psalterium compositum sit ordo. Commuta-
tus vero est multum temporibus sicut liber regnorum declarat. Multa enim
ydolorum cultura opprobria gentem obliuionem fecerant
priuatum scripturarum ut nunc patet liber mosayce legis. Nec memoria
patrum pietatis salua habetur apud nos. Sic ergo et prophetas
interfecerunt redarguentes illorum impietates et horum causa primum
minus assiriorum traditi sunt. Nichil ergo mirabile sub huiusmodi
constitutione et que illata sunt libros psalmorum deciderunt obli-
uioni longis tradita temporibus. Post hoc autem siue esdram siue
unum quendam prophetarum circa congregationem eorum fecisse
cum ceteris et librum psalterii coadunasse. Non liquide inuenien-
tes omnes sed per varia tempora. Dixerit autem in primis qui po-
tes inuenti sunt propter quod ipsius dauid vocare omnes. Deinde autem
et filiorum chore et asaph et salomonis moysi et ethan et eman
et ydithum et item ipsius dauid inuenientes inserunt in libro. Dixera-
tes non solum quibus dicti sunt temporibus sed quibus inuenti ...
etiam prouenit ut qui temporibus erant nouissimi primi et qui

tempibus erant erant p̄im posita inuenti sunt ut secundo ordi
narentur loco . Ipsum autem inuenies factum in prophetis libri
psalmorum hebraice diuisio ipsorum . Sicut ita sedentium diligentissima erat
uisionum et ipsum hebraicum continet psalmorum eorum sunt psalmi . Sine
[illegible] suprascriptionum diuisio ipsa dauid lxxv fi
nscriptione [illegible] . Salomonis ii . fi
lius chore xi . asaph xii . ethan unum et moysi unum . Salomonis iio
sine nomine xviii . pro torcularibus iii . graduum xv . sunt
autem quas [illegible] quidam habent . nec tamen signant signantur
ouo sunt xviii simul [illegible] suscipiunt quis quia omnes psalmi
sunt dauid sed et alio[rum] prophetarum . propterea quod hec omnis sen
tentia . que apud hebreos psalterium nomine ipsius dauid supra
scribitur in diuidue liber psalmorum nominatur . Sic dicebat quidam
hebreus in diuidue liber psalmorum . Alii sunt qui a
examento scriptum est canticum deutero[nomi]y apud hebreos . Alii sunt qui a
[exa]metro scriptum e canticum deutero[nomi]y apud hebreos . Alii sunt qui a
undecimos ipsi dauid iii iiii v vi vii viii ix x xi xii xiii xiiii xv xvi
xvii xviii xix xx xxi xxii xxiii xxiiii xxv xxvi xxvii xxviii x
xix xxx xxxi xxxii xxxiii xxxiiii xxxv xxxvi xxxvii xxxviii
xxxix xl xli xlii xliii xliiii xlv xlvi xlvii xlviii xlix l li lii liii
liiii lv lvi lvii lviii lix lx lxi lxii lxiii lxiiii lxv lxvi lxvii lxviii
lxix c cii ciiii cviii cix cxxi cxxiii cxxiiii cxxx cxxxii cxxx
viii cxxxviii cxl cxlii cxliii cxliiii simul lxxxv . filii chore lxx
lxxi lxxii lxxiii lxxiiii lxxv lxxvi lxxvii lxxviii lxxix lxxxiiii sit
xi . Sine nomine . qui tamen suprascriptiones habent non tamen signi
ficant cuius sint lxxxv lxxxvi lxxxvii lxxxviii lxxxix ci cvii c
xx cxxii . cxxiii cxxiiii cxxv cxxvi cxxvii cxxviii cxxix . cxxx
iii simul xviii . Alleluia titulus ciiii cv cvi cx cxi cxii cxiii cxiiii
cxv cxvi cxvii cxviii cxxxiiii cxxxv cxlv cxlvi cxlvii cxlviii
cxlix cl simul xix . Ethan lxxx lxxxviii . Salomonis lxxi cxxvi . Asaph
xlix lxxii lxxiii lxxiiii lxxv lxxvi lxxvii lxxviii lxxix lxxx lxxxi
lxxxii simul xii . Moysi lxxxix . et sunt omnes simul psalmi cl . Pro tor
cularibus tres et graduum xv pro nominibus positi sunt cxl . In qui
bus in suprascriptionibus contra obelus iacet hic penes solas lxx ne
que uero apud ceteros interpretes inueniuntur asteriscus et obelus contra
adiacentia in hebraico et apud ceteros non sunt inuenta penes lxx
et theodotionem adiecimus cum asteriscis contra uero apud memo
ratos lxx aut in theodotione inuenimus neque aut in hebraico ne
que apud ceteros obelo supposuimus . De suprascriptis uero quia
secundo quandam disputationem hoc interpretati sunt de morte fi
lii . Sicut ergo prius coyxit terra quadrupedia . et que spec[ie]

generationem fuit et sicut quedam paries primi lac. Sic ante filii
tonis adventum dispensatum est inspiratio scriptorum propter
ptolomeum etenim inspiratum fuit cum sub aquilis [illegible]
propter infidelitatem de christo eius predicare. Itemque confitebor tibi domine
in toto corde meo pro eo quod gratias ago ego [illegible] in magnum
tabula tua. Moyses non omnia possibilia erat narrare [illegible] ex
parte ea mirabilia que in egipto vidit [illegible]
supercelestia. In adventum [illegible] quibus
erat inimicus qui humanum genus [illegible] gentis
propter inimicus impius diabolus [illegible] laudes tuas
in portis filie syon civitatem [illegible] filie syon
lxxxix Domine refugium factus es nobis a generatione in generatio
nem. Refugium scilicet enoch in abraam et reliqua [illegible]
[illegible] se absconditos montes novissime quando scilicet demon
strant aquarum sui tempora denudavit ei demittit montes et di
xisti convertimini filii hominum de gentium vocatione [illegible] mille que
fecit Moyses mane sic herba transeat qui scilicet david et salo
vespere decidat de consumatione desolationis [illegible]
ses prophetavit spiritu dei de israel [illegible] david scilicet histo
riam que in libro regnorum c vel in adversus goliath [illegible]
cum misit Saul et custodivit domum eius ut interficeret eum lvi cum
fugit a facie eius Saul in speluncam xxxiii cum venit ad abi
melech sacerdotem et commutavit vultum suum coram abymelech
rege et dimisit eum cxlii cum fugit de geth et venit in speluncam
odollam liii cum venit doech et nuntiavit Sauli et dixit venit
david in domum abimelech lvi cum esset in deserto ydumee liii
cum venerunt zyphei et dixerunt Sauli nonne ecce david abs
conditus est penes nos lvi cum tenuerunt eum allophili in geth
xxvi post mortem Saul priusquam ungeretur in regem cum domus
edificaretur post captivitatem et archa domini reducta est xcvi In
consumatione thabernaculi in quo archa posita est xxix In dedica
tione domus david lix cum ioab percussisset mezopotamiam syrie et sy
riam soba alias sabath et vallem salinarum xii milia [illegible] cum venit
ad eum nathan propheta et intravit ad bersabee [illegible] cum fugit a
facie absalon filii sui iii pro verbis chusi filii gemini cxli cum
cum persequeretur absalon filius suus xvii In die qua liberavit
eum dominus de manu omnium inimicorum suorum et de manu Saul
Sequitur alia prefatio Sancti Jeronimi presbiteri

Psalterium dudum Rome positus emendatum et iuxta lxx inter-
pretes licet cursim magna illud ex parte correctum quod
quia rursum videtis o paula et eustochium scriptorum vitio de-
pravatum plusque antiquum errorem quam novam translationem diutius va-
lere cogitis ut veluti quoddam novale scissum iam arvum exercitatis
et obliquis sulcis renascentes spinas eradicem equum esse dicens
ut quod crebro male pullulat crebrius succidatur unde con-
sueta prefatione commoneo tam vos quibus forte iste labor desu-
datur quam eos qui exemplaria istiusmodi habere voluerint ut que
diligenter emendavi cum cura et diligentia scribant notet sibi unus-
quisque vel iacentem lineam vel signa radiantia id est vel obelos
vel asteriscos et ubicumque viderit lineam precedentem ab ea usque
ad duo puncta que impressimus sciat in lxx translatoribus plus haberi
ubi autem stelle similitudinem perspexerit de hebreis voluminibus ad-
ditum noverit eque usque ad duo puncta iuxta theodotionis editio-
nem cum simplicitate sermonis a lxx interpretibus non discor-
dat hec ergo vobis et studioso cuique me fecisse sciens non ambigo
multos fore qui vel invidia vel supercilio malunt contemnere
videre preclara quam discere et a turbulento magis quam a purissimo fon-
te potare Incipit liber psalmorum alias hymnorum vel so-
liloquiorum prophete david de christo ihesu domino nostro

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum
et in via peccatorum non stetit et in kathedra pe-
stilentie desideriorum non sedit Sed in lege domini
voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac
nocte. Et erit lignum tamquam plantatum iuxta
decursus aquarum quod fructum suum dabit in tempore
suo. Et folium eius non defluet et omnia quecumque
faciet prosperabuntur. Non sic impii sed tamquam pulvis quem
proicit ventus a facie terre. Propterea non resurgunt gentes
impii in iudicio neque peccatores in congregatione iustorum. Quoniam
novit dominus viam iustorum et iter impiorum peribit. Ergo ipse
sit lignum vite cui inserendus est surculus conversationis
nostre ut floreat bonorum operum irrigatione. Oratio

Effice nos domine tamquam lignum fructuosissimum ante conspe-
ctum tuum ut tuis imbribus irrigati mereamur tibi suavium
fructuum ubertate complantari. Cum eodem. Psalmus david de conven-
tu infidelium de christi passione

Quare fremuerunt gentes alias turbantur et tribus medita-

-tati sunt inania. Consurgent reges terre et principes tractabunt
pariter adversus dominum et adversus christum eius. Disrumpamus vin-
cula eorum et proiciamus a nobis laqueos eorum. Habita-
tor celi dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in
ira sua et in furore suo conturbabit eos. Ego autem a domino
ordinatus sum regem meum super syon montem sanctum suum. Nun-
ciabit dei preceptum. Dominus dixit ad me filius meus es tu ego
hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tu-
am et possessionem tuam terminos terre. Reges eos in virga ferrea et
ut vas figuli confringes conteres eos. Nunc ergo reges intelligite
erudimini qui iudicatis terram. Servite domino in timore et exulta-
te ei in tremore. Adorate pure ne forte irascatur et pereatis de vi-
a. Cum exarserit post paululum furor eius beati omnes qui sperant in eo.
Et ipse omnes gentes in hereditatem a patre accepit et regit
correctionis quousque ducat in terram promissionis. Oratio
Rumpe domine vincula peccatorum nostrorum ut iugo tue servi-
tutis innexi valeamus tibi cum timore et reverentia famulari.
In finem psalmus david alias ipsi david cum fugeret a facie absalonis fily
sui. Vox christi ad patrem de iudeis
Domine quare multiplicati sunt hostes mei multi consurgunt
adversum me. Multi dicunt anime mee non est salus
huic in deo semper. Tu autem domine clipeus circa me gloria mea et
exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamabo et exau-
diet me de monte sancto suo semper. Ego dormivi et sopora-
tus sum et evigilavi quia dominus sustentavit me. Non ti-
mebo milia populi qui circumdederunt me. Surge domine salvum
me fac deus meus. Quia percussisti omnes inimicos meos maxil-
las dentes impiorum confregisti. Domini est salus. Super populum tu-
um benedictio tua semper. Et ipse pro nobis morte moriens
obdormivit ut nos a somno mortis liberaret. Oratio sequitur
Effunde domine benedictionem tuam super nos ut tua protectione mu-
niti non timeamus ab adversantium victorie malicia circumdari.
In finem psalmus david alias ipsi david in carminibus. ut in fine psalmus cantici
david propheta increpat iudeos
Invocantem me exaudisti
me deus iustitie mee in tribulatione mea. Miserere mei et ex-
audi orationem meam. Filii viri usque quo incliti mei ignominio-
se diligitis vanitatem querentes mendacium semper. Et cogno-
scite quia mirabile reddidit dominus sanctum suum. Dominus ex-
audiet me cum clamavero ad eum. Irascimini et nolite pecca-
re loquimini in cordibus vestris super ~~cubilibus~~ cubilia vestra
tractate tacete semper. Sanctificate sacrificium iustitie et fidi-

69

te in domino. Multi dicunt quis ostendit nobis bonum. Leua super nos
lumen vultus tui domine. Dedisti leticiam in corde meo
in tempore frumenti et vini eorum multiplicati sunt. In pace
et simul dormiam in idipsum et requiescam quia tu domine
specialiter securum habitare fecisti me. Cr. ipse post Xpistum sit
ad pre glorificatus illuminauit per tenebras nostre cecitatis. oro
Adiutor esto nobis domine et in tribulationibus miserere, et qui so
lus magnificas in nobis spiritualem leticiam tribue in
spe firmiter constitutis. In fine pro ea que con
sequitur hereditate. Als ps ipsi dauid. Vox celeste
Verba mea auribus audi pcipe domine intellige cla
morem meum. Adiuste clamoris mei. Rex meus et deus
meus. quia te deprecor. Domine mane audies vocem meam.
mane astabo ante te et contemplabor. Quoniam non deus
volens iniquitatem nec habitabit iuxta te malignus. Non sta
bunt in conspectu oculorum tuorum. Odisti omnes qui operantur
iniquitatem perdes loquentes mendacium. Virum sanguinum et do
losum abhominabis domine ego autem in multitudine misericor
die tue introibo in domum tuam adorabo in templo sancto
tuo in timore tuo. Domine deduc me in iusticia tua propter
insidiatores inimicos meos dirige ante faciem tuam viam
meam. Non est enim in ore eorum veritas, cor eorum vanum est.
Sepulcrum patens est guttur eorum linguam suam letificabant
Iudica illos deus. Decidant a consiliis suis secundum mul
titudinem scelerum eorum expelle eos quoniam prouocauerunt te
Et le
tentur omnes qui sperant in te in perpetuum laudibunt et p
teges eos et letabuntur in te qui diligunt nomen tuum. Quoniam tu
benedices iusto domine ut scuto placabilitatis placabili vo
luntatis coronabis eum. Cr. ipse sit protector ecclesie milita
tis eam per protegat alis pie defensionis. oratio
Pie domine qui contriti cordis gemitus prius quam pro
feratur intelligis effice nos templum spiritussancti ut mea
mur scuto celestis gratie glorie coronari. P. In fine in car
minibus ps ipsi dauid pro octaua. Vox patris
Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua cor
ripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum sana
me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. Et anima mea tur
bata est valde et tu domine usque. Conuertere domine eripe animam
meam saluum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte

Secundum aug in libro de mendacio c xvj ... Non ... octo genera mendaciorum. Primum genus capitale longe quod fugiendum ... Secundum ... doctrina religionis ... ad quod ... mendacium ... nulla ... ducitur ... Tertium quod alicui ... quod ... alteri ... et nulli prosit et obsit alicui ... quod ita prodest alicui ut obsit alteri ... Quartum quod sit sola mentiendi fal lendi que libidine. quod ... mendacium est. Quintum quod sit placendi cupiditate de suaui eloquio. Sextum quod nulli obest et prodest alicui velut si quis ... pecuniam ... iniuste tol lendam ... nosse se ... mentitur ... interroganti. Septimum quod et nulli obest et pro dest alicui ad vitandam mortem, velut si volens hominem ad mortem querenti ... mentiatur. Octauum genus quod et nulli obest et ad hoc prodest ut ab immundicia aliquem ... ab immundicia ... manibus ... ab ea quod omnes homines ab horrent et detestantur ...

recordatio tui in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi
in gemitu meo lavabo per singulas noctes lectum meum
lacrimis meis stratum meum rigabo. Caligavit pre amaritu-
dine oculus meus consumptus sum ab universis hostibus me-
is. Recedite a me omnes qui operamini iniquitatem quia
exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus depreca-
tionem meam dominus orationem meam suscepit. Erubescant et
confundantur omnes inimici mei convertantur et confundantur subito.
Ut ipse sit impugnator inimicorum nostrorum et faciet vin-
cimus per eum in pugna nostra tamquam victoris vi-
Exauditor omnium deus exaudi nostrorum fletuum sup- ctoria. Oratio
plicem vocem, et tribue infirmitatibus nostris sospitatem
perpetuam ut dum dignanter gemitus nostri laboris suscipis tua
nos semper misericordia consoleris. Per. In finem psalmus David alias forte
Semei ipsi David quem cantavit pro verbis Chusi alias Semei
de filii Gemini Secundi Regum xvi propheta dicit ad Christum
Domine deus meus in te speravi salvum me fac ab omni-
bus persequentibus me et libera me. Ne forte aliquando
ut leo rapiat animam meam laceret et non sit qui adiuvet
eruat. Domine deus meus si feci istud si est iniquitas in ma-
nibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala et dimisi ab ho-
stes meos vacuos. Persequatur inimicus animam meam et com-
prehendat et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in
pulverem conculcet sp. Exurge domine in furore tuo elevare in
dignans super hostes meos et consurge ad me in iudicio quod
mandasti. Et congregatio tribuum circumdabit te, et propter eam in al-
tum revertere. Dominus iudicabit populos iudica me domine secundum
iustitiam meam et secundum simplicitatem meam que est in me.
Consumatur manus nequitia iniquorum et confirmetur iu-
stus. Protector probator cordis et renum deus iustus. Clipe-
us meus in deo qui sanat rectos corde. Deus iudex iustus for-
tis comminies tota nocte die. Non convertenti gladium suum
acuet arcum suum tetendit et paravit et preparavit illum. Et
in eo paravit per vasa mortis sagittas suas ad comburendum
operatus est. Ecce parturit iniquitatem, et concepto dolore pe-
perit mendacium. Lacum aperuit et effudit eum, et incidit in
interitum quem operatus est. Revertetur dolor suus in capite
eius et super verticem eius iniquitas sua descendet. Confitebor
domino secundum iustitiam eius et psallam nomini domini altissimi.
Ut ipse scrutator sit cordium, cuius timore mens conscias
iniudeus a te confusionem damnationis tolerimus. Oratio
Scrutator cordium deus libera nos et da nobis in expecta-

70

iudicii amorem et timorem tuum et firmam mentis custodiam
In fine ps(almus) ipsi d(avi)d pro torcularibus vox ecclesie laudes dicit
Domine dominator noster quam ad(mirabile) d(e) xpo de fid(elibus) omni sede tua
est nomen tuum in universa terra qui posuisti gloriam tuam
super celos. Ex ore infantium et lactantium laudes laudis perfecisti propter
inimicos tuos ut destruas inimicum et ultorem. Videbo celos
tuos opera digitorum tuorum lunam et stellas que tu fundasti. Quid
est homo quia memor es eius vel filius hominis quoniam
visitas eum. Minuisti eum paulominus ab angelis gloria et honore
coronasti eum. Et constituisti eum super opera manuum tuarum
omnia subiecisti sub pedibus eius oves et armenta insuper
et pecora campi. Volucres celi et pisces maris qui perambulant
semitas maris. Domine dominator noster quam admirabile est nomen tuum
in universa terra. De ipso sit paululum ab angelis minoratio ut
admirabile nomen tuum dignitatis humane reflorescit in eius ascensione
Omnipotens deus supplices exoramus ut qui omnem creaturam
mundi ad usus hominum subiecisti nos ad tue servitutis officium dignos
efficere digneris. In finem ps(almus) d(avi)d pro occultis filii laudat
Confitebor christo ecclesia de iudicis et de principe demoniorum
domine in toto corde meo narrabo omnia mirabilia tua le
tabor et gaudebo in te cantabo nomini tuo altissime. In conver
tendo inimicum meum retrorsum et infirmabuntur et peribunt a facie
tua. Fecisti enim iudicium meum et causam meam sedisti super solium
iudex iustitie. Increpasti gentes et periit impius nomen eorum
delesti in eternum et in seculum seculi. Inimici defecerunt framee in finem
solitudines in finem et civitates destruxisti periit memoria eorum cum sonitu
Dominus autem in eternum permanet paravit in iudicio thronum
suum. Et ipse iudicabit orbem terre in iustitia iudicabit po
pulos in equitatibus et erit dominus elevatio oppresso elevatio
opportuna in angustia. Et sperent in te qui noverunt nomen
tuum quoniam non dereliquisti querentes te domine. Cantate domino
habitatori syon annuntiate inter gentes congregationes eius. Quoniam
querens sanguinem eorum recordatus est nec oblitus est clamorem pauperum
Miserere mei domine vide humilitatem meam de inimicis
meis qui exaltas me de portis mortis. Ut annuntiem omnes
laudationes tuas in portis filie syon exultabo in salutari tuo
Infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt et in laqueo isto quem absconderunt
comprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens
in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Convertantur
peccatores in infernum omnes gentes que obliviscuntur deum

Quoniam in eternum non erit oblivioni pauper non peribit in eternum. Sur-
ge domine non confortetur homo iudicentur gentes ante faciem
tuam. Pone domine terrorem eis sciant gentes homines se-
se esse. Ut quid domine stas a longe despicis in temporibus angustie.
In superbia impii ardet et incenditur pauper capientur in scele-
ribus suis que cogitaverunt. Quia laudavit impius in desi-
derio anime sue et avarus applaudens sibi blasphemavit in-
versus dominum. Impius secundum altitudinem ire sue non queret nec
est deus in cogitationibus eius. Parturiunt vie eius in omni tempore
longe sunt iudicia tua a facie eius omnes inimicos suos de-
spicit. Loquitur in corde suo non movebor in generatione et genera-
tionem eorum sine malo. Maledictione os eius plenum est et
dolis et avaricia sub lingua eius dolor labor et iniquitas. Se-
det insidians in insidiis iuxta vestibula in absconditis ut inter-
ficiat innocentem. Oculi eius robustos tuos respiciunt insidi-
atur in abscondito quasi leo in cubili suo. Insidiatur ut rapiat pau-
perem rapiet pauperem dum attraxerit eum ad rethe suum. Et con-
fractum subiciet et irruet viribus suis valenter. Dixit in corde
suo oblitus est deus abscondit faciem suam non respiciat in perpe-
tuum. Surge domine leva manum noli oblivisci pauperum. Qua-
re blasphemat impius dominum dicens in corde suo quod non requi-
rit. Vides quoniam tu dolorem laborem et dolorem furorem respi-
cis ut detur in manu tua. Tibi derelinquentur fortes tui pupillo
tu eris factus adiutor. Contere brachium impii et maligni queres
impietatem eius et non invenies. Dominus rex seculi et eternita-
tis perierunt gentes de terra eius. Desiderium pauperum audivit dominus
preparasti cor eorum ut audiat auris tua. Et ut iudices pupillo et
oppressum et nequaquam superbiet homo de terra. Christus ipse suo adven-
tu antichristum opprimet et suam presumptionem destruet. Oratio
Confessionem meam perpetuam audi eum tuam deus clemens a quo qui spe-
rantes in te numquam sprevisti requirentes ut exaltati de portis
mortis possimus salvi temptationis insidias occultas effugere per
In finem psalmus ipsi David pro octava die de passione Christi. Secundum
Salva me domine quoniam defecit sanctus quoniam imminuti sunt fideles
a filiis hominum. Frustra loquitur unusquisque proximo suo
labium dolosum subdolum in corde et corde locuti sunt. Disperdat
dominus omnia labia dolosa linguam magniloquam. Qui dixe-
runt linguam nostram roborabimus labia nostra nobiscum sunt quis dominus
noster. Propter vastitatem inopum et gemitum pauperum nunc consur-
gam dicit dominus. Ponam in salutari auxilium eorum. Eloqui-
a domini eloquia munda argentum igne probatum separatum a terra co-
latum septuplum. Tu domine custodies nos servabis nos a genera-

tione hac mecum. In circuitu impii ambulant secundum altitudinem tuam
multiplicasti filios hominum. Christus ipse ipse compassus nostre infirmitati
resurrexit a mortuis nosque beneficio glorificavit suo.
Miserere fragilitati me sanctissime deus et concede nobis elo
quia tua puro corde contine ut possimus multiloquium
dolositatem incrementum declinare. In finem psalmus ipsi david.
Usque quo domine oblivisceris me. Christi ad patrem de iudeo.
in finem usque abscondis faciem tuam a me. Usque quo ponam
consilium in anima mea dolorem in corde meo per diem. Usque quo ex
altabitur inimicus meus super me. Convertere et exaudi me domine
deus meus. Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in
morte. Nequando dicat inimicus prevalui adversus eum. Hostes
mei exultabunt si motus fuero. Ego autem in misericordia tua con
fido exultabit victor meum in salutari tuo cantabo domino qui
bona tribuit mihi. Christus ipse oculos nostros ne mortem obdormiat
lumine sue gratie & non desinit illuminare. Oratio
Ne avertas faciem tuam a nobis omnipotens deus ne inimici no
stri exaltentur adversum nos sed et cor nostrum exultatione p
fundet ut nos somnum perpetue mortis evadere mereamur per dominum.
Dixit stultus in corde. In finem psalmus ipsi david.
suo non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti
sunt in studio suo non est qui faciat bonum. Dominus de ce
lo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut re
quirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt non
est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne cognoscent
omnes qui operantur iniquitatem qui devorant plebem meam
ut cibum panis dominum non invocaverunt. Ibi trepidabunt timore
ubi non erat timor. Quoniam deus in generatione iusta est. Consilium pau
peris inopis confudistis quoniam dominus spes eius est. Quis dabit ex syon
salutare israel cum averterit dominus captivitatem plebis sue exultabit
iacob et letabitur israel. Christus ipse plebis sue captivitatem a
vertit celum quod ascendendo spem nobis adipisci tribuit.
Dignare domine de celo sancto tuo respicere filios hominum et da
nobis agnoscere viam pacis ut dimissa vitiorum captivitate de pl
ga celestis Ierusalem habitaculo perfruamur. Psalmus ipsi david.
Domine quis peregrinabitur in tabernaculo tuo aut quis habitabit
in monte sancto tuo. Qui ingreditur sine macula et operatur
iustitiam. Qui loquitur veritatem in corde suo. Qui non egit dolum in lin
gua sua nec fecit proximo suo malum et opprobrium non accepit ad
versus vicinos suos. Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus timentes autem dominum

glificat. Iurat ut se affligat et non mutat [illegible] et pecuniam suam
non dedit ad usuram et munera adversus innocentem non accepit
Qui facit hec non commovebitur in eternum. Ut ipse sit mons in quo
requiescitur eterne et tabernaculum adhuc peregrinantium
Concede nobis piissime deus sine macula ingredi ecclesiam
tuam et a dextris nos agnorum [illegible] et [illegible] ut [illegible]
preceptum tuum observantes [illegible] super
ingenuum p. Tituli inscriptio alias ps. ipsi david [illegible] sequitur
Custodi me domine quoniam speravi in te dixi domino deus me-
us es tu quoniam bonorum meorum non eges. Sanctis qui in terra sunt
et magnificas omnis voluntas mea in eis multiplicabuntur vi-
la eorum. post tergum sequuntur non libabo libamina ita ta-
limina eorum de sanguine / nec assumam nomina eorum in
labiis meis. Dominus pars hereditatis mee et calicis mei tu
possessor sortis / mee. Funes ceciderunt in mee ceciderunt michi
in pulcerrimis et tu hereditas speciosissima mea es. Benedi-
cam domino qui dedit consilium in insuper et noctibus eru-
dierunt me renes mei. Providebam dominum in conspectu meo
semper / quia a dextris meis semper est ne commovear. Propter
ea letatum est cor meum et exultabit gloria mea et caro mea
habitabit confidenter. Non enim derelinques animam meam
in inferno / nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Ostende mi-
serenitas vite plenitudinem leticiarum ante vultum tuum dele-
res in dextera tua etiam. Ut ipse pro nobis passus in in-
ferno non sit delictus sed fractis inferni munitionibus
Confirma domine sperantes in eripuit quos invenit purgatori-
te et effice voluntates tuas nobis tu ut clarificati gloria ipse
tue a dextris tuis cum sanctis omnibus delectari mereamur per
Audi deus iusticiam intende deprecationem. oratio ipsi david
meam. auribus percipe orationem meam absque labiis me-
tibus de vultu tuo iudicium meum prodeat oculi tui videant equi-
tatem. Probasti cor meum et visitasti nocte conflasti me et
non invenisti cogitationes meas transire os meum in opere hominum
Propter verba labiorum tuorum ego observavi vias laboris
Sustenta gressus meos in callibus tuis et non labuntur vesti-
gia mea. Ego invocabo te quia exaudisti me deus inclina
aurem tuam michi et audi eloquium meum. Mirabilem fac
misericordiam tuam salvator sperantium. a resistentibus dextere tue. Cu-
stodi me quasi pupillam intus oculi / in umbra alarum tu-
arum protege me a facie impiorum vastantium me. Inimi-
ci mei animam meam circumdederunt adipe suo concluserunt

et ore suo locuti sunt superbe. Proicientes me nunc circum-
dederunt me oculos suos posuerunt declinare in terram. Simi-
litudo illius quasi leonis desiderantis predam et quasi catulus
leonis sedens in abscondito. Exurge domine preveni faciem
eius [illegible] et salva animam meam ab impio. Est gla-
dius tuus [illegible] inimice [illegible] domine qui mortui sunt
in prosperitate [illegible] in vita et quorum de absconditis
tuis repletus [illegible] venter eorum saturabuntur filiis et dimittent reliqui-
as suas parvulis [illegible]. Ego in iusticia videbo faciem tuam
implebor [illegible] similitudine tua. Ut ipse sit ex-
urbem productus et a malis custoditus ut liberari possimus
Convite domine oculos cordis a malis imminentibus
nostri ad cernendam tui iudicii veritatem ut dum hic
igne spirituali probamur de tuis mereamur conspectibus tu-
fructu iusticie satiemur. In finem puero domini ipsi David que
locutus est domino verba cantici huius in die qua eripuit eum
dominus de manu inimicorum eius et de manu Saul et
Diligam te domine fortitudo mea. dixit ii Regum xxii
Dominus petra mea refugium meum et salvator meus
Domine fortitudo mea domine petra mea et robur meum
et salvator meus. Deus meus fortis meus sperabo in
eum scutum meum et cornu salutis mee et susceptor meus.
Laudatum invocabo dominum et ab inimicis meis salvus ero
Circumdederunt me funes mortis et torrentes dyaboli ter-
ruerunt me. Funes inferni (inferni) circumdederunt me preveneru(n)t
me laquei mortis. In tribulatione mea invocabo dominum
et ad deum meum clamabo. Et exaudiet de templo sancto su-
o vocem meam et clamor meus ante faciem eius ve-
nit in aures eius. Commota est et contremuit terra funda-
menta montium concussa sunt et conquassata sunt quoniam iratus
est eis. Ascendit fumus de furore eius et ignis de ore eius
densis carbones accensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descen-
dit et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubim
et volavit super pennas ventorum. Posuit tenebras lati-
bulum suum in circuitu eius tabernaculum eius tenebrosas aquas
in nubibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes trans-
ierunt grando et carbones ignis. Intonuit de celis dominus
et altissimus dedit vocem suam grandinem et carbones i-
gnis. Et emisit sagittas suas et dissipavit eos fulgura
multiplicavit et conturbavit eos. Et apparuerunt effusiones
aquarum et revelata sunt fundamenta orbis terrarum

Ab increpatione tua domine ab inspiratione spiritus ire
tue. Misit de alto et accepit me et extraxit me de a-
quis multis. Liberavit me de inimicis meis fortis-
simis et de his qui oderunt me quoniam confortiores me erant.
Prevenerunt me in die afflictionis mee et factus est dominus
firmamentum meum. Et eduxit me in latitudinem liberavit
me quoniam placuit ei. Retribuet michi dominus secundum iusticiam
meam et secundum mundiciam manuum mearum reddidit michi.
Quia custodivi vias domini et non egi impie a deo meo.
Quoniam omnia enim iudicia eius in conspectu meo et precepta eius
non amovi a me. Et ero immaculatus cum eo et custodiam
me ab iniquitate mea. Et restituet michi dominus secundum iusti-
ciam meam et secundum mundiciam manuum mearum in conspectu
oculorum eius. Cum sancto sanctus eris et cum viro innocente
innocens eris. Cum electo electus eris et cum perverso subver-
teris. Quia tu populum pauperem salvabis et oculos excelsorum
~~humiliabis~~ humiliabis. Quia tu illuminas lucernam meam domine
deus meus illumina tenebras meas. In te enim curram ac-
cinctus et in deo meo transiliam murum. Deus immacula-
ta via eius. Eloquium domini igne examinatum scutum est omni-
um sperantium in se. Quis est deus preter dominum et quis fortis pre-
accinxit ter deum nostrum. Deus qui me fortitudine et posuit imma-
culatam viam meam. Coequans pedes meos cervis et super
excelsa statuens me. Docens manus meas ad prelium et
componis quasi arcum ereum brachia mea. Dedisti michi cli-
peum salutis tue et dexteram tua confortavit me et mansue-
tudo tua multiplicavit me. Dilatabis gressus meos subtus
me et non deficient talia mei. Persequar inimicos meos
et comprehendam· comprehendam et non convertar donec consu-
mam eos. Cedam eos et non poterunt fugere cadent sub
pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad prelium incur-
vabis resistentes michi sub me. Inimicorum meorum dedisti
michi dorsum odientes me disperdidisti. Clamabunt et non erit
qui salvet ad dominum et non exaudiet eos. Delebo eos ut pul-
verem ante faciem venti ut lutum platearum proiciam eos.
Salvabis me a contradictionibus populi pones me in caput
gentium. Populus quem ignoravi serviet in auditione
auris obediet michi. filii alieni mentiti sunt michi filii alieni de-

fluent et contrehent in angustiis suis. Vivit dominus et bene
dictus deus meus et exaltabitur deus salutis mee. Deus qui
das vindictam mi et congregans populos sub me. Qui eripiat
me constitua me ab inimicis meis et a resistentibus in eleuas
me a viro iniquo liberabis me. Propterea confitebor tibi in genti
bus domine et nomini tuo psalmum dicam. Magnificanti salutes regis
sui et faciens misericordiam christo suo david et semini eius usque in seculum.
Ipse est fundamentum sancte ecclesie contra quem non cessabit protegere
Fundamentum spei et refugium pressure piissime deus sal
va nos ab inimicis et laqueis mortis ut assumpti de mul
titudine tribulationum exultantium deuotissime sancto nomini tu
o cum innocentie puritate psallamus. In finem psalmus ipsi david de ad
uentu christi per quem reseratur psalmus xviii ibi coniungit nouum et vetus testamentum

Celi enarrant gloriam dei et opus manuum eius
annuntiat firmamentum. Dies diei eructat verbum et nox no
cti indicat scientiam. Non est sermo et non sunt verba quibus non
audiantur voces eorum. In omnem terram exiuit sonus eorum et in
fines orbis verba eorum. Soli posuit tabernaculum suum et ipse tamquam
sponsus procedens de thalamo suo exultauit ut fortis ad
currendam viam. A summitate celi egressus eius et cursus eius
usque ad summitatem illius nec est qui se abscondat a calore eius
Lex domini immaculata conuertens animas testimonium domini fi
dele sapientiam prestans paruulis. Precepta domini recta letifican
tia corda mandatum domini lucidum illuminans oculos. Timor do
mini sanctus permanens in secula iusticia vera iustificata in semet
ipsis. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum et
dulciora super mel et fauum. Nam et seruus tuus
docebit ea in custodiis eius al's in custodiendis eis fructus mul
tus. Errores quis intelligit ab occultis meis munda me. Et ab
alienis parce seruo tuo. Si non fuerint dominati mei
tunc immaculatus ero et emundabor a delicto maximo. Erunt
placentes sermones oris mei et meditatio cordis mei in con
spectu tuo domine fortitudo mea et redemptor meus. Cum ipse virgi
nalem vterum sit ingressus ut nobis regni pateret introitus

Piissime deus qui virginali thalamo egressus peccatores
liberatos ad patris dexteram conscendisti immensam
viam tuam expositam ut lege tua conuersi preceptis tuis
illuminati testimoniis eruditi ab occultis mentem et ab ali
enis viis emundari. P psalmus ipsi david propheta operante hortatur

Exaudiat te deus in die tribulationis protegat te nomen
dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto et de syon tueatur
te. Memor sit omnis sacrificii tui et holocaustum tuum pingue
fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum et omne consilium tuum con-
firmet. Letabimur in salutari tuo et in nomine dei nostri magnifica-
bimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas nunc cognovi
quoniam saluum fecit dominus christum suum. Exaudiet illum de celo sancto
suo in potentatibus salus dextere eius. Hii in curribus et hii in
equis nos autem in nomine domini dei nostri inuocabimus. Ipsi obligati
sunt et ceciderunt nos autem surreximus et erecti sumus. Domine
saluum fac regem et exaudi nos in die qua inuocauerimus te. Et
in ipso letamur et resurgemus et laboris preteriti immemores erimus
Imple domine petitiones nostras et tamquam pinguissimum holo-
caustum nos assume ut non inimicorum curribus obliga-
ti salutaris tui opitulatione letemur. Per. In finem psalmus ipsi david de
Domine in uirtute tua in fortitudine regno christi et euersione iudeorum
tua letabitur rex et in salutari tuo exultabit uehementer. De-
siderium cordis eius dedisti ei et uoluntate labiorum eius non
fraudasti eum. Quoniam preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis.
Posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Uitam pe-
tiit a te et dedisti ei longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi.
Magna est gloria eius in salutari tuo gloriam et decorem inpo-
nes super eum. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi letificabis
eum in gaudio cum uultu tuo. Quoniam rex sperat in domino
et in misericordia altissimi non commouebitur. Inueniatur manus tua omnibus i-
nimicis tuis dextera tua inueniat omnes qui te oderunt. Pones eos
ut clibanum ignis in tempore uultus tui dominus in ira
sua conturbabit eos et deuorabit eos ignis. Fructum eorum de
terra perdes et semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinauerunt
in te mala cogitauerunt consilia que non potuerunt stabili-
re. Quoniam pones eos dorsum in reliquiis tuis preparabis uultum eorum. Ex-
altare domine in uirtute tua cantabimus et psallemus uirtutes
tuas. Et ipse de baratro infernali puniendos tradet impios iustos
Benedic nos domine benedictionibus que collocabit in regno celesti uictores
dulcedinis et comple tibi desiderium nostrum planctu ut dum
exaltamus uirtutes tuas suaui modulatione concinimus longitudine
uite perpetue consequamur. In finem psalmus ipsi david de assumptione uel
Deus susceptione matutina seu pro cerua matutina de christi passione
deus meus respice in me quare me dereliquisti longe a salute mea uer-
ba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem et non exaudies
et nocte et non ad insipientiam michi. Tu autem in sancto habitas

laus israel In te confisi sunt patres nostri confisi sunt et salua
sti eos. Ad te clamauerunt et salui facti sunt. In te sperauer
unt et non sunt confusi. Ego autem vermis sum et non ho
mo obprobrium hominum et despectio plebis. Omnes videntes me
subsannabant me locuti sunt labiis mouerunt caput. Co
fugit ad dominum saluet eum liberet eum quoniam vult eum. Tu autem pro
pugnator meus ex utero fiducia mea ab uberibus matris me
e. In te proiectus sum ex vulua de ventre matris mee
deus meus es tu. Ne longe fias a me quoniam tribulatio pro
xima est quoniam non est adiutor. Circumdederunt me vituli multi
tauri pingues vallauerunt me. ~~a patre~~ Aperuerunt
super me os suum quasi leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effu
sus sum et separata sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum sicut
cera liquescens in medio ventris mei. Aruit velut testa for
titudo mea et lingua mea adhesit faucibus meis alias pala
to meo et in puluerem mortis deduxisti me. Circumdederunt
me venatores consilium pessimorum vallauit me. Foderunt
manus meas et pedes meos numerauerunt omnia ossa mea, que
ipsi inspicientes viderunt in me. Diuiserunt vestimenta mea sibi
et super vestimentum meum miserunt sortem. Tu autem domine
ne longe fias. fortitudo mea et auxilium meum festina. Erue
a gladio animam meam et de manu canis solitariam meam
Salua me ex ore leonis et de cornibus vnicornium exaudi
me. Narrabo nomen tuum fratribus meis in medio ecclesie laudabo
te. Qui timetis dominum laudate eum omne semen iacob glorifi
cate eum et metuat eum omne semen israel. Quoniam non despexit nec
contempsit modestiam pauperis et non abscondit faciem suam
ab eo et cum clamaret ad eum exaudiuit eum. Apud te laus mea
in ecclesia magna vota mea reddam in conspectu timentium eum
Comedent pauperes et saturabuntur laudabunt dominum qui requirunt
eum viuent corda eorum in seculum seculi. Quia recordabuntur et con
uertentur ad dominum vniuersi fines terre et adorabunt coram eo vni
uerse cognationes gentium. Quia domini est regnum et ipse
dominabitur gentibus. Comederunt et adorauerunt omnes
principes terre ante faciem eius. curuabunt genu suo omnes
qui descendunt in puluerem. et anima mea ei viuet. et semen
seruiet ei. narrabitur domino generatio seculi. Veniet et annun
ciabitur domino iusticia eius populo qui nascetur quem fecit
dominus. Narrabitur domino in generatione ventura et annunciabunt
iusticiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus Ex. ipe

non existente carne resurrexisset et nobis spem resurgendi contulit
Fortitudo omnium deus fortissime salua populum tuum a descenden
tibus in lacum et ita nos concede in templo sancto tuo vnani
miter nocte ac die laudis tue meditationes ut cum presentem
tuam proximis ore proferimus corde teneamus. ps. ipsi dd.
uid in consummatione tabernaculi. meus [illegible] archa posita (?) [illegible]
Christus ipse tunc fixus clauis vestimenta sua sortem presersit ut scis
sione careamus et nos in ipso diligentius oratio [illegible]
Caput meum deus qui propter nos descendens in veteris [illegible]
ligno confossus clauo vestimentis insuper sorte diuisis surrexisti
liber ab inferis precamur ut huius commercii non immemor sis
populi tui ab ore leonis ereptor qui fuisti patribus quondam in
te sperantibus liberator. psalmus ipsi dauid. Sequitur
Dominus pascit me et nichil deerit michi in loco pascue ibi me col
locauit. In pascuis herbarum actinauit. Super aquas re
fectionis educauit me. Animam meam refecit. duxit me per
semitas iustitie propter nomen suum. Sed si ambulauero in valle
mortis non timebo mala quoniam tu mecum es. Virga tua et ba
culus tuus ipsa consolabitur me. Pones coram me mensam
ex aduerso hostium meorum. Impinguasti in oleo caput meum et
calix meus inebrians quam preclarus est. Sed et benignitas
et gratia subsequetur me omnibus diebus uite mee. Et habita
bo in domo domini in longitudine dierum. Christus ipse ecclesie sue
etiam preparat pascua ut famem quam patimur in presenti etiam supple
at habundantia
Rege nos deus suauibus bonis tuis re
fectionibus ut etiam tabernaculi habitatione percepta pleni
tudine perhennis populi glorietur. In finem ps. ipsi dd. in prima sab
bati sub figura populi iudicii de babilonia captiuitate reuersi sub
zorobabel duce et iesu sacerdote
Domini est terra et plenitudo eius. Quia ipse super maria fundauit
orbem et habitatores eius. Quis ascendit in montem
eum et super flumina stabiliuit eum. Quis ascendit in montem
domini aut quis stabit in loco eius. Innocens manibus et
mundo corde qui non exaltauit frustra animam suam et non
iurauit dolose. Accipiet benedictionem a domino et misericordiam a deo
salutari suo. Hec est generatio querentium dominum querentium faciem
dei iacob. Leuate porte capita vestra et eleuamini porte
eternales et ingredietur rex glorie. Quis est iste rex glorie
et dominus fortis et potens fortis in prelio. Leuate porte
capita vestra et eleuamini porte eternales et ingredie
tur rex glorie. Quis est iste rex glorie dominus exercituum ipse est
rex glorie sempiterne. Christus ipse ecclesiam suam immobili dispo
sitione stabiliat ne mundi fluctus huius seculi peruertat. oratio

Stabilitor terre deus cui cuncta plenitudo mundi deservit.
desertis nos in innocentiam vite ut possimus te premio
in montem sanctificationis ascendere. In fine ps. ipi dd' canticum
Ad te domine animam meam levavi deus meus in te sum
fisus ne confundar ne letentur inimici mei. Sed universi q
expectant te non confundentur confundantur qui iniqua gerunt frustra. V
ias tuas domine ostende michi et semitas tuas doce me. Deduc me
in veritate tua et doce me quia tu es deus salvator meus te ex
pectavi tota die. Recordare miserationum tuarum domine et mi
sericordiarum tuarum que a seculo sunt. Peccatorum [?] ado
lescentie mee et scelerum meorum ne memineris. Se
cundum misericordiam tuam recordare mei tu propter bonitatem tuam
domine. Bonus et rectus dominus propterea docebit peccatores in vi
a. Deducet mansuetos in iudicio docebit modestos viam su
am. Omnes semite domini misericordia et veritas hiis qui custodiunt
pactum eius et testificationem eius. Propter nomen tuum domine pro
piciare iniquitati mee quia grandis est. Quis est iste vir qui ti
met dominum quem docebit in via quam elegit. Anima eius in bo
nis commorabitur et semen eius hereditabit terram. Secretum
domini timentibus eum et pactum suum ostendit illis. Oculi mei sem
per ad dominum quia ipse educet de reti pedes meos. Respice
in me et miserere mei quia solus et pauper sum ego. Tribulationes
cordis mei multiplicate sunt de angustiis meis educ me deus
meus. Vide afflictionem meam et laborem meum et porta omnia
peccata mea. Vide inimicos meos quia multiplicati sunt et odio
iniquo oderunt me. Custodi animam meam et libera me non
confundar quia speravi in te. Simplicitas et equitas servabunt me
quia expectavi te. Redime deus israel ex omnibus angustiis suis.

Libera nos domine ab omnibus angustiis nostris mitissime deus
qui ad te animas nostras erigimus obliviscere quesumus delicta iuve
ntutis et ignorantie priores et si quid ignoranter commisimus cleme
nter ignosce.

Iudica me deus quoniam in simplicitate mea ego ambulavi et in
domino confidens non deficiam. Proba me domine et tempta me
Ure renes meos et cor meum quia misericordia tua in conspectu
oculorum meorum est et ambulavi in veritate tua. Non sedi cum viris
vanitatis et cum superbis non ingrediar. Odivi ecclesiam pessimo
rum et cum iniquis non sedebo. Lavabo in innocentia manus meas
et circumdabo altare tuum domine. Ut et clara voce predicem laudem

et narrem omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitacionem
domus tue et locum tabernaculi glorie tue. Ne auferas cum
peccatoribus animam meam et cum viris sanguinum vitam me-
am. In quorum manibus iniquitates sunt dextera eorum
repleta est muneribus. Ego autem in simplicitate mea ingre-
diar redime me et miserere mei. Pes meus stetit in direc-
to in ecclesiis benedicam domino.

Largire domine misericordiam tuam famulis supplicantibus nob-
is tua veritate devotis ut actibus innocentie restitutis ab
impiis liberari mereamur.

Dominus lux mea
et salutare meum quem timebo. Dominus for-
titudo vite mee quem formidabo. Dum ap-
propinquarent in maligni ut comedant car-
nem meam. Hostes mei et inimici mei
ipsi impegerunt et ociderunt. Si steterint
adversum me castra non timebit cor meum. Si exsurrexit contra
me bellum in hoc ego confidam. Unam petii a domino hanc requiram
ut habitem in domo domini omnibus diebus vite mee. Ut vide-
am pulcritudinem domini et attendam templum eius. Abscondit
me in umbra sua in die pessima abscondit me in secreto
tabernaculi sui in petra exaltabit me. Nunc ecce exaltavit caput
meum super inimicos meos qui sunt in circuitu meo. Et immo-
labo in tabernaculo eius hostiam iubili cantabo et psallam
domino. Audi domine vocem meam qua invocavi te miserere mei et
exaudi me. Tibi dixit cor meum quesivit vultus meus faciem
tuam faciem tuam domine requiram. Ne abscondas faciem
tuam a me ne declines a servo tuo in furore tuo adiutor me-
us fuisti. Ne derelinquas me et ne dimittas me deus saluta-
ris meus. Pater enim meus et mater mea dereliquerunt me dominus
autem collegit me. Ostendit michi domine viam tuam et
deduc me in semita recta propter insidiatores meos. Ne tra-
das me domine in animas tribulantium me quia insurrexerunt con-
tra me testes falsi et aptum meditatum. Ego autem credo quod videam
bona domini in terra viventium. Expecta dominum et confortare
et roboretur cor tuum sustine dominum.

Defende nos a castris et
despectis inimici adiutor omnium deus ut in domus tue per-
petuitate diu ... vultum tuum suscipe spirituali contemplatione
mereamur. Ad te domine clamavi fortis
r meus ne obsurdescas michi. Ne forte tacente te

ni pereris simi cu̅ hys qui descendunt in lacu. Exaudi domine dep
cationem meam cum clamauo ad te. cum eleuauo manus meas
ad templum sanctum tuum. Ne tradas me cu̅ impys et cu̅ operanti
bus iniquitatem qui loquuntur pacem cu̅ amicis suis et
est malum in corde eorum. Da eis secundum opus suum et secundum mala
adinuentionum suarum. Secundum opus manuum suarum da eis redde
eis retributionem ipsorum. Quoniam non intelligunt in opera domini et
opus manuum eius destrues eos et non edificabis eos. Benedi
ctus dominus quia audiuit vocem deprecationis mee et in ipso con
fisum est cor meum et adiutus sum. Et refloruit caro mea et ex vo
luntate mea confitebor illi. Dominus fortitudo mea robur saluta
rium christi sui est. Salua populum tuum et benedic hereditati tue et pasce
eos et subleua usque in sempiternum
Fortitudo omnium deus fortis
Domine salua populum tuum a descendentibus in lacum et ita nos co
rde in templo sancto tuo perhenniter nocte ac die laudis tue me
ditationes deprome ut qui pacem tuam proximis ore profe
rimus corde teneamus Per
Afferte domino filios
Sanctum afferte domino gloriam et imperium. Afferte domino gloriam no
mini eius adorate dominum in decore sancto. Vox domini super aquas deus
glorie maiestatis intonuit dominus super aquas multas. Vox domini in
fortitudine vox domini in decore. Vox domini confringentis cedros et co
fringet dominus cedros libani. Et dispergit eas quasi in hyemem vitulum
et Syon quasi filius rinocerontis. Vox domini diuidentis flammam ignis
vox domini parturire faciens desertum parturire faciet dominus desertum
cades. Vox domini obstetricantis ceruos et reuelans saltus in templo eius
omnes loquuntur gloriam. Dominus diluuium inhabitat et sedebit dominus
rex in eternum dominus fortitudinem populo suo dabit dominus benedicet populum
suum in pace
Dona domine virtutem populo tuo et effice nos templum
dispositi ut tibi de corde puro holocaustum acceptabile preparemus

Exaltabo te domine quoniam suscepisti me et non delectasti inimicos meos
super me. Domine deus meus clamaui ad te et sanasti me. Domine
eduxisti de inferno animam meam saluasti me a descendentibus in
lacum. Psallite domino sancti eius et confitemini memorie sanctitatis eius
Quoniam ira in indignatione eius et vita in voluntate eius. Ad ve
speram demorabitur fletus et ad matutinum leticia. Ego autem dixi in ha
bundantia mea non commouebor in eternum. Domine in voluntate tua
prestitisti decori meo virtutem. Auertisti faciem tuam a me et factus sum conturbatus. Ad te domine cla
mabo et ad deum meum deprecabor. Que vtilitas in sanguine meo

dum descendero in corruptionem. Numquid confitebitur tibi pulvis
aut annunciabit veritatem tuam. Audi domine et miserere me
i et iuva domine esto michi. Convertisti planctum meum in gaudium
m. Solvisti saccum meum et vinxisti me leticia. Ut laudet te
gloria mea et non taceam domine deus meus in sempiternum con
fitebor tibi
Susceptor animarum clementissime [illegible]
Delectari inimicos meos super nos [illegible] tua dextera dex
tera ut confuso placatu nostro in gaudium [illegible] sempiternum te
iugiter extollamus
In te domine speravi non confundar in eternum in iusticia tua
salva me. Inclina ad me aurem tuam velociter libera
me. Esto michi in lapidem fortissimum et in domum mu
nitam ut salves me. Quia petra mea et munitio mea tu es
propter nomen tuum dux michi eris et enutries me. Edu
ces me de rethi quod absconderunt michi quia tu fortitudo
mea es. In manus tua commendo spiritum meum redemisti me domine
deus veritatis. Odisti custodientes vanitatem frustra ego
autem in domino confisus sum. Exultabo et letabor in misericordia
tua quia vidisti ~~miseriam~~ afflictionem meam cognovisti tribula
tiones anime mee et non conclusisti me in manu inimici
statuisti pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor caligavit
in furore oculus meus anima mea et venter meus. Quia consumpte
sunt in merore vite mee et anni mei in gemitu infirmata
est in iniquitate fortitudo mea et ossa mea contabuerunt.
Apud omnes hostes meos factus sum opprobrium vicinis meis et
timor notis meis qui videbant me in plateis fugiebant a
me. Oblivioni traditus sum quasi mortuus a corde factus sum
sicut vas perditum. Audivi enim opprobrium multorum et congrega
tiones in circuitu. Cum inirent consilium adversum me et ut au
ferrent animam meam cogitaverunt. Ego autem in te speravi
domine dixi deus meus es tu. In manu tua tempora mea libe
ra me de manu inimicorum meorum et persequentium me. Illumi
na faciem tuam super servum tuum et salva me in misericordia tua. Do
mine non confundar quoniam invocavi te confundantur impii ta
ceant in inferno. Muta fiant labia mendacii que loquuntur adversus
iustum iniqua vetera superbia et despectione. Quam multa e
bonitas tua quam abscondisti timentibus te operatus es speranti
bus in te in conspectu filiorum hominum. Abscondes eos in protectio
ne vultus tui a duricia viri abscondes eos in umbra a contradictio
ne linguarum. Benedictus dominus qui mirabilem fecit misericordiam suam
in civitate munita circumstantis. Ego autem dixi in stupore
meo proiectus sum de conspectu oculorum tuorum. Ergo exaudisti
vocem deprecationis mee cum clamarem ad te. Diligite

77

153.

dominum omnes sancti eius fideles requiret dominus et retribuet hiis qui habunda
nter faciunt superbiam. Confortamini et roboretur cor vestrum omnes
qui expectatis dominum.

Immensam multitudinem dulcedinis tue domine suppli
[illegible] ut omni veritatem tuam regnique timorem
[illegible] superbie conterentes.

Beati quorum [illegible] iniquitates et absconditi sunt
peccata. [illegible] homo cui non imputavit dominus iniquita
tem nec est in spiritu eius dolus. Quoniam tacui inveteraverunt ossa me
a dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte gravata est super me manus
tua conversus sum in erumpna mea dum configitur spina. Delictum
meum cognitum tibi feci et iniusticiam meam non abscondi. Dixi confitebor adversum me iniusticiam meam
domino et tu remisisti impietatem peccati mei. Pro
hac orabit ad te omnis sanctus in tempore oportuno. Verumtamen
in diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt. Tu es refugium
meum a tribulatione que circumdedit me exultatio mea erue me a circumdantibus
me. Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris
firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus
quibus non est intellectus. In camo et freno maxillas
eorum constringe qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris spe
rantem autem in domino misericordia circumdabit. Letamini in domino et
exultate iusti et gloriamini omnes recti corde.

Sancte domine expiatis delictis beatitudinem te confessis tribu
is exaudi nostra precantis famulis et confracto peccati aculeo spirituali
nos exultatione corrobora.

Exultate iusti in domino rectos decet collaudatio. Confitemini domino
in cythara in psalterio decem cordarum psallite illi. Cantate ei
canticum novum bene psallite ei in vociferatione. Quia rectum
est verbum domini et omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et
iudicium misericordia domini plena est terra. Verbo domini celi firma
ti sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Congregans sicut
in utre aquas maris ponens in thesauris abyssos. Time
at dominum omnis terra ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes or
bem. Quoniam ipse dixit et facta sunt ipse mandavit et creata sunt. Dominus
dissipat consilia gentium reprobat autem cogitationes populorum
et reprobat consilia principum. Consilium autem domini in eternum manet cogitationes cordis eius in
generatione et generationem. Beata gens cuius est dominus deus
eius populus quem elegit in hereditatem sibi. De celo respexit

dominus vidit omnes filios adam. De firmissimo solio suo pro
spexit super omnes habitatores terre. Fingens pariter corda eorum
intelligens omnia opera eorum. Non saluabitur rex per [illegible]
ne exercitus nec fortis liberabit in multitudine virtutis. Fal
lax equus ad salutem in multitudine virtutis sue non sal
uabitur. Ecce oculi domini super timentes eum et in eis qui sperantes
in misericordia eius. Et eruet de morte animas eorum et alat
eos in fame. Anima nostra expectabit dominum quoniam adiutor noster
et clipeus noster est. In ipso enim letabitur cor nostrum et in nomine
sancto eius sperauimus. Fiat misericordia tua domine super nos sicut spe
rauimus in te. Or[atio] Ipse qui est vnus deus patris et celorum virtutes
per ipsum firmate sunt nobis quoque conferat opibus stabilitatem
Pasce domine plebem tuam in fame verbi tui et eripe
animas nostras de morte peccati ut repleti misericordia tua iustorum
gaudiis aggregari mereamur. Ps[almus] ipsi david cum mutavit vultum
suum coram achis alias abymelech rege geth et dimisit eum
Benedicam dominum in omni tempore et abiit. Primi regum xxi°
semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima
mea audiant mites et letentur. Magnificate dominum me
cum et exaltemus nomen eius pariter. Quesiui dominum et
exaudiuit nos ex omnibus angustiis nostris liberauit nos
Respicite ad eum et vultus vestri non confundentur. Hic pauper
clamauit et dominus exaudiuit eum et de omnibus tribulationibus
saluauit eum. Circumdabit angelus domini in gyro timentes eum
et eruet eos. Gustate et videte quoniam bonus dominus beatus vir qui
sperat in eo. Timete dominum omnes sancti quoniam non est inopia timen
tibus eum. Leones indiguerunt et esurierunt querentibus autem
dominum non deerit omne bonum. Venite filii et audite me
timorem domini docebo vos. Quis est vir qui vult vitam dili
gens dies videre bonos. Custodi linguam tuam a malo et
labia tua ne loquantur dolum et fac bonum quere pacem et persequere
eam. Oculi domini ad iustos et aures eius ad clamorem eorum
Vultus domini super facientes mala ut perdat de terra memoriam
eorum. Clamauerunt iusti et dominus exaudiuit eos et ex omnibus
tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxta est dominus contri
tis corde et contritos spiritu saluabit. Multe tribulationes iu
sti et de omnibus illis liberauit eum dominus. Custodit dominus
omnia ossa eius vnum ex hys non confringetur. Interficiet impium
malicia et odientes iustum culpabuntur. Redimet dominus animas
seruorum suorum et non peribunt sperantes in eo. Or[atio] In

Iustos in tribulationibus laborantes angelica visitat conso-
latione et totius creature lacione et tenebrarum illuminac-
Ad pectorem domine emitte angelum tuum in circuitu meo cu-
stodire me in via a morte peccatorum pessima libera animam meam
Iudica domine adversarios meos pugna contra Ps xxxiiii
impugnantes me. Apprehende scutum et hastam et con-
surge in adiutorium mihi. Effunde vagina gladium et preoccupa ex
adverso persequentes me. Dic anime mee salus tua ego sum. Confun-
dantur et revereantur querentes animam meam. Convertantur retror-
sum et confundantur qui querunt mala mihi. Fiant sicut pul-
vis a facie venti et angelus domini impellat (impleat) eos. Fiat via illorum
tenebre et lubricum et angelus domini persequatur eos. Quia fru-
stra absconderunt michi insidias laqueis sui sine causa foderunt
foveam anime mee. Veniat ei calamitas quam ignorat et re-
the suum quod abscondit comprehendat eum et cadat in laqueum.
Anima autem mea exultabit in domino letabitur in salute sua.
Omnia ossa mea domine quis similis tui eruens inopem a va-
lidiore et pauperem ac mendicum a violento. Surgentes testes
iniqui que nesciebam interrogabant me. Reddebant mihi ma-
la pro bono sterilitatem anime mee. Ego autem cum infirma-
rer ab eis induebar cilicio humiliavi in ieiunio animam
meam et oratio mea in sinum meum convertebatur. Quasi ad amicum quasi
ad fratrem meum sic ambulabam quasi lugens mr ma tristis sic m
humiliabar. Et in infirmitate mea letabantur et congregabantur collecti
sunt adversum me percutientes et nesciebam. Stridentes et non
tacentes. In simulatione verborum fictorum frendebant contra me den-
tibus suis. Domine quanta tu vidisti converte animam meam a
calamitatibus suis a leonibus solitariam meam. Confitebor tibi
in ecclesia grandi in populo ~~forte~~ forti laudabo te. Non letentur sup-
per me inimici mei mendaces odientes me frustra connuentes
oculo. Non enim pacem loquuntur sed in rapina terre in verba suum
dolenta cogitant. Et dilataverunt super me os suum dixerunt
vah vah viderunt oculi nostri. Vidisti domine ne taceas domine
ne elongeris a me. Exurge et vigila in iudicium meum deus
meus et domine in causa mea. Iudica me secundum iusticiam
meam domine deus meus ne insultent mihi. Ne dicant in corde suo eu-
ge anime me et ne dicant absorbuimus eum. Confundantur et rever-
eantur pariter qui letantur in afflictione mea. Induantur con-
fusione et reverentia qui magnificantur super me. Gaudeant et le-
tentur qui volunt iusticiam meam et dicant magnificetur dominus
qui volunt pacem servi tui. Et lingua mea meditabitur iusticiam

tuam tota die laudem tuam. Et ipse spiritualibus armis
nos defendat et spiritualibus operibus nos intentos inveniat.
Protector et salus animae meae esto deus o [illegible] nos [illegible]
et scuto [illegible] [illegible]
stre necessitatis [illegible] [illegible] [illegible]
Dixit iniustus ut delinquat in semetipso [illegible] [illegible] psalmus david
impii in medio cordis sui [illegible] [illegible]
oculos eius. Quia dolose [illegible] [illegible]
niret et iniquitatem suam [illegible] [illegible]
iniquitas et dolus. Noluit intelligere [illegible] [illegible]
tatem cogitavit in cubili suo. Astitit [illegible] [illegible] malitiam
autem non odivit. Domine in caelo misericordia tua et veritas tua us-
que ad nubes. Iustitia tua sicut montes dei iudicia tua abyssus
multa. Homines et iumenta salvabis domine. Quemadmodum multiplicasti misericordiam
tuam deus. Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt. Ine-
briabuntur ab ubertate domus tuae et torrente voluptatis tuae
potabis eos. Quoniam apud te est fons vitae et in lumine tuo videbimus
lumen. Praetende misericordiam tuam scientibus te et iustitiam tuam
his qui recto sunt corde. Non veniat mihi pes superbiae et manus pec-
catoris non moveat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem ex-
pulsi sunt nec potuerunt stare. Et ipse sit fons
vitae et lumen indeficiens et vera via ad vitam perpetuam tribuat.
Clarificata nos caelesti misericordia fons et origo luminis volentibus
superne deus ut ubertate domus tuae repleti omnem iniquita-
tem et dolum cum procacitate pedis superbiae renuamus.
Noli aemulari in malignantibus neque psalmus ipsi david
aemulatus fueris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam faenum velociter
arescent et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et
fac bonitatem et inhabita terram et pasceris in divitiis eius. Delectare in
domino et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela domino
viam tuam et spera in eum et ipse faciet.
Et educet quasi lumen iustitiam tuam et iudicium tuum tamquam
meridiem. Subditus esto domino et ora eum. Noli aemulari in
eo qui prosperatur in via sua in homine faciente in-
iustitias. Desine ab ira et derelinque furorem noli aemulari
ut maligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur sustinentes
autem dominum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc pusillum et non
erit peccator et quaeres locum eius et non invenies. Mansueti autem
hereditabunt terram et delectabuntur in multitudine pacis. Observabit
peccator iustum et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem
irridebit eum quoniam prospicit quod veniet dies eius. Gladium eva-
ginaverunt peccatores intenderunt arcum suum ut deiciant pauperem
et inopem ut trucident rectos corde. Gladius eorum

ingrediatur cor eorum et arcus eorum confringatur. Melius est par-
uum iusto super diuitias impiorum multas. Quoniam brachia impiorum
confringentur; subleuat autem iustos dominus. Nouit dominus di-
es immaculatorum et hereditas eorum in eternum erit. Non confunden-
tur in tempore malo et in diebus famis saturabuntur. Quia im-
pii peribunt et inimici domini gloriantes ut [illegible] con-
sumentur sicut fumus consumentur. Fenus accipit impius et
non reddet; iustus miseretur et tribuit. Quia qui benedicti
fuerint ab eo hereditabunt terram et qui maledicti fuerint
interibunt. A domino gressus uiri firmantur et uiam eius uolet. Cum
ceciderit non allidetur quia dominus sustentat manum suam.
Puer fui quidem et senui et non uidi iustum derelictum, nec se-
men eius querens panem. Tota die donat et commodat et
semen eius in benedictione est. Recede a malo et fac bonum
et inhabita in sempiternum. Quia dominus diligit iudicium et non
derelinquet eum in manu eius et non condempnabitur cum iudicatur.
Expecta dominum et custodi uiam eius et exaltabit te ut possi-
deas terram; cum interibunt impii uidebis. Vidi impium robu-
stum et fortissimum sicut indigenam uirentem. Et transi-
ui et ecce non erat et quesiui et non est inuentus. Custodi
simplicitatem et uide rectum, quia erit in extremum uiro pax.
Preuaricatores autem peribunt pariter et nouissima impi-
orum peribunt. Salus iustorum a domino fortitudo eorum in tempore
tribulationis. Et auxiliabitur eis dominus et saluabit eos et e-
ripiet eos ab impiis et saluabit eos quia sperauerunt in eum.
Cum ipse sit salus in se sperantium nec titubemus cum malos in
Beatitudo omnium iustorum. malis florere conspicimus.
Deus nostra merita · qui sanctos tuos non derelinquis in fame
nec in stadio tribulationum superari permittis, presta ut ea
dextera nos munias quam illis merentibus protendisti.
Domine ne Psalmus ipsi dauid in memoratione de die sabbati
in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias
me. Quia sagitte tue infixe sunt mihi et tetigit me manus
tua. Non est sanitas in carne mea a facie indignationis
tue non est pax ossibus meis a facie peccati mei. Quia ini-
quitates mee transierunt uenerunt super caput meum quia
sicut honus graue grauate sunt. Computruerunt et tabuerunt ci-
catrices mee a facie insipientie mee. Afflictus sum et curua-
tus sum nimis tota die merens ambulabam. Quia lumbi mei
impleti sunt ignominia et non est sanitas in carne mea. Euigi-
laui et afflictus sum nimis rugiebam a gemitu cordis
mei. Domine in conspectu tuo omne desiderium meum et ge-

gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum fluctuans
dereliquit me fortitudo mea et lux oculorum meorum et ipsa non
est mecum. Amici mei et proximi mei quasi contra me appropinquaverunt et
cum steterunt et vicini mei longe steterunt. Et vim faciebant qui que-
rebant animam meam et investigantes michi mala loque-
bantur insidias et dolos tota die meditabantur. Ego autem
quasi surdus non audiebam et quasi mutus non aperiens os suum. Et
citum quasi homo non audiens et non habens in ore suo redar-
gutiones. Quoniam in te domine speravi tu exaudies me do-
mine deus meus. Quia dixi ne forte insultent [illegible] et cum vacilla-
verint pedes meos super me magnificaverunt. Quia ego ad pla-
gas paratus sum et dolor meus contra me est semper. Quoniam
iniquitatem meam annunciabo et confitebor; sollicitus ero pro
peccato meo. Inimici autem mei vivent et confortati sunt
et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Et qui retribuunt
malum pro bono detrahebant michi quoniam sequebar bonitatem. Ne de-
relinquas me domine deus meus ne elongeris a me. Festi-
na in adiutorium meum domine deus salutis mee. Ex tempore
passionis a suis sit delictus et protectione divina consolato
Remitte domine salutare tuum infirmitatibus meis vulnerum
qualitatem potentissime medicator ut omnem gemi-
tum dolorem que nunc coram te deplorantes valeamus cu-
rare insultationes adversantium viciorum. In finem canticum [illegible] can-
Dixi custodiam vias ticum ipsi david pro idithum
meas ut non delinquam in lingua mea. Custodiam
os meum silentio dum esset impius coram me. Ob-
mutui silentio tacui de bono et dolor meus
conturbatus est. Incaluit cor meum in medio
mei in meditatione mea incensus sum igne
locutus sum in lingua mea. Notum fac michi domine finem
meum et mensuram dierum meorum que sit ut sciam quid desit
michi. Ecce breves posuisti dies meos et vita mea quasi non
sit in conspectu tuo. Omnis enim vanitas omnis homo
subsistens. Tantum tamen in ymagine ambulat homo
cum frustra turbatur congregat et ignorat cui dimittit ea
Nunc ergo quid expecto domine prestolatio mea tu es ab
omnibus iniquitatibus meis libera me obprobrium stulto
ne ponas me. Obmutui et non aperui os meum quia
tu fecisti tolle a me plagas tuas a contritione manus tue e-
go consumptus sum. Ob increpationibus pro iniquitate
corripuisti hominem. Et posuisti quasi tineam de-
siderabilia eius verumtamen vanitas omnis homo semper

[E]xaudi orationem meam domine et clamorem meum exaudi. Ad
lacrimam meam ne obsurdescas quia aduena ego sum apud
te et peregrinus sicut omnes [illegible] p[at]res [illegible] ante quam va
dam et amplius [illegible] *Ce. propter iniquitates meas nos corripi*
[illegible] at ut a peccatorum maculis nos abstineat
Custodi domine [illegible] inquantum in via ut in meditationibus
[illegible] [illegible] et thezaurizemus in seculo q.
[illegible] [illegible] in toto corde *In fine ps ipsi david*
[illegible] [illegible] et inclinatus est ad me et au
Expectans expectavi [illegible] Et eduxit me de lacu sorditatis fao
[illegible] clamorem meum [illegible] super petram pedes meos et stabili
vit et de luto [illegible] et statuit canticum novum laud
vit gressus meos. Et dedit in ore meo canticum [illegible] novum laud
deo nostro. Videbunt multi et timebunt et sperabunt in domino. Beatus vir
qui posuit confidentiam suam deum et non est ausus ad superbias po
pas quae in medaciis. Multa fecisti tu domine deus mirabilia tua et cogi
tationes tuas pro nobis. Non invenimus domine qui similis sit tibi
si narrare voluero et numerare plura sunt quam ut narrari queant. Victi
mam et oblationem non indiges aures fodisti michi. Holocaustum etiam
pro peccato non postulasti. Tunc dixi ecce venio in volumine libri
scriptum est de me. Ut facerem tibi domine deus meus placitum volui et
legem tuam in medio ventris mei. Annuntiavi iustitiam
tuam in ecclesia multa ecce labia mea non prohibebo domine tu
scisti. Iustitiam tuam non abscondi in medio cordis mei fidem
tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et ve
ritatem tuam in ecclesia multa. Tu domine non prohibeas misericordias tuas
a me misericordia tua et veritas tua iugiter servabunt me. Circumdederunt
me mala quorum non est numerus comprehenderunt me iniquitates me
e et non potui videre. Multiplicati sunt super capillos capitis mei et
cor meum dereliquit me. Placeat tibi domine ut liberes me domine
ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur simul qui
querunt animam meam ut auferant eam. Convertantur retror
sum et confundantur qui volunt michi mala. Ferant post confusionem
suam qui dicunt michi euge euge. Gaudeant et letentur in te qui querunt
te. Dicant iugiter magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum.
Ego autem sum egenus et pauper dominus sollicitus est pro me. Ad
iutor meus et salutaris meus tu es deus meus ne moreris. *Ce in ca*
pite veteris scripture ut mandata discamus vitare conflictus
Expectatio unica famulorum tuorum domine que venturum
in me caput libri principalis edocuit inserere praeceptam legem
tuam in medio cordis mei ut tuas iustitias nuntiantes ab in
imicitibus [illegible] eruditam [illegible] *In fine ps ipsi david ut*
intellectus david legendus ad lectionem ysaye prophete

Beatus qui cogitat de paupere in die malo saluabit eum dominus
Dominus custodiet eum et viuificabit eum et beatum faciat eum in ter-
ra et non tradet eum in animam inimicorum eius. Dominus opem
conforabit eum in lecto infirmitatis sue: universum stratum eius versasti
in egrotatione sua. Ego dixi domine miserere mei et sana animam
meam quia peccaui tibi. Inimici mei locuti sunt mala mihi quando mo-
rietur et peribit nomen eius. Et si ingrediebatur ut videret vana loq-
tur cor eius congregauit iniquitatem sibi et egrediebatur foras et loque-
batur. Simul aduersum me susurrabant omnes inimici mei contra
me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum constituebant sibi qui
numquid dormit neque addet ut resurgat. Et homo pacificus
meus in quo habui fiduciam qui manducabat panem meum
leuauit contra me plantam. Tu autem domine miserere mei et
leua me ut reddam eis. In hoc cognoui quod voluisti me quia
non insultabit inimicus meus mihi. Ego autem in simplici-
tate mea adiutus sum a te: statuisti me ante faciem tuam in
perpetuum. Benedictus dominus deus israel a seculo et usque in seculum
amen amen. Quia propter nos sit factus pauper ut sua paupertate
Nos scitos peccaminum nexibus indulto noster ditaret afflicto
Rex qui dignaris tibi insinuas diem malum si mens subse-
quitur egenis fer opem quesitus doloribus nostris ut cum carnalia
delicta dementer arguis medicinam anime placabilis largi-
aris qui cum tecum viuit etc. In finem intellectus filiis chore
Sicut arcola prata ad irrigationes aquarum sic anima me-
a sperata est ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum vi-
uentem quando veniam et apparebo ante faciem dei. Fuerunt
mihi lacrime mee panes per diem ac noctem cum dicitur mihi ubi
est deus tuus. Hec recordatus sum et effudi in me animam
meam quoniam veniam ad umbraculum. Transibo usque ad domum
dei in voce laudis et confessionis multitudinis festa celebra-
tis. Quare merens anima mea et conturbas me expecta deum
quia adhuc confitebor ei salutaribus vultus eius. Deus
meus in me ipso anima mea meretur propterea recordabor
tui de terra iordanis et hermonis de monte modico. Abyssus
abyssum inuocat in voce cataractarum tuarum. Et omnes gur-
gites tui et fluctus tui super me transierunt. Per diem mandauit
dominus misericordiam suam et in nocte canticum eius mecum oratio mihi
deo vite mee. Dicam deo petra mea quare oblitus es mei
quare tristis incedo affligente inimico. Cum me confri-
gerent in ossibus meis exprobrauerunt mihi hostes mei di-
centes ad me tota die ubi est deus tuus. Quare merens
anima mea et quare conturbas me. Expecta deum quoniam adhuc
confitebor ei salutaribus vultus mei et deus meus. Cum sitim

nirum sanctificatione sui baptismatis restingat ut ad se
Vultus tui salutare inuisitare eque inclinando solue pdict
anime sicientis fluuium ardentem sitim tribue quesumus ut
eius vestibuli latebras umbre pasti te requiramus et ipsi
sibi tu nata patris in tabernacula recipiamus Qui uiuis et
Iudica me deus et discerne In fine ps ipi dd als filys chore
causam meam de gente non sancta a uiro doloso
et iniquo eripe me Quia tu es deus fortitudo mea qua
re repulisti me et quare tristis incedo dum affligit me inimicus Emit
te lucem tuam et ueritatem tuam ipsa me deduxerunt et ad
duxerunt me ad montem sanctum tuum et ad tabernaculum tuum Et
introibo ad altare dei ad deum letitie et exultationis mee Et
confitebor tibi in cythara deus deus meus Quare tristis es ani
ma mea et quare conturbas me Spera in domino quoniam adhuc
confitebor ei salutare vultus mei et deus meus Deus ipse sit
lux mentis per quem directe gradientes peregrinum quoadusque in
Te fontem perpetuum luminis omnipotens deus celis conuenimur
inuocamus et quesumus ut emissa ueritate tua in cordibus
nostris noue nos lucis claritate perfundas In filys chore ad in-
Deus auribus nostris audiuimus patres nostri tellectum
nostri narrauerunt nobis Opus quod operatus es in diebus
eorum et in diebus antiquis Tua manus gentes de-
lesti et plantasti illos afflixisti populos et expulisti eos Non
enim in gladio suo possederunt terram neque brachium eorum salua
bit eos Sed dextera tua et brachium tuum et lux uultus tui qr
complacuisti eis Tu es ipse rex meus deus Precipe pro salu
tibus iacob In te hostes nostros uentilabimus in nomine tu-
o conculcabimus insurgentes aduersarios nostros Non enim in ar
cu meo confidam neque gladius meus saluabit me Quia sal
uasti nos de hostibus nostris et eos qui oderunt nos confudi
sti In deo laudabimur gaudebimus tota die et in nomine tu-
o in eternum confitebimur semper Verumtamen confudisti et pro
iecisti nos et non egredieris deus in exercitibus nostris Verti
sti terga nostra hostibus nostris et qui oderunt nos diripiebant sibi
nos Dedisti nos tanquam gregem ad deuorandum et in gen
tibus dispersisti nos Vendidisti populum tuum sine precio nec gran
dis fuit commutatio eorum Posuisti nos opprobrium uicinis
nostris subsannationem et derisum hys qui erant in circuitu
nostro Posuisti nos in similitudinem gentibus commotionem
capitis in tribubus Tota die confusio mea contra me

et ignominia faciei meae cooperuit me a voce exprobran
tis et blasphemantis a facie inimici et ultoris. Omnia
haec venerunt super nos et non sumus obliti tui nec mentiti
sumus in pacto in conspectu tuo. Non est conversum retro
cor nostrum nec declinaverunt gressus nostri a semita
tua. Quoniam deiecisti nos in loco draconum et operuisti nos
umbra mortis. Si obliti sumus nominis Dei nostri et expan
dimus manus nostras ad deum alienum. Nonne Deus inve
stigabit istud ipse enim novit cogitationes cordis. Quoniam
propter te mortificati sumus tota die reputati sumus ut grex occi
sionis. Consurge quare obdormis Domine evigila ne proicias
nos in sempiternum. Quare faciem tuam abscondis oblivi
sceris afflictionis et inopias angustias nostras. Quoniam incurvata
est in pulvere anima nostra adhesit in terra venter noster. Exurge au
xiliare nobis et redime nos propter misericordiam tuam. Cum nos ipsius
virtute simus liberati et manu sua forti in via nostra ambulantes
Exurge domine in auxilium nostrum et eripe nos ab opprobrio
draconum et qui conspicis patribus nostris miraculum gentium eter
nas vicisti a persecutoribus nostris vultus tui illuminatione
nos eripe cum tecum. In finem pro his qui commutabun
Eructavit cor me tur pro filiis Chore ad intellectum canticum pro
um verbum bonum dico ego opera mea regi. Lingua dilecto
mea stilus scribe velociter. Decore pulcrior es filiis hominum dif
fusa est gratia in labiis tuis propterea benedixit te Deus in eternum.
Accingere gladio super femur tuum fortissime gloria tua et decore tuo.
Decore tuo prospere ascende propter verbum veritatis et mansue
tudinem iustitiae docebit te terribiliter dextera tua. Sagittae tuae acu
tae populi sub te cadent in corda inimicorum regis. Thronus tu
us Deus in seculum et in eternum sceptrum equitatis sceptrum regni tui.
Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem propterea unxit te Deus
Deus tuus oleo exultationis prae participibus tuis. Murra et
stacten et cassia in cunctis vestimentis tuis de domibus eburne
is quibus letificaverunt te. Filiae regum in honore tuo stetit
coniux in dextera tua in diademate auro. Audi filia et vide
et inclina aurem tuam et obliviscere populum tuum et domum patris
tui. Et concupiscet rex decorem tuum quia ipse est dominus Deus tuus
et adora eum. Et filiae fortissimi in muneribus faciem tuam
deprecabuntur principes divites populi. Omnis gloria filiae regis intrin
secus fastus aureis vestita est. In scutulatis ducetur ad regem
virgines sequuntur eam amicae eius ducentur illi. Ducentur in leti
tiis et exultatione ingredientur thalamum regis. Pro patribus

tuis erunt tibi filii pones eos principes in universa terra. Recor-
dabor nominis tui in omni generatione et generatione. Propter-
ea populi confitebuntur tibi in seculum et in eternum. Cum ipse speciosus
pre filiis hominum [illegible] ecclesiam regat deus ad ipsum precatur
[illegible] dimitte [illegible] per quem cuncta creata sunt et creantur
custodi que sub [illegible] varietate gentium congregata
ut dum [illegible] iusticia corde puro diligimus per
[illegible] cum populo meo. In fine psalmus filiis Chore
[illegible] adiutorium [illegible] pro archanis
Deus noster spes et fortitudo auxilium
in tribulationibus inventus es validum. Ideo non metuemus
cum visitata fuit terra et concussi montes in corde maris. Soni-
tibus et tumentibus gurgitibus eius et agitationibus montibus
in potentia eius semper. Fluminis divisionis impetus eius leti-
ficat civitatem dei sanctum tabernaculum altissimi. Deus in me-
dio eius non commovebitur auxiliabitur ei deus in ipso ortu ma-
tutino. Conturbate sunt gentes. concussa sunt regna dedit vocem
suam prostrata est terra. Dominus exercituum nobiscum protector noster
deus iacob semper. Venite et videte opera domini quantas posuit so-
litudines in terra. Compescet bella usque ad terminum terre arcum
confringet et concidet hastam plaustra comburet igni. Cessa-
te et cognoscite quoniam ego sum deus exaltabor in gentibus et exalta-
bor in terra. Dominus exercituum nobiscum fortitudo nostra deus ia-
cob. Cum ipse flumine sue dulcedinis irrigat ariditatem
N[illegible] in tem nostre [illegible] et plenius mellifluum
imminente tribulatione refugium in corporis / eius
deus sanctificat impetum cum fluminis habitaculum cordis
nostri ut te deo virtute nobis cooperante terrena plura vincamus
Omnes gentes plaudite manibus. In finem psalmus david filiis Chore
Iubilate deo in voce laudis. Quoniam deus altissimus
terribilis rex magnus super omnem terram. Subiciet et con-
gregabit populos subter nos et tribus sub pedibus nostris. Elegit
nobis hereditatem nostram gloriam iacob quam dilexit semper. Ascen-
dit deus in iubilatione dominus in voce buccine. Canite deo
canite canite regi nostro canite. Quia rex universe terre deus
canite erudite. Regnavit deus super gentes deus sedit super tro-
num sanctum suum. Principes populorum congregati sunt populus dei abra-
am quoniam dei scuta terre vehementer elevati sunt. Cum ipse pro
gentibus patri sit locutus easque liberavit ab idolorum
cultibus

Rex omnium seculorum deus cuius regnum super omnes populos di
latatur subiecte gentes questus uiciorum sub pedibus nostris
ut dum tibi domino sapienter psallimus tuo auxilio eas superemus

Ps uel laus cantici filiorum chore secunda gl secunda sabbati

Magnus dominus et laudabilis nimis in ciuitate dei nostri in
monte sancto eius. Preciose germine gaudio uniuerse terre mon
ti Syon lateribus aquilonis ciuitatis regis magni. Deus
in domibus eius agnitus est in auxiliando. Quia ecce reges con
gregati sunt uenerunt simul. Ipsi uidentes sic obstupuerunt
conturbati sunt admirati sunt. Homo possedit eos ibi dolor quasi
parturientis. In uento urentis confringes naues tharsis.
Sicut audiuimus ita et uidimus in ciuitate dei nostri deus fun
dauit eam usque in sempiternum. Estimauimus deus misericordiam tuam in medio templi
tui. Secundum nomen tuum deus ita et laus tua ad terminum ter
re iusticia repleta est dextera tua. Letetur mons Syon et exultent
filie iude propter iudicia tua domine. Circuidate Syon et circuite
eam numerate turres eius. Ponite cor uestrum in menibus separate
pallacia eius. Ut enarretis in generationes nouissimas quia
iste est deus in seculum et in perpetuum deus noster ipse erit dux noster
nostra in mortem mentium. Cui ipse sit deus magnus et non alius

qui non desinet regere quamdiu nos gubernant mala in presenti

Letudabit et tribuit deus qui in celesti hierusalem princeps ma
gnificeque inuenimus dilata mentem nostram spirituali intellige
ntia ut misericordia tua in nostro pectoris templo suscepta dign(e) re(c)
tui nominis beatam per dominum. In fine ps ipsi dauid

Audite hec omnes populi auribus percipite uniuersi habitatores
terre occidentis ut terrigene filii cum filiis adam cum filiis gen
filii singulorum simul diues et pauper. Os meum loquetur sapiencias
et meditatio cordis mei prudentias. Inclinabo ad parabolam
aurem meam aperiam in cythara enigma meum. Quare time
bo in diebus malis iniquitas calcanei mei circundabit me.
Qui fiduciam habent in fortitudine sua et in multitudine di
uiciarum suarum superbiunt. Fratrem frater redimet non redimetur
nec dabit propiciationem deo pro eo nec precium redemptionis anime
eorum. Sed quiescet in seculo et uiuet ultra in finem. Non vi
debit interitum cum uiderit sapientes morientes. Simul insipiens
et indoctus peribunt et relinquent alienis diuicias su
as. Interiora sua domos suas in seculo tabernacula sua in genera
tione et generatione uocauerunt nominibus suis terras suas. Et homo cum in ho
nore morabitur in honore assimilatus est iumentis et excisus est. Hec
est via insipiencie eorum et post eos in ore eorum currunt semper.

Sicut oves in inferno positi sunt mors pascet eos. Et
subicient eos recti in matutino et figura eorum conteretur
in inferno post habitaculum eius. Verumtamen deus liberavit re-
dimet animam meam de manu inferi cum assumpserit me. Noli ti-
mere cum ditatus fuerit vir: cum multiplicata fuerit gloria domus eius.
Neque moriens tollet omnia neque descendet post eum gloria eius.
Quia anima eius in vita sua benedicetur laudabit te cum benefece-
ris sibi. Introibit usque ad generationes patrum suorum usque ad fi-
nem non videbit lumen. Homo cum in honore esset non intel-
lexit comparatus est iumentis et similavit. Ut ipse sit spiritus
prius quem perfecte posuerunt que apostoli et corpus sequentes fir-
Reple domine os nostrum spiritu tua ut mereamur te imitetur
hominem propter nos factum nos quoque redemisse de thartaro
peccatorum mereamur vultus tui lumine saciari. Psalmus asaph filii
Fortis deus dominus locutus est et vocavit terram con- chore
surgens ab ortu solis usque ad occasum eius. De syon per-
fecto decoris deus apparuit. Veniet deus noster et non tacebit. ignis
ante ipsum ardebit coram eo vorabit et in circuitu eius tem-
pestas valida. Advocavit celum desursum et terram ut iudicaret populum
suum. Congregate illi sanctos meos qui ferunt pactum meum in
sacrificio. Et annunciabunt celi iustitiam eius quia dominus iu-
dex est ipse semper. Audi populus et loquar Israel et testificabor et
contestabor te deus deus tuus ego sum. Non propter inimicitias
tuas arguam te et holocausta tua coram te sunt semper. Non ac-
cipiam de domo tua vitulos neque de gregibus tuis hircos. Me-
a sunt enim omnia animalia silvarum pecudes in montibus milia.
Cognovi omnes aves montium et pulchritudo agri mecum est. Si
esuriero non dicam tibi meus est enim orbis terre et plenitudo eius.
Numquid manducabo carnes taurorum aut sanguinem hir-
corum bibam. Immola deo laudis et redde altissimo vota tua.
Et invoca me in die tribulationis liberabo te et glorificabis
me. Peccatori autem dixit deus quid tibi est cum narratione pre-
ceptorum meorum et ut assumas pactum meum in ore tuo. Qui
odisti disciplinam et proiecisti verba mea post te. Si videbas fu-
rem consentiebas ei et cum adulteris erat pars tua. Os tu-
um dimisisti ad malitiam et lingua tua concinnabat dolum.
Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris
tue fabricabas opprobrium. Hec fecisti et tacui existimasti
me futurum similem tibi. Arguam te et statuam te ante oculos
tuos. Intelligite hec qui obliviscimini deum ne forte rapiat
et non sit qui liberet. Qui immolat confessionem glorificat me et

ordinat viam ordinat et ambulat ordinatim illi salutare dei
Ct ipse deus cordis iusto iudicio confusat iustos ab iniquis
statuens agnos a dextris et edos a sinistris Mathei 25
Precond domine te rogamus ut suscipias nos in sacrifi
cium laudis quo sine onere peti iusticias tuas enarran
tes iter salutare quo gratia tua oriatur gradiamur. Psalmus ipsi david
cum venit ad dominum cum nathan quando intravit ad bersabee 2 re
Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam gum xii 2a ps psa
Misericordiam tuam et secundum multitudinem miserationum tuarum
dele iniquitates meas. Multum lava me ab iniquitate mea
et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cog
nosco et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi et malum
coram te feci ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas
cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum et in
peccatis peperit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti absco
ndita et archana sapientie tue manifestasti michi. Asperges me
ysopo et mundabor lavabis me et super nivem dealbabor. Auditui
michi dabis gaudium et leticiam et exultabunt ossa mea que con
fregisti. Averte faciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates
meas dele. Cor mundum crea in me deus et spiritum stabilem
renova in visceribus meis. Ne proicias me a facie tua
spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde michi leticiam salutaris
tui et spiritu potenti confirma me. Docebo iniquos vias
tuas et peccatores ad te convertentur. Libera me de sanguinibus
deus deus salutis mee. Laudabit lingua mea iusticias tuas
Domine labia mea aperies et os meum annunciabit laudem tu
am. Non vis ut victimam feram nec holocaustis tibi placeberis.
Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus
non despicias. Benefac domine in bona voluntate tua syon
et edificentur muri iherusalem. Tunc suscipies sacrificium iusticie ob
lationes et holocausta tunc imponent super altare tuum vitulos
Ct ipse visceribus pietatis moveatur erga peccantes et ad
Profluie miserationis ineffabilem ipsum confugere volentes
In nomine trinitatis deus qui humanarum peccatorum cicatricum emen
dans vices super candorem nivis efficias, innova quesumus in vi
sceribus nostris spiritum sanctum quo laudem tuam annunciare possimus
ut recto ac principali spiritu confirmati eternis mereamur sedibus in
iherusalem celesti componi. In finem intellectus ipsi david cum venit
doech ydumeus nuncians Sauli venisse david in domum abi
Quid gloriaris in malicia potens melech p' reg xxij
Misericordia dei tota die. Insidias cogitat lingua tua sicut
novacula acuta faciens dolum. Dilexisti maliciam mag

malum quam bonum mendacium magis loqui quam iusticiam. Dile-
xisti omnia verba ad devorandum lingua dolosa. Propterea deus destru-
et te in sempiternum [illegible] et evellet te de tabernaculo tuo et
emigrabit te de terra viventium. Videbunt iusti et timebunt et sup-
er eum ridebunt. Ecce vir qui non posuit deum fortitudinem suam, sed
speravit in multitudine divitiarum suarum et confortatus est in insidi-
is suis. Ego autem sicut oliva virens in domo dei, speravi in mi-
sericordia dei in seculum et in eternum. Confitebor tibi deus in seculum
quia fecisti, expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu
sanctorum tuorum. Ex impietate mentium diluvys sue bonitatis
emundet et per occultam inspirationem nos sibi reconciliet.
Potens mundane vanitatis destructor omnipotens deus fac
nos quesumus in domo tua sicut olivam fructiferam florere ut in
tua misericordia sperantes ab iniquitatis maledicto solvamur. In finem
Dixit stultus in corde intellectus ipsi david pro amalath
suo non est deus. Corrupti sunt et abhomina-
biles facti sunt in iniquitate in voluptatibus suis
non est qui faciat bonum. Deus de celo respexit
super filios hominum ut videat si est intelligens aut requi-
rens deum. Omnes causi sunt pariter adheserunt non
est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne cognoscent
omnes qui operantur iniquitatem qui comedunt plebem meam ut ci-
bum panis, deum non invocaverunt. Ubi timuerunt timore ubi non
erat timor. Quoniam dominus dissipavit ossa [illegible] te confundentur
quia deus proiecit eos. Quis dabit ex Syon salutare Israel cum
converterit deus captivitatem plebis sue exultabit Iacob et letabitur Israel
Cui ipse populo suo constituto adventu suo prestiterit salutem si bonum
Respiciens de celo sancto tuo sue salutis cognoverit auctorem
deus piissime pone quesumus timorem misericordie nostre ut terroribus
tuis eruditi tibi soli de puritate cordis integra fide placeamus.
In finem in carminibus vel in ymnis intellectus ipsi david cum venis-
sent ziphei ad Saulem et nunciassent sauli dicentes nonne david
Deus in no- absconditus est apud nos p' regum xxiii
mine tuo salva me et in fortitudine tua ulciscere me. Deus ex-
audi orationem meam auribus percipe verba oris mei. Quia alieni insur-
rexerunt adversum me et fortes quesierunt animam meam et non pro-
posuerunt deum in conspectu suo semper. Ecce deus auxiliatur mihi, dominus
susceptor est anime mee. Redde mala insidiatoribus meis
in veritate tua disperde eos. Voluntarie sacrificabo tibi et confite-
bor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione
eripuisti me et super inimicos meos despexit oculus meus. Et in mi-
teles ascendens in inimicos facie adversa respexit animas
spiritum sanctum in suis promisit

Domine deus exaudi orationem meam et insurgentes inimicos ignis
humilitatis leonis invidi rabiem potentie tue virtute restringe et
tu quem adiutorem susceptorem que nostrum suscepimus et se-
cundum bona tua in nobis multiplices et [illegible] ima-
nuum mortis misericordie [illegible] ut voluntaria sacrificia de-
votis tibi animis offerimus [illegible] tue-
das et ab omni tribulatione [illegible] visibilium et invisibilium
insidiis et insultationibus [illegible] In fi-
Exaudi deus nem in carminibus intellectus ipsi david
orationem meam et ne despexeris deprecationem meam intende m-
ichi et exaudi me. Humiliatus sum in exercitatione mea
et conturbatus sum a voce inimici et a persecutione peccatoris.
Quoniam proiecerunt super me iniquitates et in ira molesti erant mi-
chi. Cor meum doluit in vitalibus meis et formido mortis ce-
cidit super me. Timor et tremor venerunt super me et ope-
ruit me caligo. Et dixi quis dabit mihi pennas columbe ut vola-
bo et requiescam. Ut procul abeam et commorer in deserto. Exspe-
ctabo eum qui salvum me fecit a pusillanimitate et tempestate
festinabo et expectabo ut salver a spiritu tempestatis et turbinis.
Precipita domine divide linguas eorum quia vidi iniquitatem et
contradictionem in civitate. Die ac nocte circumeuntes muros eius.
Scelus et dolor labor in medio eius insidie in vitalibus in
callibus eius. Et non recedet de plateis eius dampnum et frau-
dulentia. Non enim inimicus exprobravit mihi ut sustinuissem neque
et si hiis qui me oderat super me magnificatus est ut absconderer ab
eo. Sed tu homo unanimis meus dux meus et notus meus;
Qui simul habuimus dulce secretum in domo dei ambulavimus
cum terrore. Veniat mors super eos et descendant in infernum viven-
tes. Quia nequicie in congregatione eorum in medio eorum. Ego
ad eum clamabo et dominus salvavit me. Vespere mane et me-
ridie loquar et resonabo et exaudiet vocem meam. Redimet
in pace animam meam ab appropinquantibus mihi multi enim fue-
runt adversum me. Exaudiet deus et humiliabit eos qui inde
est ab initio seculorum. Non enim mutantur neque timent deum. Exten-
dit manum ad pacifica sua et contaminabunt pactum suum. Ni-
dius butiro os eius pugnat autem cor eius molliores sermones
eius ab oleo cum sint lancee. Proice super dominum curam tuam
et ipse te enutriet. Non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu
autem domine deduces eos in puteum interitus. Viri sanguinum et
dolosi non dimidiabunt dies suos ego autem fiducia habeo tui.
Cui ipse ante secula deus venditione sua meam libertate p
Iesu domine qui ante secula manens con ordinavit oro
ditionem que humanam suscepisti sine peccato et a discipulo tradito

mortem sabbati pro populis exaudi orationem supplicantium et presta ut
te respice et meridie benedicentes ac laudantes meam ab huius
seculi tempestatibus defensari. Cum rege. In finem pro populo qui
a sanctis longe factus est intellectus in inscriptione ipsi David cum tene
Miserere mei rent eum allophili in geth 1 reg xxi
Deus quoniam conculcavit me homo tota die pugnans
tribulavit me. Conculcaverunt me inimici mei tota die quoniam multi
enim qui pugnant adversum me altissime. Quotienscumque die timeo [illegible]
ego in te confidam. In deo laudabo verba mea in deo speravi non time
bo quid faciat mihi caro. Tota die sermonibus me affligebant
contra me cogitationes eorum in malum. Congregabuntur abscon
dite plantas meas observabunt expectantes animam meam
Quia nullus est salvus nulla salus in eis. In furore populos
deiciet deus. Vitam meam nunciavi tibi pone lacrimam meam in con
spectu tuo et non in narratione tua. Tunc convertentur inimici mei re
trorsum in quacumque die invocavero te ecce cognovi quoniam deus meus es. In
deo laudabo verbum et in deo portabo sermonem. In deo spe
ravi non timebo quid faciat mihi homo. In me sunt deus vota tua que
reddam laudationis tibi. Quia liberasti animam meam de mor
te pedes meos de lapsu ut ambulem in lumine coram deo viven
tium. Ut ipse nos a lacrimis et a lapsu eripiat perditionis et a pres
Vellorum invisibilium optime pro sura tribulationis. Oo
pugnator qui in te confidentes ab inimicis obrui non
permittis exige peccatum ab oculis nostris peccati lacrimam ut dum
carnalia bella comprimimus placeamus tibi in lumine viventium vale
amus coram deo. In finem ne disperdas David vel ne corrumpas
David in tituli inscriptione cum fugeret a facie Saul in speluncam
Miserere mei deus misere ps ipsi David primi regum xxiiii
re mei quoniam in te speravit anima mea. In umbra alarum tu
arum sperabo donec transeat iniquitas. Invocabo deum altissimum de
um ultorem meum. Misit de celo et salvavit me et exprobra
vit adversum semper conculcantes. Mittet deus misericordiam suam et veritatem
suam. Anima mea in medio leonum dormivi conturbatus. Filii
hominum dentes eorum lancee et sagitte et lingua eorum gladius
acutus. Exaltare super celos deus et in omni terra gloria tua. Re
the paraverunt gressibus meis ad incurvandam animam meam. Fode
runt ante me foveam et inciderunt in medio eius semper. Paratum
cor meum deus paratum cor meum cantabo et psallam. Surge
gloria mea surge psalterium et cythara surgam mane. Co

fido confitebor tibi in psalmis domine cantabo tibi in gentibus quia
magna est usque ad celos misericordia tua et usque ad nubes veritas
tua. Exaltare super celos deus et in omnem terram gloria tua. Re
sua gloriosa virtute maxillam leviathan perforavit
Et vicisse domine iniquitatem ligando quia humiliavit
famulus humilis sub umbra a[illegible] ut missa de ce
lo misericordia tua ab antiquis in[illegible] et [illegible]
In finem ne disperdas vel ne corrumpas david in tituli in
Si vere utique iustitiam loquimini recta scriptione psalmus ipsi david
iudicate filii hominum. Etenim in corde iniquitates ma
operamini in terra iniustitias manus vestras appendite. Alienati sunt peccatores a vulva: erraverunt
ab utero locuti sunt falsa. Furor illis secundum similitudinem
serpentis sicut aspidis surde et obturantis aures suas. Ut
non audiat vocem incantantium et venefici incantantis
sapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum mo
las leonum confringet dominus. Ad nihilum devenient tamquam aqua decurrens in
tendit arcum suum donec infirmentur. Sicut cera que fluit aufere
ntur supercecidit ignis et non viderunt solem. Priusquam
intelligerent spine vestre ramnum sicut viventes sic in ira
absorbet eos. Letabitur iustus cum viderit vindictam manus suas
lavabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo si utique est fructus iusto
utique est deus iudicans eos in terra. Christus suis multa patientibus
iuste iudicabitur vindictam quam in eum persecutoribus accumulabit
Iustissime domine concede populo tuo sequi iustitiam diligen
tiam ne a veritate auditum avertentes a venefici serpentis
morsibus sauciemur cum [illegible]. In finem ne corrumpas vel
ne disperdas david in tituli inscriptione et quando misit Saul
et custodivit domum eius ut interficeret eum psalmus ipsi david primo regum xvi
Eripe me de inimicis meis deus meus et ab insurgen
tibus in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem
et de viris sanguinum salva me. Quia ecce ceperunt animam
meam. Irruerunt in me fortes neque iniquitas mea
neque peccatum meum domine. Sine iniquitate cucurri et direxi. Exsurge in
occursum meum et vide. Et tu domine deus virtutum
deus Israel intende ad visitandas omnes gentes. Non miserearis omnibus
qui operantur iniquitatem. Convertentur ad vesperam et famem patientur
ut canes et circuibunt civitatem. Ecce loquentur in ore suo et
gladius in labiis eorum quoniam quis audivit? Et tu domine de
ridebis eos ad nihilum deduces omnes gentes. Fortitudinem meam

ad te psallo quia tu deus elevator meus Deus meus deus mi-
sericordia sua preveniet me deus meus ostendet michi pro insidiato-
ribus meis Non occidas eos ne forte obliviscantur
populi mei disperge eos in fortitudine tua et destruas protector meus domine
In peccato oris sui in sermone labiorum suorum et capiantur in superbia
in superbia sua maledictionem et mendacium narrantes Consume in
furore et non subsistent et ut sciant quia dominator Iacob et finium
terre Convertentur ad vesperam et latrabunt et famem patientur ut ca-
nes et circuibunt civitatem Ipsi vagabuntur ut comedant/ et cum saturati
ti non fuerint murmurabunt Ego autem cantabo imperium tuum et lau-
dabo mane misericordiam tuam quia factus es fortitudo mea et refugium
in die tribulationis mee Tibi cantabo quia adiutor meus es quia
fortitudo mea deus misericordia mea Christus ipse per iustitiam suam matutinam
credulitati nostre dabit pluviam serotinam et temporaneam
Omnipotens domine cuius virtutem atque misericordiam matutino laudamus
in tempore eius ut fortitudinem nostram custodias quesumus ad[illegible]
ab omni obscuritate tenebrarum eruditi matutino lumine deco-
remur per. In fine pro hys qui commutabuntur testimonium alias
commutabuntur in tituli inscriptione ipsi david in doctrinam cum
succenderet mesopotamiam alias sophat et Suriam alias Sobal alias
Sobath et convertit Ioab et Syriam percussit de edom in val-
le salinarum xii milia psalmus ipsi david ii regum viii et x capitulis et paralipomenon
xviii et xix capitulis vox apostolorum quando passus est christus
Deus proiecisti nos et scidisti iratus es et convertisti nos Com-
movisti terram et disrupisti eam sana contritiones eius quia com-
mota est Ostendisti populo tuo duritiam potasti nos in vino meroris
consopientie Dedisti metuentibus te signum ut fugerent a facie
arcus Ut liberentur amici tui salva dextera tua et exaudi me
Deus locutus est in sancto sanctuario suo letabor et dividam sicimam
et convallem sochot dimetiar Meus est galaad et meus est ma-
nasses et effraim fortitudo capitis mei Iudas legifer meus mo-
ab olla pellis lavacri mei Super ydumeam incedam calciamen-
to meo in palestina federata est Quis deducet me ad civitatem
munitam quis deducat me usque in ydumeam Nonne tu deus qui
proiecisti nos et non egrediens deus in exercitibus nostris Da nobis auxi-
lium de tribulatione vana est enim salus in homine In deo faciemus
virtutem et ipse conculcabit tribulantes nos Christus ipse sit optimum au-
xilium in tribulationibus et post ira miserebitur pauperum suorum
Clementissime domine salva supplicem populum auxilio gratie tue ut
qui ad fructum boni operis excitemur in tribulationibus in tua semper gratia
// consolemur

In finem in ymnis et laudibus exhibitus ipi dd' vox aplī
Exaudi deus laudationem petuli j de christo dicit ut scī
meam intende orōm meā De nouissimo tre ad te clama
bo cū triste fuit cor meū In petra exaltasti me tu
ens ductor meus Quia factus es spes mea turris fortitudinis a facie i
inici Habitabo in tabernaculo tuo in secula protegar in velamento
alarum tuarum semp Quoniam tu deus exaudisti orationem meam dedisti
hereditatem timentibus nomen tuum Dies super dies regis adicies an
nos eius usque in diem generationis et generationis Permanet semp ante conspectum
dei misericordiam et veritatem quis requiret eius Sic psalmum dicam nomini tuo in seculum seculi ut
reddam vota mea de die in diem Ut ipse sit turris fortissima i
qua si fuerimus collocati spe firma vincere possimus inimicos ... iacula
Anxietatum nostrarum misericordissime consolator deus protege filios
familiam tuam a facie inimici ut a te turris fortitudinis prestituta
inhitare tabernaculo mereatur eterno ... In fine ps re dd'
Nonne deo subiecta erit anima mea pro Idithun vox eccl(esi)e ... de
ab ipso enim salutare meum Nam et ipse deus meus et salutaris meus susceptor
meus non movebor amplius Quousque irruitis in hominem interficitis
universi vos tanquam parieti inclinato et maceriae depulsae
Verumtamen pretium meum cogitaverunt repellere cucurri in siti ore suo benedicebant
et corde suo maledicebant
Verumtamen deo subiecta esto anima mea quoniam ab ipso patientia mea
Quia ipse deus meus et salvator meus adiutor meus non emigrabo
In deo salutare meum et gloria mea deus auxilii mei et
spes mea in deo est Sperate in eo omnis congregatio populi effundite coram illo
corda vestra deus adiutor noster in aeternum Verumtamen vani filii hominum
mendaces filii hominum in stateris ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum Nolite
sperare in iniquitate et rapinas nolite concupiscere divitiae
si affluant nolite cor apponere Semel locutus est deus duo haec au
divi quia potestas dei est et tibi domine misericordia quia tu reddes uni
cuique iuxta opera sua Ut ipse sit adiutor in quem convertentes
celestia ... sperare ut miserias temporales facilius possint evitare
Subdere tibi domine animas nostras quoniam tu es patientia vera et robur
... inaniter divitiarum delectamenta atque contempta omni in
... vanitate te solum sequi mereamur ps d... cum esset i
Deus deus meus ad te de luce vigilo ... desertum Idumeae ... vox eccl(esi)e de xpo
Deus deus meus ad te de luce vigilo. Sitivit te anima mea
quam multipliciter tibi caro mea In terra deserta et invia et inaquosa sic in
sancto apparui tibi ut viderem virtutem tuam et
gloriam tuam Quoniam melior est misericordia tua super vitas labia mea
laudabunt te Sic benedicam te in vita mea et in nomine tuo levabo

bo manus meas Sicut adipe et pinguedine repleatur anima
mea et labiis laudantibus canet os meum Recordans tui
cubili meo per singulas vigilias meditabor te Quia fuisti auxi-
lium meum et in umbra alarum tuarum laudabo Adhesit anima me-
a post te me suscepit dextera tua Ipsi vero in vanum quesierunt animam
meam introibunt in inferiora terre Tradentur in manus gla-
dii partes vulpium erunt Rex vero letabitur in deo laudabitur
omnes qui iurant in eo quia obstruetur os loquentium iniqua Ex
ipse sit lux et splendor in quo splendore mentis in matutinis
meditationibus excitentur deo
Ad te diluculo vigilantibus
lumine largire pectorum auctor lucis eterne ut te labia
nostra laudent te vita benedicat te meditatio glorificet Per xpm
In finem psalmus ipsi david vox populi de passione ipsius christi
Exaudi deus vocem meam loquentis a timore inimici serva vi-
tam meam Abscondes me a consilio malignorum a tu-
multu operantium iniquitatem Quia exacuerunt quasi gladium lin-
guam suam tetenderunt sagittam suam verbum amarissimum
Ut sagittaret in absconditis simplicem subito sagittabunt e-
non um et timebunt Confortaverunt sibi sermonem pessimum Nar-
raverunt ut absconderent laqueos dixerunt quis videbit eos
Scrutati sunt iniquitates defecerunt scrutantes scrutinio co-
gitationibus singulorum et corde profundo Sagittabit ergo eos deus
gladio repentino inferentur plage eorum Et corruet in semet
ipsis plagis linguis suis fugient omnes qui viderint eos Et
timebunt omnes homines et annuntiabunt opus dei et opera eius
intelligent Letabitur iustus in domino et sperabit in eo et exultabunt
omnes recti corde Ex ipse innocentes animas a sagittis eripiat
Qui tela omnium terret inimicorum et sit tutela firma in se sperantium
Tu deus custodi ecclesiam tuam a conventu malignantium qui
eam occultis iaculis impugnare nituntur ut te salubri et recto
retinens intellectum iustorum mitis specialiter aggregetur Ipsi psalmus
psalmus ympnus david canticum ieremie cum aggei et ezechielis de verbo peregrina-
Te silet laus deus et tibi tionis l de populo transmigrationis cum inciperet
reddetur votum in ierusalem Exaudi deus orationem meam proficisci
donec omnis caro ad te veniat Verba iniquitatum iniquorum pre-
valuerunt adversum me sceleribus nostris tu propitiaberis Beatus
quem elegeris et susceperis habitabit in atriis tuis Reple-
bimur bonis domus tue sanctificatione templi tui Terribilis in iu-
stitia exaudi nos deus salvator noster Confidentia omnium finium terre
et maris longinqui Preparans montes in virtute tua accinctus for-
titudine Compesces sonitum maris fremitum fluctuum eius et multi

tudine gentium et timebunt qui habitant in terminis mir-
a signis tuis gressus matutini et vespis laudantes fines
Visita terram et irriga eam ubertate dita eam. Rivus dei
plenus aque parabis frumentum eorum quia sic preparasti eam
sulcos eius inebria multiplica segetes eius et pluviis al-
fluviis irriga eam et germen eius benedic. Volvetur annus in u-
bertate tua et vestigia tua novitatibus pinguescent. Pingue-
scent pascua deserti et exultatione colles accingentur. Vestie-
tur agni gregis et valles plene erunt frumento clamabunt et
cantabunt. Ut ipse sit spes omnium finium terrarum et salubris portus
Spes omnium finium terre deus exaudi in hoc mari navigantium
Iubilationem supplicem familie tue ut deum te placatum consono
hymno modulante pulsat infusione paracliti spiritus decora-
ta multiplici fructu pinguescat. In finem canticum psalmi ipsi david
Iubilate deo omnis terra cantate gloriam nomini resurrectionis
eius. Date gloriam laudi eius dicite deo quam terribile opus tuum
In multitudine fortitudinis tue mentientur tibi inimici tui. Om-
nis terra adoret te et psallat tibi. Cantet nomini tuo semper. Venite
et videte opera domini terribilia consilia super filios hominum. Qui conver-
tit mare in aridam in flumine pertransibunt pede ibi letabimur
in eo. Qui dominatur in fortitudine sua a seculo oculi eius
gentes aspiciunt qui exasperant non exaltentur in semet i-
psis semper. Benedicite gentes dominum deum nostrum et auditam facite
vocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad vitam
et non dedit in commotionem pedes meos. Probasti enim nos deus
igne nos conflasti sicut conflatur argentum. Introduxisti nos
in obsidionem posuisti tribulationem in dorso nostro. Imposuisti ho-
mines super capita nostra. Transivimus per aquam et ignem et in-
duxisti nos in refrigerium. Ingrediar domum tuam in holo-
caustis reddam tibi vota mea que distinxerunt labia mea.
Et locutum est os meum in tribulatione. Holocausta medulla-
ta offeram tibi cum incenso arietum offeram tibi boves
cum hircis semper. Venite et audite et narrabo omnes
qui timetis deum quanta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clama-
vi et exultavi sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi in corde meo
non exaudiet dominus. Propterea exaudivit deus et attendit
voci deprecationis mee. Benedictus deus qui non amovit
orationem meam et misericordiam suam a me. Ut ipse sit terribilis in
consiliis super filios hominum quos spiritus ... in[...] timentibus

mentibus meis domine gloriam laudis tue insinua ut dum
seculi huius incendia vitamus in celestia resurgentia te presule
disseramus. In finem in ymnis ps. cantici ipsi david
Deus misereatur nostri et benedicat nobis illuminet faciem suam
super nos et misereatur nostri. Ut nota fieret in terra via tua
in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi omnes
Letentur et exultent gentes quoniam iudicas populos in equitate et
gentes que in terra sunt dirige. es semper. Confiteantur
tibi populi deus confiteantur tibi populi omnes. Terra dedit fructum
suum. Benedicat nos deus deus noster. Benedicat nos deus
deus noster et timeant eum omnes fines terre. Cum ipse respectu
sue misericordie quotidie misereatur nostri resplendeat illuminatione vultus sui
Illumina domine vultum tuum super nos et benedictionem cele
stem ac misericordiam uberem largire. In finem cantici ipsi david
Exurgat deus et dissipentur inimici eius et fugiant qui
oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant
sicut fluit cera a facie ignis sic pereant impii a facie
dei. Et iusti autem letentur et exultent in conspectu dei et gaudeant
in leticia. Cantate domino canticum novum iter facite ei qui a-
scendit super occasum dominus nomen eius et exultate coram
eo. Patris pupillorum et defensoris viduarum. Deus in
tabernaculo sancto tuo deus inhabitare facit solitarios in domo
Educit vinctos in fortitudine similiter eos qui habitant
in sepulcris. Deus cum egrediens ante populum tuum et am
bulantes per desertum semper. Terra mota est et celi distillaverunt
a facie dei hoc est in synai a facie dei israel. Pluviam volunta
riam elegisti elevasti deus hereditatem tuam laboravit tu vero
perfecisti. Animalia tua habitaverunt in ea parasti in bonitate tua
pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus fortitudi
ne plurime. Reges exercituum federabuntur et pulchritudo domus divi
dere spolia. Si dormiatis inter medios cleros penne colum
be deargentate et posteriora eius in pallore auri. Dum discernit
robustissimis optimus reges in ea nive dealbabuntur dealba
ta est in selmon. Mons dei mons pinguis mons excelsus
Quare contenditis montes excelsi adversus montem quem
dilexit deus ut habitaret in eo siquidem habitabit dominus
considerent semper. Currus dei innumerabiles milia annunciantium
dominus in eis in synai in sancto. Ascendisti in excel
sum captivam duxisti captivitatem accepisti dona in hominibus

in sup et non credentes domini dominum Benedictus dominus deus
per singulos dies portabis nos deus salutis mee semp
Deus noster deus salutis mee semper et domini dei mortis egressus
Verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum verticem
capilli perambulantium in delictis suis Dixit dominus de
Basan convertam convertam in profundum maris Ut intinguatur pes tuus
in sanguine lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso Vi-
derunt ingressus tuos deus ingressus dei mei regis mei qui est
in sancto Precesserunt cantores eos qui post eum psallebant
in medio puellarum tympanistriarum In ecclesiis benedici-
te domino deo de fontibus israel Ibi beniamin parvulus con-
tinens eos principes iuda in purpura sua principes zabulon
principes neptalim Precipit deus de fortitudine sua confor-
ta deus hoc quod operatus es in nobis De templo tuo quod
est in ierusalem tibi offerent reges munera Increpa bestiam ca-
lami congregatio fortium in vitulis populorum celestium calcantium
tua cum rotas argenteas Dissipa populos qui bella volunt Afferat
velociter ex egypto ethyopia festinet dare manus domini dei Re-
gna terre cantate deo psallite domino semper Qui ascen-
dit super celum celi ad orientem a principio ecce dabit voci sue vo-
cem fortitudinis Date gloriam deo nostro super israel magnificentia
eius et fortitudo eius in celis Terribilis deus de sanctuario suo
deus israel ipse dabit fortitudinem et robur populo suo benedictus deus
Ab ipso pugnante inimici nostri dissipantur et velut fumus flam-
ornator domine qui iustis spirituale c suo [illegible]
pulum fructibus et facias eos in leticia delectari concede que-
sumus gregi tuo mortem tuam intelligere te quoque eum fontem
mortis sedere tecum quoque ad dexteram dei patris confitentium tibi
In finem pro hys qui commutabuntur alias inscriptione david ipsi david
Salva me deus quoniam venerunt aque usque ad
animam meam Infixus sum in limo profundi
et non possum subsistere Veni in profundum a-
quarum et flumen operuit me Laboravi cla-
mans et asperatum est guttur meum defecerunt o-
culi mei expectantes deum meum Multiplica-
ti sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis Con-
fortati sunt qui persequebantur me inimici mei iniuste que non
rapueram tunc reddebam Deus tu scis stulticiam meam et peccata
mea a te non sunt abscondita Non confundantur in me expectan-
tes te domine deus exercituum Non revereantur super me qui

quirunt te deus israel. Quia propter te portavi obprobrium operuit con-
fusione faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis
et peregrinus filiis matris mee. Quoniam zelus domus tue come-
dit me et obprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et fle-
vi in ieiunio animam meam et factum est in obprobrium michi. Et posui
vestimentum meum saccum et factus sum eis in parabolam. Con-
tra me loquebantur qui sedebant in porta et cantabant
bibentes vinum. Me autem orationem ad te domine tempus recon-
ciliationis. Deus in multitudine misericordie tue exaudi me in
veritate salutis tue. Eripe me de luto ut non infigar libera me
ab hiis qui oderunt me et de profundis aquarum. Non operiat me
fluctus aque neque absorbeat me profundum et non urgeat super
me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam bona est misericordia tua
secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et
ne abscondas faciem tuam a puero tuo quoniam tribulor cito ex-
audi me. Intende anime mee et redime eam propter inimicos
meos eripe me. Tu scis obprobrium meum et confusionem
meam et ignominiam meam coram te sunt hostes mei. Im-
properium contritum est cor meum et desperatus sum. Et expectavi qui
contristaretur et non fuit et qui consolaretur et non inveni.
Et dederunt in escam meam fel et in siti mea potaverunt
me aceto. Fiat mensa eorum coram illis in laqueum et in re-
tributiones et ad corruendum. Obscurentur oculi eorum ne vi-
deant et dorsum eorum incurva semper. Effunde super eos indignationem
tuam et ira furoris tui comprehendat eos. Fiat commo-
ratio eorum deserta in tabernaculis eorum non sit qui inhabi-
tet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt et ut affligerent vul-
neratos tuos narrabunt. Da iniquitatem super iniquita-
tem eorum ut veniant in iustitia tua. Deleantur de libro
viventium et cum iustis non scribantur. Ego autem pauper et dolens
salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cum canti-
co et magnificabo eum in confessione. Et placebit deo super
vitulum vitulum novellum cornua afferentem et ungulas. Vi-
deant pauperes mansueti letabuntur querite deum et vivet anima
vestra. Quoniam exaudivit pauperes dominus et vinctos suos non de-
spexit. Laudent eum celi et terra mare et omnia que mo-
ventur in eis. Quoniam deus salvabit Syon et edificabuntur
civitates iuda et habitabunt ibi et possidebunt eam. Et
semen servorum eius possidebit eam et qui diligunt nomen eius habita-

de puteo id est de inferno [illegible] profundi [illegible] hanc iniquitatem [illegible] quod si ceciderit non claudet super te puteus os suum [illegible] clausum ob [illegible] confitetur [illegible] clamare [illegible] claudet super illo qui de profundo gemunt [illegible] ab eo qui non est perit confessio

bit mea. Et ipse vino inebriato sit potatus et lautus
Dignissime domine ex crudeli ... multa ... ps ...
exaudi nos in pietate salutis tue ut ... requie ... pre-
meamur in libro vite celestis ascribi. Et ... In
finem ps ipi dd in rememoratione quod saluum fecit eum dns
Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuuandum me festina
Confundantur et reuereantur qui querunt animam me-
am. Auertantur retrorsum et erubescant qui volunt mihi ma-
la. Auertantur ad vestigium confusi sue qui dicunt michi euge
euge. Gaudeant et letentur in te omnes qui querunt te: et di-
cant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum.
Ego autem egenus sum et pauper deus adiuua me. Adiu-
torium meum et saluator meus es tu domine ne moreris
Et ipse adiutor sit in se credentium alumnorum et protector in
Inexhaustum adiutorium deus / morosius in se sperantium
deine ad adiuuandum famulie supplici festinus occurre
ut a cunctis malorum opprobriis tuis semper auxiliis mu-
niatur ps ipi dauid filiorum Ionadab et priorum captiuorum
In te domine speraui non confundar in eternum in iustitia
tua erue me. Inclina ad me aurem tuam et salua
me. Esto michi in deum protectorem et in locum munitum ut saluum me facias. habitaculum ut ingrediar semper
... Quia firmamentum meum et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris et de manu
contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine domine spes
mea a iuuentute mea. In te confirmatus sum ex u-
tero de ventre matris mee tu es protector meus in te cantatio
mea semper. Tamquam prodigium factus sum multis et tu adiutor fortis.
Repleatur os meum laude ut cantem gloriam tuam tota die
magnitudinem tuam. Ne proicias me in tempore senectutis
cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia
dixerunt inimici mei michi et qui custodiebant animam
meam consilium fecerunt in unum dicentes Deus dereliquit eum
persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat. Deus
ne elongeris a me deus meus in auxilium meum respice
Confundantur et deficiant detrahentes anime mee operiantur
confusione et pudore qui querunt mala michi. Ego autem
semper sperabo et adiciam super omnem laudem tuam. Os
meum annuntiabit iustitiam tuam tota die salutare tuum. Quoniam
non cognoui litteraturam introibo in potentias domini
domine memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iuuen-
tute mea et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et in

sup et usque in senectutem et canos deus ne derelinquas
me donec annunciem brachium tuum generationi cuncte que
uentura est fortitudines tuas Et iusticiam tuam deus in
excelsum que fecisti mirabilia magnalia deus quis si
milis tibi Quantas ostendisti nobis tribulationes plurimas et ma
las et afflictiones Et conuersus uiuificabis nos et de abyss
is terre iterum reduxisti nos Multiplicabis magnificentiam tuam
et conuersus consolatus es me Ego autem confitebor tibi in
uasis psalmi ueritatem tuam deus meus cantabo tibi in ci
thara sanctus israel Exultabunt labia mea cum cantauero tibi et
anima mea quam redemisti Insuper et lingua mea tota die me
ditabitur iusticiam tuam quia confusi sunt et dehonesta
ti querentes mala mihi Or. Ipse destitus senum baculo suste
tur pie consolationis ne desiciat in via temptationis
Excelsi solii regnator eterne qui sperantes in te eterna damna
tione non permittis confusionibus reple quesumus labia nostra
laude tua et hys semper meditationibus bonorum insinu
ator esse cr. Ps. ipsi dauid in Salomonem
Deus iudicium tuum regi da et iusticiam tuam filio regis
Iudicabit populum tuum in iusticia et pauperes tuos in
iudicio Assumet montes pacem populo et colles iusti
tiam Iudicabit pauperes populi saluabit filios pauperum et co
striget calumniatorem Et timebunt te quam diu erit sol et
ultra in generatione et generationem Descendet ut pluuia sup
uellus et ut stille irrigantes terram Germinabit in diebus
eius iusticia et multitudo pacis donec non sit luna Et do
minabitur a mari usque ad mare et a flumine usque ad terminos
orbis terrarum Ante eum procident ethyopes et inimici eius pul
uerem lingent Reges tharsis et insule munera offerent reges
arabie et saba tributum conferent Et adorabunt eum omnes
reges uniuerse nationes seruient ei Quia eruet pauperem a
potente et inopem cui non erat adiutor Parcet inopi et pau
peri et animam pauperum saluabit Ab usuris et iniquitate
redimet animas eorum et preciosus erit sanguis eorum coram o
culis eius Et uiuet et dabitur ei de auro arabie saba et a
dorabunt de eo iugiter tota die benedicent ei Et erit memo
rabile firmamentum in terra in capite montium Et leuabitur sicut libanum
in fructus eius et florebunt de ciuitate sicut fenum terre t-

erit nomen eius in eternum et ultra solem perseverabit nomen eius
Et benedicentur in eo omnes gentes et [illegible] Benedi-
ctus dominus deus israel qui facit mirabilia solus. Et benedi-
ctum nomen glorie eius in sempiternum et replebitur gloria eius v-
niversa terra amen amen. [illegible]
ab omnibus regibus honorandus [illegible]
Nomen tuum ante omnia secula [illegible]
credentes oramus ut humiliatio [illegible]
iusticiamque largiri digneris. Defecerunt laudes david filii [illegible]
Attamen bonus deus est israel hys qui [illegible] ps. asaph
mundo sunt corde. Mei autem pene [illegible] pedes pe-
ne effusi sunt gressus mei. Quia emulatus sum contra iniquos
pacem impiorum videns. Quia non recogitaverunt de morte sua
no et firma sunt vestibula eorum. In labore hominum non sunt et cum ho-
minibus non flagellabuntur. Ideo nutrivit eos ad superbiam cir-
cumdedit iniquitatem sibi. Processit a pinguedine oculus e-
orum transierunt cogitationes cordis. Irriserunt et locuti sunt
in malicia calumniam de excelso loquentes. Posuerunt in celo
os suum et lingua eorum deambulavit in terra. Propterea convertet
populus meus hic et aque plene invenientur in eis. Et dixerunt
quomodo novit deus et si est scientia in excelso loquentes. Ecce isti impii
et habundantes in seculo multiplicaverunt divitias. Ergo ne
frustra mundavi cor meum et lavi in innocentia manus meas. Et
fui flagellatus tota die et increpatio mea in matutinis.
Et dixi si narravero sic ecce generationem filiorum tuorum reliqui. Et
cogitavi ut intelligerem istud labor est in oculis meis. Donec
venirem ad sanctuarium dei et intelligam in novissimo eorum.
Verumtamen in lubrico posuisti eos deiecisti eos ad interitum
Quomodo vastati sunt subito defecerunt consumpti sunt quasi non sint quasi
somnium evigilantis domine in civitate tua imaginem eo-
rum ad nihilum rediges. Quia concitatum est cor meum et renes
mei resoluti sunt lumbi mei velut ignis fumigans. Et ego
insipiens et nescius quasi iumentum factus sum apud te et ergo
semper tecum et tenuisti manum dextere mee. In consilio tuo dedu-
ces me et dexteram postea in gloria suscipies me. Quid enim mihi est in celo
tecum a te quid volui in terra. Consumpta est caro mea et cor meum
robur cordis mei et pars mea deus in eternum. Quia ecce
qui elongant se a te peribunt perdidisti omnem fornicantem
abs te. Mihi autem appropinquare deo bonum est ponere in do-

deo spem meam ut narrem omnes annunciationes tuas Cy
ipse iniquorum dolositatem occulta destruat vindicta et q
Fac nos libav' inimicum dolum consilio sue prudentie d'stet
iugiter adherere et totam virtutem spei nostre in te defige'
ut mereamur laudes tuas in portis eternalibus nunciare cum
Ut quid deus repulisti in finem, Intellectus asaph cu apiet'
fumavit furor tuus super grege pascue tue Recordare con
gregationis tue quam possedisti ab initio Et redemisti virgam
hereditatis tue montem syon in quo habitasti Sublimitas pe
tuorum dissipata usque ad finem omnia mala elegit inimicus
in sanctuario Fremuerunt hostes tui in medio pacti tui posu
erunt signa sua Signa in tropheum manifesta in introitu
desuper in saltu lignorum secures tunc sculpturas eius pariter
bipenni et dolatoriis deiecerunt Miserunt ignem in sanctu
arium tuum in terra dixerunt in cordibus suis posteriora eorum simul
incenderunt omnes solemnitates dei in terra Signa nostra non vi
dimus non est ultra propheta et non est nobiscum qui sciat usque
quo Usque deus exprobrabit adversarius blasphemabit inimicus
nomen tuum in finem Quare convertis manum tuam et dex
teram tuam a medio sinu tuo consumens ad medium sinum
tuum consume Deus autem rex meus ab initio operatur salutem in
medio terre Tu dissipasti in fortitudine tua mare contrivisti ca
pita draconum in aquis Tu confregisti capita leviathan et
dedisti eum escam populo ethyopum Tu dirupisti fontes et torren
tes tu exsiccasti flumina fortia Tuus est dies et tua est nox tu
ordinasti luminaria et solem Tu statuisti omnes terminos terre
estatem et hiemem tu plasmasti Memento huius inimicus expro
bravit dominum et populus insipiens blasphemavit al' irritavit
nomen tuum Ne tradas bestiis animam eruditam lege tua vite
pauperum tuorum ne obliviscaris in perpetuum Respice ad pactum
tuum quia repleti sunt tenebris terre habitatores iniquitatis Ne re
vertatur confractus confusus egenus et pauper laudabunt
nomen tuum Surge domine causam meam tuam memento oppro
brii tui ab insipiente tota die Ne obliviscaris vocis hostium
tuorum sonitus adversariorum tuorum ascendit iugiter Cy Ipse cre
avit cuncta elementa que cernimus ut per ea que videntur credere valeamus
Creator omnium elementorum deus ante secula que non videntur
rex eterne memento gregis tui quem effusione cruoris proprii
redemisti atque omnium te querentium et ad te clamantium voces propi
// atque exaudi

In finem ne perdas uel ne corrumpas ps. cantici asaph Seq.

Confitebimur tibi deus confitebimur et inuocabimus nomen tuum
narrabo mirabilia tua. Cum accepero tempus ego re
cta iudicabo. Dissoluetur terra cum habitantibus suis ego
appendi columnas eius semper. Dixi iniquis [illegible]
nolite inique agere et impiis [illegible] cornu. Noli
te exaltare in excelso cornu [illegible]
Quia neque ab oriente neque ab [illegible] solitudine
montium. Deus iudex hunc humiliat et hunc exaltat quia
calix in manu domini et ex uino meri [illegible] ad plenum
mixtum et appropinquabit ex eo. Verumtamen fex eius pota
bunt bibentes omnes impii terre. Ego autem annuntiabo in sem
piterno cantabo deo iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam
et exaltabuntur cornua iusti. Christe ipse ob redemptionem humani
generis calicem hausisti passionis et amarissime mortis. Pa
stor bone qui pro tota mortalium omnium redemptione hausisti passio
nis calicem nomen tuum supplices inuocamus ut nos super columnas
spei stabilitos septiformis spiritus sanctificatione confirmes. Qui

In finem in carminibus uel in laudibus assirionidals canticum [illegible]

Cognoscitur in iudea deus in israel magnum nomen eius. assirios ps. asaph s.
Et in hierusalem erit in salem ta
bernaculum eius et habitatio eius in syon. Ibi confringet uola
tilia arcum scutum gladium et bellum semper. Illuminas tu es mirabiliter
a montibus captiuitatis. Spoliati sunt superbi corde dormierunt
somnum suum et non inuenerunt omnes uiri diuitiarum manibus suis
Ab increpatione deus iacob consopitus est equus et [illegible]. Tu ter
ribilis es et quis stabit aduersum te ex tunc ira tua. De celo
annuntiabis iudicium terra timuit et tacebit. Cum surrexisset ad
iudicandum deus ut saluos faciat omnes mites terre sp. Quia
meditatio hominis confitebitur tibi et reliquiis memorie attingent
Vouete et reddite domino deo uestro omnes qui in circuitu eius
sunt offeretis dona terribili. Quia aufert spiritus principum
ducum terribili regibus terre. Christe ipse non solum in iudea sed
etiam in cunctis finibus terre apertam fecit diuulgari notitiam
Cogitationibus meis te confitentibus [illegible] ubi dei dilatatio
effectum largiens terribilis deus ut a montibus eternis illu
minati diu gloriam [illegible] tue suscipimus futurum iudicium [illegible]
tractamus. Qui cum deo patre. In finem pro Idithum ps. asaph

Voce mea ad dominum clamavi voce mea ad dominum et exau
divit me. In die tribulationis mee deum exquisivi
manus mea nocte extenditur et non quiescit. Noluit conso
lari anima mea. Et recordabar dei et turbabar loquebar in
memetipso et deficiebat spiritus meus semper. Prohibebam suspe
ctu oculos meos attonitus et non loquebar. Recogita
bam dies antiquos annos seculi pristinos. Recordabar p
psalmorum meorum in nocte cum corde meo loquebar et scruta
bar. Et scopebam spiritum meum. Ergo ne in eternum proiciet deus
dominus et non repropitiabitur ultra. Ergo ne complevit usque in finem mi
sericordiam suam et consummabitur verbum de generatione in generatio
nem. Numquid oblitus est misereri deus aut complevit in furore miseratio
nes suas semper. Et dixi imbecillitas mea hec est commutatio dextere ex
celsi. Recordabar cogitationum domini reminiscens antiqua mirabilia
tua. Et meditabar in omni opere tuo et adinventiones tuas loquar.
Deus in sancto via tua quis deus magnus ut deus noster. Tu es deus
qui facis mirabilia ostendens in populis potentiam tuam. Redemisti in
brachio tuo populum tuum filios iacob et ioseph semper. Viderunt te
aque parturierunt et commote sunt abyssi. Excusserunt aquas nu
bila vocem dederunt nubes sagitte tue discurrebant. Vox toni
trui tui in rota apparuerunt fulgura orbi terre concussa et commo
ta est terra. In mari via tua et semite tue in aquis multis et ve
stigia tua non sunt agnita. Deduxisti quasi gregem populum in manu
moysi et aaron. Deus ipse facit mirabilia magna solus et
Mirabilium omnium deus operator omnium que sunt in celo et in terra sit deo
immense qui condam aquas in conspectu tuo sistentes
in unum coniunxisti te humiliter imploramus ut suscipe voce cla
mantis nostri misericordiam quam numquam oblivisceris largiaris. Au
sculta populus meus legem meam. Intellectus asaph
Inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in
parabolis os meum loquar enigmata antiqua. Que audivimus
et cognovimus et patres nostri narraverunt nobis. Non sunt absco
dita a filiis eorum in generatione sequenti. Narrantes laudes domini
et potentiam eius et mirabilia eius que fecit. Statuit contestationem
iacob et legem posuit in israel que mandavit patribus nostris ut
docerent filios suos. Ut cognosceret generatio subsequens. Filii nasci
turi surgent et narrabunt ea filiis suis ut ponant in deo spem
suam et non obliviscantur cogitationum dei et mandata eius custo-

[illegible]. Et ne fiant sicut patres eorum: generatio declinans et pro-
vocans. Generatio que non direxit cor suum: et non est creditus cum deo spi-
ritus eius. Filii effrem intendentes et mittentes arcum: [illegible]
in die belli. Non custodierunt pactum dei: et in lege eius no-
luerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius: et mirabi-
lium eius que ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia
in terra egipti in regione taneos. Dirupit mare et
transduxit eos: et statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in
nube per diem: et tota nocte in illuminatione ignis. Dirupit petram in deser-
to: et potavit eos quasi in abysso multa. Et eduxit aquam de pe-
tra: et eduxit quasi flumina aquas. Et apposuerunt adhuc peccare
ei: et provocaverunt excelsum in bivio in diluvio et invio. Et
temptaverunt deum: ut provocarent eum in cordibus suis pete-
tes cibum anime sue. Et loquentes contra deum dicebant numquid po-
terit deus ponere mensam in solitudine. Quoniam percussit petram et
fluxerunt aque: et torrentes inundaverunt. Numquid et pa-
nem poterit dare: aut parare carnem populo. Ideo audivit dominus
et non distulit: et ignis accensus est in iacob: et furor suus ascen-
dit in israel. Quia non crediderunt nec habuerunt fiduciam in sa-
lutari eius. Et precepit nubibus desuper: et portas celi aperuit
et pluit super eos manna ut comederent: et tritum celi dedit eis.
Panem fortium comederunt: cibaria misit eis in saturitate.
Abstulit austrum de celo: et introduxit in fortitudine sua affricum.
Et pluit super eos quasi pulverem carnem: et quasi arenam maris
volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eius:
et in circuitu tabernaculorum eius. Et comederunt et saturati
sunt: et desiderium eorum attulit eis. Non indiguerunt de cupi-
ditate sua. Cum adhuc cibus esset in ore eorum: Furor ergo dei ascen-
dit super eos: et occidit pingues eorum et electos israel incurvavit.
In omnibus hiis peccaverunt ultra: et non crediderunt in mirabi-
libus eius. Et consumpsit in vanitate dies eorum: et annos eo-
rum velociter. Cum occideret eos querebant eum: et convertebantur
et diluculo consurgebant ad eum. Et recordabantur quia deus
fortitudo eorum est: et deus excelsus redemptor eorum est. Et la-
ctaverunt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem
eorum non erat rectum cum eo: nec permanserunt in pacto eius. Ipse
vero misericors propitiabitur iniquitati: et non disperdet. Multum

ex? auertit iram suam et non suscitauit totum furorem suum. Et
recordatus est quia caro essent spiritus vadens et non rediens. Quotiens
prouocauerunt eum in deserto afflixerunt eum in solitudine.
Et conuersi sunt et temptauerunt deum et sanctum israel concitauerunt. Non
sunt recordati manus eius die qua redemit eos de tribulatione. Qui
fecit in egypto signa sua et ostensa sua in regione tanneos. Qui conuertit
in sanguinem fluuios eorum et fluenta eorum ut non biberent.
Qui immisit in eos omne genus muscarum ut comederent eos et ra-
nas ut disperderent eos. Qui dedit bruco germen eorum et labores
eorum locuste. Qui occidit in grandine vineas eorum et siccomoros
eorum in frigore. Qui tradidit grandini pascua eorum et iumenta eorum
volucribus. Qui misit in eos iram furoris sui et indignationem
et comminationem et angustiam inmissionem angelorum malorum. Muniuit
semitam furoris sui non pepercit morti anime eorum et aman-
tia eorum morti tradidit. Et percussit omne primogenitum primi-
as? partus in thabernaculis cham. Et tulit velut oues populum suum
et minauit eos sicut gregem in deserto. Et eduxit eos absque fidu-
cia cum timore inimicos autem eorum operuit mare. Et adduxit eos
ad terminum sanctificationis sue montem istum quem possedit dextera
eius. Et eiecit a facie eorum gentes et posside eos fecit in funi-
culo hereditatis et collocauit in thabernaculis eorum tribus israel. Et
temptauerunt et prouocauerunt deum excelsum et testimonia eius
non custodierunt. Et auersi sunt et preuaricati sunt ut patres eorum
conuersi sunt quasi arcus inutilis. Et prouocauerunt deum in
excelsis suis in sculptilibus suis ad emulandum eum concitauerunt.
Audiuit dominus et non distulit et proiecit vehementer israel. Et
reliquit thabernaculum in sylo zelon tectorum quod collocauit in
ter homines. Et tradidit in captiuitatem virtutem suam et deco-
rem suum in manus hostis. Et conclusit in gladio populum suum
et hereditatem non distulit. Iuuenes eius deuorauit ignis
et virgines eorum non luxerunt. Sacerdotes eius in gladio ceciderunt
et vidue eius non sunt flete. Et euigilauit quasi dormiens dominus
quasi fortis post crapulam vini. Et percussit hostes suos retror-
sum opprobrio sempiterno dedit eos. Et proiecit thabernaculum
joseph et tribum effraym non elegit. Et elegit tribum iuda
montem syon quem dilexit. Et edificauit in similitudinem

in monocerotis sanctuarium suum quam terram fundavit in secula. Et elegit david servum suum et tulit eum de gregibus ovium. De post fetas adduxit eum ut pasceret iacob populum eius et israel hereditatem eius. Qui pavit eos in simplicitate cordis sui et prudentia manuum suarum dux[illegible] Cui ipse populum suum spiritualis manne reficiat alimento et eterne vite dulcedine. Refice nos omnipotens deus largitor opulentissime manna spiritualis alimenti ut in sensu mandatorum tuorum ditati montem acquisitionis dextere tue glorificando inhitare mereamur. Psalmus asaph.

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam polluerunt templum sanctum tuum posuerunt hierusalem in acervos lapidum dederunt morticina servorum tuorum escam avium celorum carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu hierusalem et non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium vicinis nostris subsannatio et derisio qui in circuitu nostro sunt. Usquequo domine irasceris in finem accendetur velut ignis zelus tuus. Effunde furorem tuum super gentes que non cognoverunt te et super regna que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt iacob et decorem eius desolaverunt. Ne recorderis iniquitatum nostrarum veterum cito anticipent nos misericordie tue quia attenuati sumus. Auxiliare nobis ihesu salvator noster deus ihesus propter gloriam nominis tui libera nos et propitiare peccatis nostris propter nomen tuum. Quia dicunt gentes ubi est deus eorum. nota fiat in gentibus ante oculos nostros ultio sanguinis servorum tuorum qui effusus est. Ingrediatur coram te gemitus vinctorum in magnitudine brachii tui. relinque filios interitorum interemptorum. Redde vicinis nostris septuplum in sinum eorum opprobrium suum quod exprobraverunt tibi domine. Nos enim populus tuus et oves pascue tue confitebimur tibi in seculum. in generatione et generationem narrabimus laudes tuas. Cui ipse sit effusi sanguinis servorum suorum terribilis ultor et laboris verus remunerator. Anticipa nos domine misericordia tua prius quam zelus ire tue desaeviat ut beatorum predecessorum adiuti quorum propter te sanguis effusus est tua propitiatione peccatorum veniam consequamur. In finem pro hiis qui commutabuntur testimonium asaph psalmus. passio

Qui regis israel intende qui deducis velut ovem ioseph. Qui sedes super cherubim ostendere coram effraym beniamin et manasse. Excita potentiam tuam et veni ut salvos facias nos. Deus converte nos ostende faciem tuam et salvi erimus. Domine deus virtutum

quousque irasceris super orationem servi tui Cibabis nos
pane lacrimarum et potasti nos in lacrimis triplicater Posuisti nos
in contradictionem vicinis nostris et inimici nostri subsannaverunt
nos Deus virtutum converte nos et ostende faciem tuam et salvi
erimus Vineam de egipto tulisti eiecisti gentes et plantasti
eam Preparasti viam ante faciem eius et stabilisti radicem eius
et replevit terram Operuit montes sub umbra eius et ramis
illius cedros dei Expandit ramos suos usque ad mare et us
que ad flumen germina sua Quare dissipasti maceriam eius et
vindemiaverunt eam omnes qui transeunt per viam Vastavit eam
aper de silva et omnes bestie agri depaste sunt eam Deus ex
ercituum reverte obsecro respice de celo et vide et visita vineam
istam Et radicem quam plantavit dextera tua et filium quem
confirmasti tibi Incensa igni et diruta ab increpatione
faciei tue peribunt Fiat manus tua super virum dextere tue et su
per filium hominis quem confirmasti tibi Et non recedimus a te vivi
ficabis nos et in nomine tuo invocabimus Domine deus exercituum con
verte nos et ostende faciem tuam et salvi erimus Qui sedes super
cherubim sedens vineam ecclesiasticam diligat colat reget et ...
Deus qui israel regis veni et prodiga li minare faciat o
ubertatem copiosi ut lacrimarum panis modum habeat in fla
gellis potus quem tristicia una mente mitiget non obviat sed
sobria compunctione enutriat cui ... In fine pro torcu
laribus psalmus ipsius asaph quinta sabbati Sequitur ...

[L]audate dominum fortitudinem virum iubi
late deo iacob Assumite carmen et date
tympanum cytharam decoram cum psalterio
Clangite in neomenia buccina in me
dio mense die solemnitatis vestre Quia legi
timum israel est et testimonium iudicium deo iacob
Testimonium in ioseph posuit cum exiret
de terra egipti labium quod nesciebat audivit Ammovit ab
onere humerum eius manus eius in cophino servierunt
In tribulatione invocasti et eripui te exaudivi te in abscon
dito tempestatis probavi te super aquam contradictionis semper Au
di populus meus et contestabor te israel si audieris me non

sit in te deus alienus et non adores deum peregrinum. Ego sum
dominus deus tuus qui eduxi te de terra egipti dilata os tuum
et implebo illud. Et non audivit populus meus vocem meam
et israel non credidit mihi. Et dimisi eum secundum [illegible] cordis sui
et ambulabunt in consiliis suis. Utinam populus meus audisset me
et israel in viis meis ambulasset. Quasi nihilum [illegible] eius
humiliassem et super hostes eorum misissem manum meam. Inimici domini
negabant negabunt eum et erit tempus eorum in [illegible]. Et
cibavit eos ex adipe frumenti et de petra melle saturavit eos. Cu
ipsi debeamus spiritualibus tubis tota mente concinere ut nocturna
Dilata domine supplicum ora. insidias valeamus devitare. Oratio
ad cognoscendum tuam gloriam ut egiptiis operibus renuntiantes
sim relictis nominis tui confessione letemur. Cui ... Ps. asaph. lxxxi.

Deus stetit in cetu deorum in medio deos deus diiudicat. Usque
iudicatis iniquitatem et facies impiorum suscipitis semper
Iudicate pauperi et pupillo et egeno et inopi iudicate iuste
facite. Salvate inopem et pauperem et de manu impiorum libe
rate. Non cognoscunt neque intelligunt in tenebris ambulant
movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis vos et fi
lii excelsi vos omnes. Ergo quasi adam moriemini et quasi unus
de principibus cadetis. Surge deus iudica terram quoniam tu hereditabis
tabis in omnes gentes. Et ipse in medio iudicans solus omnipo
tens agnoscatur gentium ardentium innabilis propugnatorem
Destitue a nobis domine omnem superfluitatem erroris ut
derelictis gentilibus sentibus victorem te solum qui super o
mnem terram altissimus es metuamus. Canticum ipsi asaph. lxxxii.

Deus ne taceas tibi ne sileas et non quiescas deus. Quoniam
ecce inimici tui tumultuati sunt et qui oderunt te levaverunt
caput. Contra populum tuum nequiter tractaverunt et inierunt
consilium adversus sanctos tuos. Dixerunt venite disperdamus eos de gente
te et non sit memoria nominis israel ultra. Quoniam tractaverunt con
de pariter contra te fedus pepigerunt. Tabernacula ydumeorum
ysmaelite moab et agareni. Gebal et amon et amalech pa
lestina cum habitatoribus tyri. Sed et assur venit cum eis et fa
cti sunt brachium filiis loth. Facit illis sicud madiam et sysa
re sicut iabin in torrente cyson. Qui perierunt in endor. facti sunt
ut stercus terre. Pone duces eorum sicut oreb et zeb et zebee
et salmana omnes principes eorum. Qui dixerunt hereditate possideamus
nobis pulcritudinem dei. Deus meus pone eos ut rotam

angl... xxiii ... ostendit ... vocat illos ... esse a scelere ... principibus ... ... et posse illos a scelo et se a ... libertate cum desinit ... et non facit consentire ...

sicut stipulam ante faciem venti. Quo ignis comburit
silvam: et sicut flamma devorat montes. Ita persequens
eos in tempestate tua: et in turbine tuo conturbabis eos. Im
ple facies eorum ignominia: et querent nomen tuum domine. Eru
bescant et conturbentur in seculum seculi: erubescant et pereant. Et
sciant quia nomen tibi dominus: solus tu excelsus super omnem ter
ram. Ut ipse sit omnibus terre altissimus habitator: et celestis hierusalem
Deus qui similis tibi: qui sanctam ierusalem inde sitiens edificatione
et cives plebis eius mansuetudine erudis: et virtute defendis. Da
nobis de tua misericordia confidentibus auxilium: quod nos ab im
pietatis consilio salvos efficiat: et meditatos a domine tibi placere ordine:
et tua nos perducas ad gloriam. Qui solus es altissimus super
omnem dilecta omnem terram. In finem pro torcularibus filiis chore psalmus
Quam dilecta tabernacula tua domine exercituum: concupiscit et deficit ani
ma mea in atria domini. Cor meum et caro mea: laudabunt deum
vivum et verum. Etenim passer avis invenit sibi nidum: et avis tur
tur nidum sibi ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine exercitu
um: rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua: adhuc
laudabunt te. Beatus homo cuius fortitudo est in te: ascensiones in
corde eius. Et transeuntes in valle fletus fontem ponant: et benedictio
nem dabit legislator. Ibunt de fortitudine in fortitudinem: parebit
apud deum in syon. Domine deus exercituum exaudi orationem meam:
auscultabo deus iacob semper. Clipeus meus vide deus: et attende faci
em christi tui. Quoniam melior est dies una in atriis tuis super milia. Elegi
abiectus esse in domo dei mei: quam habitare in tabernaculis impie
tatis. Quia sol et scutum dominus deus: gratiam et gloriam dabit
dominus. Nec prohibebit bonum ab his qui ambulant in perfecti
one: Domine exercituum beatus homo qui confidit in te. Ut
ipse sit dominus et eterne nobis vite ianuas pandat: et tabernacula glo
Domine ihesu christe rex eterne glorie benignitatis sancta preparator o
et gratie qui disposuisti ascensiones in corde ut de valle plora
tionis per miseriam et humilitatem in locum quem fundasti perveniamus.
da benedictionem gratie qui legem dedisti iustitie: ducens de virtutibus in
virtutem te deum deorum: ut in syon te deorum dominum qui perfecta iustitia es plenissima pulchritudine perfruamur. Qui In finem filiis chore psalmus
Benedixisti domine terram tuam: avertisti captivitatem iacob. Re
misisti iniquitatem plebis tue: operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram
tuam. Continuisti omnem indignationem tuam: conversus es ab ira

[illegible] et vinum [illegible]
[illegible]
[illegible]
per oleum fovcantur [illegible]
[illegible] mollicie pictus per vinum [illegible]
ex utroque temperamento [illegible]
[illegible] significabit [illegible]
sit et manna dulcedinis [illegible]
virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt
[illegible] non [illegible]
ut passim unusquisque plato honorabiliora
[illegible] sua [illegible] voluit et ei placuit [illegible]
subiecit et doloris ne [illegible] subdi
ta [illegible] membra [illegible] sibi sub
[illegible] reverentia subsistat [illegible]
sapiens dicit [illegible] castigatis reverentia [illegible]
[illegible] castiganti [illegible]
[illegible] salute

furoris tui. Converte nos deus salutaris noster et averte iram tuam
a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis aut extendes iram tuam
a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis
nos et plebs tua letabitur in te. Ostende nobis domine misericordi-
am et salutare tuum da nobis. Audiam
quid loquatur in me dominus deus quoniam loquetur pacem in plebem suam et super
sanctos suos ut non convertantur ad insipientiam. Verumtamen prope timentes
qui timent salutare eius ut inhabitet gloria in terra nostra. Miseri-
cordia et veritas obviaverunt sibi iustitia et pax osculate sunt. Veritas
de terra orta est et iustitia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem
et terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit et ponet
in via gressus suos. Or. Ipse nobis misericordiam suam donare dignetur qui de virgine nasci suo
corpore dignatus fuit ordine ut cum ipso mereamur possimus vivere
Remitte domine iniquitatem plebis tue et omnia nobis misericordiam
tuam qui nos in viam pacis iustitia precedente perduc.
Inclina domine aurem tuam et exaudi. Oro ipsi domino
me quia egenus et pauper sum ego. Custodi animam meam
quia ego sanctus sum [illegible]. Salvum fac servum tuum deus meus qui sperat
in te. Miserere mei domine quoniam ad te clamavi tota die. Le-
tifica animam servi tui quia ad te domine animam meam le-
vavi. Quoniam tu domine suavis et mitis et multe misericordie omnibus
qui invocant te. Exaudi domine orationem meam et intende
voci deprecationis mee. In die tribulationis mee clamavi ad te
quia exaudisti me. Non est similis tui in diis domine et non
est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti venient et ado-
rabunt coram te domine et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magn-
us es tu et faciens mirabilia tu es deus solus. Deduc me domine
in via tua et ingrediar in veritate tua. Letetur cor meum
ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus
in toto corde meo et glorificabo nomen tuum in eternum. Quia
misericordia tua magna est super me quia eruisti animam meam
ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me et syna-
goga potentium quesierunt animam meam et non propo-
suerunt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator et misericors
et patiens et multe misericordie et verax. Respice in me et miserere
mei da imperium tuum puero tuo et salvum fac filium ancille tue.
Fac mecum signum in bonum ut videant qui oderunt me
et confundantur quoniam tu domine adiuvisti me et consolatus
es me. Or. Ipse suavis et mitis deprecantium preces exaudit

Festina domine salui familie et in sessantes nunquam desint.
Ut et cunctantes mas ex insilio misericordie ut tui vultus co
templatione perpetui desideria carnis sub tua protectione cal
cemus. per. In finem filiis chore psalmus cantici
Fundamenta eius in montibus sanctis sanctuarii diligit dominus
portas syon super omnia tabernacula iacob. Gloriosa
dicta sunt de te ciuitas dei semper. Commemorabor superbie et
babilonis scientibus me. Ecce palestina moab et thyrus cum
ethyopum omnia fuerunt ibi. Syon autem dicetur vir et
vir natus est in ea et ipse fundauit eam excelsus. Dominus nu
merabit scribens populos iste natus est in ea. Et principes canta
bunt quasi in choros omnes fontes mei in te. Et ipse celesti su
e portas in sanctis montibus collocatas super cuncta constituta te
Hymnas pia dilexerit et claue fidei signatas clausas reliquit
Fundamentum fidei nostre deus qui in montibus sanctis tamquam in
excelsis montibus ciuitatis portas iustitie muniens corpo
ris concede nobis in te gloriose credere atque ad redemptionem a
nimarum in tantum te hominem factum predicabimus fideli. Canticum
psalmi filiis chore in finem pro amalech ad respondendum intellectus
Domine deus salutis mee per eman israhelite et iezraelite
diem clamaui et nocte coram te. Ingrediatur ad te oratio
mea inclina aurem tuam ad orationem meam. Quia repleta
est malis anima mea et vita mea ad infernum descendit. Re
putatus sum cum descendentibus in lacum factus sum sicut homo
inualidus inter mortuos liber. Sicut interfecti et dormientes in
sepulcro quorum non recordaris amplius et qui de manu tua
abscisi sunt. Posuisti me in nouissimo lacu in tenebris et
in profundis. Super me confirmatus est furor tuus et cunctis flucti
bus tuis afflixisti me. Longe fecisti notos meos a me posui
sti me abhominationem eis clausum et non prodeuntem. Oculus
meus infirmatus est ab afflictione inuocaui te domine tota die expan
di palmas meas ad te. Numquid mortuis facies mirabilia
aut gigantes surgent et confitebuntur tibi semper. Numquid nar
rabit in sepulcro mirabilia tua et veritatem tuam in perditione
Numquid cognoscuntur in tenebris mirabilia tua et iustitia tua
in terra que obliuioni tradita est. Ego autem domine ad te cla
maui et mane oratio mea preueniat te. Quare domine abicis
animam meam abscondis faciem tuam a me. Pauper ego et
erumnosus ab adolescentia mea portaui furorem tuum et
conturbatus sum. Per me transierunt ire tue et furores tui opp'

sertus meos. Circumdederunt me sicut aqua tota die circuide-
runt me pariter. Longe fecisti a me amicum et proximum et notos
meos abstulisti. Ipse pro nobis miseros dignatus est sustinere
penas et glorificatus sit matutina resurgens [illegible]
Ipse redemptor omnium ineffabilis et salus [illegible] nobis
inferna petieras: fessus qui es [illegible] quando ma-
tutina familie tuae [illegible] et [illegible] in-
sidiantis pessima servitute. Intellectus Ethan Ezraite
Misericordias domini in eternum cantabo in generatione et ge-
nerationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo. Quia
dixisti in eternum misericordia edificabitur in celis preparabitur veritas tua
in eis. Disposui testamentum electis meis iuravi David servo
meo. Usque in eternum preparabo semen tuum et edificabo in
generatione et generationem sedem tuam. Confitebuntur
celi mirabilia tua domine et veritatem tuam in ecclesia sanctorum.
Quoniam quis in nubibus equabitur domino similis erit
domino in filiis dei. Deus qui glorificatur in consilio sancto-
rum magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus
exercituum quis similis tibi potens es domine et veritas tua in
circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris motum autem fluc-
tuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum
superbum in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos.
Tui sunt celi et tua est terra orbem terre et plenitudinem eius tu funda-
sti aquilonem et mare tu creasti. Thabor et Hermon in
nomine tuo exultabunt tuum brachium cum potentia.
Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua. Iustitia et iudicium preparatio sedis
tue. Misericordia et veritas precedent faciem tuam. Beatus populus
qui scit iubilationem. Domine in lumine vultus tui am-
bulabunt. Et in nomine tuo exultabunt tota die et in iustitia tua
exaltabuntur. Quoniam gloria virtutis eorum tu es et in
beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio
nostra et sancti Israel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tu-
is et dixisti posui adiutorium in potentem et exaltavi electum
de plebe mea. Inveni David servum meum oleo sancto meo unxi eum.
Manus enim mea auxiliabitur ei et brachium meum confortabit
eum. Nihil proficiet inimicus in eo et filius iniquitatis non
apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius et
odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia mea
cum ipso et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et po-
nam in mari manum eius et in fluminibus dexteram eius

Ipse invocavit me pater meus es tu deus meus et fortitudo salu-
tis mee. Ego autem primogenitum ponam eum et excelsum pre regibus
terre. In eternum custodiam ei misericordiam meam et pactum meum
erit fidele ei. Et ponam in seculum seculi semen eius et thronum eius
sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii eius legem meam et
in iudiciis meis non ambulaverint. Si iustitias meas profa-
naverint et precepta mea non custodierint. Visitabo in virga
sceleratione et in plagis iniquitates eorum. Misericordiam autem
meam non removeam ab eo nec mentiar in veritate mea. No-
n violabo pactum meum et quod egressum est de labiis meis non mu-
bo. Semel iuravi in sancto meo si david mentiar. Semen eius
in eternum erit et thronus eius sicut sol in conspectu meo. Et
sicut luna stabilietur in eternum et testis in celo fidelis semper. Tu
autem repulisti et proiecisti iratus es adversus christum tuum.
Avertisti pactum servi tui profanasti in terra diadema eius.
Dissipasti omnes macerias eius posuisti munitiones eius pavo-
rem. Diripuerunt eum omnes qui transeunt per viam factus est
opprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram hostium eius leti-
ficasti omnes inimicos eius. Avertisti robur gladii eius et non
sublevasti eum in prelium. Quiescere fecisti mundicia eius et thro-
num illius in terram detraxisti. Abbreviasti dies adolescentie
eius operuisti eum ignominia sempiterna. Usque domine abscon-
deris in finem succendit quasi ignis indignatio tua. Meme-
to mei de terra de profundo aliorum quare frustra creasti fi-
lios hominum. Quis est homo qui vivit et non videat mortem
salvans animam suam de manu inferi semper. Ubi sunt mie
tue antique domine quas iurasti in veritate tua domine. Re-
cordare domine opprobrii servorum tuorum quod portavi in sinu
meo omnes iniquitates populorum quibus exprobraverunt ini-
mici tui domine quibus exprobraverunt vestigia christi tui. Benedictus
dominus in sempiternum amen amen. Ps. Ipse cum patre omnipotenti
equali dominatur unde celi et terra animas eius confitentur. Oratio.
Erue domine animas nostras qui inferna confregisti ut tuas
animas decantantes a confusione criminum et a morte peccati
liberemur. Oratio Moysi hominis dei alias tercia dies Sabbati
Domine habitaculum tu factus es nobis a generatione in generationem.
Antequam montes nascerentur aut parturiretur terra et orbis
a seculo et usque in seculum tu es deus. Ne avertas hominem
usque ad contritionem et dicens convertimini filii adam quia

mille anni ante oculos tuos. sicut dies hesterna que preterijt.
sicut vigilia nocturna p cutientes eos somniauerint. mane
quasi herba pertransiens Mane floruit et abyt ad vesperam de
teretur atque sicatabit Consupti eni sumus furore Posuisti i
niquitates nras coram te negligentias nras in luce vultus
tui. Omnes eni dies nri perransierunt in furore tuo. consu
psimus annos nos quasi fermone loques Dies annorum
nrorum in ipsis lxx anni. Si autem in potentatibus mus
lxxx anni. et quod amplius. labor et dolor. Qm supuenit mansuetudo
tudo et corripiemur. Quis nouit fortitudinem ire tue. et scdm
timorem tuum indignationem tuam Ut numerare dexteram tuam
dies nri sic notum fac. et uenimus corde sapientia Reuertere dne
usque. et exorabilis esto sup seruos tuos Imple nos matuta
nna tua. et laudabimus et letabimur in cunctis diebus nris
Letifica nos pro diebus quibus nos afflixisti annis quibus nos
vidisti mala. Respice in seruos tuos et in opus tuum et glia
tua sup filios eorum. et sit splendor domini dei sup nos. et opus ma
nuum nrarum fac stabile sup nos. et opus manuum nrarum dirige
Ipse refugium populi factus mia matutina nos reficiat et protectione
Lucis fluxu sidens sator omnipotens deus. qui sua numquam deserit o
lucem modo nouam fugata nocte restituisti. sana nos quos
in tuam miam innitentes. ut omnes peccatorum obscuritates
Qui habitat illuminante pellant laus cantici ipsi dauid
Qui habitat in adiutorio altissimi. in protectione dei celi commo
rabitur Dicens domino spes mea. et fortitudo mea. deus meus
sperabo in eum Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium
de morte insidiancium In scapulis suis obumbrauit tibi et sub
alis eius sperabis. scuto et protectio vitas eius Non timebis
a timore nocturno. a sagitta uolante per diem A peste in te
nebris ambulante. a morsu demonis meridiani Cadent
de latere tuo mille. et decem milia a dextris tuis. tibi autem non
appropinquabit Ueruntamen oculis tuis videbis et ultionem
impiorum cernes Tu eni es domine spes mea. excelsum posuisti
habitaculum tuum Non accedet ad te malum. et lepra non appro
pinquabit tabernaculo tuo Quia angelis suis mandauit
de te. ut custodiant te in omnibus vijs tuis In manibus
portabunt te. ne forte offendat ad lapidem pes tuus Su
per aspidem et basiliscum ambulabis. et conculcabis leonem
et draconem Quoniam in me sperauit liberabo eum. exaltabo eum. qm
cognouit nomen meum Inuocabit me et ego exaudiam eum

cum ipso ero in tribulatione eripiam et glorificabo eum. Longitu
dine dierum implebo eum et ostendam illi salutare meum. Xpistus ipse capit
leonis et draconis rediens de inferno conculcauit et postmodum aspidem
Presta nobis domine per inuocationem et basiliscum annichilauit
tui nominis basilisci et aspidis letalia uenena calcare ut
uiso salutari tuo aduersus insidias diaboli spiritualis clipei um
Bonum est confiteri domino braculo muniamur. Psalmus cantici di
et psallere nomini tuo altissime. Ad annunciandum e sabbathi
mane misericordiam tuam et ueritatem tuam in nocte. In decacordo et
psalterio et cantico et cythara. Quia letificasti me domine in opere tu
o et in factura manuum tuarum laudabo. Quam magnificata sunt o
pera tua domine satis profunde facte sunt cogitationes tue. Uir insipiens
non cognoscet et stultus non intelliget istud. Cum exorti fuerint impii
quasi fenum et floruerint omnes qui operantur iniquitatem ut conte
rantur in seculum seculi. Tu autem excelsus in eternum domine. Quoniam ecce ini
mici tui domine ecce inimici tui peribunt et dissipabuntur omnes qui operan
tur iniquitatem. Et exaltabitur sicut monocerontis cornu me
um et senectus mea in oleo uberi. Et respexit oculus meus
eos qui insidiantur michi et de hiis qui consurgunt aduersum me mali
gnantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit sicut
cedrus libani multiplicabitur. Transplantati in domo domini
in atriis domus dei nostri germinabunt. Adhuc fructificabunt in sene
ctute pingues et frondentes erunt. Annunciantes quoniam rectus dominus
fortitudo mea et non est iniquitas in eo. Xpistus ipse uincentibus uidi
tatem palmarum cum pulcritudine florum dabit et corona decoris adornabit
Exultatio iustorum eterna qui iustos diuersis bonorum refertos sti
pendiis palmiferis atriis florere inmarcessibiliter facis quesumus
ut remissis mollibus delictorum eorum nobis societatem dignanter
impertiens. Laus cantici dauid in diem ante sabbatum quando fun
Dominus regnauit gloria indutus est indutus est data est terra
dominus fortitudinem et accinctus est. Insuper appendit or
bem qui non commouebitur. Firmum solium tuum ex tunc ab eterno
tu es. Leuauerunt flumina domine leuauerunt uoces suas leuaue
runt flumina gurgites suos a uocibus aquarum multarum. Gran
des fluctus maris grandis in excelso dominus. Testimonia tua
fidelia facta sunt nimis domum tuam domine decet sanctitas in longi
tudine dierum. Xpistus ipse deuicta morte decorem inmortalitatis induit et fi
Domine deus omnipotens delibus suis candorem gloriam post mortem promittit
qui pena precinctus uirtute celum et terram mare que locasti
exaudi supplices tuos et da credulitatem testimoniis tuis et nos

induere fortitudine et decore scitatis ps alt[illegible]us cantica da
Deus ultionum dominus deus ultionum ondecit quarta sabbati
Exaltare qui iudicas terram redde retributionem superbis
Usque quo peccatores domine usque quo peccatores gloriabuntur Effabuntur et loquen
tur iniquitatem loquentur omnes qui operantur iniustitiam Populum
tuum domine humiliaverunt et hereditatem tuam vexaverunt Vi
duam et advenam interfecerunt et pupillos occiderunt Et dixe
runt non videbit dominus nec intelliget deus Iacob Intel
ligite insipientes in populo et stulti aliquando sapite Qui plan
tavit aurem non audiet aut qui finxit oculum non considerat Qui
corripit gentes non arguet qui docet hominem scientiam Do
minus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt Beatus vir quem
tu erudieris domine et de lege tua docueris eum Ut mitiges ei
a diebus malis donec fodiatur peccatori fovea Quia non repellet
dominus plebem suam et hereditatem suam non derelinquet Quoadusque
iustitia convertatur in iudicium et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde Quis con
surget mihi adversus malignantes aut quis stabit mecum adversus operan
tes iniquitatem Nisi quia dominus adiuvit me paulo minus
habitasset in inferno anima mea Si dicebam motus est pes
meus misericordia tua domine adiuvabat me Secundum multitudinem do
lorum meorum in corde meo consolationes
tue letificaverunt animam meam Numquid adheret tibi
sedes iniquitatis qui fingis laborem in precepto Captabunt
in animam iusti et sanguinem innocentem con
demnabunt Et factus est mihi dominus in refugium et deus
meus in adiutorium spei mee Et reddet illis iniquitatem
ipsorum et in malitia eorum disperdet eos disperdet illos dominus deus noster
ipse humana distinguens membra hominem scientia que docet
Ne repellas domine plebem tuam sed sapienter erudiat
nunquam tuo redemptos es sanguine ne derelinquas heredita
tem tuam pro qua in cruce suspensus es sed qui fingis labo
rem in precepto da nobis requiem in futuro seculo Letus
Venite exultemus domino iubilemus canticum ipsi deo in christo
Preoccupemus faciem eius in confessione et in psalmis iubilemus ei Quoniam deus
magnus dominus et rex magnus super omnes deos In cuius
manu sunt omnes fines terre et altitudines montium ipsius sunt Quoniam ipsius
est mare et ipse fecit illud et siccam manus eius formaverunt
Venite adoremus et procidamus ante deum ploremus coram domino

Pastoris mei. Quia ipse est deus meus et nos populus pascue eius.
et oves manus eius. Hodie si vocem eius audieritis nolite ob
durare corda vestra. sicut in exacerbatione in die temptationis
in deserto. Ubi temptaverunt me patres vestri. probaverunt et vide
runt opera mea. Quadraginta annis proximus fui generationi il
li. et dixi semper hii errant corde. ipsi vero non cognoverunt vias meas
quibus iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.
Ut ipse pastor bonus ovibus suis etiam prestat pascua. et locatio ma
nebit. Sed sit nobis omni possessionis cum ipso amenissima
populorum domine respice propicius ut oves gregis tui eisque
impartiri digneris salem sapientie. et introducere easdem in eternam
requiem sempiternam in requiem. Cum domus edificabatur post ca
ptivitatem et archa domini reducta. ps. ipsi david. Secundi regum vi.
Cantate domino canticum novum cantate domino omnis terra. Ca
ntate domino et benedicite nomini eius. annunciate de di
e in diem salutare eius. Annunciate inter gentes gloriam eius
in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et lauda
bilis nimis terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii po
pulorum sculptilia. dominus autem celos fecit. Gloria et decor ante
vultum eius. fortitudo exultationis et exultatio in sanctuario eius.
Afferte domino familie populorum afferte domino gloriam et fortitudinem. Af
ferte domino gloriam nomini eius. levate munera. et introite in atrys
eius. Adorate dominum in decore sanctuarii eius. paveat a facie eius om
nis terra. Dicite in gentibus dominus regnavit. siquidem appendit orbem im
mobilem iudicabit populos in equitate. Letamini celi et exultet
terra. tonet mare et plenitudo eius. Gaudeat ager et omnia
que in eo sunt. tunc laudabunt omnia ligna saltus. Ante faciem
domini quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre cum iusti
cia et populos in fide sua. Ut ipse sit cum eis novum cantemus canticum si
dationis vite conversatio transferatur in meliorem statum. Oratio.
Omnipotens tibi domine eciam tua in omni terra canticum novum annuntiamus
cum omnibus populis nativitatem passionem resurrectionem tuam. te quoque
redemptorem venisse te iudicem venturum confitemur. supplices
itaque deposcimus ut sicut apparuisti misericors redemptor ita
etiam appareas placabilis iam redemptis. ps. ipsi david quando terra
Dominus regnavit exultet terra letabundi. ei restituta est. Le
tentur insule multe. Nubes et caligo in circuitu eius. iusti

et iudicium firmamentum solii eius. Ignis ante faciem eius
ibit et exuret in circuitu hostes eius. Apparuerunt eius ful-
gura orbi. vidit et contremuit et commota est terra. Montes si-
cut cera tabefacti sunt a facie domini a facie dominatoris omnis terre
Annuntiaverunt celi iustitiam eius et viderunt omnes populi glo-
riam eius. Confundantur universi qui adorant sculptilia qui
gloriantur in ydolis. Adorate eum omnes angeli dei. Audivit
et letata est Syon. Et exultaverunt filie iude propter iudicia
tua domine. Tu autem dominus excelsus super omnem terram vehemen-
ter elevatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite ma-
lum. custodit dominus animas servorum suorum sanctorum suorum de ma-
nu impiorum eruet eas. Lux orta est iusto et rectis corde letitia
Letamini iusti in domino et confitemini memorie sanctitatis eius *Cuius ipse*
sit nomen magnum et terribile. et hoc cordi nostro sit impressum
Domine deus omnipotens qui solus altissimus super *memoriale*
per omnem terram approbaris. concede nobis in te confi-
dentibus. tamquam custodia tua. ut de peccatorum manibus
liberemur. et ad fulgorem celestem tibi recti corde sine macula
transferamur. cum eo pater. *Psalmus ipsi david Sequitur*
Cantate domino canticum novum quia mirabilia
fecit. Salvavit sibi dextera eius. et bra-
chium sanctum eius. Notum fecit salutare suum
in conspectu gentium revelavit iustitiam suam.
Recordatus est misericordie sue et veritatis sue domui
Iacob. Viderunt omnes fines terre salutare dei
nostri. Iubilate deo omnis terra. vociferamini et laudate et can-
tate. Cantate domino in cythara et cythara et voce carminis.
In tubis et clangore bucine iubilate coram rege domino
Moveatur mare et plenitudo eius. orbis et habitatores eius.
Flumina plaudent manibus simul montes laudabunt
ante dominum. quia venit iudicare terram. Iudicabit orbem in
iustitia et populos in equitatibus *Cuius ipse per misterium sue na-*
Immitte domine salu*tivitatis salutare suum omnibus patefe-*
tare tuum mentibus nostris. ut qui quondam iudicari venisti
pro perditis iterum eo adveniens iudicare. pro quibus
morti adiudicatus es largiaris qui cum eo *Ps david*
Dominus regnavit commoveantur populi. sessor cherubin con-
moveatur terra. Dominus in Syon magnus et excelsus super om-

populos. Confiteantur nomini tuo magno terribili sancto quia. Et imperi-
um regis iudicium diligit. Tu firmasti equitates iudicium et iustitiam
in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum et adorate sca-
bellum pedum eius quoniam sanctum est. Moyses et aaron in sacerdotibus
eius et samuel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant
dominum et ipse exaudiebat eos in columna nubis loquebatur ad
eos. Custodiebant testimonia eius et preceptum quod
dedit eis dominus. Deus noster tu exaudiebas eos domine tu propitius fui-
sti eis et ultor super commutationibus eorum. Exaltate dominum deum
nostrum et adorate in monte sancto eius quia sanctus dominus deus vester. Or.
Ipse in celesti syon excelsus super omnes populos beatus et in ipsis sy-
Sublimis throni domine te oramus et quesumus sine dnetur
ut columine lumen in nobis ad modum sacerdotalis ordinis te
custode fuerimus. Ps. in confessione
Iubilate domino omnis terra. Servite in leticia. Ingredimini coram eo in laude. Scitote
quoniam dominus ipse est deus. Ipse fecit nos et ipsius sumus populus e-
ius et oves pascue eius. Ingredimini portas eius in gratiarum a-
ctione atria eius in laude. Confitemini ei in laude et benedicite
nomini eius quia bonus dominus. In sempiternum misericordia eius et us-
que in generationem et generationem fides eius. Or. ab ipso sancti deleamus
et psallere iubilatione devotionis et sine affectu cordis et ope-
Iubilemus tibi eterne deus in leticia et exultatione poscentes
ut dum peccatorum nostrorum porte in tuis laudibus reserantur sp-
ad eternam vitatem que permaneant. Per cum. Ps. ipsi david cantici ps. psal-
Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine psallam. teris
Et erudiar in via perfecta quando venies ad me. Ambulabo
in simplicitate cordis mei in medio domus mee. Non pro-
ponebam coram oculis meis verba belial. facientes declinationes
odivi nec adhesit michi. Cor pravum recedebat a me malum
nesciebam. Loquentem in abscondito contra proximum suum hunc
insequebam. Superbo oculis et alto corde cum hoc esse non po-
tero. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum. Ambu-
lans in via simplicitatis hic michi ministrabat. Non habitabit in me-
dio domus mee faciens dolum loquens mendacium non place-
bit in conspectu oculorum meorum. Mane perdam omnes impi-
es terre ut interficiam de civitate domini universos qui operantur ini-
quitatem. Or. In innocentia cordis nostri gratiarum actiones deo
et referre super ineffabili beneficio misericordie sue oro

Incomprehensibili virtute deus qui tuis famulis viam aeterni
dicat clementer insinuas concede nobis ea fideliter intellige-
re etiam qui viam ingredi et a vanitate [illegible] suppliciter
clamare [illegible]. Oratio pauperis cum anxiatus esset et coram domino
Domine exaudi orationem meam effudit precem suam
et clamor meus ad te veniat. Non abscondas faci-
em tuam a me in die tribulationis mee inclina ad me au-
rem tuam. In quacumque die invocavero te velociter exaudi me
Quoniam consumpti sunt sicut fumus dies mei et ossa mea sicut frixa
contabuerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum
quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei
adhesit os meum carni mee. Assimilatus sum pellicano d-
serti factus sum quasi bubo solitudinum. Vigilavi et fui sicut avis
solitaria super tectum. Tota die exprobrabant mihi inimici mei
exultantes per me iurabant. Quia cinerem sicut panem comedi
et potum meum cum fletu miscui. A facie indignationis
et ire tue quia levasti et allisisti me. Dies mei quasi umbra
inclinati sunt et ego quasi fenum arui. Tu autem domine in eternum per-
manes et memoriale tuum in generatione et generationem. Tu con-
surgens misereberis Syon quia tempus est ut miserearis eius
quia venit tempus. placuit Quoniam placuerunt servis tuis lapi-
des eius et pulverem eius miserabilem. Et timebunt gentes nomen
domini et universi reges gloriam tuam. Quia edificavit dominus Sy-
on et apparuit in gloria sua. Respexit ad orationem vacui et non de-
spexit orationem eorum. Scribantur hec in generatione novissima et
populus qui creabitur laudabit dominum. Quoniam prospexit de excelso sanctu-
ario suo dominus de celo in terram contemplatus est. Ut audiret gemi-
tum vincti et solveret filios mortis. Et narret in Syon nomen
eius et laudationem eius in Ierusalem. Cum congregati fuerint populi
et regna ut serviant domino. Afflixit in fortitudine virtutem
meam abbreviavit dies meos. Dicam deus meus ne rapi-
as me in medio dierum meorum in generatione generationum
anni tui. In principio terram fundasti et opus manuum tuarum
sunt celi. Ipsi peribunt tu autem stabis et omnes sicut vestimentum
attererentur. Et quasi pallium mutabis eos et mutabuntur. Tu
autem ipse es et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum
habitabunt et semen eorum ante faciem tuam perseverabit

℞ Ipse prospiciens excelso audit gemitus compeditorum ut per
Exorabilis domine intende in orationem ipsum liberati annuntient lau
nem supplicum tuorum ut qui in peccatis dem eius. O.
tangimur fessum erumnis respectu misericordie celestis sublevemur.
Benedic anima mea domino et omnia Ps. ipsi david
que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino
et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur cunctis i
niquitatibus eius et sanat omnes iniquitates (infirmitates) meas. Qui
redimit de corruptione vitam meam et sanat omnes infirmitates
meas. Qui coronat me in misericordia et miserationibus. Qui replet in
bonis ornamentum tuum renovabitur sicut aquile iuventus tua.
Faciens iustitias dominus et iudicium cunctis qui calumniam sustinent.
Notas fecit vias suas Moysi filiis Israel cogitationes suas. Miseri
cors et clemens dominus patiens et multe miserationis. Non in perpe
tuum iudicabit neque irascetur in eternum. Non secundum peccata nostra fecit
nobis neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam
excelsius est celum a terra tantum confortata est misericordia eius super timen
tes eum. Quantum longe est oriens ab occidente tantum longe fecit a no
bis scelera nostra. Sicut miseretur pater filiorum misertus est dominus timen
tibus se. Ipse enim novit plasmationem nostram recordatus est quia pul
vis sumus. Homo sicut herba dies eius sicut flos agri sic florebit.
Quia spiritus pertransibit eum et non subsistet et non cognoscet eum ultra lo
cus eius. Misericordia autem domini ab eterno et usque in eternum super
timentes eum et iustitie eius in filios filiorum his qui custodiunt
pactum eius et recordantur preceptorum eius ad faciendum ea. Dominus
in celo stabilivit thronum suum et regnum illius omnium dominabitur.
Benedicite domino omnes angeli eius fortes robore facientes verbum
eius obedientes voci sermonum eius. Benedicite domino omnes
virtutes eius ministri illius qui facitis placitum eius. Benedicite
domino universa opera eius in omnibus locis dominationis eius benedic
anima mea domino. ℞ Ipse in celestibus residens angelica
visitatione misericorditer actus nos regit et custodit. Oratio
Tua domine languores populi tui qui semper peccatoribus quasi pater mi
sereris ut exempti ab interitu mortis perpetue te anima mea
benedicat et vita glorificet. P. Psalmus ipsi david sequitur.
Benedic anima mea domino domine deus meus magnificatus es in

-mus G loria et decore indutus es amictus luce sicut vestimento
Extendens celum quasi pellem qui tegis aquis tenacula eius
Qui ponit nubem currum suum et ambulat super pennas ve-
ti. Qui facis angelos tuos spiritus et ministros tuos ignem
urentem. Qui fundasti terram super stabilitatem suam non incli-
nabitur in seculum seculi. Abysso quasi vestimento operuisti eam
super montes stabunt aque. Ab increpatione tua fugient
a voce tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes et
descendunt campi ad locum quem fundasti eis. Terminum po-
suisti eis quem non pertransibunt nec revertentur operire terram
Qui emittit fontes in convallibus inter medios montium
ambulent et bibant omnia animalia regionum et reficiant o-
nagri sitim suam. Super ea volucres celi morabuntur de medio
nemorum dabunt voces. Qui rigas montes de convallibus de
tenaculis tuis de fructu operum tuorum saciabitur terra. Germinans
herbam iumentis et fenum servituti hominum. Ut educas panem de
terra et vinum letificet cor hominis ad exhilarandam faciem in oleo
panis autem cor hominis confortet. Saturabuntur ligna dom-
ini cedri libani quas plantavit. Ibi aves nidifica-
bunt. in illo abies domus eius. Montes excelsi cervis, petra
refugium cuniculis. Fecit lunam per tempora sol cognovit occa-
sum suum. Posuit tenebras et facta est nox in ipsa movebuntur
omnes bestie silve. Leones rugientes ad predam et querentes
a deo escam sibi. Oriente sole recedent et in speluncis suis
cubabunt. Egreditur homo ad opus suum et ad servitutem su-
am usque ad vesperum. Quam magnificata sunt opera tua domine omnia
in sapientia fecisti impleta est terra possessione tua. Hoc mare ma-
gnum et latum manibus ibi reptilia innumerabilia animalia pu-
sila cum grandibus. Ibi naves pertransibunt leviathan istud plasma-
sti ut illuderet ei. Omnia a te sperant ut des cibum eis in tempore suo
dante te illis illi colligent aperiente te manum tuam replebun-
tur bono avertente vultum tuum et turbabuntur auferes spiritum eorum
et deficient et in pulverem suum revertentur. Emitte spiritum tuum
et creabuntur et instaurabis faciem terre. Sit gloria domini
in sempiternum letabitur dominus in operibus suis qui respicit ter-
ram et tremit tangit montes et fumigabunt. Cantabo do-
mino in vita mea psallam deo quamdiu sum. Placeat ei eloquium
meum ego autem letabor in domino. Deficiant peccatores de terra
et impii ita ut non sint. Benedic anima mea domino

et panibus vivis et spiritualibus sacietatem refi(ci)at etiam ne
incidere omnipotentem suum fructum lege disfiat per christum. Invitatorium Congregacionis Sciatis
Intercepti testamentum quod sanctificasti da nobis quesumus spirituali
mente ascensionem tue glorie continere ut donum in celis te conspi
ciamus illa semper que celestia sunt meditemur. Alleluia. Psalmus ipsi David.
Confitemini domino et invocate nomen eius notas facite in
gentibus cogitationes eius. Cantate ei et psallite ei loquimini
omnia mirabilia eius. Exultate in nomine sancto
eius letetur cor querentium dominum. Querite dominum et confirmamini
querite faciem eius semper. Recordamini mirabilium
eius que fecit signorum et iudiciorum oris eius. Semen ab
raham servi eius filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster in
universa terra iudicia eius. Recordatus est in seculum testamenti
sui verbi quod mandavit in mille generationes.
Quod pepigit cum abraham et iuramenti sui ad ysaac.
Et statuit illud iacob in preceptum et israel in testamentum sempiter
num. Dicens tibi dabo terram chanaan funiculum hereditatis vestre.
Cum essent numero brevi paucissimi et incole eius. Et pertransierunt de gente in
gentem et de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem
nocere eis et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos
meos et in prophetis meis nolite malignari. Et vocavit famem
super terram et omne firmamentum panis contrivit. Misit ante eos
virum in servum venundatus est ioseph. Humiliaverunt in compe
dibus pedes eius ferrum pertransiit animam eius donec veniret
verbum eius. Eloquium domini inflammavit eum. Misit rex
et solvit eum princeps populorum et dimisit eum. Constituit eum dominum
domus sue et principem omnis possessionis sue. Ut erudiret
principes eius sicut semetipsum et senes eius prudentiam doceret. Et intravit israel in egyptum et iacob
accola fuit in terra cham. Et auxit populum suum
vehementer et firmavit eum super inimicos eius. Convertit cor eorum
ut odirent populum eius et dolum facerent in servos eius. Misit
moysen servum suum aaron quem elegit ipsum.
Posuit in eis verba signorum suorum et prodigiorum in terra cham.
Misit tenebras et obscuravit et non exacerbavit sermones
suos. Convertit aquas eorum in sanguinem et occidit pisces
eorum. Edidit terra eorum ranas in penetralibus regum
ipsorum. Dixit et venit cynomia et cinifes in omnibus

vers[it] terminis terre eorum. Dedit pluviam eorum grandinem
ignem flammantem in terra eorum. Et percussit vineam eorum
et ficus eorum et contrivit lignum finium eorum. Dixit et venit
locusta et bruchus cuius non erat numerus. Et eduxit eos cum
argento et auro et non erat in tribubus eorum infirmus. Leta-
ta est egiptus in egressione eorum quia incubuit timor eorum super
eos. Expandit nubem in protectionem eorum et ignem ut luceret eis no-
cte. Petierunt et adduxit coturnicem et pane celi
saturavit eos. Aperuit petram et fluxerunt aque et [illegible]
occurrerunt in aridis in siccis flumina quoniam memor fuit
verbi sui sancti cum abraham filio. Et eduxit populum suum
in leticia et in laude electos suos. Et dedit eis regiones gen-
tium et labores populorum possederunt. Et custodirent iustificationes
eius et leges eius servarent. Ipse dominus deus in uni-
versa terra iudicia sua permittit et nobis timorem et amorem
Invocantes nomen tuum domine dep sui mittit oro
camur ut qui patres nostros virtute tui nominis percuncte ange-
licis pastibus refecisti nos quoque iustitiis dapibus socia[s]
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius.
Quis loquetur fortitudines domini auditas faciet omnes
laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iu-
stitiam in omni tempore. Recordare mei domine ~~re~~ in beneplacito
~~placito~~ placationis populi tui visita me in salutari tuo. Ut
videam bona electorum tuorum et letetur in leticia gentis tue
ut exultem cum hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris in-
ique fecimus impie gessimus. Patres nostri in egipto non intelle-
xerunt mirabilia et non sunt recordati multitudinis misericordie tue.
Et ad iracundiam irritaverunt ascendentes super mare in
mari rubro. Salvavit autem eos ~~sup~~ propter nomen suum ut ostenderet
fortitudinem suam. Et comminatus est mari rubro et aruit
et transduxit eos per abyssos quasi in deserto. Et salvavit eos de
manu odientium et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua
hostes eorum unus ex eis non superfuit. Et crediderunt in
verbis eius et cecinerunt laudes eius. Cito obliti sunt operum
illius nec expectaverunt voluntatem illius. Et desideraverunt
runt desiderium in deserto et temptaverunt deum in solitudine.
Dedit ergo eis petitionem ipsorum et misit tenuitatem in ani-
mam eorum. Et zelati sunt moysen in castris aaron sanctum domini

Aperta est terra et deglutivit dathan et operuit synagogam
abiron et succensus est ignis in synagoga eorum flamma
exussit impios Fecerunt vitulum in oreb et adoraverunt consta-
tile et mutaverunt gloriam suam in similitudinem bovis come-
dentis fenum Obliti sunt dei salvatoris sui qui fecit magna
in egypto mirabilia in terra cham terribilia super mare rubrum
Dixit ut disperderet eos dominus nisi moyses eius electus
stetisset medius coram faciem illius ut converteret indignationem e-
ius ut non interficeret Et despexerunt terram desiderabilem non
crediderunt sermoni eius Et murmuraverunt in tabernaculis
suis non audierunt vocem domini Et levavit manus suas su-
per eos ut deiceret eos in deserto Et ut deiceret semen eorum de
gentibus et disperderet eos in terris Et consecrati sunt beelphegor
et comederunt victimas mortuorum Et irritaverunt eum
in studiis eorum et percussit eos plaga Stetit autem phinees
et diiudicavit et est retenta percussio Et reputatum est ei
ad iustitiam in generatione et generationem usque in eternum Et pro-
vocaverunt eum super aquas contradictionis et afflictus est moy-
ses propter eos Quia provocaverunt spiritum eius et precepit
labiis suis Non exterminaverunt populos quos dixit dominus
eis Et commixti sunt inter gentes et didicerunt opera eorum
Et servierunt sculptilibus eorum et factum est illis in scan-
dalum Et immolaverunt filios suos et filias suas demo-
niis Et effuderunt sanguinem innocentem sanguinem filio-
rum suorum et filiarum suarum quos immolaverunt sculptilibus
chanaan Adulterata est terra per sanguinem et polluerunt
eam in operibus suis. coinquinati sunt in operibus eorum
et fornicati sunt in studiis suis Iratus est iterum furor do-
mini in populum suum et abhominatus est hereditatem suam Et
dedit eos in manus gentium et dominati sunt eorum qui ode-
runt eos Et afflixerunt eos inimici eorum et humiliati sunt sub
manibus eorum Multis vicibus liberavit eos ipsi vero multi-
vicibus provocabant eum in consiliis suis et humiliati
sunt propter iniquitates suas Et vidit tribulationes eorum
cum exaudiret eos rogantes Et recordatus sui cum eis
et penituit eum secundum multitudinem misericordie sue Et dedit eos

mirabiles coram omnibus hominibus qui ceperant eos Saluos
nos domine deus noster et congrega nos de gentibus Ut confitea
mur nomini sancto tuo et gloriemur in laude tua Benedictus
dominus deus israel a seculo et usque in seculum et dicet omnis populus
amen amen Ut ipse mirabili sua dispositione nos congreget
de diversis mundi partibus ut ipsum corde unanimi laudemus
Memento nostri in beneplacito populi tui domine et a peccati nos
servitute liberatos salutaris tui visitatione salva sita alleluia
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius
Dicant nunc qui redempti sunt a domino quos redemit
de manu hostis Et de regionibus congregavit eos ab oriente
et occidente ab aquilone et mari Erraverunt in solitudine
in deserto via civitatem que habitaculi non invenerunt Esurien
tes et sitientes anima eorum in ipsis defecit Et clamave
runt ad dominum in tribulatione sua de necessitatibus eorum libera
vit eos Et deduxit eos per viam rectam ut venirent ad civi
tatem habitabilem Confiteantur domino misericordie eius et mira
bilia eius in filiis hominum Quia satiavit animam vacuam
et animam esurientem implevit bonis Habitantes in tene
bris et in umbra mortis vinculis alligatos in opia men
dicitate et ferro Quia provocaverunt sermones domini et consilium
excelsi blasphemaverunt Et humiliavit in labore cor eorum
ceciderunt et non erat qui adiuvaret Et clamaverunt ad
dominum in tribulatione sua et de angustiis eorum liberavit eos
Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis et vincula eorum
dirupit Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis
hominum Quia contrivit portas ereas et vectes ferreos confregit
Suscepit eos propter viam sceleris eorum et propter iniquitatem af
flicti sunt Omnem cibum abhominata est anima eorum et accesserunt
ad portas mortis Et clamaverunt ad dominum in tribulatione
sua et de angustiis eorum salvavit eos Misit verbum suum
et sanavit eos et salvavit eos de interitu Confiteantur domino
misericordie eius et mirabilia eius in filiis hominum Et ymolent
hostias gratiarum et narrent opera eius in laudem Qui descen
dunt mare in navibus facientes opus in aquis multis
Ipsi viderunt opera domini et mirabilia eius in profundo Dixit
et surrexit ventus et elevavit gurgites eius Ascendunt
in celum et descendunt in abyssos anima eorum in afflictione suspirabat

Obstupuerunt et intremuerunt quasi ebrius et sapientia eorum uni-
uersa eorum absorpta est. Clamaverunt ad dominum in tribulatione
sua et de angustia eduxit eos. Statuet turbinem in quasi tranquil-
litatem et silebunt fluctus eius. Letabuntur quia quieverunt et
adducet eos ad portum quem voluerunt. Confiteantur domino misericordie
eius et mirabilia eius in filios hominum. Et exaltent eum in ec-
clesia populi et in cathedra seniorum laudent eum. Ponet flumina in
desertum et fontes aquarum in sitim terram fructiferam in salsu-
ginem pre malicia habitantium eius. Ponens in deserto paludes
aquarum terram inviam in fontes aquarum. Et collocavit ibi e-
surientes fundabuntque urbes ad habitandum. Et serent agros et
plantabunt vineas et faciet fruges germinis. Et benedixit
eis et multiplicabuntur nimis et pecora eorum non minuet. Im-
minuti sunt autem et afflicti propter angustiam mali et dolo-
ris. Et effundet despectionem super principes et errare eos faci-
et in solitudine devia. Et sublevavit pauperem de inopi-
a et ponet quasi gregem familias. Videbunt recti et leta-
buntur et omnis iniquitas contrahet os suum. Quis sapiens et
custodiet hec et intelliget misericordias domini. Cy / Rex sit
qui captivitati nostre misertus nos redimit et ad glorificandum
Confitemur domine misericordias tuas   se nos congregavit
quas iugiter circa nos exerces multiplices, precantes ut qui
exaltatus in excelsis resides ad dexteram patris in throno nobis
tante miserationis intelligere et custodire concedas archanum.
Paratum cor meum deus paratum cor   Canticum psalmi ipsius David
meum cantabo et psallam in gloria mea. Consurge psal-
terium et cythara consurgam mane. Confitebor tibi in populis
domine et cantabo te in nationibus. Quia magna super celos
gloria tua et usque ad terram veritas tua. Exaltare super celos
deus et super omnem terram gloria tua. Ut liberentur dilecti tui
salva dextera tua et exaudi me. Deus locutus est in sanctuario
suo gaudens dividam Sychem et vallem Sochoth dime-
tiar. Meus est Galaad et meus est Manasses et Effraim fortitudo
capitis mei. Iuda rex meus. Moab lebes pelluvii mei
e. Super Ydumeam proiciam calciamentum meum. Michi phili-
stim federabuntur. Quis deducet me in civitatem circumstantie
et quis deducet me in Ydumeam usque. Nonne tu qui proieceras

nos deus et non egredieris deus in virtutibus nostris Da nobis au-
xilium in tribulatione vana enim salus ab homine In
deo in deo erimus fortes et ipse conculcabit hostes nostros
Cy ipse verbum missus a patre ab inicio nos salvavit a morte
Preparata deo cor meum ad confitendum nomini tuo ...
lugentes resurrexisse ... illuc ...
storum elevatus es in regno patris In finem psalmus david
Deus laudabilis mi ne taceas quia os impii et dolosi su-
per me apertum est Locuti sunt enim lingua adversum me lin-
gua mendacii verbis odii circumdederunt me et expugnaverunt
me frustra Pro eo quod eos diligebam adversabantur mihi ego
autem orabam Et posuerunt contra me mala pro bonis
odium pro dilectione mea Constitue super eum impium et
Sathan stet a dextris eius Cum iudicatur exeat con-
dempnatus et oratio eius fiat in peccatum Fiant dies eius
pauci et episcopatum eius accipiat alter Fiant filii eius pu-
pilli et uxor eius vidua Instabiles vagentur filii eius
et mendicent et querant in penetralibus suis Scrutetur ex-
actor quesita universa que habet et diripiant alieni labores eius
Non sit qui ei misereatur nec qui clemens sit in pupillis
eius Fiat novissimum eius in interitus in generatione altera
deleatur nomen eius Redeat in memoriam iniquitas pa-
trum eius apud deum et iniquitas matris eius non deleatur
Fiat contra dominum semper et intereat de terra memoria eius Eo
quod non est recordatus facere misericordiam et persecutus est virum homi-
nem inopem et pauperem et compunctum corde ut interficeret Dilexit
maledictionem que venit ei et noluit benedictionem que elon-
gabitur ab eo Et indutus est maledictione quasi vestimento sic-
ut et ingredietur quasi aqua in interiora eius et quasi
oleum in ossibus eius Fiat ei sicut pallium quo circumdatur et quasi
cingulum quo semper cingitur Hec est retributio his qui adversantur
mihi a domino et qui loquuntur malum contra animam meam Tu
autem domine deus meus fac mecum propter nomen tuum quia
bona est misericordia tua Libera me quia egenus et pauper sum et cor
meum vulneratum conturbatum est intrinsecus Quasi umbra cum
inclinatur abductus sum excussus sicut locuste Genua mea
vacillaverunt a ieiunio et caro mea immutata est ab oleo
Et ego factus sum opprobrium eis viderunt me videntes et mo-
verunt capita sua Adiuva me domine deus salva me secundum
misericordiam tuam Et sciant quia manus tua hec et tu domine fecisti eam

Maledicent illi et tu benedices qui resistent et confundentur servus
autem tuus letabitur. Induantur adversum me confusione et o-
periantur quasi pallio vestimento confusione sua. Con-
fitebor domino vehementer in ore meo et in medio populorum
laudabo eum. Qui stabit a dextris pauperis ut salvet a iudicantibus
animam eius. ut salvam faceret a persequentibus animam eius.
Christe qui super celos exaltatus gloriam tuam in universa terra dilatas
Trine obsecrationis deus qui nos de carnis corruptione de vita
maledictioni subiacere dignatus es ut nos a maledicto
legis erueres propter nomen tuum digneris et nos a persequenti-
bus viciis et a malorum obtrectationibus liberare. Qui Psalmus David

Dixit dominus domino meo sede a dextris meis.
Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Vir-
gam virtutis tue emittet dominus ex Syon. domina-
re in medio inimicorum tuorum. Populi tui spon-
tanei erunt in die fortitudinis tue in montibus
sanctis. Quasi de vulva orietur tibi ros adole-
scentie tue. Iuravit dominus et non penitebit
eum. tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Dominus
ad dexteram tuam percussit in die furoris sui reges. Iudicabit
in gentibus implebit valles. Percutiet caput in terra multo-
rum. De torrente in via bibet propterea exaltabit caput. Christe
ante luciferum spirituali procreatione a deo patre sit natus tuus feliciter
Ante luciferum genitus qui es progressu mundus est salvatus deo
qui ante principium omnis creature te rogamus et quesumus ut sicut
inimicos tuos ad dexteram patris sedens pedibus tuis sub-
iecisti ita nos tuis officiis dignos efficias ablata inimici dominatione

Confitebor domino in toto corde meo in conspectu alleluia
iustorum et congregatione. Magna opera domini exquiren-
da in cunctis voluntatibus eius. Gloria et decor operis opus eius
et iustitia eius perseverans semper. Memoriam fecit mirabilium
suorum clemens et miserator dominus escam dedit timentibus se. Me-
mor erit in sempiternum pacti sui. Fortitudinem operum suorum
annuntiabit populo suo ut det illis hereditatem gentium. Opus
manuum eius veritas et iudicium. Fidelia omnia precepta eius
firmata in sempiternum iugiter facta in veritate et equitate. Re-
demptionem misit populo suo mandavit in eternum pactum suum. Sanctum et
terribile nomen eius. Principium sapientie timor domini. Doctri-
na bona omnibus facientibus eam. laus eius perseverat iugiter.
Christe qui spiritualem escam verbi sui famem patientibus largitur
de omnium quorum refectione congratulatur. Sequitur oratio

Sanctorum omnium gloriosa confessio deus tribue ut et timorem
nominis tui quem esse initium sapientie dixisti, ut fiendo a
iusti consiliis mentis tue cupidibus sagimemur. alleluia
Beatus vir qui timet dominum in mandatis eius cupit ni
mis P otens in terra erit semen eius generatio rectorum
benedicetur S ubstantia et divitie in domo eius et iusticia
eius perseuerat semper E xortum est in tenebris lumen rectis
clemens misericors et miserator et iustus I ocundus homo qui mi
seretur et commodat disponet sermones suos in iudicio quia
in eternum non commouebitur I n memoria eterna erit iustus
ab auditu malo non timebit P aratum cor eius sperare in
domino confirmatum est cor eius non commouebitur donec despiciat inimicos
suos D ispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculum seculi
cornu eius exaltabitur in gloria P eccator videbit et irascetur
dentibus suis fremet et tabescet desiderium peccatorum peribit
Et ipse distributores pauperum celestibus premiis remunerabit
Lumen pectorum rector cordium et de gazophilacio tuo da
deus corda nobis te diligere gloria tua sic ditabit
tribuam et sic dispergere in hoc seculo ut careamus auditu
aspero in futuro alleluia Laudate pueri dominum laudate
Nomen domini Sit nomen domini benedictum ex hoc nunc
et usque in seculum A solis ortu usque ad occasum
laudabile nomen domini E xcelsus super omnes gentes dominus
et super celos gloria eius Quis sicut dominus deus noster qui in al
tis habitat et humilia respicit in celo et in terra S uscitans
a terra inopem et de stercore erigens pauperem V t collocet eum
cum principibus cum principibus populi sui Qui habitare facit
sterilem in domo matrem filiorum letantem Et ipse
ecclesiam diu sterilem fecunditate dotavit et innocentia pueri
laudantes benedictum sanctum nomen florere fecit ora
Istud rogamus omnipotens deus ut nos in sinu matris ecclesie col
locatos caritatis tue facias stabilitate connecti per alta
In exitu israel de egipto domus iacob de populo bar
baro F actus est iudea sanctificatio eius israel potestas
eius M are vidit et fugit iordanis conversus est retrorsum
M ontes exultaverunt ut arietes et colles sicut agni ovium
Quid est tibi mare quod fugisti et tu iordanis quia conversus es
retrorsum M ontes exultastis sicut arietes et colles sicut

filii ovium. A facie domini contremiscat terra a facie dei iacob.
Qui convertit petram in paludes aquarum silicem in fontes aq-
uarum. Non nobis domine non nobis sed nomini tuo da gloriam. Su-
per misericordiam tuam et veritatem tuam ne dicant gentes ubi
est deus eorum. Deus autem noster in celo universa que voluit fecit.
Simulacra gentium argentum et aurum opus manuum hominum. Os habent
et non loquentur oculos habent et non videbunt. Aures habent et
non audient nasum habent et non odorabunt. Manus habent et
non palpabunt pedes habent et non ambulabunt non sonabunt
in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea et omnes qui
confidunt in eis. Israel confidit in domino adiutor eorum et pro-
tector eorum est. Domus aaron confidit in domino adiutor eorum et pro-
tector eorum est. Dominus memor fuit nostri et benedixit nobis. Benedixit domui
israel benedixit domui aaron. Benedixit timentibus dominum
pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos super vos et super fili-
os vestros. Benedicti vos domino qui fecit celum et terram. Celum
celi domino terram autem dedit filiis hominum. Non mortui lau-
dabunt te domine domine neque omnes qui descendunt in silentium. In
fernum. ℟ Ipse semel duritiam petre liquefecit fluvii effusio-
ne ut quotidie duritiam cordis liquefaciat spiritus sancti infusione.
Ineffabile lumen trinitatis qui fluenta iordanis a con-
spectu tui luminis fecisti procul quesumus ut quos ablutos
sacro baptismate innovasti nunquam patiaris a vetustis si-
Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem deprecationis mee. alleluia
Quia inclinavit aurem suam mihi et in diebus meis invocabo. Circumdederunt me
funes mortis et pericula inferni invenerunt me. Angustiam
et dolorem repperi et nomen domini invocavi. O domine
salva animam meam clemens dominus et iustus et deus noster miseretur. Cu-
stodiens parvulos dominus attenuatus sum et salvabit me. Re-
vertere anima mea in requiem tuam de morte quia dominus
benefecit tibi. Quia liberavit animam meam de morte oculos meos
a lacrimis pedes meos ab offensa. Deambulabo coram domino
in terra viventium. ℟ Ipse dolores inferni fidelibus suis mi-
tigavit nos qui quotidie de periculis imminentibus liberat.
Adiutor petentium domine qui animam te fideliter invocantem
velociter consolaris te rogamus ut nos a periculo inferni
eruditos in regione vivorum ablata perpetua morte constituas.
Credidi propter quod locutus sum ego autem. Alleluia

afflictus sum nimis. Ego dixi in stupore meo omnis homo
mendax. Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mi
chi. Calicem salutaris accipiam et nomen domini invocabo. Vota mea
domino reddam coram omni populo eius. preciosa in conspectu do
mini mors sanctorum eius. O obsecro domine quia ego servus tuus et fi
lius ancille tue. Dirupisti vincula mea tibi immolabo hosti
am laudis et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam
in conspectu omnis populi eius in atriis domus domini in medio
tui ierusalem. Ex insufficientes sumus sibi [illegible] pro omnibus que
Talis sit quesumus domine ad salutem [illegible] operum
Tuita supplicum sicut in conspectu tuo preciosa mors sanctorum
ut a vinculis peccati liberati meam et future [illegible] gaudia per
Laudate dominum omnes gentes et collau [illegible] alleluia
date eum omnes populi. Quia confortata est super nos misericor
dia eius et veritas domini in eternum manet. Ex [illegible] per adventum sancti
spiritus confirmavit nos in bonis nec cesset nos ditare celestibus
Omnipotens sempiterne dominator qui ab omni gente domine
cum ore laudaris petimus ut dilates pietatem tuam in
mentibus nostris et firmes manum tuam super nos alleluia
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Dicat
nunc domus aaron quoniam in eternum misericordia eius. Dicant nunc
qui timent dominum quoniam in eternum misericordia eius. De tribulatione
invocavi dominum et exaudivit me in latitudine dominus.
Dominus meus es non timebo quid faciat michi homo. Do
minus michi adiutor et ego despiciam odientes me. Me
lius est sperare in domino quam sperare in homine. Melius est spe
rare in domino quam sperare in principibus. Omnes gentes cir
cuierunt me et in nomine domini ultus sum in eas
Circumdederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis in spi
nis et in nomine domini quia ultus sum in eas. Impulsus
pellebar ut caderem et dominus sustentavit me. Fortitudo me
a et laus mea dominus factus est michi in salutem. Vox lau
dis et salutis in tabernaculis iustorum. Dextera domini fecit
fortitudinem dextera domini excelsa est. Non moriar sed
vivam et narrabo opera domini. Corripiens arguet me
dominus et morti non tradidit me. Aperite michi por
tas iusticie ingressus in eas confitebor domino hec por
ta domini et iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi domine
quoniam exaudisti me et factus es michi in salutem. Lapidem
quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput
anguli. A domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris
Hec dies est quam fecit dominus exultemus et letemur in ea

O bsecro domine salva obsecro. Obsecro domine prosperare ob-
secro. Benedictus qui venit in nomine domini benediximus
vobis de domo domini. Deus dominus et illuxit nobis. Constituite diem
solemnem in frondosis usque ad cornu altaris. Deus meus
es tu et confitebor tibi deus meus es tu et exaltabo te. Con-
fitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Christus ipse sit lapis
solidus et angularis et dies nobis illuminationis. Oratio.
Consolator tribulationum nostrarum piissime domine qui iusto-
rum tabernacula leticia et exultatione perfundis, etiam tu
eam virtute tue potentie exalta quo fiat porta iusticie et ita se
angulari stabilitate connectat ut tua in te clarificata perfulgeat.
Beati. alleluia alleluia in spiritu et doctrina temperatio.
B eati immaculati in via qui ambulant in lege domini. Bea-
ti qui scrutantur testimonia eius in toto corde exquirunt eum.
Non enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulaverunt.
Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Utinam dirri-
gantur vie mee ad custodiendas precepta tua. Tunc non confun-
dar cum perspexero ad omnia mandata tua. Confitebor tibi in
directione cordis mei cum didicero iudicia iusticie tue. Pre-
cepta tua custodiam ne derelinquas me nimis. In quo corri-
git adolescentior viam suam in custodiendo sermones
tuos. In toto corde meo exquisivi te ne repellas me a
mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua ut non
peccem tibi. Benedictus es domine doce me iustificationes tuas. In la-
biis meis pronunciavi omnia iudicia oris tui. In via testi-
moniorum tuorum delectatus sum sicut in omnibus divitiis. In
mandatis tuis exercebor et considerabo vias tuas.
In iustificationibus tuis meditabor non obliviscar sermones tuos. Christus ipse
nos imbuat preceptis suis legibus ac iustificationibus quibus
Deus qui iusticia eruditi patientiam habeamus in tribulationibus.
O tua vias adolescentium corrigis iusticiam doces et re-
vocas a peccatis fac nos in testimoniis tuis sicut in omnibus
R etribue servo tuo. Et delectari divitiis. Eminet plenitudo vel
vivam et custodiam sermones tuos. Revela oculos meos et considerabo
mirabilia de lege tua. Incola ego
sum in terra non abscondas a me mandata tua. Concupi-
vit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. In-
crepasti superbos maledicti qui declinant a mandatis tuis

vers(us) ix et xv. Solemnem diem in con[illegible]
[illegible] constituunt dum quisquis se in
desiderio eius affligit qui [illegible] solem-
nitatis dies usque ad altaris cornu [illegible] pre-
ceptis quia tam diu [illegible] et quisquis
se afficiat quousque ad supremi sacrificii al-
titudinem id ad gaudia eterna pertingat

Aufer a me opprobrium et contemptum quia custodivi testimonia
tua. Etenim sederunt principes adversum me loquebantur servus
autem tuus meditabatur precepta tua. Deleth thabule sive janu
per cum tanua. Adhesit pavimento anima mea vivifica
me secundum verbum tuum. Vias meas exposui et exaudisti me
doce me iustitiam tuam. Viam preceptorum tuorum fac
me intelligere et loquar in mirabilibus tuis. Dormitavit a
nima mea pre tristicia firma me in eloquiis tuis. Viam
meam mendacii aufer a me et legem tuam da mihi
Viam fidei elegi iudicia tua non proposui. Adhesi te
stimoniis tuis domine ne confundas me. Viam mandatorum
tuorum cucurri cum dilatasti cor meum. Cy ipse nobis gracia
sapie quibus iniquitates confodi decant ... lingus
Deus qui amat firmis ... ut mutas discretus faciat ora
actibus inherentem verbi tui virtute dissonas quesumus
ut ne in nos somnus mortis incumbat ad viam nos
erates vitatis q. He ipa ut ista suscepto a. suscipiens
Ostende mihi viam preceptorum tuorum et custodiam eam
per vestigium. Doce me et observabo legem tuam et cu
stodiam eam in toto corde meo. Deduc me in semitam
mandatorum tuorum quia ipsam volui. Inclina cor meum
ad testimonia tua et non ad avariciam. Averte oculos meos
ne videant vanitatem in via vivifica me. Statue servo
tuo eloquium tuum in timore tuo. Averte opprobrium meum
quod reveritus sum iudicia tua bona. Ecce desideravi precepta
tua in iustitia tua vivifica me. Vav Et veniet in me
tue domine salus tua iuxta eloquium tuum. Et respondebo exprobran
tibus mihi sermonem quia speravi in sermone tuo. Et ne au
feras de ore meo verbum veritatis usquequaque quia in iudi
cia tua expectavi. Et custodiam legem tuam semper in
sempiternum et ultra. Et ambulavi in spacioso quia precepta
tua custodivi quesivi. Et loquebar de testimoniis tuis co
ram regibus et non confundebar. Et delectabar in mandatis
tuis que dilexi et loquebar in preceptis tuis. Cy ipse nobis
ondit viam iustificationum suarum et dat intellectum ...
Veniant nobis miserationes tue et salus tua septuage
iuxta eloquium tuum domine ut custodiamus
legem tuam iugiter et a verbo veritatis edocti salutem
Memor esto tui eloquio roborem. Zay ista ut hec
sermonis servo tuo quem me sperare fecisti. Hec est consolatio
mea in afflictione mea quia eloquium tuum vivificavit

me Superbi deridebant me nimis a lege tua non declinaui
Recordatus sum iudiciorum tuorum a seculo domine et delectatus sum
Defectio obtinuit me ab impiis quia dereliquerunt legem tuam
Cantabiles michi erant precepta tua in domo peregrinationis mee Re-
cordatus sum in nocte nominis tui et custodiui legem tuam Hec
facta est michi quia iustificationes tuas exquisiui hec esse vel vere Pars
mea domine dixi custodiam verbum tuum Deprecatus sum vultum
tuum in toto corde meo miserere mei secundum eloquium tuum Re-
cogitaui vias meas et conuerti pedes meos ad testimonia tua Fe-
stinaui et non neglexi custodire mandata tua Funes peccatorum
implicauerunt me legem tuam non sum oblitus Medio noctis
surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tue Par-
ticeps ego sum omnium timentium te et custodientium precepta tua Mi-
sericordia tua domine repleta est terra precepta tua doce me cum ipse n-
ent immemor verbi quod nobis promisit tamen nos sumus immemores mandatorum p
Deus qui mandata tua seruantibus portionem te esse iussisti
Da quesumus presta ut peccatorum funibus non implicati sed iusti-
ficationum tuarum vinculis alligemur et cetera Teth super vel infra
Benefecisti seruo tuo domine secundum verbum · siue bonum et exclusio
tuum Bonum sermonem et sciam doce me quia mandatis
tuis credidi Antequam audiui ego ignoraui nunc autem elo-
quium tuum custodiui Bonus es tu et in beneficiis tuis doce me pre-
cepta tua Applicabat in me mendacium superbi ego autem in toto cor-
de scrutabor precepta tua Incrassatum est velut adeps cor meum
ego in lege tua delectabor Bonum michi quia afflictus sum ut discam
item precepta tua Melior est michi lex oris tui super milia auri et
argenti Ioth principium vel scientia Manus tue fecerunt me et
formauerunt me et distam mandata tua Qui timent te vide-
bunt me et letabuntur quia sermonem tuum expectaui Scio domine
quia iustum iudicium tuum et vere afflixisti me Fiat obsecro misericordia
tua in consolatione mea sicut locutus es seruo tuo Veniant
michi miserationes tue et viuam quia lex tua delectatio mea est Confun-
dantur superbi quia iniuste fecerunt contumeliam me ego autem loquar
in preceptis tuis Reuertantur michi qui timent te et qui sciunt testimonia
tua Fiat cor meum perfectum in preceptis tuis ut non confundar
cum ipse veraciter sit bonus et sua bonitate que nos salui sunt
Deus qui nos manu pla- contra doceat nos ciuitatis ordo
smasti Opera reformasti da nobis intellectum ut legem tuam
mandato corde meditemur et te sancta et beneplacita confessione sectemur

Defecit in salutare tuum anima mea verbum Caph interpretatur pre
tuum expectavi. Defecerunt oculi mei in verbum tuum dicentes
quando consolaberis me. Et cum essem quasi uter in pruina precepta
tua non sum oblitus. Quot sunt dies servi tui quando facies in per
sequentibus me iudicium. Narraverunt michi iniqui fabulaciones sed non
erant secundum legem tuam. Omnia mandata tua veritas fal
so persecuti sunt me adiuva me. Paulominus consummaverunt
me in terra ego autem non dimisi precepta tua. Secundum misericordiam tuam
vivifica me et custodiam testimonia oris tui. Lamech fultura
vel adiutorium seu erudicio aut firmamentum. In eternum domine verbum tuum
permanet in celo. In generacionem et generacionem veritas tua fundasti terram
et stat. Ordinacione tua perseverat dies quoniam omnia serviunt tibi. Ni
si quod lex tua meditacio mea est forsan periissem in humilitate mea.
In sempiternum non obliviscar preceptorum tuorum quia in ipsis vivi
ficasti me. Tuus ego sum salvum me fac quoniam precepta tua quesivi. Me
expectaverunt peccatores ut perderent me testimonia tua consideravi. O
mnis consummacionis vidi finem latum mandatum tuum nimis. Ut
omnia que mandata sunt vitas et directa via que sua observacione
nos collocabit in eterna patria
Meus tuus vitas in celo ma
net et verbum lex perseverat et dies fac nos in tuo servicio ut
gratiam permanere ut filii lucis esse mereamur. Mem ex ipsis ut
Quomodo dilexi legem tuam domine tota die hec me viscera
ditacio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti manda
to tuo quia in sempiternum hec est michi. Super omnes qui docent me e
ruditus sum quia testimonia tua meditacio mea est. Super senes
intellexi quia precepta tua quesivi. Ab omni semita mala pro
hibui pedes meos ut custodiam verba tua. A iudiciis tuis non
recessi quia tu legem posuisti michi. Quam dulcia faucibus meis eloquia
tua super mel ori meo. A mandatis tuis intellexi propterea o
divi omnem viam iniquitatis. Nun alias nunc pascens eos
vel pascua eorum item nun vel nunc fetus vel piscis seu i
Lucerna pedibus meis verbum tuum et lux mmeo vel sempiternitas
semitis meis. Iuravi et statui custodire iudicia
iusticie tue. Humiliatus sum usque quaque domine
vivifica me secundum verbum tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac
domine et iudicia tua doce me. Anima
mea in manibus meis semper et legem tuam non sum oblitus. Po
suerunt peccatores laqueum michi et de mandatis tuis non erravi. He
reditate acquisivi testimonia tua in eternum quia exultacio cordis
mei sunt. Inclinavi cor meum ad faciendas iustificaciones tuas in eternum

retributionem et ip̄ preceptis suis prudentes esse docuit
Deus tuis verbi tui lu et ad ipm diligendū ardentes fecit
Omnem seruatores iniquos dedisti animas nimis intangere digna
re ut in hac retributionis hereditate confidant Samech firma
Iniquos odio habui et legem tuam mentis uel auditio
dilexi Adiutor meus et susceptor meus tu es verbum tuum expe
ctaui Recedite a me maligni et custodiam mandata dei Con
firma me secundum verbum tuum et viuam et noli me confundere ab ex
pectatione mea Adiuua me et saluus ero et delectabor in preceptis
tuis iugiter Spreuisti omnes qui adversant preceptia tua quia in
iusta cogitatio eorum Quasi scoriam reputaui omnes impios terre
ideo dilexi testimonia tua Confige timore tuo carnes
meas et iudicia tua timui Ayin mutilis uel ydolatria Feci
iudicium et iusticiam non derelinquas me hiis qui calumpni
antur me Suscipe seruum tuum in bono ne calumpnientur me superbi
Oculi mei defecerunt in salutare tuum et in eloquium iusticie
tue Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam et precepta tua doce me
Seruus tuus sum ego instrue me et cognoscam testimonia tua
Tempus est ut facias domine dissipauerunt legem tuam Ideo
dilexi mandata tua super aurum et topazion Propterea ad
omnia precepta tua dirigebar omnem semitam iniquam odio habui
et ipse secundum suum eloquium promissione nos suscipiet et
eius qui rectum iudicium et iusticia expectatione mea non confundar
Sponte seruis facimus seruus tuus ut illa semper mediteris
te adiuuante et instruente Phe disciplina uel os ab ore
Mirabilia testimonia tua domine ideo seu cursor a discipuli
scrutata est ea anima mea Declaratio sermonum tuorum illuminat
et intellectum dat paruulis Os meum aperui et attraxi spiritum quia mandata
tua desiderabam Aspice in me et miserere mei secundum iudicium
diligentium nomen tuum Gressus meos dirige secundum eloquium tuum
et non dominetur omnis iniusticia Redime me a ca
lumpniis hominum ut custodiam mandata tua Exitus aquarum deduxerunt
oculi mei quia non custodierunt legem tuam Sade
Iustus es domine de terra uel iusticia seu consolatio a venatio
et rectum iudicium tuum Mandasti iusticiam testimonia tua et
veritatem tuam nimis Tabescere me fecit zelus meus quia
obliti sunt verba tua inimici mei Ignitum eloquium tuum vehementer
et seruus tuus dilexit illud Adolescentulus sum ego et contemptus
sed iustificationes tuas non sum oblitus Iusticia tua iusticia in
eternum et lex tua veritas Tribulatio et angustia inuenerunt me

deus qui salutem fidelium a peccatoribus elongasti inspirationum
tuarum meorum humilitatem intuere ab iniqua persecutione custodi Sin
ribus uel odium seu mandatum aut egrediens interpretatur

mandata tua voluntas mea iusticia testimonia tua semper
doce me et viuam. Ex sermonum suorum declaratione certitatum in
Iustus es domine et rectum iu... tis me doce intellectum in suo
dictum supplices nos ab omni tribulatione et angustia libera
vt efficiamur tuorum mandatorum meditatione felices. Co
coph vocatio uel conclusio siue auis aut excussio Sequitur
Clamaui in toto corde meo exaudi me domine precepta tua
custodiam Clamaui te saluum me fac et custodiam te
stimonia tua Surgebam adhuc in tenebris et clamaui
verbum tuum expectans Preuenerunt oculi mei vigilias vt
meditarer in sermonibus tuis Vocem meam audi iuxta misericordiam
tuam domine secundum verbum tuum viuifica me Appropinqua
uerunt persequentes me scelere a lege tua procul facti sunt Pro
pe es tu domine et omnia mandata tua veritas a principio cognoui
de testimonijs tuis quia in eternum fundasti ea. Res capitis uel passio
Vide afflictionem meam et eripe me quia legis tue non sum ob
litus Iudica meam ~~et eripe me~~ et redime me in sermone tuo
viuifica me Longe a peccatoribus salus quia iustificationes tuas non exqui
sierunt Misericordie tue multe domine iuxta iudicium tuum viuifica me
Multi qui persequuntur et affligunt me a testimonijs tuis non declina
ui Vidi preuaricantes tuos et tabescebam quia verbum tuum non
custodierunt Vide quoniam precepta tua dilexi domine iuxta misericordiam
tuam viuifica me Caput verborum tuorum veritas in sempiternum
omne iudicium iusticie tue. Cuius ipse uoces orationis me audit
secundum suam misericordiam et clamorem miserie mee praestat in leticia
Principes persecuti sunt me sine causa et verba tua timu
it cor meum gaudens ego sum in eloquijs tuis sicut qui
inuenit spolia multa Mendacium odio habui et detestatus
sum legem autem tuam dilexi Septies in die laudaui te
super iudicia iusticie tue Pax multa diligentibus legem tuam
et non est illis scandalum Expectabam salutare tuum domine et manda
ta tua feci Custodiuit anima mea testimonia tua et
precepta tua quia omnes vie mee in conspectu tuo Tau consummas
uel consummatus seu consummator et consummatio Ingrediatur po
stulatio mea coram te domine secundum verbum tuum doce me Ve
niat deprecatio mea ante vultum tuum secundum eloquium tuum libera
me Eructabunt labia mea ympnum cum docueris me precepta tua
loquetur lingua mea sermonem tuum quia omnia mandata
tua iusticia Fiat manus tua auxiliatrix mea quia precepta
tua elegi Desideraui salutare tuum domine et lex tua voluntas mea

[Vi]uet anima mea et laudabit te et iudicia tua adiuuabunt
michi. [Erra]ui sicut ouis perdita quere seruum tuum quia mandatorum
tuorum non sum oblitus. Collecta ipse nullam facit pacem legem su-
am diligentibus et non erit scandalum ipsis in veritate mihi
Palma totius benedictionis deus qui fideles tuos tentibus
Pv in lege tua ambulent testimonia tua scrutentur mandata
tua custodiant ut salubris prouisor informas concede nobis
quesumus iustificationes tuas toto corde querere eloquia tua in-
telligere mirabilia predicare ut qui hactenus ut oues errauimus
a pii pastoris humeris et restituti paradiso gaudeamus. Canti-
Ad dominum cum tribularer clamaui et exaudiuit me. cum graduum
Domine libera animam meam a labiis mendacii et a lingua dolo-
sa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam. Sa-
gitte potentis acute cum carbonibus desolatoriis. Heu mihi quia ha-
bitatio mea prolongata est habitaui cum habitantibus thabernaculis ce-
dar multum peregrinata est anima mea. Cum odientibus pacem eram
pacificus loquebar et illi bellabant. Collecta ipse iniustus nostri a conte-
mptu superborum eripiat et incolatus nostri prolongationem ad bonum
Tribulationum nostrarum optime mitigator / nostrum differat
Deus libera animas fidelium a labiis detrahentibus iniquo-
rum ut tuis adiutoriis muniti nullis impugnationibus grauentur.
Leuaui oculos meos in montes // Canticum graduum psalmus dauid
unde ueniat auxilium michi. Auxilium meum a domino qui fecit ce-
lum et terram. Non det in commotionem pedem tuum nec dormitet qui
custodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet qui custodit israel.
Dominus custodiet te dominus protectio tua super manum dexteram tuam. Per
diem sol non uret te neque luna per noctem. Dominus custodit te
ab omni malo custodiat animam tuam dominus. Dominus custodiat
introitum tuum et exitum tuum a modo et usque in seculum. Collecta ipse gratie sue
plenitudine nos stabiliat et pedes nostros ne lubricitate uie titu-
Protege domine plebem tuam non dormitans bent benedict
neque dormiens protector israel et ne uirtutem per diem tu nos a sta-
tualis huius mundi defende. Canticum graduum ipsi dauid
Letatus sum in eo qui dixerunt michi in domum domini ibimus. Sta-
ntes erant pedes nostri in portis tuis ierusalem. Ierusalem que edifi-
catur ut ciuitas cuius participatio eius simul. Quia illic ascen-
derunt tribus tribus domini testimonium israel ad confitendum nomini tuo.
Quia ibi sederunt sedes in iudicio sedes domum dauid. Rogate
pacem ierusalem sit habundantia hiis qui diligunt te. Fiat pax in muris
tuis et habundantia in domibus tuis. Propter fratres meos et a-
micos meos loquebar pacem tibi. Propter domum domini dei
mei inquirimus bona tibi. Collecta in atriis celestis ierusalem nos col-

locabit et presentia sue dulcedinis mentium letificabit. Oratio
Ambulantibus in atriis domus tue omnipotens deus habundanti
am largiri digneris ut dum te tota auiditate cordium confi
temur dona tua in celestibus capiamus. Per. Canticum graduum
Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. Ecce sicut oculi
seruorum in manibus dominorum suorum. Sicut oculi an
cille in manibus domine sue sic oculi nostri ad dominum deum nostrum
donec misereatur nobis. Miserere nostri domine miserere nostri quia multum
repleti sumus despectione. Multum repleta est anima nostra oppro
brio habundantium et despectione superborum. Cum ipse oculos men
tis cordis mei facit ad se dirigi tunc diu durabit tempus huius seculi
Celorum habitator deus ad te leuamus et optunitas est infandi
oculos nostros precantes ut confutans superborum opprobriis mi
sericordiam nobis solitam clementer indulgeas. Per. Canticum
Nisi dominus fuisset in nobis dicat nunc graduum ps ipsi dauid sequitur
Israel. Nisi quia dominus fuisset in nobis cum exurgerent super nos
homines. Forsitan viuos absorbuissent nos cum irasceretur furor
eorum super nos. Forsitan aqua absorbuisset nos. torrentem pertransiuit
super animam nostram aque superbie. Benedictus dominus qui non dedit
nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta
est de laqueo venantium. Laqueus contritus est et nos liberati sumus
Adiutorium nostrum in nomine domini qui fecit celum et terram. Cum
ipse sit torrens de paradiso voluptatis effluens cuius irrigatione
Conclude domine hyantium audito cordis nostri leta fructum ubertatis
malorum ora qui nos seuis obtrectationum dentibus vo
rare intendunt ut qui de nostra confidimus virtute nominis tui adiu
torio muniamur. Canticum graduum ps ipsi dauid sequitur
Qui confidunt in domino syon sicut mons non mouetur immo
bilis in eternum habitabilis. Ierusalem montes in circuitu eius
et dominus in circuitu populi sui amodo et usque in seculum. Quia non relin
quet virgam iniquitatis iustorum ut non mittant iusti manus suas
Benefac domine bonis et rectis corde. Qui autem declinant ad
prauitates suas. Deducet eos dominus cum hiis qui operantur ini
quitatem pax super israel. Cum ipse sit mons et propugnaculum nostre
pugne in quo qui fuit confisus non timebit a uaria impulsi
Repelle domine nequitias insurgentium ad sor one pntis lite
tem iustorum ut qui in te toto corde confidunt nullis tempta
tionum ymbribus quatiantur. Canticum graduum ipsi dauid sequitur
Cum conuerterit dominus captiuitatem syon erimus quasi co

-minantes. Tunc implebitur risu os nostrum et lingua nostra laude
tunc dicent in gentibus Magnificauit dominus facere nobiscum
facti sumus letantes. Conuerte domine captiuitatem nostram sicut tor
rens in austro. Qui seminant in lacrimis in exultatione metent.
Qui ambulans ibat et flebat portans ad seminandum sementem,
Veniens veniet in exultatione portans manipulos suos. Cr
ipse erit retributor mi laboris ad ipsum attulerimus ma.
Consolare domine populum tuum et libera nipulos mi operis sit
Quos a captiuitate pessima vicioru ut quod hic de lacrimis
seminamus te tribuente in gaudio metamus. Canticum graduum
Nisi dominus edificauerit domum in vanum labo Salomonis
rauerunt qui edificant eam. Nisi dominus custodierit ciuita
tem frustra vigilat qui custodit eam. Frustra est vobis de ma
ne surgere surgite postquam sederitis qui manducatis panem
doloris. Sic dabit diligentibus se somnum. Ecce hereditas domini
filii merces fructus ventris. Sicut sagitte in manu potentis ita
filii iuuentutis uiuet. Beatus vir qui impleuit desiderium su
um plenitudinem suam ex ipsis non confundetur cum loquetur inimi
cis suis in porta. Cr ipse sit edificator et custos solatium nostre
edificationis alioquin in vanum laborat et mittimus nostre solatium
Bonorum spiritualium edificator deus ut nos custodias per tuam
imple desiderium nostrum et electis tuis nos adiunge per [illegible]
Beati omnes qui timent dominum qui ambu Canticum graduum
lant in viis eius. Labores manuum tuarum quia manducabis
beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis habundans
fructifera in penetralibus domus tue. Filii tui sicut nouel
la oliuarum in circuitu mense tue. Ecce sic benedicetur homo
qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex Syon et videas
bona Ierusalem omnibus diebus vite tue. Et videas filios fi
liorum tuorum pacem super Israel. Cr ipse dabit altissimum
omnium timentibus nomen suum cum duplicitate eternorum fructuum
Timentibus nomen tuum domine beatitudinem largire perpetuam
Et talis nobis actio talis quod sit vita que sectum de bonis fru
ctibus mittit reportet ad sidera deui Canticum graduum
Sepe expugnauerunt me ab adolescentia mea dicat nunc
Israel. Sepe expugnauerunt me ab adolescentia mea sed non
potuerunt michi. Supra ciuitatem meam arabant aratores pro
longauerunt sulcatum suum. Dominus iustus concidet ceruices la
queis impiorum. Confundantur et reuereantur retrorsum omnes.

qui oderunt syon. Fiant sicut fenum tectorum quod statim tam exe
rit aruit. De quo non impleuit manum suam messor et sinum su
um manipulos faciens. Et quo non dixerunt transeuntes benedictio
domini super uos benediximus uobis in nomine domini. Ipse est qui
humiliat contumaciam superborum qua tollit fides per ignem adoro
Intendant ergo domine aures tue pietatis precem in supplicum
quia apud te est propiciatio petitionum ut non discutias iniquitates
nostras sed impleas nobis misericordias tuas. Canticum graduum
Domine non est exaltatum cor meum neque elati sunt oculi mei
Et non ambulaui in magnis neque in mirabilibus super
super me. Si non humiliter sentiebam sed exaltaui animam meam. Sicut abla
ctatus super matrem suam ita ablactatus super me ablactata ad
me anima mea. Speret israel in domino ex hoc nunc et usque in seculum. Ipse
docet nos ne superbiendo glorietur in malignis quia
ne primitias nos exaltari cor deserit contritus dolor in psalmis laus
in superbis seculi omnipotens pater sed quia mitis es et humilis
corde doce nos humilibus placitis te tibi moribus consentire
Memento domine dauid et omnis mansuetudinis eius. Canticum graduum
Sicut iurauit domino uotum uouit deo iacob
Si introiero in tabernaculum domus mee si ascendero in lectum
strati mei. Si dedero somnum oculis meis et palpebris meis dor
mitationem. Donec inueniam locum domino tabernaculum deo iacob. Ecce audi
uimus eam in effrata inuenimus eam in campis silue. In
troibimus in tabernaculum eius adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius
Surge domine in requiem tuam tu et archa sanctificationis
tue. Sacerdotes tui induantur iusticiam et sancti tui exultent
Propter dauid seruum tuum non auertas faciem christi tui. Iu
rauit dominus dauid ueritatem et non frustrabitur eum de fructu uen
tris tui ponam super sedem tuam. Si custodierint filii tui testamentum
meum et testimonia mea hec que docebo eos. Et filii eorum
usque in seculum sedebunt super sedem tuam. Quoniam elegit dominus
syon et elegit eam in habitationem sibi. Hec requies me
a in seculum seculi hic habitabo quoniam elegi eam. Uiduam eius
benedicens benedicam pauperes eius saturabo panibus
Sacerdotes eius induam salutari et sancti eius exultatione exul
tabunt. Illuc producam cornu dauid paraui lucernam christo meo
Inimicos eius induam confusione super ipsum autem flo
rebit sanctificatio mea. Ipse sit eius mansuetudine im
[illegible] ut commotiones que in nobis surgunt mitigare possi
In omni ingressu meo memor esto mei omnipotens summe
deus et indue nos sacerdotali iusticia ut indui sit indui

Ecce quam bonum et quam iocundum / incipiamus Canticum graduum
habitare fratres in unum sicut unguentum optimum in capite
quod descendit in barbam in barbam aaron Quod descendit
super oram vestimenti eius Sicut ros hermon qui descendit
super montem syon Quoniam ibi mandavit dominus benedictionem
et vitam usque in seculum Ipse sit ros qui humectat vellus cor
dis nostri ut veram habeamus caritatem fraternitatis / Infun
de domine in cor nostrum tuam caritatem fraternitatis et pacis unctio
ne spiritualis unguenti et gratia benedictionis tue aspersi iocundemur
Ecce nunc benedicite dominum omnes servi Canticum graduum
domini Qui statis in domo domini in noctibus levate ma
nus vestras in sancta et benedicite dominum Benedicat tibi
dominus ex syon qui fecit celum et terram Ipse monet nos ut in adiu
sis manus nostras extollamus ad dominum et imploremus ipsius auxilium
Benedicentes te domine omnes servi tui deprecamur ut nos mor
tiferis caligine contectos illuminare digneris quatenus dum manus
nostras in bonis operibus elevamus benedictionem a te largissimam
Laudate nomen domini laudate / consequamur etc. alleluia
servi dominum Qui statis in domo domini in atriis domus dei
nostri Laudate dominum quia bonus dominus psallite nomini eius
quoniam decens est Quoniam iacob elegit sibi dominus israel in peculium sibi
Quia ego scio quod magnus dominus et dominator noster pre omnibus
diis Omnia que voluit dominus fecit in celo et in terra in ma
ri et in abyssis Educens nubes de summitatibus terre fulgura
in pluviam fecit educens ventum de thezauris suis Qui
percussit primitias egipti ab homine usque ad pecus Misit signa
et portenta in medio tui egipte in pharaonem et in cunctos servos
eius Qui percussit gentes multas et occidit reges fortes Se
on regem amorreorum et og regem basan et omnia regna
chanaan Et dedit terram eorum hereditatem israel populo
suo Domine nomen tuum in eternum domine memoriale tuum
in generatione et generationem Quia iudicabit dominus populum
suum et in servis suis placabilis erit Idola gentium argen
tum et aurum opera manuum hominum Os habent et non loquen
tur Oculos habent et non videbunt Aures habent et non audi
ent neque enim est spiritus in ore ipsorum Similes illis fiant qui
faciunt ea et omnes qui confidunt in eis Domus israel bene
dicite domino domus aaron benedicite domino Domus levi be

dicite domino timentes dominum benedicite domino. Or. Ipsius
suavitate et humilitate [illegible] confitemur eum lau
dare non tantum vocibus et verbis sed etiam opibus bonis.
Suavissime deus quem omnis terra pro dulcedinis tue
dignitate collaudat rogamus ut ablata a nobis pravę
positionis errore tuis voluptatibus tenearemur. Alleluia
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius. Con
fitemini deo deorum quoniam in eternum misericordia eius. Confitemini domino dominorum
quoniam. Qui facit mirabilia magna solus quoniam. Qui fecit celos
in sapientia q. Qui firmavit terram super aquas quoniam. Qui fe
cit luminaria magna quoniam. Solem in potestate diei q. Lunam et stel
las in potestate noctis q. Qui percussit egyptum cum primitivis
suis quoniam. Et eduxit israel de medio eorum quoniam. Et transduxit israel
de medio eorum q. Qui excussit pharao et exercitum eius in ma
ri rubro q. Qui perduxit populum suum per desertum q. Qui eduxit
aquam de petra rupis quoniam. Qui percussit reges magnos quoniam.
Qui occidit reges potentes quoniam. Seon regem amorreorum
quoniam. Et og regem basan quoniam. Et dedit terram eorum heredi
tatem q. Hereditatem israel servo suo quoniam. Quia in humilitate
nostra memor fuit nostri quoniam. Qui eripuit nos de tribulationibus
nostris quoniam. Qui dat panem omni carni quoniam. Confitemini deo celi
quoniam in eternum misericordia eius. Or. Ipse in manu forti qui eduxit israel
de egipto populum suum non cessat quotidie liberare de dominio diaboli.
Miserere nobis memor humilitatis nostre omnipotens deus et qui
quondam patribus nostris terram adversariorum in hereditatem
tem donasti, nos a peccati laqueo liberos in tua hereditate constitue.
Super flumina babilonis sedimus et flevimus. Ps. david
dum recordaremur tui syon. Super salices in medio eius
suspendimus cytharas nostras. Quia illic interrogaverunt nos qui
captivos duxerunt nos verba cantionum. Et qui affligebant
nos: hymnum cantate nobis de canticis syon. Quomodo cantabimus can
ticum domini in terra aliena. Si oblitus fuero tui hierusalem oblivioni
detur dextera mea. Adhereat lingua mea faucibus
meis si non recordatus fuero tui. Si non proposuero hierusalem in principio
letitie mee. Memento domine filiorum edom in die hierusalem.
Qui dicunt exinanite exinanite usque ad fundamentum in ea. Filia babi
lonis vastata beatus qui retribuet tibi vicissitudinem tuam
quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit et allidet parvulos suos

Gregorius
[illegible] ambrosius [illegible] de penitentia [illegible]
[illegible] quomodo cantabimus canticum
domini in terra aliena [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] pro aliena [illegible] domini [illegible]
[illegible] et pacis afferre [illegible] requiescere
[illegible] Non queratur opera penitentie [illegible]
[illegible] fiat quod postea indigeat penitentia
que si semel fuit usurpata [illegible]
[illegible] et aufert usum posterioris [illegible]
[illegible] mens ad deum debet esse erecta et
si opera non sequuntur fides non deserat [illegible]
[illegible] potestatis adversarie [illegible]
deo dedita [illegible] maiorem [illegible] non credit et
[illegible] qui vehementer incubant miserere [illegible]
[illegible] aufertur presidium unde illud [illegible]
[illegible] exinanite usque ad fundamentum in ea [illegible]
[illegible] david ait filia babilonis [illegible]
babilonis filia [illegible] que [illegible]
[illegible] dicit beatus qui tenebit et
allidet parvulos suos ad petram [illegible] qui
[illegible] ad
petram [illegible] qui [illegible]
et destructione [illegible]

ad petram Or̄ ipē sit p̄sū flumen et pluuiā sup quod
sedentes distimus [illegible] simplicitate insidias diua vitae
Captiuitatem nostram potentissime absoluet deus contere
nobis laudes tuas tamē concentu ut quos fecit bonus pa
radisium obnoxios exules eleuans potentissime dextere tue et
Confitebor tibi domine in toto Celi laudibus vestiat/ q. ps dd
corde meo in conspectu deorum psallam tibi: cantabo tibi Ado
rabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo sup misericordia tuā
et veritate tua quia magnificasti sup omne nomen sanctum tuum In
die quo inuocavero te exaudies me dilatabis anime mee for
titudine Confiteantur tibi domine omnes reges terre quia audie
runt eloquia oris tui Et cantent in viis domini quoniam magna est
gloria domini Quoniam excelsus dominus et humilia respicit excelsa alo
nge cognoscit Si ambulauero in medio tribulationis viuifica
bis me et sup iram inimicorum meorum mittes manum tuam
et saluabit me dextera tua Dominus retribuet pro me domine misericordia tuā
in eternum opera manuum tuarum ne dimittas Or̄ ipē sit in tuo con
spectu debeat nostra confessio perseuerare ut securus de miseria presentis
Multiplica domine in animabus nostris vite possimus exire
Nostris supplicum mentem tuam ut dum te in templo sancto tuo iugi
ter adoramus in conspectu tuo cum sanctis angelis gloriemur ps dd
Domine inuestigasti me et cognouisti me tu cognouisti
sessionem meam et resurrectionem meam intellexisti ma
lum meum de longe Semitam meam et accubationem meam inue
stigasti et omnes vias meas preuidisti quia non est eloquium in lin
gua mea Ecce tu domine cognouisti omnia nouissima et antiqua tu formasti me
et posuisti sup me manum tuam Mirabilior est scientia tua ex me ex
celsior est et non potero ad eam Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie
tua fugiam Si ascendero in celum tu illic es si descendero in infernum ades Si
sumpsero pennas diluculo et habitauero in nouissimis maris Etiam
ibi manus tua deducet me et tenebit me dextera tua Et dixi for
te tenebre operient me et nox illuminatio mea in deliciis meis Quia tenebre non
obscurabuntur a te et nox sicut dies illuminabitur Sicut tenebre eius ita
et lux eius Quia tu possedisti renes meos suscepisti me de utero matris
mee Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es mirabilia opera
tua et anima mea cognoscit nimis Non est occultatum os meum a te
quod fecisti in occulto et substantia mea in inferioribus terre

terre. Informem adhuc me viderunt oculi tui et in libro tuo
omnes scribentur dies formabuntur. formate sunt et nemo in
in eis. Michi autem quam abhorribiles facti sunt amici tui deus
quam fortes principes eorum. Dinumerabo eos plures erunt super
lavi et adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores viri sangui-
num declinate a me. Quia contenditis in cogitatione accipient in vanum
frustra adversarii tui. Nonne odientes te domine oderam et super
inimicos tuos distabescebam. Perfecto odio oderam illos in-
imici facti sunt michi. Scrutare me deus et cognosce cor meum
proba me et cognosce semitam meam. Et vide si via doli
in me est et deduc me in via eterna. Ut ipse sit pro eius iuvamina-
tione toleramus varias temptationes ne deficiant in nobis pre-
Celi et terre protector deus quo moriente lumina infrigidales
cunata sunt tenebrarum. quo resurgente tenebrosa est fortitudo in-
titudo quo ascendente angelorum exultat caterva. prestimus
tante glorie excellentem virtutem ut dirigatur in via eterna illo
ducamur brachio quo honorabiles amici tui glorificantur in celo.
Eripe me domine ab homine malo a viro iniquo salva me. Ps. d.
Qui cogitaverunt malitias in corde tota die adversabantur
in preliis. Acuerunt linguam suam sicut serpentes venenum
aspidum sub labiis eorum. Custodi me domine de manu peccatoris et
a viris iniquis eripe me. Qui cogitaverunt supplantare
gressus meos absconderunt superbi laqueum michi. Et funibus ex-
tenderunt in laqueum iuxta iter scandalum posuerunt michi. Dixi
domino deus meus es tu exaudi domine vocem deprecationis mee.
Domine domine virtus salutis mee obumbrasti super caput meum in die belli. Ne tradas domine a desiderio meo
peccatori cogitaverunt contra me ne derelinquas me ne forte exaltentur. Caput circuitus eorum
labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super
eos carbones in ignem deiicies eos in miseriis non
subsistent. Vir linguosus non dirigetur in terra virum iniustum
mala capient in interitu. Cognovi quia faciet dominus iudicium inopis et vindictam
pauperum. Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo et habitabunt recti
cum vultu tuo. Ut ipse sit adiutor verus in insultatione
malorum hominum contra nos ne confundamur in insidiis eorum.
Virtus salutis mee deus quesumus defende celiam tuam a diris
viri venenis mortiferis ut a te obumbrata deobligetur a
laqueis inimici. Ps. ipsi david. alis mittens ipsi cum esset in spelunca.
ad te Domine clamavi exaudi me intende voci mee cum clamavero
ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu
tuo. Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Po-

Corripiat me iustus [illegible] xpi [illegible] homo [illegible] dicitur [illegible]
homo [illegible] peccatorum hinc [illegible] disciplina sicut [illegible]
[illegible] non solum epo regenti plebe suam sed etiam pauperi regenti domum suam [illegible] regenti familiam suam [illegible]
[illegible] suam patri regenti plebem suam [illegible] regenti provinciam suam regi regenti gentem suam [illegible]
[illegible] peccatori [illegible] non [illegible] peccatoris [illegible] peccatoris [illegible] cum [illegible] et ho
[illegible] consideranda [illegible] iniquitate [illegible]

ne domine custodiam ori meo et hostium paupertate labiorum
meorum. Non declines cor meum in verbum malitie malum
volue cogitationes impias cum viris operantibus iniquitatem
neque communicabo in delicijs eorum. Corripiat me iustus in misericordia
et arguat me oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.
Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum sublati sunt
iuncti petre iudices eorum. Audient
verba mea quoniam potuerunt. Sicut crassitudo terre erupta est super terram.
sic dissipata sunt ossa nostra secus infernum. Quia ad te domine domine oculi
mei in te speravi ne auferas animam meam. Custodi me
de manibus laquei quem statuerunt mihi et ab scandalis
operantium iniquitatem. Cadent in retiaculo eius peccatores singulariter sum
autem ego donec transeam. Or. Ipse orationes supplicum tanquam incensum
assumat bonum odoris eos qui respirat suavitate sue dilectionis.
Pone domine custodiam ori nostro ne maxima proferimus
eloquia ut misericordia tua correpti ab omni iniquitatum insidiis et
a scandalis protegamur. Intellectus ipsi David cum fugit de
geth et venit in speluncam Odollam. Secundum Regum xxij. oratio eius.
Voce mea ad dominum clamavi voce mea ad dominum
deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationem
meam et tribulationem meam coram ipso pronuntio. In deficiendo ex
me spiritum meum et tu cognovisti semitas meas. In
via hac qua ambulabam absconderunt superbi laqueum mihi. Considerabam
ad dexteram et videbam et non erat qui cognosceret me. Periit fuga
a me et non est qui requirat animam meam. Clamavi ad te domine
dixi tu es spes mea portio mea in terra viventium. Intende ad
deprecationem meam quia humiliatus sum nimis. Libera me a
persequentibus me quia confortati sunt super me. Educ de custodia
animam meam ad confitendum nomini tuo me expectant iusti donec
retribuas mihi. Or. Ipse erit portio mea in terra viventium si decesse
absque omni peccatorum de hac terra moriendi. Maiestatem
tuam domine humili voce deprecamur ut a te adiuti spei nostre porti
oni cum electis tuis in terra viventium sortiamur. Ps. ipsi
David quando persequebatur eum Absalon filius eius.
Domine exaudi orationem meam auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua exaudi me
in tua iustitia. Et non intres in iudicium cum servo
tuo quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Quia per
secutus est inimicus animam meam humiliavit in terra vitam
meam. Collocavit me in obscuris sicut mortuos seculi. Et
anxiatus est super me spiritus meus in me turbatum est

cor meum Recordabor dierum antiquorum meditabar omnia
opera tua in factis manuum tuarum loquebar Expandi manus
meas ad te anima mea quasi terra sine aqua tibi Velo-
citer exaudi me domine defecit spiritus meus Non avertas faciem tuam
a me et similis ero descendentibus in lacum Auditam fac mihi
mane misericordiam tuam quia in te confisus sum Notam fac mihi
viam in qua ambulem quia ad te levavi animam meam Eri-
pe me de inimicis meis domine ad te confugi doce me fa-
cere voluntatem tuam quia tu es deus meus Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam
Propter nomen tuum domine vivificabis me in equitate tua edu-
ces de tribulatione animam meam Et in misericordia tua disperdes inimicos
meos Et perdes omnes qui tribulant animam meam quoniam ego servus tuus
sum Oratio Deus qui matutinam sacre resurrectionis tue auditam fecisti ...
Deus qui matutinam sacre resurrectionis tue auditam fecisti iocunditatem qui ex inferis rediens replesti terram gaudio
quam reliquerat in obscuris rogamus potentie tue ineffa-
bilem maiestatem ut sicut tunc terram aptam gaudio fecisti sancti spiritus illustratione ita nunc nos misericordiam tuam fla-
gitantes supplices splendore celestis iubaris illustrare digneris
Benedictus Psalmus ipsi david cum stetit adversus goliam Psalmus cxliii
Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prelium et
digitos meos ad bellum Misericordia mea et refugium meum susceptor meus et liberator meus
Protector meus et in ipso speravi qui subdit populum meum sub me Domine quid est homo quia in-
notuisti ei aut filius hominis quia reputas eum Homo vani-
tati similis factus est dies eius sicut umbra pretereunt Domine
inclina celos tuos et descende tange montes et fumigabunt
Fulgura coruscationem et dissipabis eos emitte sagittas tuas
et conturbabis eos Emitte manum tuam de alto
eripe me et libera me de aquis multis de manu filiorum alienorum Quorum os locutum est vanitatem et dextera eorum
dextera iniquitatis Deus canticum novum cantabo tibi in psalterio decachordo psallam tibi Qui das salutem regibus qui
redemisti david servum tuum de gladio maligno eripe me Et erue me de manu filiorum alienorum quorum os locu-
tum est vanitatem et dextera eorum dextera iniquitatis Quorum filii
sicut novelle plantationes in iuventute sua Filie eorum
composite circumornate ut similitudo templi Promptuaria

promptuaria mea plena et superaffluentia ex hoc in illud. Pecora
mea in millibus et innumerabilia in compitis in gressibus nostris
tauri nostri pingues. Non est interruptio et non est egressio
et non est ululatus in plateis nostris. Beatus populus cuius talia sunt
beatus populus cuius dominus deus suus. Et ipse civitas altitudini
inimicus manus suas ad prelium et ad bellum conducente ex
tendit nobis pacis exemplum demonstravit. Doce nos
quesumus domine spiritualibus armis evadere a noxialibus
culpis ne vanitati mundane subiecti a tui iuris benedictione pel
lamur [illegible] laudatio ipsius david al's psalmus ipsi david. Sequitur
Exaltabo te deus meus rex et benedicam nomini tuo in seculum
et ultra. In omni die benedicam tibi et laudabo nomen
tuum in sempiternum iugiter. Magnus dominus et laudabilis nimis
et magnificentie eius non est investigatio. Generatio ad
generationem laudabit opera tua et fortitudines tuas annuntiabunt.
Decorem magnitudinis tue et verba mirabilium tuorum loquuntur.
Et fortitudinem horribilium tuorum loquentur et magnitudines
tuas narrabunt. Memoriam multe bonitatis tue loquentur
et iustitias tuas laudabunt. Clemens et miserator dominus pati
ens et multe miserationis. Bonus dominus omnibus et miserationes e
ius in universa opera eius. Confiteantur tibi domine omnia opera
tua et sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent et for
titudines tuas loquuntur. Ut notas faciat filiis adam pote
ntias tuas ut ostendant filiis hominum fortitudines tuas et gloriam
decoris regni tui. Regnum tuum regnum omnium seculorum et po
testas tua in omni generatione et generationem. Sustentat dominus
omnes corruentes et erigit omnes iacentes. Oculi omnium
hominum in te sperant et tu das escam suam in tempore suo. Aperis
manus tuas et imples omnem animal benedictione. Iustus dominus
in omnibus viis suis et sanctus in omnibus operibus suis. Iuxta
est dominus omnibus qui invocant eum in veritate. Placitum timen
tium se faciet et clamorem eorum audiet et salvabit eos. Cu
stodit dominus universos diligentes se et universos impios con
teret. Laudem domini loquetur os meum et benedicat omnis ca
ro nomini sancto eius et in seculum et in seculum seculi. Et ipse nobis ad de
bellandas nequitias spirituales armet et instruat in celestis
et inspiratione salubri confortet. Rex omnium seculorum deus.
qui spiritualem cibum omni anime egestate inspiritus in tempore

concede nobis quesumus perpetualiter te benedicere tuam que potentiam
cum electis tuis fiducialiter exaltare. Alleluia [illegible] aggei et
Lauda anima mea dominum laudabo dominum in [illegible] zacharie ps
in vita mea cantabo deo meo quamdiu sum. Nolite confidere
in principibus. neque in filiis hominum in quibus non est salus. Exibit
spiritus eius et revertetur in terram suam in illa die peribunt omnes
cogitationes eorum. Beatus cuius deus iacob adiutor eius
spes eius in domino deo suo. Qui fecit celos et terram mare et
omnia que in eis sunt. Qui custodit veritatem in seculum facit iu
dicium iniuriam facientibus. sustinentibus et dat panem esu
rientibus. Dominus solvit compeditos dominus illuminat cecos
Dominus erigit elisos dominus diligit iustos. Dominus custodit
advenas pupillum et viduam suscipiet et viam impiorum
disperdet. Regnabit dominus in secula deus tuus Syon in ge
neratione et generationem. ℣ Ipse spiritualiter escam tribuat nobis
opportuno cuius fortitudine refectionis tribuamus huius dei
Gloriose omnipotens deus in quem beata [illegible] redemptionis
Ciuitatis summe totam spei confidentiam ponunt concede no
bis quesumus ut tuo adiutorio illuminati valeamus te iugiter
Laudate dominum quoniam bonus est psalmus deo nostro sit iocunda decoraque laudatio. Alleluia
Laudate dominum quoniam bonus est psalmus: mete dilige quy alleluia
et canticum dei nostri quoniam decorum est pulcra laudatio. Edifi
cabit Jerusalem dominus: dispersiones israel congregabit. Qui sanat
contritos corde et alligat plagas eorum. Qui numerat multitu
dinem stellarum et omnes nomine suo vocat. Magnus dominus
deus noster et magna virtus eius et sapientie eius non est numerus
Suscipiens mansuetos dominus humilians impios usque ad
terram. Precinite domino in confessione cantate deo nostro in cythara
Qui operit celos nubibus et parat terre pluviam et orit
facit in montibus germen. Qui dat iumentis escam ipsorum
suum et filiis corvorum clamantibus ad eum. Non est in fortitu
dine equi voluntatem habebit neque in tibiis viri placitum erit ei. Placitum est
domino in hiis qui timent eum et exspectant misericordiam eius. ℣
Ipse sit custos pervigil Jerusalem civitatis superne mansionis
que in ea superventuris non cessat felicitatem preparare. Secunda oratio
Edificator celestis edificii deus qui multitudinem stellarum
et concludis numero et singulas nomine vocas sana con
tritos corde dispersos que congrega atque nos immutabili spiritu
tua locupleta. Qui alleluia aggei et zacharie ps
Lauda Jerusalem dominum lauda deum tuum Syon. Quoniam confortavit
seras portarum tuarum benedixit filiis tuis in medio tui
vectes

Qui posuit terminos tuos pacem adipe frumenti satiavit
te. Qui emittit eloquium suum terre velociter currit verbum eius.
Qui dat nivem sicut lanam nebulam sicut cinerem spargit.
Mittit cristallum suam sicut buccellas ante faciem frigoris
eius quis sustinebit. Emittet verbum suum et liquefaciet ea flabit
spiritus eius et fluent aque. Qui annunciat verbum suum iacob iusticias
et iudicia sua israel. Non fecit taliter omni nationi
et iudicia sua non manifestavit eis. Ipse post mortem fideli-
um observabit seras portarum celestium quibus clausis nega-
bitur introitus iniuste volentibus. Conforta domine quesumus
portas ecclesie tue et pone terminos eius pacem ei adipe etc.

Laudate dominum de celis alleluia. Celestis curie dignitate attolle. Laudate dominum de
celis laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius
laudate eum omnes exercitus eius. Laudate eum sol et luna
laudate eum omnes stelle et lumen. Laudate eum celi celorum et
aque que super celos sunt laudent nomen domini. Quia ipse dixit
et facta sunt ipse mandavit et creata sunt. Statuit ea in seculum et in
seculum seculi preceptum posuit et non preteribit. Laudate dominum de terra dracho-
nes et omnes abyssi. Ignis grando nix glacies spiritus
procellarum que faciunt verbum eius. Montes et omnes colles
ligna fructifera et omnes cedri. Bestie et universa pecora ser-
pentes et volucres pennate. Reges terre et omnes populi princi-
pes et omnes iudices terre. Iuvenes et virgines senes
cum iunioribus laudent nomen domini. Quia exaltatum est nomen eius so-
lius. Confessio eius super celum et terram. Et exaltavit cornu populi sui.
Hymnus omnibus sanctis eius filiis israel populo appropinquanti sibi.
Et ipse per spiritalem armoniam sit in omnibus sanctis collau-
dandus cuius laudi ut intersimus modis omnibus laboremus.
Excelsarum celorum superiores et excelse deus concede famu-
lis tuis ut sicut cuncta que eminus te iubente creata sunt
ita ea que precepisti te custode fuerint. alleluia

Cantate domino canticum novum laus eius in ecclesia sanctorum.
Letetur israel in eo qui fecit eum et filii syon exultent in rege suo.
Laudent nomen eius in choro in tympano et psalterio psal-
lant ei. Quia beneplacitum est domino in populo suo et exalta-
bit mansuetos in salutem. Exultabunt sancti in gloria letabuntur
in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum
et gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam

Incipit prologus in parabolas salomonis

in gentibus increpationes in populis. Ut alligent reges eo
rum in catthenis et inclitos eorum in compedibus ferreis. Ut
faciant in eis iudicium conscriptum. gloria hec est omnibus sanctis eius. Hymnus ipse
sit canticum leticie laudantium eum in virtute ipsius. et melior co
uersatio sine simulatione. Auctor totius bonitatis deus q
omnem mansuetum te humiliter confitentem exaltas presta quesumus
ut sicut sancti tui exultant in gloria ita perpetuam celi am custo
diant in cubilibus suis [illegible] Alleluia [illegible] digne [illegible] ab hiis sancti [illegible]
Laudate dominum in sanctis eius laudate eum in firmamento potentie eius.
Laudate eum in virtutibus eius laudate eum secundum multitu
dinem magnificentie eius. Laudate eum in sono tube
laudate eum in psalterio et cythara. Laudate eum in tympano
et choro laudate eum in cordis et organo. Laudate eum in cymba
lis bene sonantibus laudate eum in cymbalis iubilationis omnis
spiritus laudet dominum. Oratio. Cythara nostra dulce melos resona
bit iubilationis si corda tensa fuerit plectro sine tenta
tione. Armonie nostre domine suavissimum melos qui nostri pectoris
artes presta quesumus ut dum illam spirituali affectu concinimus perpetua
libus choris inserti te cum sanctis omnibus collaudemus cum cu
hic psalmus proprie scriptus est david extra numerum cum pugnavit contra goliath
Pusillus eram inter fratres meos et adolescentior in domo
patris mei. Pascebam gregem oves patris mei. Manus mee fe
cerunt organum. Digiti mei aptaverunt psalterium et quis an
nunciavit domino. Ipse dominus omnium ipse exaudiet. Ipse misit angelum
suum et tulit me de ovibus patris mei et unxit me in misericordia un
ctionis sue. Fratres mei et magni et non fuit in eis beneplacitum
domino. Et exivi obviam alienigene et maledixit mihi in simula
cris suis. Ego autem evaginato ab eo ipsius gladio amputa
vi caput eius et abstuli obprobrium de filiis israel. Amen

Chromatio et eliodoro episcopis ieronimus. Iungat epistola
quos iungit sacerdotium. Immo carta non dividat quos
christi nectit amor. Commentarios in osee amos zacha
riam et malachiam quos poscitis scripsissem. Si licuis
set pre valitudine. Mittitis solatia sumptuum. notarios
nostros et librarios sustentatis ut vobis potissimum nostrum desudet ingeni
um. et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium. quasi aut equum sit me
vobis esurientibus etiam aliis laborare. aut in ratione dati et accepti

cuique preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotatione fractus
ne penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem, tridui
hoc opus nomini vestro consecravi. Interpretationem videlicet trium Salomonis vo-
luminum: masloth quas hebrei parabolas, vulgata editio prover-
bia vocat; coeleth quem grece ecclesiasten, latine concionatorem
dicere possumus; sirasirim quod in linguam nostram vertitur canticum can-
ticorum. Fertur et panaretos ihesu filii sirach liber et alius pseu-
depigraphus qui sapientia salomonis inscribitur. Quorum priorem hebraicum re-
peri non ecclesiasticum ut apud latinos, sed parabolas prenotatum, cui iun-
cti erant ecclesiastes et canticum canticorum, ut similitudinem salomonis
non solum librorum numero sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus
apud hebreos nusquam est, quin et ipse stilus grecam eloquentiam redolet,
et nonnulli scriptorum veterum hunc esse iudei philonis affirmant. Sicut er-
go thobiam et iudith et machabeorum libros legit quidem eccle-
sia, sed inter canonicas scripturas non recipit, sic et hec duo volumina le-
gat ad edificationem plebis non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogma-
tum confirmandam. Si cui sane lxx interpretum magis editio pla-
cet, habet eam olim a nobis emendatam. Neque enim sic nova cudimus
ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit sciat magis
nostra scripta intelligi, que non in tertium vas transfusa coacuerint, sed
statim de prelo purissime teste commendata suum saporem servaverint.

Tribus nominibus vocatum fuisse salomonem scriptura manifestissime
docet: pacificum id est salomonem, et ydida id est dilectum domini, et quod nunc di-
cimus coeleth id est ecclesiasten. Ecclesiastes autem greco sermone appellatur
qui cetum id est ecclesiam congregat, quem nos nuncupare possumus con-
cionatorem, eo quod loquatur ad populum et sermo eius non specialiter ad unum sed
ad universos generaliter dirigatur. Porro pacificus et dilectus domini ab-
dicitur ab eo quod in regno eius pax fuit et quod a deo dilectus appellatus
est. Nam et psalmus xl et lxxi dilecti et pacifici tytulo prenotatur.
Qui tamen etsi ad prophetiam christi et ecclesie pertinentes felicitatem et vires
salomonis excedunt, tamen secundum historiam super salomonem conscripti sunt. Itaque
iuxta numerum vocabulorum tria volumina edidit: proverbia, eccle-
siasten, canticum canticorum. In proverbiis parvulum docens et quasi
de officiis per sententias erudiens, unde ad filium eius sermo repetitur. In
ecclesiasten vero virum mature etatis instruens, ne quicquam in mundi
rebus putet esse perpetuum, sed caduca et brevia universa que cernimus. Ad
extremum iam consummatum virum et calcato seculo paratum in cantico can[ticorum]

Incipiunt parabole salomonis

ticorum sponsi iungit amplexibus. Nisi enim prius reliquimus vi
tia et pompis seculi renunciantes expeditos nos ad adventum christi
preparaverimus non possumus cantare canticum canticorum. Sed et hoc di
ligentius attendendum quod per tres libros auctores diversos esse tytu
latos. In proverbiis enim notatur proverbia salomonis filii david
regis ierusalem. Superfluum quippe hic est israel ... nihil in lati
nis et in grecis codicibus reperitur. In cantico vero canticorum cantico
rum nec filius david nec rex israel sive ierusalem scribitur sed tantum can
ticum canticorum salomonis. Si autem proverbia et rudis institutio
ad duodecim tribus et ad totum pertinet israel. Et quo contempto mun
di non nisi metropolitis convenit hoc est habitatoribus ierusalem.
Ita canticum canticorum ad eos proprie facit qui tantum superna deside
rant. Ad incipientes et proficientes et perfectos ... dignitas et regum pro
missio veneratur auctoritas. Ad perfectos ubi non timore eruditur
discipulus sed amore proprium non sufficit et equalis magistri est et
nescit esse se regem quoniam omnia refertur ad christum.

Tres libros salomonis id est proverbia ecclesiasten et canticum canticorum
veteri lxx interpretum auctoritate reddidi vel antepositis lineis
superflua quoque designans vel stellis tytulo prenotatis ea que minus
habebantur inserens que plenius paula et eustochium cognoscatis
quid in libris nostris minus sit quod se redundet. Necnon etiam illa que
imperiti translatores male in linguam nostram de greco sermone verterunt ob
litteratis et antiquam carissima veritate correxi. Et ubi prepostero ordine
atque perverso sententiarum fuerit lumine certum. suis locis restitutis
feci intelligi quod latebat. Porro in eo libro qui a plerisque sapientia
salomonis inscribitur et in ecclesiastico quem esse iesu filii sirach
nullus ignorat calamum temperavi tantummodo canonicas nobis scri
pturas emendare desiderans et studium meum in certis magis
quam dubiis commendare. Ideo greco et hebreo prefaciuncula utrique
libro premissa est quia nonnulla de greco ob illuminationem sensus
et legentis edificationem illis mista hebraice translationi certi
scitis iuncta est. Et ideo qui legitis semper peregrini mementote

c. i. Parabole salomonis filii david regis israel. Ad sci
endam sapientiam et disciplinam. Ad intelligenda va
prudentie. et suscipiendam eruditionem doctrine iusti
ciam iudicium et equitatem ut detur parvulis astu
cia. et adolescenti sciencia et intellectus. Audiens sapi

ens sapientior erit et intelliges gubernacula possidebit animadvertet
parabolam et interpretationem verba sapientum et enigmata eorum
Timor domini principium sapientie sapientiam atque doctrinam stulti despi
ciunt audi fili mi disciplinam patris tui et ne dimittas legem ma
tris tue ut addatur gratia capiti tuo et torques collo tuo fili mi si te
lactaverint peccatores ne acquiescas eis si dixerint veni nobiscum
insidiemur sanguini abscondamus tendiculas contra insontem frustra deglu
tiamus eum sicut infernus viventem et integrum quasi descendentem in lacum omnem
preciosam substantiam reperiemus implebimus domos nostras spoliis sortem
mitte nobiscum marsupium sit unum omnium nostrum fili mi ne ambules
cum eis prohibe pedem tuum a semitis eorum pedes enim illorum ad ma
lum currunt et festinant ut effundant sanguinem frustra autem iacitur rethe
ante oculos pennatorum ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur et mol
liuntur fraudes contra animas suas sic semite omnis avari animas pos
sidentium rapiunt Sapientia foris predicat in plateis dat vocem
suam in capite turbarum clamitat in foribus portarum urbis profert
verba sua dicens usquequo parvuli diligitis infantiam et stulti ea que sibi sunt
noxia cupiunt et imprudentes odient scientiam convertimini ad correpti
onem meam en proferam vobis spiritum meum et ostendam verba mea
quia vocavi et renuistis extendi manum meam et non fuit qui
aspiceret despexistis omne consilium meum et increpationes meas ne
glexistis ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo cum vobis
id quod timebatis advenerit cum irruerit repentina calamitas et
interitus quasi tempestas ingruerit quando venerit super vos tribulacio et angu
stia tunc invocabunt me et non exaudiam mane consurgent et non in
venient me eo quod exosam habuerint disciplinam et timorem domini
non susceperint nec acquieverint consilio meo et detraxerint u
niverse correptioni mee comedent igitur fructus vie sue suisque con
siliis saturabuntur aversio parvulorum interficiet eos et prosperitas stultorum
lorum perdet eos qui autem me audierit absque terrore requiescet
et habundantia perfruetur malorum timore sublato Capitulum ii

Fili mi si susceperis sermones meos et mandata mea abscon
deris penes te ut audiat sapientiam auris tua inclina cor tuum
ad cognoscendam prudentiam Si enim sapientiam invocaveris et inclina
veris cor tuum prudentie si quesieris eam quasi pecuniam et sicut thezau
ros effoderis illam tunc intelliges timorem domini et scientiam dei invenies
quia dominus dat sapientiam et ex ore eius prudentia et scientia custodiet
rectorum salutem et proteget gradientes simpliciter servans semitas

iusticie et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iusticiam et iudicium
et equitatem et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum
et scientia anime tue placuerit: consilium custodiet te et prudentia serva-
bit te ut eruaris de via mala et ab homine qui perversa loquitur.
Qui relinquunt iter rectum et ambulant per vias tenebrosas. Qui
letantur cum male fecerint et exultant in rebus pessimis. Quorum vie perverse et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena et ab extranea que mollit sermones suos et relinquit ducem pubertatis sue et pacti dei sui oblita est. Inclinata enim
est ad mortem domus eius et ad inferos semite ipsius. Omnes qui
ingrediuntur ad eam non revertentur, nec apprehendent semitas vite. Ut
ambules in via bona et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt
habitabunt in terra et simplices permanebunt in ea. Impii vero per-
dentur de terra et qui inique agunt auferentur ex ea.
c. iii. Fili mi ne obliviscaris legis mee et precepta mea cor tuum custodiat. Lon-
gitudinem enim dierum et annos vite et pacem apponent tibi. Misericordi-
a et veritas non te deserant. Circumda eas gutturi tuo et describe in tabu-
lis cordis tui et invenies graciam bonam et disciplinam coram deo et
hominibus. Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo et ne innitaris
prudentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus
tuos. Ne sis sapiens apud temet ipsum. Time deum et recede a malo.
Sanitas quippe in umbilico tuo erit et irrigatio ossium tuorum. Ho-
nora dominum de tua substantia, et de primiciis omnium frugum tuarum da pau-
peribus et implebuntur horrea tua saturitate et vino torcularia tua
redundabunt. Disciplinam fili mi ne abiicias, nec deficias cum ab
eo corriperis. Quem enim diligit deus corripit et quasi pater in filio com-
placet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam et qui affluit pruden-
tia. Melior est acquisitio eius negotiatione auri et argenti primi et puris-
simi. Fructus eius preciosior est cunctis opibus et omnia que deside-
rantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius et in
sinistra eius divicie et gloria. Vie eius vie pulchre et omnes semi-
te eius pacifice. Lignum vite est his qui apprehenderint eam
et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram stabi-
livit celos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi, et nubes
rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi le-
gem meam atque consilium meum et erit vita anime tue et gracia
faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua et pes tuus
non impinget. Si dormieris non timebis, quiesces et suavis erit
somnus tuus. Ne paveas repentino pavore et irruentes tibi potenci-
as impiorum. Dominus enim erit in latere tuo et custodiet pedem tuum

[illegible]

ne capiaris. Noli prohibere benefacere eum qui potest; si vales et ipse
benefac. Ne dicas amico tuo vade et revertere et cras dabo tibi cum
statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum cum ille in te habeat
fiduciam. Ne contendas adversus hominem frustra
cum ipse tibi nichil mali fecerit. Ne emuleris hominem iniustum nec
imiteris vias eius. Quia abhominatio domini est omnis illusor et cum
simplicibus sermocinatio eius. Egestas a domino in domo impii; habita-
cula autem iustorum benedicentur. Ipse deludet illusores et mansuetis dabit
graciam. Gloriam sapientes possidebunt; stultorum exaltatio ignominia. IIII
Audite filii disciplinam patris et attendite ut sciatis prudentiam. Do-
num tribuam vobis bonum; legem meam ne derelinquatis. Nam et ego
fui filius patris mei tenellus et unigenitus coram matre mea et do-
cebat me atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum; custodi precepta mea
et vives. Posside sapientiam, posside prudentiam. Ne obliviscaris neque
declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet te; dili-
ges eam et servabit te. Principium sapientie posside sapientiam et in omni
possessione tua acquire prudentiam. Non obliviscaris neque declines
a verbis oris mei. Arripe illam et exaltabit te; glorificaberis ab ea
cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta graciarum
et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe
verba mea ut multiplicentur tibi anni vite. Viam sapientie narrabo
tibi et ducam te per semitas equitatis; quas cum ingressus fueris non
artabuntur gressus tui et currens non habebis offendiculum. Tene discipli-
nam ne dimittas illam; custodi eam quia ipsa est vita tua. Ne delecteris
in semitis impiorum nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea;
ne transeas per eam; declina et desere eam. Non enim dormiunt nisi
malefecerint et non capitur somnus ab eis nisi supplantaverint. Co-
medunt panem impietatis et vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem
semita quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectum di-
em. Via impiorum tenebrosa; nesciunt ubi corruant. Fili mi au-
sculta sermones meos et ad eloquia mea inclina aurem tuam. Ne
recedant ab oculis tuis; custodi ea in medio cordis tui. Vita enim
sunt invenientibus ea et universe carnis sanitas. Omni custodia ser-
va cor tuum quia ex ipso vita procedit. Remove a te os pravum
et detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta videant
et palpebre tue precedant gressus tuos. Dirige semitas pedi-
bus tuis et omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexteram
neque ad sinistram; averte pedem tuum a malo. Vias enim que a dextris
sunt novit dominus; perverse enim sunt que a sinistris sunt. Ipse autem
faciet rectos gressus tuos, itinera autem tua in pace perducet.

c. v. Fili mi attende sapientiam meam et prudentie mee inclina aurem
tuam ut custodias cogitationes et disciplinam labia tua con-
servent. Ne intenderis fallacie mulieris. Favus enim dis-
stillans labia meretricis et nitidius oleo guttur eius. Novissima
autem illius amara quasi absinthium et lingua eius acuta quasi gladius
biceps. Pedes eius descendunt in mortem et ad inferos gres-
sus illius penetrant. Per semitam vite non ambulant vagi sunt gres-
sus eius et investigabiles. Nunc ergo fili mi audi me et ne recedas
a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam et ne appropinques
foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum et annos tuos
crudeli. Ne forte impleantur extranei viribus tuis et labores tui sint
in domo aliena et gemas in novissimis quando consumpseris carnes
tuas et corpus tuum et dicas cur detestatus sum disciplinam et in-
crepationibus non acquievit cor meum nec audivi vocem docentium
me et magistris non inclinavi aurem meam. Pene fui in omni
malo in medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam de cisterna tua
et fluenta putei tui. Deriventur fontes tui foras et in plateis
aquas tuas divide. Habeto eas solus nec sint alieni participes
tui. Sit vena tua benedicta et letare cum muliere adolescentie tue.
Cerva carissima et gratissimus hinnulus. Ubera eius inebrient te
omni tempore et in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris
fili mi ab aliena et foveris in sinu alterius. Respicit dominus vi-
as hominis et omnes gressus illius considerat. Iniquitates sue
capiunt impium et funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur
quia non habuit disciplinam et in multitudine stultitie sue decipietur.
Fili mi si spoponderis pro amico tuo defixisti apud extra-
c. vi. neum manum tuam illaqueatus es verbis oris tui et captus
propriis sermonibus. Fac igitur quod dico fili mi et temetipsum libera
quia incidisti in manum proximi tui. Discurre festina suscita ami-
cum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis nec dormitent
palpebre tue. Eruere quasi damula de manu et quasi avis de insi-
diis aucupis. Vade ad formicam o piger et considera vias eius
et disce sapientiam. Que cum non habeat ducem nec preceptorem nec prin-
cipem parat estate cibum sibi et congregat in messe quod comedat.
Usquequo piger dormies quando consurges ex somno tuo. Paululum dor-
mies paululum dormitabis paululum conseres manus tuas ut dor-
mias et veniet tibi quasi viator egestas et pauperies quasi vir arma-
tus. Si vero impiger fueris veniet ut fons messis tua et egestas
longe fugiet a te. Homo apostata vir inutilis graditur ore perverso. An-
nuit oculis terit pede digito loquitur pravo corde machinatur

malum et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo veniet
perditio sua et subito conteretur nec habebit ultra medicinam
Sex sunt que odit dominus et septimum detestatur anima eius. O
culos sublimes linguam mendacem manus effundentes sangui
nem innoxium. cor machinans cogitationes pessimas. pedes
veloces ad currendum in malum proferentem mendacia. testem falla
cem et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserva fili mi
precepta patris tui et ne dimittas legem matris tue. liga ea
in corde tuo iugiter et circumda gutturi tuo. cum ambulaveris gra
diantur tecum. cum dormieris custodiant te et evigilans loquere
cum eis. quia mandatum lucerna est et lex lux et via vite increpatio
discipline. ut custodiant te a muliere mala et blanda lingua extranee
Non concupiscat pulcritudinem eius cor tuum nec capiaris nutibus
eius. pretium enim scorti vix est unius panis. Mulier autem viri preciosam
animam capit. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo ut ve
stimenta eius non ardeant. aut ambulare super prunas ut non comburantur
plante eius. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mun
dus cum tetigerit eam. Non grandis est culpa cum quis furatus fuerit. fu
ratur enim ut esurientem impleat animam. deprehensus quoque reddet septu
plum et omnem substantiam domus sue tradet et liberabit se. Qui autem
adulter est propter inopiam perdet animam suam. Turpitudinem et ignomi
niam congregat sibi et opprobrium illius non delebitur. Quia zelus
et furor viri non parcet in die vindicte nec acquiescet cuiusquam pre
cibus nec suscipiet pro redemptione dona plurima
Fili mi custodi sermones meos et precepta mea reconde tibi. fili mi ho
nora dominum et valebis preter eum vero ne timueris alienum. Ser
va mandata mea et vives et legem meam quasi pupillam oculi tui. liga
eam in digitis tuis. scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientie so
ror mea es et prudentiam voca amicam tuam. ut custodiat te a
muliere extranea et ab aliena que verba sua facit dulcia. De fenestra
enim domus mee per cancellos prospexi et video parvulos consi
dero vecordem iuvenem qui transit per plateas. iuxta angulum et prope vi
as domus illius graditur in obscuro advesperascente die. in noctis
tenebris et caligine. Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio prepara
ta ad decipiendas animas garrula et vaga. quietis impatiens. nec
valens in domo consistere pedibus suis. nunc foris nunc in plateis
nunc iuxta angulos aliquando extra angulos insidians. apprehensumque de
osculatur iuvenem et procaci vultu blanditur dicens victimas pro
salute devovi. hodie reddidi vota mea. ideo egressa sum in occursum
tuum. desiderans te videre et repperi. Intexui funibus lectulum meum
stravi tapetibus pictis ex egipto. Aspersi cubile meum mirra et aloe

et cinnamomo. Veni inebriemur uberibus et fruamur cupitis amplexi-
bus donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua, abiit via
longissima; sacculum pecunie secum tulit, in die plene lune rever-
surus est in domum suam. Irretivit eum multis sermonibus et blandi-
ciis labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad
victimam et quasi agnus lasciviens et ignorans quod ad vincula stultus
trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius, velut si avis festinet
ad laqueum, et nescit quia de periculo anime illius agitur. Nunc igitur
fili mi audi me et attende verbis oris mei. Ne abstrahatur in viis illius
mens tua, neque decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos
deiecit et fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius
c. viii. Numquid non sapientia cla- // penetrantes in interiora mortis
mitat et prudentia dat vocem suam. In summis excelsisque monti-
bus supra viam in mediis semitis stans iuxta portas civitatis
in ipsis foribus loquitur dicens: O viri ad vos clamito, et vox mea
ad filios hominum. Intelligite parvuli astutiam, et insipientes a-
nimadvertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum, et aperientur
labia mea ut recta predicent. Veritatem meditabitur guttur me-
um et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei;
non est in eis pravum quid neque perversum. Recti sunt intelligentibus
et equi invenientibus scientiam. Accipite disciplinam meam et non
pecuniam; doctrinam magis quam thesaurum diligite. Melior est
enim sapientia cunctis opibus pretiosissimis, et omne desiderabile ei non
potest comparari. Ego sapientia habito in consilio et eruditis intersum cogi-
tationibus. Timor domini odit malum; arrogantiam et superbiam
et viam pravam et os bilingue detestor. Meum est consilium et equi-
tas, mea est prudentia, mea fortitudo. Per me reges regnant et le-
gum conditores iusta decernunt; per me principes imperant et poten-
tes decernunt iusticiam. Ego diligentes me diligo, et qui mane
vigilaverint ad me invenient me. Mecum sunt divitie et glo-
ria, opes superbe et iusticia. Melior est fructus meus auro et lapide pre-
cioso et genimina mea argento electo. In viis iusticie ambulo in me-
dio semitarum iudicii, ut ditem diligentes me et thesauros eorum
repleam. Dominus possedit me in initio viarum suarum antequam quicquam
faceret a principio. Ab eterno ordinata sum et ex antiquis antequam
terra fieret. Nondum erant abyssi et ego iam concepta eram, necdum
fontes aquarum eruperant, nec dum montes gravi mole constiterant;
ante colles ego parturiebar. Adhuc terram non fecerat et flu-
mina et cardines orbis terre. Quando preparabat celos aderam

lege et giro vallabat abyssos quando ethera firmabat sursum
et librabat fontes aquarum. Quando circumdabat mari terminum suum
et legem ponebat aquis ne transirent fines suos. Quando appen
debat fundamenta terre, cum eo eram cuncta componens et delecta
bar per singulos dies ludens coram eo omni tempore ludens in orbe ter
rarum, et delicie mee esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite
me. Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam
et estote sapientes et nolite abicere eam. Beatus homo qui au
dit me, et qui vigilat ad fores meas cotidie et observat
ad postes hostii mei. Qui me invenerit inveniet vitam et hau
riet salutem a domino. Qui autem in me peccaverit ledet animam su
am. Omnes qui me oderunt diligunt mortem. c. x.

c. ix. Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas vii. Immo
lavit victimas sibi, miscuit vinum et posuit mensam
suam. Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem et ad menia
civitatis. Si quis est parvulus veniat ad me. Et insipienti
bus locuta est. Venite comedite panem meum et bibite vi
num quod miscui vobis. Relinquite infantiam et vivite
et ambulate per vias prudentie. Qui erudit derisorem ipse
sibi iniuriam facit. Et qui arguit impium sibi maculam
generat. Noli arguere derisorem ne oderit te. Argue sapien
tem et diliget te. Da sapienti occasionem et addetur ei sapientia.
Doce iustum et festinabit accipere. Principium sapientie timor
domini et scientia sanctorum prudentia. Per me enim multipli
cabuntur dies tui et addentur tibi anni vite. Si sapiens
fueris tibimet ipsi eris et proximis tuis. Si autem illusor, so
lus portabis malum. Mulier stulta et clamosa plena quoque ille
cebris et nihil omnino sciens sedit in foribus domus sue su
per sellam in excelso urbis loco ut vocaret transeuntes per
viam pergentes quoque itinere suo. Qui est parvulus declinet ad
me. Et vecordi locuta est. Aque furtive dulciores sunt et
panis absconditus suavior. Et ignoravit quod ibi sint giga
tes et in profundis inferni convive eius. Qui enim applicabitur
illi descendet ad inferos. Nam qui abscesserit ab ea salvabitur.

x. c. Filius sapiens letificat patrem, filius vero stultus me X
sticia est matris sue. Nil proderunt thesauri impietatis.

iusticia vero liberabit a morte Non affliget dominus fame
animam iusti/ et insidias impiorum subuertet Egestatem opa
ta est manus remissa manus autem fortium diuicias parat
Qui autem nititur mendacijs hic pascit ventos idem sequitur
aues uolantes Qui congregat in messe filius sapiens est qui autem
stertit estate filius confusionis est Benedictio domini super caput iu
sti · os autem impiorum operit iniquitas Memoria iusti cum laudibus
et nomen impiorum putrescet Sapiens corde precepta suscipiet · stul
tus ceditur labijs Qui ambulat simpliciter ambulat con
fidenter Qui autem deprauat vias suas manifestus erit Qui
annuit oculo dabit dolorem · stultus labijs verberabitur Vena
vite os iusti/ os autem impiorum operit iniquitatem Odium
suscitat rixas et vniuersa delicta operit caritas In labijs
sapientis inuenitur sapientia · et virga in dorso eius · qui indi
get corde Sapientes absconderunt scientiam · pauor pauperum
egestas eorum os autem stulti confusioni stultitie proxima
est Substantia diuitis vrbs fortitudinis eius pauor
pauperum egestas eorum/ opus iusti ad vitam/ fructus autem
impij ad peccatum Via vite custodienti disciplinam/ qui au
tem increpationes relinquit · errat Abscondunt odium la
bia mendacia Qui profert contumeliam insipiens est In
multiloquio non deerit peccatum Qui autem moderatur labia
sua sapientissimus est Argentum electum lingua iusti cor impi
orum pro nichilo/ labia iusti erudiunt plurimos Qui autem
indocti sunt in cordis egestate morientur Benedictio domini
diuites facit/ nec sociabitur eis afflictio Quasi per risum stul
tus operatur scelus Sapientia autem est viro prudentia Quod
timet impius veniet super eum · desiderium suum iustis dabitur
Quasi tempestas transiens non erit impius Iustus autem quasi
fundamentum sempiternum Sicut acetum dentibus et fumus oculis
sic piger hijs qui miserunt eum in via Timor domini appo
nit dies/ et anni impiorum breuiabuntur Expectatio iustorum leti
cia · spes autem impiorum peribit Fortitudo simplicis via domini
et pauor hijs qui operantur malum Iustus in eternum non commo
uebitur impij autem non habitabunt super terram/ os iusti parturiet
et sapientiam/ lingua prauorum peribit/ labia iusti considerant
placita et os impiorum peruersa

c xi Statera dolosa abhominatio est apud dominum et pondus

equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia ibi et contumelia
ubi autem humilitas ibi et sapientia. Simplicitas iustorum diriget
iustos et supplantatio perversorum vastabit eos. Non prode-
runt divitie in die ultionis. Iustitia autem liberabit a
morte. Iustitia simplicis diriget viam eius et in impietate
sua corruet impius. Iustitia rectorum liberabit eos et in insi-
diis suis capientur iniqui. Mortuo homine impio nulla erit spes
et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est
et tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum
iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exaltabitur civi-
tas et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iusto-
rum exaltabitur civitas et ore impiorum subvertetur. Qui despicit
amicum suum indigens est corde vir autem prudens tacebit. Qui
ambulat fraudulenter revelat archana qui autem fidelis est
celat amici commissum. Ubi non est gubernator corruet populus
salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo qui fidem
facit pro extraneo. qui autem cavet laqueos securus erit. Mulier
graciosa inveniet gloriam et robusti habebunt divitias. Bene
facit anime sue vir misericors. Qui autem crudelis est propin-
quos abicit. Impius facit opus instabile. Seminanti
autem iustitias merces fidelis. Clementia preparabit vitam
et sectatio malorum mortem. Abhominabile domino cor pra-
vum et voluntas in hiis qui simpliciter ambulant. Manus in
manu non erit innocens malus. semen autem iustorum salvabitur.
Circulus aureus in naribus suis mulier pulcra et fatua.
Desiderium iustorum omne bonum est. prestolatio impiorum fu-
ror. Alii dividunt propria et ditiores fiunt. alii rapiunt non
sua et semper in egestate sunt. Anima que benedicit impingua-
bitur. et qui inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui abscondit fru-
menta in tempore. maledicetur in populo. Benedictio autem super
caput vendentium. Bene consurgit diluculo qui querit bona
qui autem investigator est malorum opprimetur eis. Qui con-
fidit in divitiis suis corruet. iusti autem quasi virens folium
germinabunt. Qui conturbat domum suam possidebit ventos et
qui stultus est serviet sapienti. Fructus iusti lignum vite et
qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit quanto ma-
xii Qui diligit disciplinam diligit scientiam qui (gis impius et peccator)
autem increpationes odit insipiens est. Qui bonus est hauri-

gloriam
et sibi disciplinam a domino qui autem confidit in cogitationibus
suis impie agit. Non roborabitur homo ex impietate et
radix iustorum non commovebitur. Mulier diligens corona
est viro suo et putredo in ossibus eius que confusione
digna gerit. Cogitationes iustorum iudicia et consilia
impiorum fraudulenta. Verba impiorum insidiantur sanguini
os iustorum liberabit eos. Verte impios et non erunt. Do
mus autem iustorum permanebit. Doctrina sua cognoscetur
vir qui autem vanus et excors est patebit contemptui. Meli
or est pauper et sufficiens sibi quam gloriosus et indigens pane.
Novit iustus animas iumentorum suorum. viscera autem impiorum
crudelia. Qui operatur terram suam saciabitur panibus
qui autem sectatur ocium stultissimus est. Qui suavis est vivit
in moderationibus suis. in suis munitionibus relinquit
contumeliam. Desiderium impiorum munimentum est pessimorum
radix autem iustorum proficiet. Propter peccata labiorum rui
na proximat malo effugiet autem iustus de angustia. De
fructu oris sui unusquisque replebitur bonis et iuxta opera ma
nuum suarum retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius qui
autem sapiens est audit consilia. Fatuus statim indicat iram
suam qui autem dissimulat iniurias callidus est. Qui
quod novit loquitur index iustus est. qui autem mentitur testis
est fraudulentus. Est qui promittit et quasi gladio pungitur
conscientie. lingua autem sapientium sanitas est. labium veritatis
firmum erit in perpetuum qui autem testis est repentinus conci
nnat linguam mendacii. Dolus in corde cogitantium mala.
qui autem pacis ineunt consilia sequitur eos gaudium. Non
contristabit iustum quicquid ei acciderit. Impii autem replebuntur
malo. Abhominatio est domino labia mendacia. qui autem
fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat scientiam et
cor insipientium provocat stultitiam. Manus fortium dominabitur
que autem remissa est tributis serviet. Meror in corde iusti
humiliabit eum et sermone bono letificabitur. Qui negligit dampnum
propter amicum iustus est. Iter autem impiorum decipiet eos. Non
inveniet fraudulentus lucrum et substantia hominis erit auri pre
cium. In semita iusticie vita. iter autem devium ducit ad mortem.
c. xiii Filius sapiens doctrina patris. qui autem illusor est
non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo sacia
bitur bonis. Anima autem impiorum iniqua. Qui custodit os suum
custodit animam suam qui autem inconsideratus est ad loquendum

sentiet mala Vult et non vult piger anima autem operantium
impinguabitur Verbum mendax iustus detestabitur Im
pius autem confundit et confundetur Iusticia custodit innocen
tis viam Impietas autem peccatorem supplantat Est quasi dives
cum nichil habeat et est quasi pauper cum in multis diviciis sit Re
dempcio anime viri divicie sue qui autem pauper est increpationem
non sustinet Lux iustorum letificat lucerna impiorum extinguetur
Inter superbos semper iurgia sunt qui autem agunt cum consilio omnia
reguntur sapiencia Substancia festinata minuetur que autem pau
latim colligitur manu multiplicabitur Spes que differtur affligit a
nimam lignum vite desiderium veniens Qui detrahit alicui rei ipse
se in futurum obligat qui autem timet preceptum in pace versabitur
Anime dolose errant in peccatis iusti autem misericordes sunt et mi
serantur Lex sapientis fons vite ut declinet a ruina mortis
Doctrina bona dabit graciam In itinere contemptorum vorago
Astutus omnia agit cum consilio qui autem fatuus est aperit stul
ticiam Nuncius impii cadet in malum legatus fidelis sanitas
Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam qui autem ac
quiescit arguenti glorificabitur Desiderium si compleatur delectat a
nimam detestantur stulti eos qui fugiunt mala Qui cum sapien
tibus graditur sapiens erit amicus stultorum similis effi
cietur Peccatores persequitur malum et iustis retribuentur bona
Bonus relinquit heredes filios et nepotes et custoditur iusto
substancia peccatoris Multi cibi in novalibus patrum et aliis congregantur
absque iudicio Qui parcit virge odit filium suum qui autem di
ligit illum instanter erudit Iustus comedit et replet animam su
am venter autem impiorum insaturabilis

c. xiiij Sapiens mulier edificat domum suam insipiens extru
ctam manibus destruet Ambulans recto itinere et ti
mens deum despicitur ab eo qui infami graditur via In ore
stulti virga superbie labia sapientum custodiunt eos Ubi non sunt
boves presepe vacuum est ubi autem apparent plurime segetes
ibi manifesta fortitudo bovis Testis fidelis non mentietur
profert mendacium dolosus testis Querit derisor sapienciam et
non invenit doctrina prudentium facilis Vade contra vi
rum stultum et nesciet labia prudencie Sapiencia calli
di est intelligere viam suam et imprudencia stultorum
errans Stultus illudit peccatum et inter iustos morabitur gracia

Cor quod novit amaritudinem anime sue in gaudio eius non
miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur tabernacula
iustorum germinabunt. Est via que videtur homini iusta novis-
sima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore misce-
bitur. et extrema gaudii luctus occupat. Vijs suis stultus re-
plebitur et super eum erit vir bonus. Innocens credit omni
verbo. astutus considerat gressus suos. Sapiens timet et
declinat a malo. stultus transilit et confidit. Impaciens opera-
bitur stulticiam et vir versutus odiosus est. Possidebunt parvuli stul-
ticiam. et expectabunt astuti scientiam. Iacebunt mali ante bonos
et impij ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper
odiosus erit. amici vero divitum multi. Qui despicit proximum
suum peccat. qui autem miseretur pauperi beatus erit. Qui credit in
domino misericordiam diligit. Errant qui operantur malum misericordia et veritas
preparant bona. In omni opere bono erit habundancia. ubi autem
verba sunt plurima ibi egestas frequenter. Corona sapientium di-
vicie eorum. fatuitas stultorum imprudencia. Liberat animas
testis fidelis. et profert mendacia versipellis. In timore domini
fiducia fortitudinis. et filijs eius erit spes. Timor domini
spes vite fons. ut declinet a ruina mortis. In multitudi-
ne populi dignitas regis. et in paucitate plebis ignomi-
nia principis. Qui paciens est multa gubernatur prudencia.
qui autem impaciens est exaltat stulticiam suam. Vita carnium
sanitas cordis. putredo ossium invidia. Qui calumpni-
atur egentem exprobrat factori suo eius. honorat eum autem
qui miseretur pauperis. In malicia sua expelletur impius
sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requi-
escit sapientia. et indoctos quosque erudiet. Iusticia elevat
gentem miseros facit populos peccatum. Acceptus est regi minister
intelligens. iracundiam eius inutilis sustinebit.
Responsio mollis frangit iram. sermo durus suscitat fu-
c. xv. rorem. Lingua sapientium ornat scientiam. os fatuorum
ebullit stulticiam. In omni loco oculi domini contemplantur
bonos et malos. Lingua placabilis lignum vite. que autem
immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam
patris sui. qui autem custodit increpationes astucior fiet. In
habundanti iusticia virtus maxima est. cogitationes autem impiorum
eradicabuntur. Domus iusti plurima fortitudo. et in fructibus
impij conturbatio. Labia sapientium disseminant scientiam

cor stultorum dissimile erit. Victime impiorum abhominabiles
deo. vota iustorum placabilia. Abhominatio est domino via
impii. Qui sequitur iusticiam diligitur ab eo. Doctrina ma-
la deserentium viam vite. Qui increpationes odit morietur.
Infernus et perditio coram domino. quanto magis corda filiorum
hominum. Non amat pestilens eum qui se corripit, nec ad sa-
pientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem. In merore animi
deicitur spiritus. Cor sapientis querit doctrinam. et os stultorum pascitur
imperitia. Omnes dies pauperis mali. Secura mens quasi iuge
convivium. Melius est parum cum timore domini quam thesauri
magni et insaciabiles. Melius est vocari ad olera cum caritate
quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat
rixas. qui patiens est mitigat suscitatas. Iter impiorum quasi
sepes spinarum. via iustorum absque offendiculo. Filius sa-
piens letificat patrem. et stultus homo despicit matrem su-
am. Stulticia gaudium stulto. et vir prudens diriget gressus
suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium. ubi vero
plures sunt consiliarii confirmantur. Letatur homo in sententia oris
sui. et sermo oportunus est optimus. Semita vite super eru-
ditum. ut declinet de inferno novissimo. Domos superborum
demolietur dominus. et firmos faciet terminos vidue. Abho-
minatio domini cogitationes male. et purus sermo pulcerrimus
ab eo firmabitur. Conturbat domum suam qui sectatur avarici-
am. Qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem
purgantur peccata. per timorem autem domini declinat omnis
a malo. Mens iusti meditatur obedientiam. os impiorum re-
dundat malis. Longe est dominus ab impiis. et orationes iu-
storum exaudiet. Lux oculorum letificat animam. fama bona
impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite. in
medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam de-
spicit animam suam. Qui autem acquiescit increpati-
onibus. possessor est cordis. Timor domini disciplina sapientie.
et gloriam precedit humilitas.

cxvi Hominis est animam
preparare. et domini gubernare linguam. Omnes vie ho-
minis patent oculis eius. spirituum ponderator est dominus. Re-
vela domino opera tua. et dirigentur cogitationes tue. Uni-
versa propter semetipsum operatus est dominus. impium quoque ad diem
malum. Abhominatio domini est omnis arrogans. etiam

[illegible]

st manus ad manum fuerit · non erit innocens Initium vie bone ·
facere iustitiam Accepta autem apud dominum magis quam immola-
re hostias Misericordia et veritate redimitur iniquitas et in
timore domini declinatur a malo Cum placuerint domino vi-
e hominis · inimicos quoque eius convertet ad pacem Melius
est parum cum iustitia quam multi fructus cum iniquitate Cor ho-
minis disponet viam suam · sed domini est dirigere gressus eius Divina-
tio in labiis regis · in iudicio non errabit os eius Pondus
et statera iudicia domini sunt · et opera eius omnes lapides sacculi
Abhominabiles sunt omnes qui agunt impie · quoniam iustitia
firmatur solium Voluntas regum labia iusta · qui recta loquitur
diligetur Indignatio regis nuntii mortis · et vir sapiens
placabit eam In hilaritate vultus regis · vita · et clementia
eius quasi imber serotinus Posside sapientiam quia auro melior
est · et acquire prudentiam · quia pretiosior est argento Semita
iustorum declinat mala · custos anime sue servat viam suam
Contritionem precedit superbia · et ante ruinam exaltabitur
spiritus Melius est humiliari cum mitibus · quam dividere spolia
cum superbis Eruditus in verbo reperiet bona · et qui in domino sperat
beatus est Qui sapiens est corde appellabitur prudens · et qui
dulcis eloquio maiora reperiet Fons vite eruditio pos-
sidentis · doctrina stultorum fatuitas Cor sapientis erudi-
et os eius · et labiis illius addet gratiam Favus mellis com-
posita verba · dulcedo anime · est sanitas ossium Est via que
videtur homini recta · et novissima eius ducunt ad mortem Anima
laborantis laborat sibi · quia compulit eum os suum Vir
insipiens fodit malum · et in labiis eius ignis ardescit Homo
perversus suscitabit lites · et verbosus separat principes Vir i-
niquus lactat amicum suum · et deducit eum per viam non bonam
Qui attonitis oculis cogitat prava · mordens labia sua
perficit malum Corona dignitatis senectus · que in viis
iustitie reperietur Melior est patiens viro forti · et qui dominatur
animo suo expugnatore urbium Sortes mittuntur in
sinum · sed a domino temperantur
Melior est buccella sicca cum gaudio · quam plena domus
c · xvij · victimis cum iurgio Servus sapiens dominabitur
stultis filiis · et inter fratres hereditatem dividet Sicut igne
probatur aurum et argentum camino ita corda probat dominus

Malus obedit lingue inique et fallax obtemperat labiis
fallacibus mendacibus Qui despicit pauperem exprobrat facto-
ri suo et qui ruina letatur alterius non erit impunitus
Corona senum filii filiorum et gloria filiorum patres eorum Non decet
stultum verba composita nec principem labium mentiens Gemma
gratissima expectatio prestolantis quocumque se vertit pru-
denter intelligit Qui celat delictum querit amicitias qui altero
sermone repetit separat federatos Plus proficit correptio a-
pud prudentem quam centum plage apud stultum Semper iur-
gia querit malus angelus autem crudelis mittetur contra eum
Expedit magis urse occurrere raptis fetibus quam fatuo confi-
denti sibi in stultitia sua Qui reddit mala pro bonis non
recedet malum de domo eius Qui dimittit aquam caput est
iurgiorum et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit Et
qui iustificat impium et qui condemnat iustum abhomina-
bilis est uterque apud deum Quid prodest stulto habere divitias
cum sapientiam emere non possit Qui altam facit domum suam
querit ruinam et qui devitat discere incidit in mala Omni tempore
diligit qui amicus est et frater in angustiis comprobatur Homo
stultus plaudet manibus suis cum spoponderit pro amico suo
Qui meditatur discordias diligit rixas et qui exal-
tat os suum querit ruinam Qui perversi cordis est non inveniet
bonum et qui vertit linguam incidet in malum Natus est stul-
tus in ignominiam suam sed nec pater in fatuo letabitur Animus
gaudens etatem floridam facit spiritus tristis exsiccat ossa
Munera de sinu impius accipit ut pervertat semitas iudicii
In facie prudentis lucet oculi stultorum in finibus terre Ira pa-
tris filius stultus est et dolor matris que genuit eum Non
est bonum dampnum inferre iusto nec percutere principem qui recte iu-
dicat Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est et pre-
ciosi spiritus vir eruditus Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur
et si compresserit labia sua intelligens

c xviii Occasiones querit qui vult recedere ab amico omni tempore
erit exsecrabilis alias exprobrabilis Non recipit stultus verba
prudentie nisi ea dixerit in corde eius que versantur Impius
cum in profundum venerit peccatorum contemnit sed sequitur eum ig-
nominia et opprobrium Aqua profunda verba ex ore viri et tor-
rens redundans fons sapientie Accipere personam impii

iudicio nō ē bonū vt declines a veritate iudicii. Labia stulti
immiscent se rixis. et os eius iurgia prouocat. Os stulti con
tritio eius. et labia eius ruina anime eius. Verba bilinguis
quasi simplicia. et ipsa perueniunt usque ad interiora ventris. Pigre
deicit timor. anime autem effeminatorum esurient. Qui mollis
et dissolutus est in opere suo. frater est sua opera dissipantis.
Turris fortissima nomen domini. ad ipsum currit
iustus et exaltabitur. Substantia diuitis. vrbs roboris eius
et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur
exaltatur cor hominis. et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius
respondet quam audiat stultum se esse demonstrat et confusione dignum.
Spiritus viri sustentat imbecillitatem eius. Spiritum vero ad irascen
dum facilem quis poterit sustinere. Cor prudens possidebit scientiam
et auris sapientum querit doctrinam. Donum hominis dilatat vi
am eius. et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est
accusator sui. et venit amicus eius et inuestigabit eum. Con
tradictiones opprimit sors et inter potentes quoque diiudicat. Frater
qui adiuuatur a fratre. quasi ciuitas firma. et iudicia quasi vectes ur
bium. De fructu oris viri replebitur venter eius. et genimina labi
orum saturabunt eum. Mors et vita in manibus lingue. Qui di
ligunt eam comedent fructus eius. Qui inuenit mulierem
bonam inuenit bonum. et hauriet iocunditatem a domino. Qui
expellit mulierem bonam. expellit bonum. qui autem tenet adul
teram stultus est et insipiens. Cum obsecrationibus loquitur pauper
et diues affabitur rigide. Vir amicabilis ad societatem amicus
magis quam frater

c. xix

Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua. quam diues torquens labia
sua et insipiens. Ubi non est scientia anime non est bonum. et qui
festinus est pedibus offendit. Stultitia hominis supplantat gres
sus eius. et contra deum feruet animo suo. Diuicie addunt ami
cos plurimos. a paupere autem et hii quos habuit separantur. Testis
falsus non erit impunitus. et qui loquitur mendacia non effugiet.
Multi colunt personam potentis et amici sunt dona tribuentis.
Fratres hominis pauperis oderunt eum. insuper et amici procul rece
sserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit. Qui autem
possessor est mentis diligit animam suam. et custos prudentie inue
niet bona. Testis falsus non erit impunitus. et qui loquitur men
dacia peribit. Non decet stultum delicie. nec seruum dominari prin
cipibus. Doctrina viri per patientiam noscitur. et gloria eius est iniqua præ
tergredi. Sicut fremitus leonis ita et regis ira. et sicut ros

super herbam ita et hilaritas eius. Dolor patris filius
stultus, et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus
et divitie dantur a parentibus, a domino autem proprie uxor pru-
dens. Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriet.
Qui custodit mandatum custodit animam suam, qui autem negli-
git viam suam mortificabitur. Feneratur domino qui miseretur
pauperis et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne desperes,
ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui impatiens
est sustinebit dampnum, et cum rapuerit aliud apponet. Audi consi-
lium et suscipe disciplinam ut sis sapiens in novissimis tuis.
Multe cogitationes in corde viri, voluntas autem domini in eternum per-
manet. Homo indigens misericors est, et melior pauper iustus quam
vir mendax. Timor domini ad vitam, et in plenitudine commo-
rabitur absque visitatione pessimi. Abscondit piger manum suam
sub ascella, nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagel-
lato stultus sapientior erit; si autem corripueris sapientem intel-
liget disciplinam. Qui affligit patrem et fugit matrem ignomini-
osus erit et infelix. Non cesses audire fili doctrinam nec igno-
res sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium, et os im-
piorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia et
luxuriosa res vinum et Mallei percutientes stultorum corporibus.
XX tumultuosa ebrietas. Quicumque his delectatur non erit sapiens.
Sicut rugitus leonis ita et terror regis. Qui provocat
eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a conten-
tionibus. Omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus
piger arare noluit; mendicabit ergo estate, et non dabitur ei. Sicut
aqua profunda sic consilium in corde viri, sed homo sapiens exhauriet
illud. Multi homines misericordes vocantur, virum autem fidelem
quis inveniet? Iustus qui ambulat in simplicitate sua bea-
tos post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dis-
sipat omne malum intuitu suo. Quis potest dicere: mundum est
cor meum, purus sum a peccato? Pondus et pondus, mensura
et mensura, utrumque abhominabile est apud deum. Ex studiis su-
is intelligitur puer, si munda et recta sint opera eius. Aurem au-
dientem et oculum videntem dominus fecit utrumque. Noli diligere
sompnum ne te egestas opprimat. Aperi oculos tuos et saturare
panibus. Malum est, malum est, dicit omnis emptor, et cum
recesserit tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum, et vas
preciosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor

extitit alieni et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est
homini panis mendacii et postea implebitur os eius calculo.
Cogitationes consiliis roborantur et gubernaculis tractanda sunt
bella. Ei qui revelat misteria et ambulat fraudulenter et di-
latat labia sua ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et
matri extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas
ad quam festinatur in principio in novissimo benedictione care-
bit. Ne dicas reddam malum; expecta dominum et libera-
bit te. Abhominatio est apud deum pondus et pondus; statera
dolosa non est bona. A domino diriguntur gressus viri; quis autem
hominum potest intelligere viam suam? Ruina est homini devorare
sanctos et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens
et incurvat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis
que investigabit omnia secreta ventris. Misericordia et veritas
custodiunt regem et roboratur clementia thronus eius. Exul-
tatio iuvenum fortitudo eorum, et dignitas senum canities. Livor
vulneris absterget mala et plage in secretioribus ventris.

C. XXI.

Sicut divisiones aquarum ita cor regis in manu domini; quo-
cumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur;
appendit autem corda dominus. Facere misericordiam et iudicium magis
placet domino quam victime. Exaltatio oculorum est dilatatio cor-
dis; lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abun-
dantia; omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat
thesauros lingua mendacii vanus est et excors et impingetur
ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos, quia noluerunt
facere iudicium. Perversa via viri aliena est; qui autem mundus est
rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis quam cum
muliere litigiosa in domo communi. Anima impii desiderat
malum; non miserebitur proximo suo. Mulctato pestilente sapien-
tior erit parvulus; et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogi-
tat iustus de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui
obturat aurem suam ad clamorem pauperis ipse clamabit et
non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras et donum in sinu
indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium et pavor
operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrine in coe-
tu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate e-
rit; qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto dabitur
impius, et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deser-
ta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis
et oleum in habitaculo iusti, et imprudens homo dissipabit illud.

Lxxxiiii post moysi precipitur ut eligat presbiteros
id est seniores vii et in presbiteris dicitur gloria senum est canicies
hic vero canicies sapientiam designat de qua dicitur
prudentia est canicies hominum et
nongentis et eo amplius annis ab adam usque ad abraham in
vixisse homines legimus nullus alius prius
appellatus est presbiter id est senior nisi abraham qui
multis paucioribus vixisse annis convincitur
non ergo propter decrepitam etatem sed propter sapientiam
presbiter nominatur

Qui sequitur iusticiam et misericordiam inveniet vitam et iusticiam
et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens et destruxit robur
fiducie eius. Qui custodit os suum et linguam suam custodit
ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoc-
tus qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum
noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concu-
piscit et desiderat, qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Ho-
stie impiorum abhominabiles, que offeruntur ex scelere. Testis me-
dax peribit. Vir obediens loquetur victoriam. Vir impius
procaciter obfirmat vultum suum, qui autem rectus est corrigit viam
suam. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra
dominum. Equus paratur ad diem belli, dominus autem salutem tribuet.
Melius est nomen bonum quam divitie multe. Super argentum enim xxii
xxii et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi, et utrius-
que operator est dominus. Callidus vidit malum et abscondit
se, innocens pertransiit et afflictus est damno. Finis modestie ti-
mor domini, divitie et gloria et vita. Arma et gladii in via per-
versi, custos autem anime sue longe recedit ab eis. Proverbium est:
Adolescens iuxta viam suam gradiens, et cum senuerit non recedet ab
ea. Dives pauperibus imperat, et qui accipit mutuum servus
est fenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga
ire sue consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur
de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et gloriam (honorem) acqui-
ret qui dat munera, animam autem aufert accipientium. Eice deri-
sorem et exibit cum eo iurgium, cessabuntque cause et contumelie.
Qui diligit cordis munditiam propter gratiam labiorum suorum ha-
bebit amicum regem. Oculi domini custodiunt scientiam, et suppla-
tantur verba iniqui. Dicit piger: leo est foris, in medio
platearum occidendus sum. Fovea profunda os aliene, cui
iratus est dominus incidet in eam. Stulticia colligata est
in corde pueri, et virga discipline fugabit eam. Qui ca-
lumniatur pauperem ut augeat divicias suas, dabit ipse dito-
ri et egebit. Fili inclina aurem tuam et audi verba
sapientum, appone autem cor ad doctrinam meam. Que pulcra
erit tibi cum servaveris eam in ventre tuo, et redundabit in labiis
tuis, ut sit in domino fiducia tua. Unde et ostendi eam tibi
hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter (multipliciter) in cogitationibus et
sciencia, ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex
his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi

quia pauper est. Neque conteras egenum in porta / quia dominus
iudicabit causam eius / et configet eos qui confixerunt
animam eius. Noli esse amicus homini iracundo / neque ambu
les cum viro furioso / ne forte discas semitas eius et sumas
scandalum anime tue. Noli esse cum his qui defigunt manus suas
et qui vades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde resti
tuas / quid cause est ut tollat operimentum de cubili tuo.
Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres
tui. Vidisti virum velocem in opere suo coram regibus stabit nec
c. xxiii. Quando sederis ut comedas cum erit ante ignobiles
principe / diligenter attende que posita sunt ante faciem tuam
et statue cultrum in gutture tuo. Si autem habes in pote
state animam tuam / ne desideres de cibis eius in quo est panis men
dacii. Noli laborare ut diteris sed prudentie tue pone modum. Ne erigas
oculos tuos ad opes quas habere non potes / quia facient sibi pen
nas ~~aquile~~ quasi aquile et avolabunt in celum. Ne comedas
cum homine invido / et ne desideres cibos eius / quoniam in similitu
dinem arioli et coniectoris estimat quod ignorat. Comede et
bibe dicet tibi et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas
evomes et perdes pulcros tuos sermones. In auribus insipi
entium ne loquaris / quia despiciet doctrinam eloquii tui. Ne
attingas terminos parvulorum / et agrum pupillorum ne introe
as. Propinquus enim eorum fortis est / et ipse iudicabit contra
te causam eorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum / et aures
tue ad verba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam. Si
enim percusseris eum virga non morietur. Tu virga percuties eum / et
animam eius de inferno liberabis. Fili mi si sapiens fuerit ani
mus tuus gaudebit tecum cor tuum / et exultabunt renes
mei / cum locuta fuerint rectum labia tua. Non emuletur
cor tuum peccatores sed in timore domini esto tota die / quia habe
bis spem in novissimo / et prestolatio tua non auferetur. Audi
fili mi et esto sapiens / et dirige in viam animum tuum. No
li esse in conviviis potatorum / nec in comessationibus eorum
qui carnes ad vescendum conferunt / quia vacantes potibus
et dantes symbola consumentur / et vestietur pannis dormitatio.
Audi patrem tuum qui genuit te / et ne contemnas cum se
nuerit mater tua. Veritatem eme / et noli vendere sapientiam
et doctrinam et intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti
qui autem sapientem genuit letabitur in eo. Gaudeat pater

tuus et mater tua et exultet qui te genuit. Prebe fili
cor tuum michi et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim
profunda est meretrix et puteus angustus aliena. Insidiatur
in via quasi latro et quos incautos viderit interficiet. Cui
ve cuius patri ve cui rixe cui fovee cui sine causa vulne
ra cui suffossio oculorum. Nonne hiis qui commorantur
in vino et student calicibus epotandis. Non intuearis vinum
quando flavescit cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur
blande sed in novissimo mordebit ut coluber et sicut regu
lus venena diffundet. Oculi tui extraneas videbunt et cor tuum
loquetur perversa et eris sicut dormiens in medio mari et quasi
sopitus gubernator amisso clavo et dices. Verberaverunt
me et non dolui traxerunt me et non sensi quando evigilabo et iterum
Ne emuleris viros malos nec desideres / vina reperiam XXIIII
esse cum eis quia rapinas meditatur mens eorum
et fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus
et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria omnis
universa substantia pretiosa et pulcherrima. Vir sapiens fortis
est et vir doctus robustus et validus. Quia cum dispositione initur
ad bellum et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa stul
to sapientia in porta non aperiet os suum. Qui cogitat male
facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est et abhomina
tio hominum detractor. Si desperaveris in die angustie lapsus im
minuetur fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem
et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris vires
non suppetunt qui inspector est cordis ipse intelligit et serva
torem anime tue nichil fallit reddetque homini iuxta opera sua.
Comede fili mel quia bonum est et favum dulcissimum gutturi
tuo. Sic et doctrina sapientie anime tue quam cum inveneris habe
bis in novissimis spem et spes tua non peribit. Ne insidi
eris et queras impietatem in domo iusti neque vastes re
quiem eius. Septies enim cadet iustus et resurget. Impii au
tem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas
et in ruina eius ne exultet cor tuum ne forte videat dominus
et displiceat ei et auferat ab eo iram suam. Ne contendas
cum pessimis nec emuleris impios quoniam non habent futurorum
spem mali et lucerna impiorum extinguetur. Time dominum
fili mi et regem et cum detractoribus ne commiscearis.

[illegible] ad iusticiam [illegible] si cadit quando iustus est. Si iustus quomodo cadit? Sed iuste vocabatur non amittit, qui per penitentiam semper resurgit. Et non solum septies sed etiam septuagies septies delinquenti si conversus ad penitentiam petat donatur.

Quoniam repente consurget perditio eorum et ruinam u-
triusque quis novit. Hec quoque sapientibus. Cognoscere personam
in iudicio non est bonum. Qui dicit impio iustus es, ma-
ledicent eum populi et detestabuntur eum tribus. Qui arguunt lau-
dabuntur, et super eos veniet benedictio. Labia deosculabitur
qui recta verba respondet. Prepara foris opus tuum et dili-
genter exerce agrum tuum, et postea edifices domum tuam. Ne sis te-
stis frustra contra proximum tuum, nec lactes quemquam labiis tu-
is. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei, reddam unicuique
secundum opus suum. Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam
stulti viri, et ecce totum repleverant urtice, operuerunt superfici-
em eius spine, et maceria lapidum destructa erat. Quod cum
vidissem posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam.
Usquequo piger dormis, usquequo de somno non consurgis? Parum in-
quam dormies, modicum dormitabis, paululum manus con-
seres ut quiescas, et veniet tibi quasi cursor egestas tua,
et mendicitas tua quasi vir armatus. Hee quoque parabole Salomonis
c. xxv. Gloria dei est ce- / quas transtulerunt viri Ezechie regis Iude.
lare verbum, et gloria regum investigare sermonem. Celum sur-
sum et terra deorsum, et cor regum inscrutabile. Aufer ru-
biginem de argento et egredietur vas purissimum. Aufer im-
pietatem de vultu regis et firmabitur iustitia thronus eius. Ne
gloriosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne ste-
teris. Melius est enim ut dicatur tibi, ascende huc, quam ut
humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui, ne
proferas in iurgio cito, ne postea emendare non possis
cum dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico
tuo, et secretum extraneo ne reveles, ne forte insultet tibi cum
audierit, et exprobrare non cesset. Gratia et amicitia libe-
rant, quas tibi serva, ne exprobrabilis fias. Mala au-
rea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.
Inauris aurea et margaritum fulgens, qui arguit sa-
pientem et aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die messis,
ita legatus fidelis ei qui eum misit, animam illius requi-
escere facit. Nubes et venti et pluvie non sequentes, vir gloriosus
et promissa non complens. Patientia lenietur princeps, et lin-
gua mollis confringet duritiam. Mel invenisti, comede
quod sufficit tibi, ne forte saciatus evomas illud.
Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, ne forte sa-

-natus odit te. Iaculum et gladius et sagitta acuta homo qui
loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Dens putri-
dus et pes lassus qui sperat super infideli in die angustie
et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro qui cantat
carmina pessimo cordi. Sicut tinea vestimento et vermis ligno
ita tristicia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba
illum. Si sitierit da ei aquam bibere; sic prunas congregabis super
caput eius et dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat plu-
vias et facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in
angulo domatis quam cum muliere litigiosa in domo communi. A-
qua frigida anime sitienti et nuntius bonus de terra longinqua. Fons
turbatus pede et vena corrupta iustus cadens coram impio. Sicut
qui mel comedit multum non est ei bonum sic qui scrutator
est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et
absque murorum ambitu ita et vir qui non potest in loquendo //
Quomodo nix in estate et pluvie cohibere spiritum suum
xxvi in messe sic indecens est stulto gloria. Nam sicut avis ad
alta transvolans et passer quolibet vadens sic maledictum fru-
stra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo et
camus asino et virga in dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam ne efficiaris ei similis. Responde stulto
stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens esse videatur. Clau-
dus pedibus et iniquitatem bibens qui mittit verba per nunti-
um stultum. Quomodo frustra claudus pulchras habet tibias
sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit
lapidem in acervum mercurii ita qui tribuit insipienti honorem.
Quomodo si spina nascatur in manu temulenti sic parabola in ore
stultorum. Iudicium determinat causas et qui imponit stulto silen-
tium iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomitum su-
um sic imprudens qui iterat stultitiam suam. Vidisti hominem
sapientem sibi videri; magis illo spem habebit insipiens. Dicit
piger leo est in via leena in itineribus. Sicut hostium vertitur in
cardine suo ita piger in lectulo suo. Abscondit piger ma-
nus sub asella sua et laborat si ad os suum illas converterit.
Sapientior sibi videtur piger septem viris loquentibus sententias. Sicut
qui apprehendit auribus canem sic qui transit et impatiens
commiscetur rixe alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas
et sagittas in mortem ita vir qui fraudulenter nocet amico
suo et cum fuerit deprehensus dicit ludens feci. Cum defecerint
ligna extinguetur ignis et susurrone subtracto conquiescent
iurgia. Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem sic

Sic homo iracundus ad suscitandas rixas. Verba susurro-
nis quasi simplicia et ipsa perveniunt ad intima ventris.
Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile sic labia
tumentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur
inimicus cum in corde tractaverit dolos. Cum submiserit
vocem suam ne credideris ei quoniam septem nequitie sunt in
corde illius. Qui operit odium fraudulenter revelabitur ma-
licia eius in concilio. Qui fodit foveam incidet in eam
et qui volvit lapidem revertetur ad eum. Lingua fallax non
amat veritatem et os lubricum operatur ruinas.

cxxvii Ne glorieris in crastinum ignorans quid superventura
pariat dies. Laudet te alienus et non os tuum extraneus et
non labia tua. Grave est saxum et onerosa arena
sed ira stulti utroque gravior. Ira non habet misericordiam nec
erumpens furor et impetum concitati spiritus quis ferre po-
terit. Melior est manifesta correptio quam amor abscondi-
tus. Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta odi-
entis oscula. Anima saturata calcabit favum et anima
esuriens etiam amarum pro dulci sumet. Sicut avis trans-
migrans de nido suo sic vir qui relinquit locum suum.
Unguento et variis odoribus delectatur cor et bonis amici
consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris
tui ne dimiseris et domum fratris tui ne ingrediaris in
die afflictionis tue. Melior est vicinus iuxta quam frater procul.
Stude sapientie fili mi et letifica cor tuum ut possis exprobran-
ti respondere sermonem. Astutus videns malum absconditus est par-
vuli transeuntes sustinuerunt dispendia. Tolle vestimentum e-
ius qui spopondit pro extraneo et pro alienis aufer ei pi-
gnus. Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte con-
surgens maledicenti similis erit. Tecta perstillantia in die
frigoris et litigiosa mulier comparantur. Qui retinet eam
quasi qui ventum teneat et oleum dextere sue vocabit. Ferrum
ferro exacuitur et homo exacuit faciem amici sui. Qui
servat ficum comedet fructus eius et qui custos est domini
sui glorificabitur. Quomodo in aquis resplendent vultus prospici-
entium sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. In-
fernus et perditio non replebuntur similiter et oculi hominum in-
satiabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentum et in
fornace aurum sic probatur homo ore laudantis. Cor
iniqui exquirit mala cor autem rectum exquirit scientiam.
Si contuderis stultum in pila quasi tipsanas feriente

desuper pilo non auferetur ab eo stultitia eius. Diligenter agnosce
vultum pecoris tui. tuosque greges considera. Non enim habebis
iugiter potestatem sed corona tribuetur tibi in generatione et generatione.
Aperta sunt prata. et apparuerunt herbe virentes. et collecta sunt
fena de montibus. Agni sunt ad vestimentum tuum et edi ad agri
precium. Sufficiat tibi. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos
in necessaria domus tue et ad victum ancillis tuis
Fugit impius nemine persequente. Iustus autem quasi leo confidens
xxviii absque terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius. et propter
hominis sapientiam et horum scientiam que dicuntur vita ducis longior
erit. Vir pauper calumnians pauperes. similis est ymbri vehementi
in quo preparatur fames. Qui derelinquunt legem laudant impi
um. qui custodiunt succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant
iudicium. Qui autem requirunt dominum animadvertunt omnia. Melior est
pauper ambulans in simplicitate sua. quam dives pravis itine
ribus. Qui custodit legem filius sapiens est. qui autem pascit
comessatores. confundit patrem suum. Qui coacervat divitias
usuris et fenore liberali in pauperes eas congregat. Qui decli
nat aures suas ne audiat legem oratio eius erit execrabilis. Qui
decipit iustos in via mala in interitu suo corruet. et simplices
possidebunt bona eius. Sapiens sibi videtur vir dives. pauper
autem prudens scrutabitur eum. In exultatione iustorum multa glo
ria est. regnantibus impiis ruine hominum. Qui abscondit scelera
sua non dirigetur. qui autem confessus fuerit. et reliquerit ea misericordiam
consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus. qui vero mentis
est dure corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens. princeps
impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos
opprimet per calumniam. Qui autem odit avaritiam longi fient di
es eius. Hominem qui calumniatur anime sanguinem si usque
ad lacum fugerit. nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter
salvus erit. Qui perversis ingreditur viis. concidet semel. Qui
operatur terram suam saturabitur panibus. Qui sectatur ocium
replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabitur. Qui autem festi
nat ditari. non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem.
non bene facit. iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir
qui festinat ditari. et aliis invidet. ignorat quod egestas ve
niat ei. Qui corripit hominem gratiam postea inveniet apud
eum magis quam ille qui per blandimenta lingue decipit. Qui
subtrahit aliquid a patre suo. et a matre. et dicit. hoc non est

peccatum. particeps homicide est. Qui se iactat et dilatat iurgi-
a concitat. Qui vero sperat in domino saluabitur. Qui confidit in
corde suo stultus est. Qui autem graditur sapienter iste laudabitur.
Qui dat pauperi non indigebit. qui despicit deprecantem sustinebit
penuriam. Cum surrexerint impii abscondentur homines. cum
c.xxix. Viro qui corripientem dura ceruice contemnit repentinus ei superueniet interitus
et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum
letabitur vulgus. cum impii sumpserint principatum gemet populus.
Vir qui amat sapientiam letificat patrem suum. qui autem nutrit scor-
ta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram. vir auarus destruet
eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico
suo rethe expandit gressibus eius. Peccantem virum iniquum inuol-
uet laqueus. et iustus laudabit atque gaudebit. Nouit iustus causam
pauperum. impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant
ciuitatem. sapientes vero auertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit
siue irascatur siue rideat non inueniet requiem. Viri sanguinum oderunt
simplicem. iusti autem querunt animam eius. Totum spiritum suum profert
stultus. sapiens differt et reseruat in posterum. Princeps qui libenter
audit verba mendacii. omnes ministros habet impios. Pauper et
creditor obuiauerunt sibi. vtriusque illuminator est dominus. Rex qui
iudicat in veritate pauperes. thronus eius in eternum firmabitur.
Virga atque correctio tribuunt sapientiam. puer autem qui dimittitur
voluntati sue confundit matrem suam. In multiplicatione impi-
orum multiplicabuntur scelera. et ruinas eorum iusti videbunt. Eru-
di filium tuum et refrigerabit te. et dabit delicias anime tue. Cum
prophetia defecerit dissipabitur populus. qui vero custodit legem beatus
est. Seruus verbis non potest erudiri. quia quod dicis intelligit
et respondere contemnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum. stulti-
cia magis speranda est quam illius correctio. Qui delicate a pueri-
cia nutrit seruum suum postea sentiet eum contumacem. Vir iracundus
prouocat rixas. et qui ad indignandum facilis est erit ad pec-
cata procliuior. Superbum sequitur humilitas. et humilem spiritu
suscipit gloria. Qui cum fure participat odit animam suam. ad-
iurantem audit et non indicat. Qui timet hominem cito corruet.
qui sperat in domino subleuabitur. Multi requirunt faciem principis.
et iudicium a domino egreditur singulorum. Abhominantur iusti vi-
rum impium. et abhominantur impii eos qui in recta sunt via.
Verbum custodiens filius extra perditionem erit. Verba congregantis filii vomentis
c.xxx. Visio quam locutus est vir cum quo deus erat. ~~alias nouitas~~
et qui deo secum morante confortatus est ait. Stultissimus
alias et qui diu secum morante habuit ait confortatus

sum virorum et sapientia hominum non est mecum. Non didici sa-
pientiam et novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in celum atque
descendit? Quis continuit spiritum in manibus suis? Quis
colligavit aquas quasi in vestimento? Quis suscitavit omnes
terminos terre? Quod nomen est eius et quod nomen filii eius, si no-
sti? Omnis sermo dei ignitus, clipeus est sperantibus in se. Ne addas
quicquam verbis illius et arguaris inveniarisque mendax.
Duo rogavi te ne deneges michi antequam moriar. Vanita-
tem et verba mendacia longe fac a me. Mendicitatem et divitias
ne dederis michi. Tribue tantum victui meo necessaria. Ne forte saciatus
illiciar ad negandum et dicam: quis est dominus? et egestate co-
pulsus furer et periurem nomen dei mei. Ne accuses servum ad
dominum suum ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio que
patri suo maledicit et que matri sue non benedicit. Generatio que
sibi munda videtur et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius
oculi excelsi sunt et palpebre eius in alta subrecte. Generatio que
pro dentibus gladios habet et commandit (cum mandit) molaribus suis ut
comedat inopes de terra et pauperes ex hominibus. Sanguisuge
due sunt filie dicentes: affer, affer. Tria sunt insaturabilia, et
quartum quod numquam dicit sufficit: Infernus et os vulve et terra
que non satiatur aqua; ignis vero numquam dicit sufficit. Oculum qui
subsannat patrem et qui despicit partum matris sue, effodiant
eum corvi de torrentibus, et comedant eum filii aquile. Tria sunt dif-
ficilia michi et quartum penitus ignoro: viam aquile in celo, viam colubri
super petram, viam navis in medio mari, et viam viri in adole-
scentia. Talis est et via mulieris adultere que comedit, et tergens
os suum dicit: non sum operata malum. Per tria movetur terra, et quar-
tum non potest sustinere: per servum cum regnaverit, per stultum cum sa-
turatus fuerit cibo, per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit
assumpta, et per ancillam cum heres fuerit domine sue. Quattuor sunt mi-
nima terre et ipsa sunt sapientiora sapientibus: Formice, populus
infirmus, que preparant in messe cibum sibi; lepusculus, plebs in-
validus, qui collocat in petra cubile suum; regem locusta non
habet et egreditur universa per turmas suas; stellio manibus ni-
titur et moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradiuntur et
quartum quod incedit feliciter: leo fortissimus bestiarum ad nullius
pavebit occursum; gallus succinctus lumbos, et aries, nec est rex qui
resistat ei. Et qui stultus apparuit postquam elevatus est
in sublime, si enim intellexisset ori imposuisset manum

autem fortiter premit vbera ad eliciendū lac exprimit butirū
et qui vehementer emungit elicit sanguinē et qui prouocat
iras producit discordias Verba lamuelis regis visio qua
erudiuit eū mater sua Quid dilecte mi quid dilecte vteri mei
Ne dederis mulie/ quid dilecte uotorū meorū
c. xxxi ribus substantiā tuā et diuitias tuas ad delendos reges
Noli regibus o lamuel noli regibus dare vinū quia nullū
secretū est vbi regnat ebrietas Ne forte bibant et obliuiscan-
tur iudiciorū tuorū et mutent causam filiorū pauperis Date
siceram merentibus et vinū hys qui amaro sunt animo Bibant
et obliuiscantur egestatis sue et doloris sui non recordentur am-
plius Aperi os tuū muto et causis omniū filiorū qui pertranseunt
Aperi os tuū decerne quod iustū est et iudica inopem et pau-
perē Mulierē fortem quis inueniet procul et de vltimis fi-
nibus preciū eius Confidit in ea cor viri sui et spolys non
indigebit Reddet ei bonū et nō malū omnibus diebus vite sue
Quesiuit lanam et linū et operata est consilio manuū sua-
rū Facta est quasi nauis institoris de longe portans panem
suū Et de nocte surrexit dedit que predam domesticis suis et
cibaria ancillis suis Considerauit agrū et emit illū de
fructu manuū suarū plantauit vineam Accinxit fortitu-
dine lumbos suos et roborauit brachiū suū Gustauit et vidit
quia bona est negotiatio eius nō extinguetur in nocte lucerna
eius Manū suā misit ad fortia et digiti eius apprehenderunt
fusum Manum suā aperuit inopi et palmas suas exten-
dit ad pauperem Non timebit domui sue a frigore niuis
Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus Stragulatam
vestem fecit sibi bissus et purpura indumentū eius Nobi-
lis in portis vir eius quando sederit cū senatoribus terre Sindo-
nē fecit et vendidit et cingulū tradidit chananeo Forti-
tudo et decor indumentū eius et ridebit in die nouissimo Os suū
aperuit sapientie et lex clementie in lingua eius Considerauit
semitas domus sue et panē ociosa non comedit Surrexe-
runt filii eius et beatissimā predicauerunt vir eius et lau-
dauit eam Multe filie regū congregauerunt diuitias
tu supergressa es vniuersas Fallax gratia et vana pulcritu-
do mulier timens deū ipsa laudabitur Date ei de fructu ma-
nuū suarū et laudent eam in portis opera sua

Incipit prologus in libro ecclesiastes

Memini me ante hoc ferme quinquennium cum adhuc essem Ro
me et ecclesiasten sancte Blesille legerem ut eam ad
contemptum huius seculi prouocarem et omne quod in
mundo cerneret putaret esse pro nichilo Rogatum ab ea ut in
more commentarioli obscura queque dissererem ut absque me
posset intelligere que legebat Itaque quoniam in procinctu nostri
operis subita morte subtracta est et non meruimus o paula et eu
stochium tale uite nostre habere consortem tanto que uulnere tunc per
cussus obmutui Nunc in Bethleem positus angustiori uidelicet
ciuitate et illius memorie et uobis reddo quod debeo hoc bre
uiter admonens quod nullius auctoritatem secutus sum sed de he
breo transferens magis me lxx interpretum consuetudini coaptaui
in hiis dumtaxat que ab hebraicis non multum discrepabant
Interdum aquile quoque et symachi et theodotionis recordatus
sum ut nec nouitate nimia lectoris studium deterrerem nec
alias deterrerem Nec rursum contra conscientiam meam fonte ueri
tatis omisso opinionum riuulos consectarer Incipit liber
ecclesiastes

Verba ecclesiastes filii dauid regis hierusalem Vanitas
uanitatum dixit ecclesiastes Vanitas uanitatum et
omnia uanitas Quid habet amplius homo de uni
uerso labore suo quo laborat sub sole Generatio
preterit et generatio aduenit terra uero in eternum
stat Oritur sol et occidit et ad locum suum reuertitur ibique re
nascens gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem lustrans
uniuersa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos reuertitur
Omnia flumina intrant mare et mare non redundat Ad
locum unde exeunt flumina reuertuntur ut iterum fluant Cuncte
res difficiles non potest eas homo explicare sermone Non sa
turatur oculus uisu nec auris impletur auditu Quid est
quod fuit ipsum quod futurum est Quid est quod factum ipsum
quod faciendum est Nichil sub sole nouum Nec ualet quis
quam dicere ecce hoc recens est Iam enim precessit in seculis que
fuerunt ante nos Non est priorum memoria sed nec eorum
quidem que postea futura sunt erit recordatio apud eos qui
futuri sunt in nouissimo Ego ecclesiastes fui rex israel in hierusalem
Et proposui in animo meo querere et inuestigare sapienter de omnibus
que fiunt sub sole Hanc occupationem pessimam dedit deus
filiis hominum ut occuparentur in ea Vidi que fiunt cuncta sub so
le et ecce uniuersa uanitas et afflictio spiritus Peruersi diffi

ale corrigitur et stultorum infinitus numerus. Locutus sum in corde
meo dicens: ecce magnus effectus sum et precessi sapientia omnes
qui fuerunt ante me in Jerusalem et mens mea contempla-
ta est sapienter multa et didici. Dedique cor meum ut scirem pru-
dentiam atque doctrinam erroresque et stultitiam et agnovi
quod in his quoque esset labor et afflictio spiritus eo quod in multa sapien-
tia multa sit indignatio et qui addit scientiam addit et laborem.
Dixi enim in corde meo vadam et affluam et delectabor
.c. ij. deliciis et fruar bonis et vidi quod hoc quoque esset vanitas.
Et risum reputavi errorem et gaudio dixi quid fru-
stra deciperis. Cogitavi in corde meo abstrahere a vino car-
nem meam ut animum meum transferrem ad sapientiam devi-
taremque stultitiam donec viderem quid esset utile filiis ho-
minum quo facto opus est sub sole numero dierum vite sue. Ma-
gnificavi opera mea. edificavi mihi domos plantavi vineas
feci ortos et pomeria et consevi ea cuncti generis arbori-
bus et extruxi mihi piscinas aquarum ut irrigarem silvam ligno-
rum germinantium. Possedi servos et ancillas multamque fa-
miliam habui armenta quoque et magnos ovium greges ultra
omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem. Coacervavi mihi ar-
gentum et aurum et substantias regum ac provinciarum. Feci mihi
cantores et cantatrices et delicias filiorum hominum. Cyphos
et urceos in ministerio ad vina fundenda et supergressus sum
opibus omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem. Sapien-
tia quoque perseveravit mecum et omnia que desideraverunt ocu-
li mei non negavi eis nec prohibui cor meum quin omni vo-
luptate frueretur et oblectaret se in his que paraveram
et hanc ratus sum partem meam si uterer labore meo.
Cumque me convertissem ad omnia opera que fecerant manus mee
et ad labores in quibus frustra sudaveram vidi in om-
nibus vanitatem et afflictionem animi et nihil permane-
re sub sole. Transivi ad contemplandam sapientiam erroresque
et stultitiam. Quid est inquam homo ut sequi possit regem
factorem suum. Et vidi quia tantum precederet sapientia stultitiam
quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite
eius. Stultus in tenebris ambulat. Et didici quod unus
utriusque esset interitus. Et dixi in corde meo: Si unus et stulti
et meus occasus erit quid mihi prodest quod maiori sapientie dedi

operam locutusque cum mente mea animadverti
quod hoc quoque esset vanitas Non enim erit memoria sapientis
similiter ut stulti in perpetuum Et futura tempora oblivione sta ii
cuncta operient pariter moritur doctus et indoctus Et idcirco
taeduit me vitae meae videns mala universa esse sub so-
le et cuncta vanitatem et afflictionem spiritus Rursus detesta-
tus sum omnem industriam meam qua sub sole studio-
sissime laboravi habiturus heredem post me quem ignoro utrum
sapiens an stultus futurus sit et dominabitur in labori-
bus meis quibus desudavi et sollicitus fui Et est quic-
quam tam vanum Unde cessavi renuntiavitque cor meum
ultra laborare sub sole Nam cum alius laboret in sapientia
et doctrina et sollicitudine et homini otioso quaesita
dimittit Et hoc ergo vanitas et magnum malum Quid
enim proderit homini de universo labore suo et afflictio-
ne spiritus qua sub sole cruciatur Cuncti dies eius dolori-
bus et aerumnis pleni sunt nec per noctem mente requi-
escit Et hoc nonne mentis vanitas est Nonne melius est
comedere et bibere et ostendere animae suae bona de laboribus
suis et hoc de manu dei est Quis ita vorabit et deli-
ciis affluet ut ego Homini bono in conspectu suo dedit
deus sapientiam et scientiam et laetitiam intelligentia Peccatori autem dedit
afflictionem et curam superfluam ut addat et congre-
get et tradat ei qui placuit deo Sed et hoc vanitas et
cassa sollicitudo mentis
Omnia tempus habent et suis spatiis transeunt
ca. iii. universa sub sole Tempus nascendi et tempus
moriendi tempus plantandi tempus evelle-
ndi quod plantatum est Tempus occidendi et tempus sa-
nandi et tempus destruendi et tempus aedificandi
et tempus flendi et tempus ridendi tempus plan-
gendi et tempus saltandi tempus spargendi lapides
et tempus colligendi tempus amplexandi et tempus
longe fieri ab amplexibus et tempus acquirendi et
tempus perdendi et tempus custodiendi et tempus

X. i. q. iii. Glossa ordinaria ... intelligendum ... et non solum ... fortes et qui opprimere ... et ... valida ... in iudicio et ... faciat ... hoc illo tempore ...

abiciendi tempus scindendi et tempus consuendi
tempus tacendi et tempus loquendi tempus dilectio
nis tempus odii tempus belli et tempus pacis
Quid habet amplius homo de uniuerso labore suo
Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum ut di
stendantur in ea Cuncta fecit bona in tempore suo et
mundum tradidit disputationi eorum ut non inueniat
homo opus quod operatus est deus ab initio usque
in finem et cognoui quod non esset melius nisi letari
et facere bona in uita sua Omnis enim homo qui come
dit et bibit et uidet bonum de labore suo hoc donum
dei est Didici quod opera que fecit deus perseuerent in perpe
tuo non possumus eis quicquam addere uel auferre que fecit
deus ut timeatur Quod factum est ipsum permanet que
futura sunt iam fuerunt et deus instaurat quod
abiit Vidi sub sole in loco iudicii impietatem et
in loco iustitie iniquitatem et dixi in corde meo iu
stum et impium iudicabit deus et tempus omnis rei
tunc erit Dixi in corde meo de filiis hominum ut pro
baret eos deus et ostenderet similes esse bestiis Idcirco
unus est interitus hominis et iumentorum et equa utri
usque condicio Sicut moritur homo sic et illa moriun
tur Similiter spirant omnia et nichil habet homo iumento
amplius Cuncta subiacent uanitati et omnia pergunt
ad locum unum De terra facta sunt et in terram pariter
reuertentur Quis nouit si spiritus filiorum adam ascen
dat sursum et si spiritus iumentorum descendat deorsum
Et deprehendi nichil esse melius quam letari hominem
in opere suo et hanc esse partem illius Quis enim
c. iiii. Verti me eum adducet ut post se futura cognoscat
ad alia et uidi calumnias sub sole gemitum
et lacrimas innocentum et neminem consolatorem
nec posse resistere eorum uiolentie cunctorum auxilio de
stitutos et laudaui magis mortuos quam uiuentes
et feliciorem utroque iudicaui qui necdum natus est
nec uidit mala que fiunt sub sole Rursus conte
platus sum omnes labores hominum et industrias

animadverti patere invidie proximi et in hoc ergo vanitas
et cura superflua. Stultus complicat manus suas et co-
medit carnes suas dicens. Melius est pugillus cum requie
quam plena manus utraque cum labore et afflictione animi.
Considerans repperi et aliam vanitatem sub sole. Unus est et
secundum non habet non filium non fratrem et tamen laborare
non cessat. nec satiantur oculi eius divitiis nec recogitat
dicens. Cui laboro et fraudo animam meam bonis. In hoc
quoque est vanitas et afflictio pessima. Melius est duos esse
simul quam unum habent enim emolumentum societatis sue.
Si unus ceciderit ab alio fulcietur. Ve soli quia cum ceciderit
non habet sublevantem se. Et si dormierint duo fovebuntur
mutuo. unus quomodo calefiet. Et si quispiam prevaluerit con-
tra unum duo resistunt ei. funiculus triplex difficile
rumpitur. Melior est puer pauper et sapiens rege sene et
stulto qui nescit providere in posterum. quod de carcere
catenisque interdum quis egrediatur ad regnum. et alius na-
tus in regnum inopia consumatur. Vidi cunctos viventes
qui ambulant sub sole cum adolescente secundo qui consur-
get pro eo. Infinitus est numerus populi omnium qui fuerunt ante
eum et qui postea futuri sunt non letabuntur in eo. Sed
et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum
ingrediens domum dei et appropinqua ut audias. Multo
enim melior est obedientia quam stultorum victime qui-

c. v

Nec temere quicquam loquaris nesciunt quid faciant mali
neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem
coram deo. Deus enim in celo et tu super terram.
Ideo sint pauci sermones tui. Multas curas sequuntur
somnia et in multis sermonibus stultitia.
Si quid vovisti deo ne moreris reddere. displicet enim
ei infidelis et stulta promissio. Sed quodcumque vo-
veris redde. Multoque melius est non vovere quam post
votum promissa non reddere. Ne dederis os tuum ut pec-
care facias carnem tuam. neque dicas coram angelo
non est providentia. Ne forte iratus deus super sermo-
nes tuos dissipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi mul-
ta sunt somnia plurime vanitates et sermones innu-

Marginal note (beside "Si unus ceciderit…"): [illegible]

Tu vero deum time Si videris calumnias egenorum et
violenta iudicia et subverti iusticiam in provincia
Non mireris super hoc negotio quia excelso ex
celsior alius est et super hos quoque eminentiores sunt alii
Et insuper universe terre rex imperat servienti Avarus non
implebitur pecunia et qui amat divicias fructus non ca
piet ex eis et hoc ergo vanitas Ubi multe sunt opes mul
ti et qui comedunt eas et quid prodest possessori ni
si quod cernit divicias oculis suis Dulcis est sompnus operan
ti sive parum sive multum comedat saturitas autem di
vitis non sinit eum dormire Est et alia infirmitas pessi
ma quam vidi sub sole. divitie conservate in malum do
mini sui. pereunt enim in afflictione pessima Generavit filium
qui in egestate summa erit Sicut egressus est de u
tero matris sue. sic revertetur et nichil auferet secum de la
bore suo Miserabilis prorsus infirmitas quomodo venit
sic revertetur et quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum
Cunctis diebus vite sue comedit in tenebris et in cu
ris multis et in erumna atque tristicia Hoc itaque vi
sum est michi bonum ut comedat quis et bibat et
fruatur leticia ex labore suo quo laboravit ipse sub
sole numero dierum vite sue quos dedit ei deus et hec
est pars illius et omni homini cui dedit deus divicias atque
substantiam potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis et
fruatur parte sua et letetur de labore suo hoc est donum
dei Non enim satis recordabitur vite sue dierum eo quod deus
Et est aliud occupet deliciis cor eius
.c.vi. malum quod vidi sub sole et quidem frequens apud
homines Vir cui dedit deus divicias et substan
tiam et honorem et nichil deest anime eius ex omni
bus que desiderat. nec tribuit ei deus potestatem ut come
dat ex eo sed homo extraneus vorabit illud hec vanitas
et magna miseria est Si genuerit quispiam centum fili
os et vixerit multos annos et plures dies etatis ha
buerit et anima illius non utatur bonis substantie sue se
pultura que careat de hoc ego pronuncio quod melior illo

sit abortivus. Frustra enim venit et pergit ad tenebras
et oblivione delebitur nomen eius. Non vidit solem
neque cognovit distantiam boni et mali. Etiamsi du-
obus milibus annorum vixerit et non fuerit perfruitus bonis
nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis
in ore eius, sed anima eius non implebitur. Quid
habet amplius sapiens a stulto, et quid pauper nisi ut per-
gat illuc ubi est vita? Melius est videre quod cupias quam de-
siderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est et pre-
sumptio spiritus. Qui futurus est iam vocatum est nomen eius, et sci-
tur quod homo sit et non possit contra fortiorem se in iudi-
cio contendere. Verba sunt plurima multaque in disputan-
do vanitatem habentia.

.vii. Quid necesse est homini maiora se querere, cum ignoret quid
contingat aliis conducat sibi in vita vita sua numero
dierum peregrinationis sue et tempore quo velut um-
bra preterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum
futurum sit sub sole? Melius est bonum nomen quam unguenta
preciosa, et dies mortis die nativitatis. Melius est
ire ad domum luctus quam ad domum convivii. In illa enim
finis cunctorum admonetur hominum, et vivens cogitat quid
futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigi-
tur animus delinquentis. Cor sapientum ubi tristitia est, et cor
stultorum ubi leticia. Melius est a sapiente corripi quam
stultorum adulatione decipi, quia sicut sonitus spinarum
ardentium sub olla, sic risus stulti. Sed et hoc vanitas. Ca-
lumnia conturbat sapientem, et perdet robur cordis eius.
Melior est finis orationis quam principium. Melior est patiens
arrogante. Ne velox sis ad irascendum, quia ira in si-
nu stulti requiescit. Ne dicas quid putas cause est quod
priora tempora meliora fuere quam nunc sunt. Stulta
est enim huiusmodi interrogatio. Utilior est sapientia cum divitiis
et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit
sapientia, sic protegit pecunia. Hoc autem plus habet eru-
ditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo. Considera
opera dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit.
In die bona fruere bonis et malam diem precave. Sicut

enim hanc sicut et illam fecit deus ut non inveniat homo
contra eum iustas querimonias. Hec quoque vidi in diebus
vanitatis mee. et Justus perit in iusticia sua, et impi-
us multo vivit tempore in malicia sua. Noli esse iustus
multum neque plus sapiens quam necesse est ne obstupescas.
Ne impie agas multum et noli esse stultus ne moria-
ris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum sed
et ab illo ne subtrahas manum tuam quia qui deum
timet nichil negligit. Sapientia confortavit sapientem
super decem principes civitatis. Non est enim homo in terra iustus
qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus
qui dicuntur ne accomodes cor tuum ne forte audias
servum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua quia
tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapientia.
Dixi: sapiens efficiar, et ipsa longius recessit a me
multo magis quam erat. et alta profunditas quis inve-
niet eam. Lustravi universa animo meo ut scirem et
considerarem et quererem sapientiam et rationem. et
ut cognoscerem impietatem stulti, et errorem im-
prudentium. et inveni amariorem morte mulierem
que laqueus venatorum est, et sagena cor eius. vincu-
la enim sunt manus illius. Qui placet deo effugiet illam.
qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inveni
dixit ecclesiastes unum et alterum ut invenirem rationem.
quam adhuc querit anima mea et non inveni. So-
lummodo hoc inveni quod fecit deus hominem rectum et
ipse se infinitis miscuit questionibus. Quis talis ut
sapiens / Sapiens est et quis novit solutionem verbi.

c. viii

Sapientia hominis lucet in vultu eius et potentissimus fa-
ciem illius commutavit. Ego os regis observo et
precepta iuramenti dei. Ne festines recedere a facie eius
neque permaneas in opere malo, quia omne quod vo-
luit faciet. et sermo eius potestate plenus est, nec dicere ei
quisquam potest. quare ita facis. Qui custodit preceptum
non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor
sapientis intelligit. Omni negotio tempus est et oppor-
tunitas, et multa hominis afflictio. Qui ignorat preteri-
ta et ventura nullo potest scire nuncio. Non est in hominis

ditione prohibere spiritum nec habet potestatem in die mortis
nec sinitur quiescere ingruente bello neque salvabit impie-
tas impium. Omnia autem consideravi et dedi cor meum
in cunctis operibus que fiunt sub sole. Interdum dominatur homo
homini in malum suum. Vidi impios sepultos qui etiam
cum adhuc viverent in loco sancto erant et laudabantur in
civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Et-
enim quia non profertur cito contra malos sententia absque
timore ullo filii hominum perpetrant mala. Attamen peccator ex
eo quod centies facit malum et per patientiam sustentatur
ego cognovi quod erit bonum timentibus deum qui verentur
faciem eius. Non sit bonum impio nec prolongentur di-
es eius sed quasi umbra transeant qui non timent faciem
domini. Est et alia vanitas que fit super terram. Sunt et iu-
sti quibus mala proveniunt quasi opera egerint impio-
rum. Et sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta
habeant. Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur
letitiam eo quod non esset homini bonum sub sole nisi quod co-
mederet et biberet atque gauderet. Et hoc solum secum afferret
de labore suo in diebus vite sue quos dedit ei deus
sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et
intelligerem distinctionem que versatur in terra. Est homo
diebus et noctibus somnum non capit oculis. Et in-
tellexi quod omnium operum dei nullam possit homo invenire
rationem eorum que fiunt sub sole. Et quanto plus labora-
verit ad querendum tanto minus inveniet. Etiamsi dixerit
sapientem se esse non poterit reperire. Alias etiamsi dixerit
sapiens se esse non poterit reperire. Omnia hec tractavi
in corde meo ut curiose intelligerem.

c. x. Sunt iusti atque sapientes et opera eorum in manu dei. Et
tamen nescit homo utrum amore an odio dignus
sit. Sed omnia in futurum reservantur incerta eo quod uni-
versa eque eveniunt iusto et impio bono et malo mun-
do et immundo immolanti victimas et sacrificia contem-
nenti. Sicut bonus sic et peccator ut periurus ita et ille qui
verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia que sub sole
fiunt quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum

august. homo nemo quippe de ecclesia amplius
nocet quam qui perverse agens nomen vel ordinem
sanctitatis et sacerdotis habet. Delinquentem nam
hunc redarguere nullus presumit et in exemplum
culpa vehementer extenditur quando pro reverentia
ordinis peccator honoratur ...

hominum implentur malicia et contemptu in vita sua et
post hec ad inferos deducentur. Nemo est qui semper vivat
et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est canis
vivus leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse mori
turos. Mortui vero nichil noverunt amplius nec habent
ultra mercedem quia oblivioni tradita est memori
a eorum. Amor quoque et odium et invidia simul perierunt nec
habent partem in hoc seculo et in opere quod sub sole
geritur. Vade ergo et comede in leticia panem tuum et bi
be cum gaudio vinum tuum quia deo placent opera tua
Omni tempore sint vestimenta tua candida et oleum de ca
pite tuo non deficiat. Perfruere vita cum uxore quam
diligis cunctis diebus vite instabilitatis tue qui dati
sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tue. hec est enim
pars in vita et in labore tuo quo laboras sub sole
Quodcumque potest facere manus tua instanter operare quia
nec opus nec ratio nec sciencia nec sapiencia erunt apud
inferos quo tu properas. Verti me ad aliud et vidi quod
quia sub sole nec velocium esse cursum nec fortium bellum
nec sapiencium panem nec doctorum divicias nec
artificum graciam sed tempus casumque in omnibus. Nescit
homo finem suum. Sed sicut pisces capiuntur hamo
et sicut aves comprehenduntur laqueo sic capiuntur
homines tempore malo cum eis (extemplo) supervenerit. Hanc quoque
sub sole sapienciam et probavi maximam. Civitas par
va et pauci in ea viri. Venit contra eam rex magnus et
vallavit eam extruxitque municiones per girum et per
fecta est obsidio. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens et
liberavit urbem per sapienciam suam et nullus deinceps
recordatus est hominis illius pauperis. Et dicebam ego
meliorem esse sapienciam fortitudine. Quomodo ergo sapiencia
pauperis est contempta et verba eius non sunt audita. Ver
ba sapiencium audiuntur in silencio plus quam clamor princi
pis inter stultos. Melior est sapiencia quam arma bellica et

c. x.

Muysce mori // qui in uno peccavit multa bona perdet
Mentes perdunt suavitatem unguenti. preciosior est
sapiencia et gloria parva ad tempus stulticia

Cor sapientis in dextera eius et cor stulti in sinistra illius
Sed et in via stultus ambulans cum ipse insipiens sit omnes
stultos estimat. Si spiritus potestatem habentis ascendit super
te locum tuum ne dimiseris quia curatio cessare faciet pec-
cata maxima. Est malum quod vidi sub sole quasi per er-
rorem egrediens a facie principis positum stultum in dig-
nitate sublimi et divites sedere deorsum. Vidi servos in equis
et principes ambulantes quasi servos super terram. Qui fodit
foveam incidet in eam et qui dissipat sepem mordebit
eum coluber. Qui transfert lapides affligetur in eis et qui
scindit ligna vulnerabitur in eis. Si retusum fuerit ferrum
et hoc non ut prius sed hebetatum fuerit multo labore exacu-
etur et post industriam sequetur sapientia. Si mordeat serpens
in silentio nichil eo minus habet qui occulte detrahit. Ver-
ba oris sapientis gratia et labia insipientis precipitabunt
eum. Initium verborum eius stultitia et novissimum oris
illius error pessimus. Stultus verba multiplicat. Igno-
rat homo quid ante se fuerit et quod post futurum
est quis ei poterit indicare. Labor stultorum affliget eos
qui nesciunt pergere in urbem. Ve tibi terra cuius rex est
puer et cuius principes mane comedunt. Beata terra
cuius rex nobilis est et cuius principes vescuntur in tempore
suo ad reficiendum et non ad luxuriam. In pigritiis hu-
miliabitur contignatio et in infirmitate manuum per-
stillabit domus. In risu faciunt panem et vinum ut epulen-
tur bibentes et pecunie obediunt omnia. In cogita-
tione tua regi ne detrahas et in secreto cubiculi tui ne
maledixeris diviti quia et aves celi portabunt vocem

XI Mitte panem tuum / tuam et qui habet pennas annunciabit sentenciam
super transeuntes aquas quia post multa tempora
invenies eum. Da partes vii necnon et viii quia igno-
ras quid futurum sit mali super terram. Si replete fuerint
nubes ymbres effundent super terram. Si ceciderit lignum
ad austrum aut ad aquilonem in quocumque loco ceciderit
ibi erit. Qui observat ventum non seminat et qui conside-
rat nubes numquam metet. Quomodo ignoras que sit via spiritus

Glossa: … [illegible] … sacerdotibus … fidelis … vita … sacerdos … honor … optime … ordinatus et ordinati … regnum … culpa … magis … transgressionibus … debuerat … dignus sacerdotio … actualis vita … copia suffragari … nichil sibi … honoribus … nichil sibi defendat industria … amor … vitia honor … loco … fortasse … sacerdotes … pastore … clipeo … fructus … producitur … peste … infecta … loca … transgressionibus ad locum regiminis … vocari … placare debuerat … dicitur ve tibi terra cuius rex puer est et principes mane comedunt

et qua ratione compingantur ossa in ventre pregnantis
sic nescis opera dei qui fabricator est omnium. Mane semina se-
men tuum et vespere ne cesset manus tua quia nescis quid mag-
is oriatur hoc aut illud et si utrumque simul melius erit. Dulce
lumen et delectabile est oculis videre solem. Si annis mul-
tis vixerit homo et in hiis omnibus letatus fuerit meminisse debet te-
nebrosi temporis et multorum dierum qui cum venerint vanitatis
arguentur preterita. Letare ergo iuvenis in adolescentia tua
et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tue et ambu-
la in viis cordis tui et in intuitu oculorum tuorum et scito
quod pro omnibus hiis adducet te deus in iudicium. Aufer
iram a corde tuo et amove maliciam a carne tua ado-
c. xii. Memento creatoris lescentia enim et voluptas vana sunt
tui in diebus iuventutis tue antequam veniat tempus
afflictionis tue et appropinquent anni de quibus
dicas non mihi placent antequam tenebrescat sol et lumen
et stelle et luna et revertantur nubes post pluviam. Quando
commovebuntur custodes domus et nutabunt viri fortissimi et
ociose erunt molentes in minuto numero et tenebrescent viden-
tes per foramina et claudent hostia in plathea in humilita-
te vocis molentis et consurget ad vocem volucris et
obsurdescent omnes filie carminis. Excelsa quoque timebunt et for-
midabunt in via. florebit amigdalum impinguabitur locu-
sta et dissipabitur capparis quoniam ibit homo in domum eternitatis
sue et circuibunt in plathea plangentes. Antequam rumpatur fu-
nis argenteus et recurrat vitta aurea et conteratur ydria super
fontem et confringatur rota super cysternam et revertatur pulvis
in terram suam unde erat et spiritus redeat ad dominum qui
dedit illum. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes. Cum esset
sapientissimus ecclesiastes docuit populum et enarravit que fece-
rat et investigans composuit parabolas multas. quesivit
verba utilia et conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos.
Verba sapientium sicut stimuli et quasi clavi in altum defixi que
per magistrorum consilium data sunt a pastore uno. His amplius
fili mi ne requiras faciendi plures libros. Nullus est finis
frequens quoque meditatio carnis est afflictio. Finem loquendi
pariter omnes audiamus. Deum time et mandata eius observa
hoc est enim omnis homo. Cuncta que fiunt adducet deus in iudicium
pro omni errato sive bonum sive malum sit. Deo gracias

Incipiunt cantica canticorum

Osculetur me osculo oris sui quia meliora sunt v
bera tua vino fragrancia vngentis optimis o
leum effusum nomen tuum ideo adolescentule dile
xerunt te Trahe me post te curremus in odo
rem vngentorum tuorum Introduxit me rex in cellaria sua
exultabimus et letabimur in te memores vberum tuorum sup
vinum recti diligunt te vox synagoge Nigra sum sed for
mosa filie ierusalem sicut thabernacula cedar sicut pell
Salomonis vox sponse Nolite me considerare quod fusca si
quia decolorauit me sol filij matris mee pugnauerunt
contra me posuerunt me custodem in vineis vineam meam
non custodiui vox christi Indica michi quem diligit anima mea vbi
pascas vbi cubes in meridie ne vagari incipiam post gre
gem sodalium tuorum Si ignoras te o pulcra inter mulieres
egredere et abi post vestigia gregum tuorum et pasce edos tu
os iuxta thabernacula pastorum Equitatui meo in curri
bus pharaonis assimilaui te amica mea pulcre sunt
gene tue sicut turturis collum tuum sicut monilia Mu
renulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento vox ecclesie
cum esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem
suum ffasciculus mirre dilectus meus inter vbera mea com
morabitur Botrus cypri dilectus meus michi in vineis en
gaddi vox christi Ecce tu pulcra es amica mea ecce tu
pulcra oculi tui columbarum vox ecclesie Ecce tu pulcer es
dilecte mi et decorus lectulus noster floridus tigna domo
rum nostrarum cedrina laquearia nostra cypressina vox christi
ij. Ego flos campi et lilium conuallium Sicut lilium inter
spinas sic amica mea inter filias vox ecclesie Sicut ma
lus inter ligna siluarum sic dilectus meus inter filios Sub
vmbra illius quem desideraueram sedi et fructus eius dul
cis gutturi meo Introduxit me rex in cellam vinariam
ordinauit in me caritatem fulcite me floribus stipa
te me malis quia amore langueo leua eius sub
capite meo et dextera eius amplexabitur me vox christi
Adiuro vos filie ierusalem per capreas ceruosque campo
rum ne suscitetis neque euigilare faciatis dilectam quo
usque ipsa velit vox ecclesie Vox dilecti mei ecce iste venit

Saliens in montibus transiliens colles. Similis est dilectus
meus capree hinnuloque cervorum. En ipse stat post parietem
nostrum respiciens per fenestras prospiciens per cancellos. En
dilectus meus loquitur mihi. Surge propera amica mea colum
ba mea formosa mea et veni. Iam enim hiems transiit ym
ber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra. tem
pus putationis advenit. vox turturis audita est in ter
ra nostra. ficus protulit grossos suos. vinee florentes dederunt
odorem suum. vox christi. Surge amica mea speciosa mea
et veni. columba mea in foraminibus petre et in caver
na macerie ostende mihi faciem tuam. sonet vox tua in auri
bus meis. vox enim tua dulcis et facies tua decora. vox
adversus hereses. Capite nobis vulpes parvulas que demo
liuntur vineas. nam vinea nostra floruit. vox ecclesie. Dilectus
meus mihi et ego illi. qui pascitur inter lilia. donec aspi
ret dies et inclinentur umbre. Revertere. similis esto dilecte
mi capree et hinnulo cervorum super montes bethel
c. iii. In lectulo meo per noctem quesivi quem diligit anima
mea quesivi illum et non inveni. Surgam et circu
ibo civitatem per vicos et plateas queram quem di
ligit anima mea quesivi illum et non inveni. Invene
runt me vigiles qui custodiunt civitatem. ecclesia de christo dicit
Num quem diligit anima mea vidistis. Paululum cum
pertransissem eos. inveni quem diligit anima mea. Tenui eum
nec dimittam donec introducam eum in domum matris
mee et in cubiculum genitricis mee. sponsa ad amicas
Adiuro vos filie ierusalem per capreas cervosque campo
rum ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectum quoadusque (donec)
ipse velit. Que est ista que ascendit per desertum. sicut virgu
la fumi ex aromatibus mirre et thuris et universi pul
veris pigmentarii. En lectulum salomonis. sexaginta fortes
ambiunt ex fortissimis israel omnes tenentes gladios et
ad bella doctissimi. uniuscuiusque ensis super femur suum propter
timores nocturnos. ferculum fecit sibi rex salomon de
lignis libani. columnas eius fecit argenteas. reclinato
rium aureum. ascensum purpureum. media caritate con
stravit propter filias ierusalem. Egredimini et videte filie syon
regem salomonem in dyademate quo coronavit eum ma-

sua in die desponsationis illius et in die letitie cordis
eius. Quam pulcra es amica mea. quam pulcra
c. iiii es et decora oculi tui columbarum. absque eo quod in
trinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum
que ascenderunt de monte galaad. dentes tui sicut gre
ges tonsarum que ascenderunt de lavacro omnes gemel
lis fetibus et sterilis non est inter eas Sicut vitta coccine
a labia tua et eloquium tuum dulce Sicut fragmen ma
li punici ita gene tue absque eo quod intrinsecus latet Sicut
turris david collum tuum que edificata est cum propugnaculis
mille clipei pendent ex ea. omnis armatura fortium Duo u
bera tua. sicut duo hinnuli capree gemelli qui pascuntur
in liliis donec aspiret dies et inclinentur umbre Vadam ad
montem mirre et ad collem turis Tota pulcra es amica mea
et macula non est in te Veni de libano sponsa mea. veni
de libano. veni coronaberis de capite amana als' a ahyma
de vertice sanir et hermon de cubilibus leonum. de montibus
pardorum Vulnerasti cor meum. soror mea. sponsa mea vulnera
sti cor meum in uno oculorum tuorum. et in uno crine colli tui
Quam pulcre sunt mame tue. soror mea. sponsa mea. pulcri
ora sunt ubera tua vino. et odor unguentorum tuorum super o
mnia aromata Favus distillans labia tua sponsa mel
et lac sub lingua tua et odor vestimentorum tuorum sicut odor thu
ris Ortus conclusus est soror mea et sponsa mea. ortus con
clusus fons signatus Emissiones tue paradisus malorum pu
nicorum cum pomorum fructibus Cypri cum nardo nardus
et crocus. fistula et cinamomum cum universis lignis liba
ni mirra et aloe cum omnibus primis unguentis Fons or
torum puteus aquarum viventium que fluunt impetu de
libano Surge aquilo veni auster perfla ortum meum
v. Veniat dilectus meus Et fluent aromata illius
us in ortum suum ut comedat fructum pomorum suorum
Veni in ortum meum soror mea sponsa messui mir
rham meam cum aromatibus meis comedi favum
cum melle meo bibi vinum meum cum lacte meo Comedi
te amici et bibite et inebriamini carissimi Ego dormio
et cor meum vigilat Vox dilecti mei pulsantis Aperi

michi soror mea amica mea columba mea immacula
ta mea quia caput meum plenum est rore et cincinni mei
guttis noctium Expoliavi me tunica mea quomodo induar
illa lavi pedes meos quomodo inquinabo illos Dilectus
meus misit manum suam per foramen et venter meus
intremuit ad tactum eius Surrexi ut aperirem dilecto
meo manus mee stillaverunt mirram et digiti mei pleni
mirra probatissima pessulum hostii mei aperui dilecto me
o at ille declinaverat atque transierat Anima mea liquefacta
est ut dilectus locutus est quesivi et non inveni illum vocavi et
non respondit michi Invenerunt me custodes civitatis per
cusserunt me qui circuierunt civitatem percusserunt me et
vulneraverunt me tulerunt michi pallium meum custodes mu
rorum Adiuro vos filie Jerusalem si inveneritis dilectum me
um ut nuncietis ei quia amore langueo Qualis est dilec
tus tuus ex dilecto quia sic adiurasti nos o pulcherrima
mulierum qualis est dilectus tuus ex dilecto quia sic ad
iurasti nos Dilectus meus candidus et rubicundus ele
ctus ex milibus Caput eius aurum optimum Come eius
sicut elate palmarum nigre sicut corvus Oculi eius
sicut columbe super rivulos aquarum que lacte sunt lo
te et resident iuxta fluenta plenissima Gene illius sicut
areole aromatum consite a pigmentariis labia eius
lilia distillantia mirram primam Manus illius tornati
les auree plene iacinctis Venter eius eburneus distin
ctus saphiris Crura illius columpne marmoree que
fundate sunt super bases aureas Species eius ut Libani e
lectus ut cedri Guttur illius suavissimum et totus de
siderabilis Talis est dilectus meus et iste est amicus meus
c. vi. Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima filie Jerusalem
mulierum quo declinavit dilectus tuus et quere
mus eum tecum Dilectus meus descendit in ortum suum ad
areolam aromatum ut pascatur in ortis et lilia colligat
Ego dilecto meo et dilectus meus michi qui pascitur inter
lilia Pulchra es amica mea suavis et decora sicut Jhe
rusalem terribilis ut castrorum acies ordinata Averte oculos
tuos a me quia ipsi me avolare fecerunt Capilli tui si
cut grex caprarum que apparuerunt de monte Galaad Den
tes tui sicut grex ovium que ascenderunt de lavacro

omnes gemellis fetibus et sterilis non est in eis. Sicut cor-
tex mali punici sic gene tue absque occultis tuis. Sexa-
ginta sunt regine et octoginta concubine et adolescentula-
rum non est numerus. Una est columba mea perfecta mea. Vnica
est matris sue electa genitrici sue. Viderunt eam filie syon
et beatissimam predicaverunt regine et concubine laudave-
runt eam. Que est ista que progreditur quasi aurora consur-
gens pulcra ut luna electa ut sol terribilis ut castrorum
acies ordinata. Descendi in ortum meum ut viderem poma con-
vallium et ut inspicerem si floruissent vinee et germinassent ma-
la punica. Nescivi anima mea conturbavit me propter qua-
drigas aminadab. Revertere revertere sunamitis revertere re-
vij Quid videbis in sunamite. Revertere ut intueamur te.
Nisi chorus castrorum. Quam pulcri sunt gressus tui in cal-
ciamentis filia principis. Iunctura feminum tuorum sicut mo-
nilia que fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus
cratera tornatilis numquam indigens poculis. Venter tuus
sicut acervus tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo hin-
nuli gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Ocu-
li tui sicut piscine in esebon que sunt in porta filie mul-
titudinis. Nasus tuus sicut turris libani que respicit con-
tra damascum. Caput tuum ut carmelus et come capitis
tui sicut purpura regis iuncta canalibus. Quam pulcra
es et quam decora carissima in deliciis. Statura tua assimi-
lata est palme et ubera tua botris. Dixi ascendam in pal-
mam apprehendam fructus eius et erunt ubera tua sicut
botri vinee et odor oris tui sicut malorum. Guttur tuum
sicut vinum optimum dignum dilecto meo ad potandum
labiisque et dentibus illius ad ruminandum. Ego dilecto
meo et ad me conversio eius. Veni dilecte mi egrediamur
in agrum commoremur in villis. Mane surgamus ad vineam.
Videamus si floruit vinea si flores fructus parturiunt si flo-
ruerunt mala punica. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandra-
gore dederunt odorem suum in portis nostris omnia poma
nova et vetera dilecte mi servavi tibi.
viij Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris me-
e ut inveniam te foris et deosculer te et iam ne-
mo me despiciat. Apprehendam te et ducam te

Incipit prologus in libro sapientie

in domum matris mee et in cubiculum genitricis mee ibi me
docebis et dabo tibi poculum ex vino condito et mustum ma
logranatorum meorum leva eius sub capite meo et dextera
illius amplexabitur me adiuro vos filie hierusalem ne susci
tetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit que
est ista que ascendit de deserto deliciis affluens innixa su
per dilectum suum Sub arbore malo suscitavi te ibi corru
pta est mater tua ibi violata est genitrix tua pone me ut
signaculum super cor tuum ut signaculum super brachium tuum quia
fortis est ut mors dilectio Dura sicut infernus emulatio lam
pades eius lampades ignis atque flammarum aque multe non
poterunt extinguere caritatem nec flumina obruent illa si de
derit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione qu
asi nihil despiciet eam Soror nostra parvula et ubera non hab
et Quid faciemus sorori nostre in die quando alloquenda est Si murus
est edificemus super eum propugnacula argentea si hostium est compi
ngamus illud tabulis cedrinis Ego murus et ubera mea sicut
turris ex quo facta sum coram eo quasi pacem repperiens Vinea fuit
pacifico in ea que habet populos tradidit eam custodibus vir
affert pro fructu illius mille argenteos Vinea mea coram
me est Mille tui pacifice et ducenti hiis qui custodiunt fru
ctus eius Que habitas in ortis amici auscultant te fac me au
dire vocem tuam Fuge dilecte mi et assimilare capree
hinnuloque cervorum super montes aromatum [illegible]

Isidorus lectori salutem. Liber sapientie apud hebreos nus
quam est. unde et ipse stilus magis grecam eloquentiam re
dolet. Quem propterea sapientie nominatur quia in eo xpi
adventus qui est sapientia patris et passio eius evidenter
exprimitur. Nam salomonem scripsisse probatur testimoniis
illis quibus ibi legitur Tu me inquit elegisti regem populo tu
o domine et dixisti edificare templum nomini tuo sancto in civi
tate habitationis tue. Hunc hebrei philonis esse affirmant et
ut quidam sapientium modernorum meminere inter canonicas scripturas
recipiebant et postquam comprehenderunt xpm interfecerunt
memorantes in eodem libro tam evidentissima testimonia qui
bus ibi dicitur Dixerunt inter se impii comprehendamus iustum quia
inutilis est nobis et contrarius operibus nostris et promittit scien
dei se habere et filium dei se nominat. et infra Si enim vere est
filius dei suscipiet eum et liberabit de manu contrariorum Ac d

ut sciamus reverentiam eius et probemus patientiam illius. Mor-
te turpissima condemnemus illum. Collatione facta nemini eis
pro tam apto sacrilegio derogaret. Apocryphas cum voluminibus
intendere legendum ipse prohibuerit

Incipit liber sapientie

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sen-
tite de domino in bonitate et in simplicitate cordis
querite illum. Quoniam invenitur ab his qui non temptant il-
lum, apparet autem eis qui fidem habent in illum. Per-
verse enim cogitationes separant a domino; probata autem
virtus corripit insipientes. Quoniam in malivolam
animam non introibit sapientia neque habitabit in corpore subdi-
to peccatis. Sanctus enim spiritus discipline effugiet fictum et aufert
se a cogitationibus que sunt sine intellectu et corripietur a super-
veniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie et non libe-
bit maledictum a labiis suis, quoniam renum illius testis est deus
et cordis illius scrutator est verus et lingue eius auditor. Quo-
niam spiritus domini replevit orbem terrarum, et hoc quod continet
omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest
latere nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus
enim impii interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio
ad deum veniet ad correptionem iniquitatum illius. Quoniam auris
zeli audit omnia et tumultus murmurationum non abscon-
detur. Custodite ergo vos a murmuratione que nihil prodest et a
detractione parcite lingue, quoniam sermo obscurus in vacuum
non ibit. Os autem quod mentitur occidit animam. Nolite ze-
lare mortem in errore vite vestre neque acquiratis perditionem
in operibus manuum vestrarum. Quoniam deus non fecit mortem
nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim deus ut essent
omnia et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Non enim est
in illis medicamentum exterminii nec inferorum regnum in terra.
Iustitia enim perpetua est et immortalis. Impii autem mani-
bus ac verbis accersierunt illam et estimantes illam ami-
cam defluxerunt et sponsiones posuerunt ad illam, quoniam digni
sunt morte qui sunt ex parte illius.
Dixerunt enim impii cogitantes apud se non recte: Exigu-
um et cum tedio est tempus vite nostre. Non est refrigerium
in fine hominis et non est qui agnitus sit reversus ab in-
feris. Quoniam ex nihilo nati sumus et post hoc erimus tamquam
non fuerimus. Quoniam fumus et flatus est in naribus nostris

et sermo scintille ad commouendum cor nostrum. Qua extincta ci-
nis erit corpus nostrum et spiritus diffundetur tamquam mollis aer,
et transiet uita nostra tamquam uestigium nubis, et sicut nebula
dissoluetur, que fugata est a radiis solis et a calore illius ag-
grauata. Et nomen nostrum obliuionem accipiet per tempus, et ne-
mo memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tem-
pus nostrum, et non est reuersio finis nostri, quoniam consignata est et nemo reuer-
titur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt, et utamur creatura tamquam
in iuuentute celeriter. Vino precioso et unguentis nos impleamus,
et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam
marcescant. Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra.
Nemo nostrum sit exsors luxurie nostre. Ubique relinquamus signa
leticie, quoniam hec est pars nostra et hec est sors nostra. Opprimamus
pauperem iustum, et non parcamus uidue, nec ueterani reuereamur
canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iusticie.
Quod enim infirmum est, inutile inuenitur. Circumueniamus ergo iustum,
quoniam inutilis est nobis et contrarius est operibus nostris, et improperat
nobis peccata legis, et diffamat in nos peccata discipline nostre.
Promittit se scientiam dei habere, et filium dei se nominat. Factus est
nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Grauis est nobis
etiam ad uidendum, quoniam dissimilis est aliis uita illius, et
immutate sunt uie eius. Tamquam nugaces estimati sumus
ab illo, et abstinet se a uiis nostris tamquam ab immundiciis, et
prefert nouissima iustorum, et gloriatur se deum patrem habere.
Videamus ergo si sermones illius ueri sint, et temptemus que
uentura sint ei, et sciemus que erunt nouissima illius. Si
enim est uerus filius dei, suscipiet illum et liberabit de mani-
bus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus illum,
ut sciamus reuerentiam eius et probemus pacientiam illius.
Morte turpissima condempnemus eum. Erit enim respectus ex
sermonibus illius. Hec cogitauerunt et errauerunt. Exce-
cauit enim eos malicia eorum, et nescierunt sacramenta dei,
neque mercedem sperauerunt iusticie, nec iudicauerunt honorem
animarum sanctarum. Quoniam deus creauit hominem inexter-
minabilem, et ad ymaginem similitudinis sue fecit illum. Inui-
dia autem dyaboli mors introiuit in orbem terrarum. Imi-
tantur autem illum qui sunt ex parte illius.

c. iii.
Iustorum autem anime in manu dei sunt, et non tanget il-
los tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori,
et estimata est afflictio exitus illorum, et ab itinere iusto
abierunt in exterminium. Et quod a nobis est iter ex-

nium. Illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormen-
ta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. In pau-
cis vexati sunt, in multis bene disponentur, quoniam deus tem-
ptavit illos et invenit dignos se. Tamquam aurum in forna-
ce probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos.
Et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti et tamquam
scintille in arundineto discurrent. Iudicabunt nationes et do-
minabuntur populis, et regnabit dominus illorum in perpetuum. Qui
confidunt in illo, intelligent veritatem, et fideles in dilectione
acquiescent illi, quoniam donum et pax est electis illius. Impii autem
secundum que cogitaverunt correptionem habebunt, qui neglexe-
runt iustum et a domino recesserunt. Sapientiam enim et discipli-
nam qui abicit infelix est, et vacua est spes illorum, et labo-
res sine fructu, et inhabitabilia opera eorum sunt. Mulie-
res eorum insensate sunt, et nequissimi filii eorum. Maledi-
cta creatura illorum, quoniam felix sterilis et incoinquinata, que
nescivit thorum in delicto, habebit fructum in respectione a-
nimarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus
suas iniquitatem, nec cogitavit adversus deum nequis-
sima, dabitur enim ei fidei donum electum, et sors in templo
dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus,
et que non concidat radix sapientie. Filii autem adulterorum
in consummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exter-
minabitur. Et si quidem longe vite erunt, in nihilum computa-
buntur, et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si
celerius defuncti fuerint, non habebunt spem nec in die ag-
nitionis allocutionem. Nationis enim iniquae dire sunt consummationes.

c. iiii. O quam pulchra est casta generatio cum claritate. Immortalis
est enim memoria illius, quoniam et apud
deum nota est et apud homines. Cum presens est, imitantur illam
et desiderant eam cum se eduxerit, et in perpetuum coronata tri-
umphat, incoinquinatorum certaminum premium vincens.
Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et adul-
terine plantationes non dabunt radices altas, nec stabile fir-
mamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germina-
verint, infirmiter posita a vento commovebuntur, et a nimi-
etate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami incon-
summati, et fructus illorum inutiles et acerbi ad manducandum,
et ad nihilum apti. Ex iniquis enim filii qui nascuntur testes
sunt nequitie adversus parentes in interrogatione sua. Iu-
stus autem si morte preoccupatus fuerit, in refrigerio erit

Senectus ad senectutem et tranquillitatem animi nichil turpius est se quam grandis natu e etate senex qui nullum aliud habet argumentum quo probet se diu vixisse preter etatem

Senectus enim venerabilis est non diuturna neque numero annorum
computata. cani sunt enim sensus hominis. et etas senectutis
vita immaculata. Placens deo factus dilectus et vivens in-
ter peccatores translatus est. Raptus est ne malicia mutaret in-
tellectum eius aut ne fictio deciperet animam illius. Fascina-
tio enim nugacitatis obscurat bona et inconstantia concupi-
scentie transvertit sensum sine malicia. Consummatus in bre-
vi explevit tempora multa. placita enim erat deo anima illius.
propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatis. populi autem
videntes et non intelligentes. nec ponentes in precordiis suis
talia. quoniam gratia dei et misericordia est in sanctos eius et respectus in e-
lectos illius. Condempnat autem iustus mortuus vivos impios
et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt
enim finem sapientis et non intelligent quid cogitaverit de
illo deus et quare munierit illum dominus. Videbunt enim et con-
temnent eum. illos autem dominus irridebit. Et erunt post
hec decidentes sine honore et in contumelia inter mor-
tuos in perpetuum. quoniam disrumpet illos inflatos sine voce
et commovebit illos a fundamentis et usque ad supremum deso-
labuntur. et erunt gementes et memoria illorum peribit. Ve-
nient in cogitationibus peccatorum suorum timidi et tradu-
cent illos ex adverso iniquitates ipsorum. Tunc stabunt
c v iusti in magna constantia adversus eos qui se an-
gustiaverunt et qui abstulerunt labores illorum.
Videntes turbabuntur timore horribili et mirabuntur in
subitatione insperate salutis, gementes pre angustia spiritus
dicentes intra se penitentiam agentes et pre angustia spiritus
gementes. Hii sunt quos aliquando habuimus in derisum
et in similitudinem improperii. Nos insensati estimabamus
vitam illorum insaniam et finem illorum sine honore.
Ecce quomodo computati sunt inter filios dei et inter sanctos sors
illorum est. Ergo erravimus a via veritatis et iustitie lumen
non luxit nobis et sol intelligentie non est ortus nobis. Las-
sati sumus in via iniquitatis et perditionis et ambu-
lavimus vias difficiles. viam autem domini ignoravimus.
Quid nobis profuit superbia, aut quid divitiarum iacta-
tia contulit nobis. Tanquam umbra transierunt omnia
illa. et tanquam nuntius precurrens. et tanquam navis que
pertransit fluctuantem aquam, cuius cum preterierit non est vesti-

quam invenire non est, neque semitam carine illius in fluctibus.
Aut avis que transvolat in aere, cuius nullum invenitur argu-
mentum itineris illius, sed tantum sonitus alarum verberans
levem ventum, et scindens per vim itineris aerem, commotis alis
transvolavit, et post hec nullum signum invenitur itineris
illius. Aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, di-
visus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus
illius. Sic et nos nati continuo desivimus esse. Et virtutis
quidem signum nullum valuimus ostendere. In malignitate
autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hii
qui peccaverunt, quoniam spes impii tamquam lanugo est, que
a vento tollitur, et tamquam spuma gracilis que a procel-
la dispergitur, et tamquam fumus qui a vento diffusus est, et
tamquam memoria hospitis unius diei pretereuntis. Iusti au-
tem in perpetuum vivent, et apud dominum est merces eorum, et co-
gitatio eorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris
et dyadema speciei de manu domini, quoniam dextera
sua reget eos, et brachio suo defendet illos. Et accipi-
et armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad
ultionem inimicorum. Induet pro thorace iusticiam, et
accipiet pro galea iudicium certum. Scutum sumet inex-
pugnabile equitatem. Acuet autem duram iram in lan-
ceam, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insen-
satos. Ibunt directe emissiones fulgurum, et tamquam a
bene curvato arcu nubium et exterminabuntur, et ad certum
locum insilient, et a petrosa ira plene mittentur gran-
dines, et excandescet in illos aqua maris, et flumina
concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis, et
tamquam turbo venti dividet illos, et ad heremum perdu-
cet omnem terram iniquitas illorum, et malignitas
evertet sedes potentium. Melior est sapientia quam vires, et vir prudens
c. vi. Audite ergo reges et intelligite. ¶ magis quam fortis.
Discite iudices finium terre, prebete aures vestras
vos qui continetis multitudines, et placetis vo-
bis in turbis nationum. Quoniam data est a domino potestas vo-
bis, et virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra
et cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri regni

illius. non recte iudicastis. neque custodistis legem iustitie
neque secundum uoluntatem dei ambulastis. horrende et cito
apparebit uobis quoniam iudicium durissimum in hys qui presunt
fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. potentes autem pote-
ter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam
dominus qui est dominator omnium nec uerebitur magnitudinem
cuiusquam quoniam pusillum et magnum ipse fecit et equaliter
cura est illi de omnibus. fortioribus autem fortior instat cru-
ciatio. Ad uos ergo reges sunt hii sermones mei. ut discatis
sapientiam et non excidatis. Qui enim custodierint iustitiam
iuste iustificabuntur. et qui didicerint ista inuenient quid
respondeant. Concupiscite ergo sermones meos. et diligite illos
et habebitis disciplinam. clara est et que numquam marcescit
sapientia. et facile uidetur ab hys qui diligunt eam. et
inuenitur ab hys qui querunt illam. Preoccupat qui se
concupiscunt. ut illis se priorem ostendat. Qui de luce ui-
gilauerit ad illam. non laborabit. assidentem enim illam fo-
ribus suis inueniet. Cogitare ergo de illa. sensus est con-
summatus. et qui uigilauerit propter illam cito erit securus
quoniam dignos se ipsa circuit querens. et in uiis suis ostendet se
illis hilariter. et in omni prudentia occurret illis. Initium
enim illius uerissima est discipline concupiscentia. Cu-
ra ergo discipline. dilectio est. Dilectio custodia legum illius
est. Custoditio autem legum. consummatio incorruptionis
est. Incorruptio autem facit esse proximum deo. Concupiscen-
tia itaque sapientie deducet ad regnum perpetuum. Si ergo delecta-
mini in sedibus. et sceptris o reges populi diligite sapientiam
ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientie. omnes
qui preestis populis. Quid est autem sapientia. et quemadmodum
facta sit referam. et non abscondam a uobis sacramentum
dei. sed ab initio natiuitatis inuestigabo. et ponam in
lucem scientiam illius. et non preteribo ueritatem. neque cum inuidia
tabescente iter habebo. quoniam talis homo non erit particeps
sapientie. Multitudo autem sapientium. sanitas est orbis terrarum.
et rex sapiens stabilimentum est populi. Ergo accipite disciplinam
c. vii Sum quidem per sermones meos et proderit uobis
et ego homo mortalis. similis omnibus. et ex genere

xi q. iii precipue eius de his qui preest populis prelati delinquunt ac pro hoc ipso grauius quam ceteri puniuntur vide Gregorium in pastorali c. xxviii

terrene illius qui prior est factus. Et in ventre matris figuratus
sum caro decem mensium tempore coagulatus sum in san
guine ex semine hominis, et delectamento somni convenien
tis. Et ego natus accepi communem aerem et in similiter
factam decidi terram, et primam vocem similem omnibus emisi
plorans. In involumentis nutritus sum et curis magnis. Ne
mo enim ex regibus habuit aliud nativitatis initium. V
nus ergo omnium introitus est ad vitam et similis exitus. Propter hoc
optavi et datus est mihi sensus et invocavi et venit in me
spiritus sapientie et preposui illam regnis et sedibus, et divitias
nihil esse duxi in comparatione illius, nec comparavi il
li lapidem preciosum. Quoniam omne aurum in comparatio
ne illius arena est exigua, et tamquam lutum estimabitur
argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi
eam et proposui pro luce habere illam quoniam inextinguibile
est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pari
ter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius
et letatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sa
pientia et ignorabam quoniam omnium horum mater est. Quam sine
fictione didici et sine invidia communico, et honestatem
illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus honestatis
est hominibus, quo qui usi sunt participes facti sunt ami
citie dei, propter discipline dona commendati. Michi autem de
dit dominus deus dicere ex sententia et presumere digna horum
que mihi dantur, quoniam ipse deus sapientie dux est, et sapientum
emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri
et omnis sapientia, et operum scientia et disciplina. Ipse enim
dedit mihi horum que sunt scientiam veram, ut sciam dis
positionem orbis terrarum, et virtutes elementorum, initium
et consummationem, et medietatem temporum, vicissitudinum
permutationes, et consummationes temporum, morum muta
tiones, et divisiones temporum, anni cursus, et stellarum
dispositiones, naturas animalium et iras bestiarum, vim vento
rum, et cogitationes hominum, differentias arborum ~~alias ingul~~
torum et virtutes radicum, et quecumque sunt absconsa et im
provisa didici. Omnium enim artifex docuit me sapientiam. Est
enim in illa spiritus intelligentie, sanctus, multiplex, unicus
subtilis, modestus, disertus, mobilis, incoinquinatus
disertus

certus suavis amans bonum acutus qui nichil vetat bene
faciens humanus benignus stabilis certus securus omnem habens
virtutem omnia prospiciens et qui capiat omnes spiritus
intelligibiles mundus subtilis omnibus enim mobili-
bus mobilior est sapientia attingit autem ubique propter
munditiam suam vapor est enim virtutis dei et emana-
tio quedam est claritatis omnipotentis dei sincera et ideo
inquinatum nichil in eam incurrit candor est enim lucis eterne
et speculum sine macula dei maiestatis et imago bo-
nitatis illius et cum sit una omnia potest et in se permanens
omnia innovat et per nationes in animas sanctas se
transfert amicos dei et prophetas constituit neminem enim
diligit deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat Est enim hec
speciosior sole et super omnem stellarum dispositionem luci com-
parata invenitur prior alias purior illi enim succedit nox sa-
c. viii Attingit ergo pientiam autem non vincit malicia
a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia sua-
viter hanc amavi et hanc exquisivi a iuventu-
te mea et quesivi michi sociam eam assumere et amator
factus sum forme illius Generositatem illius glorificat con-
tubernium habens dei Sed et omnium dominus dilexit eam Doctrix
enim est sapientia discipline dei et electrix operum illius Et si
divitie appetuntur in vita quid sapientia locupletius que
operatur omnia Si autem sensus operatur quis horum que sunt
magis quam illa est artifex Et si iusticiam quis diligit la-
bores huius magnas virtutes habent Sobrietatem enim et
prudentiam docet et iusticiam et virtutem quibus utilius
nichil est in vita hominibus Et si multitudinem scientie desiderat
quis Scit preterita et de futuris estimat Scit versuti-
as sermonum et dissolutiones argumentorum Signa et mon-
stra scit antequam fiant et eventus temporum et seculorum Pro-
posui ergo hanc adducere michi ad convivendum Sciens quoniam
mecum communicabit de bonis et erit allocutio de la-
mis cogitationibus et tedii mei habebo propter hanc claritatem
ad turbas et honorem apud seniores et iuvenes
Acutus inveniar in iudicio et in conspectu potentium
admirabilis ero et facies principum mirabuntur me Ta-
centem stupebunt et loquentem me respicient et sermocinan-
te me plura manus ori suo imponent Preterea habebo per
hanc immortalitatem et memoriam eternam habebo

qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos et nationes
mihi subdite erunt. Timebunt me audientes reges horrendi.
In multitudine videbor bonus, et in bello fortis. Intrans in
domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet a-
maritudinem conversatio illius, nec tedium convictus illius
sed leticiam et gaudium. Hec cogitans apud me et commemo-
rans in corde meo quoniam immortalitas est in cognatione sapien-
tie et in amicitia illius delectatio bona, et in operibus manuum
illius honestas sine defectione et in certamine loquele illius
sapientia et preclaritas in communicatione sermonum ipsius. Circu-
ibam querens ut mihi illam assumerem. Puer autem eram
ingeniosus et sortitus sum animam bonam. Et cum essem ma-
gis bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam ali-
ter non possum esse continens nisi deus det, et hoc ipsum erat sa-
pientia scire cuius hoc esset donum. Adii dominum et
deprecatus sum illum et dixi ex totis precordiis meis.
c. ix Deus patrum meorum et domine misericordie qui fe-
cisti omnia verbo tuo, et sapientia tua constituisti homi-
nem, ut dominetur creature que a te facta est, et dis-
ponat orbem terrarum in equitate et iustitia, et in dire-
ctione cordis iudicium iudicet. Da mihi sedium tuarum assistricem
sapientiam et noli me reprobare a pueris tuis, quoniam servus tuus
sum ego et filius ancille tue, homo infirmus et exigui tem-
poris et minor ad intellectum iudicii et legum. Et si quis erit con-
summatus inter filios hominum si ab illo fuerit sapientia tua in
nihilum computabitur. Tu autem elegisti me regem populo
tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum. Dixisti edificare
me templum in monte sancto tuo et in civitate habitationis
tue altare similitudinem tabernaculi sancti tui quod pre-
parasti ab initio et tecum sapientia tua que novit opera tu-
a que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres et sciebat quid
placitum esset oculis tuis et quid directum in preceptis tu-
is. Mitte illam de celis sanctis tuis et a sede magnitudi-
nis tue ut mecum sit et mecum laboret et sciam quid ac-
ceptum sit apud te. Scit enim illa omnia et intelligit et de-
ducet me in operibus meis sobrie. Et custodiet me in su-
a potentia. Et erunt accepta opera mea et disponam populum

tuum iuste et ero dignus sedium patris mei. Quis enim ho-
minum poterit scire consilium dei aut quis poterit cogitare
quid velit deus. Cogitationes enim mortalium timide et
incerte providentie nostre. Corpus enim quod corrumpitur ag-
gravat animam et terrena inhabitatio deprimit sensum mul-
ta cogitantem. Et difficile estimamus que in terra sunt. Et
que in prospectu sunt invenimus cum labore. Que autem
in celis sunt quis investigabit. Sensum autem tuum quis
sciet nisi tu dederis sapientiam et miseris spiritum sanc-
tum tuum de altissimis. Et sic correcte sint semite eorum qui sunt
in terris et que tibi placent didicerint homines. Nam per
sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi ab initio.

c. x.

Hec enim illum qui primus formatus est a deo pater or-
bis terrarum cum solus esset creatus custodivit et edu-
xit illum de limo terre et eruit eum a delicto suo et dedit
illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniu-
stus in ira sua per iram homicidii fraternitatis deperiit.
Propter quos cum aqua deleret terram sanavit iterum sa-
pientia per contemptibile lignum iustum gubernans. Hec
et in consensu nequitie cum se nationes extulissent sci-
vit iustum et servavit sine querela deo et in filiis misericordiam for-
tem custodivit. Hec iustum a pereuntibus impiis
liberavit fugientem descendente igne in penthapolim
quibus in testimonium nequitie fumigabunda constat
deserta terra et in incerto tempore fructus habentes arbores. Et
incredibilis anime memoria stans figmentum salis.
Sapientiam enim pretereuntes non tantum in hoc lapsi sunt
ut ignorarent bona sed insipientie sue reliquerunt memo-
riam hominibus ut in hiis que peccaverunt nec latere
potuissent. Sapientia autem hos qui se observant a dolo-
ribus liberabit. Hec autem profugum ire fratris iustum
deduxit per vias rectas et ostendit illi regnum dei. Et dedit
illi scientiam sanctorum, honestavit illum in laboribus et com-
plevit labores illius. In fraude circumvenientium illi affuit
et honestum fecit illum. Custodivit illum ab inimicis et a
seductoribus tutavit illum et certamen forte dedit illi
ut vinceret et sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Hec et
venditum iustum non deliquit sed a peccatoribus liberavit
illum descendit quoque cum illo in foveam et in vinculis non

dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni et potentiam
adversus eos qui eum deprimebant et mendaces ostendit
qui maculaverunt illum et dedit illi claritatem eternam. Hec
populum iustum et semen sine querela liberavit a nationibus
que illum opprimebant. Intravit in animam servi dei et ste-
tit contra reges horrendos in portentis et signis. Et red-
dit iustis mercedem laborum suorum et deduxit eos in via mi-
rabili. Et fuit illis in velamento diei et in luce stellarum per
noctem. Et transtulit illos per mare rubrum et transvexit eos
per aquam nimiam. Inimicos autem illorum demersit in ma-
re. Et ab altitudine infernorum eduxit illos. Ideo iusti tu-
lerunt spolia impiorum et decantaverunt domine nomen sanctum
tuum. Et victricem manum tuam laudaverunt pariter. Quoniam
sapientia aperuit os mutorum et linguas infantium fecit disertas.
Direxit opera illorum in manibus prophete sancti.
c. xi. Iter fecerunt per deserta que non habitabantur et in locis de-
sertis fecerunt casas. Steterunt contra hostes et de inimicis
se vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te, et data
est illis aqua de petra altissima et requies sitis de lapi-
de duro. Per que enim penas passi sunt inimici illorum a
defectione potus sui et cum habundarent filii Israel letati sunt. Per hec
cum illis deessent bene cum illis actum est. Nam pro fonte qui-
dem sempiterni fluminis humanum sanguinem dedisti iniustis
qui cum minuerentur in traductione infantum occisorum de-
disti illis habundantem aquam insperate. Ostendens per sitim
que tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares et adversarios
illorum necares. Cum enim temptati sunt et quidem cum misericordia di-
sciplinam accipientes. Scierunt quemadmodum cum ira iudi-
cati impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam pater mo-
nens probasti. Illos autem tamquam durus rex interrogans
condempnasti. Absentes enim et presentes similiter torquebantur.
Duplex enim illos acceperat tedium et gemitus cum memo-
ria preteritorum. Cum enim audierunt per sua tormenta bene
secum agi commemorati sunt dominum admirantes in finem
exitus. Quem enim in expositione pravia proiectum deriserunt
et sitientes in fine eventus mirati sunt. Non similiter iniustis sitiens
Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illo-
rum. Quod quidam errantes colebant mutos serpentes
et bestias supervacuas. Inmisisti illis multitudinem

mutorum animalium in vindictam ut scirent quia per que
peccat quis per hec et torquetur Non enim impossibilis e-
rat omnipotens manus tua que creavit orbem terrarum ex
materia invisa immittere illis multitudinem ursorum
aut audaces leones aut novi generis ira plenas et igno-
tas bestias aut vaporem ignis spirantes aut fumi odo-
rem proferentes aut horrendas ab oculis scintillas
emittentes Quarum non solum lesura poterat illos ex-
terminare sed et aspectus per timorem occidere Sed et si-
ne his uno spiritu occidi poterant persecutionem passi ab ipsis
factis suis et dispersi per spiritum virtutis sue Sed omnia in
mensura et numero et pondere disposuisti Multum enim vale-
re tibi soli supererat semper et virtuti brachii tui quis resistet
Quoniam tamquam momentum statere sic ante te est orbis ter-
rarum et tamquam gutta roris ante lucanum que
descendit in terram Sed misereris omnium quia omnia po-
tes et dissimulas peccata hominum propter penitentiam Diligis
enim omnia que sunt et nichil odisti eorum que fecisti
Nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti Quomodo
autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses aut
quod a te vocatum non esset conservaretur Parcis autem

c. xii.

O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in nobis omnibus Pro-
pter quod hos qui exerrant partibus corripis et de
quibus peccant admones et alloqueris ut relicta mali-
tia credant in te domine Illos enim antiquos inhabitatores
sancte terre tue odiens quos exhorruisti quoniam odibilia
tibi opera faciebant per medicamina et sacrificia iniusta
et filiorum suorum necatores sine misericordia et comestores vi-
scerum hominum et devoratores sanguinis a medio sacramento
tuo et auctores parentes animarum inauxiliatarum
perdere voluisti per manus parentum nostrorum Ut dignam
perciperent peregrinationem puerorum dei que tibi omnium cari-
or est terra Sed et his tamquam hominibus pepercisti et mi-
sisti antecessores exercitus tui vespas ut illos paulatim
exterminarent Non quia impotens eras in bello subi-
cere impios iustis aut bestiis sevis aut verbo duro sil
exterminare Sed partibus iudicans dabas locum pe-
nitentie Non ignorans quoniam nequa est natio eo-
rum et naturalis malitia ipsorum et quoniam non poterat
mutari cogitatio illorum in perpetuum Semen enim erat

cord

maledictum ab initio nec timens aliquem veniam dabas
peccatis illorum. Quis enim dicet tibi quid fecisti aut quis
stabit contra iudicium tuum aut quis in conspectu tuo veniet
vindex iniquorum hominum aut quis tibi imputabit si
perierint nationes quas fecisti. Non enim est alius deus
quam tu cui cura est de omnibus ut ostendas quoniam non iniuste
iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu
tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum sis ergo iustus
iuste omnia disponis ipsum quoque o pater qui non debet puniri
condemnas et exterum existimas a tua virtute. Virtus autem
tua initium iustitie est. Et ob hoc quod omnium dominus es omnibus te
parcere facis. Virtutem enim ostendisti tu qui non crederis in vir
tute esse consummatus et hos qui te nesciunt in audaciam
traducis. Tu autem dominator virtutis virtutum cum tranquil
litate iudicas et cum magna reverentia disponis nos. Sub
est enim tibi cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum per
talia opera quoniam oportet iustum locum esse et humanum. Et
bone spei fecisti esse filios tuos quoniam iudicans das locum
penitentie in peccatis. Si enim inimicos servorum tuorum et de
bitos morti cum tanta cruciasti attentione et liberasti das
tempus et locum per que possint mutari a malicia cum
quanta diligentia iudicasti filios tuos quorum parentibus iura
menta et conventiones dedisti bonarum promissionum. Cum
ergo nobis disciplinam das inimicos nostros multipliciter
flagellas ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes
et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et in
illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt per
hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in er
roris via diutius erraverunt deos estimantes hec que
in animalibus sunt supervacua infantium insensatorum
more viventes. Propter hoc tamquam pueris insen
satis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis
et increpationibus correcti non sunt dignum dei iudici
um experti sunt. In his enim que patiebantur que moleste
ferebant in quibus patientes indignabantur per
hec que putabant deos in his ipsis cum exterminari
videntes illum quem olim negabant se nosse deum
verum agnoverunt propter quod et finis condemnationis
illorum veniet super illos. xiii

c xiii

Vani autem sunt omnes homines in quibus non subest sci-
entia dei et de hys que videntur bona non potuerunt
intelligere eum qui est, neque operibus intendentes cog-
noverunt quis esset artifex. Sed aut ignem aut spiritum aut cita-
tum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam aut
solem aut lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt.
Quorum si specie delectati deos putaverunt, sciant quanto hys
dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator hec omnia
constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt, intel-
ligant ab ipsis, quoniam qui hec constituit fortior est illis. A ma-
gnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit horum
creator videri. Sed tamen in hys adhuc minor est querela. Et
hy enim fortassis errant deum querentes et volentes invenire.
Etenim cum in operibus illius conversentur, inquirunt et persua-
sum habent, quoniam bona sunt que videntur. Iterum autem nec hys
debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire, ut possent estimare
seculum, quomodo huius dominum non facilius invenerunt? Infe-
lices autem sunt, et inter mortuos spes illorum est, qui ap-
pellaverunt deos opera manuum hominum aurum et argentum
artis inventionem et similitudines animalium aut lapi-
dem inutilem opus manus antique. Aut si quis artifex faber
de silva lignum rectum secuerit, et huius docte eradat omnem
corticem, et arte sua usus diligenter fabricet vas utile
ad conversationem vite, Reliquiis eius operis ad preparationem
esce abutatur. Et reliquum horum quod ad nullos usus
facit lignum curvum et verticibus plenum sculpat diligenter
per vacuitatem suam, et per scientiam sue artis figuret illud
et assimilet illud ymagini hominis aut alicui ex anima-
libus illud comparet perliniens rubrica, et rubicun-
do faciens fuco colorem illius et omnem maculam
que in illo est perliniens terra. Et faciet ei dignam habi-
tationem in pariete ponens illud, et confirmans ferro
ne forte cadat prospiciens illi, sciens quoniam non potest se ad-
iuvare, ymago enim est, et opus est illi adiutorium. Et
de substantia sua et de filiis suis votum faciens inquirit.
Non erubescit loqui cum illo qui sine anima est. Et pro
sanitate quidem infirmum deprecatur, et pro vita mortuum
rogat, et in adiutorium inutilem invocat, et pro itinere
petit ab hoc quod ambulare non potest, et de acquirendo
et de operando et de omnium rerum eventu petit ab eo qui in

est in omnibus

[Marginal gloss:] non ergo illas tres personas ideo deum intelligere ... distincte ... et ipse invenerunt ... illa esse cognoverunt in deo quem illas ... personis in sacra scriptura frequenter distincte ... separatim solet attribui ... potentia sapientia et bonitas a magnitudine enim creature cognoverunt potentiam que prout appropriatur ex spe-ciositate et pulchritudine sapientiam que filio ... et utilitate creature bonitatem que spiritui sancto appropriatur cognosci a philosophis potuit ... per ... subtilius investigatis ... [illegible] ... constitutis de potentia dei ... formaliter ... in bonitate ... sola ... ut omnem creaturam bonitatis sue participem efficit ... capax beatitudinis esse potest ... in hys ... et docuisse sub-stantialiter ... opifice ... et ... deum unum esse asserunt ... ab ... bonitatis et dulcis affectus ... de hoc vide in folio ... voluminis

et de nuptiis

xiiii Iterum alius navigare cogitans et per feros fluctus iter
facere incipiens ligno portante se fragilius lignum invo
cat. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, et arti
fex sapientia fabricavit sua. Tu autem pater ab initio gu
bernans providentia quoniam dedisti in mari viam et inter flu
ctus semitam firmissimam ostendens quoniam potens es ex omni
bus sanare etiam si sine arte aliquis adeat mare. Sed ut
non essent vacua sapientie tue opera propter hoc etiam et exiguo ligno
credunt homines animas suas et transeuntes mare per ratem
liberati sunt. Sed et ab initio cum perirent gigantes superbi spes orbis
terrarum ad ratem confugiens remisit semen seculo nativitatis
que manu tua erat gubernata. Benedictum est enim lignum per
quod fit iustitia. Per manus autem quod fit ydolum maledictum
est et ipsum et qui fecit illud. Quia ille quidem operatus est, illud
autem cum esset fragile deus cognominatus est. Similiter autem
odio sunt deo impius et impietas eius. Etenim quod factum
est cum illo qui fecit tormenta patietur. Propter hoc et in ydolis
nationum non erit respectus. Quoniam creature dei in odium facte sunt
et in temptationem animabus hominum et in muscipulam pedibus
insipientium. Initium enim fornicationis est exquisitio ydolorum
et adinventio illorum corruptio vite est. Neque enim erant ab
initio neque erunt in perpetuum. Supervacuitas enim hominum hoc
advenit in orbem terrarum. Et ideo brevis illorum finis in
ventus est. Acerbo enim luctu dolens pater cito sibi rapti filii
fecit ymaginem. Et illum qui tunc quasi homo mortuus
fuerat nunc tamquam deum colere cepit, et constituit inter servos
suos sacra et sacrificia. Deinde interveniente tempore con
valescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custo
ditus est. Et tyrannorum imperio colebantur figmenta. Hos
quos in palam. Et hos quos in palam honorare non
poterant homines propter quod longe essent, e longinquo
figura illorum allata evidentem ymaginem regis quem
honorare volebant fecerunt, ut illum qui aberat tam
quam presentem colerent sua sollicitudine. Provexit autem
ad horum culturam et hos qui ignorabant artificis
eximia diligentia. Ille enim plus volens placere illi qui
se assumpsit elaboravit arte sua ut similitudinem in
figuraret. Multitudo autem hominum adducta per spe-

opis. eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fu-
erat nunc ut deum estimaverunt. Et hec fuit vite huma-
ne deceptio. Quoniam aut affectui aut regibus deservientes ho-
mines incommunicabile nomen lapidibus et lignis impo-
suerunt. Et non suffecerat eos errasse circa dei scientiam. Sed
et in magno viventes inscientie bello tot et tam ma-
gna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacri-
ficantes, aut obscura sacrificia facientes aut insanie ple-
nas vigilias habentes, neque vitam neque nuptias mundas
iam custodiunt. sed alius alium per invidiam occidit, aut a-
dulterans contristat. et omnia commixta sunt sanguis ho-
micidium, furtum et fictio corruptio. infidelitas. turbatio
periurium, tumultus. bonorum dominum immemoratio. anima-
rum inquinatio nativitatis immutatio nuptiarum incon-
stantia. inordinatio mechie, et impudicitie. Infandorum
enim ydolorum cultura omnis mali causa est, et initium et
finis. Aut enim dum letantur insaniunt aut certe vaticinantur
falsa, aut vivunt iniuste, aut periurant cito. Dum enim con-
fidunt in ydolis, que sunt sine anima male iurantes no-
ceri se non sperant. Utraque ergo illis evenient digne. quoniam
male senserunt de deo. attendentes ydolis, et iniuste iu-
raverunt in ydolo contemnentes iusticiam. Non enim
iuramentum est virtus sed peccantium pena perambu-
lat semper in iustorum prevaricatione.

c xv Tu autem deus noster suavis et verus es patiens et in misericordia disponens
omnia. Etenim si peccaverimus tui sumus. scientes magnitu-
dinem tuam. Et si non peccaverimus. scimus quoniam apud te sumus
computati. Nosse enim te consummata est iusticia. et scire
iusticiam et virtutem tuam. radix est immortalitatis. Non
enim in errorem induxit nos hominum male artis exco-
gitatio, nec umbra picture, labor sine fructu, effigi-
es sculpta per varios colores, cuius aspectus insensato
dat concupiscentiam, et diligit mortue ymaginis ef-
figiem sine anima. Malorum amatores digni sunt mor-
te, qui spem in talibus habent, et qui faciunt illos, et qui
diligunt et qui colunt. Sed et figulus mollem terram
premens, laboriose fingit ad usus nostros unumquodque
vas, et de eodem luto fingit que ad munda in usum
vasa. Et similiter et que hiis sunt contraria. Horum

autem vasorum quis sit usus iudex est figulus. Et cum labore vano deum fingit de eodem luto. Ille qui paulo ante de terra factus fuerat et post pusillum ducit se unde acceptus est repetitus debitum anime quam habebat. Sed cura est illi non quia laboraturus est nec quoniam brevis illi vita est sed concertatur aurificibus et argentariis et erarios imitatur et gloriam prefert quoniam res supervacuas fingit. Cinis est enim cor eius et terra supervacua spes illius et luto vilior vita illius quoniam ignoravit qui se finxit et qui inspiravit illi animam et amat que operatur et et qui insufflavit ei spiritum vitalem. Sed estimaverunt lusum esse vitam nostram et compositionem et conversationem vite compositam ad lucrum et oportere undecumque etiam ex malo acquirere. Hic enim scit super omnes se delinquere qui ex terre materia fragilia vasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices supra modum anime superbi sunt inimici populi tui et imperantes illi. Quoniam omnia ydola nationum estimaverunt deos quibus neque oculorum visus est ad videndum neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum neque digiti manuum ad tractandum. Sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim finxit illos et qui spiritum mutuatus est finxit illos. Nemo enim similem sibi homo poterit deum fingere. Cum enim sit mortalis mortuum fingit manibus iniquis. Melior est enim hys quos colit quia ipse quidem vixit cum esset mortalis illi autem numquam. Sed et animalia miserrima colunt. Insensata enim comparata hys illis sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex hys animalibus bona potest conspicere. Effugit autem dei laudem et bene-

cxvi. Propter hec et hys similia pas- [bene]dictionem illius
si sunt digne tormenta et per multitudinem bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum quibus dedisti concupiscentiam delectamenti tui novum saporem escam parans eis ortigometram. Ut illi quidem concupiscentes escam propter ea que illis ostensa et missa sunt etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hy autem in brevi inopes facti novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis quidem sine excusatione supervenire interitum exercentibus tyrannidem

Hys autem in ordine quemadmodum munima illorum extima-
bant. Etenim cum supervenit illis seva bestiarum ira morsibus
perversorum colubrorum extimabantur. Sed non in perpetuum per-
mansit ira tua, sed ad correccionem in brevi turbati sunt, signum
habentes salutis ad commemoracionem mandati legis tue. Qui
enim conversus est, non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te omnium
salvatorem. Et in hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu
es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum et musca-
rum occiderunt morsus, et non est inventa sanitas anime ip-
sorum, quia digni erant ab huiusmodi extiminari. Filios autem
tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes. Misericor-
dia enim tua adveniens sanabat illos. In memoria enim
sermonum tuorum extimabantur et velociter sanabantur, ne in al-
tam incidentes oblivionem non possent tuo uti adiutorio.
Etenim neque herba neque malagma sanavit illos, sed tuus,
domine, sermo qui sanat omnia. Tu enim domine vite et mor-
tis habes potestatem, et deducis ad portas mortis et redu-
cis. Homo autem occidit quidem per maliciam animam
suam, et cum exierit spiritus non revertetur, nec revocabit
animam que recepta est. Sed tuam manum effugere impossibile
est. Negantes enim nosse te impii per fortitudinem brachii
tui flagellati sunt, novis aquis et grandinibus et plu-
viis persecucionem passi sunt, et per ignem consumpti. Quod
enim mirabile erat, in aqua que omnia extinguit plus i-
gnis valebat; vindex est enim orbis terrarum iustorum. Quo-
dam enim tempore mansuetabatur ignis, ne comburerentur
que ad impios missa erant animalia, sed ut ipsi viden-
tes scirent quoniam dei iudicio patiuntur persecucionem. Et quo-
dam tempore in aqua supra virtutem ignis exardebat undi-
que, ut iniquam terre nacionem extimineret. Pro quibus
angelorum esca nutrivisti populum tuum, et paratum de celo
panem prestitisti illis sine labore, omne delectamentum
in se habentem et omnis saporis suavitatem. Sub-
stanciam enim tuam et dulcedinem tuam quam in filios habes
ostendebas, et deserviens uniuscuiusque voluntati, ad quod
quisque volebat convertebatur. Nix autem et glacies sustinebant
vim ignis et non thabescebant, ut scirent quoniam fructus ini-
micorum extiminabat ignis ardens in grandine et pluvia
choruscans. Hic autem ut iterum nutrirentur iusti etiam

ignis sue virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori deserviens
factori, exardescit in tormentum adversus iniustos et lenior
fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Propter
hoc et tunc omnia transfigurata omni nutrici gratie tue deser-
viebant ad voluntatem eorum qui a te desiderabant. Ut scirent
filii tui quos dilexisti domine, quoniam non nativitatis fructus
pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te crediderint
conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab
exiguo solis radio calefactum tabescebat. Ut notum omnibus
esset quoniam oportet prevenire solem ad benedictionem tuam
et ad orientem lucis adorare te. Ingrati enim spes tanquam
hybernalis glacies tabescet et disperiet tanquam aqua vana.

xvii Magna enim sunt iudicia tua domine et inenarrabilia
verba tua, alias opera tua. Propter hoc indisciplinate anime
erraverunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse do-
minari nationi sancte, vinculis tenebrarum et longe no-
ctis compediti, inclusi sub tectis fugitivi perpetue provi-
dentie iacuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis,
tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt paventes
horrende et cum admiratione nimia perturbati. Neque
enim que continebat eos spelunca sine timore custodiebat.
Quoniam sonitus descendens perturbabat illos, et persone tri-
stes illis apparentes pavorem prestabant. Et ignis quidem
nulla vis poterat illis lumen prebere, nec si-
derum limpide flamme illuminare poterant istam
noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis
timore plenus. Et timore percussi illius que non videba-
tur faciei, estimabant deteriora esse que videbantur. Et magice
artis appositi erant derisus et sapientie glorie correptio cum
contumelia. Illi enim qui promittebant timores et pertur-
bationes se ab anima expellere languente, hii cum derisu
plenum timore languebant. Nam etsi nihil illos ex mon-
stris perturbabat, transitu tamen animalium et serpen-
tium sibilatione commoti tremebundi peribant. Et aerem
quem nulla ratione quis effugere posset negantes se vi-
dere. Frequenter enim preoccupabant pessima, redargu-
ente conscientia. Cum sit enim timida nequitia, data

est in omnium condempnationem. Semper enim presumit seva con
turbata consciencia / Nichil enim est timor nisi presumptionis
adiutorium proditio cogitationis auxiliorum. Et dum ab intus
minor est expectatio maiorem computat sciam alias po
tentiam esse eius cause de qua tormenta prestat. Illi autem
qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissi
mis supervenientem eundem sompnum dormientes aliquando
monstrorum exagitabantur timore aliquando anime deficie
bant traductione. Subitaneus enim illis et insperatus timor
supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset custodi
ebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat
aut pastor aut agricola alias agri laborum operarius pre
occupatus esset ineffabilem sustinebat necessitatem. Una
enim cathena tenebrarum omnes erant colligati / Sive spiritus
sibilans aut inter spissos arborum ramos avium sonus su
avis aut vis aque decurrentis nimium aut sonus
validus precipitatarum petrarum aut ludentium anima
lium cursus invisus aut mugientium valida bestiarum
vox / aut resonans de altissimis montibus echo faciebant
illos deficientes pre timore. Omnis enim orbis terrarum
limpidissimo illuminabatur lumine / et non impeditis o
peribus continebatur. Solis autem illis superposita erat
gravis nox et ymago tenebrarum que superventura
illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris

C xviii

Sanctis autem tuis maxima erat lux et horum
quidem vocem audiebant sed figuram non videbant
Et quia non et ipsi per eadem passi erant magnifi
cabant te et qui ante lesi erant / quia non ledebantur gra
tias agebant / et ut esset differentia te donum petebant
Propter quod ignis ardentem columnam ducem ha
buerunt ignote vie / et solem sine lesura boni hospicii
prestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem
tenebrarum / qui inclusos custodiebant filios tuos per quos
incipiebat incorruptum lumen legis seculo dari. Cum co
gitarent iustorum occidere infantes et uno exposito filio et
liberato in traductionem illorum multitudinem filiorum abstu
listi et pariter illos perdidisti in aquam validam. Illa
enim nox ante cognita est a parentibus nostris ut vere scientes

quibus iuramentis crediderunt animequiores essent. Suscepta
est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum iniu-
storum autem exterminatio. Sicut enim lesisti adversarios, sic et
nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti
pueri bonorum et iusticie legem in concordiam disposu-
erunt similiter bona et mala recepturos iustos patrum
iam decantantes laudes. Resonabat autem
vox inconveniens inimicorum et flebilis audiebatur plan-
ctus ploratorum infantium. Simili autem pena servus cum
domino afflictus est et popularis homo regi similia passus.
Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos ha-
bebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi suffici-
ebant. Quoniam uno momento que erat preclarior natio
eorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter
beneficia tunc tum fuit exterminium primogenitorum spoponde-
runt populum dei se esse. Cum enim quietum silentium conti-
neret omnia et nox in suo cursu medium iter haberet omnipo-
tens sermo tuus domine exiliens de celo a regalibus sedibus venit
Durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit
qui pertransivit gladius acutus insimulatum imperium tuum
portans. Et stans replevit omnia morte et usque ad ce-
lum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus somnio-
rum malorum turbaverunt illos et timores supervenerunt
insperati. Et alius alibi proiectus semivivus propter quam mo-
riebatur causam demonstrabat mortis. Visiones enim que
illos turbaverunt hoc premonebant ne inscii quare mala
patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio
mortis et commotio in heremo facta est multitudinis. Sed
diu non permansit ira tua. Properans enim homo sine querela
deprecari pro populis proferens servitutis sue scutum orationem
et per incensum deprecationem allegans restitit ire et
finem imposuit necessitati ostendens quoniam tuus est famulus.
Vicit autem turbas non in virtute corporis nec in arma-
ture potentia sed verbo illum qui se vexabat subiecit iu-
ramenta parentum et testamentum commemorans. Cum
enim iam acervatim cecidisset super alterutrum mortui mor-
tui interstitit et amputavit impetum et divisit illam que

que ad illos ducebat viam. In veste enim poderis quam
habebat totus erat orbis terre et parentum magnalia in qua-
tuor ordinibus lapidum erant sculpta et magnificentia tua
in dyademate capitis illius erat scripta. His autem cessit qui
exterminabat et hec extimuit. Erat enim sola temptatio
c. xix. Impiis autem usque in novissimum / ire sufficiens
sine misericordia ira supervenit. Presciebat enim et futura illo-
rum. Cum enim ipsi reversi essent et permisissent als promis-
sent ut seducerent et cum magna sollicitudine premisissent
illos, consequebantur illos penitentia acti. Adhuc enim in-
manibus habentes luctum, et deplorantes ad monumenta mor-
tuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscitie als
in scientia, et quos rogantes eiecerunt hos tamquam fu-
gitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem
digna necessitas, et horum que acciderant commemorationem
amittebant, ut ea que deerant tormentis repleret punitio
et populus quidem tuus mirabiliter transiret. Illi autem no-
vam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus
ab initio refigurabatur deserviens tuis preceptis, ut pueri
tui custodirentur illesi. Nam nubes castra eorum obum-
brabat et ex aqua que ante erat terra arida apparuit
et in mari rubro via sine impedimento, et tamquam als
campus germinans de profundo nimio, per quem omnis
natio transiit que tua tegebatur manu videns mirabi-
lia et monstra. Tamquam enim equi depaverunt escam
et tamquam agni exultaverunt magnificantes te domine
qui liberasti illos. Memores enim erant adhuc illorum
que in prolatu als in incolatu eorum facta sunt fuerant
quemadmodum pro natione animalium produxit terra
muscas, et pro piscibus eructavit fluvius multitu-
dinem ranarum. Novissime autem viderunt novam crea-
turam avium, cum adducti concupiscentia postulaverunt
escas epulationis. In allocutione enim desiderii ascen-
dit illis de mari ortigometra, et vexationes peccatoribus
supervenerunt non sine illis que ante facta erant argumentis
per vim fluminum. Iuste enim patiebantur secundum suas ne-
quitias. Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt.
Alii quidem ignotos non recipiebant advenas, alii autem

bonos hospites in servitutem accipientes et non solum hys [hoc]
sed et alius quidam erat respectus illorum quoniam inviti recipiebant
extraneos. Qui autem cum letitia receperunt hos qui eisdem
usi erant iusticiis sevissimis afflixerunt doloribus. Percus-
si sunt autem cecitate sicut illi in foribus iusti cum subitaneis
coopti essent tenebris unusquisque hostii sui querebat transitum.
In se enim elementa dum convertuntur sicut in organo qualitatis
sonus immutatur et omnia suum sonum custodiunt unde estimari
ex ipso certo visu potest. Agrestia enim in aquatica convertebantur
et quecumque erant natantia in terra transibant. Ignis
in aqua valebat super suam virtutem et aqua extinguentis
nature obliviscebatur. Flamme econtrario corruptibilium ani-
malium non vexaverunt carnes coambulantium nec dis-
solvebant illam que facile dissolvebatur sicut glacies bonam
escam. In omnibus enim deus magnificasti populum tuum et
honorasti et non despexisti in omni tempore et in omni loco assi-
stens eis.

Incipit prologus in libro Ecclesiastici

Multorum nobis et magnorum per legem et pro-
phetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia est de-
monstrata in quibus oportet laudare Israel doctrine et sapientie
causa. Quia non solum ipsos loquentes ~~doctissimos~~
~~doctissimos fieri~~ necesse est esse peritos sed etiam extraneos [posse] et di-
scentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Ihesus post-
quam amplius dedit ad intelligentiam lectionis legis et
prophetarum et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris
traditi sunt voluit et ipse scribere aliquid horum que ad do-
ctrinam et sapientiam pertinent ut desiderantes discere et illo-
rum periti magis magisque attendant animo et confir-
mentur ad legitimam vitam. Hortor itaque vos venire
cum benivolentia et attentiori studio lectionem facere
et veniam habere in illis in quibus videmus sequentes y-
maginem sapientie et deficere in verborum compositione.
Nam deficiunt verba hebrayca que fuerint translata ad
aliam linguam. Non autem solum hec sed et ipsa lex et
prophete ceteraque aliorum librorum non parvam
habent differentiam quando inter se dicuntur. Nam in viii et
xxx anno temporibus ptolomei euergetis regis
postquam perveni in egyptum et cum multum temporis fu-

fecissem ibi inveni libros relictos non parve neque contemnen
de doctrine. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse ali
quam addere diligentiam et laborem interpretandi istum
librum et multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis
ad illa que ad finem ducunt librum istum dare et illis qui
volunt animum intendere et discere quemadmodum oporteat
instituere mores qui secundum legem domini proposuerunt
vitam agere. Incipit liber ecclesiastici

Omnis sapientia a domino deo est et cum illo
fuit semper et est ante evum. Arenam ma
ris et pluvie guttas et dies seculi quis
dinumeravit. Altitudinem celi et latitudinem
terre et profundum abyssi quis dimensus
est. Sapientiam dei precedentem omnia
quis investigavit. Prior omnium crea
ta est sapientia et intellectus prudentie ab evo. Fons
sapientie verbum dei in excelsis et ingressus illius man
data eterna. Radix sapientie cui revelata est et astucias
illius quis agnovit. Disciplina sapientie cui revelata
est et manifestata et multiplicationem illius ingressus
quis intellexit. Unus est altissimus creator omnipotens et
rex potens et metuendus nimis sedens super thronum
illius et dominans deus. Ipse creavit illam in spiritu sancto
et vidit et dinumeravit et mensus est et effudit illam su
per omnia opera sua et super omnem carnem secundum
datum — dum suum. prebet illam diligentibus se. Timor domini
gloria et gloriatio et leticia et corona exultationis. Timor
domini delectabit cor et dabit leticiam et gaudium
in longitudinem dierum. Timenti deum bene erit in extre
mis et in die defunctionis sue benedicetur. Dilectio
dei honorabilis sapientia. Quibus autem apparuit
in visione diligant eam in visione et in agnitione
magnalium suorum. Initium sapientie timor domini et cum
fidelibus in vulva concreatus est et cum electis feminis gra
ditur et cum iustis et fidelibus agnoscitur. Timor domini
scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustifi
cabit cor iocunditatem atque gaudium dabit. Timenti dominum
bene erit et in diebus consummationis illius benedicetur.

Plenitudo sapientie timere deum et plenitudo a fructibus
illius. Omnem domum illius implebit a generationibus
et receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor
domini replens pacem et salutis fructum et vidit et di-
numeravit eam. Utraque autem sunt dona dei. Sci-
entiam et intellectum prudentie sapientie compartietur et gloriam
tenentium se exaltat. Radix sapientie est timere
dominum deum. Rami enim illius longevi. In thesauris sapientie
intellectus et scientie religiositas. Execratio autem peccatori-
bus sapientia. Timor domini expellit peccatum. Nam qui
sine timore est non poterit iustificari. Iracundia enim ani-
mositatis illius subversio est. Usque ad tempus sustinebit
patiens et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus
usque in tempus abscondet verba illius et labia mul-
torum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientie
significatio discipline. Execratio autem peccatori cultura
dei. Fili concupiscens sapientiam conserva iusti-
tiam et deus prebebit illam tibi. Sapientia enim et dis-
ciplina timor domini et quod beneplacitum est illi fides
et mansuetudo adimplebit thesauros illius. Non sis
incredibilis timori domini dei et ne accesseris ad illum
duplici corde. Ne fueris ypocrita in conspectu filiorum
hominum et non scandaliseris in labiis tuis. Attende
in illis ne forte cadas et adducas anime tue in-
honorationem tibi. Et revelet deus absconsa tua
et in medio synagoge elidat te quoniam accessisti ma-
ligne ad dominum et cor tuum plenum est dolo et fallacia.
c. ij Fili accedens ad servitutem dei sta in iustitia et
timore et prepara animam tuam ad temptationem.
Deprime cor tuum et sustine et inclina aurem
tuam et suscipe verba intellectus. Et ne festines in
tempore obductionis. Sustine sustentationes dei.
Coniungere deo. Sustine ut crescat in novissimo vi-
ta tua. Omne quod tibi applicatum fuerit accipe et in
dolore sustine et in humilitate tua patientiam
habe. Quoniam in igne probatur aurum et argentum
homines vero acceptabiles in camino humilia-

tionis. Crede deo et recuperabit te et dirige viam tuam et
spera in illum. Serva timorem illius et in illo vetera-
sce. Metuentes deum sustinete misericordiam eius, et non deflecta-
tis ab illo ne cadatis. Qui timetis dominum credite illi et
non evacuabitur merces vestra. Qui timetis dominum
oblectatione sperate in illum et in oblectationem veniet vobis misericordia. Qui
timetis dominum diligite illum et illuminabuntur corda ve-
stra. Respicite filii nationes hominum et scitote quia nullus
speravit in domino et confusus est permansit in manda-
tis eius et derelictus est. Aut quis invocavit eum et despe-
xit illum. Quoniam pius et misericors est dominus et remittit in
tempore tribulationis peccata, et protector est omnibus
exquirentibus se in veritate. Ve duplici corde et labiis
sceleratis et manibus malefacientibus et peccatori ter-
ram ingredienti duabus viis. Ve dissolutis corde qui
non credunt deo, ideo non protegentur ab eo. Ve his
his qui perdiderunt sustinentiam qui dereliquerunt vias
rectas et diverterunt in vias pravas. Et quid facient
cum inspicere ceperit dominus. Qui timent dominum non erunt
incredibiles verbo illius. Qui timent dominum inqui-
rent que beneplacita sunt illi. Et qui diligunt illum
replebuntur lege ipsius. Qui timent dominum preparabunt
corda sua et in conspectu illius sanctificabunt animas
suas. Qui timent dominum custodient mandata illius et
patientiam habebunt usque ad inspectionem illius di-
centes. Si penitentiam non egerimus incidemus in manus
dei et non in manus hominum. Secundum enim magni-
tudinem illius, sic et misericordia ipsius cum ipso est.

Filii sapientie ecclesia iustorum et natio illorum
c. iii. obedientia et dilectio. Iudicium patris audite fi-
lii dilecti et sic facite ut salvi sitis. Deus enim
honoravit patrem in filiis et iudicium matris exquirens
firmavit in filios. Qui diligit deum exorabit pro peccatis
et continebit se ab illis et in oratione dierum exau-
dietur. Et sicut qui thesaurizat ita qui honorifi-
cat matrem. Qui honorat patrem iocundabitur in fi-
liis et in die orationis sue exaudietur. Qui honorat
patrem suum vita vivet longiore et qui obedit patri

refrigerabit matrem. Qui timet deum honorat parentes
et quasi dominis als dominis seruiet hys qui se genuerunt in opere
et sermone et in omni patientia honora patrem tuum et
superueniet tibi benedictio a deo et benedictio illius in nouis-
simo manet. Benedictio patris firmat domos filiorum
maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glo-
rieris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria sed
confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui, et de-
decus filii pater sine honore. Fili suscipe senectam patris
tui, et ne contristes eum in via illius, et si defecerit sensu
veniam da, et non spernas eum in tua virtute. Elemosina
enim patris non erit in obliuione. Nam pro peccato ma-
tris restituetur tibi bonum, et iusticia edificabitur tibi. Et in
die tribulationis commemorabitur tui. Et sicut in sereno gla-
cies soluentur peccata tua. Quam male est qui relinquit pa-
trem, et est maledictus a deo, qui exasperat matrem. Fili in
mansuetudine opera tua perfice, et super hominum
gloriam diligeris. Quanto magnus es humilia te ipsum in
omnibus, et coram deo inuenies gratiam. Quoniam magna
est potentia dei solius, et ab humilibus honoratur. Altio-
ra te ne quesieris, et fortiora te ne scrutatus fueris. Sed que
precepit tibi deus, illa cogita semper. Et in pluribus operibus
eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium
ea videre que abscondita sunt ab oculis tuis. In superua-
cuis rebus noli scrutari multipliciter, et in pluribus operi-
bus eius non eris curiosus, plurima enim super sensum
hominis ostensa sunt tibi. Multos enim supplantauit su-
spicio illorum et in vanitate detinuit sensus illorum.
Cor durum male habebit in nouissimo, et qui amat
periculum in illo peribit. Cor ingrediens (ingrediens) vias duas non ha-
bebit successus, et prauus corde in illis scandalizabitur. Cor nequam grauabitur in doloribus, et pec-
cator adiciet ad peccandum. Synagoge superborum non
est sanitas. Frutex enim peccati eradicabitur in illis, et non
intelligetur. Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris
bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sa-
piens cor et intelligibile abstinebit se a peccatis, et in operibus

iustitie successus habebit. Ignem ardentem extinguit
aqua, et elemosina resistit peccatis; et deus prospector eius
est qui reddidit gratiam: meminit in posterum, et in
c. iiii. Fili elemosinam pauperis tempore casus sui inveniet firmamentum. [E]lemosinam
pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere.
Animam esurientem ne despexeris, et non exasperes pau-
perem in inopia. Cor inopis ne afflixeris, et non protra-
has datum angustiati. Rogationem contribulati ne
abicias, et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope
ne avertas oculos tuos propter iram, et non relinquas quaeren-
tibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritu-
dine anime exaudietur deprecatio illius; exaudiet autem
eum qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem
te facito, et presbytero humilia animam tuam, et magnato humi-
lia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam,
et redde debitum tuum, et responde illi pacifica in mansuetudine.
Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi, et non acide fe-
ras in anima tua. In iudicando esto pupillis miseri-
cors ut pater, et pro viro matri illorum; et eris tu velut filius altissimi
obediens, et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis
suis vitam inspirat, et suscipit exquirentes se, et preibit
in via iustitie, et qui illam diligit diligit vitam; et qui
vigilaverint ad illam complectentur placorem eius.
Qui tenuerint illam vitam hereditabunt, et quo introi-
bit benedicet deus. Qui serviunt ei obsequentes erunt sancto, (dextrime)
et eos qui diligunt illam diligit deus. Qui audit illam
iudicabit gentes, et qui intuebitur illam permanebit con-
fidens. Si crediderit ei hereditabit illam, et erunt in
confirmatione creature illorum. Quoniam in temptatione am-
bulat cum eo, et in primis eligit eum. Timorem et metum
et probationem inducet super illum, et cruciabit illum
in tribulatione doctrine sue, donec temptet eum in cogi-
tationibus illius, et credat anime illius. Et confirmabit illum
et iter adducet directum ad illum, et letificabit illum, et de-
nudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum
scientiam et intellectum iustitie. Si autem oberraverit,
derelinquet illum, et tradet eum in manus inimici sui.

fili conserua tempus et deuita a malo. pro anima tua ne
confundaris dicere uerum Est enim confusio adducens peccatum
et est confusio adducens gloriam et gratiam Ne accipias faciem
aduersus faciem tuam nec aduersus animam tuam mendacium
Ne reuerearis proximum tuum in casu suo. nec retineas verbum
in tempore salutis Non abscondas faciem sapientiam tuam; in
decore eius In lingua enim agnoscitur sapientia et sensus et sci-
entia et doctrina in verbis sensati et firmamentum in operibus
iusticie Non contradicas verbo veritatis ullo modo Et de men-
dacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris con-
fiteri peccata tua et ne subicias te omni homini pro peccato Noli re-
sistere contra faciem potentis nec coneris contra ictus fluminis
Pro iusticia agonizare pro anima tua, et usque ad mor-
tem certa pro iusticia et deus expugnabit pro te inimicos
tuos Noli citatus esse in lingua tua, et inutilis et remissus
in operibus tuis Noli esse sicut leo in domo tua, euertens
domesticos tuos. et opprimens subiectos tibi Non sit por-
recta manus tua ad accipiendum. et ad dandum collecta
c. v. Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixe-
ris. est michi sufficiens vita Nichil enim proderit
in die vindicte et obductionis Ne sequaris in
fortitudine tua concupiscentiam cordis tui Et ne dixeris.
quomodo potui. aut quis me subiciet propter facta mea Deus enim
vindicans vindicabit Ne dixeris in corde tuo peccaui, et
quid accidit michi triste Altissimus enim est patiens et reddi-
tor De propiciatu peccatorum noli esse sine metu, neque adicias
peccatum super peccatum Et ne dicas miseratio dei magna
est multitudinis peccatorum meorum miserebitur Misericordia
enim et ira ab illo cito proximat et in peccatores respi-
cit ira eius Non tardes conuerti ad dominum, et ne differas
de die in diem Subito enim venit ira illius, et in tempore
vindicte disperdet te Noli anxius esse in diuiciis iniu-
stis. nichil enim proderunt tibi in die obductionis et vin-
dicte Non ventiles te in omnem ventum, et non eas
in omni via Sic enim peccator probatur in duplici lingua
Esto firmus in via domini, et in veritate sensus tui, et
sciencia Et prosequatur te verbum pacis et iusticie

Esto mansuetus ad audiendum verbum dei ut intelligas
et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus
responde proximo. Sin autem manus tua sit super os tuum ne
ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris. Ho-
nor et gloria in sermone sensati. Lingua imprudentis sub-
versio est ipsius. Non appelleris susurro in vita tua, et
lingua tua ne capiaris et confundaris. Super furem
enim est confusio et penitentia, et denotatio pessima
super bilinguem. Susurratori autem odium et inimicitia et
Noli fieri pro contumelia. Iustifica pusillum et magnum similiter
c. vi. amico inimicus proximo. Improperium enim et contu-
meliam malus hereditabit. Et omnis peccator invi-
dus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione anime
tue velut thaurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam
et folia tua comedat et fructus tuos perdat et relinquaris
velut lignum aridum in heremo. Anima enim nequam disper-
det eum qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum,
et deducet in sortem impiorum. Verbum dulce amicos
multiplicat et mitigat inimicos. Et lingua eucharis (gratiosa) in bo-
no homine habundabit. Multi pacifici sint tibi et con-
siliarius sit tibi unus de mille. Si possideris amicum
in temptatione posside illum et non facile credas illi
Est enim amicus secundum tempus suum et non
permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui conver-
titur ad inimicitiam. Et est amicus qui odium et rixam
et convicia denudabit. Est autem amicus socius mense
et non permanet in die necessitatis. Amicus autem si permanserit
fixus, erit tibi quasi coequalis et in domesticis tuis
fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra te et a facie
tua absconderit se unanimem habebit amiciciam bonam.
Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende. A-
micus fidelis protectio fortis. Qui autem illum inv-
invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio
et non est digna ponderatio auri et argenti contra
bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum
vite et immortalitatis, et qui metuunt deum inveni-
ent illum. Qui timet dominum eque habebit ami-
ciciam bonam, quoniam secundum illum erit amicus illius

amicus

Fili a iuventute tua excipe doctrinam et usque ad canos
invenies sapientiam. Quasi is qui arat et seminat acce-
de ad illam et sustine bonos fructus illius. In opere enim
illius exiguum laborabis et cito edes de generationibus ipsius.
Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus et non
permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio
erit in illis et non demorabuntur proicere illam. Sapientia
enim doctrine secundum nomen eius est et non multis est mani-
festa. Quibus autem agnita est permanet usque ad conspe-
ctum dei. Audi fili et accipe consilium intellectus et ne ab-
icias consilium meum. Inice pedem tuum in compedes illius
et in torques eius collum tuum. Subice humerum tu-
um et porta illam et ne acidieris vinculis eius. In om-
ni animo tuo accede ad illam et in omni virtute tua
serva vias eius. Investiga illam et manifestabitur tibi
et continens factus ne derelinquas eam. In novissimis
enim invenies requiem in ea et convertetur tibi in oble-
ctationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionem forti-
dinis et bases virtutis et torques illius stola glorie. De-
cor enim vite est in illa et vincula illius alligatura sa-
lutaris. Stolam glorie indues eam et coronam
gratulationis superpones tibi. Fili si attenderis mihi
disces eam et si accommodaveris animum tuum sapiens e-
ris. Et si inclinaveris aurem tuam excipies doctrinam
et si dilexeris audire sapiens eris. In multitudine pres-
biterorum prudentium sta et sapientie illorum ex corde
coniungere ut omnem narrationem dei possis audire et pro-
verbia laudis non effugient te. Et si videris sensatum e-
vigila ad illum et gradus hostiorum illius exterat pes
tuus. Cogitatum habe in preceptis dei et in mandatis
illius maxime assiduus esto et ipse dabit tibi cor et
concupiscentia sapientie dabitur tibi.

c. vii.

Noli facere mala et non te apprehendent. Discede ab iniquo
et deficient mala abs te. Non semines mala in
sulcis iniustitie et non metes ea in septuplum. Noli que-
rere ab homine ducatum neque a rege kathedram ho-
noris. Non te iustifices ante dominum quoniam agnitor cor-

dns ipse / Et penes regem noli velle videri sapiens No-
li querere fieri iudex: nisi valeas virtute irrumpere ini-
quitates: ne forte extimescas faciem potentis: et ponas
scandalum in agilitate tua Non pecces in multitudine
civitatis nec te immittas in populum Neque alliges dupli-
cia peccata: nec enim in uno eris immunis Noli esse pusil-
lanimis in anima tua Exorare et facere elemosinam non
despicias / ne dicas in multitudine munerum meorum
respiciet deus: et offerente me deo altissimo: suscipiet mu-
nera mea Non irrideas hominem in amaritudine
anime sue / Est enim qui humiliat et qui exaltat circum-
spector deus Noli arare mendacium adversus fratrem tu-
um / neque in amicum similiter facias Noli velle mentiri
omne mendacium: assiduitas enim illius non est bona
Noli verbosus esse in multitudine presbiterorum / et ne
iteres verbum in tua oratione Non oderis laboriosa opera
et rusticationem ab altissimo creatam Non te repu-
tes in multitudine indisciplinatorum Memento ire
quoniam non tardabit Humilia valde spiritum tuum / quoniam
vindicta carnis impii ignis et vermis Noli pre-
varicari in amicum pecuniam differentem / neque fratrem
tuum carissimum auro spreveris Noli discedere a muli-
ere sensata et bona: quam sortitus es in timore
domini Gratia enim verecundie illius super aurum Ne
ledas servum operantem in veritate: neque mercenarium
dantem animam suam Servus sensatus sit tibi di-
lectus quasi anima tua Non defraudes illum libertate
neque inopem derelinquas illum Pecora tibi sunt atten-
de illis: et si sunt utilia perseverent apud te Filii tibi
sunt erudi illos: et curva illos a pueritia illorum Fi-
lie tibi sunt serva corpus illarum: et non ostendas faciem
tuam hylarem ad illas Trade filiam et grande
opus feceris: et homini sensato da illam Mulier si
est tibi secundum animam tuam: non proicias illam
et odibili non credas te in toto corde Honora pa-
trem tuum / et gemitus matris tue ne obliviscaris

Et memento quoniam nisi per illos non fuisses et retribue il
lis quomodo et illi tibi In tota anima tua time deum
et sacerdotes illius sanctifica In omni virtute tua dilige e
um qui te fecit et ministros eius non derelinquas hono
ra deum ex tota anima tua et honorifica sacerdotes et
propugnato cum brachiis Da illi partem sicut man
datum est tibi primitiarum et purgationis et de neglige
tia tua purga te cum paucis datum brachiorum tuorum et sa
crificium sanctificationis offeres domino inicia sanctorum et pau
pi porrige manum tuam ut perficiatur propitiatio et bene
dictio tua Gratia datur in conspectu omnis viventis et
mortuo non prohibeas gratiam Non desis plorantibus in
consolatione et cum lugentibus ambula Non te pi
geat visitare infirmum ex his enim in dilectione firma
beris In omnibus operibus tuis memorare novissima
tua et in eternum non peccabis
C.viii Non litiges cum homine potente ne forte incidas
in manus illius Non contendas cum viro lo
cuplete ne forte contra constituas litem tibi Mul
tos enim perdidit aurum et argentum et usque cor regum
extendit et convertit Non litiges cum homine lingua
to et non strues in ignem illius ligna Non commu
nices homini indocto ne male de progenie tua loqua
tur Ne despicias hominem avertentem se a peccato neque
impropes ei Memento quoniam omnes in correptione
sumus Ne spernas hominem in sua senectute etenim
ex nobis senescunt Noli de morte inimici tui gau
dere sciens quoniam omnes morimur et in gaudium no
lumus venire Ne despicias narrationem presbiterorum
sapientium et in proverbiis illorum conversare Ab
ipsis enim disces doctrinam intellectus et sapientiam et servi *fruere*
re magnatis sine querela Non te preteriat senioru
narratio etenim ipsi didicerunt a patribus suis quoniam
ab ipsis disces intellectum et in tempore necessitatis dabis
responsum Non incendas carbones peccatorum arguens
eos et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum
Ne contra faciem stes contumeliosi ne sedeat quasi in

insidiator erit tuo Noli fenerari homini fortiori te quod si fene
raveris tanquam perditum habe Non spondeas super virtute
tuam quod si spoponderis quasi restituens cogita Non
iudices contra iudicem quoniam secundum quod dignum est iudi
cat Cum audace ne eas in via ne forte gravet ma
la sua in te Ipse enim secundum voluntatem suam vadit
et simul cum stulticia sua peries Cum iracundo non facias
rixam et cum audace non eas in desertum quoniam quasi
nichil est ante eum sanguis et ubi non est adiutorium elidet
te Cum fatuis ne consilium habeas non enim poterunt
diligere nisi que eis placent Coram extraneo ne facias
consilium nescis enim quid pariet Non omni homini cor
tuum manifestes ne forte inferat tibi falsam gratiam
et convicietur tibi Non zeles uxorem sinus tui ne o
Non des mulieri potestatem // stendat super te maliciam doctrine
animę tuę ne ingrediatur in virtute tua Nequam
c. ix. et confundaris Non respicias mulierem multivo
lam ne forte incidas in laqueos illius Cum saltatrice
ne assiduus sis nec audias illam ne forte pereas in effi
cacia illius Virginem ne conspicias ne forte scandali
zeris in decore illius Non des fornicariis animam tuam
in ullo ne perdas te et hereditatem tuam Noli circum
spicere in vicis civitatis Nec oberraveris in plateis
illius Averte faciem tuam a muliere compta et non
circumspicias faciem [speciem] alienam propter speciem muli
eris multi perierunt et ex hoc concupiscentia quasi
ignis exardescit Omnis mulier que est fornicaria
quasi stercus in via conculcabitur Speciem mulieris
aliene multi admirati reprobi facti sunt Colloqui
um enim illius quasi ignis exardescit Cum muli
ere aliena ne sedeas omnino nec accubas cum
ea super cubitum et ne altercaris cum illa in vino ne
forte declinet cor tuum in illam et sanguine tuo laba
ris in perditionem Non derelinquas amicum anti
quum novus enim similis illi non erit Vinum novum
amicus novus veterascet et cum suavitate bibes illud
Non zeles gloriam et opes peccatoris non enim scis quid

futuram sit in ipsis perditio. Non placeat tibi iniuria iniu-
storum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius.
Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non
suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum, noli ali-
quid committere, ne forte auferat animam tuam. Communica-
tionem mortis scito, quoniam in medio laqueorum ingredieris,
et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam
cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus
tracta. Viri iusti sint tibi convive, et in timore Dei sit glo-
riatio tua, et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis nar-
ratio tua in preceptis Altissimi. In manu artificum opera lauda-
buntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu
vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo lin-
guosus, et temerarius in verbo suo odibilis erit.

c. x. Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensa-
ti stabilis erit. Secundum iudicem populi sic
et ministri eius, et qualis rector est civitatis, tales et in-
habitantes in ea. Rex insipiens perdet populum suum, et civita-
tes inhabitabuntur per sensum prudentium. In manu Dei po-
testas terre, et execrabilis omnis iniquitas gentium, et
utilem rectorem in tempus suscitabit super illam. In manu
Dei potestas hominis, et super faciem scribe imponet honorem
suum. Omnis iniurie proximi ne memineris, et nihil a-
gas in operibus iniurie. Odibilis coram Deo et hominibus est
superbia, et execrabilis omnis iniquitas gentium. Regnum
a gente in gentem transfertur propter iniustitias et iniurias et
contumelias et diversos dolos. Avaro autem nihil est scele-
stius. Quid superbit terra et cinis? Nihil est iniquius quam ama-
re pecuniam. Hic enim animam suam venalem habet, quoniam in
vita sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vi-
ta. Languor prolixior gravat medicum. Brevem langu-
orem precidit medicus. Sic et rex hodie est, et cras non
erit. Cum enim morietur homo, hereditabit ser-
pentes, bestias et vermes. Initium superbie hominis est aposta-
tare a Deo, quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius. Quo-
niam initium omnis peccati est superbia. Qui tenuerit illam
adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem.

exinaniuit / exhonorauit — Propterea exhonorauit inhonorauit deus conuentus malorum et destru
xit eos usque in finem Sedes ducum superborum destruxit
deus et sedere fecit mites pro eis Radices gentium su
perbarum arefecit deus et plantauit humiles ex ipsis
gentibus Terras gentium euertit dominus et perdidit eas
usque ad fundamentum Arefecit ex ipsis et disperdidit
illos et cessare fecit memoriam eorum a terra Perdidit
deus memoriam superborum et reliquit memoriam
humilium sensu Non est creata hominibus superbia neque
iracundia nationi mulierum Semen hominum hono
rabitur hoc quod timet deum Semen autem hoc exhono
rabitur hominum quod preterit mandata domini
In medio autem fratrum rector illorum in honore et
qui timent dominum erunt in oculis illius Gloria diui
tum honoratorum et pauperum timor domini est Noli de
spicere iustum hominem pauperem et noli magnificare
virum peccatorem diuitem Magnus est iudex et potens
in honore et non est maior illo qui ~~timore~~ timet deum
Seruo sensato liberi seruient et vir prudens et disci
plinatus non murmurabit correptus Et inscius non
honorabitur Noli te extollere in faciendo opere tuo et
noli cunctari in tempore angustie Melior est qui opera
tur et habundat in omnibus et quam qui gloriatur et eget pa
ne Fili in mansuetudine serua animam tuam et
da illi honorem secundum meritum suum Peccantem
in animam suam quis iustificabit et quis hono
rificabit exhonorantem animam suam Pauper
gloriatur per disciplinam et honorem ac timorem suum
Et est homo qui honorificatur propter substantiam suam
Qui autem gloriatur in paupertate quanto magis in
substantia Et qui gloriatur in substantia sua paupertatem vereatur

·c·xi· Sapientia humiliati exaltabit caput eius et in
medio magnatorum consedere illum faciet Non
laudes virum in specie sua neque spernas hominem
in visu suo Breuis est in volatilibus apis et initium dul
coris habet fructus illius In vestitu ne glorieris unquam
nec in die honoris tui extollaris quoniam mirabi
lia

opera altissimi solius et gloriosa et absconsa et invisa opera
illius Multi tyranni sederunt in throno et insuspicabilis
portavit diadema Multi potentes oppressi sunt valide et
gloriosi traditi sunt in manus alteriorum Priusquam interro
ges ne vituperes quemquam et cum interrogaveris corripe iuste
Priusquam audias ne respondeas verbum et in medio seni
orum ne adiicias loqui De ea re que te non molestat
non certeris et in iudicio peccantium non consistas Fili
mi ne in multis sint actus tui et si dives fueris non eris
immunis a delicto Si enim secutus fueris non apprehendes
et non effugies si precurreris Est homo festinans et labo
rans et dolens impius et tanto magis non habundat Est
homo marcidus egens recuperatione plus deficiens vir
tute et habundans paupertate et oculus dei respexit illum
in bono et erexit illum de humilitate ipsius et exal
tavit caput ipsius et mirati sunt in illo multi et hono
raverunt deum Bona et mala vita et mors et paupertas
et honestas a deo sunt Sapientia et disciplina et scien
tia legis apud dominum et dilectio et vie bonorum a
pud ipsum Error et tenebre peccatoribus concreata sunt
qui autem exultant in ~~bonis~~ malis consenescunt
in malo Datio dei permanet iustis et profectus eius
successus habebunt in eternum Est qui locupletatur parce
agendo et hec est pars mercedis illius in eo quod
dicit inveni requiem michi et nunc manducabo de
bonis meis solus et nescit quod tempus preteriat et
mors appropinquet et relinquat omnia aliis et
morietur Sta in testamento tuo et in illo colloquere
et in opere mandatorum dei veterasce Ne manseris
in operibus peccatorum Confide autem in deo et ma
ne in loco tuo Facile est enim in oculis dei subito
honestare pauperem Benedictio dei in mercedem iusti
festinat et in honore veloci processus illius fructi
ficat Ne dicas quid est michi opus et que erunt
ex hoc bona Ne dicas sufficiens sum et quid ex
hoc pessimabor In die bonorum ne immemor sis ma

lorum/ et in die malorum/ ne inmemor sis bonorum/ quoniam
facile est coram deo in die obitus retribuere uni-
cuique secundum vias suas/ Malicia unius hore oblivio-
nem facit luxurie magne et in fine hominis denudacio
operum illius Ante mortem ne laudes hominem quemquam
quoniam in filiis suis agnoscitur vir Non omnem hominem in-
ducas in domum tuam multe enim sunt insidie dolosi/ Sicut
enim eructuant precordia fetentium/ et sicut perdix indu-
citur in caveam/ et ut caprea in laqueum sic et cor su-
perborum et sicut prospector videns casum proximi
sui Bona enim in mala convertens insidiatur et in ele-
ctis ponit maculam A scintilla una augetur ignis
et ab uno doloso augetur sanguis Homo vero peccator
sanguini insidiatur Attende ergo tibi a pestifero/ fabri-
cat enim mala/ ne forte inducat super te subsannacionem
in perpetuum Admitte ad te alienigenam et subvertet
te in turbine et abalienabit te a viis propriis. bonis

c. xii.

Si benefeceris scito cui feceris/ et erit gratia in bonis
tuis multa Benefac iusto et invenies retribucionem
magnam et si non ab ipso certe a domino Non enim
est ei bene qui assiduus est in malis/ et elemosinam
non danti quoniam et altissimus odio habet peccatores et
misertus est penitentibus Da misericordi et ne suscipi-
pias peccatorem et impiis et peccatoribus reddet vindi-
ctam/ custodiens eos in die vindicte Da bono et non
receperis peccatorem Benefac humili/ et non dederis impio
prohibe panes illi dare ne in ipsis potentior te sit Nam
duplicia mala invenies in omnibus bonis quecumque
feceris illis quoniam et altissimus odio habet pecca-
tores/ et impiis reddet vindictam Non agnoscetur
in bonis amicus/ et non abscondetur in malis inimicus
In bonis viri inimici illius in tristicia et in malicia
illius amicus agnitus est Non credas inimico
tuo in eternum Sicut enim eramentum eruginat nequi-
cia illius et si humiliatus vadat curvus abice animum
tuum et custodi te ab illo Non statuas illum penes

te nec sedeat ad dexteram tuam, ne conversus stet in
loco tuo ne forte conversus in locum tuum inquirat kathe
dram tuam, et in novissimo cognoscas verba mea et
in sermonibus meis stimuleris. Quis miserebitur (medico) in
cantatori a serpente percusso et omnibus qui appropiant
bestiis et qui comitatur cum viro iniquo, et obvolutus est
in peccatis eius. Una hora tecum permanebit. Si au
tem declinaveris non supportabit. In labiis suis insul
tat (al. indulcat) inimicus et in corde suo insidiatur ut
subvertat te in foveam. In oculis suis lacrimatur inimicus
et si invenerit tempus non satiabitur sanguine. Si incurre
rint tibi mala invenies eum illic priorem. In oculis
suis lacrimatur inimicus, et quasi adiuvans (al. ad
iuvans) suffotabit (al. suffodiet) plantas tuas. Caput
suum movebit et plaudet manu, et multa susurrans
commutabit vultum suum. Qui tetigit picem coinqui
nabitur ab ea, et qui communicavit superbo induet su
xiii Pondus super se tollit qui honestiori (superbiam)
se communicat et ditiori te ne socius fu
eris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando
enim collisi fuerint se confringent. Dives iniuste egit et
fremebit, pauper autem lesus tacebit. Si largitus
fueris assumet te, et si non habueris derelinquet te. Si ha
bes convivet tecum, et evacuabit te, et ipse non dolebit
super te. Si necessarius illi fueris supplantabit te, et subri
dens spem dabit narrans tibi bona, et dicit quid
opus est tibi, et confundet te in cibis suis, donec te
exinaniat bis et ter, et in novissimo deridet te,
postea videns derelinquet te, et caput suum movebit
ad te. Humiliare deo et expecta manum eius. Atten
de ne seductus in stultitiam humilieris. Noli esse
humilis in sapiencia tua, ne humiliatus in stulti
ciam seducaris. Advocatus a potentiore discede, ex
hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis

ne impingaris et ne longe sis ab eo ut eas in obliuio
nem. Ne retineas ex equo loqui cum illo. Ne credas mul
tis verbis illius. Ex multa enim loquela temptabit te et
subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis
animo illius et conseruabit verba tua et non parcet de
malicia et de vinculis. Caue tibi et attende diligenter
auditui tuo quoniam cum subuersione tua ambulas. Audiens
verba illa quasi in sompnis vide et vigilabis. Omni vita
tua dilige deum et inuoca eum in salute tua. Omne
animal diligit simile sibi sic et omnis homo proximum
sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur et omnis homo
simili sibi sociatur. Si communicabit lupus agno aliqu
sic peccator iusto. Que communicatio sancto homini ad canem
aut que pars bona diuiti ad pauperem. Venatio leonis
onager in heremo sic pascua diuitum sunt pauperes. Et
sicut abhominatio est superbo humilitas sic execratio
est diuiti pauper. Diues commotus confirmatur ab amicis
humilis autem cum ceciderit expelletur et a notis. Diui
ti decepto multi recuperatores locutus est superba et iu
stificauerunt illum. Humilis deceptus est insuper et argui
locutus est sensate et non est datus ei locus. Diues
locutus est et omnes tacuerunt et verbum illius usque ad
nubes perducent. Pauper locutus est et dicunt quis
est hic et si offenderit subuertent illum. Bona est substancia cui
non est peccatum in consciencia et nequissima pau
pertas in ore impii. Cor hominis immutat faciem ius
siue in bono siue in malo. Vestigium cordis boni et fa
ciem bonam difficile inuenies et cum labore.

c. xiiii

Beatus homo qui non est lapsus in verbo ex ore suo
et non est stimulatus in tristicia delicti. Felix qui
habuit animi sui tristiciam et non excidit a spe
sua. Viro cupido et tenaci sine racione est substancia
et homini liuido ad quid aurum. Qui coaceruat ex
animo suo iniuste aliis congregat et in bonis illius
alius luxuriabitur. Qui sibi nequam cui alii bonus erit

et non iocundabitur in bonis suis qui sibi invidet nihil
est illo nequius et hec redditio est malitie illius et si benefe
cerit ignoranter et non volens facit et in novissimo ma
nifestat malitiam suam Nequam est oculus lividi et aver
tens faciem et despiciens animam suam Oculus insaci
abilis cupidi in partem iniquitatis non saciabitur donec
consumet iniustitiam arefaciens animam suam Oculus
malus ad mala nequam et invidus et non saciabitur pane
et in tristicia erit et indigens super mensam suam Fili si
habes benefac tecum et deo dignas oblationes offer Memor
esto quoniam mors non tardat et testamentum inferorum quod
demonstratum est tibi Testamentum enim huius mundi morte mo
rietur Ante mortem benefac amico tuo et secundum
vires tuas exporrigens da pauperi Non defrauderis
a die bono et particula boni doni operis non te pretereat Non
ne aliis relinques dolores et labores tuos in divi
sione sortis Da et accipe et iustifica animam
tuam Ante obitum tuum operare iustitiam quoniam non est apud
inferos invenire cibum Omnis caro sicut fenum vetera
scet et sicut folium fructificans in arbore viridi Alia
generantur et alia deiciuntur sic generatio carnis et san
guinis alia finitur et alia nascitur Et omne opus cor
ruptibile in finem deficiet et qui illud operatur ibit cum
ipso Et omne opus electum iustificabitur et qui operatur
illud honorabitur in illo Beatus vir qui in sapientia sua
morabitur et qui in iustitia sua meditabitur et in sensu
cogitabit circumspectionem dei Qui excogitat vias illius
in suo corde et in absconsis illius intelliges vadens
post illam quasi investigator et in viis illius consi
stens Qui respicit per fenestras illius et in ianuas
illius audiens Qui requiescit iuxta domum illius et
in parietibus illius figens palum Statuet casulam
suam ad manus illius et requiescet in casula eius
bona per evum Statuet filios suos sub tegmine illius
et sub ramis illius morabitur et protegetur sub tegmine
illius a fervore Et in gloria eius requiescet

c. xv.

Qui timet deum faciet bona et qui continens est
iustitie apprehendet illam, et obviabit illi quasi
mater honorificata, et quasi mulier a vir-
ginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vite
et intellectus, et aqua sapientie salutaris potabit illum
et firmabitur in illo, et non flectetur, et continebit
illum, et non confundetur, et exaltabit illum apud
proximos suos. Et in medio ecclesie aperiet os eius
et implebit illum spiritu sapientie et intellectus, et sto-
la glorie vestiet illum. Iocunditatem et exultationem
x thesaurizabit x thesaurizabit super illum, et nomine eterno hereditabit
illum. Homines stulti non apprehendent illam, et ho-
mines sensati obviabunt illi. Homines stulti non vide-
bunt illam. Longe enim abest a superbia et dolo. Viri men-
daces non erunt illius memores, et viri veraces inve-
nientur in ea, et successum habebunt usque ad inspecti-
onem dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris, quoniam
x quia non est a deo missus
a deo perfecta est sapientia. Sapientie enim dei asta-
bit laus, et in ore fideli habundabit, et dominator
dabit eam illi. Ne dixeris per deum abest; que enim odit
ne feceris. Ne dicas: ille me implanavit. Non enim
necessarii sunt illi homines impii. Omne execramentum erro-
ris odit dominus, et non erit amabile timentibus
illum. Deus ab initio constituit hominem et reliquit
eum in manu consilii sui, et adiecit mandata et precep-
ta sua. Si volueris mandata conservare, conservabunt te
et in perpetuum fidem placitam facere (servare). Apposuit tibi aquam
et ignem; et ad quod volueris porrige manum tuam.
no p' tu
Ante hominem vita et mors, bonum et malum; quod
placuerit ei dabitur illi. Quoniam multa sapientia dei, et fortis
in potentia, et videns omnia sine intermissione. O-
culi domini ad timentes eum, et ipse agnoscit omnem
operam (cogitationem) hominis. Nemini mandavit impie agere, et nemini
dedit spatium peccandi. Non enim concupiscit multitudinem
Ne iocunderis in filiis im- / filiorum infidelium et inutilium

c. xvi.

piis si multiplicentur, et non oblecteris super illos si
non est timor dei cum illis. Non credas vite illorum
et ne respexeris in labores illorum. Melior est enim unus

q timeat dominum deum quam mille filii homini. Et utile est mori
sine filiis quam relinquere filios impios. A viro sensato inhabita
bitur patria et a tribus impiis deseretur. Multa alia vidit
oculus meus et fortiora illorum audivit auris mea.
xvi In synagoga peccantium exardebit ignis et in gente in
credibili exardescet ira. Non exoraverunt pro peccatis suis
antiqui gygantes qui destructi sunt confidentes sue virtuti
et non pepercit peregrinationi illorum sed percussit eos et exe
cratus est eos pre superbia illorum. Non misertus est illis totam
gentem perdens et extollentem se in suis peccatis. Et sicut
sexcenta de milia peditum qui congregati sunt in dulcia (duricia) cordis
sui. et si unus fuisset cervicatus mirum si fuisset im
munis. Misericordia enim et ira est cum illo. potens est
exoratio, et effundens iram secundum misericordiam suam. Si
correctio illius secundum hominem opera sua iudicat alias et
est correptio illius hominem secundum opera sua iudicat.
Non effugiet in rapinam peccator, et non tardabit suf
ferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum
unicuique secundum meritum operum suorum et secundum intellectum
peregrinationis illius. Non dicas a deo abscondar et
ex summo quis mei memorabitur. In populo magno
non agnoscar. Que est enim anima mea in tam im
mensa creatura. Ecce celum et celi celorum abyssus
et universa terra, et que in eis sunt in conspectu illius
commovebuntur, montes simul et colles et fundamenta
terre. et cum conspexerit illa deus, tremore concutientur
et in omnibus hiis insensatum est cor, et omne cor in
telligitur ab illo. Et vias illius quis intelligit. Et pro
cellam quam nec oculus hominis videbit. Nam plu
ria opera eius sunt in absconsis. Sed et opera iusticie
eius quis enunciabit alias enunciabit, aut quis su
stinebit. Longe enim est testamentum a quibusdam
et interrogatio hominum in consummatione est alias in consumma
tione est. Qui minoratur corde cogitat inania, et vir im
prudens et errans cogitat stulticia. Audi me fili
et disce disciplinam sensus, et in verbis meis attende
in corde tuo, et dicam in equitate disciplinam, et

et scrutabor enarrare sapientiam et in verbis attende
in corde tuo et dico in equitate spiritus virtutes quas posuit
deus in opera sua ab initio, et in veritate enuntio scientiam
eius. In iudicio dei opera ipsius ab initio et ab institutione
ipsorum distinxit partes illorum, et initia illorum
in gentibus suis. Ornavit in eternum opera illorum nec e-
surierunt nec laboraverunt, et non destiterunt ab ope-
ribus suis. Unusquisque proximum suum non angustiabit
usque in eternum. Non sis incredibilis verbo illius. Post hec
deus in terram respexit, et implevit illam bonis suis.
Anima autem omnis vitalis denuntiavit ante faciem
illius, et in ipsam iterum reversio illorum. alias reversio illorum

.c xvii. Deus creavit de terra hominem, et secundum imaginem
suam fecit illum, et iterum convertit illud
in ipsam. et secundum se vestivit illum virtute. Numerum
dierum et tempus dedit illi, et dedit illi potestatem eorum
que sunt super terram. posuit timorem illius su-
per omnem carnem, et dominatus est bestiarum et vola-
tilium. Creavit ex ipso adiutorium simile sibi. Con-
silium et linguam et oculos et aures, et cor dedit
illis excogitandi, et disciplina intellectus replevit
illos. Creavit illis scientiam spiritus, sensu
implevit corda illorum, et mala et bona ostendit
illis. posuit oculum suum super corda ipsorum, ostendere
illis magnalia operum suorum, et nomen sanctificationis
collaudare, et gloriari in mirabilibus illius, ut
magnalia enarrarent operum eius. Addidit illis disci-
plinam, et legem vite hereditavit illos. Testamen-
tum eternum constituit cum illis, et iustitiam et iudi-
cia sua ostendit illis. Et magnalia honoris eius
vidit oculus illorum, et honorem vocis audivit
aures illorum. Et dixit eis, attendite ab omni
iniquo. Et mandavit illis, unicuique de proximo
suo. Vie illorum coram ipso sunt semper, non sunt
absconse ab oculis illius. In unamquamque gentem
preposuit rectorem, et pars dei Israel facta est manifesta

Et omnia opera illorum velut sol in conspectu dei, et o
culi eius sine intermissione inspicientes in vijs eorum
Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem eorum
et omnes iniquitates eorum in conspectu dei. Elemo-
sina viri quasi signaculum cum ipso, et gratiam hominis quasi
pupillam conservabit, et postea resurget, et retribuet
illis retributionem, unicuique in caput ipsorum. Et convertet in
feriores partes terre. Penitentibus autem dedit viam
iusticie, et confirmavit deficientes sustinere, et destinavit
illis sortem veritatis. Convertere ad dominum et relinque peccata tua
precare ante faciem dei et minue offendiculum dei. Revertere
ad dominum et avertere ab iniusticia tua, et nimis odito ex
ecrationem, et cognosce iusticiam et iudicia dei, et sta in sorte
propiciationis et orationis altissimi dei. In partes enim va
de seculi sancti cum vivis, et dantibus confessionem deo.
Non demoreris in errore impiorum. Ante mortem confi
tere. A mortuo quasi nichil perit confessio. Confitebe
ris vivens, vivus et sanus confiteberis, et laudabis
deum et gloriaberis in miserationibus illius. Quam ma
gna miseratio dei et propiciatio illius convertentibus ad
se. Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est
immortalis filius hominis, et in vanitate malicie
placuerunt. Quid lucidius sole, et hic deficiet. Aut
quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis
et hoc arguetur. Virtutem altitudinis celi ipse con
spicit, et omnes homines terra et sanguis c. xviii.
Qui vivit in eternum creavit omnia simul. Deus so
lus iustificabitur, et manet invictus rex in eternum
Quis sufficiet enarrare opera eius. Quis enim
investigabit magnalia illius. Virtutem autem
magnitudinis eius quis enunciabit. Et quis ad
iciet enarrare misericordiam eius. Non est minuere
neque adicere, nec est invenire magnalia dei. Cum
consumaverit homo, tunc incipiet, et cum quie
verit tunc operabitur. Quid est homo, aut que

gloriam illius. et quid est bonum aut quid nequam illius.
Numerus dierum hominum ut multum centum anni. quasi
gutte aque maris deputati sunt et sicut calculus a-
rene sic exigui anni in diem evi. propter hoc patiens
est deus in illis, et effundit super eos misericordiam suam. Vi-
dit presumptionem cordis illorum quoniam mala est et cogno-
vit subversionem illorum quoniam nequam est. Ideo adimplevit
propitiationem suam in illis et ostendit illis viam equi-
tatis. Miseratio hominis circa proximum suum misericordia autem dei
super omnem carnem. Qui misericordiam habet docet et erudit quasi
pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctrinam misera-
tionis et qui festinat in iudiciis eius. Fili in bonis
ne des querelam et in omni dato non des tristitiam verbi
mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? sic et verbum me-
lius quam datum. Nonne ecce verbum super datum bonum? sed utra-
que cum homine iustificato. Stultus acriter improperabit et
datus indisciplinati tabescere facit oculos. Ante iudi-
qm cium para tibi iustitiam, et antequam loquaris disce. Ante
languorem adhibe medicinam, et ante iudicium interro-
ga teipsum, et in conspectu dei invenies propitiationem. Ante
languorem humilia te et in tempore infirmitatis ostende
conversationem tuam. Non impediaris orare semper et ne ve-
rearis usque ad mortem iustificari quoniam merces dei ma-
net in eternum. Ante orationem prepara animam tuam et noli esse
quasi homo qui temptat deum. Memento ire in
die consummationis et tempus retributionis in conver-
satione faciei. Memento paupertatis in tempore habundantie
et necessitatum paupertatis in die divitiarum. A mane usque ad
vesperam immutabitur tempus et hec omnia citata in
oculis domini. Homo sapiens in omnibus metuit et
in diebus delictorum attendet ab inertia. Omnis astu-
tus agnoscit sapientiam, et invenienti eam dabit confessio-
nem. Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt et intellexerunt
veritatem et iustitiam, et impleverunt proverbia et
iudicia. Post concupiscentias tuas non eas et a
voluptate tua avertere. Si prestes anime tue concu-

p̄sentiam eius faciet te in gaudiū inimicis tuis. No
li oblectari in multis epulacione nec assideas ex mutu
o. Non oblectens in turbis nec in medias assidua ē
eīn commixtio illorū. Ne fias mediocris in contentiōe
ex fenore et nō est tibi quicquam in sacculo. eris enim
operarius ebriosus nō locupletabitur et qui contemp cxix
pletabitur et qui spernit modica paulatim decidet
vinū et mulieres apostatare faciunt etiam sapi
entes et arguunt sensatos et qui se iungit fornicariis
erit nequam. putredo et vermis hereditabunt illum et ex
tollentur in exemplum maius et tolletur de numero aīa
eius. Qui credit cito levis est corde et minorabitur et q̄
delinquit in animam suam insulsus insup̄ et habitur.
Qui iocundatur alias cicatrabitur. Qui gaudet ī iniquitatem denotabitur
et qui odit correptionē minuetur vita. et qui odit loqua
citatem extinguit maliciam. Qui peccat in animā suā
penitebit. et qui iocundatur malicia denotabitur. Ne i
teres verbum nequam et durū. et nō minorabens. Amico
et inimico noli enarrare sensū tuū. et si est tibi deli
ctū noli denudare. Audiet enim te et custodiet te et
quasi defendes peccatum odiet te et sic adherebit tibi
semp̄. Audisti verbū adūsus proximū tuū commo
riatur in te confidens quoniam non te dirumpet. A facie v
bi parturit fatuus tamquam gemitus partus infantis.
Sagitta infixa femori carnis sic verbū in corde stul
ti. Corripe amicū ne forte cū fecerit nō intelle
xerit et dicat nō feci aut si fecerit ne iterum addat fa
cere. Corripe proximū ne forte nō dixerit et si dixerit
ne forte iteret. Corripe amicū sepe enim fit commissio
et nō omni verbo credas. Est qui labitur in lingua sua
sed nō ex animo. Quis est enim qui nō deliquit in lin
gua sua. Corripe proximum antequam comminens et
da locū timori altissimi. Quia omnis sapientia timor

dei et in illa timere deum et in omni sapientia dispositio
legis et non est sapientia nequitie disciplina et non
est bonum cogitatus peccatorum prudentia. Est prudentie
nequitia et in ipsa execratio et est insipiens qui mi
nuitur sapientia. Melior est homo qui minuitur
sapientia et deficiens sensu in timore dei quam qui habun
dat sensu et transgreditur legem altissimi. Est solercia certa
et ipsa iniqua et est qui emittit verbum certum enarrans
veritatem. Est qui nequiter humiliat se et interiora eius
plena sunt dolo. Est iustus qui se nimium submittit in mul
ta humilitate et est iustus qui inclinat faciem suam
et fingit se non videre quod ignoratum est et si non esset vi
gor qui anticipavit te et si ab imbecillitate virium vete
tur peccare si invenerit tempus malefaciendi malefaciet. Ex
visu agnoscitur vir et ab occursu faciei cognoscitur sensa
tus. Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis
enunciant de illo. Est correptio mendax in ore contume
liosi et est iudicium quod non probatur esse bonum et est tacens
et ipse prudens.

Sem[illegible] [illegible] ad [illegible] hominis ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] caput [illegible] et [illegible] [illegible]
C. XX

Quam bonum est arguere quam irasci et confitentem in oratione non prohibere. Con
cupiscentia spadonis devirginabit iuvenculam sic
qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est correptum
manifestare penitentiam sic enim effugies voluntarium peccatum.
Est tacens qui invenitur sapiens et est odibilis qui pro
cax est ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum
loquele et est tacens sciens tempus apti temporis. Homo
sapiens tacebit usque ad tempus, lascivus autem et im
prudens non servabunt tempus. Qui multis utitur verbis
ledit animam suam et qui potestatem sibi assumit iniuste
odietur. Est processio in malis viro indisciplinato et
est inventio in detrimentum. Est datum quod non est utile
et est datum cuius retributio duplex. Est propter gloriam mi
noratio et est qui ab humilitate levabit caput. Est qui
multa redimat modico precio et restituens ea in septu
plum. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit,
gratie autem fatuorum effundentur. Datum insipientis non

erit utile tibi oculi enim illius septemplices sunt Exigua
dabit et multa improperabit et apertio oris illius inflammatio
est. Hodie fenerabit quis et cras expetit et odibilis est
homo huiusmodi. Fatuo non erit amicus et non erit gratia
in bonis illius qui enim edunt panem illius false lingue
sunt quotiens et quanti irridebunt eum Neque enim quod habendum
erat directo sensu distribuit similiter et quod non erat habendum.
Lapsus false lingue sicut qui in pavimento cadens Nam sic casus
malorum festinanter veniet. homo acharis quasi fabula
vana in ore indisciplinatorum assidua erit Ex ore
fatui reprobabitur parabola non enim dicit illam in tempore
suo Est qui vetatur peccare ab inopia et in requie sua
stimulabitur Est qui perdit animam suam pre confusione
et ab imprudentia persone perdet eam persone autem
acceptione perdet se Est qui pre confusione promittit
amico et lucratus est eum inimicum gratis Opprobrium enim
nequam in homine mendacium et in ore indisciplinatorum as-
sidue erit. Potior est fur quam assiduitas viri mendacis. perdi-
tionem autem ambo hereditabunt Mores hominum mendacium sine
honore et confusio illorum cum ipsis sine intermissione
Sapiens in verbis producit seipsum et homo prudens
placebit magnatis Qui operatur terram suam inaltabit a-
cervum frugum et qui operatur iustitiam ipse exaltabitur Qui vero
placet magnatis effugiet iniquitatem. Xenia et dona
excecant oculos iudicum et quasi mutus in ore avertit cor-
reptionem eorum Sapientia absconsa et thesaurus invi-
sus que utilitas in utrisque Melior est qui celat insipi-
entiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam

XXI Fili peccasti non adiicias iterum sed de pristinis deprecare CXXI
ut tibi dimittantur Quasi a facie colubri fuge pec-
cata et si accesseris ad illa suscipient te Dentes le-
onis dentes eius interficientes animas hominum Quasi
rumphea bis acuta omnis iniquitas plage illius non
est sanitas Obiurgatio et iniurie annullabunt sub-
stantiam et domus que nimis locuples est annulla-
bitur superbia sic substantia superbi eradicabitur De-

precatio pauperis ex ore usque ad aures veniet, et iudi-
cium festinato adveniet illi. Qui odit correptionem vesti-
gium est peccatoris, et qui timet deum convertetur ad cor
suum. Notus a longe potens lingua audaci, et sensatus
scit se labi ab ipso. Qui aedificat domum suam
impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos
in hyeme. Stuppa collecta synagoga peccantium, et con-
summatio illorum flamma ignis. Via peccantium com-
planata lapidibus, et in fine illorum inferi et tenebrae
et poenae. Qui custodit iusticiam continebit sensum eius.
Consummatio timoris dei sapientia et sensus. Non erudi-
etur qui non est sapiens in bono. Est autem insipientia
quae habundat in malo, et non est sensus ubi habundat amari-
tudo. Sapientis scientia tanquam inundatio habundabit,
et consilium illius sicut fons vitae permanet. Cor fatui quasi
vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit. Verbum
sapiens quodcumque audierit scius laudabit et adiciet
ad se. Audiet luxuriosus et displicebit illi, et proiciet
et illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarcina in
via. Nam in labiis sensati invenietur gratia. Os prudentis
quaeritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus su-
is. Tanquam domus exterminata sic fatuo sapientia, et sci-
entia insensati inenarrabilia verba. Compedes in pedi-
bus stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum
dexteram. Fatuus in risu exaltat vocem suam, vir
autem sapiens vix tacite ridebit. Ornamentum aureum
prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro.
Pes fatui facilis in domum proximi, et homo peritus
confundetur a persona potentis. Stultus a fenestra re-
spiciet in domum, vir autem eruditus foris stabit. Stulti-
tia hominis auscultare per ostium, et prudens gravabitur
contumelia. Labia imprudentium stulta narrabunt,
verba autem sapientium statera ponderabuntur. In ore
fatuorum cor illorum, et in corde sapientium os illorum.
Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam
suam. Susurro coinquinabit animam suam, et in omnibus

odietur et qui mansit odiosus erit / tacitus et spatius XXII
In lapide luteo lapidatus est piger et omnes / honorabit
loquentur super aspernatione illius. De stercore boum la
pidatus est piger et omnis qui tetigit eum excutiet
manus Confusio patris est de filio indisciplinato / filia autem
fatua in deminoratione fiet / filia prudens hereditas vi
ro suo Nam que confundit in contumelia fit genitoris
Patrem et virum confundit audax et ab impiis non in
honorabitur ab utrisque autem inhonorabitur Musica in luctu
luctu importuna narratio / flagella et doctrina in omni tempore
sapientia Qui docet fatuum quasi qui conglutinat te
stam Qui narrat verbum non audienti / quasi qui excitat
dormientem de gravi somno Cum dormiente loquitur
qui narrat stulto sapientiam / et in fine narrationis dicit
quis est hic Supra mortuum plora defecit enim lux eius
et super fatuum plora defecit enim sensus / Modicum plora super
mortuum quoniam quievit Nequissimi enim nequissima vi
ta super mortem fatui Luctus mortui septem dierum
Fatui autem et impii omnes dies vite illorum. Cum stul
to ne multa loquaris et cum insensato ne abieris Ser
va te ab illo ut non molestiam habeas / et non coinquina
beris in peccato illius / Deflecte ab illo et invenies requiem
et non acediaberis in stultitia illius Super plumbum
quid gravabitur / et quod illi aliud nomen quam fatuus
Arenam et salem et massam ferri facilius est ferre quam
hominem imprudentem et fatuum et impium Sicut loramentum
mentum ligneum colligatum fundamento edificii non
dissolvetur / sic et cor confirmatum in cogitatione con
silii Cogitatus sensati in omni tempore vel metu non depravabitur
udabitur Sicut pale in excelsis et cementa sine impensa
posita contra faciem venti non permanebunt / sic et cor
timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non
resistit Sicut ornatus arenosus in pariete limpido / sic et
cor trepidum in cogitatione fatui omni tempore non metuet
et / sic et qui in preceptis dei permanet semper Pungens
oculum deducet lacrimas / et qui pungit cor profert sensum.
Mittens lapidem in volatilia deiciet illa / sic qui convi
ciatur amico dissolvit amicitiam Ad amicum etsi

producens gladium non desperes; est enim regressus ad
amicum. Si aperueris os triste non timeas; est enim con-
cordatio excepto convicio et improperio et superbia et my-
sterii revelatione et plaga dolosa. In his omnibus ef-
fugiet te amicus. Fidem posside cum amico in paupta-
te illius ut et in bonis illius leteris. In tempore tribula-
tionis permane illi fidelis ut et in hereditate illius co-
heres sis. Ante ignem camini vapor et fumus ignis
inaltatur sic et ante sanguinem maledicta et contume-
lie et mine. Amicum salutare non confundar et a fa-
cie illius non me abscondam et si mihi mala evenerint per
illum sustinebo. Omnis qui audiet cavebit se ab eo. Quis
dabit ori meo custodiam et super labia mea signaculum
certum ut non cadam in ipsis et lingua mea perdat me.
c. xxiii. Domine pater et dominator vite mee ne derelinquas
me in cogitatu eorum et in consilio eorum ne sinas
me cadere in illam exprobrationem. Quis superponit in
cogitatu meo flagella et in corde meo doctrinam sapientie
ut ignorationibus eorum non parcant mihi et non
appareant delicta illorum ne adcrescant ignorantie
mee et multiplicentur delicta mea et peccata ma-
bundent et incidam in conspectu adversariorum meorum
et gaudeat inimicus meus. Domine pater et deus vite me-
e ne derelinquas me in cogitatu illorum. Extollentiam
oculorum meorum ne dederis mihi et omne desiderium
malignum averte a me. Aufer a me ventris concupiscentias et
concubitus concupiscentie ne apprehendant me et
animo irreverenti et infrunito ne tradas me. Do-
ctrinam oris audite filii et qui custodierit illam non
periet labiis suis nec scandalizabitur in operibus nequis-
simis. In vanitate sua apprehenditur peccator et super-
bus et maledicus scandalizabitur in illis. Iurationi non
assuescat os tuum. multus enim casus in illa. Nominatio
vero dei non sit assidua in ore tuo et in nominibus sancto-
rum non admiscearis quoniam non eris immunis ab eis.
Sicut enim servus interrogatus assidue a livore non
minuitur sic omnis iurans et nominans in toto a pec-

non purgabitur. Vir multum iurans implebitur in-
iquitate, et non discedet a domo eius plaga. Et si fru-
straverit fratrem, delictum illius super ipsum erit. Et si dissimula-
verit, delinquit dupliciter. Et si in vacuum iuraverit, non iusti-
ficabitur: replebitur enim retributione pessima domus
illius. Est et alia loquela contraria morti, non inveniatur
in hereditate Jacob. Etenim a misericordibus hec o-
mnia auferentur, et in delictis non volutabuntur. Indisci-
plinose loquele non assuescat os tuum: est enim in illa
verbum peccati. Memento patris et matris tue: in medio enim
magnatorum consistis: ne forte obliviscatur te deus in con-
spectu illorum, et assiduitate tua infatuatus improperium
patiaris, et malueris non nasci, et diem nativitatis
tue maledicas. Homo assuetus in verbis improperii in
omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera habundant
in peccatis, et tertium adducit iram et perditionem. Anima calida quasi
ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat.
Et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec incen-
dat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis, non
fatigabitur transgrediens usque ad finem. Omnis homo qui
transgreditur lectum suum contemnens in animam suam et
dicens: Quis me videt? tenebre circumdant me, et parie- fornicarius
tes cooperiunt me, et nemo circumspicit me: quem
vereor? delictorum meorum non memorabitur altissimus. Et
non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam ex-
pellit a se timorem dei huiusmodi hominis timor, et oculi
hominum timentes illum. Et non cognovit quoniam oculi
domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes
omnes vias hominum et profundum abyssi, et hominum
corda intuentes in absconditas partes. Domino
enim deo antequam crearentur omnia sunt agnita: sic
et post perfectum respicit omnia. Hic in plateis civi-
tatis vindicabitur, quasi pullus equinus fugabitur,
et ubi non speravit apprehendetur. Et erit dedecus omnibus
eo quod non intellexerit timorem domini. Sic et mulier omnis
relinquens virum suum peccabit, et statuens hereditatem

ex alieno matrimonio primo enim in lege altissimi in
credibilis fuit, et secundo virum suum dereliquit, tercio in
adulterio fornicata est et ex alio viro filios statuit sibi
Hec in ecclesiam adducetur et in filios eius respicietur. Non
tradent filii eius radices, et rami eius non dabunt fructum
Derelinquet in maledicto memoriam illius, et dedecus eius
non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt quoniam nichil
melius est quam timor dei, et nichil dulcius quam respi
cere in mandatis domini. Gloria magna est sequi dominum
longitudo enim dierum ab eo assumetur.

Sapientia laudabit animam suam, et in domino hono
c. xxiiii rabitur, et in medio populi sui gloriabitur, et in ecclesiis al
tissimi aperiet os suum, et in conspectu virtutis illius glo
riabitur. In medio populi exaltabitur, et in plenitudine sancta
glorificabitur alias admirabitur, et in multitudine electo
rum habebit laudem. Et inter benedictos benedicetur dicens
Ego sapientia ex ore altissimi prodivi primogenita
ante omnem creaturam. Ego feci in celis ut oriretur lumen
indeficiens, et sicut nebula texi omnem terram. Ego in al
tissimis habitavi, et thronus meus in columna nubis.
Girum celi circuivi sola, et in profundum abyssi penetra
vi. Et in fluctibus maris ambulavi. Et in omni terra
steti, et in omni populo et in omni gente primatum habui
et omnium humilium et excellentium corda virtute calcavi
Et in his omnibus requiem quesivi, et in hereditate domini
morabor. Tunc precepit et dixit michi creator omnium, et
qui creavit me requievit in tabernaculo meo. Et
dixit michi: In iacob inhabita, et in israel hereditare, et in
electis meis mitte radices. Ab inicio et ante secula
creata sum, et usque ad futurum seculum non desina
m. Et in habitatione sancta coram ipso ministravi
Et sic in syon firmata sum, et in civitate sanctificata
similiter requievi, et in ierusalem potestas mea. Et radica
vi in populo honorificato, et in partes dei mei here
ditas illius, et in plenitudine sanctorum detentio mea.
Quasi cedrus exaltata sum in libano, et quasi cy
pressus in monte syon. Quasi palma exaltata sum

in cades et quasi plantatio rose in iericho quasi oliva spe
ciosa in campis et quasi platanus exaltata sum iuxta aquas
in plateis. Sicut cynamomum et balsamum aromatizans
odorem dedi. quasi mirra electa dedi suavitatem odoris
et quasi storax et galbanus et ungula et gutta. et qua
si libanus non incisus vaporavi habitationem meam. et quasi
balsamum inmixtum odor meus. Ego quasi terebinthus ex
tendi ramos meos et rami mei honoris et gratie. Ego
quasi vitis fructificavi suavitatem odoris. et flores mei fru
ctus honoris et honestatis. Ego mater pulcre dilectionis et
timoris et agnitionis et sancte spei. In me omnis gratia
vie et veritatis. In me omnis spes vite et virtutis. Transite ad
me omnes qui concupiscitis me. et a generationibus meis
adimplemini. Spiritus enim meus super mel dulcis. et here
ditas mea super mel et favum. Memoria mea in generationes
seculorum. Qui edunt me adhuc esurient. et qui bibunt me
adhuc sitient. et qui audit me non confundetur. Et qui operan
tur in me non peccabunt. Et qui elucidant me vitam eternam
habebunt. Hec omnia liber vite et testamentum altissimi. et agni
tio veritatis. Legem mandavit moyses in preceptis iusticia
rum et hereditatem domui iacob et israel promissiones. Po
suit david puero suo excitare regem ex ipso fortissimum in
throno honoris sedentem in sempiternum. Qui implet quasi
phison sapientiam. et sicut tigris in diebus novorum. Qui
adimplet quasi eufrates sensum. qui multiplicat quasi iorda
nis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem
et assistens quasi gyon in diebus vindemie. Qui perficit primus
scire ~~eadem~~ ipsam. et infirmior non investigabit eam.
A mari enim habundabit cogitatio eius et consilium illius in
abysso magna. Ego sapientia effudi flumina. Ego quasi
trames aque in mense defluo. Ego quasi fluvius dorix
et sicut aqueductus exivi de paradiso. Dixi rigabo
meum ortum plantationum. et inebriabo partus mei fru
ctum. Et ecce factus est michi trames habundans et flu
vius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam
quasi antelucanum illumino omnibus. et enarrabo illam

usque in longinquum penetrabo omnes inferiores partes terre
et inspiciam omnes dormientes et illuminabo omnes
sperantes in domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effun-
dam et relinquam illam querentibus sapientiam et non de-
seram progenies illorum usque in evum sanctum. Videte
quoniam non solum mihi laboravi sed omnibus exquirentibus veritatem.

c. xxv In tribus placitum est spiritui meo que sunt probata
coram deo et hominibus concordia fratrum et amor
proximorum et vir et mulier bene sibi consentientes.
Tres species odivit anima mea et aggravor valde a-
nime illorum. Pauperem superbum divitem mendacem
et senem fatuum et insensatum. Que in iuventute tua
non congregasti quomodo invenies ea in senectute tua.
Quam speciosum canicie iudicium et presbiteris cognoscere
consilium. Quam speciosa veteranis sapientia et gloriosis
intellectus et consilium. Corona senum multa peritia et gloria
illorum timor dei. Novem insuspicabilia cordis ma-
gnificavi et decimum dicam hominibus in lingua. Homo
qui iocundatur in filiis vivens et videns subversionem
inimicorum suorum. Beatus qui habitat cum muliere sensa-
ta et qui lingua sua non est lapsus et qui non servivit in-
dignis se. Beatus qui invenit amicum verum et qui e-
narrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui
invenit sapientiam et scientiam, sed non est super timentem dominum.
Timor dei super omnia se superposuit. Beatus cui do-
natum est habere timorem dei. Qui tenet illum cui as-
similabitur. Timor dei initium dilectionis eius, fidei
autem initium agglutinandum est ei. Omnis plaga
tristitia cordis est, et omnis malitia nequitia mulie-
ris est. Et omnem plagam et non plagam videbit
cordis, et omnem nequitiam et non nequitiam
mulieris, et omnem obductum et non obductum odi-
entium, et omnem vindictam et non vindictam in-
imicorum. Non est caput nequius super caput colubri
et non est ira super iram mulieris. Commorari leoni

lingua

timor dei

ira mulieris

et draconi melius placebit quam habitare cum mulie-
re nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius
et obcecat vultum suum tamquam ursus et quasi saccum osten-
dit in medio proximorum eius. et audiens suspiravit (gemuit vir eius)
modicum. Brevis est omnis malicia super maliciam
mulieris. Sors peccatorum cadat super eam. Sicut
ascensus arenosus in pedibus veterani. sic mulier
linguata homini quieto. Ne respicias in mulieris speciem
et non concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira
et irreverentia est confusio magna. Mulier si primatum
tum habeat contraria est viro suo. Cor humile et facies
tristis et plaga mortis mulier nequam. Manus
debiles et genua dissoluta mulier que non beatificat
virum suum. A muliere initium factum est peccati et per
illam omnes morimur. Non des aque tue exitum
nec modicum. nec mulieri nequam veniam prodeun-
di. Si non ambulaverit ad manum tuam confundet
te in conspectu inimicorum tuorum. A carnibus tuis
abscide eam. ne semper te abutatur
XXVI Mulieris bone beatus vir. Numerus enim annorum
eius (illorum) duplex. Mulier fortis oblectat virum suum et
annos illius in pace implebit. Pars bona
mulier bona. In parte bona timentium deum dabitur
viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis
cor bonum. In omni tempore vultus illorum hylaris.
A tribus timuit cor meum et in quarto facies me-
a metuit. Delaturam civitatis et collectionem populi
et calumniam mendacem. Super mortem omnia gra-
via. dolor cordis et luctus. mulier zelotipa. In
muliere zelotipa flagellum lingue omnibus com-
municans. Sicut boum iugum quod movetur ita
et mulier nequam. qui tenet illam quasi qui apprehen-
dat scorpionem. Mulier ebriosa ira magna est et contu-
melia. et turpitudo illius non contegitur (tegetur). For-

[for]nicatio mulieris in extollentia oculorum, et in pal-
pebris illius agnoscetur. In filia non avertente se a di-
sciplina firma custodiam, ne inventa occasione abu-
tatur se. Ab omni irreverentia oculorum eius cave, et ne mi-
reris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem
os aperiet et ab omni aqua proxima bibet.
et contra omnem palum sedebit, et contra omnem sagittam
aperiet pharetram donec deficiat. Gratia mulieris se-
dule delectabit virum suum, et ossa illius impinguabit.
Disciplina illius datum dei est. mulier sensata et tacita
non est immutatio erudite anime. Gratia super
gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem
ponderatio non est digna continentis anime. Sicut
sol oriens mundo in altissimis dei, sic mulieris bone
species in ornamentum domus eius. lucerna splendens
super candelabrum sanctum, et species faciei super etatem
stabilem. calumne (columpne) auree super bases argenteas, et
pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta
eterna supra petram solidam, et mandata dei
in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est
cor meum, et in tertio iracundia mihi advenit. vir bel-
lator deficiens per inopiam, et vir sensatus conte-
mptus, et qui transgreditur a iustitia in peccatum, deus
paravit eum ad rumpheam. Due species mihi dif-
ficiles et periculose apparuerunt. Difficile exuitur
negotians a negligentia sua, et non iustificabitur caupo
c. xxvii Propter inopiam multi deliquerunt. Caupo a peccatis labiorum
deliquerunt, et qui querit locupletari avertit o-
culum suum. Sicut in medio compaginis la-
pidum palus figitur, sic et inter medium venditionis
et emptionis angustiabitur peccatis. Conteretur cum delin-
quente delictum. Si non in timore domini tenueris te
instanter, cito subvertetur domus tua. Sicut in
percussura cribri permanebit pulvis, sic apo-
ria hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat

fornax et homines iustos temptatio tribulationis. Sic
rusticatio de ligno ostendit fructum illius. sic verbum ex co
gitatu cordis hominis. Ante sermonem non laudes virum
hec enim temptatio est hominum. Si sequaris iusticiam ap
prehendes illam et indues quasi poderem honoris et
et inhabitabis cum ea et proteget te in sempiternum et in
die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad
sibi similia conveniunt et veritas ad illos qui operantur illam
revertetur. Leo venationi insidiatur semper sic peccata o
perantibus iniquitatem. homo sanctus in sapientia manet
sicut sol. Nam stultus sicut luna mutatur. In medio
insensatorum serva verbum tempori. In medio autem cogitan
tium assiduus esto. Narratio peccantium odiosa et ri
sus illorum ex delicto peccati. loquela multum iurans hor
ripilationem capiti statuet et irreverentia ipsius ob
turatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum et
maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat archa
na amici perdit fidem et non inveniet amicum ad ani
mum suum. Dilige proximum et coniunge fide cum illo
quod si denudaveris absconsa illius non persequeris
post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum sic
qui perdit amiciciam proximi sui. Et sicut qui dimit
tit avem de manu sua. sic qui reliquisti proximum tu
um et non eum capies. Non illum sequaris quoniam longe
abest. Effugit enim quasi capriola de laqueo quoniam vulnera
ta est anima eius. Ultra eum non poteris colligare
sed maledicti est concordatio. Denudare autem ami
ci misteria desperatio est anime infelicis. Annuens
oculo fabricat iniqua et nemo eum abiciet. in con
spectu oculorum tuorum condulcat (dulcorabit) os suum et super sermo
nes tuos admirabitur. Novissime autem pervertet os
suum et in verbis tuis (suis) ponet scandalum. Multa audi
vi et non coequavi ei (eum) et dominus odiet illum. Qui

in altum mittit lapidem supra caput eius cadet
et plaga dolosi dividet vulnera. Et qui foveam fodit in
illam decidet. et qui statuit lapidem proximo offen
det in eo. Et qui laqueum alii ponit peribit in illo. Facienti
nequissimum consilium super ipsum devolvetur et non agno
scet unde adveniet illi. Illusio et improperium super=
borum et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo
peribunt qui oblectantur casu iustorum dolor autem
consumet illos antequam moriantur. Ira et furor u
traque execrabilia sunt et vir peccator continens erit illorum
Qui vindicari vult a deo inveniet vindictam et
peccata illius conservans servabit. Relinque pro
c. xxviii ximo tuo nocenti te et tunc deprecanti tibi pecca
ta solventur. Homo homini servat iram et a deo querit
medelam. In hominem sibi similem non habet misericordiam
et de peccatis suis deprecatur auxilium. Ipse cum caro
sit reservat iram et propiciationem petit a deo. Quis
exorabit pro delictis illius. Memento novissimorum
et desine inimicari. Beatitudo enim alias tabitudo et
mors imminent in mandatis eius. Memorare ti
morem dei et non irascaris proximo tuo. Memo
rare testamenti altissimi et despice ignorantiam proxi
mi. Abstine te a lite et minues peccata. homo enim iracun
dus incendit litem et vir peccator turbabit amicos
et in medio pacem habentium immittit inimici
ciam. Secundum enim ligna silve sic ignis exardescit et
secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit. et
secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Cer lis
tamen festinatum incendit ignem et lis festinans
effundet sanguinem et lingua testificans adducit
mortem. Si sufflaveris quasi ignis exardebit et si
expueris super illam extinguetur. utraque ex ore
proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus. mul
tos turbabit pacem habentes. lingua tercia multos co
movit et dispersit illos de gente in gentem. Civita
tes munitas divitum destruxit et domos magna
torum effodit. virtutes populorum concidit. et gentes

fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres [inveratas] eiecit et
privabit illas laboribus suis. Qui respicit illam non
habebit requiem, nec habebit amicum in quo requiescat.
Flagelli plaga livorem facit, plaga autem lingue
[com]minuet ossa. Multi ceciderunt in ore
gladii, sed non sic quasi qui ceciderunt interierunt per lin-
guam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui
in iracundia illius non transiuit, et qui non [attraxit] contraxit
iugum eius, et vinculis illius non est ligatus. Iugum enim
illius iugum ferreum est, et vinculum illius vinculum ere-
um est. Mors illius mors nequissima, et utilis potius
infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit,
sed obtinebit vias iniustorum. In flamma sua non com-
buret iustos. Qui relinquunt deum incident in illam, et
exardebit in illis, et non extinguetur, et immittetur in il-
los quasi leo, et quasi pardus ledet illos. Sepi aures
tuas spinis, et noli audire linguam nequam, et ori tuo
facito hostia, et seras auribus tuis. Aurum tuum et argen-
tum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et fre-
nos ori tuo rectos. Et attende ne forte labaris in lin-
gua tua, et cadas in conspectu inimicorum insidianti-
um tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem. xxix

XX Qui facit misericordiam feneratur proximo suo, et qui pre-
valet manu mandata servat. Fenerare proximo
tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde proximo
in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo, et
in omni tempore invenies quod tibi necessarium est. Multi
quasi inventionem estimaverunt fenus, et prestiterunt
molestiam hiis qui se [adiuverint] adiuvaverunt. Donec accipi-
ant osculantur manus dantis, et in promissionibus
humiliant vocem suam, et in tempore redditionis
postulabit tempus, et loquetur verba tedii et mur-
murationum, et tempus causabitur. Si autem potuerit
reddere adversabitur, solidi vix reddet dimidium, et com-
putabit illud quasi inventionem. Sin autem, fraudabit

dabit illum pecunia sua et possidebit illum inimi
cum gratis et conuicia et maledicta reddet illi et
pro honore et beneficio reddet illi contumeliam.
Multi non causa nequitie non fenerati sunt sed frau
dari gratis timuerunt. Veruntamen super humilem
animo fortior esto et pro elemosina non trahas
illum. Propter mandatum assume pauperem et propter
inopiam eius non dimittas eum vacuum. Perde
pecuniam propter fratrem et amicum et non abscondas
illam sub lapidem in perditionem. Pone thesaurum
tuum in preceptis altissimi et proderit tibi magis
quam aurum. Conclude elemosinam in sinu pauperis
et hec pro te orabit ab omni malo. Elemosina viri
quasi sacculus cum ipso et gratiam hominis quasi pupil
lam conservabit et postea resurget et retribuet illis
retributionem unicuique in caput illorum. Super
scutum potentis et super lanceam adversus inimi
cum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit proximo
suo et qui perdiderit confusionem derelinquet sibi.
Gratiam fideiussoris ne obliviscaris dedit enim pro
te animam suam. Repromissorem fugit peccator et
immundus. Bona repromissoris sibi ascribit pec
cator et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir
repromittit de proximo suo et cum perdiderit reve
rentiam derelinquetur ab eo. Repromissio nequis
sima multos perdidit dirigentes et commovit illos
quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans migra
re fecit et vagati sunt in gentibus alienis. Pecca
tor transgrediens mandatum domini incidit in pro
missionem nequam et qui conatur multa agere
incidet in iudicium. Recupera proximum secundum
virtutem tuam et attende tibi ne incidas. Initium
vite hominis aqua et panis et vestimentum et
domus protegens turpitudinem. Melior est victus
pauperis sub tegmine asserum quam epule splen
dide in peregre sine domicilio. Minimum pro
magno placeat tibi et improperium peregrinationis non

audies. Vita nequam hospitandi de domo in domum: et
ubi hospitabitur non fiducialiter aget, nec aperiet os
suum, hospitabitur et pascet et potabit ingratos
et ad hec amara audiet. Transi hospes et orna mensam
et que in manu habes ciba ceteros. Exi a facie
honoris amicorum meorum, necessitudine domus
mee hospitio mihi factus es frater. Gravia hec homini
bonum habenti sensum et correptio domus et impro- XXX
Qui diligit filium suum assiduat perium feneratoris
illi flagella ut letetur in novissimo suo
et non palpet proximorum hostia. Qui docet filium
suum laudabitur in illo, et in medio domesticorum in illo
gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimi-
cum, et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus
est pater illius et quasi non est mortuus, similem
enim sibi reliquit post se. In vita sua vidit et leta-
tus est in illo, in obitu suo non est contristatus, nec
confusus est coram inimicis, reliquit enim defen-
sorem domus contra inimicos, et amicis reddentem
gratiam. Pro animabus filiorum colligabit vulne-
ra sua, et super omnem vocem turbabuntur vi-
scera eius. Equus indomitus evadet durus, et
filius remissus evadet preceps. Lacta filium tuum
et paventem te faciet, lude cum eo et contristabit te. Non
corrideas illi ne doleas, et in novissimo obstu-
pescent dentes tui. Non des illi potestatem in iuven-
tute et ne despicias cogitatus illius. Curva cervi-
cem eius in iuventute et tunde latera illius dum
infans est, ne forte induret et non credat tibi et erit
tibi dolor anime. Doce filium tuum et operare in illo,
ne in turpitudine illius offendas. Melior est pauper
sanus et fortis viribus quam dives imbecillis et fla-
gellatus malitia. Salus anime in sanctitate iustitie

et melior est omni auro et argento et corpus vali-
dum quam census immensus. Non est census super
censum salutis corporis et non est oblectamentum
super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara
et requies eterna quam languor perseverans. Bona
abscondita in ore clauso quasi appositiones epula-
rum circumposite sepulcro. Quid proderit libatio
ydolo? nec enim manducabit nec odorabit. Sic
effugatur a domino et portans mercedes iniqui-
tatis, videns oculis et ingemiscens sicut spado com-
plectens virginem et suspirans. Tristiciam non des
anime tue et non affligas temet ipsum in consilio
tuo. Iocunditas cordis hec est vita hominis et thesau-
rus sine defectione et exultatio viri est longevi-
tas. Miserere anime tue placens deo et contine
et congrega cor tuum in sanctitate eius et tristi-
ciam longe expelle a te. Multos enim occidit tristi-
cia et non est utilitas in illa. Zelus et iracundia mi-
nuent dies et ante tempus senectam adducit
cogitatus. Splendidum cor bonum in epulis. Epu-
le enim illius diligenter fiunt.

^ sanctitatis

Augustinus in Enchiridion [illegible]

c. xxxi.

Vigilia honestatis tabefaciet carnes et
cogitatus illius auferet somnum. Cogita-
tus prescientie avertet sensum et infirmitas gra-
vis sobriam facit animam. Laboravit dives
in congregatione substantie et in requie sua
replebitur bonis. Laboravit pauper in dimi-
nutione victus et in fine inops fit. Qui aurum
diligit non iustificabitur et qui insequitur consum-
ptionem replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri
casus et facta est in specie ipsius perditio illorum.
Lignum offensionis est aurum sacrificantium. Ve illis
qui sectantur illud et omnis imprudens deperiet
in illo. Beatus est dives qui inventus est sine
macula et qui post aurum non abiit nec spe-

in pecunie thesauris. Quis est hic et laudabimus eum?
fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est
in illo et perfectus inventus est et erit illi gloria eterna
qui potuit transgredi et non est transgressus facere ma
la et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in domino
et elemosinas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum.
Supra mensam magnam sedisti non aperias super illam
faucem tuam prior. Non dicas. Sic multa sunt que super
illam sunt. Memento quoniam malus est oculus nequam. Ne
quius oculo quid creatum est. Ideo ab omni facie sua
lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior
et invidia contaminatus erubescas. Non comprimaris
in consilio alis in convivio vino. Intellige que sunt proximi
tui ex teipso. Utere quasi homo frugi hiis que tibi
apponuntur. Et non cum manducas multum odio habea
ris. Cessa prior causa discipline et noli nimius esse ne
forte offendas. Et si in medio multorum sedisti prior illis
non extendas manum tuam. Ut prior poscas bibere. Quam
sufficiens est homini erudito vinum exiguum et in dormi
endo non laborabis ab illo et non senties laborem.
Vigilia et colera et tortura viro infrunito. Somnus
sanitas sanitatis in homine parco. Dormiet usque
in mane et anima illius cum ipso delectabitur. Et si
coactus fuis in edendo multum surge e medio et
vome et refrigerabit te et non adduces corpori
tuo infirmitatem. Audi me fili ne spernas me et
in novissimo invenies mea verba. In omnibus
operibus tuis esto velox et omnis infirmitas non
occurret tibi. Splendidum in panibus benedicet
labia multorum et testimonium veritatis illius fide
le. In nequissimo pane murmurabit civitas
et testimonium nequitie illius verum est. Diligentes

In vino noli provocare, multos enim exterminavit
vinum. Ignis probat ferrum durum: sic vinum cor-
da superborum arguet in ebrietate potatum. Equa
vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud mo-
derate, eris sobrius. Que est vita ei qui minuitur vino?
Quid defraudat vitam? mors. Vinum in iocunditate
creatum est, non in ebrietate, ab initio. Exultatio a-
nime et cordis vinum moderate potatum. Sanitas
anime et corporis sobrius potus. Vinum multum potatum
irritationem et iram et ruinas multas facit. A-
maritudo anime vinum multum potatum. Ebrietatis
animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem
et faciens vulnera. In convivio vini non arguas
proximum, et non despicias illum in iocunditate
eius. Verba improperii ne dicas illi, et ne pre-
mas illum in repetendo.

C. xxxii

Rectorem te posuerunt? noli extolli: esto in il-
lis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe,
et sic considera, et omni cura tua explicita re-
cumbe, ut leteris propter illos, et ornamentum gratie
accipias coronam, et dignitatem consequaris
corrogationis. Loquere maior natu: decet enim
te primum verbum diligenti scientia, et non impedi-
as musicam. Ubi auditus non est, non effun-
das sermonem, et importune noli extolli in sapien-
tia tua. Gemmula carbunculi in ornamento auri, et
comparatio musicorum in convivio vini. Sicut in
fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus
musicorum in iocundo et moderato vino. Audi ta-
cens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Adolescens
loquere in tua causa vix. Cum necesse fuerit,
si bis interrogatus fueris, habeat caput tuum respon-
sum. In multis esto quasi inscius, et audi tacens
simul et querens. In medio magnatorum non presu-
mas loqui, et ubi sunt senes non multum loquaris.

Gregorius in registro epistola i. libro ... in pastorali proe... quippe ... vigilandum. Rector ... consideratione sit ... ; operatione proximus; discretione ... ; singulis compassione proximus, pre cunctis contemplatione suspensus, bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitie erectus. Sufficit eligere bonum ... hic glo... ... de hoc plenius in ... sit rector.

Ante grandinem preibit chorusatio et ante verecun-
diam preibit gratia et pro reverentia accedet tibi
bona gratia et hora surgendi non te trices pre-
curre prior in domum tuam et illic avocare et illic
lude et age conceptiones tuas et non in delictis et
verbo superbo Super his omnibus benedicito dominum qui
fecit te et inebriantem te ab omnibus bonis suis
Qui timet deum excipiet doctrinam eius et qui vigila-
verint ad illum invenient benedictionem eius Qui
querit legem replebitur ab ea et qui insidiose
agit scandalizabitur in ea Qui timent dominum inve-
nient iudicium iustum et iustitias quasi lumen accen-
dent Peccator homo vitabit correptionem et secundum
voluntatem suam inveniet comparationem Vir con-
silii non disperdet intelligentiam alienus et super-
bus non pertimescet timorem etiam postquam
fecit cum eo sine consilio et suis insectationibus
arguetur Fili sine consilio nichil facias et post
factum non penitebis In via ruine non eas et
non offendes in lapides Nec credas te vie labori-
ose ne ponas anime tue scandalum Et a filiis
tuis cave et a domesticis tuis attende In omni
opere crede ex fide anime tue hoc est enim conservatio man-
datorum Qui credit deo attendit mandatis et
qui confidit in illo non minorabitur XXXIII

XXXIII Timenti deum non occurrent mala sed in tempta-
tione deus illum conservabit et liberabit a malis
Sapiens non odit mandata et iustitias et non
illidetur quasi in procella navis Homo insensa-
tus credit legi dei et lex illi fidelis Qui interroga-
tionem manifestat parabit verbum et sic deprecatus
exaudietur et conservabit disciplinam et tunc respon-
debit Precordia fatui quasi rota carri et quasi axis

versantis cogitatus illius. Equus emissarius sic et ami-
cus subsannator: sub omni supra sedente hinnit. Qua-
re dies diem superat et iterum lux lucem et an-
nus annum a sole? A domini scientia separati
sunt facto sole et preceptum custodiente. Et
~~custodiunt~~ immutavit tempora et di-
es festos ipsorum et in illis dies festos celebraverunt
ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit deus
et ex ipsis posuit in numerum dierum et omnes ho-
mines de solo et de terra unde creatus est
adam. In multitudine discipline domini separavit eos
et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit
et ex hiis sanctificavit et ad se applicavit. Ex ipsis ma-
ledixit et humiliavit et convertit illos ad separationem
ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare
et disponere illud. Omnes vie eius secundum dispositionem
eius: sic homo in manu illius qui se fecit, reddet illi
secundum iudicium suum. Contra malum bonum est et contra
[vite mors] mortem vita sic et contra virum iustum peccator. Et
sic intuere in omnia opera altissimi: duo et duo et
unum contra unum. Et ego novissimus vigilavi et quasi
qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione
domini et ipse speravi et quasi qui vindemiat replevi
torcular. Respicite quoniam non soli michi laboravi sed omni-
·i· aug/ xi de civitate c xviii
bus exquirentibus disciplinam. Audite me magnati
et omnes populi et rectores ecclesie auribus percipite. Filio
et mulieri fratri et amico non des potestatem super te in vita
tua et non dederis alii possessionem tuam ne forte pe-
niteat te et deprecaris pro illis. Dum adhuc super-
es et aspiras non immutabit te omnis caro. Meli-
us est enim ut filii tui rogent te quam te respicere in manus fi-
·i·x· liorum tuorum. In omnibus operibus tuis precellens esto.
Non maculam dederis in gloriam tuam. In die con-
summationis dierum vite tue et in tempore exitus tui
distribue hereditatem tuam. Cibaria et virga et onus asino:
panis et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina
et querit requiescere. Laxa manus illi et querit libertatem.

Iugum et lorum curvant collum durum et servum incli
nant operationes assidue. Servo malivolo tortura et com
pedes. mitte illum in operationes ne vacet. Multam enim
maliciam docuit ociositas. In opere constitue eum, sic enim con
decet illum. Quod si non obaudierit. curva illum compedi
bus et non amplifices super omnem carnem. Verum sine
iudicio nichil graue facias. Si est tibi servus fidelis alias.
fidelis sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta
quoniam in sanguine anime tue comparasti eum. Si leseris illum
iniuste. in fugam convertetur, et si extollens discesserit, quo
queras et in qua via illum queras nescis. c. xxxiiii
Vana spes et mendacium insensato viro, et somnia ex
tollunt imprudentes. quasi qui apprehendit umbram
et persequitur ventum sic et qui attendit ad visa men
dacia. Hoc secundum hoc visio somniorum ante faciem hominis
similitudo alterius hominis. Ab inmundo quid mundabitur
et a mendace quid verum dicetur. Divinatio erroris et au
guria mendacia et somnia malefacientium vanitas est. Et
sicut parturientis cor tuum fantasias patitur, nisi ab altis
simo fuerit emissa visitatio. ne dederis cor tuum in illis. Mul
tos enim errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes
in illis. Sine mendacio consummabitur verbum legis et
sapientia in ore fidelis complanabitur. Qui non temptatus
est quid scit. Vir in multis expertus cogitabit multa. et
qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus
pauca recognoscit. Qui autem in multis factus est multiplica
bit maliciam. Qui temptatus non est qualia scit. et qui im
planatus est habundabit nequicia. Multa vidi errando et
plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens usque ad mor
tem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia dei. Spi
ritus timentium deum queritur, et in respectu illius benedicetur.
Spes enim illorum in salvantem illos, et oculi dei in dili
gentes se. Qui timet dominum nichil trepidabit, et non
pavebit. quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata
est anima eius, ad quem respicit, et quis est fortitudo
eius. Oculi domini super timentes eum. protector potentie
firmamentum virtutis, tegimen ardoris, et umbraculum

·meridiana et deprecatio offensionis et adiuto
rium casus exaltans animam et illuminans o
culos· dans sanitatem et vitam et benedictionem
Immolantis ex iniquo oblatio est maculata et non
sunt beneplacite subsannationes iniustorum· Dominus
solus sustinentibus se in via veritatis et iustitie
·Dona iniquorum non probat altissimus nec respicit
in oblationibus iniquorum nec in multitudine sacri
ficiorum propitiabitur peccatis eorum· Qui offert
sacrificium ex substantia pauperum quasi qui victimat
filium in conspectu patris sui· Panis egentium vita
pauperum est qui defraudat eum homo sanguinis est
Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum
suum· Qui effundit sanguinem et qui fraudem
facit mercenario fratres sunt· Unus edificans et
unus destruens quid prodest illis nisi labor· Unus
orans et unus maledicens cuius vocem exaudiet
deus· Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit
eum quid proficit lavatio illius· Sic et homo qui
ieiunat in peccatis suis et iterum eadem faciens· quid
proficit humiliando se· orationem illius quis exaudiet

Qui conservat legem multiplicat orationem· Sacri
ficium salutare est attendere mandatis et discedere
ab omni iniquitate et propitiationem litare
sacrificii super iniustitias et deprecatio pro peccatis
recedere ab iniustitia· Retribuet gratiam qui offert simi
laginem et qui facit misericordiam offert sacrificium· Beneplacitum
est domino recedere ab iniquitate· et deprecatio
recedere ab iniustitia· Non apparebis ante conspectum domini
vacuus· hec enim omnia propter mandata dei fiunt· Oblatio
iusti impinguat altare et odor suavitatis est in conspectu
altissimi· Sacrificium iusti acceptum est et memoriam eius non
obliviscetur dominus· Bono animo gloriam redde deo et non
minuas primitias manuum tuarum· In omni dato hyla
rem fac vultum tuum et in exultatione sanctifica decimas
tuas· Da altissimo secundum datum eius et in bono ocu
lo adinventionem facito manuum tuarum quoniam retribuens
est dominus et septies tantum reddet tibi· Noli offerre

[Margin gloss:] Glosa in versu [illegible] non est putanda carnis amissio sit dolor pro perdendis sicut in cuius conspectu filius victimatur. Et licet fa[cta] talia cognoscit [illegible] apud deum dolor exasperat qui ei sacrificium ex rapina [illegible] Nemo [illegible] de elemosinis [illegible] sub obtentu helemosine peccata symoniace heresis [illegible] [illegible] aliud est propter peccata elemosinas facere aliud propter helemosinas peccata perpetrare. Et propterea [illegible] sacerdotium non ad elationis pompam sed ad utilitatem adipisci desiderat [illegible] suas [illegible] eo quod est subito honore [illegible] ut si [illegible] abstineat et ad id [illegible] [illegible] sufficere existimat accedat

[Margin:] non bis iterandum

[Margin:] [illegible] primo

c. xxxv

[Margin:] [illegible]

168

munera praua Non enim suscipiet illa. et noli inspi-
cere sacrificium iniustum qm dominus iudex e. Et no
e apud eu glia persone Non accipiet dominus per
sonam in paupem et depcatiom lesi exaudiet deus.
Non despiciet preces pupilli. nec viduam si effundat lo
quelam gemitus. Nonne lacrime vidue ad maxilla
descendunt et exclamatio eius sup deducentem eas.
A maxilla enim ascendunt usque in celum. et dominus ex
auditor non delectabitur in illis. Qui adorat deu in
oblatione suscipiet et depcatio eius usque ad nubes p
pinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetra
bit et donec appropinquet non consolabitur et non
discedet donec altissimus aspiciat et dominus no elon
gabit. sed iudicabit iustos et faciet iudiciu et for
tissimus non habebit in illis patientiam alias pom
ut contribulet dorsum ipsoru. et gentibus reddet vin
dictam donec tollat plenitudine superboru et sce
ptra iniquoru contribulet. donec reddat hominibus
secundu actus suos. et secundu opa ade et secundu p
sumptionem illius donec iudicet iudiciu plebis su
e et oblectabit iustos mia sua. Speciosa mia dei i
tempe tribulationis quasi nubes pluuie i tpe sic-
Miserere nri deus omnium et respice nos et ostende nobis lucem miserationu tuaru.
et immitte timore tuu sup gentes que no
exquisierunt te ut cognoscant quia no est deus ni
si tu ut enarrent magnalia tua. Alleua manum
tuam super gentes alienas ut videant potentia
tuam. Sicut enim in conspectu eoru sanctificatus es in
nobis. sic in conspectu nro magnificaberis in illis
ut cognoscant te sicut et nos agnouimus qm no
est deus preter te domine. Innoua signa et immu
ta mirabilia. glifica manu et brachiu dextrum.
Excita furorem et effunde iram extolle aduersariu.

et affilige inimicum. Festina tempus et memento finis.
ut enarrent mirabilia tua. In ira flamme devoretur
qui salvatur, et qui pessimant plebem tuam inveniant
perditionem. Contere capita principum et inimicorum
dicentium non est alius preter nos. Congrega omnes tribus
Jacob, et cognoscant quia non est deus nisi tu ut enar-
rent mirabilia tua magnalia tua, et hereditabis eos sicut
ab initio. Miserere plebi tue super quam invocatum
est nomen tuum, et Israel quem coequasti primogenito tuo.
Miserere civitati sanctificationis tue Jerusalem civitati re-
quiei tue. Reple Syon inenarrabilibus virtutibus et
gloria tua populum tuum. Da testimonium quia ab initio
creature tue sunt, et suscita predicationes quas locuti sunt
in nomine tuo prophete tui fideles priores. Da merce-
dem domine sustinentibus te ut prophete tui fideles inve-
niantur. Exaudi orationes servorum tuorum secundum bene-
dictionem aaron de populo tuo et dirige nos in viam iu-
sticie, et sciant omnes qui inhabitant terram quia tu
es deus conspector seculorum. Omnem escam mandu-
bit venter, et est cibus cibo melior. Fauces contingit
cibum fere, et cor insensatum verba mendacia. Cor pravum
dabit tristiciam, et homo peritus resistet illi. Omnem
masculum excipiet mulier, et est filia melior filio. Species
mulieris exhylarat faciem viri sui, et super omnem
concupiscentiam hominis superducit desiderium. Si est lingua
curationis et mitigationis et misericordie, non est
vir illius secundum filios hominum. Qui possidet mulierem
bonam inchoat possessionem, adiutorium secundum illum
illum est, et columpna ut requies. Ubi non est sepes diri-
pietur possessio, et ubi non est mulier ingemiscit egens.
Quis credit qui non habet nidum, et deflectens ubicumque
obscuraverit, quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem.

c xxxvii

Omnis amicus dicet et ego amiciciam habeo co-
pulavi, sed est amicus solo nomine amicus. Nonne
tristicia inest usque ad mortem. Sodalis autem

et amicus ad inimiciciam conuertetur. O presumptio ne
quissima unde creata es cooperire aridam malicia
et dolositate illius. Sodalis amico coniocundatur
in oblectatione et in tempore tribulationis aduersarius
erit. Sodalis amico condolet causa ventris et contra
hostem accipiet scutum. Non obliuiscaris amici tui
in animo tuo imperfecti et non immemor sis illius in opi
bus tuis. Noli consiliari cum socero tuo et a zelanti
bus te absconde consilium. Omnis consiliarius prodit
consilium sed est consiliarius in semet ipso. A consili
o malo serua animam tuam. Prius scito que sit illius
necessitas et quid ipse animo suo cogitauit ne forte
mittat sudem in terram et dicat tibi bona est uia tua
et stet e contrario videre quid tibi eueniat. Cum viro irreligi
oso tracta de sanctitate ~~et cum iniusto de iniusticia~~ al.
cum iniusto de iusticia et cum muliere de hys que emulatur
cum timido de bello, cum negotiatore de traiectione
cum emptore de venditione, cum viro liuido de gra
tys agendis cum impio de pietate cum inhonesto de
honestate cum operario agrario de omni opere cum opera
rio annali de consummatione anni cum seruo pigro de
multa operatione. Non attendas in omni consilio hys
sed cum viro sancto assiduus esto quemcumque cogno
ueris obseruantem timorem dei cuius anima est secundum animam
tuam et qui cumque titubauerit in tenebris non condolebit
tibi. Et cor boni consilii statue tecum. Non enim est aliud
tibi plus illo. Anima viri sancti enunciat aliquando vera
quam septem circumspectores sedentes ad speculandum. Et
in hys omnibus deprecare altissimum ut dirigat in veri
tate viam tuam. Ante omnia opera verbum verax
precedat te, et ante omnem actum consilium stabile. Ver
bum nequam immutabit cor ex quo quattuor partes
oriuntur bonum et malum vita et mors et dominatrix
illorum est assidua lingua. Vir peritus multos erudiuit
et animo suo suauis est. Qui sophistice loquitur

odibilis est omni re destitutus erit. Non enim data
est illi a domino gratia, omni enim sapientia destitu-
tus est. Est sapiens anime sue sapiens, et fructus
sensus illius laudabilis. Vir sapiens plebem suam
erudit, et fructus sensus illius fideles sunt. Vir sapiens re-
plebitur benedictionibus, et videntes illum lauda-
bunt. Vita viri in numero dierum, dies autem Israel innumerabi-
les sunt. Sapiens in populo hereditabit honorem, et
nomen illius erit vivens in eternum. Fili in vita tua
tempta animam tuam, et si fuerit nequam non des illi potesta-
tem. Non enim omnia omnibus expediunt, et non omni ani-
me omne genus placet. Noli avidus esse in omni epula-
tione, et non te effundas super omnem escam. In multis
enim escis erit infirmitas, et aviditas appropinquabit
usque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt, qui
autem abstinens est adjiciet vitam.

c. xxxviii

Honora medicum propter necessitatem, etenim illum creavit
altissimus. A deo enim est omnis medela, et a rege
accipiet donationem. Disciplina medici ex-
altabit caput illius, et in conspectu magnatorum
collaudabitur. Altissimus creavit de terra medicamenta,
et vir prudens non abhorrebit illa. Nonne a ligno
indulcata est aqua amara, ad agnitionem hominum virtus
illorum. Et dedit hominibus scientiam altissimus honorari
in mirabilibus suis. In his curans mitigabit do-
lorem, et unguentarius faciet pigmenta suavitatis,
et unctiones conficiet sanitatis, et non consumabuntur
opera eius. Pax enim dei super faciem terre. Fili in tua
infirmitate non despicias teipsum, sed ora dominum, et ipse
curabit te. Averte a delicto, et dirige manus, et ab omni
delicto munda cor tuum. Da suavitatem et memoriam
similaginis, et impingua oblationem, et da locum
medico, etenim dominus creavit illum, et non discedat
a te, quia opera eius sunt necessaria. Est enim tempus quando
in manus eorum incurras. Ipsi vero dominum deprecabuntur,
ut dirigat requiem eorum, et sanitatem propter
conversationem eorum. Qui delinquit in conspectu eius

qui fecit eum / incidet in manus medici Fili in mor
tuum produc lacrimas et quasi dira passus incipe plo
rare et secundum iudicium protege corpus illius et non
despicias sepulturam illius / propter delaturam au
tem amare fer luctum illius una die / et consolare
propter tristiciam et fac luctum secundum meritum eius
uno die uel duobus propter distractionem. A tristicia
enim festinat mors / et cooperit virtutem / et tristicia cor
dis deflectit ceruicem In abductione permanet tristi
cia et substancia inopis secundum cor eius Non dede
ris in tristicia cor tuum sed repelle eam a te / et memento
nouissimorum et noli obliuisci Neque enim est conuersio
et huic nichil proderis et teipsum pessimabis Memor
esto iudicii mei sic enim erit et tuum / michi heri et tibi
hodie In requiem mortui requiescere fac memoriam
eius / et consolare eum in exitu spiritus sui Sapientiam scri
be in tempore ocii vacuitatis / et qui minoratur actu / sa
pientiam percipiet / quia sapientia replebitur Qui
tenet aratrum / et qui gloriatur in iaculo / stimulo boues
agitat / et conuersatur in operibus eorum / et narracio eius
in filiis taurorum Cor suum dabit ad uersandum sul
cos / et vigilia eius in sagina uaccarum Sic omnis fab
er et architectus qui noctem tanquam diem transigit Qui scul
pit signacula sculptilia / et assiduitas eius variat pi
cturam aliter sculpturam cor suum dabit in similitu
dinem sculpture aliter picture / et vigilia sua perficiet opus
Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem / et considerans
opus ferri Vapor ignis urit ~~carbones~~ carnes eius
et in calore fornacis concertatur Vox mallei innouat aurem
eius et contra similitudinem vasis oculus eius Cor suum
dabit in consummacionem operum / et vigilia sua ornabit in
perfectionem Sic figulus sedens ad opus suum conuertens
pedibus suis rotam Qui in solitudine positus est sem
per propter opus suum / et innumera est omnis operacio eius In
brachio suo formabit lutum / et ante pedes suos curuabit

virtutem suam cor suum dabit ut consummet linitionem
et vigilia sua purgabit fornacem. Omnes hi in mani
bus suis speraverunt et unusquisque in arte sua sapiens
est. Sine his omnibus non edificatur civitas et non
inhabitabunt nec inambulabunt et in ecclesiam non tran
silient. Super sellam iudicis non sedebunt et testamenti
iudicii non intelligent neque palam facient disci
plinam et iudicium et in parabolis non invenientur. Sed
creaturam evi confirmabunt et deprecatio illorum in
operationem artis accomodantes animam suam et con
Sapientiam omnium antiquorum ex- | quirentes in lege altissimi.
c. xxxix quiret sapiens et in prophetis vacabit. Nar
rationem virorum nominatorum conservabit et
in versutias parabolarum simul introibit. Occulta pro
verbiorum exquiret et in absconditis parabolarum con
versabitur. In medio magnatorum ministrabit
et in conspectu presidis apparebit. In terram alienarum
gentium transiet. bona enim et mala in hominibus tem
ptabit. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad do
minum qui fecit illum et in conspectu altissimi de
precabitur. Aperiet os suum in oratione et pro delictis su
is deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit spiritu
intelligentie replebit illum et ipse tamquam imbres
mittet eloquia sapientie sue et in orationibus confi
tebitur domino et ipse diriget consilium eius et disci
plinam et in absconditis suis consiliabitur. Ipse pala
faciet disciplinam doctrine sue et in lege testamenti domini
gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius et usque
in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius
et nomen eius requiretur a generatione in generationem.
Sapientiam eius narrabunt gentes et laudem eius enuntia
bit ecclesia sanctorum. Si permanserit nomen eius derelin
quet plus quam mille et si requieverit proderit illi. Adhuc
consiliabor ut enarrem ut furore enim repletus sum.
et in voce dicit obedite michi divini fructus et quasi
rose plantate super rivos aquarum fructificate. Quasi
libanus odorem suavitatis habete. Florete flores
quasi lilium. Date odorem et frondete in gratiam et

collaudate canticum et benedicite deum in operibus suis
Date nomini eius magnificentiam et confitemini illi in
voce labiorum vestrorum et in canticis et cytharis. et sic
dicetis in confessione. Opera domini universa bona valde
In verbo eius stetit aqua sicut congeries et in sermone
oris illius sicut exceptoria aquarum. Quoniam in precepto illius
placor fit. et non est minoratio in salute illius. Opera
omnis carnis coram illo. et non est quicquam absconditum
ab oculis eius. A seculo usque in seculum respicit. nichil est
mirabile in conspectu eius. Non est dicere quid est hoc
aut quid est illud. omnia enim in suo tempore querentur
Benedictio illius quasi fluvius inundabit. et quomodo ca-
thaclismus terram inebriavit. sic ira ipsius gentes que
non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas
in siccitatem. et siccata est terra. et vie illius viis illorum
directe sunt. sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bona /ita
bonis creata sunt ab inicio. sic nequissimis bona et
mala. Inicium necessarie rei vite hominum. aqua ignis
et ferrum. sal et lac et panis similagineus. et mel et
botrus uve et oleum et vestimentum. hec omnia sanctis
in bona. sicut impiis et peccatoribus in mala convertentur.
Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt. et in furore su-
o confirmaverunt tormenta sua. In tempore consummationis
effundent virtutem et furorem eius qui fecit illos
confundent. Ignis. grando. fames et mors. omnia
hec ad vindictam creata sunt. Bestiarum dentes et scor-
pii et serpentes et rumphea vindicans in exterminium
impios. In mandatis eius epulabuntur. et super terram
in necessitate preparabuntur. et in temporibus suis non pre-
terient verbum. Propterea ab inicio confirmatus sum. et
consolatus sum et cogitavi. et scripta ~~dimisi~~ dimisi. et
omnia opera domini bona. et omne tempus als opus
~~...~~ hora sua bona subministrabit. Non est dicere hoc
nequius est. omnia enim in tempore suo comprobabuntur
et nunc et omni corde et ore collaudate et benedicite
nomen domini.

c. xl

Occupatio magna creata est omnibus hominibus et
iugum grave super filios adam a die exitus de ven-
tre matris eorum usque in diem sepulture
in matrem omnium cogitationes eorum et timores cordis
adinventio expectationis et dies finitionis a preside[n]te
super sedem gloriosam usque ad humiliatum in terra et ci-
nerem. ab eo qui utitur iacincto et portat coronam
usque ad eum qui operitur lino crudo furor. zelus tu-
multus. fluctuatio et timor mortis iracundia perseve-
rans et contentio. et in tempore refectionis in cubili so-
mpnus noctis immutat alias immutat scientiam eius mo-
dicum tamquam nichil in requie / et ab eo in sompnis quasi
in die respectus et conturbatus est in visu cordis sui
tamquam qui evaserit in die belli In tempore salutis sue
exurrexit. et admirans ad nullum timorem cum omni
carne ab homine usque ad pecus / et super peccatores
septuplum. ad hec mors sanguis et contentio et rom-
phea / oppressiones famis et contritio et flagella / super
iniquos creata sunt hec omnia / et propter illos factus est
cathaclismus. i. diluvium Omnia que de terra sunt in ter-
ram convertentur / et aque omnes in mare convertentur
Omne munus et iniquitas delebitur et fides in seculum
stabit Substantie iniustorum sicut fluvius siccabuntur.
et sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt
In aperiendo manus suas letabitur / sic prevaricatores
in consumptione tabescent Nepotes impiorum non
multiplicabunt ramos et radices immunde super cacu-
men petre sonabunt / Super omnem aquam viriditas et
ad horam fluminis ante omne fenum evelletur Gratia
dei sicut paradisus in benedictionibus / et misericordia in seculo
permanet Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur.
et in ea invenies thesaurum Edificatio civitatis conf-
irmabit nomen et super hanc mulier immaculata
computabitur Vinum et musica letificant cor. et super
utraque dilectio sapientie Tibie et psalterium suavem
faciunt melodiam / et super utraque lingua suavis Gratiam
et speciem desiderabit oculus tuus / et super hoc virides

ationes amicus et sodalis in tempore convenientes
et super utrosque mulier cum viro. Fratres in adiutorium
in tempore tribulationis et super eos misericordia liberabit. Aurum
et argentum est constitutio pedum et super utrumque con
silium beneplacitum. Facultates et virtutes exaltant cor et super
hec timor domini. Non est in timore domini minoratio
et non est in eo inquirere adiutorium. Timor domini sicut pa
radisus benedictionis et super omnem gloriam operuerunt illum.
Fili in tempore vite tue ne indigeas melius est enim mo
ri quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam non
est vita eius in cogitatione victus alit enim animam su
am cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus
custodiet se. In ore imprudentis condulcabitur inopi
a et in ventre eius ignis ardebit

O mors quam amara est memoria tua homini iniusto xli
et pacem habenti in substantiis suis viro quieto et
cuius vie directe sunt in omnibus et adhuc valenti
accipere cibum. O mors quam bonum est iudicium tuum homini
indigenti et qui minoratur viribus defecto etate et cui
de omnibus cura est et incredibili qui perdit sapien
tiam. Noli metuere iudicium mortis memento que an
te fuerunt et que superventura sunt tibi hoc iudicium
a domino omni carni et que supervenient tibi in bene
placito altissimi sive decem centum sive mille anni
Non est enim in inferno accusatio vite. Filii abhomi
nationum fiunt filii peccatorum et qui conversantur
secus domos impiorum. Filiorum peccatorum periet
hereditas et cum semine illorum assiduitas oppro
brii. De patre impio queruntur filii quoniam propter illum
sunt in opprobrio. Ve vobis viri impii qui dereliqui
stis legem domini altissimi et si nati fueritis in male
dictione nascemini et si mortui fueritis in maledicto
erit pars vestra. Omnia que de terra sunt in terram
convertentur sic impii a maledicto in perditionem. Luctus
hominum in corpore ipsorum. Nomen autem impiorum

delebitur. Curam habe de bono nomine hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri magni preciosi. Bone vite numerus dierum bonum autem nomen manet in evo. Disciplinam in pace conservate filii sapientia enim abscondita et thesaurus invisus que utilitas in utrisque. Melior est homo qui abscondit stultitiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam. Verumtamen reveremini in hiis que procedunt ab ore meo. Non enim est bonum omnem reverentiam observare, et non omnia omnibus bene placent in fide. Erubescite a patre et a matre de fornicatione, et a presidente et a potente de mendacio. A principe et iudice de delicto. A synagoga et plebe de iniquitate. A socio et amico de iniustitia. De loco in quo habitas, de furto de veritate Dei et testamento, de discubitu in panibus, et ab obfuscatione dati et accepti. A salutantibus de silentio a respectu mulieris fornicarie, et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. Cave ab amicis de sermonibus improperii et cum dederis ne improperes.

vid. ...

c. xlii

Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, et eris vere sine confusione et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro hiis omnibus confundaris. Ne accipias personam ut delinquas de lege altissimi, et testamento, et de iudicio iustificare impium, de verbo sociorum et viatorum, et de datione hereditatis amicorum, de equalitate statere et ponderum. De acquisitione multorum et paucorum. De corruptione emptionis et negotiatorum, et de multa disciplina filiorum, et de servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi manus multe sunt claude, et quecunque trades numera et appende. Datum vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et fatui, et de senioribus qui iudicantur ab

adolescentibus et eris eruditus in omnibus et probabilis in
conspectu omnium vivorum. Filia patris abscondita est vigilia et so-
licitudo eius auferet somnum ne forte in adolescentia sua adul-
tera efficiatur et commorata cum viro odibilis fiat. Nequando pollu-
atur in virginitate sua et in paternis suis gravida inveniatur
ne forte cum viro commorata transgrediatur aut certe sterilis efficiatur
Super filiam luxuriosam confirma custodiam nequando faciat te
venire in opprobrium inimicis a detractione in civitate et abie-
ctione plebis et confundat te in multitudine populi. Omni homini
noli intendere in specie et in medio mulierum noli commorari
de vestimentis enim procedit tynea et a muliere iniquitas vi-
ri. Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens et mulier
confundens in opprobrium. Memor esto igitur operum domini et que
vidi annuntiabo in sermonibus domini opera eius. Sol illuminans
per omnia respexit et gloria domini plenum est opus eius. Non-
ne dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia eius que
firmabit dominus omnipotens stabilis in gloria sua. Abissum et cor ho-
minum investigabit et in astutia illorum excogitabit. Cogno-
vit enim dominus omnem scientiam et inspexit in signum evi an-
nuntians que preterierunt et que superventura sunt reve-
lans vestigia occultorum. Non preterit illum omnis cogita-
tus et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapi-
entie sue decoravit qui est ante seculum et usque in seculum
neque adiectum est neque minuitur et non eget alicuius consilio
Quam desiderabilia sunt omnia opera eius et tamquam scintil-
la que est considerare. Omnia hec vivunt et manent in
seculum et in omni necessitate omnia obediunt ei. Omnia du-
plicia unum contra unum et non fecit quicquam deesse. Uniuscu-
iusque bona confirmabit et quis saciabitur videns gloriam
eius et quis sciens confirmabit fortitudinem eius.

Altitudinis firmamentum pulcritudo eius est et spe- xliii
cies celi in visione glorie. Sol in aspectu annuntians
in exitu vas admirabile excelsi opus. In meri-
diano exurit terram et in conspectu ardoris eius quis
poterit sustinere. Fornacem custodiens in operibus ardoris
Tripliciter sol exurens montes radios igneos exsufflans
et refulgens radiis suis obcecat oculos. Magnus dominus

qui fecit illum et in sermonibus eius festinavit iter. Et
luna in omnibus in tempore suo ostensio temporis et signum
evi. A luna signum diei festi luminare quod minuitur in con-
summatione mensis secundum nomen eius est crescens mira-
biliter in consummatione. Vas castrorum in excelsis in firma-
mento celi resplendens gloriose. Species celi gloria stella-
rum illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt
ad iudicium et non deficient in vigiliis suis. Vide arcum et bene-
dic qui fecit illum valde enim speciosus est in splendore su-
o. Gyravit celum in circuitu glorie sue manus excelsi aperu-
erunt illum. Imperio suo acceleravit nivem et accelerat cor-
uscationes emittere iudicii sui. Propterea aperti sunt thesau-
ri et evolaverunt nebule sicut aves. In magnitudine
sua posuit nubes et confracti sunt lapides grandinis. In con-
spectu eius commovebuntur montes et in voluntate eius spi-
rabit notus. Vox tonitrui eius verberavit terram. Tem-
pestas aquilonis et congregatio spiritus. Et sicut avis depo-
nens ad sedendum aspergit nivem. Et sicut locusta ascensum su-
o demergens descensus eius. Pulchritudine coloris eius
admirabitur oculus. Et super ymbrem eius expavescet cor.
Gelu sicut salem effundet super terram. Et dum flavit alias
gelavit. fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus aqui-
lo flavit et gelavit cristallus ab aqua. Super omnem con-
gregationem aquarum requiescet. et sicut lorica induet se aquis.
et devorabit montes et exuret desertum et extinguet viride sicut
ignem. Medicina omnium in festinatione nebule. et ros ob-
vians ab ardore venienti alias vehementi humilem effi-
ciet eum. In sermone eius siluit ventus. Cogitatione sua pla-
cavit abyssum et plantavit illum dominus Ihesus. Qui na-
vigant mare enarrent pericula eius et audientes auribus
nostris non admirabimur. Illic preclara et mirabilia opera. Va-
ria genera bestiarum et omnium pecorum et creatura beluarum.
Propter ipsum consummatus est itineris finis. et in sermone e-
ius composita sunt omnia. Multa dicemus et deficie-
mus in verbis. consummatio autem sermonum ipse est. In omnibus glorian-
tes ad quid valebimus. ipse enim omnipotens super omnia opera sua.
Terribilis dominus et magnus vehementer. et mirabilis potentia
ipsius. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis supervalebit

bit adhuc et admirabilis magnificentia illius. Benedi
centes dominum exaltate illum quantum potestis, maior est
enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute. Ne labo
retis, non enim pervenietis. Quis videbit eum et enar
rabit? et quis magnificabit eum sicut est ab initio? Mul
ta absondita sunt maiora hiis, pauca enim vidimus operum
eius. Omnia autem dominus fecit, et pie agentibus dedit sa
Laudemus viros gloriosos et parentes | pientiam. xliiij
nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit domi-
nus magnificentia sua a seculo, dominantes in pote
statibus suis homines magni virtute et prudenti
a sua preediti, nunciantes in prophetis dignitatem prophe
tarum et imperantes in presenti populo et virtute prudentie po
pulis sanctissima verba. In peritia sua requirentes
modos musicos et narrantes carmina scripturarum. Ho
mines divites in virtute pulcritudinis studium habentes
pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationi
bus gentis sue gloriam adepti sunt, et in diebus suis ha
bentur in laudibus. Qui de illis nati sunt reliquerunt
nomen narrandi laudes eorum, et sunt quorum non est me
moria. Perierunt quasi qui non fuerunt, et nati sunt
quasi non nati et filii ipsorum cum illis. Sed illi viri
misericordie sunt, quorum pietates non defuerunt. Cum semine ipso-
rum permanebit bona hereditas. Et nepotum illorum
semen in testamento stetit, et filiorum ipsorum propter il
los usque in eternum manet semen eorum, et gloria eorum
non derelinquetur. Corpora sanctorum in pace sepulta sunt
et nomina eorum vivent in generationes et generationes. Sapi
entiam eorum narrant populi et laudem eorum nunciat ec
clesia. Enoch placuit deo et translatus est in paradisum
ut det gentibus penitentiam. Noe inventus
est perfectus iustus, et in tempore iracundie factus est
reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum terre cum factum

est diluuium et testamenta seculi posita sunt apud illum ne
deleri posset diluuio omnis caro. Abraham magnus
pater multitudinis gentium et non est inuentus similis
illi in gloria, qui conseruauit legem excelsi et fuit in testa-
mento cum illo. In carne eius stare fecit testamentum et in
temptatione inuentus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi
gloriam in gente sua, crescere illum quasi terre cumulum
et ut stellas exaltare semen eius et hereditare illos a ma-
ri usque ad mare et a flumine usque ad terminos terre. Et
Ysaac eodem fecit modo propter abraham patrem ipsius. Be-
nedictionem omnium gentium dedit illi et testamentum suum confir-
mauit super caput iacob. Agnouit eum in benedictionibus
suis, et dedit illi hereditatem, et diuisit illi
partem in tribubus duodecim et conseruauit illi homi-
nes misericordie inuenientes gratiam in oculis omnis carnis.

c. xlvi. Dilectus a deo et hominibus Moyses cuius memoria
in benedictione est. Similem illum fecit in gloria sancto-
rum, et magnificauit eum in timore inimicorum
et in verbis suis monstra placauit. Glorificauit illum in con-
spectu regum et iussit illi coram populo suo alias et ostendit
illi coronam populi sui, et ostendit illi gloriam suam. In fide et
lenitate ipsius sanctum fecit illum et elegit eum ex omni car-
ne. Audiuit enim eum et uocem ipsius et induxit illum
in nube et dedit illi coram precepta et legem vite et di-
sciplinae, docere iacob testamentum et iudicia israel. Excelsum
fecit aaron fratrem eius, et similem illi de tribu leui. Statuit
ei testamentum sempiternum, et dedit illi sacerdotium gentis
et beatificauit illum in gloria. Et circumcinxit illum zona iustitie.
Induit illum stolam glorie et coronauit illum in vasis
virtutis. Circumpedes et femoralia et humeralia posuit
ei, et cinxit illum tintinabulis aureis plurimis in gy-
ro dare sonitum in incessu suo. Auditum facere sonitum in tem-
plo in memoriam filiis gentis sue. Stola sancta au-
ro et iacincto et purpura, opus textile viri sapientis iu-
dicio et veritate preditum, torto cocco opus artificis, gem-
mis preciosis figuratis, in ligatura auri, et opere lapidarii

sculptis in memoriam secundum numerum tribuum israel corona
aurea super mitram eius expressam signo sanctitatis
Gloria honoris et opus virtutis desideria oculorum or
nata. Sic pulcra non fuerunt ante ipsum talia usque ad
orientem. Non est indutus illa alienigena aliquis sed
tantum filii ipsius soli et nepotes eius per omne tempus
sacrificia ipsius consumpta sunt igni quotidie. Complevit
moyses manus eius et unxit ipsum oleo sancto. Factum
est illi in testamentum eternum et semini eius sicut dies celi
fungi sacerdotio et habere laudem et glorificare populum in nomine
suo. Ipsum elegit ab omni vivente offerre sacrificium deo in
censum et bonum odorem in memoriam placare pro populo
suo. Dedit illi in preceptis suis potestatem in testamentis
iudiciorum docere iacob testimonia sua et in lege sua lu
cem dare israel. Quia contra illum steterunt alieni et propter invi
diam circumdederunt illum in deserto homines qui erant
cum dathan et abiron et congregatio chore in ira
cundia. Vidit dominus deus et non placuit ei et con
sumpti sunt in impetu iracundie. Fecit illis monstra et
consumpsit eos in flamma ignis. Et addidit aaron gloriam
et dedit illi hereditatem et primitias frugum terre di
visit illi. Panem ipsis in primis paravit in satietatem
Nam et sacrificia domini edent que dedit ipsi et semini eius
Ceterum inter gentes non hereditabit et pars non est il
li in gente. Ipse enim pars eius est et hereditas. Phinees
filius eleazar tercius in gloria est in imitando ipsum in timo
re dei et stare in reverentia gentis in bonitate et ala
critate anime sue placuit deo israel. Ideo statuit ad il
lum testamentum pacis principem sanctorum et gentis
sue ut sit illi et semini eius sacerdotii dignitas in eternum
Et testamentum david regi filio iesse de tribu iuda he
reditas ipsi et semini eius ut daret sapientiam in cor nostrum iu
dicare gentem suam in iusticia ne abolerentur bona
ipsorum et gloriam ipsorum in gentem eorum eternam fecit

c. xlvi Fortis in bello iesu naue successor moysi in prophetis
qui fuit magnus secundum nomen suum maximus
in salutem electorum dei expugnare insurgentes
hostes, vt consequeretur hereditatem israel. Quam gloriam adeptus
est in tollendo manus suas et iactando contra ciuitates
romphe as. Quis ante illum sic restitit. Nam hostes ipse
dominus percussit. Aut non in iracundia ipsius impeditus
est sol, et vnus dies factus quasi duo. Inuocauit altis-
simum in oppugnando inimicos vndique, et audiuit illum
magnus et sanctus deus in saxis grandinis virtutis valde
fortis. Et impetum fecit contra gentem hostilem, et in de-
scensu perdidit contrarios, vt cognoscant gentes potentiam
eius, quia contra deum pugnare non est facile. Et secutus
est a tergo potentis, et in diebus moysi misericordiam fecit
ipse et caleph filius iephone stare contra hostem, et pro-
hibere gentem a peccatis, et perfringere murmur malitie. Et
ipsi duo constituti a periculo liberati sunt a numero sexcen-
torum peditum millium, et inducere illos in hereditatem
in terram que manat lac et mel. Et dedit dominus ipsi
caleph fortitudinem, et vsque in senectute permansit illi
virtus, vt ascenderet in excelsum terre locum, et semen ipsius
obtinuit hereditatem, vt viderent omnes filii israel quia bonum
sit obsequi sancto deo. Et iudices singuli suo nomine
quorum non est corruptum cor, qui non auersi sunt a domino
vt sit memoria illorum in benedictione, et ossa eorum
pullulent de loco suo, et nomen eorum permaneat in eternum
permanens ad filios illorum sanctorum gloria virorum. Dilectus
a deo suo samuel propheta domini renouauit imperium et
vnxit principes in gente sua. In lege domini iudicauit
congregationem, et vidit deum iacob, et in fide sua pro-
batus est propheta et cognitus est in verbis suis fidelis,
quia vidit deum lucis, et inuocauit dominum omnipo-
tentem ad impugnandos hostes circumstantes vndique
in oblatione agni inuiolati. Et intonuit e celo dominus
in sonitu magno, audita fecit vocem suam, et con-
triuit principes syriorum, et omnes duces philistiim

et ante tempus finis vite sue et seculi testimonium per-
hibuit in conspectu domini et christi pecunias et usque ad cal-
ciamenta ab omni carne non accepit et non accusavit il-
lum homo et post hoc dormivit et notum fecit regi et
ostendit illi finem vite sue et exaltavit vocem eius de terra in prophetia delere impietatem
Post hoc surrexit nathan propheta in prophetia delere iniquitatem gentis xlvii
propheta in diebus david regis et quasi adeps
separatus est a carne sic david a filiis israel cum
leonibus lusit quasi cum agnis in ursis similiter fecit
sicut cum agnis ovium in iuventute sua numquid non
occidit gygantem et abstulit obprobrium de gente in
tollendo manum in saxo funde deiecit exaltationem golie
nam invocavit dominum omnipotentem et dedit in dextera
eius tollere hominem fortem in bello et exaltare cornu gen-
tis sue sic in decem milibus glorificavit illum et lau-
davit eum in benedictionibus domini in offerendo illi coronam
glorie contrivit enim inimicos undique et extirpavit phi-
listhim contrarios usque in hodiernum diem contrivit cor-
nu ipsorum usque in eternum in omni opere dedit confessionem
sancto et excelso in verbo glorie De omni corde suo laudavit
dominum et dilexit deum qui fecit illum et dedit illi contra
inimicos potentiam et stare fecit cantores contra alta-
re et in sono eorum dulces fecit modulos et dedit
et dedit in celebritationibus decorem et ornavit tempora us-
que ad consummationem vite ut laudarent nomen sanctum
domini et amplificarent mane dei sanctitatem christus
purgavit peccata ipsius et exaltavit in eternum cornu
eius et dedit illi testamentum regum et sedem glorie
in israel Post ipsum surrexit filius sensatus et propter
illum deiecit omnem potentiam inimicorum Salo-
mon imperavit in diebus pacis cui subiecit
deus omnes hostes ut conderet domum in nomine
suo et pararet sanctitatem in sempiternum Quemad-
modum eruditus in iuventute sua et impletus

est quasi flumen sapientia et terram retexit anima sua et
replesti in comparationibus enigmata ad insulas longe di
vulgatum est nomen tuum et dilectus es in pace tua In canti
lenis et proverbiis et comparationibus mirate sunt gentes
terre et nomen (nomine) dei domini cuius est cognomen deus israel Col
legisti quasi auricalcum aurum et ut plumbum complesti argen
tum et inclinasti femora tua mulieribus potestatem habui
sti in corpore tuo et dedisti maculam in gloria tua et pro
phanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos
et incitari stultitiam tuam ut faceres imperium bipertitum
et ex effraym imperare imperium durum Deus autem non de
reliquit misericordiam suam et non corrumpet neque delebit opera
sua neque perdet a stirpe nepotes electi sui et semen eius
qui diligit dominum non corrumpet Dedit autem reliquum ia
cob et david de ipsa stirpe et requievit salomon cum patri
bus suis et reliquit post se de semine suo gentis stultitiam
et imminutum a prudentia roboam qui avertit gentem
consilio suo et ieroboam filium nabath qui peccare fecit
israel et dedit effraym viam peccandi et plurima redun
daverunt peccata ipsorum valde enim averterunt illos de terra
sua et quesivit omnes nequitias usque dum perveniret ad
illos defensio et ab omnibus peccatis liberavit eos dominus
xlviii Et surrexit helias propheta quasi ignis et verbum ipsius
quasi facula ardebat qui induxit in illos famem
et irritantes illum invidia sua pauci facti sunt non
poterant enim sustinere precepta domini verbo domini
continuit celum et deiecit a se ignem ter sic amplifica
tus est helias in mirabilibus suis et quis potest similiter
gloriari tibi qui sustulisti mortuum ab inferis a sorte mortis
in verbo domini dei qui deiecisti reges ad perniciem et con
dlcos fregisti facile potentiam eorum et gloriosos de lecto suo qui
audis in sina alias in syna iudicium et in oreb iudicia de
fensionis qui ungis reges ad penitentiam prophetas facis succes
sores post te qui receptus es in turbine ignis et in cur
ru equorum igneorum qui inscriptus es in iudiciis temporum
lenire iracundiam domini et conciliare cor patris ad filium et
restituere tribus iacob Beati sunt qui te viderunt et in ami
citia tua decorati sunt Nam nos vita vivimus tantum post
mortem autem non erit tale nomen nostrum ut helye qui
in turbine tectus est et in helizeo completus est spiritus eius

In diebus suis non pertimuit principem et in potentia nemo
vicit eum nec superavit illum verbum aliquod et mortuum pro-
phetavit corpus eius In vita sua fecit monstra et in morte
mirabilia operatus est In omnibus istis non penituit populus
et non recesserunt a peccatis suis usque dum eiecti sunt de terra sua
et dispersi sunt in omnem terram et relicta est gens pauca et
princeps in domo David Quidam ipsorum fecerunt quod placeret
deo alii autem multa commiserunt Ezechias munivit civi-
tatem suam et induxit in medium ipsius aquam et fodit fer-
ro rupem et edificavit ad aquam puteum In diebus ipsius
ascendit Sennacherib et misit Rabsacen et sustulit manum
suam contra illos et extulit manum suam in Syon et super-
bus factus est potentia sua Tunc mota sunt corda et manus
ipsorum et doluerunt quasi parturientes mulieres et invoca-
verunt dominum misericordem expandentes manus in celum
extulerunt et sanctus dominus deus audivit cito vocem ipso-
rum Non est commemoratus peccatorum illorum neque dedit
illos inimicis suis sed purgavit illos in manu ysaye sancti
prophete Subiecit castra assiriorum et contrivit illos an-
gelus domini Quam fecit ezechyas quod placuit deo et
fortiter ivit in via david patris sui quam mandavit illi
ysayas propheta magnus et fidelis in conspectu dei In di-
ebus ipsius retro rediit sol et addidit regi vitam Spiri-
tu magno vidit ultima et consolatus est lugentes in Syon
usque in sempiternum Ostendit futura et abscondita antequam e-
Memoria iosye in compositione odoris venirent
facta est opus pigmentarii in omni ore quasi xlix
mel indulcabitur eius memoria et ut musica in
convivio vini Ipse est directus divinitus in penitentiam gentis
et tulit abhominationes impietatis et gubernavit ad dominum
cor ipsius et in diebus peccatorum corroboravit pietatem
Preter david et ezechiam et iosyam omnes peccatum
commiserunt Reliquerunt enim legem altissimi potentes reges
iuda deseruerunt et contempserunt timorem dei Dederunt
enim regnum suum aliis et gloriam suam alienigene genti
Incenderunt electam sanctitatis civitatem et deser-
tas fecerunt vias ipsius in manu Ieremie Nam ma-

le tractaverunt illum qui a ventre matris consecratus
est propheta evertere et eruere et perdere et iterum edificare
et renovare. Ezechiel qui vidit conspectum glorie quam
ostendit illi in curru cherubin. Nam commemoratus est
inimicorum in ymbri benefacere illis qui ostenderunt rectas vias. Ita
etas et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo. Nam
corroboraverunt iacob et redemerunt se in fide virtutis sue.
Quomodo amplificemus zorobabel. Nam et ipse quasi
signum in dextera manu sic. Et ihesum filium iosedech
qui in diebus suis edificaverunt domum et exaltaverunt
templum sanctum domino paratum in gloriam sempiternam.
Et neemias in memoria multi temporis qui erexit
nobis muros eversos et stare fecit portas et seras
qui erexit domos nostras. Nemo natus est in terra talis
qualis enoch. Nam et ipse receptus est a terra. Et ioseph
qui natus est homo princeps fratrum firmamentum gentis rector
fratrum stabilimentum populi. Et ossa ipsius visitata sunt
et post mortem prophetaverunt. Seth et sem apud ho
mines gloriam adepti sunt et super omnem animam in

cap.

Symeon honie filius sacerdos. origine adam
Sacerdos magnus qui in vita sua suffulsit domum et
in diebus suis corroboravit templum. Templi eti
am altitudo ab ipso fundata est duplex edificatio et ex
celsi parietes templi. In diebus ipsius emanaverunt pu
tei aquarum et quasi mare adimpleti sunt supra modum.
Qui curavit gentem suam et liberavit eam a perditio
ne. Qui prevaluit amplificare civitatem. Qui adeptus
est gloriam in conversatione gentis et ingressum domus
et atrii amplificavit. Quasi stella matutina in me
dio nebule et quasi luna plena in diebus suis lucet.
et quasi sol fulgens refulgens sic ille effulsit in templo
dei. Quasi arcus refulgens inter nebulas glorie et quasi flos ro
sarum in diebus vernis. Quasi lilia que sunt in transi
tu aque et quasi thus redolens in diebus estatis. Quasi
ignis effulgens et thus ardens in igne et quasi vas auri
solidum ornatum omni lapide pretioso. Quasi oliva

pullulans et cupressus in altitudinem se extollens in ac
cipiendo ipsum stolam glorie et vestiri eum in consumatione
virtutis. In ascensu quidem altaris sancti gloriam dedit
sanctitatis amictum. In accipiendo autem partes de ma
nu sacerdotum et ipse stans iuxta aram et circa illum corona fra
trum et quasi plantatio cedri in monte libano sic circa
illum steterunt quasi rami palme et omnes filii aaron in
gloria sua oblatio autem domini in manibus ipsorum coram
omni synagoga israel et consumatione fungens in ara
amplificare oblationem excelsi regis porrexit manum suam
in oblationem libationem et libavit de sanguine uve effu
dit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi
Tunc exclamaverunt filii aaron in tubis ductilibus sonu
erunt et auditam fecerunt voce magna in memoria coram
deo Tunc omnis populus simul properaverunt et ceciderunt in
faciem super terram adorare dominum deum suum et dare preces o
mnipotenti deo excelso et amplificaverunt psallentes in vo
cibus suis et in magna domo auctus est sonus suavitatis ple
nus et rogavit populus dominum excelsum in prece usque dum
perfectus est honor domini et munus suum perfecerunt Tunc
descendens manus suas extulit in omnem congregationem
filiorum israel dare gloriam deo a labiis et in nomine ipsius
gloriari et iteravit orationem suam volens ostendere virtutem
dei Et post rursum plus oravit dominum omnium qui
magna fecit in omni terra qui auxit dies nostros a ventre
matris nostre et fecit nobis cum secundum misericordiam suam ut det
nobis iocunditatem cordis et fieri pacem in diebus nostris
in israel per dies sempiternos credere israel nobis cum esse mi
sericordiam dei ut liberet nos in diebus suis Duas gen
tes odit anima mea Tertia autem non est gens quam
oderim Qui sedent in monte seir et philistiim et
stultus populus qui habitat in sichimis Doctrinam sapi
entie et discipline scripsit in codice isto Ihesus filius
Syrach Ierosolimita qui renovavit sapientiam de corde

suo. Beatus qui in istis versatur bonis: qui ponit illa
in corde suo sapiens erit semper. Si enim hec fecerit ad omnia
valebit, quia lux dei vestigium eius est.
Confitebor tibi domine rex, et collaudabo te deum sal
vatorem meum. Confitebor nomini tuo, quoniam adiutor et
protector factus es michi, et liberasti corpus meum a
perditione, a laqueo lingue inique, et a labiis operantium
mendacium, et in conspectu astantium factus es michi ad
iutor. Et liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis
tui a rugientibus preparatis ad escam, de manibus querentium
animam meam, de multis tribulationibus que
circumdederunt me, a pressura flamme que circumdedit me, et
in medio ignis non sum estuatus, de altitudine ven
tris inferi, et a lingua coinquinata, et a verbo mendacii,
a rege iniquo, et a lingua iniusta. Laudabit usque ad mor
tem anima mea dominum, et vita mea appropinquans
erat in inferno deorsum. Circumdederunt me undique, et non
erat qui adiuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum,
et non erat. Memoratus sum misericordie tue domine, et cooperati
onis tue, que a seculo sunt, quoniam eruis sustinentes te, et libe
ras eos de manu gentium. Exaltasti super terram habitatio
nem meam, et pro morte defluente deprecatus sum. Invocavi
dominum patrem domini mei, ut non derelinquat me in
die tribulationis et in tempore superborum sine adiuto
rio. Laudabo nomen tuum assidue, et collaudabo illud in
confessione, et exaudita est oratio mea. Et liberasti me de
perditione, et eripuisti me de tempore iniquo. Propterea
confitebor nomini tuo, et laudem dicam tibi, et benedicam
nomini domini. Cum adhuc iunior essem, priusquam oberrarem,
quesivi sapientiam palam in oratione mea. Ante templum
postulabam pro illa, et usque in novissimis inquiram
eam, et florebit tamquam precox. alias precoqua. uva. Le
tatum est cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter rectum,
a iuventute mea investigabam eam. Inclinavi mo
dice aurem meam, et excepi illam. Multam inveni in me ipso
sapientiam, et multum profeci in ea. Danti michi sapientiam

Li

dabo gloriam. Consiliatus sum enim ut facerem illam: zelatus
sum bonum, et non confundar. Colluctata est anima mea
in illa, et in faciendo eam confirmatus sum. Manus meas ex
tendi in altum, et in sapientia eius luxit anima mea, et ig
norantias meas illuminavit. Animam meam direxi ad illam,
et in agnitione inveni eam. Possedi cum ipsis cor ab initio:
propter hoc non derelinquar. Venter meus conturbatus est quaeren
do illam: propterea bonam possidebo possessionem. Dedit enim
dominus mihi linguam mercedem meam, et in ipsa laudabo eum.
Appropiate ad me indocti, et congregate vos in domum
discipline. Quid adhuc retardatis, et quid dicitis in his?
anime vestre sitiunt vehementer. Aperui os meum et locutus
sum: Comparate vobis sine argento sapientiam, et collum
vestrum subicite iugo, et suscipiat anima vestra ~~sapientiam~~
disciplinam. In proximo est enim invenire eam. Videte o
culis vestris quia modicum laboravi, et inveni mihi multam
requiem. Assumite disciplinam in multo numero argenti
et copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima vestra in mi
sericordia eius, et non confundemini in laude ipsius.
Operamini opus vestrum ante tempus, et dabit vobis merce-
dem vestram in tempore suo. Deo gratias et virgini gloriose. Amen.

Et inclinavit Salomon genua sua in conspectu
totius populi ecclesie Israel, et expandit manus suas ad celum Ista non sunt de libro Ecclesiastici.
et dixit: Domine deus Israel, non est tibi similis deus
in celo sursum neque in terra deorsum, qui custodis testa
mentum tuum et misericordiam tuam pueris tuis euntibus
in conspectu tuo in toto corde. Servans puero tuo David
que locutus es illi. Et locutus es in ore tuo, et in ma
nu implesti, sicut dies iste. Et nunc domine deus Israel
custodi puero tuo David patri meo que locutus es illi di
cens: Non deerit tibi vir a facie mea sedens in throno
Israel. Verumtamen si custodierint filii tui legem meam,
et in preceptis meis ambulaverint, sicut ambula
verunt in conspectu meo fideles. Et nunc domine deus
Israel, creditum est verbum quod locutus es puero tuo

Incipit prologus in libro ysaie prophete

-derunt putasne ergo vere habitavit deus in terra cum hominibus

Si celum et celi non sufficiunt tibi quanto magis domus hec quam

edificavi Sed respicias orationem servi tui et precationem

deus ut et exaudias domine placationem orationis quam

puer tuus orat coram te hodie ut sint oculi tui super

domum hanc die ac nocte In loco quem dixisti invocari

nomen tuum /alias/ invocatum/ Exaudias orationem quam puer

tuus oravit coram te hodie Exaudias precationem pu-

eri tui et populi tui israel si oraverit quis in loco isto et exau-

dies in loco habitationis de celo iste deus sit et exau-

dias et propicius sis si peccaverit vir in te

Nemo cum prophetas versibus viderit esse descriptos

metro estimet eos apud hebreos ligari et ha-

bere aliquid simile de psalmis et operibus Salomo-

nis Sed quod in demostene et tullio solet fieri

ut per cola scribantur et commata qui utique pro-

sa et non versibus conscripserunt Nos quoque utilitati legentium

providentes interpretationem novam novo scribendi genere

distinximus. Ac primum de ysaya sciendum quod in sermone suo

disertus sit quippe ut vir nobilis et urbane elegan-

tie nec habens quicquam in eloquio rusticitatis admixtum

Unde accidit ut pre ceteris florem sermonis eius trans-

latio non potuit conservare Deinde etiam hoc ad-

iciendum quod non tam propheta dicendus sit quam evan-

gelista Ita enim universa christi et ecclesie misteria ad liqui-

dum prosecutus est ut non eum putes de futuro vaticinari sed

de preteritis hystoriam texere Unde conicio noluisse

tunc temporis lxx interpretes fidei sue sacramenta perspicue

ethnicis prodere ne sanctum canibus et margaritas porcis

darent. Que cum hanc editionem legeritis ab illis animad-

vertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas

intelligere nec facile quempiam posse iudicare de inter-

pretatione nisi intellexerit ante quam legerit Nos quoque pa-

tere morsibus plurimorum qui stimulante invidia quod

consequi non valent despiciunt Sciens ergo et prudens

In flammam mitto manum et nichilominus hoc a fasti-

diosis lectoribus preter et quod greci post lxx translatores
aquilam et symachum et theodotionem legunt vel obstu
dio doctrine sue vel ut lxx magis ex collatione eorum intel
ligant. et isti saltem unum post priores habeant inter-
pretem habere digni non sunt legant prius et postea despiciant
ne videantur non ex iudicio sed ex odii presumptione igno
rata damnare. Prophetavit autem ysaias in ierusalem
et in iudea necdum x tribubus in captivitatem ductis
ac de utroque regno nunc commixtim nunc separatim texit ora
culum. et cum interdum ad presentem respiciat hystoriam
et post babilonicam captivitatem reditum populi significet in
iudeam tamen omnis eius cura de vocatione gentium
et de adventu christi est. quem quanto plus amatis o
paula et eustochium tanto magis ab eo petite ut pro
obtrectatione presenti qua me indesinenter emuli laniant
ipse mihi mercedem restituat in futuro qui scit me ob hoc
in peregrine lingue eruditione sudasse ne iudei de fal
sitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.
Isayas in ierusalem nobili genere natus ab eo quo prophetavit sub
manasse rege sectus in duas partes occubuit. Sepul
tus est sub quercu rogel iuxta transitum aquarum quas
olim ezechias rex iacto obstruxerat pulvere. Incipit liber ysaie
Visio ysaie prophete filii amos quam vidit
super iudam et ierusalem in diebus ozie io
atham achaz ezechie regum iuda. Au
dite celi et auribus percipe terra quoniam dominus
locutus est. filios enutrivi et exaltavi
ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos
possessorem suum et asinus presepe domini sui. Israel autem
non cognovit me et populus meus non intellexit. Ve ge
nti peccatrici populo gravi iniquitate semini nequam fi
liis sceleratis. dereliquerunt dominum blasphemaverunt
sanctum israel abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam
vos ultra addentes prevaricationem. Omne caput

languidum et omne cor merens. A planta pedis usque
ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus et livor et pla-
ga tumens non est circumligata nec curata medicamine
neque fota oleo. Terra vestra deserta civitates vestre succen-
se sunt igni, regionem vestram coram vobis alieni de-
vorant et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et dere-
linquetur filia Syon ut umbraculum in vinea et sicut
tugurium in cucumerario, sicut civitas que vastatur. Ni-
si dominus exercituum reliquisset nobis semen quasi Sodoma
fuissemus et quasi Gomorra similes essemus. Audi-
te verbum domini principes Sodomorum, percipite legem dei
vestri populus Gomorre. Quo mihi multitudinem victima-
rum vestrarum dicit dominus. Plenus sum holocaustis arietum
et adipem pinguium et sanguinem vitulorum et agno-
rum et hircorum nolui. Cum veniretis ante conspe-
ctum meum, quis quesivit de manibus vestris hec, ut ambu-
laretis in atriis meis? Ne offeratis ultra sacrificium
frustra. Incensum abhominatio est mihi. Neomeniam et
sabbatum et festivitates alias non feram. Iniqui
sunt cetus vestri. Kalendas vestras et solemnitates vestras
odivit anima mea, facta sunt mihi molesta, labora-
vi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras, avertam
oculos meos a vobis, et cum multiplicaveritis oratio-
nem non exaudiam. Manus enim vestre sanguine plene
sunt. Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum
vestrarum ab oculis meis. Quiescite agere perverse, di-
scite benefacere. Querite iudicium, subvenite oppresso, iu-
dicate pupillo, defendite viduam. Et venite et ar-
guite me, dicit dominus. Si fuerint peccata vestra ut
coccinum, quasi nix dealbabuntur, et si fuerint rubra quasi
vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis et audi-
eritis me, bona terre comedetis. Quod si nolueritis et me pro-
vocaveritis ad iracundiam, gladius devorabit vos,
quia os domini locutum est. Quomodo facta est meretrix

Ysidorus de summo bono de penitentia: Irrisor est et non penitens
qui adhuc agit quod penitet nec videtur deum poscere sub-
ditus sed subsannare superbus. Canis reversus ad vomitum est
penitens ad peccatum. Multi enim lacrimas indesinenter fundunt
et peccare non desinunt. Quosdam accipere lacrimas ad penitentiam
cerno et affectum penitentie non habere, quia inconstantia mentis
nunc recordatione peccati lacrimas fundunt, nunc vero reviviscente
usu ea que fleverant iterando committunt. Ysaias de
peccatoribus dicit: Lavamini, mundi estote. Lavatur et mundus est
qui et preterita plangit et flenda iterum non admittit. La-
vatur et non est mundus qui plangit que gessit nec deserit
et post lacrimas ea que fleverat repetit. Item Augustinus in
soliloquiis: [illegible] de penitentia quam sequens
culpa coinquinat. [illegible] sanat [illegible]
peccatis et lugentes veniam [illegible]. Nichil prosunt lamen-
ta si replicantur peccata. Nichil valet veniam a malis po-
scere et mala denuo iterare. Persiste ergo in confessione et
penitentia fortiter [illegible] bonum quod accepisti teneas,
non desinas [illegible] vite bone [illegible] item
post lavacrum mundus esse negligit qui sequens post lacrimas
vite innocentiam non custodit. Lavantur ergo nec mundi sunt
qui commissa flere non desinunt sed rursus flenda committunt
[illegible] pena [illegible] agit in [illegible]
[illegible] post confessionem [illegible] de penitentia nichil prodest.

189

civitas fidelis plena iudicii iusticia habitavit in
ea nunc autem homicide argentum tuum versum
est in scoriam vinum tuum mixtum est aqua prin
cipes tui infideles socii furum omnes diligunt mu
nera sequuntur retributiones pupillo non iudicant et causa vidu
e non ingreditur ad eos propter hoc ait dominus
deus exercituum fortis Israel Heu ego consolabor super
hostibus meis et vindicabor de inimicis meis et
convertam manum meam ad te et excoquam ad pu
rum scoriam tuam et auferam omne stagnum tu
um et restituam iudices tuos ut fuerunt prius et
consiliarios tuos sicut antiquitus post hec vocaberis
civitas iusti urbs fidelis Syon in iudicio redimetur
et reducent eam in iustitiam et conteret scelestos
et peccatores simul et qui dereliquerunt dominum consu
mentur confundentur enim ab ydolis quibus sacrificaverunt
et erubescetis super ortis quos elegeratis cum
fueritis velut quercus defluentibus folys et velut or
tus absque aqua et erit fortitudo vestra ut favilla
stupe et opus vestrum quasi scintilla et succendetur
utrumque simul et non erit qui extinguat · c · ii ·

Verbum quod vidit ysayas filius amos super
iudam et hierusalem et erit in novissimis diebus
preparatus mons domus domini in vertice mon
tium et elevabitur super colles et fluent ad eum omnes
gentes et ibunt multi populi ad eum et dicent venite
et ascendamus ad montem domini et ad domum
dei Iacob et docebit nos vias suas et ambulabimus
in semitis eius quia de Syon exibit lex et verbum
domini de hierusalem et iudicabit gentes et arguet populos
multos et conflabunt gladios suos in vomeres et
lanceas suas in falces Non levabit gens contra gentem
gladium nec exercebuntur ultra ad prelium Domus

scilicet omnis iniquitas et oppressio et innocentium sanguinis ... et lex gladio non ... voluntate ...

Iacob venite et ambulemus in lumine domini. pro
iecisti enim populum tuum domum iacob quia repleti sunt
ut olim, et augures habuerunt ut philistiim et pu
eris alienis adheserunt. Repleta est terra argento et
auro, et non est finis thesaurorum eius. Et repleta
est terra eius equis, et innumerabiles quadrige eius
Et repleta est terra eius ydolis opus manuum suarum
adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum. Et incurvavit
se homo, et humiliatus est vir. Non ergo dimittas eis
Ingredere in petram, et abscondere in fossa humo a fa
cie timoris domini et a gloria maiestatis eius. Oculi sublimes
hominis humiliati sunt. et incurvabitur altitudo vi
rorum, exaltabitur autem solus dominus in die illa. Quia
dies domini exercituum super omnem superbum. et super omnem
arrogantem et humiliabitur. Et super omnes cedros liba
ni sublimes et erectas et super omnes quercus basan
Et super omnes montes excelsos et super omnes colles
elevatos. Et super omnem turrim excelsam. Et super
omnem murum munitum. Et super omnes naves thar
sis. Et super omne quod visu pulcrum est. Et incurvabitur
omnis sublimitas hominum. Et humiliabitur altitu
do virorum. Et elevabitur dominus solus in die illa. Et y
dola penitus conterentur. Et introibunt in speluncas
petrarum et in voragines terre a facie fortitudinis
domini, et gloria maiestatis eius, cum surrexerit per
cutere terram. In die illa proiciet homo ydola ar
genti sui, et simulacra auri sui que fecerat sibi ut
adoraret talpas et vespertiliones. Et ingredietur fissuras
petrarum, et in cavernas saxorum a facie fortitudinis
domini, et a gloria maiestatis cum surrexerit percute
re terram. Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in na
ribus eius est quia excelsus reputatus est ipse
iii Ecce enim dominator dominus exercituum auferet

ab Ierusalem et ab Iuda validum et fortem et omne
robur panis et omne robur aque et fortem et vi
rum bellatorem et iudicem et prophetam et ariolu
rum et senem principem super quinquaginta et honorabi
lem vultu et consiliarium et sapientem de architectis
et prudentem eloquii mistici Et dabo pueros principes
eorum et effeminati dominabuntur eis Et corruet populus
vir ad virum et unusquisque ad proximum suum Tumul
tuabitur puer contra senem et ignobilis contra nobilem Ap
prehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui Et
dicet Vestimentum tibi est princeps noster esto Ruina autem
hec sub manu tua Respondebit in die illa dicens Non
sum medicus et in domo mea non est panis neque ve
stimentum Nolite constituere me principem populi Ruit Hy
erusalem et Iudas concidit quia lingua eorum et ad
inventiones eorum contra deum ut provocarent oculos e
ius maiestatis Agnitio vultus eorum respondebit eis
et peccatum suum quasi sodoma predicaverunt nec absco
derunt Ve anime eorum quoniam reddita sunt eis mala
Dicite iusto quoniam bene quoniam fructum adinventionum
suarum comedet Ve impio in malum retributio ma
nuum eius fiet ei Populum meum exactores sui
spoliaverunt et mulieres dominate sunt eius Po
popule meus qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt
et viam gressuum tuorum dissipant Stat ad iudi
candum dominus et stat ad iudicandos populos dominus
Ad iudicandum veniet cum senibus populi sui et princi
pibus eius Vos enim depasti estis vineam meam et
rapina pauperis in domo vestra Quare atteritis
populum meum et facies pauperum commolitis dicit dominus
deus exercituum Et dixit dominus deus pro eo quod elevate
sunt filie Syon et ambulaverunt collo extento et
nutibus oculorum ibant et plaudebant et ambula

bant pedibus suis composito gradu incedebant
Decalvabit dominus verticem filiarum syon et do-
minus crinem earum nudabit In die illa auferet dominus
ornamentum calciamentorum et lunulas et torques
et monilia et armillas et mitras et discriminalia
et periscelidas et murenulas et olfactoriola et inau-
res et anulos et gemmas in fronte pendentes et
mutatoria et palliola et linteamina et acus et spe-
cula et sindones et vittas et theristra et erit pro
suavi odore fetor pro zona funiculus pro crispan-
ti crine calvicium et pro fascia pectorali cilicium Pulc-
rimi quoque viri tui gladio cadent et fortes tui in pre-
lio et merebunt atque lugebunt porte eius et desolata in
terra sedebit

iiii Et apprehendent septem mulieres virum unum in
die illa dicentes panem nostrum comedemus et
vestimentis nostris operiemur tantummodo invocetur no-
men tuum super nos aufer opprobrium nostrum In die illa erit
germen domini in magnificentia et gloria et fructus
terre sublimis et exultatio hiis qui salvati fuerint
de israel Et erit omnis qui relictus fuerit in syon et re-
siduus in iherusalem sanctus vocabitur omnis qui scriptus
fuit in vita in iherusalem Si abluerit dominus sordes filia-
rum syon et sanguinem iherusalem laverit de medio eius
in spiritu iudicii et spiritu ardoris Et creavit dominus super
omnem locum montis syon et ubi invocatus est
nubem per diem et fumum et splendorem ignis fla-
mantis in nocte Super omnem enim gloriam pro-
tectio et tabernaculum in umbraculum diei ab e-
stu et in securitatem et absconsionem a turbine

Cantabo dilecto meo can- Et a pluvia
v ticum patruelis mei vinee sue Vinea facta
est dilecto meo in cornu filio olei Et sepivit
eam et lapidibus elegit ex illa et plantavit vine-

electam et edificavit turrem in medio eius et torcular
extruxit in ea et expectavit ut faceret uvas et fecit
labruscas. Nunc ergo habitatores Ierusalem et viri Iuda iu-
dicate inter me et vineam meam. Quid est quod ul-
tra debui facere vinee mee et non feci ei? An quod expe-
ctavi ut faceret uvas et fecit labruscas. Et nunc ostendam
vobis quid ego faciam vinee mee. Auferam sepem
eius et erit in direptionem, diruam maceriam eius
et erit in conculcationem et ponam eam desertam. Non
putabitur non fodietur et ascendent super eam vepres et
spine et nubibus mandabo ne pluant
super eam imbrem. Vinea enim domini exercituum domus
Israel est et viri Iuda delectabile germen eius. Ex-
pectavi ut faceret iudicium et ecce iniquitas et iu-
sticiam et ecce clamor. Ve qui coniungitis domum
ad domum et agrum ad agrum copulatis usque
ad terminum loci. Numquid habitabitis vos soli in
medio terre. In auribus meis sunt hec domini
exercituum. Nisi domus multe deserte fuerint gran-
des et pulcre et absque habitatore. Decem enim iu-
gera vinearum facient lagunculam unam et tri-
ginta modii sementis facient modios tres.
Ve qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam
et potandum usque ad vesperam ut vino estuetis.
Cythara et lyra et timpanum et tybia et vinum
in conviviis vestris et opus domini non respici-
tis nec opera manuum eius consideratis. Pro-
pterea captivus ductus est populus meus quia non
habuit scientiam et nobiles eius interierunt
fame et multitudo eius siti exaruit. Propterea
dilatavit infernus animam suam et aperuit os
suum absque ullo termino et descendent fortes eius
et sublimes eius gloriosique eius ad eum et intr-

[Margin note:] [illegible] a vino inebriantur [illegible] male [illegible] ac pueritiam [illegible] qui abutuntur [illegible] et dyalecticorum [illegible] que non [illegible] ap- pellanda [illegible] umbre [illegible] et [illegible] que cito [illegible] et revolvuntur

pabitur homo et humiliabuntur viri et oculi sub
limium deprimentur et exaltabitur dominus ex
ercituū in iudicio et deus sanctus sanctificabitur
in iusticia et pascentur agni iuxta ordinem su
um/ et deserta in ubertatem versa advene come
dent Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis
vanitatis et q̄si vinculū plaustri peccatum quod di
citis/ festinet et cito veniat opus eius ut videamus
et appropiet et veniat consiliū sancti Israel et sciemus
illud. Ve qui dicitis malū bonū/ et bonū malum
ponentes tenebras lucem/ et lucem tenebras po
nentes amarū in dulce et dulce in amarum
Ve qui sapientes estis in oculis vestris/ et coram
vobis metipsis prudentes Ve qui potentes estis
ad bibendum vinū et viri fortes ad miscendū eb
rietatem Qui iustificatis impiū pro muneribus
et iustitiam iusti aufertis ab eo. propter hoc sicut
devorat stipulam flamma ignis et calor flamme
exurit/ sic radix eorū q̄si favilla erit/ et germe
eorū ut pulvis ascendet. Abiecerūt enim legem
domini exercituū et eloquiū sancti Israel blasphema
verūt Ideo iratus est dominus furor in populo
suo/ et extendit manū suam sup eū/ et percussit
eum/ et conturbati sūt montes/ et facta sūt mor
ticina eorū/ quasi stercus in medio plateaū
In omnibus hiis/ non est aversus furor eius/ sed ad
huc manus eius extenta Et elevabit signum
in nationibus procul/ et sibilabit ad eum de
finibus terre et ecce festinus velociter veniet
Non est deficiens neque laborans in eo/ non dormi
tabit neque dormiet/ neque solvetur cingulū renū
eius neque rumpetur corrigia calciamenti eius
Sagitte eius acute et omnes arcus eius exte
nti. ungule equorū eius ut silex et rote eius qu

Nota q xi q iii Siquis dixit iniustum iustum et iniustum
iustum abhominabilis est utique apud deum similiter qui scelus
dicit non scelus et [illegible] qui non scelus dicit scelus abho
minabilis est apud deum glo quia mortaliter peccat
et consentit ei quod dicit augustinus super primam epistolam ad corin
thios [illegible] errare [illegible] peccatum mortale [illegible]
[illegible] esse bonum [illegible] malum vel [illegible]
[illegible] adulterium [illegible] esse bonum illud malum vel
[illegible] asserunt [illegible] non sit [illegible]

impetus tempestatis. Rugitus eius ut leonis Ru
giet ut catuli leonum / et frendet / et tenebit predã
et amplexabitur et non erit qui eruat / et sonabit
in die illa super eum sicut sonitus maris. Aspicia
emus in terram et ecce tenebre tribulationis. Et
lux obtenebrata est in caligine eius;

In anno quo mortuus est rex ozyas vidi dom(inu)m
sedentem super soliũ excelsum / et eleuatũ et ple
na erat domus a maiestate eius et ea que sb
ipso erant replebant templũ Seraphin stabant
sup illud Sex ale uni et sex ale alteri Duabus ve
labant faciem eius / et duabus velabant pedes e
ius et duabus uolabant / et clamabãt alter ad
alterũ et dicebant / Sanctus · sanctus · s(an)c(tu)s do
minus deus exercituũ · plena est omnis terra gl(ori)a
eius et commota sunt superliminaria cardinũ a
uoce clamantis · Et domus repleta est fumo Et
dixi Ve michi quia tacui · quia vir · pollutus la
biis ego sum et in medio p(o)p(u)li polluta labia ha
bentis ego habito / et regem domi(nu)m exercituũ vi
di oculis Et volauit vnus ad me de Seraphin
et in manu eius eius calculus / quẽ forcipe tule
rat de altari / et tetigit os meũ et dixit Ecce tetigi
hec labia tua / et auferetur iniquitas tua · et pc
catũ tuũ mũdabitur · Et audiui uocem domini
dicentis Quem mittam et quis ibit nobis Et
dixi Ecce ego sum · mitte me · Et dixit · Vade et
dices p(o)p(u)lo huic · Audite audientes / et nolite i
telligere / et uisionẽ videte / et nolite cognoscere Exce
ca cor p(o)p(u)li huius et aures eius aggraua / et oculos e
ius claude · ne forte uideat oculis suis / et auri
bus suis audiat · et corde suo intelligat / et conu
tatur et sanem eum · et dixi · usq(ue) domine / Et dixit

[Marginal note, largely illegible: ... quomodo mala ... silencio ... quod potuit ... loquendo ... et ... silentium ...]

donec desolentur ciuitates absque habitatore et domus
sine homine et terra relinquetur deserta Et longe faciet
et dominus homines et multiplicabitur que derelicta fuerat
in medio terre Et adhuc in ea decimatio conuer
tetur et erit in ostensionem sicut terebintus et sicut
quercus que expandit ramos suos semen sanctum
erit id quod steterit in ea
vij. Et factum est in diebus achas filii ioathan filii
Ozie regis iuda Ascendit rasyn rex Syrie
et facee filius Romelie rex israhel in ierusalem
ad preliandum contra eam et non potuerunt debel
lare eam Et nunciauerunt domui dauid dicentes
Requieuit Siria supra effraym Et commotum est
cor eius et cor populi eius sicut mouentur ligna silua
rum a facie venti Et dixit dominus ad ysayam Egre
dere in occursum achas tu et qui derelictus est iasub
filius tuus ad extremum aqueductus piscine supe
rioris in via agri fullonis et dices ad eum Vide
ut sileas Noli timere et cor tuum ne formidet a dua
bus caudis titionum fumigantium istorum in ira
furoris rasin regis Syrie et filii Romelie eo quod
consilium inierit contra te Syria malum effraim et filius
Romelie dicentes Ascendamus ad iudam et susci
temus eum et euellamus eam ad nos et ponamus regem
in medio eius filium thabeel Hec dicit dominus deus
Non erit istud et non stabit Sed caput Syrie da
mascus et caput damasci Rasim Et adhuc sexa
ginta et v anni et desinet effraym esse populus Et
caput effraym Samaria Et caput Samarie fi
lius Romelie Si non credideritis non permanebitis
Et adiecit dominus loqui ad achas dicens Pete ti
bi signum a domino deo tuo in profundum inferni
siue in excelsum supra Et dixit achas Non pe
tam et non temptabo dominum Et dixit Audite

go domus david Numquid parum vobis est molestos
esse hominibus quia molesti estis et deo meo propter
hoc dabit dominus ipse vobis signum Ecce virgo v
go concipiet et pariet filium et vocabitur nomen eius E
manuel Butirum et mel comedet ut sciat reprobare
malum et eligere bonum Quia antequam sciat puer repro
bare malum et eligere bonum derelinquetur terra quam
tu detestaris a facie duorum regum suorum Adducet
dominus super te et super populum tuum et super domum patris
tui dies qui non venerunt a diebus separationis effra
im a iuda cum rege assiriorum Et erit in die illa Si
bilabit dominus musce que est in extremo fluminum
Egypti et api que est in terra assur Et venient et requi
escent omnes in torrentibus vallium et cavernis petra
rum et in omnibus frutectis et in universis foraminibus
In die illa radet dominus in novacula acuta in hys qui
trans flumen sunt in rege assyriorum caput et pilos pe
dum et barbam universam Et erit in die illa Nutriet
homo vaccam boum et duas oves et pre ubertate la
ctis comedet butirum Butirum enim et mel mandu
cabit omnis homo qui relictus fuerit in medio terre
Et erit in die illa omnis locus ubi fuerint mille vites
mille argenteis et in spinas et in vepres erunt Cum
sagittis et arcu ingredientur illuc Vepres enim et spine
erunt in universa terra et omnes montes qui in sarculo
sarientur non veniet illuc terror spinarum et veprium
et erit in pascuam bovis et in conculcationem pecoris
Et dixit dominus ad me Sume tibi librum gran
viij dem et scribe in eo stilo hominis Velociter spolia
detrahe cito predare Et adhibui michi testes
fideles uriam sacerdotem et zachariam filium bara
chie Et accessi ad prophetissam et concepit et peperit fi
lium Et dixit dominus ad me Voca nomen eius ac
celera spolia detrahe festina predari Quia antequam

sciat puer vocare patrem suum et matrem suam. Aufe-
retur fortitudo damasci et spolia samarie coram rege
Assiriorum. Et adiecit dominus loqui ad me dicens. Pro
eo quod abiecit populus iste aquas syloe que vadunt cum
silentio. et assumpsit magis rasin et filium romelie. propter hoc
ecce dominus aquas fluminis fortes et multas regem as-
siriorum et omnem gloriam eius. et ascendet super
omnes rivos eius. et fluet super omnes ripas eius
Et ibit per iudam inundans et transiens usque ad collum
veniet Et erit extensio alarum eius implens latitu-
dinem terre tue o emanuel. Congregamini populi et
vincimini et audite universe procul terre. Confortamini pre
et vincimini. Accingite vos et vincimini. Inite consilium
et dissipabitur. loquimini verbum et non fiet. quia nobis-
cum deus. Hec enim ait dominus ad me. Sicut in forti
manu erudivit me ne irem in viam populi huius dicens
Non dicatis coniuratio. omnia enim que loquitur populus
iste coniuratio est. et timorem eius ne timeatis neque pa-
veatis. dominum exercituum ipsum sanctificate. et ipse pavor vester.
et ipse terror vester Et erit vobis in sanctificationem. In la-
pidem autem offensionis et in petram scandali duabus
domibus israel. In laqueum et in ruinam habitantibus in
ierusalem Et offendent ex eis plurimi. et cadent et conterentur
et irretientur et capientur. Liga testimonium. signa legem
in discipulis meis Et expectabo dominum. qui abscondit
faciem suam a domo Iacob. et prestolabor eum Ecce ego
et pueri mei. quos michi dedit dominus in signum et in por-
tentum israel. a domino exercituum. qui habitat in monte syon
Et cum dixerint ad vos querite a phitonibus et a divinis
qui strident in incantationibus suis. Numquid non populus
a deo suo requiret visionem pro vivis a mortuis. ad legem
maris. alias. magna. et ad testimonium. Quod si non dixerint
iuxta verbum hoc non est erit matutina lux. et transibit per
eam. et corruet. et esuriet. et cum esurierit. irascetur et ma-
ledicet regi suo et deo suo et suscipiet suspiciet sursum. et ad terram
intuebitur Et ecce tribulatio. et tenebre. et dissolutio. et

angustia et caligo persequens et non poterit avolare de angu
Primo tempore alleviata est terra za stia sua
bulon et terra neptalim et novissimo aggravata
est via maris trans iordanem galilee gentium
ix Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem ma
gnam habitantibus in regione umbre mortis lux
orta est eis. Multiplicasti gentem et non magnificasti
leticiam. Letabuntur coram te sicut qui letantur in messe si
cut exultant victores capta preda quando dividunt spolia Iu
gum enim oneris eius et virgam humeri eius et sceptrum
exactoris eius superasti sicut in die madian Quia o
mnis violenta predatio cum tumultu et vestimentum mix
tum sanguine erit in combustionem et cibus ignis Par
vulus enim natus est nobis et filius datus est nobis Et fa
ctus est principatus super humerum eius et vocabitur no
men eius admirabilis consiliarius deus fortis pa
ter futuri seculi princeps pacis Multiplicabitur eius imperium
et pacis non erit finis super solium david et super regnum
eius sedebit ut confirmet illud et corroboret in iudicio
et iusticia amodo et usque in sempiternum zelus domini exercitu
um faciet hoc. Verbum misit dominus in iacob et cecidit
in israel Et sciet omnis populus effraym et habitantes sa
mariam in superbia et magnitudine cordis dicentes
lateres ceciderunt sed quadris lapidibus edificabimus
sicomoros succiderunt sed cedros immutabimus Et e
levabit dominus hostes Rasin super eum et inimicos eius
in tumultum vertet Syriam ab oriente et philistiim ab
occidente et devorabunt israel toto ore. In omnibus
hys non est aversus furor eius sed adhuc manus eius
extenta et populus non est reversus ad percucientem
se et dominum exercituum non inquisierunt Et disperdet do
minus ab israel caput et caudam incurvantem et depri-
vantem in die una longevus et honorabilis ipse est
caput et propheta docens mendacium ipse est cauda Et
erunt qui beatificant populum istum seducentes et qui bea

-ti ficant, precipitati propter hoc sup adolescentibus
eius non delectabitur dominus et pupillorum eius et vi
duarum non miserebitur quia omnis ypocrita est
108 et nequam Et vniuersum os locutum est stulticiam In omni
bus hys non est auersus furor eius sed adhuc manus
eius extenta et populus non est reuersus ad percucien
tem Succensa est enim quasi ignis impietas vepres
et spinam vorabit et succendetur in densitate
saltus et conuoluetur in superbia fumi In ira domini ex
ercituum conturbata erit terra et erit populus quasi esca
ignis Vir fratri suo non parcet et declinabit ad
dexteram et esuriet et comedet ad sinistram et
non saturabitur Vnusquisque carnem brachii sui vo
rabit Manasses effraim et effraim manassen si
mul et ipsi contra iudam In hys omnibus non est auersus
furor eius sed adhuc manus eius extenta
x Ve qui condunt leges iniquas et scribentes iniusti
cias scripserunt vt opprimerent in iudicio pau
peres et vim facerent cause humilium populi mei vt
essent vidue preda eorum et pupillos diriperent Quid
facietis in die visitationis et calamitatis de longe ve
nientis Ad cuius confugietis auxilium et vbi derelinquetis
gloriam vestram ne incuruemini sub vinculo et cum in
terfectis cadatis Super omnibus hys non est auersus fu
ror eius sed adhuc manus eius extenta Ve assur
virga furoris mei et baculus ipse est in manu eorum
mea indignatio est Ad gentem fallacem mittam
eum et contra populum furoris mei mandabo illi vt
auferat spolia et diuidat predam et ponat illum
in conculcationem quasi lutum platearum Ipse au
tem non sic arbitrabitur et cor eius non ita existima
bit sed ad conterendum erit cor eius et ad internecionem
gentium non paucarum Dicet enim Nunquid non prin
cipes mei simul sunt reges Nunquid non vt carchamis
sic calanno et vt arphat sic emath Nunquid non
vt damascus sic samaria Quomodo inuenit manus
mea regna ydoli sicut et simulacra eorum sic de hierusalem

et de samaria verbum dei Numquid non sicut feci sa
marie et ydolis eius sic faciam ierusalem et simulacris
eius Et erit cum impleverit dominus cuncta opera sua in
monte syon et in ierusalem visitabo super fructum ma
gnifici cordis regis assiriorum assur et super gloriam
altitudinis oculorum eius Dixit enim In fortitudine
manus mee ego feci et in sapientia mea intellexi
et abstuli populos terminos populorum et principes eorum pre
datus sum Et detraxi quasi potens in sublimi resi
dentes et invenit quasi nidum manus mea fortitu
dinem populorum Et sicut colliguntur ova que derelicta sunt
sic universam terram ego congregavi et non fuit qui
moveret pennam et aperiret os et gannitet Numquid
gloriabitur securis contra eum qui secat in ea aut exal
tabitur serra contra eum a quo trahitur quomodo si elevetur virga
contra levantem se et exaltetur baculus qui utique lignum
est Propter hoc mittet dominator dominus exercituum in
pinguibus eius tenuitatem et subtus gloria eius suc
censa ardebit quasi ignis combustio Et erit lumen
israel in igne et sanctus eius in flamma et succendetur
et devorabitur spina eius et vepres in die una Et car
meli eius ab anima usque ad carnem consumentur
et gloria saltus eius Et erit terrore profugus et
reliquie saltus ligni pre paucitate numerabuntur et
puer scribet eos Et erit in die illa non adiciet re
siduum israel et hii qui fugerint de domo iacob inni
ti super eo qui percutit eos sed innitetur super dominum
sanctum israel in veritate Reliquie convertentur reliquie
inquam iacob ad dominum fortem Si enim fuerit populus
tuus israel quasi arena maris reliquie convertentur
ex eo consumatio abbreviata inundabit iustitiam
Consumationem enim et abbreviationem dominus deus ex
ercituum faciet in medio omnis terre Propter hoc
hec dicit dominus deus exercituum Noli timere populus meus

habitator syon ab assur. In uirga enim percutiet te
et baculum suum leuabit super te in uia egypti. Adhuc
enim paululum modicum et consummabitur indignatio
mea et furor meus super scelus eorum. Et suscitabit su-
per eum dominus exercituum flagellum iuxta plagam
madyan in petra oreb et uirgam suam super mare
leuabit eam in uia egypti. Et erit in die illa aufe-
retur honus eius de humero tuo et iugum eius de col-
lo tuo, et computrescet iugum a facie olei. Veniet
in aioth transibit in magron. Apud machmas com-
mendabit uasa sua. Transierunt cursim gabaa se-
des nostra. Obstupuit rama. Gabaath saulis fugit.
Hinni uoce tua filia galim. Attende laysa paupercula
Anathot. Migrauit medemena. Habitatores gaba-
bim confortamini. Adhuc dies est ut in nobe stetur.
Agitabit manum suam super montem filie syon collem
iherusalem. Ecce dominator dominus ex- ~~iherusalem~~
ercituum confringet lagunculam in timore, et excelsi
statura succidentur, et sublimes humiliabuntur, et sub-
uertentur condensa saltus ferro, et libanus cum excelsis
Et egredietur uirga de radice iesse. Cadet
.xi. et flos de radice eius ascendet, et requiescet
super eum spiritus domini spiritus sapientie et intel-
lectus spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientie
et pietatis, et replebit eum spiritus timoris domini. Non
secundum uisionem oculorum iudicabit neque secundum au-
ditum aurium arguet, sed iudicabit in iusticia pauperes
et arguet in equitate pro mansuetis terre, et per-
cutiet terram uirga oris sui, et spiritu labiorum suorum
interficiet impium, et erit iusticia cingulum lumbo-
rum eius, et fides cinctorium renum eius. Habitabit
lupus cum agno, et pardus cum edo accubabit. Uitu-
lus et leo et ouis simul morabuntur, et puer par-
uulus minabit eos. Uitulus et ursus pascentur,
simul requiescent catuli eorum, et leo quasi bos come-

et paleas et delectabitur infans ab ubere super fora-
mina aspidis et in caverna reguli qui ablactatus fu-
erit manum suam mittet Non nocebunt et non oc-
cident in universo monte sancto meo quia repleta
est terra scientia domini sicut aque maris operientis In
die illa radix iesse qui stat in signum populorum ipsum
gentes deprecabuntur et erit sepulcrum eius gloriosum Et
erit in die illa adiciet dominus secundo manum suam
ad possidendum residuum populi sui quod relinquetur ab as-
syriis et ab egypto et a phethros et ab ethyopia et
ab elam et ab sennaar et ab emath et ab insulis
maris Et levabit dominus signum in nationes et con-
gregabit profugos israel et dispersos iuda colliget
a quattuor plagis terre Et auferetur zelus effraim
et hostes iuda peribunt Effraym non emulabitur iudam
et Iudas non pugnabit contra effraym Et volabunt
in humeros philistym per mare simul predabuntur
filios orientis ydumea et moab preceptum ma-
nus eorum et filii ammon obedientes erunt Et
desolabit dominus linguam maris egypti et levabit
manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui
Et percutiet eum in vii rivis ita ut transeant per eum
calciati Et erit via residuo populo meo qui relinquetur
ab assyriis sicut fuit israel in die qua ascendit de terra
egypti Et dices in die illa

xii. Et dices in die illa Confitebor tibi domine quoniam ira-
tus es mihi conversus est furor tuus et consola-
tus es me Ecce deus salvator meus fiduci-
aliter agam et non timebo quia fortitudo mea et
laus mea dominus et factus est michi in salutem Hau-
rietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris Et
dicetis in illa die Confitemini domino et invocate nomen

eius Notas facite in populis adinventiones eius me-
mentote quoniam excelsum est nomen eius Cantate domino
quoniam magnifice fecit annunciate hoc in universa terra
Exulta et lauda habitatio Syon quia magnus
Onus babilonis in medio tui sanctus israel
xiii quod vidit ysaias filius amos Super mon-
tem caliginosum levate signum et exaltate vo-
cem levate manum et ingrediantur portas duces
Ego mandavi sanctificatis meis et vocavi fortes
meos in ira mea exultantes in gloria mea Vox
multitudinis in montibus quasi populorum frequentium
Vox sonitus regum gentium congregatarum Dominus
exercituum precepit milicie belli venientibus de ter-
ra procul a summitate celi dominus et vasa furoris
eius ut disperdat omnem terram Ululate quia
prope est dies domini quasi vastitas a domino veniet Pro-
pter hoc omnes manus dissolventur et omne cor
hominis contabescet et conteretur Torsiones et do-
lores tenebunt quasi parturientes condolebunt V-
nusquisque ad proximum suum stupebit facies com-
buste vultus eorum Ecce dies domini veniet crudelis
et indignationis plenus et ire furoris quia ad po-
nendam terram in solitudinem et peccatores eius
conterendos de ea Quoniam stelle celi et splendor
earum non expandent lumen suum Obtenebratus
est sol in ortu suo et luna non splendebit in lu-
mine suo Et visitabo super orbis mala et contra
impios iniquitatem eorum Et quiescere faciam
superbiam infidelium et arrogantiam fortium hu-
miliabo Preciosior erit vir auro et homo mundo
obrizo Super hoc celum turbabo et movebitur
terra de loco suo propter indignationem domini exercituum
Et propter diem ire furoris eius Et erit quasi dam-

mula fugiens et quasi ovis et non erit qui con-
greget. Unusquisque ad populum suum convertetur et sin-
guli ad terram suam fugient. Omnis qui inventus
fuerit occidetur. Et omnis qui supervenerit cadet in gla-
dio. Infantes eorum allidentur in oculis eorum. Di-
ripientur domus eorum. Uxores eorum violabuntur.
Ecce ego suscitabo super vos medos qui argentum
non querant nec aurum velint sed sagittis parvu-
los interficient et lactantibus uteris non miserebuntur
et super filios non parcet oculus eorum. Et erit Baby-
lon illa civitas gloriosa in regnis inclita in super-
bia chaldeorum versa sicut subvertit deus Sodomam
et gomorram. Non habitabitur usque in finem et non
fundabitur usque ad generationem et generationem. nec ponet
ibi tentoria arabs nec pastores requiescent ibi sed
requiescent ibi bestie et replebuntur domus eorum dra-
conibus et habitabunt ibi struthiones et pilosi sal-
tabunt ibi et respondebunt ibi ulule in edibus eius
et syrenes in delubris eius voluptatis

xiiii Prope est ut veniat tempus eius et dies eius
non elongabuntur. Miserebitur enim dominus iacob
et eliget adhuc de israel et requiescere eos fa-
ciet super humum suam. Adiungetur advena ad
eos et adherebit domui iacob et tenebunt eos populi
et adducent eos in locum suum. Et possidebit eos do-
mus israel super terram domini in servos et ancillas
Et erunt capientes eos qui se ceperant et subi-
cient exactores suos. Et erit in die illa cum requiem
dederit tibi deus a labore tuo et a concussione tua
et a servitute dura qua ante servisti. Sumes para-

bolam istam contra regem babilonis et dices
Quomodo cessauit exactor quieuit tributum con
triuit dominus baculum impiorum virgam domi
nantium cedentem populos in indignatione et plaga in
sanabili subiicientem in furore gentes persequen
tem crudeliter Nunc quieuit et siluit omnis terra
gauisa est et exultauit Abietes quoque letate sunt super te
et cedri libani Ex quo dormisti non ascendit qui
succidat nos Infernus subtus conturbatus est in occur
sum aduentus tui suscitabit tibi gygantes Omnes
principes terre surrexerunt de solijs suis Omnes prin
cipes nationum vniuersi respondebunt et dicent tibi
Et tu vulneratus es sicut et nos nostri similis effect
es Retracta est ad inferos superbia tua concidit ca
dauer tuum Subter te sternetur tinea et operimentum
tuum erunt vermes Quomodo cecidisti lucifer de celo qui
mane oriebaris corruisti in terram qui vulnerabas
gentes Qui dicebas in corde tuo In celum conscen
dam super astra celi exaltabo solium meum sedebo in
monte testamenti in lateribus aquilonis ascendam
super altitudinem nubium similis ero altissimo Verum
tamen ad infernum detraheris in profundum laci Qui
te viderint ad te inclinabuntur teque prospicient Numquid
iste est vir qui conturbauit terram qui concussit re
gna qui posuit orbem desertum et vrbes eius destruxit
vinctis eius non aperuit carcerem Omnes reges gen
tium vniuersi dormierunt in gloria vnusquisque in domo
sua Tu autem proiectus es de sepulcro tuo quasi stirps
inutilis sicut semine pollutus et obuolutus cum hys
qui interfecti sunt gladio descenderunt ad fundamen
ta laci Quasi cadauer putridum non habebis consor
tium neque cum eis in sepultura Tu enim terram tuam
disperdidisti tu populum tuum occidisti non vocabitur in eternum
semen pessimorum Preparate filios eius occisioni in

in iniquitate patrum eorum non consurgent nec here-
ditabunt terram neque implebunt faciem orbis civita-
tum Et consurgam super eos dicit dominus exercituum Et per-
dam Babilonis nomen et reliquias et progeniem
et germen dicit dominus et ponam eam in posses-
sionem ericii et in paludes aquarum et scopabo eam
in scopa terens dicit dominus exercituum Iuravit dominus
exercituum dicens Si non ut putavi ita erit et quomodo
mente tractavi sic eveniet ut conteram assyrium in ter-
ra mea et in montibus meis conculcem eum Et au-
feretur ab eis iugum eius et onus illius ab hume-
ro eorum tolletur hoc consilium quod cogitavi super
omnem terram et hec est manus extenta super omnes
gentes dominus exercituum enim decrevit et quis poterit
infirmare et manus eius extenta et quis avertet
eam In anno quo mortuus est rex achaz factum
est onus istud Ne leteris philistea omnis tu quo-
niam comminuta est virga percussoris tui de radi-
ce enim colubri egredietur regulus et semen eius
absorbens volucrem et pascentur primogeniti pau-
perum et pauperes fiducialiter requiescent et interi-
re faciam in fame radicem tuam et reliquias
tuas interficiam Ulula porta clama civitas pro-
strata est philistea omnis Ab aquilone enim fumus ve-
niet et non est qui effugiat agmen eius Et quid re-
spondebitur nunciis gentium quia dominus fundavit
Syon et in ipso sperabunt pauperes populi eius

xv. Onus moab quia nocte vastata est Ar mo-
ab conticuit quia nocte vastatus est murus
Ascendit domus et dibon ad excelsa in pla-
nctum Super nabo et super medaba moab ulula-
bit In cunctis capitibus eius calvicium et omnis bar-
ba radetur In triviis eius accincti sunt sacco super

super tecta eius et in plateis omnis vlulatus de
scendet in fletu clamabit ezebon et eleale usque
iasa audita est vox eorum Super hoc expediti
moab: vlulabunt anima eius vlulabit sibi Cor
meum ad moab clamabit vectes eius usque ad
segor vitulam consternantem per ascensum enim luith
flens ascendet et in via oronaim clamorem contri
tionis leuabunt Aque enim nemrim deserte erunt
quia aruit herba defecit germen viror omnis
interyt secundum magnitudinem operis et visitatio
eorum ad torrentem saliceum ducent eos Quoniam
circuiuit clamor terminum moab vsque gallim vlu
latus eius et usque ad puteum helim clamor eius
Quia aque dibon replete sunt sanguine ponam
enim super dibon additamenta hys qui fugerint
de moab leonem et reliquys terre
xvi. Emitte agnum domine dominatorem terre
de petra deserti ad montem filie syon et erit
sicut auis fugiens et pulli de nido auo
lantes sic erunt filie moab in transcensu arnon
Ini consilium coge concilium pone quasi noctem tuam
umbram in meridie absconde fugientes et vagos
ne perdas habitabunt apud te profugi mei moab
esto latibulum eorum a facie vastatoris finitus enim est
puluis consummatus est miser defecit qui conculcabat
terram et preparabitur in misericordia solium et sede
bit super illud in veritate in thabernaculo dauid iu
dicans et querens iudicium et velociter reddens quod
iustum est Audiuimus superbiam moab superbus est
valde superbia eius et arrogantia eius et indignatio
eius plus quam fortitudo eius Ideo vlulabit moab
et ad moab vniuersus vlulabit hys qui letantur super
muros cocti lateris loquimini plagas suas Quoniam suburba
na ezebon deserta sunt et vineam sabama domini

gentium exciderunt flagella eius usque ad iazer peruene
runt errauerunt in deserto propagines eius relicte sunt
transierunt mare Super hoc plorabo in fletu iazer et
vinea sabama inebriabo te lacrima mea esebon et he
leale Quoniam super vindemiam tuam et super messem
tuam vox calcantium irruit Et auferetur leticia et exultatio
de carmelo Et in vineis non exultabit neque iubilabit vinum
in torculari non calcabit qui calcare consueverat vocem
calcantium abstuli Super hoc venter meus ad moab quasi
cithara sonabit et viscera mea ad murum coctilateris Et
erit quod apparuerit quod laborauit moab super excelsis
suis ingredietur ad sancta sua ut obsecret et non valebit
Hoc verbum quod locutus est dominus ad moab ex tunc
Et nunc locutus est dominus dicens In tribus annis quasi
anni mercenarii auferetur gloria moab super omni populo multo
et relinquetur in eo racemus paruus et modicus nequaquam
Onus damasci Ecce damascus Quoniam multus
Ysaias Desinet ciuitas esse Et erit sicut acervus lapidum
in ruina Derelicte ciuitates aroer gregibus erit
et requiescent ibi et non erit qui exterreat Et cessabit
ad uictoriam alias adiutorium ab effraym et regnum
a damasco Et reliquie syrie sicut gloria filiorum israel
erunt dicit dominus exercituum Et erit in die illa attenua
bitur gloria iacob et pinguedo carnis eius emarcescet
Et erit sicut congregans in messe quod restiterit et bra
chium eius spicas leget Et erit sicut querens spicas in
valle raphaym Et relinquetur in eo quasi racemus Et
sicut excussio olee duarum aut trium oliuarum in summita
te rami siue quattuor aut quinque in cacuminibus eius
fructus dicit dominus deus israel In die illa inclina
bitur homo ad factorem suum Et oculi eius ad sanctum
israel respicient et non inclinabitur ad altaria que fe
cerunt manus eius et que operati sunt digiti eius non
respiciet lucos et delubra In die illa ciuitates forti

tudinis eius erunt delicte sicut aratra et segetes que
delicte sunt a facie filiorum israel et eris deserta quia
oblita es salvatoris dei tui et fortis adiutoris non es
recordata. Propterea plantabis plantationem fidelem et
germen alienum seminabis. In die plantationis tue la
brusca et mane semen tuum florebit. Ablata est messis
in die hereditatis et dolebit graviter. Ve multitudini
populorum multorum ut multitudo maris sonantis et tu
multus turbarum multarum sicut sonitus aquarum multarum
Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium et
increpabit eum et procul fugiet et rapietur sicut pul
vis montium a facie venti et sicut turbo coram tempe
state in tempore vesperi et ecce turbatio et in matutino
et non subsistet. Hec est pars eorum qui vastaverunt nos
et sors diripientium nos

xviii Ve terre cymbalo alarum que est trans flumen ethio
pie que mittit in mare legatos et in vasis papi
ri super aquas. Ite angeli veloces velocites ad
gentem convulsam et dilaceratam ad populum terribile
post quem non est alius gentem expectantem et conc
calcatam
cintem cuius diripuerunt flumina terram eius ad mon
tem nominis domini exercituum montem Syon. Omnes
habitatores orbis qui moramini in terra cum elevatum
fuerit signum in montibus videbitis et clangorem tu
be audietis. Quia hec [dixit] dicit dominus ad me Ego quiescam
et considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara
est et sicut nubes roris in die messis. Ante messem enim
totus effloruit et immatura perfectio germinabit
et precidentur ramusculi eius falcibus et que derelicta
fuerint abscidentur in te et excutientur et relinquen
tur simul avibus montium et bestiis terre et estate
perpetua erunt super eum volucres et omnes bestie terre
super eum hyemabunt. In illo tempore deferetur mu
nus domino exercituum a populo divulso et dilacerato a
populo terribili post quem non fuit alius a gente expe

ctantem et conculcatam / cuius diripuerunt flumina terram eius
ad locum nominis domini exercituum montem Syon

xix Onus egypti / Ecce dominus ascendet super nubem le-
vem et ingredietur egyptum Et movebuntur simula-
cra egypti a facie eius / et cor egypti tabescet in
medio eius Et concurrere faciam egyptios adversus egy-
ptios Et pugnabit vir contra fratrem suum / et vir contra
amicum suum Civitas adversus civitatem / regnum adversus
regnum Et dirumpetur spiritus egypti in visceribus eius
Et consilium eius precipitabo Et interrogabunt symulacra
sua et divinos suos et phytones suos / et ariolos Et tra-
dam egyptum in manum dominorum crudelium / et rex fortis
dominabitur eorum ait dominus deus exercituum Et arescet a-
qua de mari / et fluvius desolabitur atque siccabitur Et defi-
cient flumina et attenuabuntur et siccabuntur rivus agge-
rum / calamus et iuncus marcescet / nudabitur alveus
et rivi a fonte suo Et omnis sementis irrigua sic-
cabitur / arescet / et non erit / et merebunt piscatores Et
lugebunt omnes in flumine mittentes hamum et ex-
pandentes rethe super faciem aquarum emarcescent
Confundentur qui operantur linum pectentes et texentes
subtilia / et erunt irrigua eius flaccentia Omnes qui
faciebant lacunas ad capiendos pisces Stulti princi-
pes thaneos Sapientes consiliarii pharaonis de-
derunt consilium insipiens Quomodo dicitis pharaoni fi-
lius sapientium ego / filius regum antiquorum Ubi nunc
sunt sapientes tui annuntient et indicent quid cogi-
tavit dominus deus exercituum super egyptum Stulti facti sunt
principes thaneos / emarcuerunt principes memphos
deceperunt egyptum / angulum populorum eius / dominus mi-
scuit in medio eius spiritum vertiginis Et errare fecit
egyptum in omni opere suo / sicut errat ebrius Et

vomens. Et non erit Egypto opus quod faciat caput
et caudam incurvantem et refrenantem. In die illa
erit Egyptus quasi mulieres et timebunt a facie com-
motionis manus domini exercituum quam movet i-
pse super eam. Et erit terra Iuda Egypto in pavorem
omnis qui illius fuerit recordatus pavebit a faci-
e consilii domini exercituum quod ipse cogitavit super eam. In
die illa erunt quinque civitates in terra Egypti loquentes
lingua chananea et iurantes per dominum exercituum
civitas solis vocabitur una. In die illa erit altare
domini in medio terre Egypti et tytulus domini iux-
ta terminum eius. Et erunt in signum et testimonium domino
exercituum in terra Egypti. Clamabunt enim ad dominum a
facie tribulantis et mittet eis salvatorem propugna-
torem qui liberet illos. Et cognoscetur dominus ab E-
gypto et cognoscent Egyptii dominum in die illa et co-
lent eum in hostiis et muneribus et vota vovebunt
domino et solvent. Et percutiet dominus Egyptum pla-
ga et sanabit eam et revertentur Egyptii ad dominum
et placabitur eis et sanabit eos. In die illa erit via
de Egypto in assirios et intrabit assyrius Egyptum
et Egyptus in assirios et servient Egyptii assur.
In die illa erit Israel tercius Egypto et assyrio bene-
dictio in medio terre cui benedixit dominus exercituum
dicens Benedictus populus meus Egypti et opus ma-
nuum mearum assyrio, hereditas autem mea Israel.
xx In anno quo ingressus est Tharthan in azothum
cum misisset eum Sargon rex assyriorum et pu-
gnasset contra azothum et cepisset eam In tempore
illo locutus est dominus in manu Ysaye filii amos
dicens. Vade et solve sacculum de lumbis tuis et
calciamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic
Vadens nudus et discalciatus. Et dixit dominus:

Sicut ambulavit servus meus ysayas nudus et
discalciatus trium annorum signum et portentum erit super
egyptum et super ethyopiam. Sic minabit rex assy-
riorum captivitatem egypti et transmigrationem ethyopie
iuvenum et senum nudam et discalciatam discoopertis
natibus ad ignominiam egypti. Et timebunt et confun-
dentur ab ethyopia spe sua et ab egypto gloria sua.
Et dicet habitator insule huius in die illa. Ecce hec e-
rat spes nostra ad quos confugimus in auxilium ut libe-
rarent nos a facie regis assyriorum. Et quomodo poterimus effugere
xxi Onus deserti maris. Sicut turbines nos
ab affrico veniunt de deserto venit de terra hor-
ribili visio dura nunciata est michi. Qui incre-
dulus est infideliter agit et qui depopulator est vastat. Ascende
elam et obside medeba omnem gemitum eius cessare
feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore. Angustia posse-
dit me sicut angustia parturientis. Corrui cum audirem
conturbatus sum cum viderem. Emarcuit cor meum. Tenebre
stupefecerunt me. Babilon dilecta mea posita est
michi in miraculum. Pone mensam, contemplare in
specula comedentes et bibentes. Surgite principes, ar-
ripite clipeum. Hec enim dixit dominus michi. Vade et pone
speculatorem et quodcumque viderit annunciet. Et vidit
currum duorum equitum, ascensorem asini et ascensorem
cameli. Et contemplatus est diligenter multo intuitu. Et
clamavit leo. Super speculam domini ego sum iugiter stans
per diem et super custodiam meam ego sum stans to-
tis noctibus. Ecce iste venit vir ascensor bige equitum.
Et respondit et dixit. Cecidit, cecidit Babilon et omnia
deorum sculptilia eius contrita sunt in terram. Tritura mea
et tritura aree mee que audivi a domino exerci-
tuum deo israel annunciavi vobis. Vox divina ad me
clamavit ex Seir. Custos quid de nocte, custos

qui de nocte? Dixit custos: Venit mane et nox si q
ritis quirite et convertimini venite. Onus in arabia
In saltu ad vesperam dormietis in semitis dedanim
Occurrentes sitienti ferte aquam qui habitatis terram
austri cum panibus occurrite fugienti. A facie enim
gladiorum fugerunt a facie gladii imminentis
A facie arcus extenti a facie gravis prelii. Quoniam hec
dicit dominus ad me. Adhuc in uno anno quasi
in anno mercenarii et auferetur omnis gloria cedar
et reliquie numeri sagittariorum fortium de filiis
cedar imminuentur. Dominus enim deus israel locutus est

Onus vallis visionis. Quid nam tibi quoque
xxii est quia ascendisti et tu in tecta clamoris plena
urbs frequens civitas exultans. Interfecti
tui non interfecti gladio nec mortui in bello. Cuncti
principes tui fugerunt simul. Duriterque ligati sunt. O
mnes qui inventi sunt vincti sunt pariter procul fu
gerunt. Propterea dixi: Recedite a me amare fle
bo. Nolite incumbere ut consolemini me super vasti
tate filie populi mei. Dies enim interfectionis et con
culcationis et fletuum a domino deo exercituum in valle
visionis scrutans murum magnificus super montem
et helam sumpsit pharetram et currum hominis equitis
et parietem nudavit clipeus et erunt electe valles
electe plene quadrigarum et equites ponent sedes su
as in porta et revelabitur operimentum iude et vide
bis in die illa armamentarium domus saltus et
scissuras civitatis david videbitis quia multiplicate
sunt et congregastis aquas piscine inferioris et do
mos ierusalem numerastis et destruxistis domos ad
muniendum murum et lacum fecistis inter duos
muros et aquam piscine veteris et non suspexistis
ad eum qui fecerat eam et operatorem eius de lon
ge non vidistis. Et vocabit dominus deus exercituum
in die illa ad fletum et ad planctum et ad calvitium

et ad cingulum sacci/ Et ecce gaudium et leticia/ occidere
vitulos/ et iugulare arietes/ comedere carnes. et bibere vinum/
comedamus et bibamus/ cras enim moriemur/ Et reuela
ta est vox in auribus meis domini exercituum/ Si dimittetur
iniquitas hec vobis/ donec moriamini/ dicit dominus ex
ercituum/ Hec dicit dominus deus exercituum/ Vade et ingredere ad
eum qui habitat in tabernaculo/ ad Sobnam prepositum templi/
et dices ei/ Quid tu hic/ aut quasi quis hic/ quia excidisti
tibi hic sepulcrum/ Excidisti in excelso memoriale diligen
ter in petra tibi thabernaculum/ Ecce dominus asportari
te faciet/ sicut asportatur gallus gallinacius/ et qua
si amictum/ sic subleuabit te/ Coronans coronabit te
tribulatione/ quasi pilam mittet te in terram latam
et spaciosam/ Ibi morieris/ et ibi erit currus glorie
tue et ignominia domus domini tui/ Et expellam te
de statione tua/ et de ministerio tuo deponam te/ Et erit
in die illa/ vocabo seruum meum Heliachim filium Helchi
e/ et induam illum tunica tua/ et cingulo tuo confor
tabo eum/ et potestatem tuam dabo in manus eius/
Et erit quasi pater habitantibus Ierusalem/ et domui
Iuda/ et dabo clauem domus Dauid super humerum
eius/ et aperiet et non erit qui claudat/ et claudet et
non erit qui aperiat/ et figam illum paxillum
in loco fideli/ Et erit in solium glorie domus
patris sui/ Et suspendam super eum omnem glo-
riam domus patris eius/ vasorum diuersa genera/ o
mne vas paruulum/ a vasis craterarum usque ad
omne vas musicorum/ In die illa dicit dominus
exercituum/ auferetur paxillus/ qui fixus fuerat in
loco fideli/ et frangetur et cadet/ et peribit quod pe
penderat in eo/ quia dominus locutus est
xxiij · Onus tyri/ vlulate naues maris/ quia vastata

ta est domus unde venire consueverant / de terra cethim /
Revelatum est eis / Tacete qui habitatis in insula / Negoci
atio Sydonis transfretantes mare repleverunt te in aquis
multis / Semen nyli [illegible] fruges eius / Et fa
cta est negociatio gentium / [illegible] mare / forti
tudo maris dicens / Non par[illegible] / et non
enutrivi iuvenes / nec ad incre[illegible] virgines /
cum auditum fuerit in egypto / dole[illegible]
de tyro / Transite maria / ululate qui [illegible] insula
Nunquid non hec vestra est / que gloriabatur a diebus pri
stinis / In antiquitate sua / ponent eam pedes sui longe
ad peregrinandum / Quis cogitavit hoc super tyrum / quon
dam coronatam / Cuius negociatores principes / Institores
eius incliti terre / Dominus exercituum cogitavit hoc / ut de
traheret superbiam omnis glorie / Et ad ignominiam dedu
ceret universos inclitos terre / Transi terram tuam / quasi flu
men / filia maris / Non est cingulum ultra tibi / Manum
suam super mare extendit / et conturbavit regna / Dominus
Mandavit adversus chanaan / ut contereret fortes eius /
et dixit non adycies ultra ut glorieris / calumpniam
sustinens virgo filia Sydonis / In cethim consurgens
transfreta / ibi quoque non erit requies tibi / Ecce terra caldeorum
talis non fuit populus / Assur fundavit eam / in captivita
tem transduxerunt robustos eius / suffoderunt domos
eius / posuerunt eam in ruinam / Ululate naves maris /
quia devastata est fortitudo vestra / Et erit in die il
la In oblivione eris o tyre lxx annis / sicut dies re
gis unius / Post lxx autem annos erit tyro quasi
canticum meretricis / Sume cytharam / circui civitatem
meretrix oblivioni tradita / Bene cane / frequenta canticum /
ut memoria tui sit / Et erit post lxx annos / visitabit
dominus tyrum / Et reducet eam ad mercedes suas /
Et rursum erit cum fornicabitur cum universis regnis
terre / super faciem terre / Et erunt negociationes eius

et mercedes eius sanctificate domino non condentur neque
reponentur quia his qui habitaverint coram domino
erit negociatio eius ut manducent in saturitatem
et vestiantur usque ad vetustatem
xxiiii Ecce dominus nudabit terram et dissipabit eam
et affliget faciem eius et disperget habitatores
eius et erit sicut populus sic sacerdos et sicut servus
sic dominus eius sicut ancilla sic domina eius sicut e
mens sic ille qui vendit sicut fenerator sic is qui mu
tuum accipit sicut qui repetit sic qui debet Dissipa
tione dissipabitur terra et direptione predabitur Dominus
enim locutus est verbum hoc Luxit et defluxit terra et in
firmata est defluxit orbis infirmata est altitudo populi
terre et terra infecta est ab habitatoribus suis quia
transgressi sunt leges mutaverunt ius dissipaverunt
fedus sempiternum propter hoc maledictio vorabit
terram et peccabunt habitatores eius Ideoque insanient
cultores eius et relinquentur homines pauci Luxit
vindemia infirmata est vitis et ingemuerunt omnes
qui letabantur corde cessavit gaudium tympanorum
quievit sonitus letantium Conticuit dulcedo cythare
cum gaudio non bibent vinum Amara erit potio bi
bentibus illam attrita civitas vanitatis clausa est
omnis domus nullo introeunte Clamor erit super
vino in plateis Deserta est omnis leticia transla
tum est gaudium terre relicta est in urbe solitudo et
calamitas opprimet portas Quia hec erunt in me
dio terre in medio populorum quomodo si pauce olive
que remanserunt excuciantur et racemi cum
cum fuerit finita vindemia hii levabunt vocem suam
atque laudabunt cum glorificatus fuerit dominus hinnient
de mari propter hoc in doctrinis glorificate dominum
in insulis maris nomen domini dei israel A finibus.

terre laudes audivimus gloriam iusti. Et dixi secre
tum meum mihi secretum meum mihi. Ve mihi pre
varicantes prevaricati sunt et prevaricatione transgres
sorum prevaricati sunt. Formido et fovea et laqueus
super te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a fa
cie formidinis cadet in foveam et qui se explicaverit de
fovea tenebitur laqueo quia cataracte de excelsis a
perte sunt et concutientur fundamenta terre. Confrac
tione confringetur terra contritione conteretur terra com
motione movebitur terra agitatione agitabitur
sicut ebrius et auferetur sicut tabernaculum unius noctis
Et gravabit eam iniquitas sua et corruet et non adi
ciet ut resurgat. Et erit in die illa visitabit dominus sup
militiam celi in excelso super reges terre qui sunt sup
terram et congregabuntur in congregatione unius fascis
in lacum et claudentur ibi in carcere et post multos dies
visitabuntur. Et erubescet luna et confundetur sol cum reg
naverit dominus exercituum in monte Syon et in Iherusalem et
in conspectu senum suorum fuit glorificatus.

XXV. capitulum

Domine
deus meus exaltabo te et confitebor nomini tuo quo
niam fecisti mirabilia cogitationes antiquas fide
les amen. Quia posuisti civitatem in tumulum urbe
fortem in ruinam domum alienorum ut non sit civitas
et in sempiternum non edificetur. Super hoc laudabit te
populus fortis civitas gentium robustarum timebit te
quia factus es fortitudo pauperi fortitudo egeno in
tribulatione sua. Spes a turbine umbraculum ab estu.
Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem
Sicut estus in siti tumultum alienorum humiliabis
et quasi calore sub nube torrente propagines
fortium marcescere facies. Et faciet dominus exercituum omni
bus populis in monte hoc convivium pinguium convivi
um vindemie pinguium ~~medullatarum~~ medullatorum
vindemie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem
vinculi colligati super omnes populos et telam quam ordita

e Super universas nationes precipitabit mortem in
sempiternum/ Et auferet dominus deus omnem lacrimam
ab omni facie/ Et opprobrium populi sui auferet de universa
terra/ Quia dominus locutus est/ Et dicent in die illa/ Ec
ce deus noster iste/ Expectavimus eum et saluabit nos/ Iste
dominus sustinuimus eum/ Exultabimus et letabimur
in salutari eius/ Quia requiescet manus domini in mon
te isto/ Et triturabitur moab sub eo/ sicut teruntur palee in
plaustro/ Et expandet manus suas sub eo/ sicut natans
extendit ad natandum/ Et humiliabit gloriam eius cum
allisione manuum eius/ et munimenta sublimium mu
rorum tuorum concident/ et humiliabuntur et detrahentur
ad terram/

In die illa cantabitur canticum istud in terra iuda/ Urbs
xxvi fortitudinis nostre syon/ salvator/ ponetur in ea mu
rus et antemurale/ Aperite portas et ingrediatur gens
iusta/ custodiens veritatem/ Vetus error abiit/ Servabis
pacem/ quia in te domine speravimus/ Sperastis in
domino in seculis eternis/ in domino deo forti imperpetuum/
Quia incurvabit habitantes in excelso/ civitatem sub
limem humiliabit/ humiliabit eam usque ad terram/ de
trahet eam usque ad pulverem/ Conculcabit eam pes pau
peris/ gressus egenorum/ Semita iusti recta est/ rectus cal
lis iusti ad ambulandum/ In semita iudiciorum tuorum
domine sustinuimus te/ Nomen tuum et memoriale tu
um in desiderio anime/ Anima mea desiderabit te in
nocte/ Sed et spiritu meo in precordijs meis de mane
vigilabo ad te/ Cum feceris iudicia tua in terra/ iusti
ciam discent omnes habitatores orbis/ Misereamur
impio et non discet facere iusticiam/ In terra sanctorum
iniqua gessit/ et non videbit gloriam eius/ Domine
exaltetur manus tua/ ut non videant/ et confundantur
zelantes populi/ et ignis hostes tuos devoret/ Domine
dabis pacem nobis/ Omnia enim opera nostra operatus es
nobis/ Domine deus noster/ domini possederunt nos

absque te tantum in te recordemur nominis tui. Morientes
non vivent, gigantes non resurgant; propter-
ea visitasti et contrivisti eos, et perdidisti omnem memo-
riam eorum. Et indulsisti genti Domine, indulsisti genti; numquid glorificatus
es? elongasti omnes terminos terre. Domine in angu-
stia requisierunt te; in tribulatione murmuris doctrina
tua eis. Sicut que concipit cum appropinquaverit ad
partum dolens clamat in doloribus suis, sic facti sumus
a facie tua Domine. Concepimus et quasi parturivimus
et peperimus spiritum salutis; iustitiam non fecimus
in terra; ideo non ceciderunt habitatores terre. Vivent
mortui tui, interfecti mei resurgent. Expergiscimini
et laudate qui habitatis in pulvere, quia ros lucis ros
tuus, et terram gygantum detrahes in ruinam. Vade po-
pulus meus, intra in cubicula tua, claude hostia tua
super te, abscondere modicum ad momentum, donec pertrans-
eat indignatio mea. Ecce enim Dominus egredietur de lo-
co sancto suo, ut visitet iniquitatem habitatoris terre
contra eum; et revelabit terra sanguinem suum, et non
operiet ultra interfectos suos.

xxvii In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro et
grandi et forti super leviathan serpentem vectem,
et super leviathan tortuosum, et occidet cetum qui
in mari est. In die illa vinea meri cantabit ei. Ego Dominus
qui servo eam, repente propinabo ei; ne forte visitetur
contra eam, nocte et die servo eam. Indignatio non est michi.
Quis dabit me spinam et veprem in prelio? gradiar
super eam, succendam eam pariter. An potius tene-
bo fortitudinem meam, faciet pacem michi, pacem
faciet michi. Qui egrediuntur impetu ad Jacob, flo-
rebit et germinabit Israel, et implebunt faciem orbis
semine. Numquid iuxta plagam percutientis se percussit
eum? aut sicut occidit interfectos eius, sic occisus est?
In mensura contra mensuram, cum abiecta fuerit, iudi-
cabit eam. Meditatus est in spiritu suo duro per diem
estus. Ideo super hoc dimittetur iniquitas domui

iacob et iste omnis fructus ut auferatur peccatum eius cum
posuit omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos non
stabunt luci et delubra. Ciuitas enim munita desolata
erit speciosa relinquetur et dimittetur quasi desertum ibi pa
scetur uitulus et ibi accubabit et consumet summi
tates eius. In siccitate messis eius conterentur mulieres
uenientes et docentes eam Non est enim populus sapi
ens propterea non miserebitur eius qui fecit eum et
formauit eum. Et erit in illa percutiet dominus ab al
ueo fluminis usque ad torrentem egypti et uos congre
gamini unus et unus filii israel. Et erit in die illa clan
getur in tuba magna et uenient qui perditi fuerant
de terra assyriorum et qui eiecti erant de terra egy
pti et adorabunt dominum in monte in hierusalem
xxviii Ve corone superbie ebriis effraym et flori deci
denti glorie exultationis eius qui erant in uer
tice uallis pinguissime errantes a uino. Ecce
ualidus et fortis dominus sicut impetus grandinis
turbo confringens sicut impetus aquarum multarum inunda
tium multarum et emissarum Super terram spacio
sam pedibus conculcabitur corona superbie ebrio
rum effraym. Et erit flos decidens glorie exulta
tionis eius qui est super uerticem uallis pinguium quasi
temporaneum ante maturitatem autumpni. Quod cum
aspexerit uidens statim ut manu tenuerit deuorabit
illud. In die illa erit dominus exercituum corona glorie
et sertum exultationis residuo populi sui et spiritus iudicii se
denti super thronum et fortitudo reuertentibus de bel
lo ad portam. Uerum hii quoque pre uino nescierunt
et pre ebrietate errauerunt. Sacerdos et propheta ne
scierunt pre ebrietate absorpti sunt a uino errauerunt
in ebrietate nescierunt uidentem et ignorauerunt
iudicium. Omnes enim mense replete sunt uomitu
sordiumque ita ut non esset ultra locus. Quem docebit scientiam

et quē intellig[illegible] auditu[m] ablactatos a lacte avul
sos ab vbertate [illegible] manda remanda manda rema
da / expecta reexpec[illegible] expecta modicū ibi mo
dicum ibi / In loquela [illegible] et lingua altera lo
quetur ad ppl'm istū / Cui [illegible] requies mea / re
ficite lassum / et hoc est meū refrigerium / et noluerunt au
dire / Et erit eis verbū domini / manda [illegible] ma
da remanda / expecta reexpecta / expecta [illegible] mo
dicū ibi / modicum ibi / vt vadant et cadant [illegible] retror
sum / et conterantur et illaqueentur et capiantur / Propter
hoc audite verbū domini viri illusores / qui dominamini sup
ppl'm meū qui est in hyrlm / Dixistis enim / percussimus fe
dus cū morte / et cū inferno fecimus pactū / flagellum
inundans cū transierit / nō veniet sup nos / quia posuimus
mendaciū spem nostram / et mendacio protecti sumus / Id
circo hec dicit dominus deus / Ecce ego mittā in fundame
tis syon / lapidem angularē probatū / preciosū in fu
damento fundatū / qui crediderit nō festinet / Et ponā
in pondere iudiciū / et iusticiā in mensurā / Et subvertet
grando spem mendacii / et protectionem aque inundabunt
Et delebitur fedus vrm̄ cū morte / et pactū vrm̄ cū
inferno non stabit / flagellū inundans cū transierit erit
is vobis in conculcationem / quandoque pertransierit tollet vos / Quia mane
diluculo pertransibit in die / et in nocte / et tantummodo sola
vexatio intellectū dabit auditui / Coangustiatū ē enim
stratum / ita vt alter decidat / et palliū breve vtrumque o
perire non potest / Sicut enim in monte divisionum stabit
dominus / sicut in valle que ē in Gabaon irascetur / vt fa
ciat opus suū / Alienū est opus eius / vt operetur opus
suū / peregrinū est opus eius ab eo / Et nunc nolite illu
dere / ne forte constringantur vincula vestra / Consummationem
enim et abbreviationem audivi a domino deo exercituum / sup vni
versam terram / Auribus percipite et audite vocem
meam / Attendite et audite eloquium meū / Numquid
tota die arabit arans vt serat / et proscindet et sa
riet humū suam / Nonne cū adequaverit faciē eius

Lapis

feret gyth, et ciminum spergit et ponet triticum per ordinem
et ordeum et milium et viciam in finibus suis et erudiet
illum dominus suus in iudicio docebit illum Non enim in
serris triturabitur gyth nec rota plaustri super ciminum cir-
cuibit sed in virga excutietur gyth et ciminum baculo
Panis autem comminuetur verum non in perpetuum triturans
triturabit illum nec vexabit eum rota plaustri, nec ungu-
lis suis comminuet eum et hoc a domino deo exercituum ex-
iuit, ut faceret mirabile consilium et magnificaret iustitiam
xxix Ve ariel ariel civitas quam expugnavit david
additus est annus ad annum solemnitates evolu-
te sunt et circumvallabo ariel et erit tristis et merens
et erit michi quasi ariel et circumdabo quasi speram in circuitu tu-
o et iaciam contra te aggerem et munimenta ponam in
obsessionem tuam humiliaberis de terra loqueris et de hu-
mo audietur eloquium tuum et erit quasi phitonis de terra
vox tua et de humo eloquium tuum mussitabit et erit
sicut pulvis tenuis multitudo eius ventilantium te, sic
favilla pertransiens multitudo eorum qui contra te prevalue-
runt Eritque repente confestim a domino exercituum visitabitur
in tonitruo et commotione terre et voce magna turbinis
et tempestatis et flamme ignis devorantis Et erit sicut
somnium visionis nocturne multitudo omnium gentium que di-
micaverunt contra ariel et omnes qui militaverunt et ob-
sederunt et prevaluerunt adversus eam Et sicut somniat
esuriens et comedit cum autem fuerit expergefactus vacua est
anima eius Et sicut somniat sitiens et bibit, et post-
quam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit et anima eius
vacua est sic erit multitudo omnium gentium que dimica-
verunt contra montem syon Obstupescite et admiramini
et fluctuate et vacillate, inebriamini et non a vino move-
amini et non in ebrietate Quoniam miscuit vobis dominus
spiritum soporis claudet oculos vestros prophetas et prin-
cipes vestros qui vident visiones operiet Et erit vobis vi-
sio omnium sicut verba libri signati quem cum dederint scienti
litteras dicent lege istum et respondebit non possum signatus

est enim Et dabitur liber nescienti litteras diceturque ei lege
et respondebit nescio litteras Et dixit dominus Eo quod ap
propinquat populus iste ore suo et labiis suis glorificat
me/ cor autem eius longe est a me et timuerunt me
mandato hominum et doctrinis Ideo ecce ego addam ut
admirationem faciam populo huic/ miraculo grandi et stupen
do peribit enim sapientia a sapientibus eius Et intellectus
prudentium eius abscondetur Ve qui profundi estis corde
ut a domino abscondatis consilium quorum sunt in tene
bris opera et dicunt/ quis videt nos/ Et quis novit nos
Perversa hec est vestra cogitatio/ quasi si lutum contra figulum cogi
tet Et dicat opus factori suo Non fecisti me Et figmen
tum fictori suo non intelligis Nonne adhuc in modico
et in brevi convertetur libanus in carmel/ et carmel in
saltum reputabitur Et audient in illa die surdi verba
libri de tenebris/ et caligine oculi cecorum videbunt Et ad
dent mites letitiam in domino Et pau pauperes homines
in sancto israel exultabunt Quoniam defecit qui prevale
bat/ consummatusque est illusor et succisi sunt omnes qui vigi
labant super iniquitatem Qui peccare faciebant homines
in verbo/ et arguentem in porta supplantabant Et declina
verunt frustra a iusto Propter hoc hec dicit dominus ad domum
Jacob Qui redemit abraam Non modo confundetur ja
cob Nec modo vultus eius erubescet sed cum viderit filios
suos/ opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen
meum Et sanctificabunt sanctum Jacob Et deum israel predicabunt
Et scient errantes spiritu intellectum/ mussitatores discent
XXX Legem Ve filii desertores dicit dominus/ ut faceretis consilium
et non ex me/ et ordiremini telam/ et non per spiritum
meum ut adderetis peccatum super peccatum Qui ambu
latis ut descendatis in egyptum Et os meum
non interrogastis/ sperantes auxilium in fortitudine pharaonis
omnis habentes fiduciam in umbra Egypti Et erit vobis
fortitudo pharaonis in confusionem Et fiducia umbre Egypti
in ignominiam Erant enim in thanis principes tui et
nuncii tui usque ad anes pervenerunt/ Omnes confusi sunt
super populo qui eis prodesse non potuerunt Non fuerunt in
auxilium et in aliquam utilitatem sed in confusionem et

onus iumentorum austri in terra tribulationis
et angustie leena et leo ex eis vipera et regulus volans
portantes super humeros iumentorum divicias suas super gibbum
camelorum thesauros suos ad populum qui eis prodesse non
poterit Egyptus enim frustra et vane auxiliabitur Ideo
clamavi super hoc superbia tantum est quiesce Nunc ergo ingressus
scribe ei super buxum et in libro diligenter exara illud et erit
in die novissimo in testimonium usque in sempiternum populus
enim ad iracundiam provocans est et filii mendaces filii no
lentes audire legem dei qui dicunt videntibus nolite videre et
aspicientibus nolite aspicere nobis ea que recta sunt loquimini
nobis placentia videte nobis errores Auferte a me vi-
am declinate a me semitam cesset a facie nostra sanctus Israel
propterea hec dicit dominus sanctus Israel pro eo quod reproba-
stis verbum hoc et sperastis in calumnia et in tumultu et
innixi estis super eo propterea erit vobis iniquitas hec
sicut interruptio cadens et requisita in muro excelso quoniam
subito dum non speratur veniet contritio eius et comminuetur
sicut conteritur lagena figuli contritione valida et non inve-
nietur de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus
de incendio aut hauriatur parum aque de fovea Quia hec
dicit dominus sanctus Israel Si revertimini et quiescatis sal-
vi eritis In silentio et in spe erit fortitudo vestra et noluistis
et dixistis nequaquam sed ad equos fugiemus ideo fugietis
et super veloces ascendemus ideo velociores erunt qui per-
sequentur vos Mille homines a facie terroris unius et a fa-
cie terroris quinque fugietis donec relinquamini quasi malus
navis in vertice montis et quasi signum super collem propterea
expectat dominus ut misereatur vestri et ideo exaltabitur par-
cens vobis quia deus iudicii dominus Beati omnes qui
expectant eum populus enim Syon habitabit in Ierusalem plo-
rans nequaquam plorabis miserans miserebitur tui ad vo-
cem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi et dabit
tibi dominus panem arctum et aquam brevem et non faciet
avolare a te ultra doctorem tuum et erunt oculi tui viden-
tes preceptorem tuum et aures tue audient verbum mo-
nentis post tergum hec via ambulate in ea neque ad dex-
teram neque ad sinistram et contaminabis laminas sculptilium

lium argenti tui et vestimentum conflatilis auri tui et dis
perges ea sicut inmundiciam menstruate. Egredere
et dices ei. Et dabitur pluvia semini tuo ubicumque seminaveris
in terra et panis frugum terre erit uberrimus et pin
guis. Pascetur in possessione tua in die illa agnus spa
ciose et thauri tui et pulli asinorum qui operantur terram
commixtum ungula comedent sicut in area ventilatum est.
Et erunt super omnem montem excelsum et super omnem collem
elevatum rivi currentium aquarum in die interfectionis mul
torum cum ceciderint turres. Et erit lux lune sicut lux solis
·i· pal lea Et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum
in die qua alligaverit dominus vulnus populi sui et percussu
ram plage eius sanaverit. Ecce nomen domini venit de lon
ginquo ardens furor eius et gravis ad portandum. La
bia eius repleta sunt indignatione et lingua eius quasi ignis
devorans. Spiritus eius velut torrens inundans usque ad
medium colli ad perdendas gentes in nichilum et frenum
erroris quod erat in maxillis populorum. Canticum erit vobis
sicut vox sanctificate solempnitatis et leticia cordis sic
ut qui pergit cum tybia ut intret in montem domini
ad fortem israel. Et auditam faciet dominus gloriam vocis
sue et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furo
ris et flamma ignis devorantis allidet in turbine
et in lapide grandinis. A voce enim domini pavebit
assur virga percussus et erit transitus virge fundatus
quam requiescere faciet dominus super eum cum tympanis et ci
tharis et in bellis precipuis expugnabit eos. Pre
parata est enim abheri thophoth / alias abhei tophellis.
a rege preparata profunda et dilatata nutrimenta eius
ignis et ligna multa. Flatus domini sicut torrens sulfu
ris succendens eam

·xxxi· Ve qui descendunt in egyptum ad auxilium in equis sperantes et habentes fiduciam super quadrigis quia multe
sunt et super equitibus quia prevalidi nimis et non
sunt confisi ad sanctum israel et dominum non exquisierunt. Ipse
autem sapiens adduxit malum et verba sua non abstulit et
consurget contra domum pessimorum et contra auxilium operan
tium iniquitatem. Egyptus homo et non deus. Et equi eorum
caro et non spiritus. Et dominus inclinabit manum suam

et corruet auxiliator et cadet cui prestatur auxilium simul
que omnes consumentur Quia hec dicit dominus ad me quo-
modo si rugiat leo et catulus leonis super predam suam
cum occurrerit ei multitudo pastorum a voce eorum non for-
midabit et a multitudine eorum non pavebit sic descendit dominus
exercituum ut prelietur super montem Syon et super collem eius
Sicut aves volantes sic proteget dominus exercituum Jerusalem pro-
tegens et liberans transiens et salvans Convertimini sicut in
profundum recesseratis filii Israel In die enim illa abiciet vir
idola argenti sui et ydola auri sui que fecerunt vobis manus
vestre in peccatum et cadet Assur in gladio non viri et gladius
non hominis vorabit eum et fugiet non a facie gladii et
iuvenes eius vectigales erunt et fortitudo eius a terrore tran-
sibit et pavebunt principes eius fugientes Dixit dominus
cuius ignis est in Syon et caminus eius in Jerusalem
xxxii Ecce in iusticia regnabit rex et principes in iudicio pre-
erunt et erit vir sicut qui absconditur a vento et ce-
lat se a tempestate sicut rivi aquarum in siti et um-
bra petre prominentis in terra deserta non caligabunt oculi
videntium et aures audientium diligenter auscultabunt et cor
stultorum intelliget scientiam et lingua balborum veloci-
ter loquetur et plane Non vocabitur ultra is qui insipiens
est princeps neque fraudulentus appellabitur maior Stultus perii d.
enim fatua loquetur et cor eius faciet iniquitatem ut perfi-
ciat simulationem et loquatur ad dominum fraudulenter et va-
cuam faciat animam esurientis et potum sitienti auferat frau-
dulenti vasa pessima sunt Ipse enim cogitationes concinnavit
ad perdendos mites in sermone mendacii cum loqueretur pau-
per iudicium Princeps vero ea que sunt digna principe cogita-
bit et ipse super duces stabit Mulieres opulente surgi-
te et audite vocem meam filie confidentes percipite
auribus eloquium meum Post dies et annum et vos contur-
babimini confidentes consumata est enim vindemia colle-
ctio ultra non veniet Obstupescite opulente conturbamini
confidentes Exuite vos et confundimini Accingite lumbos
vestros super ubera plangite super regione desiderabili su-
per vinea fertili Super humum populi mei spine et vepres

ascendent quanto magis super omnes domos gaudii ciui
tatis exultantis. Domus enim dimissa est, multitudo ur
bis relicta est. tenebre et palpatio facte sunt super speluncas
usque in eternum. Gaudium onagrorum pascua gregum,
donec effundatur super nos spiritus de excelso. Et erit de
sertum in chermel, et chermel in saltum reputabitur.
et habitabit in solitudine iudicium et iusticia in chermel
sedebit. Et erit opus iusticie silentium et securitas usque
in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulcritudine pacis
et in thabernaculis fiducie, et in requie opulenta. Gran
do autem in descensione saltus, et humilitate humi
liabitur ciuitas. Beati qui seminatis super omnes
aquas. inmittentes pedem bouis et asini.

XXXIII Ve qui predaris nonne et ipse predaberis. Et qui
spernis nonne et ipse sperneris. cum consumaueris
depredationem depredaberis, cum fatigatus desieris con
temnere contempneris. Domine miserere nostri, te enim ex
pectauimus. esto brachium nostrum in mane et salus nostra
in tempore tribulationis. A uoce angeli fugerunt populi, ab
exaltatione tua disperse sunt gentes. Et congregabuntur
spolia uestra sicut colligitur brucus, uelut cum fosse plene
fuerint de eo. Magnificatus est dominus, quoniam habitauit
in excelso, impleuit syon iudicio et iusticia, et erit
fides in temporibus tuis. diuicie salutis sapientia et sci
entia. timor domini ipse thesaurus eius. Ecce uidentes cla
mabunt foris, angeli pacis amare flebunt. Dissipate
sunt uie. cessauit transiens per semitam. irritum
factum est pactum, proiecit ciuitates. non reputauit ho
mines. Luxit et elanguit terra. confusus est libanus
et obsorduit. et factus est saron. sicut desertum. Et con
cussa est basan et carmelus. Nunc consurgam dicit do
minus nunc exaltabor. nunc subleuabor. Concipietis ardo
rem. parietis stipulam. spiritus uester ut ignis uorabit
uos. Et erunt populi quasi de incendio cinis. spine congre
gate igni comburentur. Audite qui longe estis que
fecerim. Et cognoscite uicini fortitudinem meam. Conterriti
sunt in syon peccatores. possedit tremor ypocritas

quis poterit habitare de vobis cum igne devorante. quis
habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis. Qui am
bulat in iustitiis et loquitur veritatem. qui proicit a
variciam ex calumnia et excutit manus suas ab omni
munere. qui obturat aures ne audiat sanguinem et clau
dit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit
munimenta saxorum sublimitas eius. panis ei datus est
aque eius fideles sunt. Regem in decore suo videbunt. et oculi
eius cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem
Ubi est litteratus. ubi legis verba ponderans. ubi doctor
parvulorum. populum inprudentem non videbis. populum al
ti sermonis ita ut non possis intelligere disertitudinem lin
gue eius. in quo nulla est sapientia. Respice syon ci
vitatem solennitatis nostre. oculi tui videbunt hierusalem
habitationem opulentam. tabernaculum quod nequa
quam transferri poterit. Nec auferentur clavi eius in sempi
ternum. et omnes funiculi eius non rumpentur. quia
solummodo ibi magnificus dominus deus noster. Locus fluvi
orum rivi latissimi et patentes. non transibit per eum
navis remigum. neque trieris magna transgredietur
eum. Dominus enim iudex noster. dominus legifer noster. dominus
rex noster. ipse veniet et salvabit nos. Laxati sunt funi
culi tui. sed non praevalebunt. sic erit malus tuus. ut
dilatare signum non queas. Tunc dividentur spolia pre
darum multarum. claudi diripient rapinam. Nec vici
nus dicet elangui. populus qui habitabit in ea.
auferetur ab eo iniquitas

xxxiiii Accedite gentes et audite et populi attendite au
diat terra et plenitudo eius. orbis et omne ger
men eius. Quia indignatio domini super omnes
gentes. et furor super omnem militiam eorum. interfecit
eos. et dedit eos in occisionem. interfecti eorum proi
cientur. et de cadaveribus eorum ascendet fetor. et tabe
scent montes a sanguine eorum. et tabescet omnis mili
tia celorum. et complicabuntur sicut liber celi. et omnis

vel sic ex viii [illegible] qui per ... [illegible]
... quia per ... vel ...
... aut tacita ... [illegible] ... aut
... aut ... [illegible] ... exterior
desiderat ... recte et iusto ...
... [illegible] ... excutit manus
suas ab omni munere ... [illegible]
solo ... acceptione personarum ...
... vel dubio ... [illegible]
... sunt acceptiones munerum ad quas
... [illegible] ... a corde
captata ... a cogitatione ...
a lingua ... per sermonem ...
a manu ... per dationem ... iustus
quisque ab omni munere manus excutit
... [illegible] ... agit ...
... [illegible] ... ab ore ...
nec a manu dationem recipere ...
... [illegible] ... non ... [illegible]
Salvator ... canonis ... [illegible]
... [illegible] ... sine pa
ctione ... symoniam ... [illegible] ... quos
... possit recipere ... [illegible]
... [illegible] ... quos
... [illegible]
... [illegible]
... ad ... templi ... [illegible]

milicia eorum defluet sicut defluit folium de vinea et
de ficu. Quoniam inebriatus est in celo gladius meus ecce
te super ydumeam descendet et super populum interfectio-
nis mee ad iudicium. Gladius domini repletus est sangui-
ne, incrassatus adipe de sanguine agnorum et hyr-
corum, de sanguine medullatorum arietum. Victima
enim domini in bosra, et interfectio magna in terra edom
Et descendent unicornes cum eis et tauri cum potentibus
Inebriabitur terra eorum sanguine et humus eorum adi-
pe pinguium, quia dies ultionis domini, annus retri-
butionum iudicii syon. Et convertentur torrentes eius
in picem et humus eius in sulfur, et erit terra eius
in picem ardentem. Nocte et die non extinguetur in
sempiternum. Ascendet fumus eius a generatione in ge-
neratione desolabitur in secula seculorum. Non erit tran-
siens per eam, et possidebunt eam onocrotallus et
ericius et ibix et corvus habitabunt in ea. Et exten-
detur super eam mensura ut redigatur ad nichilum
et perpendiculum in desolationem. Nobiles eius non
erunt ibi. Regem potius invocabunt et erunt omnes
principes eius in nichilum. Et orientur in domibus
eius spine et urtice et paliurus in munitionibus
eius et erit cubile draconum, et pascua strutionum
Et occurrent demonia onocentauris, et pilosus cla-
mabit alter ad alterum. Ibi cubabit lamia, et invenit
sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius et enutrivit
catulos et circumfodit et fovit in umbra eius. Illuc
congregati sunt milvi alter ad alterum. Requirite di-
ligenter in libro domini et legite. Unum ex eis non de-
fuit, alter ad alterum non quesivit. Quia quod ex
ore meo procedit, ille mandavit, et spiritus eius, et ipse
congregavit ea, Et ipse misit eis sortem, et manus
eius divisit eam illis in mensuram, usque in sempiter-
num possidebunt eam in generatione et generatio-
nem habitabunt in ea.

xxxv Letabitur deser-
ta et invia, exultabit solitudo, et florebit quasi

lilium germinans germinabit et exultabit letabun
da et laudans gloria libani data est ei decor carmeli
et Saron Ipsi videbunt gloriam domini et decorem dei nostri
Confortate manus dissolutas et genua debilia robora
te Dicite pusillanimes confortamini et nolite timere ec
ce deus vester ultionem adducet retributionis deus ipse ve
niet et salvabit nos Tunc aperientur oculi cecorum et aures
surdorum patebunt Tunc saliet sicut cervus claudus
et aperta erit lingua mutorum quia scisse sunt in deser
to aque et torrentes in solitudine Et que erat arida
in stagnum et sitiens in fontes aquarum In cubilibus
in quibus prius habitabant dracones viror calami
et iunci orietur Et erit ibi semita et via et via sancta vo
cabitur non transibit per eam pollutus Et hec erit vo
bis directa via ita ut stulti non errent per eam Non
erit ibi leo et mala bestia non ascendet per eam nec inve
nietur ibi Et ambulabunt qui liberati fuerint et redempti
a domino convertentur et venient in Syon cum laude et le
titia sempiterna super caput eorum Gaudium et letitiam obti
nebunt et fugiet dolor et gemitus

xxxvi Et factum est in quarto decimo anno regis Ezechi
e ascendit Sennacherib rex assyriorum super
omnes civitates Iuda munitas et cepit eas
et misit rex assyriorum Rapsacem de Lachis in Ierusalem
ad regem Ezechiam in manu gravi et stetit in aque
ductu piscine superioris in via agri fullonis Et egressus
est autem ad eum Elyachim filius Elchie qui erat su
per domum et Sobna scriba et Ioahe filius Asaph
a commentariis Et dixit ad eos Rapsaces Dicite Ezechie
Hec dicit rex magnus rex assyriorum Que est ista fidu
cia qua confidis aut quo consilio vel fortitudine re
bellare disponis Super quem habes fiduciam quia
recessisti a me Ecce confidis super baculum arundineum
confractum istum super Egyptum cui si innixus fuerit homo
intrabit in manum eius et perforabit eam Sic pharao

rex egypti omnibus qui confidunt in eo Quod si responderis
michi In domino deo nostro confidimus Nonne ipse est cui
abstulit rex Ezechias excelsa et altaria Et dixit iude et
hierusalem Coram altari isto adorabitis Et nunc trade te domino
meo regi assyriorum Et dabo tibi duo milia equorum Nec po-
teris prebere ex te ascensores eorum Et quomodo sustine-
bis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei mi-
noribus Quod si confidis in egypto et in quadrigis et
in equitibus Et nunc numquid sine domino ascendi
ad terram istam ut perderem eam Et dixit Eliachim
et Sobna et Ioahe ad Rapsacem Loquere ad servos
tuos syra lingua intelligimus enim Ne loquaris
ad nos iudaice in auribus populi qui est super murum
Et dixit ad eos Rapsaces Numquid ad dominum tuum
et ad te misit me dominus meus ut loquerer omnia
verba ista Et non potius ad viros qui sedent in mu-
ro ut comedant stercora sua et bibant urinam pedum
suorum vobiscum Et stetit Rapsaces et clamavit voce
magna iudaice et dixit Audite verba regis ma-
gni assyriorum Hec dicit rex Non seducat vos Eze-
chias quia non poterit eruere vos Et non vobis fi-
duciam tribuat Ezechias super domino dicens Eru-
ens liberabit vos dominus Et non dabitur civitas ista
in manu regis assyriorum Nolite audire Ezechiam
Hec enim dicit rex assyriorum Facite mecum benedi-
ctionem et egredimini ad me Et comedite unus-
quisque vineam suam et unusquisque ficum suam Et bibi-
te unusquisque aquam cysterne sue donec veniam
et tollam vos ad terram que est ut terra vestra terram
frumenti et vini terram panum et vinearum Ne con-
turbet vos Ezechias dicens dominus liberabit nos
Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram
suam de manu regis assyriorum Ubi est deus Emath
et Arphath Ubi est deus Sepharvaim Numquid li-

liberauerunt samariam de manu mea quis est ex omnibus
diis terrarum qui eruit terram suam de manu mea ut e
ruat dominus ierusalem de manu mea et siluerunt et non re
sponderunt ei verbum preceptum enim eis rex dicens ne respo
deatis ei Et ingressus est eliachim filius elchie qui erat
super domum et sobna scriba et ioahe filius aspha a co
mentariis ad ezechiam scissis uestibus et nunciauerunt
ei verba rapsacis

xxxvii Et factum est cum audisset rex ezechias scidit vesti
menta sua et obuolutus est sacco et intrauit in do
mum domini et misit eliachim qui erat super domum
et sobnam scribam et seniores de sacerdotibus oper
tos saccis ad ysaiam filium amos prophetam et dixerunt
ad eum hec dicit ezechias dies tribulationis et
angustie et correctionis et blasphemie dies hec quia
venerunt filii usque ad partum et virtus non est pariendi
Si quomodo audiat dominus deus tuus verba rapsa
cis quem misit rex assyriorum dominus suus ad blasphe
mandum deum viuentem et exprobrandum sermonibus
quos audiuit dominus deus tuus Leua ergo orationem
pro reliquiis que reperte sunt Et venerunt serui regis e
zechie ad ysayam et dixit ad eos ysaias hec dicetis do
mino vestro hec dicit dominus ne timeas a facie
verborum que audisti quibus blasphemauerunt pueri
regis assyriorum me Ecce ego dabo ei spiritum et audiet
et nuncium et reuertetur ad terram suam et corruere
eum faciam gladio in terra sua Reuersus est autem
rapsaces et inuenit regem assyriorum preliantem
aduersus lobnam Audierat enim quod profectus esset
de lachis Et audiuit de theracha rege ethyopie dicen
tes egressus est ut pugnet contra te Quod cum audisset
misit nuncios ad ezechiam dicens hec dicetis eze
chie regi iude dicentes Non te decipiat deus tuus
in quo tu confidis dicens non dabitur ierusalem in manus

·regis assyriorum Ecce tu audisti que fecerunt omnes
reges assyriorum omnibus terris quas subverterunt
et tu poteris liberari Numquid eruerunt eos dii gen
tium quos subverterunt patres mei gozan et aran et
reseph et filios eden qui erant in thalassar ubi est
rex ematha rex arphath et rex urbis sepharuaim
et ana et aua Et tulit ezechias libros de manu nun
tiorum et relegit eos Et ascendit in domum domini et
expandit eos coram domino Et oravit ad dominum
dicens Domine exercituum deus israel qui sedes su
per cherubim tu es deus solus omnium regnorum terre
Tu fecisti celum et terram Inclina domine aurem tuam
et audi Aperi oculos tuos domine et vide Et audi omnia
verba sennacherib que misit ad blasphemandum
deum viventem Vere enim domine desertas fecerunt re
ges assyriorum terras et regiones earum Et dederunt
deos earum igni Non enim erant dii sed opera manuum
hominum lignum lapides Et comminuerunt eos Et nunc
domine deus noster salva nos de manu eius et cognos
cant omnia regna terre quia tu es dominus deus
solus Et misit ysayas filius amos ad ezechiam
dicens hec dicit dominus deus israel pro quibus
rogasti me de sennacherib rege assyriorum hoc
est verbum quod locutus est dominus super eum Despexit
te subsannavit te virgo filia syon post te caput
movebit virgo filia ierusalem Cui exprobrasti et
quem blasphemasti et super quem exaltasti vocem
et levasti altitudinem oculorum tuorum ad sanctum
israel In manu servorum tuorum exprobrasti domino
et dixisti In multitudine quadrigarum mearum
ego ascendi altitudines montium iuga libani et
succidam excelsa cedrorum eius et electas abie
tes illius Introibo altitudinem summitatis eius saltus
carmeli eius Ego fodi et bibi aquam et siccavi ve
stigio pedis mei omnes rivos aggerum Numquid
non audisti quem olim fecerim et ex diebus anti

quis ego plasmaui illud et nunc adduxi. Et factum
est in eradicationem collium compugnantium et ciui
tatum munitarum habitatores earum breuiata ma[nu]
contremuerunt et confusi sunt facti sunt sicut fenum
agri et gramen pascue et herba tectorum que exaru
it antequam maturesceret habitationem tuam et introitum
tuum et egressum tuum ego cognoui et insaniam tuam
contra me. Cum fureres aduersum me superbia tua ascen
dit in aures meas ponam ergo circulum in naribus tuis
et frenum in labiis tuis et reducam te in uiam per quam
uenisti. Tibi autem hoc erit signum comede hoc anno
que sponte nascuntur et in anno secundo pomis uescere
In anno autem tertio seminate et metite et plantate
uineas et comedite fructum earum. Et mittet id quod sal
uatum fuit de domo iuda et quod relictum est mittet radices
deorsum et faciet fructum sursum quia de iherusalem exibunt
reliquie et saluatio de monte syon zelus domini
exercituum faciet istud propterea hec dominus dicit. Rex assy
riorum non introibit ciuitatem hanc et non iaciet
ibi sagittam et non occupabit eam clipeus et non
mittet in circuitu eius aggerem. In uia qua uenit per
eam reuertetur et ciuitatem hanc non ingredietur dicit
dominus. Et protegam ciuitatem istam ut saluem
eam propter me et propter dauid seruum meum. Egressus est
autem angelus domini et percussit in castris assiriorum
c lxxx v milia. Et surrexerunt mane et ecce omnes
erant cadauera mortuorum. Et egressus est et abiit et
reuersus est Sennacherib rex assiriorum et habitauit
in niniue. Et factum est cum adoraret in templo
nesrach deum suum Adramelech et Sarasar filii
eius percusserunt eum gladio fugeruntque in terram ara
rach in qua pugnauit et regnauit asaradon filius
xxxviii In diebus illis egrotauit ezechias / eius pro eo
usque ad mortem et introiuit ad eum ysayas filius
amos propheta et dixit ei hec dicit dominus dispo
ne domui tue quia morieris tu et non uiues. Et co

vertit Ezechias faciem suam ad parietem et oravit
ad dominum et dixit obsecro domine memento queso
quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde
perfecto, et quod bonum est in oculis tuis fecerim
et flevit Ezechias fletu magno Et factum est verbum
domini ad ysayam dicens Vade et dic Ezechie hec
dicit dominus deus David patris tui Audivi orationem
tuam et vidi lacrimas tuas ecce ego adiciam super
dies tuos xv annos et de manu regis assyriorum eru-
am te et civitatem istam et protegam eam Hoc autem
tibi erit signum a domino quia faciet dominus verbum hoc
quod locutus est Ecce ego reverti faciam umbram li-
nearum per quas descenderat in horologio achaz
in sole retrorsum x lineis Et reversus est sol x lineis
per gradus per quos descenderat Scriptura Ezechie
regis Juda cum egrotasset et convaluisset de infirmi-
tate sua Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam
ad portas inferi quesivi residuum annorum meorum
dixi non videbo dominum deum in terra viventium non as-
piciam hominem ultra et habitatorem quietis Genera-
tio mea ablata est et convoluta est a me quasi tabe-
rnacula pastorum precisa est velut a texente vita mea
dum adhuc ordirer succidit me de mane usque ad vespe-
ram finies Sperabam usque ad mane quasi leo sic
contrivit omnia ossa mea De mane usque ad vesperam
finies me sicut pullus hirundinis sic clamabo me-
ditabor ut columba Attenuati sunt oculi mei suspi-
cientes in excelso Domine vim patior responde pro
me quid dicam aut quis respondebit michi cum ipse fe-
cerim Recogitabo tibi omnes annos meos in amari-
tudine anime mee Domine si sic vivitur et in
talibus vita spiritus mei corripies me et vivificabis
me Ecce in pace amaritudo mea amarissima tu
autem domine eruisti animam meam ut non periret
proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea Quia
non infernus confitebitur tibi neque mors laudabit te
non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam
Vivens vivens ipse confitebitur tibi sicut et ego

hodie pater filys notam faciet veritatem tuam Domine
salvum me fac et psalmos nostros cantabimus cunctis di
ebus vite nostre in domo domini Et iussit ysayas ut
tollerent massam ficorum et cathaplasmarent su
per vulnus et sanaretur Et dixit ezechias quod e
rit signum quia ascendam in domum domini In tempore xxxix
illo misit merodach Baladam filius Baladam rex ba
bilonis libros et munera ad ezechiam Audierat enim
quod egrotasset et convaluisset Letatus est autem super eis
ezechias et ostendit eis cellam aromatum et argenti et
auri et odoramentorum et unguenti optimi et omnes
apothecas supellectilis sue et universa que inventa sunt
in thesauris eius Non fuit verbum quod non ostenderet eis
ezechias in domo sua et in omni potestate sua Intro
ivit autem ysaias propheta ad ezechiam regem et dixit ei quid
dixerunt viri isti et unde venerunt ad te Et dixit ezechias
De terra longinqua venerunt ad me de Babilone Et
dixit Quid viderunt in domo tua Et dixit ezechias Omnia
que in domo mea sunt viderunt Non fuit res quam non o
stenderim eis in thesauris meis Et dixit ysayas ad
ezechiam Audi verbum domini exercituum Ecce dies veni
ent et auferentur omnia que in domo tua sunt et que
thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc in Ba
bilonem Non relinquetur quicquam dicit dominus Et
de filys tuis qui exibunt de te quos genueris tollent
Et erunt eunuchi in palatio regis Babilonis Et dixit
ezechias ad ysayam Bonum verbum domini quod lo
cutus est Et dixit Fiat tantum pax et veritas in diebus meis
Consolamini consolamini popule meus dicit dominus
deus vester Loquimini ad cor iherusalem et advocate xl
eam quoniam completa est malicia illius Di
missa est iniquitas illius Suscepit de manu domini du
plicia pro omnibus peccatis suis Vox clamantis
in deserto parate viam domini rectas facite in soliti
dine semitas dei nostri Omnis vallis exaltabitur et omnis

mons et collis humiliabitur et erunt prava in directa
et aspera in vias planas Et revelabitur gloria domini
et videbit omnis caro pariter quod os domini lo
cutum est Vox dicentis clama et dixi quid clamabo
xxxx omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos agri
Exsiccatum est fenum et cecidit flos quia spiritus domini
sufflavit in eo Vere fenum est populus exsiccatum est fe
num et cecidit flos verbum autem dei nostri stabit in
eternum Super montem excelsum ascende tu qui e
vangelizas Syon exalta in fortitudine vocem tuam
qui evangelizas Jerusalem Exalta noli timere Dic civita
tibus Jude Ecce deus vester ecce dominus deus in fortitu
dine veniet et brachium eius dominabitur Ecce mer
ces eius cum eo et opus illius coram illo Sicut pastor
gregem suum pascet In brachio suo congregabit agnos
et in sinu suo levabit fetas ipse portabit Quis mensus
est pugillo aquas et celos palmo ponderavit Quis
appendit tribus digitis molem terre et libravit in
pondere montes et colles in statera Quis adiuvit spi
ritum domini aut quis consiliarius eius fuit et ostendit
illi Cum quo iniit consilium et instruxit eum et docuit
eum semitam iustitie et erudivit eum scientiam et viam
prudentie ostendit illi Ecce gentes quasi stilla situle et
quasi momentum statere reputate sunt Ecce insule quasi
pulvis exiguus Et libanus non sufficiet ad succendendum
Et animalia eius non sufficient ad holocaustum Omnes
gentes quasi non sint sic sunt coram eo et quasi nichilum
et inane reputate sunt ei Cui ergo similem fecistis deum
aut quam ymaginem ponetis ei Numquid sculptile
conflabit faber aut aurifex auro figurabit illud et la
minis argenteis argentarius Forte lignum imputribi
le elegit artifex sapiens querit quomodo statuat simula
crum quod non moveatur Numquid non scitis num
quid non audistis numquid non annunciatum est ab initio
vobis numquid non intellexistis fundamenta terre Qui
sedet super gyrum terre et habitatores eius sunt quasi

locuste. Qui extendit velut nichil celos et expan
dit eos sicut thabernaculum ad inhabitandum Qui dat
secretorum scrutatores quasi non sint iudices terre
velut inane fecit [illegible] neque plantato neque sa
to neque radicato in terra trunco eorum repente flauit
in eos et aruerunt et turbo quasi stipulam auferet
eos Et cui assimilastis me et adequastis me dicit
sanctus Leuate in excelsum oculos vestros et videte quis
creauit hec Qui educit in numero miliciam eorum et
omnes ex nomine vocat pre multitudine fortitudi
nis et roboris virtutisque eius neque unum reliquum
fuit Quare dicis Iacob et loqueris Israel Abscondita est
via mea a domino et a deo meo iudicium meum transit
Numquid nescis aut non audisti Deus sempi
ternus dominus qui creauit terminos terre non de
ficiet neque laborabit neque est investigatio sapientie eius Qui
dat lasso virtutem et hiis qui non sunt fortitudinem et ro
bur multiplicat Deficient pueri et laborabunt et iu
uenes in infirmitate cadent Qui autem sperant in
domino mutabunt fortitudinem assument pennas sicut
aquile current et non laborabunt ambulabunt et
Taceant ad me insule et ge / non deficient XLI
tes fortitudinem mutent Accedant et tunc
loquantur simul ad iudicium propinquemus
Quis suscitauit ab oriente iustum vocauit eum ut
sequeretur se Dabit in conspectu eius gentes Et re
ges obtinebit Dabit quasi puluerem gladio eius
sicut stipulam vento raptam arcui eius Persequetur
eos transibit in pace Semita in pedibus eius non
apparebit Quis hec operatus est et fecit vocans gene
rationes ab exordio Ego dominus primus et nouissimus
ego sum Viderunt insule et timuerunt extrema ter
re obstupuerunt et accesserunt Unusquisque proximo
suo auxiliabitur et fratri suo dicet confortare Confor
tabit faber erarius percutiens cum malleo qui cude

bat tunc temporis dicens glutino bonum est et con
fortauit eum clauis vt non moueretur Et tu israel
serue meus Jacob quem elegi semen abraham amici
mei in quo apprehendi te ab extremis terre et a lon
ginquis eius uocaui te et dixi tibi Seruus meus
es tu elegi te et non abieci te Ne timeas quia ego sum te
cum ne declines Ego deus tuus confortaui te et au
xiliatus sum tibi et suscepit te dextera iusti mei Ecce
confundentur et erubescent omnes qui pugnant ad
uersum te Erunt quasi non sint et peribunt viri qui contra
dicunt tibi queres eos et non inuenies viros rebelles
tuos erunt quasi non sint et veluti consumptio
hominis bellantis aduersum te Quia ego dominus
deus tuus apprehendens manum tuam dicensque tibi
Ne timeas quia ego adiuui te Noli timere vermis iacob
qui mortui estis ex israel Ego auxiliatus sum tibi dicit
dominus et redemptor tuus sanctus israel Ego posui te
quasi plaustrum triturans nouum habens rostra serran
tia triturabis montes et comminues et colles quasi
puluerem pones Uentilabis eos et ventus tollet et
turbo disperget eos et tu exultabis in domino et in sancto
israel letaberis Egeni et pauperes querunt aquas et non
sunt lingua eorum siti aruit Ego dominus exaudiam
eos deus israel non derelinquam eos Aperiam in supre
mis collibus flumina et in medio camporum fontes
ponam desertum desertum in stagna aquarum et terram
inuiam in riuos aquarum Dabo in solitudinem
cedrum et spinam et myrtum et lignum oliue ponam
in deserto abietem vlmum et buxum simul vt vide
ant et sciant et recogitent et intelligant pariter quia
manus domini fecit hoc et sanctus israel creauit illud
Prope facite iudicium vestrum dicit dominus Afferte si quid
forte habetis dicit rex iacob accedant et nuncient vobis
quecumque ventura sunt Priora que fuerunt nunciate
et ponemus cor nostrum et sciemus nouissima eorum
et que ventura sunt indicate nobis Annunciate que

ventura sunt in futurum et sciemus quia dii estis
vos. Bene quoque aut male si potestis facite et loquamur
simul et videamus simul. Ecce vos estis ex nichilo et
opus vestrum ex eo quod non est; abhominatio est qui
elegit vos. Suscitavi ab aquilone et veniet ab ortu
solis. Vocabit nomen meum et adducet magistratus quasi
lutum et velut plastes conculcans humum. Quis
annunciavit ab exordio ut sciamus et a principio ut
dicamus iustus es. Non est annuncians neque predicens ne-
que audiens sermones vestros. Primus ad syon dicet
Ecce assunt et ierusalem ewangelistam dabo. Et vidi et non
erat ex istis quisquam qui iniret consilium et inter-
rogatus responderet verbum. Ecce omnes iniusti et vana
opera eorum. Ventus et inane simulacra eorum.
Ecce servus meus suscipiam eum electus meus xlii
complacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritum
meum super eum iudicium gentibus proferet. Non
clamabit neque accipiet personam nec audietur vox
eius foris. Calamum quassatum non conteret et linum
fumigans non extinguet. In veritate educet iudicium.
Non erit tristis neque turbulentus donec ponat in ter-
ra iudicium et legem eius insule expectabunt. Hec
dicit dominus deus creans celos et tendens eos fir-
mans terram et que germinant ex ea dans flatum
populo qui est super eam et spiritum calcantibus eam. Ego do-
minus vocavi te in iusticia et apprehendi manum
tuam et servavi te et dedi te in fedus populi in lucem
gentium ut aperires oculos cecorum et educeres de con-
clusione vinctum de domo carceris sedentes in tene-
bris. Ego dominus hoc est nomen meum. Gloriam me-
am alteri non dabo et laudem meam sculptilibus.
Que prima fuerunt ecce venerunt. Nova quoque ego
annuncio antequam oriantur audita vobis faciam.
Cantate domino canticum novum laus eius ab extre-
mis terre qui descenditis in mare et plenitudo

eius Insule et habitatores earum. Leuet desertum et ciui-
tates eius. In domibus habitabit cedar. laudate habi-
tatores petre. De vertice montium clamabunt. ponent domino
gloriam et laudem eius in insulis nunciabunt. Dominus
sicut fortis egredietur sicut vir preliator suscitabit zelum
vociferabitur et clamabit super inimicos suos. conforta-
bitur. Tacui semper silui. patiens fui. sicut pariens loquar
dissipabo et absorbebo simul. desertos faciam montes ex-
celsos. et colles. et omne gramen eorum exsiccabo et
ponam flumina in insulas. et stagna arefaciam. Et e-
ducam educam cecos in viam quam nesciunt. In se-
mitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam. Ponam
tenebras eorum coram eis in lucem. et prava in directa
hec verba feci et non dereliqui eos. Conversi sunt retror-
sum et confundantur confusione. qui confidunt in sculpti-
li. qui dicunt conflatili vos dii nostri. Surdi audite et ce-
ci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus meus
et surdus nisi ad quem nuncios meos misi. Quis
cecus nisi qui venundatus est. Et quis cecus nisi servus
domini. Qui vides multa nonne custodies. Qui aper-
tas habes aures nonne audies. Et dominus voluit
ut sanctificaret eum. et magnificaret legem. et extol-
leret. Ipse autem populus direptus et vastatus laqueus
iuvenum omnes. Et in domibus carcerum absconditi
sunt facti sunt in rapinam nec est qui eruat. In dire-
ptionem nec est qui dicat redde. Quis est in vobis qui
audiat hoc. Attendat et auscultet futura. Quis dedit
in direptionem Iacob. et Israel vastantibus. Nonne dominus?
Ipse est cui peccavimus. et noluerunt in viis eius am-
bulare. et non audierunt legem eius. Et effudit super
eum indignationem furoris sui et forte bellum et com-
bussit eum in circuitu. et non cognovit. Et succendit eum
Et nunc hec dicit dominus. et non intellexit
xliij Creans te Iacob. et formans te Israel. Noli timere
quia redemi te. et vocavi te nomine tuo. Ser

uus meus es tu. Cum transiens super aquas tecum ero et
flumina non operient te. Cum ambulaveris in igne non com
bureris et flamma non ardebit in te. Quia ego dominus
deus tuus sanctus israel salvator tuus. Dedi propiciationem
tuam egyptum ethyopiam et sabba pro te. Ex quo
honorificabilis factus es in oculis meis et gloriosus et
ego dilexi te et dabo homines pro te et populos pro anima
tua. Noli timere quia tecum sum ego. Ab oriente addu
cam semen tuum et ab occidente congregabo te. Dicam
aquiloni da et austro noli prohibere. Affer filios meos
de longinquo et filias meas ab extremis terre. Et o
mnem qui invocat nomen meum in gloriam meam
creavi eum formavi eum et feci eum. Educ foras populum
cecum et oculos habentem surdum et aures ei sunt. Omnes
gentes congregate sunt simul et collecte sunt tribus. Quis
in vobis annunciet istud et que prima sunt audire vos
faciat. Dent testes eorum et iustificentur et audiant et
dicant. Vere vos testes mei dicit dominus et servus
meus quem elegi ut sciatis et credatis michi et intel
ligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus
deus et post me non erit. Ego sum ego sum dominus
et non est absque me salvator. Ego annunciavi et salvavi
auditum feci et non fuit in vobis alienus. Vos testes
mei dicit dominus et ego deus. Ab inicio ego ipse et
non est qui de manu mea eruat. Et operabor et quis
avertet istud. Hec dicit dominus redemptor vester sanctus
israel. Propter vos emisi in babilonem et detraxi vec
tes universos et caldeos in navibus suis gloriantes. E
go dominus sanctus vester creans israel rex vester. Hec
dicit dominus qui dedit in mari viam et in aquis
torrentibus semitam. Qui eduxit quadrigam et equum
agmen et robustum simul obdormierunt nec resur
gent contriti sunt quasi linum et extincti sunt. Ne me

-mmentis priorum, et antiqua ne intueamini. Ecce ego
facio noua et nunc orientur utique cognoscetis ea. po-
nam in deserto viam et in inuio flumina. Glorificabit
me bestia agri dracones et struciones. quia dedi in
deserto aquas et flumina in inuio, ut darem potum
populo meo, electo meo. populum istum formavi michi, laudem
meam narrabit. Non me inuocasti Jacob nec labo-
rasti in me Israel. Non obtulisti michi arietem holocau-
sti tui, et victimis tuis non glorificasti me. Non te ser-
uire feci in oblatione, nec laborem prebui in thure.
Non emisti michi argento calamum, et adipe victi-
marum tuarum non inebriasti me. Verumtamen ser-
uire me fecisti in peccatis tuis, prebuisti michi la-
borem in iniquitatibus tuis. Ego sum ego sum ipse
qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum
tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam,
et iudicemur simul. Narra si quid habes ut iusti-
ficeris. Pater tuus primus peccavit, et interpretes
tui prevaricati sunt in me. Et contaminavi princi-
pes sanctos. dedi ad internecionem Jacob et Israel in blas-
xliiii Et nunc audi Jacob serue meus, phemiam
et Israel quem elegi. Hec dicit dominus faciens
et formans te, ab utero auxiliator tuus. Noli
timere serue meus Jacob, et rectissime quem elegi. Ef-
fundam enim aquas super sitientem, et fluenta super
aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum et
benedictionem meam super stirpem tuam. Et germina-
bunt inter herbas, quasi salices iuxta preterfluentes a-
quas. Iste dicet domini ego sum. Et ille vocabit in
nomine Jacob. Et hic scribet manu sua domino
et in nomine Israel assimilabitur. Hec dicit dominus
rex Israel et redemptor eius dominus exercituum. E-
go primus, et ego novissimus, et absque me non est deus.
Quis similis mei? vocet, et annunciet, et ordinem

exponat michi ex quo constitui populum antiquum
ventura et que futura sunt annunciet eis Nolite
timere neque conturbemini ex tunc audire te feci et
annunciaui Vos estis testes mei Numquid est deus
absque me et formator quem ego non nouerim pla
stes ydoli omnes nichil sunt et amantissima eorum
non proderunt eis Ipsi testes eorum sunt quia non ui
dent neque intelligunt ut confundantur Quis forma
uit deum et sculptile conflauit ad nichil vtile Ecce
omnes participes eius confundentur fabri enim
sunt ex hominibus cum venient omnes stabunt et paue
bunt et confundentur simul faber ferrarius lima o
peratus est in prunis et in malleis formauit
illud et operatus est in brachio fortitudinis sue e
suriet et deficiet non bibet aquam et lassescet arti
fex lignarius extendet normam formauit illud
in runcina fecit illud in angularibus et in circino
tornauit illud et fecit ymaginem viri quasi speciosum
hominem habitantem in domo Succidit cedros
tulit ylicem et quercum que steterat inter ligna sal
tus plantauit pinum quam pluuia nutriuit et
facta est hominibus in focum Sumpsit ex eis et ca
lefactus est et succendit et coxit panes De reliquo
autem operatus est deum et adorauit et fecit sculptile
et curuatus est ante illud Medium eius combussit
igni et de medio eius carnes coxit et comedit co
xit pulmentum et saturatus est et calefactus est et di
xit Vah calefactus sum uidi focum Reliquum au
tem eius deum fecit et sculptile sibi curuatur an
illud et adorat illud et obsecrat dicens libera me
quia deus meus es tu Nescierunt neque intellexerunt
obliti enim sunt ne uideant oculi eorum et ne intel
ligant corde suo Non recogitat in mente sua neque

cognoscit neque sentiunt ut dicant medietatem eius com
bussi igne et coxi super carbones eius panes et coxi
carnes et comedi et de reliquo eius ydolum faciam sti
tuncum ligni procidam pars eius cinis est cor insi
piens adorabit illud et non liberabit animam suam ne
que dicet forte mendacium est in dextera mea Memen
to horum Jacob et Israel quoniam servus meus es tu
formavi te servus meus es tu Israel non obliviscens
mei Delevi ut nubem iniquitates tuas et quasi nebulam
peccata tua Revertere ad me quoniam redemi te Laudate
celi quoniam misericordiam fecit dominus Jubilate extrema terre Re
sonate montes laudationem saltus et omne lignum eius
quoniam redemit dominus Jacob et Israel gloriabitur Hec di
cit dominus redemptor tuus et formator tuus ex utero Ego
sum dominus faciens omnia extendens celos solus stabi
liens terram et nullus mecum Irrita faciens signa divi
norum et ariolos in furorem vertens Convertens sapien
tes retrorsum et scientiam eorum stultam faciens Suscitans
verbum servi sui consilium nunciorum suorum complens Qui
dico Jerusalem habitaberis et civitatibus Juda edificabimini
et deserta eius suscitabo Qui dico profundo desolare et
flumina tua arefaciam Qui dico Cyro pastor meus es et
omnem voluntatem meam complebis Qui dico Jerusalem
edificaberis et templo fundaberis

xlv Hec dicit dominus christo meo Cyro cuius appre
hendi dexteram ut subiciam ante faciem eius
gentes et dorsa regum vertam et aperiam ante
eum ianuas et porte non claudentur Ego ante te ibo et
gloriosos terre humiliabo Portas ereas conteram et vec
tes ferreos confringam Et dabo tibi thesauros absconditos
revelabo et et archana secretorum ut scias quia ego dominus qui vo
co nomen tuum deus Israel propter servum meum Jacob et Israel
electum meum Et vocavi te in nomine tuo assimilavi
te et non cognovisti me Ego dominus et non est amplius
Extra me non est deus accinxi te et non cognovisti me
Ut sciant hy qui ab ortu solis et qui ab occidente quoniam
absque me non est deus Ego dominus et non alter deus

formans lucem et creans tenebras faciens pacem et cre-
ans malum ego dominus faciens omnia hec Rorate
celi desuper et nubes pluant iustum aperiatur terra et ger-
minet saluatorem et iusticia oriatur simul ego dominus
creaui eum Ve qui contradicit factori suo testa de samiis
terre Numquid dicit lutum figulo suo quid facis et opus
tuum absque manibus est Ve qui dicit patri quid generas
et mulieri quid parturis hec dicit dominus sanctus israel pla-
stes eius Ventura interrogate me super filios meos et
super opera manuum mearum mandate michi Ego feci
terram et hominem super eam creaui ego manus mee
tetenderunt celos et omni milicie eorum mandaui Ego
suscitaui eum ad iusticiam et omnes vias eius dirigam
Ipse edificabit ciuitatem meam et captiuitatem meam
dimittet non in precio neque in muneribus dicit dominus
deus exercituum Hec dicit dominus deus Labor egypti et nego-
ciacio ethyopie et sabaim viri sublimes ad te transibunt et
tui erunt post te ambulabunt vincti manicis pergent
et te adorabunt teque deprecabuntur tantum in te deus
et non est absque te deus Vere tu es deus absconditus
deus israel saluator Confusi sunt et erubuerunt omnes simul
abierunt in confusionem fabricatores errorum Israel sal-
uatus est in domino salute eterna Non confundemini
et non erubescetis vsque in seculum seculi Quia hec dicit
dominus creans celos ipse deus formans terram et faciens
eam Ipse plastes eius Non in uanum creauit eam sed
vt habitetur formauit eam Ego dominus et non est alius
Non in abscondito locutus sum in loco terre tenebro-
so non dixi semini iacob frustra querite me Ego dominus
loquens iusticiam annuncians recta Congregamini
et venite et accedite simul qui saluati estis de genti-
bus Nescierunt qui leuauit signum sculpture sue et ro-
gant deum non saluantem Annunciate et venite et con-
siliamini simul Quis auditum fecit hoc ab inicio ex
tunc predixi illud Numquid non ego dominus et non
est vltra me deus absque me deus iustus et saluans

Non est preter me Conuertimini ad me et salui eritis
omnes fines terre quia ego dominus et non est alius
preter me In memet ipso iuraui egredietur de ore
meo iusticie verbum et non reuertetur quia michi cur
uabitur omne genu et iurabit omnis lingwa Ergo
in domino dicent Mee sunt iusticie et imperium ad
eum venient et confundentur omnes qui repugnant
ei In domino iustificabitur et laudabitur omne semen
xlvi Confractus est bel contritus est nabo facta sunt
Ysrael
Cetta sunt simulacra eorum bestiis et iumentis
onera vestra graui pondere vsque ad lassitudinem
contabuerunt et contrita sunt simul non potuerunt sal
uare portantem Et anima eorum in captiuitatem ibit
Audite me domus Jacob et omne residuum domus
ysrael qui portamini a meo vtero qui gestamini a
mea vulua vsque ad senectutem ego ipse et vsque ad canos
ego portabo ego feci et ego feram ego portabo et
saluabo Cui assimilastis me et adequastis et compa
rastis me et fecistis similem Qui confertis aurum de sacculo
et argentum statera ponderastis conducentes aurificem
vt faciat deum Et procidunt et adorant portant illum
in humeris gestantes et ponentes in loco suo et stabit
at de loco suo non mouebitur Sed cum clamauerit ad
eum non audiet de tribulatione non saluabit eos Me
mentote istud et confundamini ~~Red~~ Redite preua
ricatores ad cor Recordamini prioris seculi quoniam
ego sum deus et non est vltra me deus Non est similis
mei Annuncians ab exordio nouissimum et ab inicio
que nondum facta sunt dicens Consilium meum stabit
Et omnis voluntas mea fiet Vocans ab oriente a
uis et de terra longinqua virum voluntatis mee Et
locutus sum Et adducam illud creaui et faciam illud Et
faciam illud Audite me duro corde qui longe estis
a iusticia prope feci iusticiam meam non elonga
bitur Et salus mea non morabitur dabo in Syon sa
lutem Et in ysrahel ~~meam~~ gloriam meam

Descende de sede in puluere virgo filia Babilon //
sede in terra Non est solium filie caldeorum Quia vltra
non vocaberis mollis et tenera Tolle molam et mo
le farinam Denuda turpitudinem tuam Discooperi hu
merum Reuela crus transi flumina Reuelabitur ignomi
nia tua et videbitur opprobrium tuum Vltionem capiam et
non resistet michi homo Redemptor noster dominus exercituum no
men eius sanctus israel Sede tace et intra in tenebras filia
caldeorum Quia non vocaberis vltra domina regnorum Irra
tus sum super populum meum contaminaui hereditatem meam
et dedi eos in manu tua Non posuisti eis misericordiam super se
nem Aggrauasti iugum tuum valde et dixisti In sempiternum
ero domina Non posuisti hec super cor tuum neque recorda
ta es nouissimi tui Et nunc audi hec delicata et habitans
confidenter Que dicis in corde tuo Ego sum et non est preter
me amplius Non sedebo vidua et ignorabo sterilitatem
Veniet tibi hec duo subito in die vna sterilitas et viduitas
Vniuersa venerunt super te propter multitudinem maleficio
rum tuorum et propter duriciam incantatorum tuorum ve
hementem Et fiduciam habuisti in malicia tua Et dixi
sti Non est qui videat me Sapientia tua et scientia tua hec
decepit te Et dixisti in corde tuo Ego sum et preter me non
est altera Veniet super te malum et nescies ortum eius Et
irruet super te calamitas quam non poteris expiare Ve
niet super te miseria repente quam nescis Sta cum incan
tatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum in qui
bus laborasti ab adolescentia tua si forte quid prosint
tibi aut si possis fieri fortior Defecisti in multitudine con
siliorum tuorum Stent et saluent te augures celi qui con
templabantur sydera et supputabant menses vt ex eis a
nunciarent ventura tibi Ecce facti sunt quasi stipula ignis
combussit illos Et non liberabunt animam suam de manu
flamme Non sunt prune quibus calefiant nec focus
vt sedeant ad eum Sic facta sunt tibi in quibuscumque labo
raueras Negotiatores tui ab adolescentia sua vnus
quisque in via sua errauit Non est quod saluet te

[Marginal gloss:] ... et quia babilon confusio ... recte vite compositio ... ad confessionem sue ... constat qui super ... desideriis subiecit ... vbi ad ... actionibus ...
xlvii [illegible] et ... subdit ... non est solium filie caldeorum caldei ... voluptatibus ... fervorna ... desideria ... [illegible] ... vagatur et ...

219

xlviii Audite hec domus iacob qui vocamini nomine
ysrael et de aquis iuda existis qui iuratis in nomine
domini et dei ysrael recordamini non in veritate
neque in iusticia De civitate enim sancta vocati sunt et super
deum ysrael constabiliti sunt dominus exercituum nomen
eius Priora ex tunc annunciavi et ex ore meo exie
runt et audita feci ea repente operatus sum et vene
runt Sciui enim quia durus es tu et nervus ferreus
cervix tua et frons tua erea Predixi tibi ex tunc an
quam venirent indicavi tibi ne forte diceres ydola mea
fecerunt hec et sculptilia mea et conflatilia mandave
runt ista que audistis vide omnia vos autem non an
nunciatis Audita feci tibi noua ex tunc et conservata
sunt que nescis Nunc creata sunt et non ex tunc et ex quo cre
ata sunt et ante diem et non audisti ea Ne forte dicas
Ecce ego cognovi ea Neque audisti neque cognovisti
neque ex tunc aperta est auris tua Scio enim quia prevaricans
prevaricaberis et transgressorem ex ventre vocavi te Pro
pter nomen meum longe faciam nomen meum furorem
et laude mea infrenabo te ne intereas Ecce excoxi te sed non
quasi argentum elegi te in camino paupertatis Propter me
faciam ut non blasphemer et gloriam meam alteri non
dabo Audite me iacob et ysrael quem ego voco Ego ipse
ego primus et ego novissimus Manus quoque mea fun
davit terram et dextera mea mensa est celos Ego vocabo
eos et stabunt simul Congregamini omnes vos et au
dite quis de eis annunciavit hec Dominus dilexit eum
faciet voluntatem suam in babilone et brachium suum
in caldeis Ego ego locutus sum et vocavi eum adduxi eum
et directa est via eius Accedite ad me et audite hoc
Non a principio in abscondito locutus sum ex tempore
antequam fieret ibi eram Et nunc dominus misit me et spiritus
sanctus Hec dicit dominus redemptor tuus sanctus ysrael Ego
deus tuus docens te utilia gubernans te in via qua
ambulabas Utinam attendisses mandata mea fa

ita fuisset sicut flumen pax tua et iusticia tua sicut
gurgites maris Et fuisset quasi arena semen tuum et stirps
uteri tui ut lapilli eius Non interisset et non fuisset at
tritum nomen eius a facie mea Egredimini de babi
lone fugite a caldeis in uoce exultationis annunciate
auditum facite et ferte illud usque ad extremum terre Dicite
redemit dominus seruum suum Iacob non sitierunt in deser
to cum educeret eos aquam de petra produxit eis et
scidit petram et fluxerunt aque Non est pax impijs dicit dominus
Audite insule et attendite populi de longe Dominus XLIX
dominus ab utero uocauit me de uentre matris mee
recordatus est nominis mei Et posuit os meum
quasi gladium acutum in umbra manus sue protexit
me Sicut sagittam electam posuit me in pharetra
sua abscondit me et dixit michi Seruus meus es tu
Israel quia in te gloriabor Ego dixi in uacuum laboraui
sine causa et uane fortitudinem meam consumpsi Ergo iudi
cium meum cum domino et opus meum cum deo meo Et nunc
hec dicit dominus formans me ex utero seruum sibi ut re
ducam Iacob ad eum et Israel non congregabitur Et glo
rificatus sum in oculis domini et deus meus factus est for
titudo mea Et dixit Parum est ut sis michi seruus ad susci
tandas tribus Iacob et feces Iacob conuertendas Dedi
te in lucem gencium ut sis salus mea usque ad extremum
terre Hec dicit dominus redemptor Israel sanctus eius
Ad contemptibilem animam et abhominatam gentem
ad seruum dominorum Reges uidebunt et consurgent prin
cipes et adorabunt propter dominum quia fidelis est et
sanctum Israel qui elegit te Hec dicit dominus In tempore
placito exaudiui te et in die salutis auxiliatus sum
tui Et seruaui te Et dedi te in fedus populi ut suscita
res terram et possideres hereditates dissipatas ut
diceres hys qui uincti sunt Exite Et hys qui in tenebris
sunt reuelamini Super uias pascentur et in omnibus

planis pascua eorum non esurient neque sitient et
non percutiet eos estus et sol quia miserator eorum
reget eos et ad fontes aquarum potabit et ponam
omnes montes in viam et semite mee exaltabuntur
ecce isti de longe venient et ecce illi ab aquilone et
mari et isti de terra australi laudate celi et exulta
terra iubilate montes laudem quia consolatus est do
minus populum suum et pauperum suorum miserebitur et dixit
Syon dereliquit me dominus oblitus est mei numquid
oblivisci potest mulier infantem suum ut non misereatur
filio uteri sui et si illa oblita fuerit ego tamen non obli
viscar tui ecce in manibus meis descripsi te muri tui
coram oculis meis semper venerunt structores tui destru
entes te et dissipantes a te exibunt leva in circuitu oculos
tuos et vide omnes isti congregati sunt venerunt tibi
vivo ego dicit dominus quia hiis omnibus velut orna
mento vestieris et circumdabis tibi eos quasi sponsa quia
deserta tua et solitudines tue et terra ruine tue nunc
angusta erunt pre habitatoribus et longe effugabuntur
qui absorbebant te adhuc dicent in auribus tuis fi
lii sterilitatis tue angustus est michi locus fac spa
cium michi ut habitem dices in corde tuo quis genu
it michi istos ego sterilis et non pariens transmigrata
et captivata et istos quis enutrivit ego destituta et
sola et isti ubi erant hec dicit dominus deus ecce
levabo ad gentes manum meam et exaltabo ad populos
signum meum et afferent filios tuos in ulnis et fili
as tuas super humeros portabunt et erunt reges nutri
cii tui et regine nutrices tue vultu in terra demisso a
dorabunt te et pulverem pedum tuorum lingent et sci
es quia ego dominus super quo non confundentur qui
expectant eum numquid tolletur a forti preda aut
quod captum fuerit a robusto salvum esse poterit

e quia hec dicit dominus equidem et captiuitas a forti
tolletur et quod ablatum fuit a robusto saluabitur
Eos vero qui iudicauerunt te ego iudicabo et fili
os tuos ego saluabo et cibabo hostes tuos carnibus
suis et quasi musto sanguine suo inebriabuntur et
sciet omnis caro quia ego dominus saluans te et redemptor
tuus fortis iacob

L.

Hec dicit dominus quis est hic liber repudii matris vestre
quo dimisi eam aut quis est creditor meus cui ven
didi vos ecce enim in iniquitatibus vestris vendi
ti estis et in sceleribus vestris dimisi matrem vestram quare
veni et non erat vir vocaui et non erat qui audiret Num
quid abbreuiata et paruula facta est manus mea vt
non possim redimere aut non est in me virtus ad libe
randum ecce in increpatione mea desertum faciam mare
ponam flumina in siccum computrescent pisces sine aqua
et morientur in siti induam celos tenebris et saccum
ponam operimentum eorum Dominus dedit mihi linguam eru
ditam vt sustentarem eum qui lapsus est verbo erigit ma
ne mane erigit michi aurem vt audiam quasi magistrum do
minus deus aperuit michi aurem ego autem non contradico re
trorsum non abii Corpus meum dedi percutientibus
et genas meas vellentibus faciem meam non auerti
ab increpantibus et conspuentibus in me Dominus
deus auxiliator meus et ideo non sum confusus ideo
posui faciem meam vt petram durissimam et scio quo
niam non confundar Iuxta est qui iustificat me quis
contradicit mihi stemus simul quis est aduersarius me
us accedat ad me Ecce deus auxiliator meus quis
ergo est qui condempnet me Ecce omnes quasi vestimentum
conterentur et tinea comedet eos Quis est ex vobis ti
mens deum audiens vocem serui sui qui ambulauit
in tenebris et non est lumen ei speret in nomine domini
et innitatur super deum suum Ecce omnes vos accen

dentes ignem et accincti in flammis ambulate
in lumine ignis vestri et in flammis quas succendistis
vobis de manu mea factum est hoc vobis in doloribus
dormietis
.li. Audite me qui sequimini quod iustum est et queritis
dominum attendite ad petram unde excisi estis
et ad cavernam laci de qua precisi estis Attendite
ad abraham patrem vestrum et ad saram que peperit vos quia
unum vocavi eum et benedixi ei et multiplicavi eum Con
solabitur ergo dominus syon et consolabitur omnes ruinas
eius et ponet desertum eius quasi delicias et solitudinem
eius quasi ortum domini Gaudium et leticia invenietur in
ea gratiarum actio et vox laudis Attendite ad me populus
meus et tribus mea me audite quia lex a me exiet
et iudicium meum in lucem populorum requiescet prope est
iustus meus egressus est salvator meus et brachia
mea populos iudicabunt me insule expectabunt et brachi
um meum sustinebunt Levate in celum oculos vestros
et videte sub terra deorsum quia celi sicut fumus lique
scent et terra sicut vestimentum atteretur et habitatores
eius sicut hec interibunt Salus autem mea in sempiternum
erit et iusticia mea non deficiet Audite me qui scitis
iustum populus lex mea in corde eorum Nolite timere
opprobrium hominum et blasphemias eorum ne metua
tis Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis Et sicut
lanam sic devorabit eos tinea Salus autem mea in
sempiternum erit et iusticia mea in generatione et ge
nerationem Consurge consurge induere fortitu
dinem brachium domini consurge sicut in diebus an
tiquis in generationibus seculorum Numquid non tu
percussisti superbum vulnerasti draconem Numquid
non tu siccasti mare aquam abyssi vehementis
qui posuisti profundum maris viam ut transirent
liberati Et nunc qui redempti sunt a domino rever
tentur et venient in syon laudantes et leticia sempi
terna super capita eorum Gaudium et leticiam

tenebūt fugiet dolor et gemitus Ego ego ipse consola
bor uos Quis tu ut timeas ab homine mortali et a
filio hominis qui quasi fenum ita arescet et oblitus es cre
atoris tui qui tetendit celos et fundauit terram Et for
midasti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribula
bat et parauerat ad perdendū Ubi est nunc furor tribu
lantis Cito ueniet gradiens ad aperiendū et nō interfi
ciet usque ad internitionem nec deficiet panis eius Ego
autem sum dominus deus tuus qui conturbo mare
et intumescunt fluctus eius dominus exercituū nomē me
um Posui verba mea in ore tuo et in umbra manus
mee protexi te ut plantes celos et fundes terram Et di
cas ad Syon populus meus es tu Eleuare eleuare con
surge ierusalem que bibisti de manu domini calicē ire e
ius usque ad fundū calicis soporis bibisti et epotasti
usque ad feces non est qui sustentat eam ex omnibus fi
liis quos genuit et non est qui apprehendat manum
eius ex omnibus filiis quos enutriuit Duo sunt que
occurrerūt tibi quis contristabitur super te Vastitas
et contritio et fames et gladius Quis consolabitur
te Filii tui proiecti sunt dormierunt in capite omnium via
rum Sicut orix alias orix illaqueatus pleni indi
gnatione domini increpatione dei tui Ideo audi hec
paupercula et ebria non a uino Hec dicit dominator
deus tuus dominus et deus tuus qui pugnauit pro
populo suo Ecce tuli de manu tua calicem soporis fun
dum calicis indignationis mee Non adiciā ut bibas
ultra illū Et ponam illū in manu eorum qui te hu
miliauerunt et dixerunt anime tue Incuruare ut transeamus
et posuisti ut terram corpus tuū et quasi viam transeuntibus

Consurge consurge induere fortibus .lii.
titudine tua Syon induere vestimentis glo
rie tue ierusalem ciuitas sancti Quia non adiciet
et ultra ut pertranseat per te incircumcisus et inmundus

Excutere de puluere consurge sede ierusalem solue vi-
ncula colli tui captiua filia syon. Quia hec dicit dominus
Gratis venumdati estis et sine argento redimemini
Quia hec dicit dominus deus. In egyptum descendit po-
pulus meus in principio ut colonus esset ibi et assur
absque ulla causa calumpniatus est eum. Et nunc quid mihi
est dicit dominus quoniam ablatus est populus meus gratis.
Dominatores eius inique agunt dicit dominus. Et iugiter
tota die nomen meum blasphematur. Propter hoc sciet
populus meus nomen meum in die illa. Quia ego ipse
qui loquebar ecce assum. Quam pulcri super montes pe-
des annunciantis et predicantis pacem annunciantis
bonum predicantis salutem dicentis Syon regnabit
deus tuus. Vox speculatorum tuorum leuauerunt uo-
cem simul laudabunt quia oculo ad oculum videbunt
cum converterit dominus syon. Gaudete et laudate
simul deserta ierusalem quia consolatus est dominus populum
suum. Redemit ierusalem parauit dominus brachium sanctum
suum in oculis omnium gentium. Videbunt omnes fines ter-
re salutare dei nostri. Recedite recedite exite inde
pollutum nolite tangere exite de medio eius mundami-
mini qui fertis vasa domini. Non quoniam in
tumultu exibitis nec in fuga properabitis precedet enim
uos dominus et congregabit uos deus israel. Ecce
intelliget seruus meus et exaltabitur et eleuabitur
et sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt super eum
multi sic inglorius erit inter uiros aspectus eius et
forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes
multas super ipsum continebunt reges os suum quia quibus
non est narratum de eo videbunt et qui non audierunt
liii. Quis credidit auditui nostro et contemplati sunt
brachium domini cui reuelatum est. Et ascendet sicut
virgultum coram eo et sicut radix de terra sitienti
Non est species ei neque decor et vidimus eum et non
erat aspectus et desiderauimus eum despectum et nouis-
simum virorum virum dolorum et scientem in-

firmitatem et quasi absconditus vultus eius et de
spectus unde nec reputavimus eum Vere languores
nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit Et nos
putavimus eum quasi leprosum et percussum a
deo et humiliatum Ipse autem vulneratus est propter
iniquitates nostras et attritus est propter scelera nostra di-
sciplina pacis nostre super eum et livore eius sanati sumus
Omnes nos quasi oves erravimus unusquisque in
viam suam declinavit Et dominus posuit in eo in-
iquitatem omnium nostrum Oblatus est quia ipse voluit ~~et~~
~~peccata nostra ipse~~ Et non aperuit os suum Sicut ovis ad
occisionem ducetur et quasi agnus coram tondente se
obmutescet et non aperuit os suum de angustia et de iu-
dicio sublatus est Generationem eius quis enarrabit
Quia abscisus est de terra viventium propter scelus populi
mei percussi eum et dabit impios pro sepultura et di-
vites pro morte sua eo quod iniquitatem non fecerit neque
dolus fuit in ore eius Et dominus voluit conterere
eum in infirmitate Si posuerit animam suam pro peccato vi-
debit semen longevum et voluntas domini in manu
eius dirigetur pro eo quod laboravit anima eius vi-
debit et saturabitur in scientia sua Iustificabit ipse
iustus servus meus multos et iniquitates eorum ipse
ipse portabit Ideo dispertiam ei plurimos et forti-
um dividet spolia pro eo quod tradidit in mortem
animam suam et cum sceleratis reputatus est Ipse pec-
catum multorum tulit et pro transgressionibus rogavit

Lauda sterilis que non paris decanta laudem L.iiii.
et hymnum que non pariebas quoniam mul-
ti filii deserte magis quam eius que habebat
virum dominus dicit Dilata locum tentorii tui et
pelles thabernaculorum tuorum extende ne parcas
longos fac funiculos tuos et clavos tuos conso-
lida ad dexteram enim et levam penetrabis et

semen tuum gentes hereditabit et ciuitates desertas
inhabitabit Noli timere quia non confunderis neque eru
besces non enim te pudebit Confusionis adole
scentie tue obliuisceris et obprobrii viduitatis tue
non recordaberis amplius quia dominabitur tui
qui fecit te dominus exercituum nomen eius et redemptor
tuus sanctus ysrael deus omnis terre uocabitur Quia
ut mulierem derelictam et merentem spiritu vocauit
te dominus et vxorem ab adolescentia abiectam dixit
dominus deus tuus Ad punctum in modico dereliqui te
et in miserationibus magnis congregabo te In mo
mento indignationis abscondi faciem meam parum
per a te et in misericordia sempiterna misertus sum tui dicit re
demptor tuus dominus Sicut in diebus Noe istud
michi est cui iuraui ne inducerem aquas diluuii
vltra super terram sic iuraui ut non irascar tibi
et non increpem te Montes enim commouebuntur
et colles contremiscent Misericordia autem mea non
recedet a te et fedus pacis mee non mouebitur dixit
miserator tuus dominus Paupercula tempestate con
uulsa absque vlla consolatione Ecce ego sternam per
ordinem lapides tuos et fundabo te in saphiris
et ponam iaspidem propugnacula tua et portas
tuas in lapides sculptos et omnes terminos tuos
in lapides desiderabiles vniuersos filios tuos doctos
a domino Et multitudinem pacis filiis tuis et in iusti
cia fundaberis Recede a calumpnia quia non time
bis et a pauore quia non appropinquabit tibi Ecce acco
la veniet qui non erat mecum aduena quondam tuus
adiungetur tibi Ecce ego creaui fabrum sufflantem
in igne prunas et proferentem uas in opus suum
Et ego creaui interfectorem ad disperdendum Omne
vas quod fictum est contra te non dirigetur Et omnem
linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis Hec
est hereditas seruorum domini et iusticia eorum apud me dicit dominus

Omnes sicientes venite ad aquas et qui non ha .lv.
betis argentum properate emite et comedite Venite e
mite absque absque argento et absque vlla commuta
tione vinum et lac Quare appenditis argentum non i
panibus et laborem vestrum non in saturitate Audite au
dientes me et comedite bonum et delectabitur in cras
situdine anima vestra Inclinate aurem vestram et venite ad
me Audite et viuet anima vestra Et feriam vobiscum
pactum sempiternum misericordias dauid fideles Ecce testem po
pulis dedi eum ducem ac preceptorem gentibus Ecce
gentes quas nesciebas vocabis et gentes que non co
gnouerunt te ad te current propter dominum deum tuum et
sanctum ysrael qui glorificauit te Querite dominum dum
inveniri potest Inuocate eum dum prope est Derelinquat im
pius viam suam et vir iniquus cogitaciones suas
et reuertatur ad dominum et miserebitur eius Et ad deum
nostrum quoniam multus est ad ignoscendum Non enim cogita
tiones mee cogitaciones vestre neque vie mee vie vestre dicit
dominus Quia sicut exaltantur celi a terra sic exaltate sunt
vie mee a vijs vestris et cogitaciones mee a cogitatio
nibus vestris Et quo descendit ymber et nix de celo
et illuc vltra non reuertitur sed inebriat terram et in
fundit eam et germinare eam facit et dat semen se
renti et panem comedenti sic erit verbum meum
quod egredietur de ore meo Non reuertetur ad me va
cuum Sed faciet quecunque volui Et prosperabitur in
hijs ad que misi illud Quia in leticia egrediemini
et in pace deducemini Montes et colles cantabunt
coram uobis laudem Et omnia regionis ligna plau
dent manu Pro saliunca ascendet habies et pro
vrtica crescet mirtus et erit dominus nominatus in si
Hec dicit dominus gnum eternum quod non auferetur
Custodite iudicium et facite iusticiam quia iuxta .lvi.
est salus mea vt veniat et iusticia mea ut reue
letur Beatus vir qui facit hoc et filius hominis q

apprehendit istud custodiens sabbatum ne polluat il-
lud custodiens manus suas ne faciat omne malum
et non dicat filius advene qui adheret domino
dicens separatione dividet me dominus a populo suo et
non dicat eunuchus ecce ego lignum aridum quia hec
dicit dominus eunuchis qui custodierint sabbata
mea et elegerint que ego volui et tenuerint fedus
meum dabo eis in domo mea et in muris meis lo-
cum et nomen melius a filiis et filiabus nomen sem-
piternum dabo eis quod non peribit et filios advene
qui adhereant domino ut colant eum et diligant no-
men eius ut sint ei in servos omnem custodientem sabbatum
ne polluat illud et tenentem fedus meum adducam eos
in montem sanctum meum et letificabo eos in domo ora-
tionis mee holocausta eorum et victime eorum placebunt
michi super altare meum quia domus mea domus
orationis vocabitur cunctis populis ait dominus deus qui
congregat dispersos israel adhuc congregabo ad
eum omnes congregatos eius omnes bestie agri
venite ad devorandum universe bestie saltus Specula-
tores eius ceci omnes nescierunt universi canes muti
non potantes valentes latrare videntes vana dor-
mientes et amantes somnia et canes inpudentis-
simi nescierunt saturitatem ipsi pastores ignorave-
runt intelligentiam omnes in viam suam decli-
naverunt unusquisque ad avariciam suam a summo
usque ad novissimum venite sumamus vinum et im-
pleamur ebrietate et erit sicut hodie sic et cras et
capitulum lvii · multo amplius Iustus perit et non est qui recogitet
in corde suo et viri misericordie colliguntur quia non est qui
intelligat a facie enim malicie collectus est iustus ve-
niat pax requiescat in cubili suo qui ambulavit in
directione sua Vos autem accedite huc filii augura-
tricis semen adulteri et fornicarie Super quem
lusistis super quem dilatastis os et eiecistis linguam
Numquid non vos filii scelesti semen mendax qui

consolamini in diis subter omne lignum frondosum immo-
lantes parvulos in torrentibus subter eminentes petras
In partibus torrentis pars tua hec est sors tua et ipsis
effudisti libamen obtulisti sacrificium Numquid super hiis
non indignabor Super montem excelsum et sublimem po-
suisti cubile tuum et illuc ascendisti ut immolares hosti-
as et post hostium retro postem posuisti memoriale tu-
um Quia iuxta me discooperuisti et suscepisti adulterum
dilatasti cubile tuum et pepigisti tu cum eis fedus Dilexi-
sti stratum eorum manu aperta et ornasti te regio un-
guento et multiplicasti pigmenta tua Misisti legatos tu-
os procul et humiliata es usque ad inferos In multitu-
dine vie tue laborasti Non dixisti quiescam Vitam ma-
nus tue invenisti propterea non rogasti Pro quo solli-
cita timuisti quia mentita es et mei non es recordata
neque cogitasti in corde tuo quia ego tacens et quasi non
videns et mei oblita es Ego annunciabo iusticiam tuam
et opera tua non proderunt tibi Cum clamaveris libe-
rent te congregati tui et omnes eos auferet ventus
et tollet aura Qui autem habet fiduciam mei heredi-
tabit terram et possidebit montem sanctum meum Et dicam
viam facite prebete iter declinate de semita auferte
offendicula de via populi mei Quia hec dicit dominus
excelsus et sublimis habitans eternitatem et sanctum
nomen eius in excelso et in sancto habitans et cum
contrito et humili spiritu ut vivificet spiritum humilium
et vivificet cor contritorum Non enim in sempiter-
num litigabo neque usque ad finem irascar Quia spiritus
a facie mea egredietur et flatus ego faciam
Propter iniquitatem avaricie eius iratus sum et
percussi eum abscondi a te faciem meam et indignatus
sum et abiit in via vagus cordis sui Vias eius vidi
et sanavi eum et reduxi eum et reddidi consolati-
ones ipsi et lugentibus eius Creavi fructum labi-

eorum pacem pacem ei qui longe est et qui prope di-
xit dominus et sanavi eum. Impii autem quasi mare
fervens quod quiescere non potest. Et redundant
fluctus eius in conculcationem et lutum. Non est pax
dicit dominus deus impiis.

.l.viii. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam et a-
nnuncia populo meo scelera eorum et domui Iacob pec-
cata eorum. Me etenim de die in diem querunt
et scire vias meas volunt. Quasi gens que iusticiam
fecerit et que iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant
me iudicia iusticie et appropinquare deo volunt. Quare
ieiunavimus et non aspexisti humiliavimus animas
nostras et nescisti. Ecce in die ieiunii vestri invenitur vo-
luntas vestra. Et omnes debitores vestros repetitis. Ecce
ad lites et contentiones ieiunatis et percutitis pugno
impie. Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem ut au-
diatur in excelso clamor vester. Numquid tale
est ieiunium quod elegi per diem affligere hominem ani-
mam suam. Numquid contorquere quasi circulum caput suum
et saccum et cinerem sternere. Numquid istud vocabis ie-
iunium et diem acceptabilem domino. Nonne hoc est
magis ieiunium quod elegi. Dissolve colligationes

Aug' sup Iohannem ieiunium autem magnum et generale est abstinere a viciis de quo vide ibi

impietatis solve fasciculos deprimentes dimitte eos
qui confracti sunt liberos et omne onus dirumpe.
Frange esurienti panem tuum et egenos vagosque in-
duc in domum tuam. Cum videris nudum operi eum et
carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane
lumen tuum et sanitas tua citius orietur et anteibit
faciem tuam iusticia tua et gloria domini colliget te.
Tunc invocabis et dominus exaudiet. Clamabis
et dicet ecce assum quia misericors sum dominus deus
tuus. Si abstuleris de medio tui cathenam et desi-
nens digitum extendere et loqui quod non prodest.
Cum effuderis esurienti animam tuam et animam
afflictam repleveris orietur in tenebris lux tua et
tenebre tue erunt sicut meridies. Et requiem dabit

tibi dominus deus tuus semper et implebit splen
doribus animam tuam et ossa tua liberabit Et eris
quasi ortus irriguus et sicut fons aquarum cuius
non deficient aque Edificabuntur in te deserta seculo
rum fundamenta generationis et generationis
Suscitabis et vocaberis edificator sepium avertens semi
tas in iniquitatem Si averteris a sabbato pedem
tuum facere voluntatem tuam in die sancto meo Et
vocaveris sabbatum delicatum et semen domini gloriosum
et glorificaveris eum dum non facis vias tuas et non
invenitur voluntas tua ut loquaris sermonem tunc dele
ctaberis super domino Et sustollam te super altitudi
nem terre et cibabo te hereditate Iacob patris tui os
Ecce non est abbreviata enim domini locutum
manus domini ut salvare nequeat est · lix ·
Neque aggravata est auris eius ut non vos exau
diat Sed iniquitates vestre diviserunt inter vos et
deum vestrum et peccata vestra absconderunt faciem eius
a vobis ne exaudiret Manus enim vestre pollute sunt
sanguine et digiti vestri iniquitate labia vestra lo
cuta sunt mendacium et lingua vestra iniquitatem fatur
Non est qui invocet iustitiam neque est qui iudicet vere
Sed confidunt in nichilo et loquuntur vanitates Con
ceperunt laborem et pepererunt iniquitatem Ova a
spidum ruperunt et telas aranee texuerunt Qui co
mederit de ovis eorum morietur et quod confo
tum est erumpet in regulum Tele eorum non erunt
in vestimentum neque operientur operibus suis Opera
eorum opera inutilia et opus iniquitatis in mani
bus eorum Pedes eorum ad malum currunt et festinant
ut effundant sanguinem innocentem Cogitationes
eorum cogitationes inutiles Vastitas et
contritio in viis eorum viam pacis nescierunt Et non
est iudicium in gressibus eorum Semite eorum incur
vate sunt eis omnis qui calcat in eis ignorat pacem
Propter hoc elongatum est a nobis iudicium et non app

hendet nos iusticia Expectauimus lucē et ecce tene
bre splendorem et in tenebris ambulauimus palpa
uimus sicut ceci parietem et quasi absque oculis attre
ctauimus Impegimus in meridie quasi in tenebris
in caliginosis quasi mortui rugiemus quasi ursi omnes
et quasi columbe meditantes gememus Expectauimus
iudicium et non est salutem et elongata est a nobis Mul
tiplicate sunt enim iniquitates nostre coram te et peccata
nostra responderunt nobis Quia scelera nostra nobiscum
et iniquitates nostras cognouimus peccare et mentiri
contra dominum Et auersi sumus ne iremus post tergum dei
nostri ut loqueremur calumniam et transgressionem concepi
et locuti sumus de corde verba mendacii Et conuersum
est retrorsum iudicium et iusticia longe stetit Quia cor
ruit in platea veritas et equitas non potuit ingredi Et
facta est veritas in obliuionem et qui recessit a ma
lo predam patuit Et uidit dominus et malum apparuit
in oculis eius quia non est iudicium Et vidit quia non
est vir et aporiatus est quia non est qui occurrat Et
saluabit sibi brachium suum et iusticia eius confirma
bit eum Indutus est iusticia ut lorica et galea sa
lutis in capite eius Indutus est vestimentis ultionis
Et opertus est quasi pallio zeli sicut ad vindictam quia
si ad retributionem indignationis hostibus suis et
vicissitudinem inimicis suis insulis vicem reddet
Et timebunt qui ab occidente nomen domini et qui ab
ortu solis gloriam eius Cum venerit quasi fluuius violentus
quem spiritus domini cogit Et venerit Syon redemptor
et eis qui redeunt ab iniquitate in Jacob dicit dominus
hoc fedus meum cum eis dicit dominus Spiritus meus
qui est in te et verba mea que posui in ore tuo
non recedent de ore tuo et de ore seminis tui dicit
dominus amodo et usque in sempiternum

·lx· Surge illuminare Jerusalem quia venit lumen
tuum et gloria domini super te orta est Quia ecce
tenebre operient terram et caligo populos Super

te autem orietur dominus et gloria eius in te videbitur
Et ambulabunt gentes in lumine tuo et reges in sple-
ndore ortus tui. Leva in circuitu oculos tuos et vide omnes
isti congregati sunt venerunt tibi. Filii tui de longe veni-
ent et filie tue de latere surgent. Tunc videbis et afflues
et mirabitur et dilatabitur cor tuum quando conversa fu-
erit ad te multitudo maris fortitudo gentium venerit tibi
Inundatio camelorum operiet te dromedarii Madi-
an et Epha. Omnes de Sabba venient aurum et thus
deferentes et laudem domino annunciantes. Omne pe-
cus Cedar congregabitur tibi. Arietes Nabaioth mi-
nistrabunt tibi offerentur super placabili altari meo
et domum maiestatis mee glorificabo. Qui sunt isti
qui ut nubes volant et quasi columbe ad fene-
stras suas. Me etenim expectant insule et naves
maris. In principio ut adducam filios tuos de longe
argentum eorum et aurum eorum cum eis nomini domini dei
tui et sancto Ysrael qui glorificavit te. Et edificabunt fi-
lii peregrinorum muros tuos et reges eorum ministrabunt
tibi. In indignatione enim mea percussi te et in re-
conciliatione mea misertus sum tui. Et aperientur por-
te tue iugiter die ac nocte non claudentur ut affera-
tur ad te fortitudo gentium et reges earum adducantur
Gens enim et regnum quod non servierit tibi peribit
et gentes solitudine vastabuntur. Gloria Libani ad te ve-
niet abies et buxus et pinus simul ad ornandum
locum sanctificationis mee et locum pedum meorum glo-
rificabo. Et venient ad te curvi filii eorum qui humi-
liaverunt te et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes
qui detrahebant tibi. Et vocabunt te civitatem domini
Syon sancti Ysrael. Pro eo quod fuisti derelicta et odio
habita et non erat qui per te transiret ponam te in sup-
erbiam seculorum gaudium in generatione et generationem
et suges lac gentium mammilla regum lactaberis

et scies quia ego dominus saluans te et redemptor
tuus fortis iacob pro ere afferam aurum et pro fer
ro afferam argentum et pro lignis es et pro lapidibus
ferrum et ponam visitationem tuam pacem et prepositos tu
os iustitiam non audietur vltra iniquitas in terra tua
vastitas et contritio in terminis tuis et occupabit salus
muros tuos et portas tuas laudatio Non erit tibi am
plius sol ad lucendum per diem nec splendor lune illu
minabit te Sed erit tibi dominus in lucem sempiternam
et deus tuus in gloriam tuam Non occidet vltra sol tuus
et luna tua non minuetur quia dominus erit tibi in lucem sem
piternam et complebuntur dies luctus tui populus au
tem tuus omnes iusti in perpetuum hereditabunt terram Ger
men plantationis mee opus manus mee ad glori
ficandum Minimus erit in mille et paruulus in gentem
fortissimam ego dominus in tempore eius subito faciam istud
l.x.i Spiritus domini super me eo quod vnxerit dominus me ad
annuntiandum mansuetis misit me vt mederer con
tritos corde et predicarem captiuis indulgentiam
et clausis apertionem et predicarem annum placabilem
domino et diem vltionis deo nostro vt consolarer omnes
languentes lugentes et ponerem consolationem lugenti
bus Syon et darem eis coronam pro cinere oleum gau
dij pro luctu pallium laudis pro spiritu meroris et voca
buntur in ea fortes iustitie plantatio domini ad edifica
dum et edificabunt deserta a seculo et ruinas antiquas
erigent et instaurabunt ciuitates desertas dissipatas in
generatione et generatione et stabunt alieni et pascent
pecora vestra et filij peregrinorum agricole et vinitores
vestri erunt Vos autem sacerdotes domini vocabimini
ministri dei nostri dicetur vobis fortitudinem gentium
comedetis et in gloria eorum superbietis Pro confusio
ne vestra dupplici et rubore laudabunt partem eorum pro
pter hoc in terra sua duplicia possidebunt et letitia

sempiterna erit eis Quia ego dominus diligens iu-
dicium et odio habens rapinam in holocaustum Et dabo
opus eorum in veritate et fedus perpetuum feriam eis
et scietur in gentibus semen eorum Et germen eo-
rum in medio populorum Omnes qui viderint eos co-
gnoscent illos quia isti sunt semen cui benedixit dominus
Gaudens gaudebo in domino et exultabit anima
in domino deo meo Quia induit me vestimento salu-
tis indumento iusticie circumdedit me quasi sponsum
decoratum corona et quasi sponsam ornatam monilibus
suis Sicut enim terra profert germen suum et sicut or-
tus semen suum germinat sic dominus deus germinabit
iusticiam et laudem coram universis gentibus

.lxii.

Propter syon non tacebo et propter ierusalem non quiescam
donec egrediatur ut splendor iustus eius et sal-
vator eius ut lampas accendatur Et videbunt gen-
tes iustum tuum et cuncti reges inclitum tuum Et vocabitur
tibi nomen novum quod os domini nominavit Et eris
corona glorie in manu domini et dyadema regni in
manu dei tui Non vocaberis ultra derelicta et terra tu-
a non vocabitur amplius desolata sed vocaberis vo-
luntas mea in ea et terra tua inhabitabitur quia compla-
cuit domino in te Habitabit enim iuvenis cum virgine
et habitabunt in te filii tui et gaudebit sponsus super
sponsam et gaudebit super te deus tuus Super mu-
ros tuos ierusalem constitui custodes tota die et tota
nocte perpetuo non tacebunt Qui reminiscimini
dominum ne taceatis et ne detis silentium ei donec sta-
biliat et donec ponat ierusalem laudem in terra
Iuravit dominus in dextera sua et in brachio for-
titudinis sue Si dedero triticum tuum ultra cibum ini-
micis tuis et si biberint filii alieni vinum tuum in quo
laborasti Quia qui congregabunt illud comedent et lau-
dabunt dominum qui comportant illud bibent in
atriis sanctis meis Transite transite per portas

preparate viam populo planum facite iter et eligite lapi-
des et levate signum ad populos. Ecce dominus auditum fe-
cit in extremis terre. Dicite filie Syon ecce salvator
tuus venit ecce merces eius cum eo et opus illius
coram illo. Et vocabunt eos populus sanctus redempti a
domino. Tu autem vocaberis civitas quesita et non derelicta.
lxiii Quis est iste qui venit de Edom tinctis vestibus
de Bosra. Iste formosus in stola sua gradiens in
multitudine virtutis sue. Ego qui loquor iusti-
ciam et propugnator sum ad salvandum. Quare ergo ru-
brum est indumentum tuum et vestimenta tua sicut cal-
cantium in torculari. Torcular calcavi solus et de genti-
bus non est vir mecum. Calcavi eos in furore meo et con-
culcavi eos in ira mea et aspersus est sanguis eorum super
vestimenta mea et omnia indumenta mea inquinavi. Di-
es enim ultionis in corde meo annus retributionis mee
venit. Circumspexi et non erat auxiliator quesivi et non
erat qui adiuvaret. Et salvavit michi brachium meum
et indignatio mea ipsa auxiliata est michi. Et conculca-
vi populos in furore meo et inebriavi eos in indigna-
tione mea et detraxi virtutem eorum in terram. Miseratio-
num domini recordabor laudem domini super omnibus que red-
dit nobis dominus et super multitudine bonorum domui
Israel que largitus est eis secundum indulgentiam suam et secundum
multitudinem miserationum suarum. Et dixit Verumtamen populus meus
est filii non negantes et factus est eis salvator in omni tribula-
tione eorum non est tribulatus. Et angelus faciei eius salva-
vit eos in dilectione sua et in indulgentia sua ipse redemit
eos et portavit eos et levavit cunctis diebus seculi. Ipsi au-
tem ad iracundiam provocaverunt et afflixerunt spiritum sanctum eius
et conversus est eis in inimicum et ipse debellavit eos. Et re-
cordatus est dierum seculi Moysi et populi sui. Ubi est qui edu-
xit eos de mari cum pastoribus gregis sui. Ubi est qui
posuit in medio eius spiritum sancti sui. Qui eduxit ad dexte-
ram Moysen brachio maiestatis sue. Qui scidit aquas an-
te eos ut faceret sibi nomen sempiternum. Qui eduxit eos per
abyssos quasi equum in deserto non impingentem. Sicut ani-
mal in campo descendens spiritus domini ductor eius fuit.
Sic adduxisti populum tuum ut faceres tibi nomen glorie. Attende

domine de celo et vide de habitaculo sancto tuo et solio glori-
e tue. Ubi est zelus tuus et fortitudo tua multitudo vi-
scerum tuorum et miserationum tuarum super me continue-
runt se. Tu enim pater noster et abraham nescivit nos et israel
ignoravit nos. Tu domine pater noster et redemptor noster a seculo no-
men tuum. Quare errare nos fecisti de viis tuis. Indurasti
cor nostrum ne timeremus te. Convertere propter servos tuos tribus
hereditatis tue. Quasi in nichilum possederunt populum sanctum tu-
um. Et hostes nostri conculcaverunt sanctificationem tuam. Fa-
cti sumus sicut in principio cum non dominareris nostri, neque invo-
caretur nomen tuum super nos. lxiiii
Utinam dirumperes celos et
descenderes. A facie tua montes defluerent sicut exustio
ignis tabescerent aque arderent igni ut notum fieret
nomen tuum inimicis tuis. A facie tua gentes turbarentur.
Cum feceris mirabilia non sustinebimus descendisti et a fa-
cie tua montes defluxerunt. A seculo non audierunt ne-
que auribus perceperunt. Oculus non vidit deus absque te que
preparasti expectantibus te. Occurristi letanti et facienti iusti-
tiam in viis tuis recordabuntur tui. Ecce tu iratus es et pecca-
vimus in ipsis fuimus semper et lavabimur. Et facti sumus
ut immundus omnes nos quasi pannus menstruate
universe iusticie nostre. Et cecidimus quasi folium universi et iniqui-
tates nostre quasi ventus abstulerunt nos. Non est qui invocet
nomen tuum qui consurgat et teneat te. Abscondisti faci-
em tuam a nobis et allisisti nos in manu iniquitatis nostre.
Et nunc domine pater noster tu es. Nos vero lutum et fictor noster et
opera manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris domine satis
et ne ultra memineris iniquitatis nostre. Ecce domine respi-
ce populus tuus omnes nos. Civitas sancta tua facta est deser-
ta. Syon deserta facta est. Ierusalem desolata. Domus sanctificatio-
nis nostre et glorie nostre ubi laudaverunt te patres nostri facta est
in exustionem ignis. Et omnia desiderabilia nostra versa
sunt in ruinas. Numquid super hiis continebis te domine
tacebis et affliges nos vehementer.

Quesierunt me qui ante non interrogabant invene- lxv
runt qui non quesierunt me. Dixi ecce ego ecce ego
ad gentes que nesciebant me et que non invocabant
nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum

Quis enim sermo de reparatori lapsi ... [illegible] ... mala que ... [illegible] ... est malo ... a bonis ... et alienum effici ab his que preparata sunt ... tantum generat ... tantum dolorem ut ... si nulla ... pena torqueat hec sola sufficere ... et pluribus ... Non ulla ... sibi satis esse et optabile videri ... gehenna ... ego aut multo ... gehenna ... esse ... ab illa gloria ... ita acerba esse gehenne supplicia ut sint illa quibus torquentur ... a conspectibus christi ...

incredulum qui graditur in via non bona post cogita-
tiones suas populus qui ad iracundiam provocat me
ante faciem meam semper. Qui immolant in ortis et sa-
crificant super lateres. Qui habitant in sepulcris et in delu-
bris ydolorum dormiunt, qui comedunt carnem suillam
et ius prophanum in vasis eorum. Qui dicunt recede a me
non appropinques michi, quia inmundus es. Isti fumus
erunt in furore meo, ignis ardens tota die. Ecce scriptum
est. Non tacebo sed reddam et retribuam in sinum eorum in-
iquitates vestras et iniquitates patrum vestrorum dicit dominus
simul. Qui sacrificaverunt super montes et colles expro-
braverunt michi et remetiar opus eorum primum in si-
num eorum. Hec dicit dominus. Quomodo si inveniatur granum
in botro et dicatur ne dissipes illud quoniam benedi-
ctio est, sic faciam propter servos meos ut non disperdam to-
tum. Et educam de iacob semen et de iuda possidentem mon-
tes sanctos meos et hereditabunt eam electi mei et servi mei ha-
bitabunt ibi, et erunt campestria in caulas gregum et vallis
achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me.
Et vos qui dereliquistis dominum qui obliti estis montem
sanctum meum. Qui ponitis fortune mensam et libatis super
eam. Numerabo vos in gladio et omnes in cede corruetis.
Pro eo quod vocavi et non respondistis, locutus sum et non audistis
et faciebatis malum in oculis meis et que nolui elegistis.
Propter hoc hec dicit dominus deus. Ecce servi mei comedent et
vos esurietis. Ecce servi mei bibent et vos sitietis. Ecce servi
mei letabuntur vos autem confundemini. Ecce servi mei
laudabunt pre exultatione cordis et vos clamabitis pre
dolore cordis et pre contritione spiritus ululabitis. Et di-
mittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis. Et inter-
ficiet te dominus deus tuus et servos suos vocabit nomine
alio. In quo qui benedictus est super terram benedicetur in
deo amen. Et qui iurat in terra iurabit in deo amen. Quia
oblivioni tradite sunt angustie priores et quia abscondi-
te sunt ab oculis meis. Ecce enim ego creabo celos novos et
terram novam et non erunt in memoria priora et non a-
scendent super cor, sed gaudebitis et exultabitis usque in sem-
piternum in hiis que ego creo. Quia ecce ego creo ierusalem

exultationem et populum eius gaudium et exultabo in ierusalem
et gaudebo in populo meo et non audietur in ea vox fletus
et vox clamoris. et non erit ibi amplius infans di
erum et senex qui non impleat dies suos quoniam puer c
annorum morietur et peccator c annorum maledictus erit. et
edificabunt domos et inhabitabunt et plantabunt vineas et
comedent fructus earum non edificabunt domos et a
lius habitabit non plantabunt et alius comedet secundum
dies enim ligni erunt dies populi mei et opera manuum
eorum inveterabunt electis meis non laborabunt fru
stra neque generabunt in conturbatione quia semen be
nedictorum domini est et nepotes eorum cum eis. eritque antequam
clament ego exaudiam adhuc illis loquentibus ego ex
audiam lupus et agnus pascentur simul et leo et bos
comedent paleas et serpenti pulvis panis eius non
nocebunt neque ~~occidunt~~ occident in omni monte sancto
meo dicit dominus

Hec dicit dominus celum sedes mea terra scabellum pedum .lxvi.
~~meorum~~ meorum que est domus ista quam edificabitis
michi et quis est iste locus quietis mee omnia hec
manus mea fecit et facta sunt universa ista dicit dominus
ad quem autem respiciam nisi ad pauperculum et contritum spiritu
et trementem sermones meos. qui immolat bovem quasi qui
interficiat virum qui mactat pecus quasi qui excerebret
canem qui offert oblationem quasi qui sanguinem suillum
offerat qui recordatur thuris quasi qui benedicat ydolo
hec omnia elegerunt in viis suis et in habitationibus
suis anima eorum delectata est. unde et ego eligam illu
siones eorum et que timebant adducam eis quia vo
cavi et non erat qui responderet locutus sum et non audierunt
feceruntque malum in oculis meis et que nolui elege
runt. audite verbum domini qui tremitis ad verbum eius dixe
runt fratres vestri odientes vos et abicientes propter nomen
meum glorificetur dominus et videbimus in leticia vestra
ipsi autem confundentur vox populi de civitate vox de
templo vox domini reddentis retributionem inimicis
suis. Antequam parturiret peperit antequam veniret par
tus eius peperit masculum quis audivit umquam

tale et quis vidit huic simile Numquid parturiet terra
in die vna aut parietur gens simul quia parturiuit
et peperit Syon filios suos Numquid ego qui alios parere
facio ipse non pariam dicit dominus Si ego qui generationem
et ceteris tribuo ait dominus deus Letamini cum hierusalem et
exultate in ea omnes qui diligitis eam gaudete cum ea
gaudio vniuersi qui lugebatis super eam ut sugatis et
impleamini ab vberibus consolationis eius Vt mulge-
atis et delicijs affluatis ab omnimoda gloria eius Quia
hec dicit dominus Ecce ego declinabo super eam quasi flu-
uium pacis et quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam
sugetis ad vbera portabimini et super genua blandientur
vobis Quomodo si cui mater blandiatur ita ego conso-
labor vos et in hierusalem consolabimini videbitis et gaude-
bit cor vestrum et ossa vestra quasi herba germinabunt et cogno-
scetur manus domini seruis eius et indignabitur inimicis suis
Quia ecce dominus in igne veniet et quasi turbo quadrige
eius Reddere in indignatione furorem suum et increpationem
suam in flamma ignis Quia in igne dominus diiudicabit
et in gladio suo ad omnem carnem et multiplicabuntur
interfecti a domino Qui sanctificabantur et mundos se pu-
tabant in ortis post ianuam intrinsecus qui comedebant
carnem suillam et abhominationem et murem simul dicit
dominus consumentur Ego autem opera eorum et cogita-
tiones eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus
et linguis et venient et videbunt gloriam meam et ponam
in eis signum et mittam ex eis qui saluati fuerint
ad gentes in mare in affricam et lidiam et tenen-
tes sagittam in ytaliam et greciam ad insulas longe
ad eos qui non audierunt de me et non viderunt glori-
am meam Et annunciabunt gloriam meam gentibus
et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus
donum domino in equis et quadrigis et in lecti-
cis et in mulis et in carrucis ad montem sanctum meum
hierusalem dicit dominus Quomodo si inferant filii ysrael munus in va-
se mundo in domum domini et assumam ex eis in sacer-
dotes et leuitas dicit dominus Quia sicut celi noui et terra

nova que ego facio stare coram me dicit dominus
sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et erit mensis ex men-
se et sabbatum ex sabbato. Veniet omnis caro ut adoret
coram facie mea dicit dominus. Et egredientur et videbunt
cadavera mortuorum virorum qui prevaricati sunt in me
Vermis eorum non morietur et ignis non extinguetur et
erunt usque ad sacietatem visionis omni carni

Incipit prologus in librum Jeremie

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur sermone quidem
apud hebreos ysaye et osee et quibusdam aliis prophetis
videtur esse rusticior sed sensibus par est. Quippe qui eodem
spiritu prophetavit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo
natus est accidit. Fuit enim anathotites. Qui est usque hodie
viculus tribus ab iherosolimis distans milibus. Sacerdos
ex sacerdotibus et in matris utero sanctificatus virginitate
sua evangelicum virum dedicans. Hic vaticinari exorsus est
puer et captivitatem urbis ac iudee non solum spiritu sed et
oculis carnis intuitus est. Iam enim x tribus israel assyrii in
medos transtulerant. Iam terras earum colonie gentium pos-
sidebant. Unde in iuda tantum et beniamin prophetavit. Et ci-
vitatis sue ruinas quadruplici planxit alphabeto. Quod
nos mensure metri versibusque reddidimus. Preterea ordinem
visionum qui apud grecos et latinos omnino confusus est ad
pristinam fidem correximus. Librum autem baruch notarii eius
qui apud hebreos nec habetur nec legitur pretermisimus. Pro his
omnibus maledicta ab emulis prestolantes. Quibus necesse est
per singula opuscula respondere. Et hoc patior quia vos cogitis
o paula et eustochium. Ceterum ad compendium mali rectius fu-
erat modum furori eorum silentio ponere quam quotidie novi
aliquid scriptitantem insaniam provocare

Incipit liber Jeremie

I Verba Jeremie filii elchie de sacerdotibus
qui fuerunt in anathoth in terra benia-
min. Quod factum est verbum domini ad eum in
diebus Josie filii amon regis iuda in
tredecimo anno regni eius. Et factum est
in diebus Joachim filii Josie regis iuda

Gregorius in regula pastorali ... pro scientiam uel
uos magnopere requirere quesisse narratur
sed per hoc ad pastoralem sollicitudinem per
congrue venisse ostenditur quia sic locus
regiminis desiderantibus negandus est, ita
fugientibus offendus est. sic sepe de rect
quisque sumat sibi honorem etc. Et ut
egregius predicator dicit: Si unus pro omni
bus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. et
pro omnibus Christus mortuus est, superest ut qui vivunt
iam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mor
tuus est et resurrexit. Et pastori sancte eccle
dicitur: Symon Iohannis amas me? pasce o
ves meas. Et quibus verbis colligitur, quia
si is qui virtutibus pollet ... renuit oves pa
scere, ostendit se pastorem summum minime dilig
Si enim unigenitus patris pro explenda uti
litate omnium de secreto patris ad publicum nostrum
egressus est, nos quid dicturi sumus, si secreto ...
[illegible]

usque ad consummationem xi^mi anni Sedechie filii Iosie regis
Iuda usque ad transmigrationem Ierusalem in mense quinto.
Et factum est verbum domini ad me dicens: Priusquam te for
marem in utero novi te, et antequam exires de vulva sancti
ficavi te, et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi: A a a
domine deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Et
dixit dominus ad me: Noli dicere: quia puer sum; quoniam
ad omnia ad que mittam te ibis, et universa que
cumque mandavero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum,
quia ego tecum sum ut eruam te, dicit dominus. Et misit
dominus manum suam et tetigit os meum, et dixit dominus
ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te
hodie super gentes et super regna, ut evellas et destruas
et disperdas et dissipes, edifices et plantes. Et factum est
verbum domini ad me dicens: Quid tu vides, Ieremia? Et di
xi: Virgam vigilantem ego video. Et dixit dominus ad me:
Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam
illud. Et factum est verbum domini secundo ad me dicens: Quid tu
vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, et faciem eius
a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me: Ab aquilone
pandetur omne malum super omnes habitatores terre. Quia
ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis,
ait dominus, et venient et ponent unusquisque solium
suum in introitu portarum Ierusalem et super omnes muros
eius in circuitu et super universas urbes Iuda. Et loquar iu
dicia mea cum eis super omni malitia eorum qui dereliq
uerunt me et libaverunt diis alienis et adoraverunt opus
manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos ~~lumbos~~ tuos
et surge et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne
formides a facie eorum, nec enim timere te faciam vultum eorum.
Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam et in co
lumnam ferream et in murum eneum super omnem terram, regi
bus Iuda et principibus eius et sacerdotibus et populo terre.
Et bellabunt adversum te et non prevalebunt, quia ego te
cum sum, ait dominus, ut liberem te. ~~Et factum est verbum~~
~~domini ad me dicens: Vade et clama in auribus Ierusalem~~
Et factum est verbum domini ad me dicens: Vade

et clama in auribus ierusalem dicens. Hec dicit dominus.
Recordatus sum tui miserans adolescentiam tuam et ca-
ritatem desponsationis tue, quando secuta me es in deserto
in terra que non seminatur. Sanctus israel domino primi-
tie frugum eius, omnes qui devorant eum delinquunt
mala venient super eos dicit dominus. Audite verbum
domini domus iacob et omnes cognationes domus
israel. Hec dicit dominus. Quid invenerunt patres vestri in me
iniquitatis quia elongaverunt se a me et ambulave-
runt post vanitatem et vanitate vani facti sunt. Et non dixe-
runt ubi est dominus, qui ascendere nos fecit de terra
egypti, qui transduxit per desertum nos per terram inhi-
tabilem et inviam et per terram sitis et ymaginem mor-
tis per terram in qua non ambulavit vir neque habitavit
homo. Et induxi vos in terram carmeli ut comederetis
fructum eius et bona illius. Et ingressi contaminastis ter-
ram meam et hereditatem meam posuistis in abhomina-
tionem. Sacerdotes non dixerunt ubi est dominus et
tenentes legem nescierunt me et pastores prevaricati sunt
in me. Et prophete prophetaverunt in baal et ydola secuti
sunt. Propterea contendam adhuc in iudicio vobiscum
ait dominus et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad in-
sulas cethym et videte et in cedar mittite et considerate
vehementer et videte si factum est huiuscemodi. Si mu-
tavit gens deos suos et certe ipsi non sunt dii populus vero
meus mutavit gloriam meam (suam) in ydolum. Obstupe-
scite celi super hoc et porte eius desolamini vehementer dicit
dominus. Duo enim mala fecit populus meus me dereliq-
uerunt fontem aque vive et foderunt sibi cysternas dissipa-
tas, que continere non valent aquas. Nunquid servus
est israel aut vernaculus. Quare ergo factus est in predam.
Super eum rugierunt legiones (leones) et dederunt vocem suam posuerunt
terram eius in solitudinem, civitates eius exuste sunt
et non est qui habitet in eis. Filii quoque mempheos et thasneos
[...]phnis constupraverunt te usque ad verticem. Nunquid non
istud factum est tibi quia dereliquisti dominum deum tuum eo
tempore quo ducebat te per viam. Et nunc quid tibi vis

in via egypti ut bibas aquam turbidam. Et quid tibi cum via assyriorum ut bibas aquam fluminis. Arguet te malicia tua et aversio tua increpabit te. Scito et vide quia malum et amarum est reliquisse te dominum deum tuum et non esse timorem eius apud te dicit dominus deus exercituum. A seculo confregisti iugum meum. rupisti vincula mea et dixisti non serviam. In omni enim colle sublimi et sub omni ligno frondoso. tu prosternebaris meretrix. Ego autem plantavi te vineam electam. omne semen verum. Quomodo ergo conversa es michi in pravum vinea aliena. Si laveris te nitro et multiplicaveris tibi herbam borith maculata es iniquitate tua coram me dicit dominus deus. Quomodo dicis non sum polluta. post Baalim non ambulavi. Vide vias tuas in convalle. Scito quid feceris. Cursor levis explicans vias suas. Onager assuetus in solitudine in desiderio anime sue attraxit ventum amoris sui. Nullus avertet eam. Omnes qui querunt eam non deficient. In menstruis eius invenient eam. Prohibe pedem tuum a nuditate et guttur tuum a siti. Et dixisti desperavi. nequaquam faciam. adamavi quippe alienos et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur. sic confusi sunt domus israel ipsi et reges eorum principes et sacerdotes eorum et prophete eorum dicentes ligno. pater meus es tu. et lapidi tu me genuisti. Verterunt ad me tergum et non faciem. In tempore afflictionis sue dicent Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi Surgant et liberent te in tempore afflictionis tue. Secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui iuda. Quid vultis mecum iudicio contendere. Omnes dereliquistis me dicit dominus. Frustra percussi filios vestros Disciplinam non receperunt. Devoravit gladius vester prophetas vestros. quasi leo vastator generatio vestra. videte verbum domini. Numquid solitudo factus sum israeli

aut terra serotina. Quare ergo dixit populus meus re-
cessimus, non veniemus ultra ad te. Nunquid obli-
viscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa fascie pecto-
ralis sui? populus vero meus oblitus est mei diebus in-
numeris. Quid niteris ostendere bonam viam tuam, ad que-
rendam dilectionem, que et insuper malicias tuas docuisti
vias tuas, et in alis tuis inventus est sanguis anima-
rum pauperum et innocentium. Non in fossis inveni eos, sed
in omnibus que supra memoravi. Et dixisti dixisti
absque peccato et innocens ego sum, et propterea avertatur furor
tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixe-
ris non peccavi. Quam vilis facta es, nimis iterans vi-
as tuas, et ab egypto confunderis, sicut confusa es
ab assur. Nam et ab ista egredieris, et manus tue e-
runt super caput tuum, quoniam obtrivit dominus confidentiam tuam
et nichil habebis prosperum. III

Vulgo dicitur: si dimiserit vir uxorem suam, et rece-
dens ab eo duxerit alteram (alium), nunquid revertetur
ad eam ultra? Nunquid non polluta et contami-
nata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatori-
(et ego suscipiam) bus multis, tamen revertere ad me dicit dominus. Leva
(pro te) oculos tuos in directum, et vide ubi nunc prostrata sis. In
viis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine, et
(et malicia tua) polluisti terram in fornicationibus tuis. Quamobrem prohi-
bite sunt stille pluviarum et serotinus imber non fuit.
Frons mulieris meretricis facta est tibi. Noluisti erubescere.
Ergo saltem amodo voca me: pater meus, dux virginitatis
mee tu es. Nunquid irasceris in perpetuum, aut perseverabis
in finem? Ecce locuta es et fecisti mala et potuisti. Et pro
verbis penitentie, verbis superbie blasphemasti. Imple-
sti malam cogitationem tuam, et ostendisti contra virum fortitu-
dinem tuam, ut possis facere quod sermone tractasti. Et di-
xit dominus ad me in diebus Iosie regis: Nunquid vidisti
que fecerit aversatrix Israel? Abiit sibimet super omnem
montem excelsum et sub omni ligno frondoso et fornica-
ta est ibi. Et dixi cum fecisset hec omnia, ad me revertere, et
non est reversa. Et vidit prevaricatrix soror eius Iuda

quia pro eo quod mechata esset aversatrix israel dimisissem
eam et dedissem ei libellum repudii et non timuit pre-
varicatrix iuda soror eius sed abiit et fornicata est etiam
ipsa facilitate fornicationis sue et contaminavit terram
et mechata est cum lapide et cum ligno et in omnibus hys
non est reversa ad me prevaricatrix soror eius iuda in
toto corde suo sed in mendacio ait dominus deus et dixit do-
minus ad me Iustificavit animam suam aversatrix israel
comparatione prevaricatricis iude Vade et clama sermones
istos contra aquilonem et dices Revertere aversatrix israel
ait dominus et non avertam faciem meam a vobis quia ego
sanctus sum dicit dominus et non irascar in perpetuum tu scito
iniquitatem tuam quia in deum tuum prevaricata es et dis-
persisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso et
vocem meam non audisti ait dominus Convertimini filii re-
vertentes dicit dominus quia ego vir vester et assumam vos
unum de civitate et duos de cognatione et introducam
vos in syon et dabo vobis pastores iuxta cor meum et
pascent vos scientia et doctrina Cumque multiplicati fu-
eritis et creveritis in terra in diebus illis ait dominus non
dicent ultra archa testamenti domini neque ascendet sup-
er cor neque recordabuntur illius nec visitabitur nec fiet ultra
In tempore illo vocabunt iherusalem solium domini et congre-
gabuntur ad eam omnes gentes in nomine domini in iherusalem
et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessi-
mi In diebus illis ibit domus iuda ad domum israel et
venient simul de terra aquilonis ad terram quam dedi
patribus vestris Ego autem dixi quomodo ponam
te in filios et tribuam tibi terram desiderabilem here-
ditatem preclaram dominum exercituum Et dixi patrem vo-
cabis me et post me ingredi non cessabis Sed quo-
modo contemnit mulier amatorem suum sic contempsit me
domus israel dicit dominus Vox in viis audita est
ploratus et ululatus filiorum israel quoniam iniquam
fecerunt viam suam obliti sunt domini dei sui Convertimini
filii revertentes et sanabo aversiones vias Ecce nos
venimus ad te Tu enim es dominus deus noster Vere
mendaces erant colles multitudo montium vere
in domino deo nostro salus israel Confusio comedit

laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra greges
eorum et armenta eorum filios eorum et filias eorum
dormiemus in confusione nostra et operiet nos igno
minia nostra quoniam domino deo nostro peccauimus et nos et
patres nostri ab adolescentia nostra usque ad hanc diem et
non audiuimus uocem domini dei nostri
Si reuerteris ad me ysrael ait dominus conuertere iiii
et si abstuleris offendicula tua a facie mea non
commoueberis et iurabis viuit dominus in verita
te et in iudicio et in iustitia et benedicent eum gentes
ipsumque laudabunt Hec enim dicit dominus viro iuda et
habitatori ierusalem Nouate uobis nouale et nolite serere
super spinas Circumcidimini domino et auferte pre
putia cordium vestrorum viri iuda et habitatores ierusalem
ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea et succen
dat et non sit qui extinguat propter maliciam cogita
tionum vestrarum Annunciate in iuda et in ierusalem
auditum facite loquimini et canite tuba in terra clama
mate fortiter et dicite Congregamini et ingredi
amur ciuitates munitas leuate signum in syon confor
tamini et nolite stare quia malum ego adduco ab aquilone
et contritionem magnam Ascendit leo de cubili suo et pre
do gentium se leuabit Egressus est de loco suo vt ponat terram
tuam in solitudinem (desolacionem) Ciuitates tue vastabuntur remanen
tes absque habitatore super hoc accingite uos ciliciis plangi
te et vlulate quia non est auersa ira furoris domini a vo
bis Et erit in die illa dicit dominus peribit cor regis
et cor principum et obstupescent sacerdotes et prophete con
sternabuntur Et dixi heu heu heu domine deus Ergo
ne decepisti populum istum et ierusalem dicens pax erit uobis
et ecce peruenit gladius usque ad animam In tempore illo dicetur
populo huic et ierusalem Ventus vrens in viis que sunt in
deserto vie filie populi mei non ad uentilandum et ad purgan
dum Spiritus plenus ex hiis veniet michi et nunc ego
sed loquar iudicia mea cum eis Ecce quasi nubes ascendet
et quasi tempestas currus eius velociores aquilis et
equi illius Ve nobis quoniam vastati sumus Laua

a malicia cor tuum ierusalem ut salua fias. Usquequo morabuntur
in te cogitationes noxie. Vox enim annunciantis a dan
et notum facientis ydolum de monte effraym. Co
citate gentes. Ecce auditum est in ierusalem custodes venire
de terra longinqua, et dant super ciuitates iuda vocem
suam. Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro
quia me ad iracundiam prouocauit dicit dominus.
Vie tue et cogitationes tue fecerunt hec tibi. Ista malicia
tua, quia amara, quia tetigit cor tuum. Ventrem m
eo. ventrem meum doleo. Sensus cordis mei turba
ti sunt in me, non tacebo, quoniam vocem tube audiuit a
nima mea clamorem prelii. Contritio super contritionem
vocata est, et vastata est omnis terra. Repente vasta
ta sunt tabernacula, subito pelles mee. Usquequo vide
bo fugientes, audiam vocem bucine, quia stultus
populus meus me non cognouit. filii insipientes sunt
et vecordes. Sapientes sunt ut faciant mala, bene
autem facere nescierunt. Aspexi terram et ecce vacua erat
et nichili, et celos, et non erat lux in eis. Vidi montes
et ecce mouebantur, et omnes colles conturbati sunt. In
tuitus sum et non erat homo, et omne volatile celi
recessit. Aspexi et ecce carmelus desertus et omnes urbes
destructe sunt a facie domini, et a facie ire furoris eius.
Hec enim dicit dominus. Deserta erit omnis terra, sed
tamen consummationem non faciam. Lugebit terra et
merebunt celi desuper, eo quod locutus sum, cogitaui et
non penituit me, nec auersus sum ab eo. A voce equi
tis et mittentis sagittam fugit omnis ciuitas. Ingres
si sunt ardua, et ascenderunt rupes. Uniuerse urbes
derelicte sunt, et non habitat in eis homo. Tu autem
vastata quid facies? Cum vestieris te coccino, cum orna
ta fueris monili aureo, et pinxeris stibio oculos tuos
tuos, frustra componeris. Contempserunt te amatores
tui, animam tuam querent. Vocem enim quasi par
turientis audiui, angustias ut puerpere. Vox filie sy
on intermorientis expandentisque manus suas. Ve
michi quia defecit anima mea propter interfectos.
V. Circuite vias ierusalem, et aspicite et considerate et

quite in plateis eius an inveniatis virum facien-
tem iudicium et querentem fidem et propicius ero eis Et
si etiam vivit dominus dixerint et hoc falso iura-
bunt Domine oculi tui prospiciunt fidem percus-
sisti eos et non doluerunt attrivisti eos et ~~non doluerunt~~
renuerunt accipere disciplinam Induraverunt facies suas
super petram Ego autem dixi forsitan pauperes sunt
et stulti ignorantes viam domini iudicium dei sui Ibo igitur
ad optimates et loquar eis Ipsi enim cognoverunt viam
domini et iudicium dei sui Et ecce magis hii simul con-
fregerunt iugum ruperunt vincula Ideo percussit eos
leo de silva lupus ad vesperam vastavit pardus vigilans
super civitates eorum omnis qui egressus fuerit ex eis
capietur quia multiplicate sunt prevaricationes eorum
confortate sunt aversiones eorum Super quo tibi propicius
esse potero filii tui dereliquerunt me et iurant in hiis qui non
sunt dii Saturavi eos et mechati sunt et in domo meretri-
cis luxuriabantur Equi amatores in feminas et emissa-
rii facti sunt unusquisque ad uxorem proximi sui hinni-
ebat Numquid super hiis non visitabo dicit dominus
et in gente tali non ulciscetur anima mea Ascendite
muros eius et dissipate consummationem autem nolite fa-
cere Auferte propagationes eius quia omnis calumnia in
medio eius Sicut frigidam facit cisterna aquam suam sic
frigidam facit maliciam suam Iniquitas et vastitas
audietur in terra coram me semper infirmitas et plaga
Erudire Ierusalem ne forte recedat anima mea a te ne
forte ponam te desertam terram inhabitabilem Hec dicit
dominus exercituum Usque ad racemum colliget colliget quasi
in vinea reliquias Israel converte manum tuam quasi vinde-
miator ad cartallum Cui loquar et quem contestabor ut
audiat Ecce incircumcise aures eorum et audire non possunt
Ecce verbum domini factum est eis in opprobrium et non susci-
pient illud Ideo furore domini repletus sum et laboravi
sustinens Effunde super parvulum foris et super consili-
um iuvenum simul Vir enim cum uxore capietur et senex
cum pleno dierum Et transibunt domus eorum ad alteros
agri et uxores pariter quia extendam manum meam super
habitantes terram dicit dominus A minore quippe usque ad

maiorem omnes avaritie student. et a propheta usque
ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. et curabant
contritionem filie populi mei cum ignominia dicentes
pax pax et non erat pax. Confusi sunt qui abho-
minationem fecerunt. Et non potius confusione non sunt
confusi, et erubescere nescierunt. Quamobrem cadent
inter ruentes. In tempore visitationis sue corru-
ent dicit dominus. State super vias et videte et in-
terrogate de semitis antiquis que sit via bona et am-
bulate in ea, et invenietis refrigerium animabus vestris
et dixerunt Non ambulabimus. Et constitui super vos
speculatorem, audite vocem tube. Et dixerunt non audi-
emus. Ideo audite gentes, congregatio, et cognosce
quanta faciam eis. Audi terra. Ecce ego adducam mala
super populum istum, fructum cogitationum eius, quia verba
mea non audierunt, et legem meam proiecerunt. Ut
quid michi thus de Sabba affertis, et calamum sua-
ve olentem de terra longinqua. Holocaustomata
vestra non sunt accepta, victime vestre non placuerunt mihi.
Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego dabo in populum
istum ruinas, et ruent in eis patres et filii simul
vicinus et proximus et peribunt. Hec dicit dominus deus.
Ecce populus venit de terra aquilonis, et gens magna
consurget a finibus terre. Sagittam et scutum arripiet
crudelis est et non miserebitur. Vox eius quasi mare
sonabit. Et super equos ascendent preparati quasi vir ad prelium
et adversum te filia Syon. Audivimus famam eius dis-
solute sunt manus nostre, tribulatio apprehendit nos
dolores ut parturientem. Nolite exire ad agros, et in
via ne ambuletis, quoniam gladius inimici pavor in
circuitu. Filia populi mei accingere cilicio, et conspergere ci-
nere luctum unigeniti fac tibi planctum amarum
quia repente veniet vastator super nos. Probatorem
dedi te in populo meo robustum, et scies et probabis viam eorum
Omnes isti principes declinantes ambulantes frau-
dulenter. non sunt domini. prevaricatione enim prevari-
cata est in me domus Israel, et domus Iuda ait do-
minus. Negaverunt dominum et dixerunt Non est ipse

neque veniet super nos malum gladium et famem
non videbimus prophete fuerunt in ventum locuti et
responsum non fuit in eis hec ergo evenient illis
Hec dicit dominus deus exercituum Quia locuti estis verbum
istud Ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem
et populum istum in ligna et vorabit eos Ecce ego adducam
super vos gentem de longinquo domus Israel ait dominus
gentem robustam gentem antiquam gentem cuius ignora-
bis linguam nec intelliges quid loquatur pharetra
eius quasi sepulcrum patens universi fortes comedent sege-
tes tuas et panem tuum devorabit filios tuos et filias
tuas comedet gregem tuum et armenta tua comedet
et vineam tuam et ficum tuam Et conteret urbes mu-
nitas tuas in quibus tu habes fiduciam gladio Verumtamen
in diebus illis ait dominus non faciam vos in consu-
mationem Quod si dixeritis Quare nobis fecit dominus deus
noster hec omnia Dices ad eos Sicut dereliquistis me
et servistis deo alieno in terra vestra Sic servietis ali-
enis in terra non vestra Annunciate hoc domui Iacob
et auditum facite in Iuda dicentes Audi popule stulte qui non
habes cor qui habetis oculos non videtis et aures et
non auditis Me ergo non timebitis ait dominus et a fa-
Arena cie mea non dolebitis qui posui terminum mari precep-
tum sempiternum quod non preteribit et commovebuntur
et non poterunt et intumescent fluctus eius et non
transibunt illud Populo autem huic factum est cor incredulum
et exasperans Recesserunt et abierunt et non dixerunt in
corde suo Metuamus dominum nostrum qui dat nobis plu-
viam temporaneam et serotinam in tempore suo pleni-
tudinem annue messis custodientem nobis Iniqui-
tates vestre declinaverunt hec et peccata vestra prohibuerunt
bonum a vobis Quia inventi sunt in populo meo impii
insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes et
pedicas ad capiendos viros Sicut decipula plena

aubus · sic domus eorum plene dolo · Ideo magnificati
sunt et ditati incrassati et impinguati / et preterierunt sermo
nes meos pessime · Causam vidue non iudicaverunt ·
Causam pupilli non direxerunt · et iudicium pauperum non
iudicaverunt · Numquid super hys non visitabo dicit dominus
aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea
Stupor et mirabilia facta sunt in terra prophete prophe
tabant mendacium / et sacerdotes applaudebant manibus
suis et populus meus dilexit talia quid igitur fiet in
novissimo eius /

vi. Confortamini filii Beniamin in medio Jerusalem / et in Thecua clan
gite buccina / et super Bethacarem levate ve
xillum / quia malum visum est ab aquilone et contritio
magna / Speciose et delicate assimilavi filiam Syon
· ad eam venient pastores / et greges eorum · figent
in ea tentoria in circuitu / pascet unusquisque eos qui sub manu
sua sunt Sanctificate super eam bellum / consurgite et a
scendamus in meridie Ve nobis quia declinavit di
es / quia longiores facte sunt umbre vesperi Surgite
et ascendamus in nocte et dissipemus domos eius
quia hec dicit dominus exercituum Cedite lignum eius et
fodite circa Jerusalem aggerem hec est civitas visitationis · Je
es et ferrum · universi sunt corrupti / defecit sufflatorium
in igne / consumptum est plumbum · frustra conflavit confla
tor malicie enim non sunt consumpte Argentum reprobum
vocate eos / quia dominus proiecit illos

vii. Verbum quod factum est a domino ad Jeremiam dicens
Sta in porta domus domini / et predica ibi ver
bum istud et dic Audite verbum domini omnis Juda qui
ingredimini per portas has ut adoretis dominum Hec dicit
dominus exercituum deus Israel Bonas facite vias vestras et
studia vestra · et habitabo vobiscum in loco isto Nolite confi
dere in verbis mendacii dicentes / templum domini templum
domini templum domini est · Quoniam si bene direxeritis vias vestras et
studia vestra · si feceritis iudicium inter virum et proximum
eius · advene et pupillo et vidue non feceritis calu
mpniam · nec sanguinem innocentem effuderitis in loco

De studio eius ... [illegible]
Tota ... calumnia in medio eius Sicut ergo frigidam facit cisterna aquam suam sic frigidam fecit maliciam suam
· iniquitas et vastitas audietur in ea coram me · semper infirmitas et plaga Erudire Jerusalem ne
forte recedat anima mea a te Ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem · quia hec dicit do
minus exercituum Usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israel converte manum tuam quasi vindemi
ator ad cartallum Cui loquar quem contestabor ut audiat Ecce incircumcise aures eorum et audire
non possunt Ecce verbum domini factum est eis in opprobrium et non suscipient illud Ideo furore
domini plenus sum et laboravi sustinens / effunde super parvulum foris et super consilium iuvenum simul
Vir enim cum uxore capietur et senex cum pleno dierum et transibunt domus eorum ad alteros agri et
uxores pariter quia extendam manum meam super habitantes terram dicit dominus // istud [illegible]

hoc et post deos alienos non ambulaveritis in malum
vobismet ipsis habitabo vobiscum in loco isto in terra
quam dedi patribus vestris a saeculo usque in saeculum Ecce vos
confiditis vobis in verbis mendacii que non proderunt
vobis furari occidere adulterari iurare mendaciter liba-
re Baalim et ambulare post deos alienos quos igno[et]
ratis et venistis et stetistis coram me in domo hac in
qua invocatum est nomen meum et dixistis liberati sumus
eo quod fecerimus omnes abhominationes istas Nunquid ergo spe-
lunca latronum facta est domus ista in qua invocatum est
nomen meum in oculis vestris Ecce ego ego sum ego vidi
dicit dominus Ite ad locum meum in Sylo ubi habitavit nomen
meum in principio et videte quid fecerim ei propter malitiam
qua populi mei Israel Et nunc quia fecistis omnia hec dicit
dominus et locutus sum ad vos mane consurgens et loquens
et non audistis et vocavi vos et non respondistis faciam
domui huic in qua invocatum est nomen meum et in qua
vos habetis fiduciam et loco quem dedi vobis et patribus
vestris sicut feci Sylo et proiciam vos a facie mea sicut
proieci omnes fratres vestros universum semen Effraym Tu ergo
noli orare pro populo hoc nec assumas pro eis laudem
et orationem et non obsistas michi quia non exaudiam
te Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus Iuda
et in platheis Ierusalem filii colligunt ligna et patres
succendunt ignem et mulieres conspergunt adipem ut faciant
placentas regine celi et libent diis alienis et me
ad iracundiam provocent Nunquid me ad iracundiam
provocant dicit dominus Nonne semet ipsos in confu-
sione vultus sui Ideo hec dicit dominus deus Ecce fu-
ror meus et indignatio mea conflatur super locum
istum super viros et super iumenta et super lignum regionis
et super fruges terre et succendetur et non extinguetur
hec dicit dominus deus exercituum deus Israel holocausto-
ta vestra addite victimis vestris et comedite carnes
quia non sum locutus cum patribus vestris et non precepi
eis in die qua eduxi eos de terra Egypti de verbo
holocaustorum et victimarum Sed hoc verbum precepi eis

dicens Audite vocem meam et ero vobis deus et vos
eritis michi populus et ambulate in omni via quam
mandaui vobis vt bene sit vobis et non audierunt nec
inclinauerunt aurem suam sed abierunt in voluptatibus
suis et prauitate cordis sui mali factique sunt retrorsum
et non ante a die qua egressi sunt patres eorum de terra e-
gypti usque ad diem hanc et misi ad vos omnes seruos
meos prophetas per diem consurgens diluculo et mit-
tens et non audierunt me nec inclinauerunt aurem suam
sed indurauerunt ceruicem et peius operati sunt quam patres eorum
Et tu loqueris ad eos omnia verba hec et non audient
te et vocabis eos et non respondebunt tibi Et dices ad eos
Hec est gens que non audiuit vocem domini dei sui
nec recepit disciplinam periit fides et ablata est de o-
re eorum Tonde capillum tuum et proiice et sume in di-
rectum planctum Quia proiecit dominus et reliquit generatio-
nem furoris sui Quia fecerunt filii iuda malum in oculis me-
is dicit dominus posuerunt offendicula sua in domo in
qua inuocatum est nomen meum vt polluerent eam et
edificauerunt excelsa topheth qui est in valle filii ennon
vt incenderent filios suos et filias igni que non precepi
nec cogitaui in corde meo Ideo ecce dies venient
dicit dominus et non dicetur amplius topheth et vallis fi-
lii ennon sed vallis interfectionis et sepelient in Topheth
eo quod non sit locus Et erit morticinum populi huius in cibum
volucribus celi et bestiis terre et non erit qui abigat Et quiescere
faciam de vrbibus Iuda et de plateis iherusalem vo-
cem gaudii et vocem leticie vocem sponsi et vocem
sponse In desolatione enim erit terra

viii In tempore illo ait dominus eiicient ossa regis Iuda et
ossa principum eius et ossa sacerdotum et ossa prophetarum
et ossa eorum qui habitauerunt iherusalem de sepulcris suis
et pandent ea ad solem et lunam et omnem miliciam celi
que dilexerunt et quibus seruierunt et post que ambula-
uerunt et que quesierunt et adorauerunt Non colligentur
et non sepelientur In sterquilinium super faciem terre erunt
et eligent magis mortem quam vitam omnes qui
residui fuerint de cognatione hac pessima in vniuersis

locis que derelicta sunt ad que eieci eos dicit dominus ex
ercituum Et dices ad eos hec dicit dominus Nunquid qui ca
dit non resurget et qui aversus est non revertetur Quare
ergo aversus est populus iste in iherusalem aversione contentio
sa Apprehenderunt mendacium et noluerunt reverti Atte
ndi et auscultavi Nemo quod bonum est loquitur Nullus
est qui agat penitentiam super peccato suo dicens quid feci O
mnes conversi sunt ad cursum suum quasi equus vadens ad
prelium in impetu Milvus in celo cognovit tempus
suum turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus
adventus sui populus autem meus non cognovit iudi
cium domini Quomodo dicitis sapientes nos sumus et lex
domini nobiscum est Vere mendacium operatus est stilus men
dax scribarum Confusi sunt sapientes perterriti et capti sunt
verbum domini proiecerunt et sapientia eius nulla est in
eis Propterea dabo mulieres eorum exteris agros eorum
heredibus Quia a minimo usque ad maximum avaricia
omnes sequuntur de propheta usque ad sacerdotem omnes
faciunt mendacium Et sanabant contritionem filie populi mei
ad ignominiam dicentes pax pax cum non esset pax Con
fusi sunt quia abhominati sunt Quin immo confusione
non sunt confusi et erubescere nescierunt Ideo cadent inter 2 p
corruentes In tempore visitationis sue corruent dicit do
minus Congregans congregabo eos dicit dominus Non est
uva in vitibus et non est ficus in ficulnea folium deflu
xit et dedi eis que pretergressa sunt Quare sedemus
convenite ingrediamur civitatem munitam et sile
amus ibi quia dominus noster silere nos fecit et potum de
dit nobis aquam fellis peccavimus enim domino Expecta
vimus pacem et non erat bonum tempus medele et ec
ce formido A dan auditus est fremitus equorum eius
a voce hinnituum pugnatorum eius commota est omnis
terra et venerunt et devoraverunt terram et plenitudinem
eius urbem et habitatores eius Quia ecce ego mit
tam vobis serpentes pessimos quibus non est incanta

et mordebunt vos ait dominus Dolor meus super dolorem
in me cor meum merens Et ecce vox clamoris filie populi
mei de terra longinqua Numquid non dominus est in
Syon aut rex eius non est in ea Quare ergo me ad iracun-
diam concitaverunt in sculptilibus suis et in vanitati-
bus alienis Transiit messis finita est estas et nos sal-
vati non sumus Super contritione filie populi mei con-
tritus sum et contristatus Stupor obtinuit me Num-
quid resina non est in galaad aut medicus non est ibi
Quare igitur non est abducta cicatrix filie populi mei
.ix. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fon-
tem lacrimarum et plorabo die ac nocte inter-
fectos filie populi mei Quis dabit me in solitudi-
nem diversorium viatorum et derelinquam populum meum
et recedam ab eis quia omnes adulteri sunt cetus pre-
varicatorum et extenderunt linguam suam quasi arcum sui
mendacii et non veritatis Confortati sunt in terra quia
de malo ad malum egressi sunt et me non cognoverunt dicit
dominus Unusquisque se a proximo suo custodiat et in
omni fratre suo non habeat fiduciam Quia omnis frater sup-
plantans supplantabit et omnis amicus fraudulenter
incedet et vir fratrem deridebit et veritatem non loquentur
Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium ut in-
que agerent laboraverunt Habitatio tua in medio
doli In dolo renuerunt scire me dicit dominus Propter-
ea hec dicit dominus exercituum Ecce ego conflabo et pro-
babo eos Quid enim aliud faciam a facie filie populi mei
Sagitta vulnerans lingua eorum dolum locuta est In ore
suo pacem cum amico ~~loquuntur~~ loquitur et occulte po-
nit insidias Numquid super hiis non visitabo dicit dominus
aut in gente huiuscemodi non ulciscetur anima mea
Super montes assumam fletum ac lamentum et super
speciosa deserti planctum Quoniam incensa sunt eo quod non
sit vir pertransiens et non audierunt vocem possidentis
a volucre celi usque ad pecora transmigraverunt et re-
cesserunt et dabo Ierusalem in acervos arene et cubi-
lia draconum et civitates Iuda dabo in desolationem

eo quod non sit habitator. Quis est vir sapiens qui intel-
ligat hoc et ad quem verbum oris domini fiat ut an-
nunciet istud. Quare perierit terra et exusta sit quasi de-
sertum eo quod non sit qui pertranseat. Et dixit dominus: Quia
dereliquerunt legem meam quam dedi eis et non audi-
erunt vocem meam et non ambulaverunt in ea et ab-
ierunt post pravitatem cordis sui et post Baalim
quos didicerunt a patribus suis. Ideo hec dicit dominus
exercituum deus Israel: Ecce ego cibabo ~~eos~~ populum istum
absinthio et potum dabo eis aquam fellis et disper-
gam eos in gentibus quas non noverunt ipsi et pa-
tres eorum et mittam post eos gladium donec con-
sumantur. Hec dicit dominus exercituum: Contempla-
mini et vocate lamentatrices et veniant et ad eas
que sapientes sunt ~~mittite~~ mittite et properent fe-
stinent et assumant super vos lamentum. Deducant
oculi vestri lacrimas et palpebre vestre defluant a-
quis quia vox lamentationis audita est de Syon.
Quomodo vastati sumus et confusi vehementer quia dere-
liquimus terram quoniam deiecta sunt tabernacula nostra. Au-
dite ergo mulieres verbum domini et assumant aures vestre
sermonem oris eius et docete filias vestras lamentum
et unaqueque proximam suam planctum quia ascendit
mors per fenestras vestras ingressa est domos vestras
(disperdere) Disperdam parvulos deforis iuvenes (de plateis). Loquere hec
dicit dominus et cadet morticinum hominis quasi stercus
super faciem regionis et quasi fenum post tergum metentis
et non est qui colligat. Hec dicit dominus: Non glorietur
sapiens in sapientia sua et non glorietur fortis in
fortitudine sua et non glorietur dives in divitiis suis
Sed in hoc glorietur scire et nosse me quia ego
sum dominus qui facio misericordiam et iudicium et iusti-
ciam in terra. Hec enim placent michi ait dominus.
Ecce dies veniunt dicit dominus et visitabo super
omnem qui circumcisum habet preputium super Egyptum
et super Iudam et super Edom et super filios Amon

et super moab et super omnes qui attonsi sunt
in comam habitantes in deserto quia omnes gentes
habent preputium omnes autem domus israel incircumcisi sunt corde

X

Audite verbum quod locutus est eis dominus super
vos domus israel hec dicit dominus Iuxta vias
gentium nolite discere et a signis celi nolite me-
tuere que timent gentes quia leges populorum vane
sunt quia lignum de saltu precidit opus manuum
artificis in ascia argento et auro decoravit illud
clavis et malleis compegit ut non dissolvatur In
similitudinem palme fabricata sunt et non loquentur
Portata tollentur quia incedere non valent Nolite ergo
timere ea quia nec male possunt facere nec bene Non est si-
milis tui domine magnus tu et magnum nomen tuum in
fortitudine Quis non timebit te o rex gentium Tu-
um est enim decus inter cunctos sapientes gentium
et in universis regnis eorum nullus est similis tui Pa-
riter insipientes et fatui probabuntur Doctrina va-
nitatis eorum lignum est ~~argentum~~ Argentum involutum
de tharsis affertur et aurum de ophaz Opus artificis
in manus erarii Iacinctus et purpura indumen-
tum eorum opus artificum universa hec Dominus autem
deus verus est ipse deus vivens et rex sempiternus ab
indignatione eius commovebitur terra et non sustinebunt
gentes comminationem eius Sic ergo dicetis eis Dii qui
celos et terram non fecerunt pereant de terra et de hiis
que sub celo sunt Qui facit terram in fortitudine sua
preparat orbem in sapientia sua et prudentia sua extendit
celos Ad vocem suam dat multitudinem aquarum
in celo et elevat nebulas ab extremitatibus terre
fulgura in pluviam facit et educit ventum de thesau-
ris suis Stultus factus est omnis homo a scientia
sua confusus est omnis artifex in sculptili quia fal-
sum est conflavit et non est spiritus in eis Vana
sunt et opus risu dignum In tempore visitationis
sue peribunt Non hiis similis est Iacob Qui enim
formavit omnia ipse est et israel hereditas eius

dominus exercituum nomen illi. Congrega de terra con
fusionem tuam que habitas in obsidione. Quia hec
dicit dominus: Ecce ego longe proiciam habitatores
terre in hac vice et tribulabo eos ita ut inveniant.
Ve michi super contritione mea pessima plaga mea.
Ego autem dixi plane hec infirmitas mea est et por
tabo illam. Tabernaculum meum vastatum est. Omnes
funiculi mei dirupti sunt filii mei exierunt a me et
non subsistunt. Non est qui extendat ultra tentorium me
um et erigat pelles meas. Quia stulte egerunt pasto
res et dominum non quesierunt propterea non intellexerunt
et omnis grex eorum dispersus est. Vox auditionis ecce
venit et commotio magna de terra aquilonis ut po
nat civitates iuda in solitudinem et habitaculum dra
conum. Scio domine quia non est hominis via eius nec
viri est ut ambulet et dirigat gressus suos. Corripe
me domine verumtamen in iudicio et non in furo
re tuo ne forte ad nichilum redigas me. Effunde indig
nationem tuam super gentes que non cognoverunt te et super
provincias que nomen tuum non invocaverunt quia co
mederunt iacob et devoraverunt eum et consumpserunt
eum et opus eius dissipaverunt.
Verbum quod factum est a domino ad ieremiam xi
dicens: Audite verba pacti huius et loqui
mini ad viros iuda et habitatores ierusalem et di
ces ad eos: Hec dicit dominus deus israel: Maledictus vir
qui non audierit verba pacti huius quod precepi
patribus vestris in die qua eduxi uos de terra e
gypti de fornace ferrea dicens: Audite vocem
meam et facite omnia que precepi vobis et eritis
michi in populum et ego ero vobis in deum ut susci
tem iuramentum quod iuravi patribus vestris datu
rum me eis terram fluentem lacte et melle sicut est
dies hec. Et respondi et dixi: amen domine. Et dixit
dominus ad me: Vociferare omnia verba hec in
civitatibus iuda et foris ierusalem dicens: Audi

te verba pacti huius et facite illa Quia contestans
contestatus sum patres vestros in die qua eduxi vos de
terra egypti usque ad diem hanc mane consurgens
contestatus sum et dixi Audite vocem meam et non
audierunt, nec inclinaverunt aurem suam sed abierunt
unusquisque in pravitate cordis sui mali Et indu
xi super eos omnia verba pacti huius quod precepi
ut facerent et non fecerunt Et dixit dominus ad me
Inventa est coniuratio in viris Iuda et in habitato
ribus Ierusalem Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum
priorum qui noluerunt audire verba mea Et hii ergo
post deos alienos abierunt ut servirent eis Irritum
fecerunt domus Israel et domus Iuda pactum meum
quod pepigi cum patribus eorum Quamobrem hec
dicit dominus Ecce ego inducam super eos mala de quibus
exire non poterunt et clamabunt ad me et non exaudi
am eos Et ibunt civitates Iuda et habitatores Ierusalem
et clamabunt ad deos quibus libant et non salvabunt
eos in tempore afflictionis eorum Secundum numerum civi
tatum tuarum erant dii tui Iuda Et secundum numerum vi
arum tuarum Ierusalem posuisti aras confusionis aras
ad libandum Baalim Tu ergo noli orare pro populo
hoc et ne assumas pro eis laudem et orationem quia
non audiam in tempore clamoris eorum ad me in tempore
afflictionis eorum Quid est quod dilectus meus in domo
mea facit scelera multa Numquid carnes sancte
auferent a te malicias tuas in quibus gloriata es
Olivam uberem pulcram fructiferam speciosam
vocavit dominus nomen tuum ad vocem loquele
grandis exarsit vinea et combusta sunt fructife
ra eius Et dominus exercituum qui plantavit te locu
tus est super te malum pro malis domus Israel et
domus Iuda que fecerunt sibi ad irritandum me
libantes Baalim Tu autem domine demonstrasti mihi
et cognovi, tu ostendisti mihi studia eorum Et ego quasi
agnus mansuetus qui portatur ad victimam

et non cognovi quia cogitaverunt sup me consilia mit-
tamus lignu in panem eius et eradamus eum de
terra viventium et nomen eius no memoretur amplius
Tu autem domine sabbaoth qui iudicas iuste et pro-
bas renes et cordis videam ultione tuam ex
eis tibi enim revelavi causam mea Propterea hec
dicit dominus ad viros anathoth qui querunt animam
tuam et dicunt non prophetabis in nomine domini et
non morieris in manibus nris propterea hec dicit
dominus exercituum ecce ego visitabo sup eos Iuvenes
morientur in gladio filii eorum et filie eorum mori-
entur in fame et reliquie non erunt ex eis Inducam + et longe a re[nibus] +
enim malu sup viros anathoth annu visitationis
xii
Capitulum eorum Iustus quidem tu es domine si disputem tecum
verumtamen iusta loquar ad te Quare via impiorum
prosperatur bene est omnibus qui prevaricantur et ini-
que agunt plantasti eos et radicem miserunt profi-
ciunt et faciunt fructum prope es tu ori eorum et renibus
eorum Et tu domine nosti me vidisti me et probasti cor
meum tecum Congrega eos quasi gregem ad victimam
et sanctifica eos in die occisionis Usquequo lugebit terra et
herba omnis regionis siccabitur propter maliciam habitan-
tium in ea consumptum est animal et volucre quoniam di-
xerunt non videbit novissima nostra Si cum peditibus cur-
rens laborasti quomodo poteris contendere cum equis Cum
autem in terra pacis securus non fuisti quid facies in
superbia iordanis Nam et fratres tui et domus patris tui
etiam ipsi pugnaverunt adversus te et clamaverunt
post te plena voce Ne credas eis cum locuti fuerint
tibi bona Reliqui domum meam dimisi hereditatem
meam dedi dilectam animam meam in manus ini-
micorum eius Facta est michi hereditas mea quasi
leo in silva dedit contra me vocem ideo odivi eam
Numquid avis discolor hereditas mea michi Numquid
avis tincta per totum Venite congregamini omnes
bestie terre properate ad devorandum Pastores mul-

Secundum quod providet heb[reus] ... deus quos probat quos amat indurat vero quos ... erat eos ... indulgentia ... quibus parcere ... malis venturis ... excepturus veniet ad illud ... consequens ... esse dilectus ... ... [illegible]

ti demoliti sut vineam meam conculcauerut par
tem meam dederut porcionem meam desiderabilem
in desertum solitudinis posuerut eam in dissipatio
luxit q super me Desolacione desolata e omnis tra
quia nullus est qui recogitet corde Super omes vi
as deserti venerut omnes vastatores terre quia gla
dius domini devorabit ab extremo terre usq ad ex
mu eius Non est pax vniuse carni Seminauerut
triticum et messuerut spinas hereditatem acceperut
et no eis proderit Confundemini a fructibus vris pro
pter iram furoris domini Hec dicit dominus aduersum os
vicinos meos pessimos qui tangunt hereditatem
qua distribui pplo meo ysrael Ecce ego euellam eos
de terra sua et domum iuda euellam de medio eorum
Et cum euulsero eos conuertar et miserebor eoru Et redu
cam eos viru ad hereditatem suam et viru in terra
suam Et erit si eruditi didicerint vias ppli
mei vt iurent in nomine meo viuit dominus Sicut
docuerut pplm meum iurare in Baal Edificabuntur
in medio ppli mei Quod si no audierit euellam ge
tem illam euulsione et perditione ait dominus
xiii Hec dixit dominus ad me vade et posside tibi lu
bare lineum et pone illud sup lumbos tuos
et in aquam non inferes illud Et possedi lu
bare iux vbm domini et posui circa lumbos meos Et
factus est sermo domini ad me dicens secudo Tolle lum
bare quod possedisti quod est circa lumbos tuos et
surgens vade ad eufratem et abscode illud ibi
in foramine petre Et abyi et abscondi illud in eu
fraten sicut preceperat michi dominus Et factu e post
dies plurimos dixit dominus ad me Surge vade ad
eufraten Et tolle ibi lumbare quod precepi tibi vt
absconderes illud ibi Et abyi ad eufratem et effodi
ibi et tuli ibi lumbare de loco vbi absconderam
illud Et ecce computruerat lumbare ita vt nullo
vsui aptu esset Et factum est vbm domini ad me

dicens. Hec dicit dominus. Sic computrescere faciam su-
perbiam iuda et superbiam ierusalem multam. populum istum
pessimum qui nolunt audire verba mea et ambulant in
pravitate cordis sui. abierunt post deos alienos ut ser-
virent eis et adorarent eos. Et erunt sicut lumbare
istud quod nullo usui aptum est. Sicut enim adheret lum-
bare ad lumbos viri. sic agglutinavi michi omnem
domum israel et omnem domum iuda dicit dominus
ut essent michi in populum et in nomen in laudem
et in gloriam et non audierunt. Dices ergo ad eos sermonem
istum. Hec dicit dominus deus israel. Omnis laguncula
implebitur vino. Et dicent ad te. Numquid ignoramus
quia omnis laguncula implebitur vino. Et dices ad
eos. Hec dicit dominus. Ecce ego implebo omnes habita-
tores terre huius et reges qui sedent de stirpe david su-
per thronum eius et sacerdotes et prophetas et omnes
habitatores ierusalem ebrietate. et dispergam eos virum
a fratre suo. et patres et filios pariter ait dominus. Non par-
cam et non concedam neque miserebor ut non disper-
dam eos. Audite et auribus percipite. nolite elevari quia
dominus locutus est. Date domino deo vestro gloriam ante-
quam tenebrescat et antequam offendant pedes vestri ad mon-
tes caliginosos. expectabitis lucem. et ponet eam in um-
bram mortis et in caliginem. Quod si hoc non audieritis
in abscondito plorabit anima mea a facie superbie
et plorans plorabit et deducet oculus meus lacri-
mam quia captus est grex domini. Dic regi et domi-
natrici. humiliamini sedete. quoniam de capite vestro descen-
det corona glorie vestre. Civitates austri clause sunt et non
est qui aperiat. Translatus est omnis iuda transmigra-
tione perfecta. Levate oculos vestros et videte qui ve-
nitis ab aquilone. Ubi est grex qui datus est tibi pe-
cus inclitum tuum. Quid dices cum visitaverit te. Tu enim
docuisti eos adversum te et erudisti in caput tuum.
Numquid non dolores apprehendent te quasi partu-
rientem mulierem. Quod si dixeris in corde tuo. Quare

quare venerunt mihi hec / propter multitudinem iniquitatis
tue revelata sunt verecundiora tua / pollute sunt
plante tue Si mutare potest ethiops pellem suam aut
pardus varietates suas et vos poteritis benefacere
cum didiceritis malum Et dissipabo eos quasi stipulam
que vento raptatur in deserto / hec sors tua pars que
mensure tue a me dicit dominus quia oblita es mei
et confisa es in mendacio / et ego nudavi femora tua
contra faciem tuam / et apparuit ignominia tua ad
ulteria tua et hynnitus tuus scelus fornicationis tue
super colles in agro vidi abhominationes tuas ve
tibi Iherusalem non mundaberis post me usque adhuc
xiiii Quod factum est verbum domini ad Ieremiam de sermo
nibus siccitatis. Luxit Iudea et porte eius corru
erunt et obscurate sunt in terra / et clamor Ierusalem
ascendit. Maiores miserunt minores suos ad aquam
venerunt ad hauriendum et non invenerunt aquam Re
portaverunt vasa sua vacua et confusi sunt et afflicti
et operuerunt capita sua / propter terre vastitatem / quia
non venit pluvia in terra confusi sunt agricole o
peruerunt capita sua Nam et cerva in agro peperit et
reliquit / quia non erat herba et onagri steterunt in
rupibus / traxerunt ventum quasi dracones / defece
runt oculi eorum quia non erat herba Si iniquita
tes nostre responderint nobis domine fac propter nomen
tuum / quoniam multe sunt aversiones nostre tibi peccavimus
expectatio Israel salvator eius in tempore tribulacionis
Quare quasi colonus futurus es in terra et quasi via
tor declinans ad manendum Quare futurus es velut
vir vagus ut fortis qui non potest salvare Tu autem
in nobis es domine et nomen tuum invocatum est super
nos ne derelinquas nos Hec dicit dominus populo huic
qui dilexit movere pedes suos et non quievit et domino
non placuit Nunc recordabitur iniquitatum eorum
et visitabit peccata eorum Et dixit dominus ad me
Noli orare pro populo isto in bonum Cum ieiuna
verint non exaudiam eos et si etiam obtulerint ho

[h]olocaustomata et victimas non suscipiam ea quoniam
gladio et fame et peste ego consumam eos Et dixi a
a a domine deus prophete dicunt eis non videbitis gla
dium et fames in vobis non erit sed pacem veram
dabit in loco isto Et dixit dominus ad me falso prophe
vaticinantur in nomine meo non misi eos et non pre
cepi eis neque locutus sum ad eos visionem mendacem
et divinationem fraudulentam et seductionem cordis sui
prophetant vobis Ideo hec dicit dominus de prophetis qui
prophetant in nomine meo quos ego non misi dicentes gla
dius et fames non erit in terra hac In gladio et fa
me consumentur prophete illi Et populi quibus prophetave
runt erunt proiecti in viis Ierusalem pre fame et gladio
et non erit qui sepeliat eos ipsi et uxores eorum filii et
filie eorum et effundam super eos malum suum Et
dices ad eos verbum istud Deducant oculi mei lacrimas
per noctem et diem et non taceant quoniam contritio
ne magna contrita est virgo filia populi mei plaga pes
sima vehementer Si egressus fuero ad agros ecce occi
si gladio et si introiero civitatem ecce attenuati fame
Propheta namque et sacerdos abierunt in terram quam ig
norabant Numquid proiciens abiecisti Iudam aut Sy
on abhominata est anima tua quare ergo per
cussisti nos ita ut nulla sit sanitas Expectavimus
pacem et non est bonum et tempus curationis et
ecce turbatio Cognovimus domine impietates no
stras iniquitates patrum nostrorum quia peccavimus
tibi Ne nos des in opprobrium propter nomen tuum
neque facias nobis contumeliam solii glorie tue re
cordare ne irritum facias fedus tuum nobiscum
Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant
aut celi possunt dare ymbres Nonne tu es dominus
deus noster quem expectavimus tu enim fecisti omnia hec
Et dixit dominus ad me Si steterit Moy
ses et Samuel coram me non est anima
mea ad populum istum eice illos a facie

XV.

[illegible] qui valet [illegible] per Moysen et Samuel [illegible] Moysen et Samuelem [illegible]

mea et egrediantur. Quod si dixerint ad te quo egredi
emur dices ad eos hec dicit dominus qui ad mortem
ad mortem et qui ad gladium ad gladium et qui ad fa
mem ad famem et qui ad captivitatem ad captivita
tem. Et visitabo super quattuor species dicit dominus
gladium ad occisionem et canes ad lacerandum
et volatilia celi et bestias terre ad devorandum et
dyssipandum. Et dabo eos in furorem universis regnis
terre propter manassem filium Ezechie regis Iuda su
per omnibus que fecit in hierusalem. Quis enim miserebi
tur hierusalem aut quis contristabitur pro te aut quis i
bit ad rogandum pro pace tua. Tu reliquisti me dicit
dominus retrorsum abisti. Et extendam manum me
am super te et interficiam te laboravi rogans. Et dis
pergam eos ventilabro in portis terre interfeci et dis
perdidi populum meum et tamen a viis suis non sunt
reversi. Multiplicate sunt michi vidue eius super are
nam maris et induxi eis super matrem adolescentis
vastatorem meridie misi super civitates terrorem re
pente. Infirmata est que peperit vii defecit anima eius
occidit ei sol cum adhuc esset dies confusa est et eru
buit. Residuos eius in gladium dabo in conspectu
inimicorum eorum ait dominus. Ve michi mater
mea quare genuisti me virum rixe virum discordie in
universa terra. Non feneravi nec feneravit michi quis
quam omnes maledicunt michi dicit dominus si non reli
quie tue in bonum si non occurri tibi in tempore affli
ctionis et in tempore tribulationis et angustie ad
versum inimicum. Numquid federabitur ferrum fer
ro ab aquilone et es. Divitias tuas et thesauros
in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis
tuis et in omnibus terminis tuis. Et adducam ini
micos tuos de terra quam nescis quia ignis suc
census est in furore meo super vos ardebit. Tu scis
domine recordare mei et visita me ab hys qui
persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere

me. Scito quoniam sustinui propter te opprobrium. Inventi
sunt sermones tui et comedi eos. Et factum est mihi
verbum tuum in gaudium et in letitiam cordis mei, quoniam in-
vocatum est nomen tuum super me domine deus
exercituum. Non sedi in concilio ludentium et gloriatus
sum a facie manus tue. Solus sedebam quoniam a-
minatione replevisti me. Quare factus est dolor
meus perpetuus et plaga mea desperabilis. Renuit
curari. Facta est mihi quasi mendacium aquarum infide-
lium. Propter hoc hec dicit dominus. Si converteris
convertam te et ante faciem meam stabis. Et si separave-
ris preciosum a vili, quasi os meum eris. Conver-
tentur ipsi ad te et tu non converteris ad eos. Et
dabo te populo huic in murum ereum fortem. Et
bellabunt adversum te et non prevalebunt, quia
ego tecum sum ut salvem te et eruam te dicit dominus
et liberabo te de manu pessimorum et redimam te de
manu fortium.

Et factum est verbum domini ad me dicens. Non accipies uxorem xvi.
et non erunt tibi filii et filie in loco isto. Quia
hec dicit dominus super filios et filias qui generantur
in loco isto, et super matres eorum que genuerunt eos
et super patres eorum de quorum stirpe sunt nati
in terra hac. Mortibus egrotationum morientur,
non plangentur et non sepelientur. In sterquilinium
super faciem terre erunt et gladio et fame consume-
tur, et erit cadaver eorum in escam volatilibus
celi et bestiis terre. Hec enim dicit dominus. Ne ingre-
diaris domum convivii, neque vadas ad plangen-
dum, neque consoleris eos, quia abstuli pacem me-
am a populo isto dicit dominus, misericordiam et misera-
tiones. Et morientur grandes et parvi in terra ista.
Non sepelientur neque plangentur et non se inci-
dent neque calvicium fiet pro eis. Et non frangent in-
ter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo

et non dabunt eis potum calicis ad consolandū sup
mortuo patre suo et matre Et domū convivij non ingre-
diens vt sedeas cum eis et comedas et bibas Quia
hec dicit dominus exercituū deus Israel Ecce ego aufe-
ram de loco isto in oculis vestris in diebus vestris vocem
gaudij et vocem leticie et vocem sponsi et vocem spō-
se Et cū annūciaveris populo huic omnia verba hec Et dixe-
rint tibi Quare locutus est dominus sup nos omē ma-
lum grande istud quae iniquitas nostra aut quod pec-
catum nostrum quod peccavimus domino deo nostro Dices ad
eos Quia dereliquerunt patres vestri me ait dominus et abi-
erunt post deos alienos et servierunt eis et adoraverunt
eos et me dereliquerunt et legem meam non cu-
stodierunt Sed et vos peius operati estis quam patres
vestri Ecce enim vnusquisque ambulat post pravitatem
cordis sui mali vt me non audiat et eyciam vos
de terra hac in terram quam ignoratis vos et patres
vestri et servietis ibi dijs alienis die ac nocte qui
non dabunt vobis requiē propterea ecce dies veniunt
dicit dominus Et non dicetur ultra vivit dominus qui
eduxit filios Israel de terra egypti Sed vivit dominus
qui eduxit filios Israel de terra aquilonis et de vni-
versis terris ad quas ieci eos et reducā eos ad ter-
ram suam quam dedi patribus eorum Ecce ego
mittā piscatores multos dicit dominus et piscabuntur
eos Et post hec mittam eis multos venatores
et venabuntur eos de omni monte et de omni colle
et de cavernis petrarū quia oculi mei sup omes
vias eorum Non sunt abscondite a facie mea Et
non fuit occulta iniquitas eorū ab oculis meis
Et reddam primū duplices iniquitates et peccata e-
orum quia contaminaverunt terram meam in mor-
ticinis ydolorum suorum et abhominationibus suis
impleverunt hereditatem meam Domine forti-

mea et robur meum et refugium meum in die tribulationis
Ad te gentes venient ab extremis terre et dicent vere
mendacium possederunt patres nostri vanitatem que eis
non profuit Numquid faciet sibi homo deos et ipsi non
sunt dii Ideo ecce ego ostendam eis per vicem hanc ostendam
eis manum meam et scient quia nomen michi dominus ca. xvii al.
Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo in ungue adaman-
tino exaratum super latitudinem cordis eorum in corni-
bus ararum eorum Cum recordati fuerint filii eorum
ararum suarum et lucorum suorum lignorumque frondentium
in montibus excelsis sacrificantes in agro fortitudinem
tuam et omnes thesauros tuos in direptionem dabo et
excelsa tua propter peccata tua in universis finibus tuis et
relinquens sola ab hereditate tua quam dedi tibi et
servire faciam te inimicis tuis in terra quam ignoras quo-
niam ignem succendisti in furore meo usque in eternum
Hec dicit dominus Maledictus homo Ctarabit xvii
qui confidit in homine et ponit carnem brachi-
um suum et a domino recedit cor eius Erit enim
quasi myrice in deserto et non videbit cum venerit bonum
Sed habitabit in deserto in siccitate in terra salsuginis
et inhabitabili Benedictus vir qui confidit in domino
et erit dominus fiducia eius et erit quasi lignum quod trans-
plantatur super aquas quod ad humorem mittit ra-
dices suas et non timebit cum venerit estus et erit folium
eius viride et in tempore siccitatis non erit sollicitum nec
aliquando desinet facere fructum Pravum est cor hominis et in-
scrutabile quis cognoscet illud Ego dominus scrutans cor et
probans renes Qui do unicuique iuxta viam et iuxta fructum
adinventionum suarum Perdix fovit quod non peperit fe-
cit divitias et non in iudicio in medio dierum suorum
derelinquet eas in novissimo suo erit insipiens Soli-
um glorie altitudinis a principio locus sanctificationis
nostre expectatio Israel Domine omnes qui te derelinquunt
confundentur Recedentes a te in terra scribentur quo-
niam dereliquerunt venam aquarum viventium dominum

Sana me domine et sanabor saluum me fac et saluus ero
quoniam laus mea tu es Ecce ipsi dicunt ad me ubi est
verbum domini veniat et ego non sum turbatus te pa
storem sequens et diem hominis non desideraui Tu scis
quod egressum est de labiis meis rectum in conspectu tuo
fuit Non sis tu michi formidini spes mea tu in die af
flictionis Confundantur qui me persequuntur et non confun
dar ego paueant illi et non paueam ego Induc super
eos diem afflictionis et duplici contritione contere
eos Hec dicit dominus ad me Vade et sta in porta fili
orum populi mei per quam ingrediuntur reges iuda et
egrediuntur et in cunctis portis ierusalem Et dices ad eos
Audite verbum domini reges iuda et omnis iuda cunctique
habitatores ierusalem qui ingredimini per portas istas
Hec dicit dominus deus Custodite animas vestras et no
lite pondera portare in die sabbati ne inferatis per
portas ierusalem Et nolite eicere onera de domibus
vestris in die sabbati Et omne opus non facietis Sancti
ficate diem sabbati sicut precepi patribus vestris Et non
audierunt nec inclinauerunt aurem suam Sed indura
uerunt ceruicem suam ne audirent me et ne acciperent
disciplinam Et erit si audieritis me dicit dominus ut non
inferatis onera per portas ciuitatis huius in die sab
bati Et si sanctificaueritis diem sabbati ne faciatis in eo opus
ingredientur per portas ciuitatis huius reges et prin
cipes sedentes super solium dauid et ascendentes in cur
ribus et equis ipsi et principes eorum viri iuda et ha
bitatores ierusalem Et habitabitur ciuitas hec in sempiternum
et venient de ciuitatibus iuda in circuitu ierusalem et de
terra ~~ierusalem~~ Beniamin et de campestribus et de mon
tuosis et ab austro portantes holocaustum et victimam
et sacrificium et thus et inferent in domum domini
Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem
sabbati et ne portetis onus et ne inferatis per por
tas ierusalem in die sabbati succendam ignem in portis

eius et devorabit domus hyrlm et non extinguetur

xviii

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino dicens
Surge et descende in domum figuli et ibi audies
verba mea et descendi in domum figuli et ecce ipse
faciebat opus super rotam et dissipatum est vas quod i
pse faciebat e luto manibus suis conversus ipse fecit illud
vas alterum sicut placuerat in oculis eius ut faceret et
factum est verbum domini ad me dicens Numquid sicut fi
gulus iste non potero facere vobis domus israel ait dominus
Ecce sicut lutum in manu figuli sic vos in manu mea
domus israel Repente loquar adversum gentem et
adversum regnum ut eradicem et destruam et disper
dam illud Si penitentiam egerit gens illa a malo suo quod
locutus sum adversus eam Agam et ego penitentiam super
malo quod cogitavi ut facerem ei Et subito loquar de
gente et de regno ut edificem et plantem illud Si fe
cerit malum in oculis meis ut non audiat vocem meam
penitentiam agam super bono quod locutus sum ei Nunc er
go dic viro iuda et habitatori hyrlm dicens Hec dicit
dominus Ecce ego fingo contra vos malum et cogito
contra vos cogitationem Revertatur unusquisque a via sua
mala et dirigite vias vestras et studia vestra Qui dixe
runt desperavimus post cogitationes nostras ibimus
et unusquisque post pravitatem cordis sui mali faciemus
Ideo hec dicit dominus Interrogate gentes quis au
divit talia horribilia que fecit nimis virgo israel
Numquid de petra agri deficiet nix libani aut evel
li possunt aque erumpentes frigide et defluentes Quia ob
litus est mei populus meus frustra libantes et impingen
tes in viis suis in semitis seculi ut ambularent per
eas in itinere non trito et fieret terra eorum in desola
tionem et in sibilum sempiternum Omnis enim qui preteri
erit per eam obstupescet et movebit caput suum
Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico

xxii q iiii c. ex quo [illegible] incommutabilis deus
[illegible] semper existens [illegible] sepe
in sacris litteris legitur [illegible] promissa et
[illegible] [illegible] [illegible]
passibilis et incommutabilis [illegible]
[illegible] eius et [illegible] leguntur et
pena que sacris [illegible] misteriis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ordinata [illegible] [illegible] est
[illegible] ordinata [illegible] voluit [illegible]
ambrosius [illegible] [illegible] mutare [illegible]
comminationes si [illegible] emendaverit [illegible]
lectum

dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis
eorum et dixerunt Venite et cogitemus contra ie-
remiam cogitationes Non enim peribit lex a sacerdote ne-
que consilium a sapiente nec sermo a propheta Venite et
percutiamus eum lingua et non attendamus ad uni-
uersos sermones eius Attende domine ad me et audi
uocem aduersariorum meorum Numquid red-
ditur pro bono malum quia foderunt foueam anime mee
Recordare quod steterim in conspectu tuo ut loquerer
pro eis bonum et auerterem indignationem tuam ab eis
propterea da filios eorum in famem et deduc eos in
manus gladii fiant uxores eorum absque liberis et ui-
due et uiri earum interficiantur morte iuuenes eorum
confodiantur gladio in prelio Audiatur clamor de
domibus eorum Adduces super eos latronem repente
quia foderunt foueam ut caperent me et laqueos abscon-
derunt pedibus meis Tu autem domine scis omne con-
silium eorum aduersum me in mortem Ne propicieris iniqui-
tati eorum et peccatum eorum a facie tua non deleatur fiant cor-
ruentes in conspectu tuo in tempore furoris tui abutere eis

XIX Hec dicit dominus Vade et accipe lagunculam figuli testeam
a senioribus populi et a senioribus sacerdotum
et egredere ad vallem filiorum ennon que est iuxta in-
troitum porte fictilis et predicabis ibi verba que ego
loquar ad te et dices Audite verbum domini reges iu-
da et habitatores Jerusalem Hec dicit dominus exercituum deus
Israel Ecce ego inducam afflictionem super locum istum ita ut
omnes qui audierint eam tinniant aures eorum eo quod
dereliquerint me et alienum fecerint locum istum et
libauerint dijs alienis quos nescierunt ipsi et
patres eorum et reges Iuda et repleuerunt locum istum
sanguine innocentum et edificauerunt excelsa Baalim
ad comburendos filios suos igni in holocaustum
Baalim que non precepi nec locutus sum nec ascen-
derunt in cor meum Propterea ecce dies veniunt dicit
dominus et non vocabitur locus iste amplius tophet

et vallis filij ennon sed vallis occisionis Et dissipabo
consilium iude et hierusalem in loco isto et subuertam eos
gladio in conspectu inimicorum suorum et in manu que
rentium animas eorum et dabo cadauera eorum escam
uolatilibus celi et bestijs terre Et ponam ciuitatem hanc
in stuporem et sibilum Omnis qui preterierit per eam
obstupescet et sibilabit super uniuersa plaga eius Et ci
babo eos carnibus filiorum suorum et carnibus filiarum
suarum et vnusquisque carnes amici sui comedet in obsi
dione et angustia in qua concludent eos inimici eorum
et qui querunt animas eorum Et conteres laguncula in
oculis eorum virorum qui ibunt tecum Et dices ad eos
Hec dicit dominus exercituum Sic conteram populum istum
et ciuitatem istam sicut conteritur vas figuli quod non
potest vltra restaurari Et in topheth sepelientur eo quod non
sit alius locus ad sepeliendum Sic faciam loco huic
ait dominus et habitatoribus eius vt ponam ciuitatem
istam sicut topheth Et erunt domus hierusalem et domus
regum iuda sicut locus topheth immunde omnes do
mus in quarum domatibus sacrificauerunt omni mi
litie celi et libauerunt libamina dijs alienis Venit
autem jeremias de topheth quo miserat eum dominus
ad prophetandum et stetit in atrio domus domini et
dixit ad omnem populum Hec dicit dominus exercituum
deus israel Ecce ego inducam super ciuitatem hanc
et super omnes vrbes eius vniuersa mala que locu
tus sum aduersus eam quoniam indurauerunt
ceruicem suam et non audierunt sermones meos
Et audiuit phassur filius emmer sacerdos qui XX
constitutus erat princeps in domo domini
Jeremiam prophetantem sermones istos et per
cussit phassur jeremiam prophetam et misit eum in
neruum quod erat in porta beniamin superiori in
domo domini Cumque illuxisset in crastinum eduxit phas
sur jeremiam de neruo et dixit ad eum jeremias

Non fassur uocauit dominus nomen tuum / sed pauorem
undique Quia hec dicit dominus Ecce ego dabo te in pa
uorem et omnes amicos tuos et corruent gladio ini
micorum suorum / et oculi tui videbunt et omnem iuda
dabo in manu regis Babilonis / et transducet eos in
Babilonem / et percutiet eos gladio Et dabo uniuersam
substanciam ciuitatis huius / et omnem laborem eius / omne
que precium / Et cunctos thesauros regum Iuda dabo in
manu inimicorum eorum / et diripient eos / et tollent
et deducent eos in Babilonem Tu autem fassur et omnes
habitatores domus tue / ibitis in captiuitatem / et in Ba
bilonem venietis / et ibi morieris / ibique sepelieris tu
et omnes amici tui / quibus prophetasti mendacium Sedu
xisti me domine et seductus sum / fortior me fuisti et in
valuisti / factus sum in derisum tota die Omnes sub
sannabant me / quia iam olim loquor uociferans
iniquitatem et vastitatem [illegible] clamito Et factus est
michi sermo domini in opprobrium et in derisum tota die Et dixi
Non recordabor eius / neque loquar ultra in nomine
eius Et factus est in corde meo quasi ignis estuans / clau
susque in ossibus meis / et defeci ferre non sustinens Audi
ui enim contumelias multorum / et terrorem in circuitu /
persequimini et persequamur eum ab omnibus viris
qui erant pacifici mei et custodientes latus meum
si quo modo decipiatur et preualeamus aduersus eum Et con
sequamur ultionem ex eo Dominus autem mecum est tamquam
bellator fortis Ideo qui persequuntur me cadent / et
infirmi erunt et confundentur vehementer quia non in
tellexerunt opprobrium sempiternum quod numquam dele
bitur Et tu deus exercituum / probator iusti / qui vides re
nes et cor / videam queso ultionem tuam ex eis Tibi enim
reuelaui causam meam Cantate domino laudate
dominum / quia liberauit animam pauperis de manu
malorum Maledicta dies in qua natus sum / dies in
qua peperit me mater mea non sit benedicta Ma
ledictus vir qui annunciauit patri meo dicens

natus est tibi puer masculus et quasi gaudio letifi
cauit eum. Sit homo ille vt sunt ciuitates quas sub
uertit dominus et non penituit eum. Audiat clamorem
mane et vlulatum in tempore meridiano, qui non me
interfecit a vulua vt fieret mater mea michi sepulcrum
et vulua eius conceptus eternus. Quare de vulua egres
sus sum vt viderem laborem et dolorem et consume
Verbum quod fa rentur in confusione dies mei. xxi
ctum est ad Jeremiam a domino quando misit ad
eum rex Sedechias Phassur filium Melchie et So
phoniam filium Maasie sacerdotem dicens Interroga
pro nobis dominum quia Nabuchodonosor rex Babilonis pre
liatur aduersum nos. Si forte faciat dominus nobis
cum secundum omnia mirabilia sua et recedat a no
bis. Et dixit Jeremias ad eos. Sic dicetis Sedechie. Hec
dicit dominus deus. Ecce ego conuertam vasa belli que in
manibus vestris sunt et quibus vos pugnatis aduersus
regem Babilonis et caldeos qui obsident vos in circuitu
murorum. Et congregabo eos in medio ciuitatis huius
et debellabo ego vos in manu extenta et in brachio for
ti et in furore et indignatione et in ira grandi. Et per
cutiam habitatores huius ciuitatis homines et bestie pe
stilentia magna morientur. Et post hec ait dominus
Dabo Sedechiam regem Juda et seruos eius et populum
eius et qui derelicti sunt in ciuitate hac a peste et gla
dio et fame in manu Nabuchodonosor regis Babilonis et
in manu inimicorum eorum et in manu querentium
animam eorum et percutiet eos in ore gladii et non fle
ctetur neque parcet neque miserebitur. Et ad populum hunc
dices hec dicit dominus deus. Ecce ego do coram vobis
viam vite et viam mortis. Qui habitauerit in vrbe hac
morietur gladio et fame et peste. Qui autem egressus
fuerit et transfugerit ad caldeos qui obsident vos vi
uet et erit ei anima sua quasi spolium. Posui enim faci
em meam super ciuitatem hanc in malum et non
in bonum ait dominus. In manu regis Babilonis dabitur
et exuret eam igni. Et domui regis Juda. Audite verbum

domum domus david hec dicit dominus Iudicate mane
iudicium et eruite vi oppressum de manu calumniantis
ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea succendatur
et non sit qui extinguat propter maliciam studiorum vestrorum
Ecce ego ad te habitatricem vallis solide atque campestris
pestris ait dominus qui dicitis quis percuciet nos et quis
ingredietur domos nostras et visitabo super vos iuxta studiorum
vestrorum fructum dicit dominus et succendam ignem in saltu eius
et devorabit omnia in circuitu eius
xxii Hec dicit dominus descende in domum regis iuda et
loqueris ibi verbum hoc et dices audi verbum domini rex
iuda qui sedes super solium david tu et servi tui et populus
tuus qui ingredimini per portas istas hec dicit dominus
facite iudicium et iusticiam et liberate vi oppressum de manu
calumniatoris et advenam et pupillum et viduam nolite
contristare neque opprimatis inique et sanguinem innocentem
ne effundatis in loco isto si enim facientes feceritis verbum istud
ingredientur per portas domus huius reges sedentes de
genere david super thronum eius et ascendentes currus eius et e-
quos ipsi et servi et populus eorum quod si non audieritis verba
hec in memet ipso iuravi dicit dominus quia in solitudinem
erit domus hec quia hec dicit dominus super solium regis iu-
da galaad tu michi caput libani si non posuero te in solitu-
dinem urbes inhabitabiles et sanctificabo super te interficientem
virum et arma eius et succendent electas cedros tuas et pre-
cipitabunt in ignem et pertransibunt gentes multe per civitatem
hanc et dicet unusquisque proximo suo quare fecit dominus
sic civitati huic grandi et respondebunt eo quod dereliquerunt pactum
domini dei sui et adoraverunt deos alienos et servierunt illis
Nolite flere mortuum neque lugeatis super eum fletu plan-
gite eum qui egreditur quia non revertetur ultra nec videbit
terram nativitatis sue quia hec dicit dominus ad sellum
filium iosie regis iuda qui regnavit pro iosia patre suo
qui egressus de loco isto non revertetur huc amplius sed
in loco ad quem transtuli eum ibi morietur et terram istam
non videbit amplius Ve qui edificat domum suam in in-
iusticia et cenacula sua non in iudicio amicum suum oppri-
met frustra et mercedem eius non reddet ei qui dicit

edificabo in domum latam et cenacula spaciosa. Qui aperit
sibi fenestras et facit laquearia cedrina, pingitque sinopide.
Nunquid regnabis quoniam confers te cedro? Pater tuus
nunquid non comedit et bibit et fecit iudicium et iusticiam tunc
cum bene erat ei? Iudicabit causam pauperis et egeni in bo-
num suum. Nunquid non ideo quia cognovit me, dicit do-
minus? Tui vero oculi et cor ad avariciam et ad sanguinem
innocentem fundendum et ad calumniam et ad consumma-
tionem mali operis. Propterea hec dicit dominus ad Joachym fili-
um Josie regem Iuda: Non plangent eum: ve frater et ve so-
ror. Non concrepabunt ei: ve domine et ve inclite. Sepultura
asini sepelietur putrefactus et proiectus extra portas Jherusalem.
Ascende Libanum et clama et in Basan da vocem tuam et cla-
ma ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui.
Locutus sum ad te in habundantia tua, dixisti: Non audiam.
Hec est via tua ab adolescentia tua, quia non audisti vocem
meam. Omnes pastores tuos pascet ventus, et amatores
tui in captivitatem ibunt, et tunc confunderis et erubesces
ab omni malicia tua, que sedes in Libano et nidificas in ce-
dris. Quid congemuisti cum venissent tibi dolores, quasi dolo-
res parturientis? Vivo ego, dicit dominus, quia si fuerit Jeco-
nias filius Joachym regis Iuda anulus in manu dextera
mea, ~~inde evellam~~ inde evellam eum. Et dabo te in
manu querentium animam tuam et in manu quorum tu for-
midas faciem, et in manu Nabuchodonosor regis Babilonis
et in manu Caldeorum. Et mittam te et matrem tuam
que genuit te in terram alienam in qua nati non estis,
ibique moriemini; et in terram ad quam ipsi levant ani-
mam suam ut revertantur illuc, et non revertentur.
Nunquid vas fictile atque contritum vir iste Jeconias? Nun-
quid vas absque omni voluntate? Quare abiecti sunt ipse
et semen eius et proiecti in terram quam ignoraverunt?
Terra, terra, terra, audi sermonem domini. Hec dicit dominus:
Scribe virum istum sterilem, qui in diebus suis non
prosperabitur. Nec enim erit de semine eius vir qui
sedeat super solium David et potestatem habeat ultra in
Iuda. Ve pastoribus qui disperdunt oves et
dilacerant gregem pascue mee, dicit dominus. xxiii.

Haec dicit dominus deus Israel ad pastores qui pascunt
populum meum Vos dispersistis gregem meum et eiecistis
eos / quia non visitastis eos Ecce ego visitabo super vos
maliciam studiorum vestrorum ait dominus Et ego congre-
gabo reliquias gregis mei de omnibus terris ad quas
eiecero eos / illuc et convertam eos ad rura sua et crescent et
multiplicabuntur / et suscitabo super eos pastores / qui pascent
eos / non formidabunt ultra et non pavebunt / et nullus queretur
ex numero dicit dominus Ecce dies veniunt dicit dominus /
et suscitabo David germen iustum et regnabit rex et sapiens
erit et faciet iudicium et iusticiam in terra In diebus illis
salvabitur iuda / et israel habitabit confidenter / et hoc est nomen
quod vocabunt eum dominus iustus noster / propter hoc ecce dies
veniunt dicit dominus / et non dicent ultra. vivit dominus qui e-
duxit filios israel de egypto / Sed vivit dominus / qui eduxit et ad-
duxit semen domus Israel de terra aquilonis / et de cunctis
terris ad quas eieceram eos illuc Et habitabunt in terra sua Ad
prophetas / contritum est cor meum in medio mei Contremuerunt
omnia ossa mea / factus sum sicut quasi ebrius vir / et quasi
homo madidus vino / a facie domini / et a facie sancti verborum
eius Quia adulteris repleta est terra / quia a facie maledi-
ctionis luxit terra Arefacta sunt arva deserti factus est cursus eorum
malus / et fortitudo eorum dissimilis / propheta namque et sacerdos
polluti sunt et in domo mea inveni malum eorum ait dominus
Iccirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris Impellentur
et corruent in ea / Quia afferam super eos mala annum
visitationis eorum ait dominus / Et in prophetis samarie vi-
di fatuitatem et prophetabant in Baal / et decipiebant populum
meum Israel Et in prophetis Ierusalem vidi similitudinem adul-
terii / et iter mendacii Et confortaverunt manus pessimorum
ut non converteretur unusquisque a malicia sua / facti sunt
mihi omnes sodoma / et omnes habitatores eius quasi gomor-
ra / Propterea haec dicit dominus exercituum ad prophetas / Ecce ego
cibabo eos absinthio et potabo eos felle A prophetis enim
Ierusalem est egressa pollucio super terram / haec dicit dominus
exercituum Nolite audire verba prophetarum qui prophetant

verbis et decipiunt vos visionem cordis sui loquuntur non
de ore domini dicunt hys qui blasphemant me locutus
est dominus pax erit vobis et omni qui ambulat in
pravitate cordis dixerunt non veniet super nos malum
Quis enim affuit in consilio domini et vidit et audivit ser-
monem eius quis consideravit verbum illius et audivit Ecce
turbo dominice indignationis egredietur et tempestas e-
rumpens super caput impiorum veniet Non revertetur furor do-
mini usque dum faciat et usque dum compleat cogitationem cordis
sui In novissimis diebus intelligetis consilium meum
Non mittebam prophetas et ipsi currebant Non loquebar ad
eos et ipsi prophetabant Si stetissent in consilio meo et nota
fecissent verba mea populo meo avertissem utique eos a via
sua mala et pessimis cogitationibus suis Putasne de-
us e vicino ego sum dicit dominus et non deus de longe Si
occultabitur vir in absconditis et ego non videbo eum dicit dominus
Numquid non celum et terram ego impleo ait dominus Au-
divi que dixerunt prophete prophetantes in nomine meo men-
dacium atque dicentes Somnia somniavi Usquequo istud est in corde
prophetarum vaticinantium mendacium et prophetantium seducti-
onem cordis sui Qui volunt facere ut obliviscatur populus meus
nominis mei propter somnia eorum que narrat unusquisque ad
proximum suum Sicut obliti sunt patres eorum nominis mei propter
Baal Propheta qui habet somnium narret somnium et qui
habet sermonem meum loquatur sermonem meum vere Quid pa-
leis ad triticum dicit dominus Numquid non verba mea sunt
quasi ignis dicit dominus et quasi malleus conterens petram
Propterea ecce ego ad prophetas ait dominus qui furantur verba
mea unusquisque a proximo suo Ecce ego ad prophetas ait
dominus qui assumunt linguas suas et aiunt dicit dominus
Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium ait dominus
qui narraverunt ea et seduxerunt populum meum in mendacio
suo et in miraculis suis cum ego non misissem eos nec
mandassem eis qui nichil profuerunt populo huic dicit dominus
Si igitur interrogaverit te populus iste vel propheta aut sacer-
dos dicens Quod onus est domini dices ad eos

hic colligitur deum esse in omni loco immo et hoc [illegible]
[illegible] esse [illegible] omnibus [illegible] de spiritu sancto cum dicatur
[illegible] spiritus sanctus qui in omnibus et ubique
et semper est quod ubique divinitatis est proprium [illegible]
[illegible] quamvis [illegible] esse ubique primo et per se est proprium
dei dico autem esse ubique primo eo modo [illegible] sic totum est ubique
[illegible] esset ubique [illegible] divisas partes [illegible]
[illegible] non esset primo ubique [illegible] quod convenit alicui
[illegible] sive partes non convenit ei primo [illegible] albedo
[illegible] albedo non convenit primo [illegible] esse [illegible]
ubique per se dico illud cui non convenit esse ubique per
accidens per aliquam positionem factam quia sic [illegible]
[illegible] esset ubique si nullum aliud corpus esset
per se ergo convenit esse ubique alicui quod tale est [illegible]
qualibet positione facta sequitur id esse ubique et
hoc proprie convenit deo quia quotcumque loca ponantur
et si ponerentur infinita [illegible] sunt [illegible]
[illegible] esse [illegible] esse [illegible]

vos estis onus proiciam quippe vos ait dominus et
prophetas et sacerdotes et populos qui dicit onus domini visi
tabo super virum illum et super domum eius. hec dice
tis vnusquisque ad proximum et ad fratrem suum. Quid re
dit dominus. Et quid locutus est dominus et onus domi
ni vltra non memorabitur et onus erit vnicuique sermo suus
Et peruertistis verba dei viuentis domini exercituum dei nostri. hec
dices ad prophetam. Quid respondit tibi dominus. et quid
locutus est tibi dominus. Si autem onus domini dixeritis
propter hec dicit dominus. Quia dixistis sermonem istum onus
domini. Et misi ad vos dicens Nolite dicere onus domini
Propterea ecce ego tollam vos portans. Et derelinquam vos
et ciuitatem quam dedi vobis et patribus vestris a facie
mea. Et dabo vos in opprobrium sempiternum et in igno
miniam sempiternam que nunquam obliuione delebitur
Ostendit michi dominus. Et ecce duo calathi pleni ficis
xxiiii positi ante templum domini. postquam transtulit Nabu
chodonosor rex Babilonis Jechoniam filium Joachym regem
Juda et principes eius et fabrum et inclusorem eius de
Jerusalem et adduxit eos in Babilonem. Et vnus calathus fi
cus bonas habebat nimis vt solent ficus esse primi temporis
Et calathus vnus ficus habebat malas nimis que comedi
non poterant eo quod essent male. Et dixit dominus ad me
Quid tu vides Jeremia. Et dixi. ficus. ficus bonas bonas
valde et malas. malas valde que comedi non possunt eo
quod sint male. Et factum est verbum domini ad me dicens hec
dicit dominus deus Israel. Sicut ficus hee bone. Sic cogno
scam transmigrationem Juda quam emisi de loco isto in terram
caldeorum in bonum. Et ponam oculos meos super eos
ad placandum et reducam eos in terram hanc. et edifi
cabo eos et non destruam et plantabo eos et non euel
lam. Et dabo eis cor vt sciant me quia ego dominus Et
erunt michi in populum. Et ego ero eis in deum. quia reuertentur
ad me in toto corde suo. Et sicut ficus pessime que co
medi non possunt eo quod sint male. hec dicit dominus Sic
dabo Sedechiam regem Juda et principes eius et reliquos
de Jerusalem qui remanserunt in vrbe hac. Et qui habitant in

terra egypti et dabo eos in vexationem afflictionemque
omnibus regnis terre in opprobrium et in parabolam et
in proverbium et in maledictionem in universis locis ad
que eieci eos et mittam in eis gladium et famem et pe-
stem donec consumantur de terra quam dedi eis et patri-
bus eorum

XXV.

Verbum quod factum est ad Jeremiam de omni populo Jude
in anno quarto Joachim filii Josie regis Jude ipse est
annus primus Nabuchodonosor regis Babilonis quod locutus
est Jeremias propheta ad omnem populum Juda et ad universos
habitatores Jerusalem dicens A tertio decimo anno regni Josi-
e filii Amon regis Juda usque ad hanc diem iste est tertius et vicesimus
annus factum est verbum domini ad me et locutus sum ad vos
de nocte consurgens et loquens et non audistis Et misit do-
minus ad vos omnes servos suos prophetas consurgens diluculo
mittensque et non audistis neque inclinastis aures vestras ut audi-
retis cum diceret Revertimini unusquisque a via sua mala et
a pessimis cogitationibus vestris et habitabitis in terra quam
dedit dominus vobis et patribus vestris a seculo et usque in secu-
lum Et nolite ire post deos alienos ut serviatis eis adoretisque
eos neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum
vestrarum et non affligam vos et non audistis me dicit dominus
ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum
vestrarum in malum vestrum Propterea hec dicit exercituum pro
eo quod non audistis verba mea Ecce ego mittam et assumam
universas cognationes aquilonis ait dominus et Nabuchodonosor re-
gem Babilonis servum meum Et adducam eos super terram
istam et super habitatores eius et super omnes nationes que
in circuitu illius sunt et interficiam eos et ponam eos in stuporem
et in sibilum et in solitudines sempiternas Perdamque ex eis
vocem gaudii et vocem letitie vocem sponsi et vocem sponse
vocem mole et lumen lucerne Et erit universa terra eius in
solitudinem et stuporem Et servient omnes gentes iste regi Ba-
bilonis lxx annis Cumque impleti fuerint anni lxx visitabo su-
per regem Babilonis et super gentem illam dicit dominus i-
niquitatem eorum Et super terram caldeorum et ponam illam
in solitudines sempiternas Et adducam super terram omnia verba
mea que locutus sum contra eam omne quod scriptum est in libro
isto Quecumque prophetavit Jeremias adversum omnes gentes quia
servierunt eis cum essent gentes multe et reges magni
et reddam eis secundum opera eorum Et secundum facta
manuum suarum Quia sic dicit dominus exercituum deus

Israel sume calicem calicem vini furoris huius de ma-
nu mea et propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mit-
tam te et bibent et turbabuntur et insanient a facie gla-
dii quem ego mittam inter eos Et accepi calicem de ma-
nu domini et propinavi cunctis gentibus ad quas misit me
dominus hierusalem et civitatibus iuda et regibus eius et prin-
cipibus eius ut darem eos in solitudinem et in stupo-
rem et in sibilum et in maledictionem sicut est dies iste
pharaonem regi egypti et servis eius et principibus eius et
omni populo eius et universis generaliter Cunctis regibus ter-
re ausitidis et cunctis regibus terre philistym et ascalonis
et gaze et acharon azoti et reliquiis Idumee moab et
filiis amon Et cunctis regibus tyri Et universis regibus
sydonis et regibus terre insularum qui sunt trans mare
et dedan et theman et buz Et universis qui attonsi sunt
in comam Et cunctis regibus arabie Et cunctis regibus
occidentis qui habitant in deserto Et cunctis regibus
zambri Et cunctis regibus elam Et cunctis regibus
medorum Cunctis quoque regibus aquilonis et de prope et lo-
nge unicuique contra fratrem suum et omnibus regnis ~~regibus~~ terre
que sunt super faciem eius Et rex sesach bibet post eos
Et dices ad eos hec dicit dominus exercituum deus israel Bibi-
te et inebriamini et vomite et cadite et nolite consur-
gere a facie gladii quem ego mittam inter vos Cumque
noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant dices
ad eos hec dicit exercituum Bibentes bibetis Quia ecce in
civitate in qua invocatum est nomen meum ego incipio
affligere et vos quasi innocentes immunes eritis Non
eritis immunes Gladium enim ego voco super omnes ha-
bitatores terre dicit dominus exercituum Et tu prophetabis ad
eos omnia verba hec et dices ad illos Dominus de excel-
so rugiet et de habitaculo sancto suo dabit vocem suam
Rugiens rugiet super decorem suum celeuma quasi cal-
cantium in torcularibus concinetur adversus omnes ha-
bitatores terre Pervenit sonitus usque ad extrema terre
Quia iudicium domino cum gentibus Iudicatur ipse

cum omni carne impios tradidi gladio dicit dominus
Hec dicit dominus exercituum egredietur ecce afflictio gen-
tium de gente in gentem et turbo magnus egredietur
a summitatibus terre et erunt interfecti domini in die il-
la a summo terre usque ad summum eius non plange-
tur neque colligentur neque sepelientur in sterquilinium
super faciem terre iacebunt Ululate pastores et clamate
et aspergite vos cinere optimates gregis quia com-
pleti sunt dies vestri ut interficiamini et dissipationes
vestre et cadetis quasi vasa preciosa Et peribit fuga a pa-
storibus et salvatio ab optimatibus gregis Vox clamo-
ris pastorum et ululatus optimatum gregis quia
vastavit dominus pascua eorum et conticuerunt arva
pacis a facie ire furoris domini Reliquit quasi leo
tabernaculum suum quia facta est terra eorum in de-
solationem a facie ire columbe et a facie ire furoris domini
XXVI In principio regni Joachim filii Josie regis Juda
factum est verbum istud a domino dicens Hec dicit dominus
Sta in atrio domus domini et loqueris ad omnes
civitates Jude de quibus veniunt ut adorent in domo do-
mini universos sermones quos ego mandavi tibi ut
loquaris ad eos Noli subtrahere verbum si forte audiant et
convertantur unusquisque a via sua mala Et peniteat me
mali quod cogitavi facere eis propter malicias studiorum
eorum Et dices ad eos Hec dicit dominus Si non audieritis
me et ambulaveritis in lege mea quam dedi vobis ut
audiatis sermones meorum servorum prophetarum quos e-
go misi ad vos de nocte consurgens et dirigens et non
audistis Dabo domum istam sicut Sylo et urbem hanc
dabo in maledictionem cunctis gentibus terre Et audie-
runt sacerdotes et prophete et omnis populus Jeremiam loquen-
tem hec verba in domo domini Cumque complesset Jeremias
loquens omnia que preceperat ei dominus ut loqueretur
ad universum populum Apprehenderunt eum sacerdotes et
prophete et omnis populus dicentes Morte moriatur Cur

prophetavit in nomine domini dicens Sicut sylo erit
domus domus hec et urbs ista desolabitur eo quod non
sit habitator Et congregatus est omnis populus adversus
ieremiam in domum domini Et audierunt principes iu
da omnia verba hec et ascenderunt de domo regis in
domum domini et sederunt in introitu porte domus domini
nove Et locuti sunt sacerdotes et prophete ad principes
et ad omnem populum dicentes Iudicium mortis est viro
huic quia prophetavit adversum civitatem istam sicut
audistis auribus vestris Et ait ieremias ad omnes prin
cipes et ad omnem populum dicens Dominus misit me ut
prophetarem ad domum istam et ad civitatem hanc omnia
verba que audistis Nunc ergo bonas facite vias vestras
et studia vestra et audite vocem domini dei vestri et pe
nitebit dominum mali quod locutus est adversum vos Ecce
ego in manibus vestris sum facite ut bonum et rectum
est in oculis vestris Verumtamen scitote et recognoscite
quod si occideritis me sanguinem innocentem tradetis contra
vosmetipsos et contra civitatem istam et habitatores
eius In veritate enim misit me dominus ad vos ut loque
rer in auribus vestris omnia verba hec Et dixerunt principes
princip et omnis populus ad sacerdotes et prophetas non est
viro huic iudicium mortis quia in nomine domini dei nostri
locutus est ad nos Surrexerunt ergo viri de senioribus
terre et dixerunt ad omnem cetum populi loquentes Mi
cheas de morasthi fuit propheta in diebus ezechie regis
Iude et ait ad omnem populum iude dicens hec dicit
dominus exercituum Syon quasi ager arabitur et ierusalem
in acervum lapidum erit et mons domus domini
in excelsa silvarum Nunquid morte condempnavit
eum ezechias rex iude et omnis iuda Nunquid
non timuerunt dominum et deprecati sunt faciem domini
et penituit dominum mali quod locutus erat ad
versus eos Itaque nos facimus grande malum contra
animas nostras Fuit quoque vir prophetans in nomine domini

Urias filius Semei de cariathiarim et prophetauit
aduersum ciuitatem istam et aduersum terram hanc
iuxta vniuersa verba Jeremie Et audiuit rex Joachim
et omnes potentes et principes eius verba hec Et que
siuit rex interficere eum Et audiuit Urias et timuit fu
gitque et ingressus est Egyptum Et misit rex Joachim vi
ros in Egyptum Elnathan filium Achobor et uiros cum
eo in Egyptum Et eduxerunt Uriam de Egypto et addu
xerunt eum ad regem Joachim et percussit eum gla
dio et proiecit cadauer eius in sepulcris vulgi ignobilis
Igitur manus Aicham filii Saphan fuit cum Jeremia vt
non traderetur in manus populi et interficerent eum

XXVII

In principio regni Joachim filii Josie regis Juda factum
est verbum illud ad Jeremiam dicens a domino
Hec dicit dominus ad me Fac tibi vincula et catheas
et pones eas in collo tuo et mittes eas ad regem Edom et
ad regem Moab et ad regem filiorum Amon et ad regem
Tyri et ad regem Sydonis in manu nunciorum qui vene
runt Jerusalem Et ad Sedechiam regem Juda et precipies e
is vt ad dominos suos loquantur Hec dicit dominus exerci
tuum deus Israel Hec dicetis ad dominos vestros Ego feci
terram et homines et iumenta que sunt super faciem v
niuerse terre in magna mea fortitudine et in brachio
meo extento Et dedi eam ei qui placuit in oculis me
is Et nunc itaque ego dedi terras istas in manu Nab.
regis Babilonis serui mei insuper et bestias terre agri de
di ei vt seruiant illi Et seruient ei omnes gentes et filio
eius et filio filii eius donec veniat tempus terre eius
et ipsius Et seruient ei gentes multe et reges magni gens
autem et regnum quod non seruierit Nabuch regi Babilonis
et quicumque non curuauerit collum suum sub iugo regis Ba
bilonis in gladio et fame et peste visitabo super gentem
illam ait dominus donec consumam eam in manu eius
Vos autem nolite audire prophetas vestros et diuinos et
sompniatores et augures et maleficos qui dicunt uob

non seruietis regi Babilonis quia prophetant vobis
mendacium vt longe faciant vos de terra vestra et ei
ciant vos et pereatis Porro gens que subiecerit ceruicem
suam sub iugo regis Babilonis et seruierit ei dimittam
eam in terra sua dicit dominus et colet eam et habitabit
in ea Et ad Sedechiam regem iuda locutus sum secundum o
mnia verba hec dicens Subycite colla vestra sub iugo regis
Babilonis et seruite ei et populo eius et viuetis Quare mori
emini tu et populus tuus gladio et fame et peste sicut lo
cutus est dominus ad gentem que seruire noluit regi Babi
lonis Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis non
seruietis regi Babilonis quia mendacium ipsi loquuntur
vobis quia non misi eos ait dominus Et ipsi prophetant in
nomine meo mendaciter vt eyciant vos et pereatis tam vos
quam prophete qui vaticinantur vobis Et ad sacerdotes et ad
populum istum locutus sum dicens hec dicit dominus deus No
lite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant vobis di
centes Ecce vasa domini reuertentur de Babilone nunc cito
mendacium enim prophetant vobis nolite ergo audire eos
sed seruite regi babilonis vt viuatis Quare datur hec ciui
tas in solitudinem Et si prophete sunt et est verbum dei in eis oc
currant domino deo exercituum vt non veniant vasa que dere
licta sunt fuerant in domo domini Et in domo regis iuda
et in hierusalem et in Babilonem Quia hec dicit dominus exer
cituum ad columnas et ad mare et ad bases et ad reliquias
vasorum que remanserunt in ciuitate hac que non
tulit nabuchodonosor rex Babilonis cum transferret Ieconiam re
gem iuda de hierusalem in Babilonem et omnes optimates
iuda et hierusalem Quia hec dicit dominus exercituum deus israel
ad vasa que derelicta sunt in domo domini et in domo regis
iuda et in hierusalem Et in babilonem transferentur et ibi erunt
vsque ad diem visitationis sue dicit dominus Et afferri
faciam ea et restitui in loco isto

xxviii. Et factum est in anno illo in principio regni sedechie
regis iuda in anno quarto in mense quinto dixit
ad me ananias filius azur propheta de gabaa in
domo domini coram sacerdotibus et omni populo dicens

hec dicit dominus exercituum deus israel Contriui iugum
regis babilonis Adhuc duo anni dierum Et ego referri
faciam ad locum istum omnia vasa domini que tu-
lit nabuchodonosor rex babilonis de loco isto et transtulit ea in
babilonem Et ieconiam filium ioachim regem iuda
et omnem transmigrationem iuda qui ingressi sunt in ba-
bilonem Ego conuertam ad locum istum ait dominus Con-
teram enim iugum regis babilonis Et dixit ieremias
propheta ad ananiam prophetam in oculis sacerdotum et
in oculis omnis populi qui stabant in domo domini Et
ait ieremias ananie Amen sic faciat dominus Suscitet
dominus verba tua que prophetasti vt referantur vasa in
domo domini et omnis transmigratio de babilone ad locum
istum Verumtamen audi verbum hoc quod ego loquor in auri-
bus tuis et in auribus vniuersi populi Prophete qui fuerunt
ante me et ante te ab initio prophetauerunt super terras mul-
tas et super regna magna de prelio et de afflictione et de
fame propheta qui vaticinatus est pacem cum venit verbum
eius scietur propheta quem misit dominus in veritate Et tu-
lit ananias propheta cathenam de collo ieremie prophete
et fregit eam Et ait ananias propheta in conspectu o-
mnis populi dicens hec dicit dominus Sic confringam iugum
nabuchodonosor regis babilonis post duos annos dierum de
collo omnium gentium Et abiit ieremias propheta in vi-
am suam Et factum est verbum domini ad ieremiam post-
quam confregit cathenam ananias propheta de collo
ieremie dicens Vade et dic ananie hec dicit dominus
Cathenas ligneas contriuisti et facias pro eis cathe-
nas ferreas Quia hec dicit dominus exercituum deus israel
Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium
istarum vt seruiant nabuchodonosor regi babilonis et seruient
ei insuper et bestias terre dedi ei Et dixit ieremias
prophetes ad ananiam prophetam Audi anania non
misit te dominus et tu fecisti confidere populum istum in
mendacio Idcirco hec dicit dominus Ecce ego mittam te a fa-
cie terre hoc anno morieris Aduersum enim dominum

lo tutus es et mortuus est ananias propheta in anno
xxix Et hec sunt verba libri que Jllo mense sexto
misit Jeremias propheta de Jerusalem ad reliquias
seniorum transmigrationis et sacerdotes et ad prophe
tas et ad omnem populum quem traduxerat nabuchodonosor
de Jerusalem in babilonem postquam egressus est jeco
nias et domina et eunuchi et principes iuda et Jerusalem
et faber et inclusor de Jerusalem in manu eleasa filii Sephan
et gamaliel filii elchie quos misit sedechias rex iu
da ad nabuch regem babilonis in babilonem dicens
hec dicit dominus exercituum deus israel omni transmigra
tioni quam transtuli de Jerusalem in babilonem edificate
domos et plantate ortos et comedite fructum eorum
Accipite uxores et generate filios et filias et date filiis
vestris uxores et filias vestras viris et pariant filios et fi
lias et multiplicamini et nolite esse pauci numero et que
rite pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci et ora
te pro ea dominum quia in pace illius erit pax vestra Quia
enim dicit dominus exercituum deus israel non vos seducant
prophete vestri qui sunt in medio vestrum et divini vestri et ne
attendatis somnia vestra que vos somniatis quia falso
ipsi prophetant vobis in nomine meo et non misi eos
dicit dominus Quia hec dicit dominus cum ceperint
impleri in babilone lxx anni visitabo vos et suscita
bo super vos verbum meum bonum ut reducam vos ad lo
cum istum Ego enim scio cogitationes ~~pacis et non affli~~
~~ctionis~~ quas ego cogito super vos ait dominus cogita
tiones pacis et non afflictionis ut dem vobis finem et
pacientiam et invocabitis me et ibitis et adorabitis me
et exaudiam vos Queretis me et invenietis cum que
sieritis me in toto corde vestro et inveniar a vobis ait
dominus et reducam captivitatem vestram et congrega
bo vos de universis gentibus et de cunctis locis ad
que expuli vos dicit dominus Et reduci vos faciam de
loco ad quem vos transmigrare feci Quia dixistis
Suscitabit nobis dominus prophetas in babilone

quia hec dicit dominus ad regem qui sedet super solium david
et ad omnem populum habitatorem urbis huius ad fratres vestros
qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem hec
dicit dominus exercituum ecce ego mittam in eis gladium et famem
et pestem et ponam eos quasi ficus malas que comedi
non possunt eo quod pessime sint et persequar eos in gladio
et in fame et in pestilentia et dabo eos in vexationem universis
regnis terre in maledictionem et in stuporem et in sibi-
lum et in opprobrium cunctis gentibus ad quas ego eie-
ci eos eo quod non audierunt verba mea dicit dominus que
misi ad eos per servos meos prophetas de nocte consurgens
et mittens et non audistis dicit dominus Vos ergo audi-
te verbum domini omnis transmigratio quam emisi de iherusalem
in babilonem Hec dicit dominus exercituum deus israel ad a-
chab filium chulie et ad zedechiam filium maasie qui
prophetant vobis in nomine meo mendaciter Ecce ego tra-
dam eos in manu nabuch regis babilonis et percu-
tiet eos in oculis vestris et assumetur ex eis maledictio
omni transmigrationi iude que est in babilone dicenti-
um ponat te dominus sicut zedechiam et sicut achab quos
frixit rex babilonis in igne pro eo quod fecerint stultitiam
in israel et mechati sunt in uxores amicorum suorum et locu-
ti sunt verbum in nomine meo quod non mandavi eis ego
sum iudex et testis dicit dominus Et ad zemeiam
neelamite dices hec dicit dominus exercituum deus israel
pro eo quod misit libros in nomine meo ad omnem populum
qui est in iherusalem et ad zophoniam filium maasie sacer-
dotem et ad universos sacerdotes dicens dominus dedit
te sacerdotem pro ioiada sacerdote ut sis dux in domo
domini super omnem virum arreptitium et prophetantem
ut mittas eum in nervum et in carcerem Et nunc quare
non increpas ieremiam anathothiten qui prophetat
vobis quia super hoc misit ad nos in babilonem dicens
longum est Edificate domos et habitate et plantate or-
tos et comedite fructus eorum Legit ergo zophonias librum sacerdos
istum in auribus ieremie prophete Et factum est verbum

domini ad Ieremiam dicens Mitte ad omnem transmigra-
tionem dicens hec dicit dominus ad Semeiam neelami-
tem pro eo quod prophetauit vobis Semeias et ego non
misi eum et fecit vos confidere in mendacio idcirco hec
dicit dominus Ecce ego visitabo super Semeiam neelamitem
et super semen eius non erit ei vir sedens in medio populi
huius et non videbit bonum quod ego faciam populo meo
ait dominus quia preuaricationem locutus est aduersum dominum

XXX

Hoc verbum quod factum est ad Ieremiam a domino dicens
hec dicit dominus deus Israel scribe tibi omnia verba
hec que locutus sum ad te in libro Ecce enim dies
veniunt dicit dominus et conuertam conuersionem populi mei Israel
et Iuda ait dominus et conuertam eos ad terram quam
dedi patribus eorum et possidebunt eam Et hec verba que
locutus est dominus ad Israel et ad Iudam Quoniam hec
dicit dominus vocem terroris audiuimus formido et non
est pax Interrogate et videte si generat masculus Quare
ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum quasi partu-
rientis et conuerse sunt vniuerse facies in auruginem Ve
quia magna dies illa nec similis eius est tempusque
tribulationis est Iacob et ex ipso saluabitur Et erit in
die illa ait dominus exercituum conteram iugum eius de
collo tuo et vincula eius dirumpam et non dominabuntur
ei amplius alieni sed seruient domino deo suo et Dauid
regi suo quem suscitabo eis Tu ergo ne timeas serue
meus Iacob ait dominus neque paueas Israel quia ecce
ego saluabo te de terra longinqua et semen tuum
de terra captiuitatis eorum et reuertetur Iacob et re-
quiescet et cunctis affluet bonis et non erit quem
formidet quoniam ego tecum sum dicit dominus vt
saluem te faciam enim consummationem in cunctis gen-
tibus in quibus dispersi te te autem non faciam in
consummationem sed castigabo te in iudicio vt non tibi
videaris innoxius Quia hec dicit dominus Insana-
bilis est fractura tua pessima plaga tua non est qui
iudicet iudicium tuum ad alligandum curationum tuarum
vtilitas non est tibi Omnes amatores tui obliti sunt

tui, te non querunt plaga enim inimici percussi te ca-
stigatione crudeli propter multitudinem iniquitatis tue
Dura facta sunt peccata tua. Quid clamas super contritione
tua? Insanabilis est dolor tuus propter multitudinem iniqui-
tatis tue et propter dura peccata tua feci hec tibi. Propterea o-
mnes qui comedunt te devorabuntur et universi hostes tu-
i in captivitatem ducentur et qui te vastant vastabuntur
cunctosque predatores tuos dabo in predam. Obducam
enim cicatricem tibi et a vulneribus tuis sanabo te dicit do-
minus. Quia eiectam vocaverunt te dicit dominus Syon
hec est que non habebat requirentem. Hec dicit dominus
Ecce ego convertam conversionem thabernaculorum Jacob et te-
ctis eius miserebor et edificabitur civitas in excelso
suo et templum iuxta ordinem suum fundabitur et egre-
dietur laus de eis vox que ~~laudantium~~ ludentium et multiplicabo e-
os et non minuentur et glorificabo et tenuabuntur et erunt
filii eius sicut a principio et cetus eius coram me perma-
nebit et visitabo adversum omnes qui tribulant eum et
erit dux eius ex eo et princeps de medio eius producetur et
applicabo eum et accedet ad me. Quis enim iste est qui applicet
cor suum ut appropinquet michi ait dominus. Et eritis mi-
in populum et ego ero vobis in deum. Ecce in gentibus turbo do-
mini furor egrediens procella ruens in capite impio-
rum conquiescet. Non avertet iram indignationis dominus
donec faciat et compleat cogitationes cordis sui. In novis- XXXI
In tempore illo dicit dominus // simo dierum intelligetis ea
ero deus universis cognationibus Israel et ipsi erunt michi
in populum. Hec dicit dominus: Invenit gratiam in conspectu
populus in deserto qui remanserat gladio vadet ad requiem
suam Israel. Longe dominus apparuit michi et in caritate
perpetua dilexi te ideo attraxi te miserans. Rursusque edificabo
te et edificaberis virgo Israel adhuc ornaberis tympanis
tuis et egredieris in choro ludentium et adhuc plantab[is]
vineas in montibus Samarie plantabunt plantan-
tes donec veniat tempus non vindemiabunt. Quia e-
rit dies in qua clamabunt custodes in monte Samarie
et in monte Effraym Surgite et ascendamus in Syon
ad dominum deum nostrum. Quia hec dicit dominus Exultate in le-
ticia Jacob et hymnite contra caput gentium // personate ca-
nite et dicite Salva domine populum tuum reliquias Israel
Ecce ego adducam eos de terra aquilonis et congre-

gregabo eos ab extremis terre inter quos erunt cecus et clau-
dus et pregnans et pariens simul cetus magnus re-
uertentium huc in fletu venient et in misericordia reducam e-
os et adducam eos per torrentes aquarum in via recta
non impinget in ea quia factus sum israeli pater et
effraym primogenitus meus est. Audite verbum domini gen-
tes et annunciate in insulis que procul sunt et dicite qui
dispersit israel congregabit eum et custodiet eum sicut
pastor gregem suum. Redemit enim dominus iacob et liberauit
eum de manu potentioris et venient et laudabunt in
monte syon et confluent ad bona domini super frumen-
to vino et oleo et fetu pecorum et armentorum. Eritque
anima eorum quasi ortus irriguus et ultra non esurient.
Tunc letabitur virgo in choro iuuenes et senes simul
et conuertam luctum eorum in gaudium et consolabor eos
et letificabo a dolore suo et inebriabo animam sacerdotum pin-
guedine et populus meus bonis meis adimplebitur ait
dominus. Hec dicit dominus Vox in excelso audita est lamen-
tationis et fletus et luctus Rachel plorans [plorantis] filios suos
et nolentis consolari super eis quia non sunt. Hec dicit dominus
Quiescat vox tua a ploratu et oculi tui a lacrimis quia est
merces operi tuo ait dominus et reuertentur de terra inimici et
est spes in nouissimis tuis ait dominus et reuertentur fi-
lii ad terminos suos. Audiens audiui effraym transmi-
grantem Castigasti me et eruditus sum quasi iuuen-
culus indomitus. Conuerte me et conuertar quia tu dominus
deus meus. Postquam enim conuertisti me egi penitentiam et postquam
ostendisti michi percussi femur meum. Confusus sum
et erubui quoniam sustinui opprobrium adolescentie mee. Si
filius honorabilis michi effraym si puer delicatus quia
ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius. Ideo
conturbata sunt viscera mea super eum miserans miserebor
eius ait dominus. Statue tibi speculam pone tibi amari-
tudines dirige cor tuum in viam rectam in qua ambu-
lasti. Reuertere virgo israel reuertere ad ciuitates tuas vs-
que quo deliciis dissolueris filia vaga quia creauit dominus no-
uum super terram femina circumdabit virum. Hec dicit dominus

exercituum deus israel Adhuc dicent verbum istud in ter
ra iudi et in urbibus eius cum convertero captivitatem eorum
Benedicat tibi dominus pulcritudo iustitie mons sanctus
Et habitabunt in eo iudas et omnes civitates eius simul
agricole et minantes greges quia inebriavi animam lassam
et omnem animam esurientem saturavi Ideo quasi de somno su
scitatus sum et vidi et somnus meus dulcis michi Ecce dies
veniunt dicit dominus et seminabo domum israel et domum
iudi semine hominum et semine iumentorum Et sicut vigila
vi super eos ut evellerem et demolirer et dissiparem et affli
gerem sic vigilabo super eos ut edificem et plantem ait dominus
In diebus illis non dicent ultra patres comederunt uvam
acerbam et dentes filiorum obstupuerunt Sed unusquisque in ini
quitate sua morietur Omnis homo qui comederit uvam
acerbam obstupescent dentes eius Ecce dies venient dicit
dominus et feriam domui et domui iudi fedus novum non secundum
pactum quod pepigi cum patribus vestris In die qua apprehen
di manum eorum ut educerem eos de terra egypti Pactum quod
irritum fecerunt Et ego dominatus sum eorum dicit dominus
Et hoc erit pactum quod feriam cum domo israel post di
es illos dicit dominus dabo legem meam in visceribus e
orum et in corde eorum scribam eam Et ero eis in deum Et
ipsi erunt michi in populum Et non docebit ultra vir proximum suum
et vir fratrem suum dicens cognosce dominum Omnes enim co
gnoscent me a minimo eorum usque ad maximum ait dominus
Quia propiciabor iniquitatibus eorum Et peccati eorum non ero
memor amplius Hec dicit dominus qui dat solem in lumi
ne diei ordinem lune et stellarum in lumine noctis Qui
turbat mare et sonant fluctus eius dominus exercituum nomen
illi Si defecerint leges iste coram me dicit dominus tunc et
semen israel deficiet ut non sit gens coram me cunctis
diebus Hec dicit dominus Si mensurari poterunt celi desur
sum et investigari fundamenta terre deorsum et ego abiciam
universum semen israel propter omnia que fecerunt dicit dominus
Ecce dies veniunt dicit dominus Et edificabitur civitas domino
a turre ananeel usque ad portam anguli Et exibit ultra nor
mam mensure in conspectu eius super collem gareb Et cir
cuibit goatha et omnem vallem cadaverum et cineris

et vniuersam regionem mortis usque ad torrentem cedron
et usque ad angulum porte equorum orientalis sanctum domini non
euelletur et non destruetur imperpetuum
Verbum quod factum est ad jeremiam a domino in an
xxxii no decimo sedechie regis juda ipse est annus octauus
decimus nabuchodonosor Tunc exercitus regis babilonis ob
sidebat jerusalem et jeremias propheta erat clausus in atrio
carceris qui erat in domo regis juda clauserat enim eum sede
chias rex juda dicens quare vaticinaris dicens hec dicit
dominus Ecce ego dabo ciuitatem istam in manu regis ba
bilonis et capiet eam et sedechias rex non effugiet de ma
nu caldeorum sed tradetur in manu regis babilonis et lo
quetur os eius cum ore ipsius et oculi eius oculos eius vi
debunt et in babilonem ducet sedechiam et ibi erit donec
visitem eum ait dominus si autem dimicaueritis aduersum cal
deos nichil prosperum habebitis Et dixit jeremias factum est
verbum domini ad me dicens Ecce ananeel filius sellum patru
elis tuus veniet ad te dicens Eme tibi agrum meum qui
est in anathoth tibi enim competit ex propinquitate vt emas
Et venit ad me ananeel filius patrui mei secundum verbum domini
ad uestibulum carceris et ait ad me posside agrum meum
qui est in anathoth in terra beniamin quia tibi compe
tit hereditas et tu propinquior es vt possideas intellexi autem
quod verbum domini esset et emi agrum ab ananeel filio patrui mei
qui est in anathoth et appendi ei argentum vii stateres et de
cem argenteos et scripsi in libro et signaui et adhibui testes
et appendi argentum in statera et accepi librum possessionis
signatum et stipulationes et rata et signa forinsecus Et de
di librum possessionis baruch filio neri filii maasie in oculis
ananeel patruelis mei et in oculis testium qui scripti erant
in libro emptionis et in oculis iudeorum omnium qui sede
bant in atrio carceris Et precepi baruch coram eis dicens
hec dicit exercituum deus israel Sume libros istos librum
emptionis hunc signatum et librum hunc qui apertus est et po
ne illos in vase fictili vt permanere possint diebus multis
hec enim dicit dominus exercituum deus israel Adhuc possidebuntur
domus et agri et vinee in terra ista Et oraui ad dominum
postquam tradidi librum possessionis baruch filio neri

dicens heu heu heu domine deus Ecce tu fecisti celum et
terram in fortitudine tua magna et in brachio tuo ex
tento non erit tibi difficile omne verbum qui facis mi
sericordiam in milibus et reddis iniquitatem patrum in
sinum filiorum post eos fortissime magne potentie do
minus exercituum nomen tibi Magnus consilio et incomprehensibi
lis cogitatu Cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum
adam Ut reddas unicuique secundum vias suas et secundum fru
ctum adinventionum eius Qui posuisti signa et portenta in
terra egypti usque ad diem hanc et in ysrael et in hominibus
Et fecisti tibi nomen sicut est dies hec Et eduxisti populum tuum israel
de terra egypti in signis et in portentis Et in manu robusta
et in brachio extento et in terrore magno Et dedisti eis terram
hanc quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram la
cte et melle fluentem Et ingressi sunt et possederunt eam Et
non obedierunt voci tue et in lege tua non ambulaverunt omnia
que mandasti eis ut facerent et evenerunt eis omnia ma
la hec Ecce municiones extructe sunt adversum civitatem ut capi
atur et urbs data est in manus caldeorum et in manus regis
Babilonis qui preliantur adversus eam a facie gladii et fa
mis et pestilentie Et quecumque locutus es acciderunt ut tu ipse
cernis Et tu dicis michi domine deus Eme agrum tibi agrum ar
gento et adhibe testes cum urbs data sit in manu caldeorum
Et factum est verbum domini ad Jeremiam dicens Ecce ego dominus
deus universe carnis Numquid michi difficile erit omne verbum
propterea hec dicit dominus Ecce tradam civitatem istam in manus
caldeorum et in manu regis babilonis et capient eam Et ve
nient caldei preliantes adversum urbem hanc Et succendent
eam igni et comburent eam Et domos in quarum domatibus
sacrificabant Baal Et libabant diis alienis libamina ad irrita
dum me Erant enim filii ysrael et filii juda iugiter facientes
malum in oculis meis ab adolescentia sua filii ysrael qui usque
nunc exacerbant me in opere malum manuum suarum dicit dominus
Quia in furore et in indignatione facta facta est michi civi
tas hec a die qua edificaverunt eam usque ad diem istam
qua auferetur a conspectu meo propter maliciam filiorum
ysrael et filiorum juda quam fecerunt ad iracundiam me
me provocantes ipsi et reges eorum principes eorum et sa
cerdotes et prophete eorum viri juda et habitatores jerusalem

verterunt ad me terga et non facies cum docerem eos di
luculo et erudirem et nollent audire ut acciperent discipli
nam et posuerunt ydola sua in domum in qua invoca
tum est nomen meum ut pollerent eam et edificaue
runt excelsa baal que sunt in valle filii ennon ut in
itiarent filios suos et filias suas moloch quod non man
davi eis nec ascendit in cor meum ut facerent abhomina
tionem hanc et in peccatum deducerent iudam et nunc propter
ista hec dicit dominus deus israel ad civitatem hanc de
qua vos dicitis quod tradatur in manus regis babilonis
in gladio et in fame et in peste Ecce ego congregabo
de universis terris ad quas ieci eos in furore meo et in
ira mea et in indignatione mea grandi et reducam
eos ad locum istum et habitare eos faciam confidenter
et erunt mihi in populum et ego ero eis in deum et dabo eis
cor unum et animam unam ut timeant me universis di
ebus et bene sit eis et filiis eorum post eos Et feriam
eis pactum sempiternum et non desinam eis bene facere
et timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant
a me et letabor super eis cum bene eis fecero et plan
tabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo et in
tota anima mea Quia hec dicit dominus sicut addu
xi in populum istum omne malum hoc grande sic addu
cam super eos omne bonum quod ego loquar ad eos Et
possidebuntur agri in terra ista de qua vos dicitis quod de
serta sit eo quod non remanserit homo et iumentum et data
sit in manus caldeorum Agri pecunia ementur et scri
bentur in libro et imprimetur signum et testis adhibebitur
in terra beniamyn et in circuitu ierusalem et in civitatibus
iuda et in civitatibus montanis et in civitatibus cam
pestribus et in civitatibus que ad austrum sunt quia con
vertam captivitatem eorum ait dominus
xxxiii Et factum est verbum domini ad ieremiam cum adhuc
clausus esset in atrio carceris dicens hec dicit dominus
qui facturus est et formaturus illud et paraturus dominus
nomen eius Clama ad me et exaudiam te et annun
ciabo tibi grandia et firma que nescis quia hec dicit
dominus deus exercituum israel ad domos urbis huius et
ad domos regis iuda que destructe sunt et ad munitiones

~~tibus que ad austrum sunt~~ et ad gladium venientium
ut dimicent cum caldeis et impleant eas cadaveribus ho
minum quos percussi in furore meo et in indigna
tione mea abscondens faciem meam a civitate hac propter
maliciam eorum Ecce ego obducam eis cicatricem et
sanitatem et curabo eos / et revelabo illis deprecationem
pacis et veritatis Et convertam conversionem iuda Et conver
sionem hierusalem et edificabo eos sicut a principio Et emunda
bo illos ab omni iniquitate sua in qua peccaverunt
michi et propicius ero iniquitatibus eorum cunctis / in quibus
deliquerunt michi et spreverunt me Et erit michi in nomen
et in gaudium / et in laudem et in exultationem cunctis
gentibus terre / que audierunt omnia bona / que ego fa
cturus sum eis Et pavebunt et turbabuntur in universis bo
nis / et in omni pace quam ego faciam eis hec dicit dominus
Adhuc audietur in loco isto / quem vos dicitis esse deser
tum eo quod non sit homo nec iumentum in civitatibus iuda et
foris hierusalem que desolate sunt absque homine / et absque
habitatore et absque pecore vox gaudii et vox leticie
vox sponsi et vox sponse vox dicentium Confitemini do
mino exercituum quoniam bonus dominus / quoniam in eternum misericordia eius
et portantium vota in domum domini Reducam enim
conversionem terre sicut a principio dicit dominus hec dicit
dominus exercituum Adhuc erit in loco isto deserto absque homine
et absque iumento et in cunctis civitatibus eius habitaculum
pastorum et accubantium gregum Et in civitatibus mon
tuosis et in civitatibus campestribus / et in civitatibus
que ad austrum sunt / et in terra Beniamyn et in circu
itu hierusalem et in civitatibus Iuda Adhuc transibunt gre
ges ad manum numerantis ait dominus Ecce dies ve
niunt dicit dominus Et suscitabo verbum bonum / quod
locutus sum ad domum Israel et ad domum Iuda In
diebus illis et in tempore illo · germinare faciam david
germen iusticie et faciat iudicium et iusticiam In diebus
illis salvabitur Iuda et Israel habitabit confidenter et
hoc est nomen quod vocabunt eum Dominus iustus noster

Quia hec dicit dominus Non interibit de david vir qui
sedeat super thronum israel et de sacerdotibus et de levitis
non interibit vir a facie mea qui offerat holocau-
stomata et incendat sacrificium et cedat victimas cun-
ctis diebus Et factum est verbum domini ad Jeremiam
dicens hec dicit dominus Si irritum potest fieri pactum me-
um cum die et nocte ut non sit dies et nox in tempore
suo et pactum meum irritum esse poterit cum servo meo
david ut non sit ex eo filius qui regnet in domo eius
et levite et sacerdotes et ministri mei Sicut numerari non
possunt stelle celi et metiri arena maris sic multiplicabo
semen david servi mei et levitas ministros meos Et
factum est verbum domini ad Jeremiam dicens Numquid
non vidisti quod populus hic locutus sit dicens Duas cog-
nationes elegerat dominus et abiecte sunt Et populum meum
despexerunt eo quod non sit ultra gens coram eis Hec dicit
dominus Si pactum meum inter diem et noctem et leges
celo et terre non posui equidem et semen Jacob et david servi
mei proiciam ut non assumam de semine eius prin-
cipes seminis abraham ysaac et Jacob Reducam enim con-
versionem eorum et miserebor eis

xxxiiii Verbum quod factum
est ad Jeremiam a domino quando nabuchodonosor rex
babilonis et omnis exercitus eius universaque
regna terre que erant sub potestate manus eius et omnes
populi bellabant contra Jerusalem et contra omnes urbes
eius dicens hec dicit dominus deus israel Vade et loquere
ad Sedechiam regem iuda et dices ad eum hec dicit
dominus Ecce ego tradam civitatem hanc in manu re-
gis Babilonis et succendet eam igni et tu non effu-
gies de manu eius sed comprehensione capieris et
in manu eius traderis et oculi tui oculos regis ba-
bilonis videbunt et os eius cum ore tuo loquetur
et babilonem introibis Verumtamen audi verbum domini
Sedechia rex iuda hec dicit dominus ad te Non morieris
in gladio sed in pace morieris et secundum combu-
stiones patrum tuorum priorum regum qui fuerunt an-
te sic comburent te et ve domine plangent te quia

Verbum ego locutus sum dicit dominus. Et locutus est
est Jeremias propheta ad Sedechiam regem Juda univer-
sa verba hec in Jerusalem et exercitus regis Babilonis pugna-
bat contra Jerusalem et contra omnes civitates Jude que
reliquie erant contra Lachis et contra Azecha. Hec enim
supererant de civitatibus Jude que erant munite.
Verbum quod factum est a domino ad Jeremiam postquam
percussit rex Sedechias fedus cum omni populo in Jerusalem
predicans ut dimitteret unusquisque servum suum et unus-
quisque ancillam suam hebreum et hebream liberos et neque-
quam dominarentur eis id est in Judeo et fratre suo. Audie-
runt ergo omnes principes et universus populus qui inierant
pactum ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquis-
que ancillam suam liberos et ultra non dominarentur eis. Audi-
erunt igitur et dimiserunt. Et conversi sunt deinceps et re-
traxerunt servos et ancillas suas quos dimiserant liberos
et subiugaverunt in famulos et famulas. Et factum est
verbum domini ad Jeremiam a domino dicens: Hec dicit do-
minus Israel: Ego percussi fedus cum patribus vestris in
die qua eduxi eos de terra Egypti de domo servitu-
tis dicens: Cum completi fuerint septem anni dimit-
tat unusquisque fratrem suum hebreum qui venditus est ei et
serviet ei sex annis. Et dimittes eum a te liberum. Et non au-
dierunt me patres vestri nec inclinaverunt aurem suam. Et
conversi estis vos hodie et fecistis quod rectum est in ocu-
lis meis ut predicaretis unusquisque libertatem ad ami-
cum suum. Et inistis pactum in conspectu meo in domo
in qua invocatum est nomen meum super eam. Et reversi
estis et maculastis nomen meum. Et reduxistis unusquis-
que servum suum et unusquisque ancillam suam quos dimisera-
tis ut liberi essent et sue potestatis et subiugastis eos ut
sint vobis servi et ancille. Propterea hec dicit dominus: Vos
non audistis me ut predicaretis libertatem unusquisque
fratri suo et unusquisque amico suo. Ecce ego predico liberta-
tem ait dominus ad gladium et ad famem et ad pestem
et dabo vos in commotionem cunctis gentibus regibus terre.

et dabo uos qui preuaricantur fedus meum et non obser-
uauerunt verba federis quibus assensi sunt in conspectu
meo vitulum quem conciderunt in duas partes et trans-
ierunt inter diuisiones eius principes iuda et principes Ih-
rlm et eunuchi et sacerdotes et omnis populus terre qui
transierunt inter diuisiones vituli Et dabo eos in manum
inimicorum suorum et in manum querentium animam eorum
et in manum exercitus regis babilonis qui recesserunt
a uobis Ecce ego precipio dicit dominus et reducam eos in
ciuitatem hanc et preliabuntur aduersus eam et capient eam
et succendent igni et ciuitates iuda dabo in solitudinem
Uerbum quod factum est eo quod non sit habitator
xxxv est ad ieremiam a domino in diebus ioachim filii iosie
regis iude dicens Vade ad domum rechabitarum
et loquere illis et introduces illos in domum domini in unam
exedram thesaurorum et dabis eis bibere vinum Et assumpsi
iezoniam filium ieremie filii absanie et fratres eius et o-
mnes filios eius et uniuersam domum rechabitarum et intro-
duxi eos in domum domini ad gazophilatium filiorum
Eman filii yezedelie hominis dei quod erat iuxta gazophi-
latium principum super thesaurum maasie filii sellum qui
erat custos uestibuli Et posui coram filiis domus rechabi-
tarum ciphos plenos vino et calices et dixi ad eos Bibi-
te vinum Qui responderunt Non bibemus vinum quia iona-
dab filius rechab pater noster precepit nobis dicens Non
bibetis vinum uos et filii uestri usque in sempiternum Et domum
non edificabitis et sementem non seretis Et vineas non
plantabitis nec habebitis sed in thabernaculis habitabitis
cunctis diebus vestris et viuatis diebus multis super faciem
terre in qua uos peregrinamini Obediuimus ergo uoci iona-
dab filii rechab patris nostri in omnibus que precepit nobis
Ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris nos et
mulieres nostre filii et filie nostre Et non edificaremus domos
ad habitandum Et vineam et agrum et sementem non
habuimus sed habitauimus in thabernaculis et obedien-
tes fuimus iuxta omnia que precepit nobis ionadab pater
noster Cum autem ascendisset nabuchodonosor rex babilonis ad terram
nostram diximus Venite ingrediamur ihrlm a facie

exercitus caldeorum et a facie exercitus syrie Et man
simus in hierusalem Et factum est verbum domini ad iere
miam dicens hec dicit dominus exercituum deus israel
Vade et dic viris iuda et habitatoribus hierusalem Nunquid
non accipietis disciplinam ut obediatis verbis meis dicit
dominus preualuerunt sermones ionadab filij rechab quos
precepit filijs suis ut non biberent vinum et non biberunt
usque ad diem hanc quia obedierunt precepto patris sui
Ego autem locutus sum ad uos de mane consurgens et lo
quens et non obedistis michi Misique ad uos omnes ser
uos meos prophetas consurgens diluculo mittensque et
dicens Conuertimini vnusquisque a via sua pessima et bona
facite studia uestra et nolite sequi deos alienos neque colatis
eos et habitabitis in terra quam dedi uobis et patribus vestris
et non inclinastis aurem vestram neque audistis me Firmauerunt
igitur filij ionadab filij rechab preceptum
patris sui quod preceperat eis populus autem iste non obe
diuit michi Ideo hec dicit dominus exercituum deus israel Ecce ego
adducam super iudam et super omnes habitatores hierusalem v
niuersam afflictionem quam locutus sum aduersus illos eo quod
locutus sum ad eos et non audierunt vocaui illos et non
responderunt michi Domui autem rechabitarum dixit ieremias
hec dicit dominus exercituum deus israel pro eo quod obedistis
precepto ionadab patris vestri et custodistis omnia man
data eius et fecistis vniuersa que precepit uobis propterea hec
dicit dominus exercituum deus israel Non deficiet vir de stir
pe ionadab filij rechab stans in conspectu meo cunctis diebus
Et factum est in anno quarto ioachim filij iosie re · xxxvi ·
gis iuda factum est verbum hoc ad ieremiam
a domino dicens Tolle volumen libri et scri
bes in eo omnia verba que locutus sum tibi aduersum
israel et iudam et aduersum omnes gentes a die qua
locutus sum ad te ex diebus iosie usque ad diem hanc Si
forte audiant domus iuda vniuersa mala que ego cogi
to facere eis et reuertatur vnusquisque a via sua pessima
et propicius ero iniquitati et peccato eorum Vocauit ergo

Jeremias Baruch filium nerie et scripsit Baruch ex ore
Jeremie omnes sermones domini quos locutus est ad eum
in volumine libri Et precepit Jeremias Baruch dicens Ego
clausus sum nec valeo ingredi domum domini Ingredere
ergo tu et lege de volumine in quo scripsisti ex ore meo ver-
ba domini audiente populo in domo domini in die ieiunii
Insuper et audiente iuda universo qui veniunt de civitatibus
suis leges eis si forte cadat oratio eorum in conspectu domini
et revertatur unusquisque a via sua pessima quoniam magnus
furor est et indignatio quam locutus est dominus adversus
populum hunc Et fecit filius nerie Baruch iuxta omnia que
preceperat ei Jeremias propheta legens ex volumine ser-
mones domini in domo domini Factum est autem in anno
quinto Joachim filii Josie regis iuda in mense nono pre-
dicaverunt ieiunium in conspectu domini omni populo in
ierusalem et universe multitudini que confluxerat de civi-
tatibus iuda in ierusalem Legit ergo Baruch ex Jeremie vo-
lumine sermones Jeremie in domo domini in gazophila-
cio Gamarie filii Saphan scribe in vestibulo superiori in intro-
itu porte nove domus domini audiente omni populo Cumque
audisset Micheas filius Gamarie filii Saphan omnes ser-
mones domini ex libro descendit in domum regis ad gazo-
philacium scribe et ecce ibi omnes principes sedebant Eli-
sama scriba et Dalaias filius Semeie et Elnathan filius A-
chobor et Gamarias filius Saphan et Sedechias filius
Ananie et universi principes Et nunciavit eis Micheas
omnia verba que audivit legentem Baruch ex volumine
in auribus populi Miserunt itaque omnes principes ad Baruch
Iudi filium Nathanie filii Selemie filii Chusi dicentes Vo-
lumen ex quo legisti audiente populo assume in manu
tua et veni Tulit ergo Baruch filius nerie volumen in manu
sua et venit ad eos Et dixerunt ad eum Sede et lege hec
in auribus nostris Et legit Baruch in auribus eorum Igitur
cum audissent omnia verba obstupuerunt unusquisque ad
proximum suum Et dixerunt ad Baruch Nunciare regi
debemus omnes sermones istos Et interrogaverunt eum
dicentes Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos
ex ore eius Dixit autem eis Baruch Ex ore suo loque-
batur quasi legens ad me omnes sermones istos Et ego

scribebam in volumine atramento. Et dixerunt omnes prin-
cipes ad Baruch Vade abscondere tu et Jeremias et nemo
sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem ad atrium porro vo-
lumen commendaverunt in gazophilatium Elysame scribe
et nunciaverunt audiente rege omnes sermones. Misit i-
taque Iudi rex ut sumeret volumen. Qui tollens illud de ga-
zophilatio Elysame scribe legit audiente rege et univer-
sis principibus qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in
domo hiemali in mense nono et posita erat arula coram
eo plena prunis. Cumque legisset Iudi tres pagellas vel quatuor
scidit illud scalpello scribe et proiciebat in ignem qui erat super
arulam donec consumeretur omne volumen igni qui erat
in arula. Et non timuerunt neque sciderunt vestimenta sua rex
et omnes servi eius qui audierunt omnes sermones istos.
Verumtamen Elnathan et Dalaias et Gamarias contra-
dixerunt regi ne combureret librum et non audivit eos. Et pre-
cepit rex Jeremiel filio Amaleth et Saraie filio Ezriel et
Selemie filio Abdehel ut comprehenderent Baruch scribam
et Jeremiam prophetam. Abscondit autem eos dominus. Et factum
est verbum domini ad Jeremiam prophetam postquam combusserat
volumen et sermones quos scripserat Baruch ex ore Jeremie
dicens Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes
sermones priores qui erant in primo volumine quod com-
bussit Joachim rex Iuda. Et ad Joachim regem Iuda dices Hec dicit
dominus Tu combussisti volumen illud dicens Quare scrip-
sisti in eo annuncians festinus veniet rex Babilonis et va-
stabit terram hanc et cessare faciet ex illa hominem et iu-
mentum. Propterea hec dicit dominus deus contra Joachim re-
gem Iuda Non erit ex eo qui sedeat super solium David et ca-
daver eius proiicietur ad estum per diem et ad gelu per no-
ctem. Et visitabo contra eum et contra semen eius et contra ser-
vos eius iniquitates suas et adducam super eos et super ha-
bitatores Jerusalem et super viros Iuda omne malum quod lo-
cutus sum ad eos et non audierunt. Jeremias autem tulit vo-
lumen aliud et dedit illud Baruch filio Nerie scribe qui scripsit
in eo ex ore Jeremie omnes sermones libri quem combusserat
rex Iuda Joachim igni. Et insuper additi sunt sermones multo plures
quam ante fuerant. Et regnavit rex Sedechias filius Josie
pro Jechonia filio Joachim quem constituit regem Nabuch-

xxxvii Et regnavit sedechias rex filius josie pro iechonia filio jo
achim quem constituit rege nabuch rex babilonis in ter
ra juda et non obedivit ipse et servi eius et ppulus eius ser
vis domini que locutus ē in manu jēmie pphete et misit
rex sedechias iochal filiū selemie et sophoniam filiū
maasie sacerdotem ad jeremiaz pphetam dicens ora
pro nobis dominū deum nr̄m jeremias autem h
be ambulabat in medio ppli non enim miserant eum i
custodiam carceris igitur exercitus pharaonis egressus
est de egypto et audierunt caldei qui obsidebant ihrlm
huiusmodi nunciū et recesserunt ab hyrlm et factum e
verbum domini ad jeremiam pphetam dicens hec dicit dns
deus israel sic dicetis regi juda qui misit vos ad in
terrogandum me ecce exercitus pharaonis qui egressus
est vobis in auxiliū revertetur in terra sua in egyptū
et redient caldei et preliabuntur con civitate hanc et
capient eam et incendent igni hec dicit dominus nolite
decipere animas vestras dicentes euntes abibunt et re
cedent a nobis caldei quia nō abibunt sed et si percussi
tis omnem exercitū caldeorum qui pliantur adversū
vos et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati singuli de
tentorio suo consurgent et incendent civitatem hanc
igni ergo cum recessisset exercitus caldeorū ab hyrlm ppter
exercitum pharaonis egressus est jēmias de terra ihrlm
ut iret in terram beniamyn et divideret ibi possesionem
in conspectu civiū cumque pervenisset ad porta beniamin
erat ibi custos porte per vices nomine jerias filius se
lemiae filii ananie et apprehendit jēmiam pphetam
dicens ad caldeos profugis et rn̄dit jeremias falsum
est non fugio ad caldeos et nō audivit eū sed com
prehendit jerias jeremiam et adduxit eū ad pncipes
quamobrem irati pncipes con jēmiā cesum eū mise
runt in carcerem qui erat in domo jonathe scribe ipse
enim ppositus erat sup carcerem itaque ingressus ē jere
mias in domū laci et in ergastulū et sedit ibi jē
mias diebus multis mittens itaque rex sedechias
tulit eum et interrogavit eū in domo sua abscondite

et dixit putas ne est sermo a domino et dixit jeremias
est et ait In manu regis babilonis traderis Et dixit
jeremias ad regem sedechiam quid peccavi tibi et
servis tuis et populo tuo quia misisti me in domum carceris
ubi sunt prophete vestri qui prophetabant vobis et dicebant
non veniet rex babilonis super vos et super terram hanc
Nunc ergo audi obsecro domine mi rex valeat deprecatio
mea in conspectu tuo et ne me remittas in domum
jonathe scribe ne moriar ibi precepit ergo rex sedechias
ut traderetur jeremias in vestibulo carceris et ut daretur
ei torta panis quotidie excepto pulmento donec consu
merentur omnes panes de civitate et mansit jeremias
Audivit autem saphatias filius in vestibulo carceris
mathan et gedelias filius fassur et iothal — XXXVIII
filius selemie et fassur filius melchie sermones
jeremias loquebatur ad omnem populum dicens
hec dicit dominus quicumque manserit in civitate hac mo
rietur gladio et fame et peste qui autem profugerit ad
caldeos vivet et erit anima eius sospes et vivens hec
dicit dominus tradendo tradetur civitas hec in manu exerci
tus regis babilonis et capiet eam Et dixerunt principes
regi Rogamus ut occidatur homo iste de industria enim
dissolvit manus virorum bellantium qui remanserunt in
civitate hac et manus universi populi loquens ad eos iuxta
universa verba hec Siquidem homo iste non querit pacem
populo huic sed malum Et dixit rex sedechias Ecce iste in
manibus vestris est Nec enim fas est regem vobis quicquam
negare Tulerunt ergo jeremiam et proiecerunt eum in lacum
melchie filii amalech qui erat in vestibulo carceris Et sub
miserunt jeremiam in funibus et in lacum in quo non
erat aqua sed lutum descendit itaque jeremias in cenum
Audivit autem abdemelech ethyops vir eunuchus
qui erat in domo regis quod misissent jeremiam in lacum
porro rex sedebat in porta beniamyn Et egressus
abdemelech de domo regis et locutus est ad regem

dicens domine mi rex male fecerunt viri isti omnia
que cumque perpetraverunt contra jeremiam prophetam mit-
tentes eum in lacum ut moriatur ibi fame Non sunt
enim ultra in civitate panes precepit itaque rex abde-
melech ethyopi dicens Tolle tecum hinc xxx viros
et leva jeremiam prophetam antequam moriatur Assumptis
igitur abdemelech secum viris ingressus est domum re-
gis que erat sub cellario et tulit inde veteres pannos
et antiqua vestimenta que computruerant et sub
misit ea ad jeremiam in lacum per funiculos Dixitque
abdemelech ethyops ad jeremiam Tolle veteres pan-
nos et hec scissa et putrida pone sub cubito manuum
tuarum et super funes Fecit ergo jeremias sic Et extra-
iiiixxx xerunt jeremiam funibus et eduxerunt eum de lacu Mān-
sit autem jeremias in vestibulo carceris Et misit rex se-
dechias et tulit ad se jeremiam prophetam ad hostium tertium quod
erat in domo domini Et dixit rex ad jeremiam Interrogo
ego te sermonem ne abscondas a me aliquid Dixit autem
jeremias ad sedechiam Si annunciavero tibi numquid
non interficias me et si consilium dedero tibi non me au-
dies Juravit ergo sedechias rex jeremie clam dicens
Vivit dominus qui nobis fecit animam hanc si occidero
te et si tradidero te in manus virorum istorum qui que-
runt animam tuam Et dixit jeremias ad sedechiam Hec
dicit dominus exercituum deus israel Si profectus exieris
ad principes regis babilonis vivet anima tua et civi-
tas hec non succendetur igni Et salvus eris tu et domus
tua Si autem non exieris ad principes regis babilonis
tradetur civitas hec in manus caldeorum et succendent
eam igni Et tu non effugies de manu eorum Et dixit
rex sedechias ad jeremiam Solicitus sum propter judeos
qui transfugerunt ad caldeos Ne forte tradar in manus
eorum et illudant mihi Respondit autem jeremias et dixit ad
eum non te tradent tradent Audi queso vocem domini quam
loquor ego ad te et bene tibi erit et vivet anima tua
quod si nolueris egredi iste est sermo quem ostendit mihi
dominus Ecce omnes mulieres que remanserunt in

domo regis iuda educentur ad principes regis babi-
lonis et ipse dicent Seduxerunt te et prevaluerunt adversum
te viri pacifici tui demerserunt te in ceno et in lubri-
co pedes tuos et recesserunt a te. Et omnes uxores tue
et filii tui educentur ad caldeos et non effugies manus
eorum sed in manu regis babilonis capieris et civi-
tatem hanc comburet igni. Dixit ergo Sedechias rex ad
Jeremiam Nullus sciat verba hec et non morieris. Si au-
tem audierint principes quia locutus sum tecum et venerint
ad te et dixerint tibi Indica nobis quid locutus sis cum
rege Ne celes nos et non te interficiemus et quid locutus
est tecum rex Dices ad eos Prostravi ego preces meas
coram rege ne me reduci iuberet in domum Jonathan
et ibi morerer. Venerunt ergo omnes principes ad Jeremiam
et interrogaverunt eum et locutus est eis iuxta omnia
que preceperat ei rex et cessaverunt ab eo. Nichil enim fuerat
auditum. Mansit ergo Jeremias in vestibulo carceris usque
ad diem qua capta est Jerusalem et factum est ut caperetur Jerusalem
Anno nono Sedechie regis iude mense x venit xxxix
Nabuch rex babilonis et omnis exercitus eius
ad Jerusalem et obsidebant eam. In decimo autem an-
no Sedechie mense quarto septima die mensis aperta est
civitas et ingressi sunt principes omnes regis babilonis
et sedebant in porta media Neregel Sereser Seme-
gar Nabusarsachim Rapsaces Neregel Sereser Reb-
mag et omnes reliqui principes regis babilonis. Cum-
que vidisset eos Sedechias rex iuda et omnes viri bellatores
fugerunt et egressi sunt nocte de civitate per viam orti regis
et per portam que erat inter duos muros et egressi sunt ad
viam deserti. Persecutus est autem eos exercitus caldeorum
et comprehenderunt Sedechiam in campo solitudinis Jeri-
contine et captum adduxerunt ad nabuch regem babilo-
nis in Reblatha que est in terra Emath et locutus est ad
eum iudicia. Et occidit rex babilonis filios Sedechie
in Reblatha in oculis eius et omnes nobiles iuda
occidit rex babilonis. Oculos quoque Sedechie eruit et

vinxit eum in compedibus ut duceretur in babilonem.
Domum quoque regis et domum vulgi succenderunt caldei igni
et murum ierusalem subverterunt et reliquias populi que rema-
serunt in civitate et profugos qui transfugerant ad eum
et superfluos vulgi qui remanserunt transtulit nabuzar-
dan magister militum in babilonem et de plebe pauperum qui
nichil penitus habebant dimisit magister militum nabuzar-
dan in terra iuda et dedit eis vineas et cisternas in die
illa. Preceperat autem nabuchodonosor rex babilonis de ieremia na-
buzardan magistro militie dicens Tolle illum et pone su-
per eum oculos tuos nichilque ei mali facias sed ut volu-
erit sic facias ei. Misit ergo nabuzardan princeps militie et
nabuz et sesbasam et rapsaces et neregel et sereser et
rebmag et omnes optimates regis babilonis miserunt
et tulerunt ieremiam de vestibulo carceris et tradiderunt
eum godolie filio aycham filii saphan ut intraret
domum et habitaret in populo. Ad ieremiam autem factus fuerat
xxxix sermo domini cum clausus esset in vestibulo carceris
dicens Vade et dic abdemelech ethiopi dicens Hec
dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducam
sermones meos super civitatem hanc in malum et non in
bonum et erunt in conspectu tuo in die illa. Et libera-
bo te ait dominus in die illa et non traderis in manus
virorum quos tu formidas sed eruens liberabo te et
gladio non cades sed erit tibi anima tua in salutem
quia in me habuisti fiduciam ait dominus

Sermo qui factus est ad ieremiam a domino postquam
xl dimissus est a nabuzardan magistro militie de ra-
ma quando tulit eum vinctum catenis in medio
omnium qui migrabant de ierusalem et iuda et ducebantur
in babilonem. Tollens ergo princeps militie ieremiam
dixit ad eum Dominus deus tuus locutus est malum
hoc super locum istum et adduxit et fecit dominus sicut lo-
cutus est quoniam peccastis domino et non audistis
vocem eius et factus est vobis sermo hic. Nunc ergo ecce solvi-

te hodie de cathenis que sunt in manibus tuis. Si
placet tibi ut venias mecum in babilonem et ponam o
culos meos super te. Si in autem displicet tibi venire mecum
in babilonem reside. Ecce omnis terra in conspectu tu
o est. Quo elegeris et quod placuit tibi ut vadas
illuc perge. Et mecum noli venire. Sed habita apud go
doliam filium aycham filii Saphan quem preposuit rex
babilonis civitatibus iude. habita ergo cum eo in medio
populi vel quocumque placuit tibi ut vadas vade. Dedit quoque
magister militie ei cibaria et munuscula et dimisit eum. Venit
autem Jeremias ad godoliam filium aycham in masphat
et habitavit cum eo in medio populi qui relictus fuerat in
terra. Cumque audissent omnes principes exercitus qui disper
si fuerant per regiones ipsi et socii eorum quod prefecisset
rex babilonis godoliam filium aycham terre et quod com
mendasset ei viros mulieres et parvulos et de paupe
ribus terre qui non fuerant translati in babilonem venerunt
ad godoliam in masphat. Et hysmael filius natha
nie et Johanna filius caree et Jonathan et Saraas
filius tenomeeth et filii offi qui erant de nethophati et
Jeconias filius mechati ipsi et viri eorum. Et iuravit e
is godolias filius aycham filii Saphan et comitibus
eorum dicens Nolite timere servire caldeis habitate in terra
et servite regi Babilonis et bene erit vobis. Ecce ego habi
to in masphat ut respondeam precepto caldeorum qui mit
tuntur ad nos. Vos autem colligite vindemiam et messem
et oleum et condite in vasis vestris et manete in urbibus
vestris quas tenetis. Sed et omnes iudei qui erant in mo
ab et in finibus amon et in ydumea et in universis
regionibus. Audito quod dedisset rex Babilonis reliquias
in iudea et quod preposuisset super eos godoliam filium aycham
filii ~~Saphat~~ Saphan reversi sunt inquam iudei omnes de
universis locis et qui profugerant et venerunt in terram

iuda ad godoliam in masphat et collegerunt vinum
et messem multam nimis Johanna autem filius caree
et omnes principes exercitus qui dispersi fuerant in
regionibus venerunt ad godoliam in masphat et
dixerunt ei Scito quod Bahalis rex filiorum amon misit
hysmael filium nathanie percutere animam tuam et
non credidit eis godolias filius aychami Johanna au-
tem filius caree dixit ad godoliam secreto in masphat
loquens Ibo et percutiam hysmael filium nathanie nul-
lo sciente/ ne interficiat animam tuam et dissipentur iudi
omnes/ qui congregati sunt ad te et peribunt reliquie
iudi et ait godolias filius aycham ad Johannam filium
caree Noli facere verbum hoc/ falsum enim loqueris de
capitulum xli hysmael Et factum est in mense septimo venit hysma-
el filius nathanie/ filii elisama de semine regali/ et opti-
mates regis et decem viri cum eo ad godoliam filium aycham
in masphat et comederunt ibi panes simul in masphat
Surrexerunt autem hysmael filius nathanie et decem vi-
qui cum eo erant et percusserunt godoliam filium aycham fi-
lii saphan gladio et interfecerunt eum gladio/ quem prefe-
cerat rex babilonis terre Omnes quoque iudeos qui erant
cum godolia in masphat/ et caldeos qui reperti sunt ibi et
viros bellatores percussit hysmael Secundo autem die
postquam occiderat godoliam nullo sciente/ venerunt vi-
de sichem et de sylo et de samaria et octoginta viri
rasi barba/ et scissis vestibus et squalentes munera et thus
habebant in manu ut offerrent in domo domini Egres-
sus est ergo hysmael filius nathanie in occursum eorum
de masphat/ incedens et plorans ibat Cum autem occurris-
set eis dixit ad eos venite ad godoliam filium aycham Et
cum venisset ad medium civitatis interfecit eos hysmael
filius nathanie circa medium laci ipse et viri cum eo Decem
autem viri reperti sunt inter eos Qui dixerunt ad hysma-
el Noli occidere nos quia habemus thesauros in agro

frumenti et ordei et olei et mellis Et cessauit et non
interfecit eos cum fratribus suis Lacus enim in quem pro
iecerat hysmael omnia cadauera uirorum quos per
cussit propter godoliam ipse est quem fecit asa rex propter ba
asa regem israel ipsum repleuit hysmael filius natha
nie occisis Et captiuas duxit hysmael omnes reliquias
populi qui erant in masphat filias regis et uniuersum
populum qui remanserat in masphat quos commen
dauerat nabuzardan princeps milicie godolie filio
aycham Et cepit eos hysmael filius nathanie et
abyt ut transiret ad filios amon Audiuit autem joha
nam filius caree Et omnes principes bellatorum
qui erant cum eo omne malum quod fecerat hysma
el filius nathanie Et assumptis uniuersis uiris pro
fecti sunt ut bellarent aduersum hysmaelem filium
nathanie Et inuenerunt eum ad aquas multas que
sunt in gabaon Cumque vidisset omnis populus qui erat
cum hysmael johannam filium caree et uniuersos princi
pes bellatorum qui erant cum eo letati sunt Et reuer
sus est omnis populus quem ceperat hysmael in masphat
Reuersus que abyt ad johannam filium caree hysmael
autem filius nathanie fugit cum octo uiris a facie
johanna et abyt ad filios amon Tulit ergo johana
filius caree et omnes principes bellatorum qui erant
cum eo uniuersas reliquias uulgi quas reduxerat ab
hysmael filio nathanie de masphat postquam percus
sit godoliam filium aycham fortes uiros ad prelium
et mulieres et pueros et eunuchos quos reduxerat de
gabaon et abyerunt et sederunt peregrinantes in ca
naam que est iuxta betlem ut pergerent et introirent
egyptum a facie caldeorum Timebant enim eos quia
percusserat hysmael filius nathanie godoliam fili
um aycham quem preposuerat rex babilonis in terra
juda Sequitur capitulum quadragesimum secundum

xlij Et accesserunt omnes principes bellatorum et Johan
na filius caree et iecomias filius iosie et reliquum
vulgus a paruo usque ad maximum dixeruntque ad
Jeremiam prophetam Cadat oratio nostra in conspectu tuo et
ora pro nobis ad dominum deum nostrum pro vniuersis
istis reliquijs quia derelicti sumus pauci de pluribus sicut
oculi tui nos intuentur et annunciet nobis dominus deus
tuus viam per qua per quam pergamus et verbum
quod faciamus Dixit autem ad eos Jeremias propheta
Audiui Ecce ego oro ad dominum deum vestrum secundum
verba vestra Omne verbum quodcunque responderit mihi indica
bo vobis nec celabo vos quicquam Et illi dixerunt
ad Jeremiam Sit dominus inter nos testis veritatis et fi
dei si non iuxta omne verbum in quo miserit te dominus
deus tuus ad nos sic faciemus siue bonum est siue
malum voci domini dei nostri ad quem mittimus te obe
diemus ut bene sit nobis cum audierimus vocem
domini dei nostri Cum autem completi essent septem dies
factum est verbum domini ad Jeremiam vocauitque Joha
nan filium caree et omnes principes bellatorum qui erant
cum eo et vniuersum populum a minimo usque ad maximum
et dixit ad eos Hec dicit dominus deus israel ad quem
misistis me ut prosternerem preces vestras in con
spectu eius Si quiescentes manseritis in terra hac
edificabo vos et non destruam plantabo et non euel
lam Iam enim placatus sum super malo quod feci
vobis Nolite timere a facie regis babilonis quem
vos pauidi formidatis Nolite timere eum dicit dominus
quia vobiscum sum ego ut saluos vos faciam et eru
am de manu eius et dabo vobis misericordias et miserebor
vestri et habitare vos faciam in terra vestra Si autem dixeri
tis vos non habitabimus in terra ista nec audiemus
vocem dei nostri dicentes Nequaquam Sed ad terram
Egypti pergemus vbi non videbimus bellum et cla
gorem tube non audiemus et famem non sustinebimus

et ibi habitabimus propter hoc nunc audite verbum domini
reliquie juda hec dicit dominus exercituum deus israel. Si
posueritis faciem vestram ut ingrediamini egyptum et in
traueritis ut ibi habitetis/ gladius quem vos formi
datis ibi comprehendet vos in terra egypti et fames
pro qua estis soliciti adherebit vobis et ibi moriemini.
Omnesque viri/ qui posuerint faciem suam ut ingre
diantur egyptum et habitent ibi morientur gladio et fame
et peste Nullus de eis remanebit/ nec effugiet a facie
mali quod ego afferam super eos Quia hec dicit dominus
exercituum deus israel Sicut conflatus est furor meus et
indignatio mea super habitatores jerusalem Sic conflabitur
indignatio mea super vos cum ingressi fueritis egyptum
et eritis in iusiurandum et in stuporem et in maledictum
et in opprobrium Et nequaquam ultra videbitis locum
istum Verbum domini super vos reliquie juda nolite intra
re egyptum Scientes scietis/ quia obtestatus sum vobis
hodie/ quia decepistis animas vestras Vos enim misistis
me ad dominum deum vestrum dicentes Ora pro nobis ad
dominum deum nostrum et iuxta omnia quecumque dixerit dominus
deus noster/ sic annuncia nobis et faciemus Et annunciaui
vobis hodie et non audistis vocem domini dei vestri super v
niuersis pro quibus misit me ad vos Nunc ergo scientes
scietis/ quia gladio et fame et peste moriemini in loco ad
quem voluistis intrare vt habitaretis ibi

xliii
Factum est autem cum compleuisset jeremias loquens
ad populum vniuersos sermones domini dei eorum pro qui
bus miserat eum dominus deus eorum ad illos. omnia
verba hec dixit azarias filius josie et johanna filius ca
ree et omnes viri superbi dicentes ad jeremiam mendacium
tu loqueris Non misit te dominus deus noster dicens Ne in
grediamini egyptum ut habitetis illic Sed baruth filius neri
e incitat te aduersum nos vt tradat nos in manibus cal
deorum ut interficiat nos et transduci faciat in babilone Et non
audiuit johanna filius caree et omnes principes bellatorum

et universus populus vocem domini ut manerent in terra Iu
da. Sed tollens Johanna filius caree et universi principes
bellatorum universos reliquiarum Iude qui reversi fuerunt
de cunctis gentibus ad quas fuerant ante dispersi ut ha
bitarent in terra Iuda viros et mulieres et parvulos et filias
regis et omnem animam quam reliquerat Nabuzardan
princeps milicie cum Godolia filio Aycham filii Saphan et
tulit Jeremiam prophetam et Baruch filium Nerie et ingres
si sunt in terram Egypti quia non obedierunt voci domi
ni et venerunt usque ad Taphnis Et factus est sermo domini
ad Jeremiam in Taphnis dicens Sume in manu
tua lapides grandes et absconde eos in cripta que est
sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Tha
phnis ~~cernentes~~ cernentibus viris iudeis et dices ad eos
Hec dicit dominus exercituum deus israel Ecce ego mittam
et assumam Nabuchodonosor regem Babilonis servum meum et po
nam thronum eius super lapides istos quos abscondi
et statuet solium suum super eos veniensque percutiet terram
Egypti quos in mortem in mortem et quos in captivi
tatem in captivitatem et quos in gladio in gladio Et suc
cendet ignem in delubris deorum Egypti et comburet
ea et captivos ducet illos et amicietur terra Egypti sic
amicitur pastor pallio suo et egredietur inde in pace
Et conteret statuas domus solis que sunt in terra Egypti
et delubra deorum Egypti comburet igni
xliiii Verbum quod factum est ad Jeremiam et ad omnes
Judeos qui habitabant in terra Egypti habitantes
in Magdalo et in Taphnis et in Memphis et in
terra Phatures dicens Hec dicit dominus exercituum deus
israel Vos vidistis omne malum istud quod adduxi
super Jerusalem et super omnes urbes Iuda et ecce sunt deserte
hodie et non est habitator propter maliciam quam fecerunt
ut me ad iracundiam provocarent et irent et sacrificarent
et colerent deos alienos quos nesciebant et illi et vos et
patres vestri Et misi ad vos omnes servos meos prophetas
de nocte consurgens mittensque et dicens Nolite facere
verbum abhominationis huiuscemodi Et non audierunt

nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a mal-
et non sacrificarent diis alienis Et conflata est indignatio
mea et furor meus et succensa est in civitatibus Iuda et in
plateis Ierusalem et verse sunt in solitudinem et vastitatem
secundum diem hanc Et nunc hec dicit dominus exercituum deus
Israel Quare vos facitis malum hoc grande contra animas
vestras ut intereat ex vobis vir et mulier parvulus et lactans
de medio Iude nec relinquatur vobis quicquam residuum pro-
vocantes me in operibus manuum vestrarum sacrificando diis ali-
enis in terra Egypti in quam ingressi estis ut habitetis ibi
et dispereatis et sitis in maledictionem et in opprobrium cun-
ctis gentibus terre Numquid obliti estis mala patrum ve-
strorum et mala regum Iuda et mala uxorum eius et mala
vestra et mala uxorum vestrarum que fecerunt in terra Iuda et
in regionibus Ierusalem Non sunt mundati usque ad diem hanc
et non timuerunt et non ambulaverunt in lege domini
et in preceptis meis que dedi coram vobis et coram
patribus vestris Ideo hec dicit dominus exercituum deus Israel
Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum et dis-
perdam omnem Iudam et assumam reliquias Iude
qui posuerunt facies suas ut ingrederentur in terram E-
gypti et habitarent ibi et consumentur omnes in terra E-
gypti cadent in gladio et fame et consumentur a mi-
nimo usque ad maximum In gladio et fame morientur
et erunt in iusiurandum et in miraculum et in maledi-
ctionem et in opprobrium Et visitabo habitatores terre Egypti
sicut visitavi super Ierusalem in gladio et fame et peste Et
non erit qui effugiet et sit residuus de reliquiis Iudeorum
qui vadunt ut peregrinentur in terra Egypti et revertantur
in terram Iuda ad quam ipsi elevant manus suas ut
revertantur et habitent ibi non revertentur illuc nisi qui
fugerint Responderunt autem Ieremie omnes viri scientes
quod sacrificaverunt uxores eorum diis alienis et universe mu-
lieres quarum stabat multitudo grandis et omnis populus ha-
bitantium in terra Egypti et Phatures dicentes

Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini
dei nostri non audiemus ex te sed facientes facientes
omne verbum quod egredietur de ore nostro ut sacrificemus
regine celi et libemus ei libamina sicut fecimus nos
et patres nostri reges nostri et principes nostri in urbibus Iu
da et in plateis Ierusalem et saturati sumus panibus
et bene nobis erat malumque non vidimus. Ex eo autem
tempore quo cessavimus sacrificare regine celi et libare
ei libamina indigemus omnibus et gladio et fame
consumpti sumus. Quod si nos sacrificamus regine celi
et libamina libamus ei numquid sine viris nostris
capitulum xlv Sequitur — faciemus ei placentas placentas ad colendum eam
et liba libanda. Et dixit Ieremias ad omnem populum ad
versum viros et adversum mulieres et adversum univer
sam plebem que responderat ei verbum dicens. Num
quid non sacrificium quod sacrificastis in civitatibus Iu
da et in plateis Ierusalem vos et patres vestri reges vestri
et principes vestri et populus terre horum recordatus est dominus
et ascendit super cor eius. Et non poterat dominus ultra
portare propter maliciam studiorum vestrorum et propter abhomi
nationes quas fecistis. Et facta est terra vestra in desolationem
et in stuporem et in maledictum eo quod non sit habitator
sicut est dies hec. Propterea quod sacrificaveritis ydolis et pecca
veritis domino et non audieritis vocem domini. Et in le
ge et in preceptis et in testimoniis eius non ambula
veritis. Ideo venerunt vobis omnia mala hec sicut est
dies hec. Dixit autem Ieremias ad omnem populum et
ad universas mulieres. Audite verbum domini omnis Iuda
qui estis in terra Egypti. Hec dicit dominus exercituum deus
Israel dicens. Vos et uxores vestre locuti estis ore vestro
et manibus vestris implestis dicentes. Faciamus vo
ta nostra que vovimus ut sacrificemus regine celi et li
bemus ei libamina. Implestis vota vestra, opere perpetrastis
ea. Ideo audite verbum domini omnis Iuda qui habitatis in
terra Egypti. Ecce ego iuravi in nomine meo magno
ait dominus quia nequaquam ultra vocabitur nomen

meum ex ore omnis viri iudei dicentis vivit dominus deus in omni terra egypti. Ecce ego vigilabo super eos in malum et non in bonum. Et consumentur omnes viri iuda qui sunt in terra egypti gladio et fame et peste donec penitus consumantur. Et qui fugerint gladium revertentur de terra egypti in terram iuda viri pauci. Et scient omnes reliquie iuda ingredientium terram egypti ut habitent ibi cuius sermo compleatur meus an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus quod visitem ego super vos in loco isto ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum. Hec dicit dominus Ecce tradam pharaonem regem egypti in manu inimicorum eius et in manu querentium animam eius Sicut tradidi sedechiam regem iuda in manu nabuchodonosor regis babilonis inimici sui et querentis animam eius.

xlv

Verbum quod locutus est ieremias propheta ad baruch filium nerie cum scripsisset verba hec in libro ex ore ieremie anno quarto ioachim filii iosie regis iuda dicens. Hec dicit dominus deus israel ad te baruch. Dixisti ve misero michi quoniam addidit dominus dolorem dolori meo. Laboravi in gemitu meo et requiem non inveni. Hec dicit dominus Sic dices ad eum. Ecce quos edificavi ego destruo et quos plantavi ego evello et universam terram hanc. Et tu queris tibi gaudia noli querere quia ecce ego adducam malum super omnem carnem ait dominus. Et dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quecumque perrexeris.

xlvi

Quod factum est verbum ad ieremiam prophetam contra gentes ad egyptum adversum exercitum pharaonis nechao regis egypti qui erat iuxta flumen eufraten in charchamis quem percussit nabuchodonosor rex babilonis in quarto anno ioachim filii iosie regis iuda. Preparate scutum et clipeum et procedite ad bellum. Iungite equos et ascendite equites. State in galeis portate als pollite lanceas induite vos loricis

Quid igitur uidi ipos pauidos et terga vertentes for
tes eorum cesos et fugerunt conciti nec respexerunt
terror vndiqz ait dominus non fugiet uelox nec sal
uari se putet fortis Ad aquilonem iuxta flumen eufra
ten victi sunt et ruerunt Quis est iste qui quasi flumen
ascendit et ueluti fluuiorum intumescunt gurgites eius
Egyptus fluminis instar ascendit et uelut flumina
mouebuntur fluctus eius et dicet Ascendens operiam
terram perdam ciuitatem et habitatores eius Ascendite
equos et exultate in curribus et procedant fortes
Ethyopia et libia tenentes scutum et liddy arripientes
et iacientes sagittas Dies autem ille domini dei exercitu
um dies vltionis vt sumat vindictam de inimicis
12. suis Deuorabit gladius et saturabitur et inebria
bitur sanguine eorum victima enim domini exercituum
in terra aquilonis iuxta flumen eufraten Ascende
in galaath et tolle resinam virgo filia egypti fru
stra multiplicasti medicamina sanitas non
erit tibi Audierunt gentes ignominiam tuam et vlula
tus tuus repleuit terram quia fortis impegit
in fortem et ambo pariter conciderunt Verbum quod
locutus est dominus ad ieremiam prophetam super eo quod ven
turus esset nabuchodonosor rex babilonis et percussurus
terram egypti Annunciate egypto et auditum faci
te in magdalo et resonet in memphys et in
thaphnis dicite sta et prepara te quia deuorabit gla
prophe. dius ea que per circuitum tuum sunt Quare computruit
fortis tuus non stetit quoniam deus subuertit eum Mul
tiplicauit ruentes cecidit quoque uir ad proximum
suum et dicent Surgite et reuertamur ad populum nostrum
ad terram natiuitatis nostre a facie gladii columbe
Vocate nomen pharaonis regis egypti Tumultum
adduxit tempus viuo ego inquit rex dominus ex
ercituum nomen eius quoniam sicut thabor in montibus

et sicut carmelus in mari veniet Vasa transmigra-
tionis fac tibi habitatrix filia egypti quia memphis
in solitudine erit et deseretur et inhabitabilis erit
vitula elegans atque formosa egyptus stimulator ab
aquilone veniet ei mercenarii quoque eius qui ver-
sabantur in medio eius quasi vituli saginati versi sunt
et fugerunt simul nec stare potuerunt quia dies inter-
fectionis eorum venit super eos tempus visitationis
eorum Vox eius quasi eris sonabit quoniam cum exercitu properabit
et cum securibus veniet ei quasi ligna cedentes Succiderunt saltum
eius ait dominus qui supputari non potest multiplicati
sunt super locustas et non est in eis numerus confusa est
filia egypti et tradita in manu populi aquilonis dixit
dominus exercituum deus israel Ecce ego visitabo super tumul-
tum alexandrie et super pharaonem et super egyptum et su-
per deos eius et super reges eius et super eos qui confi-
dunt in eo Et dabo eos in manu querentium animam eorum
et in manus nabuchodonosor regis babilonis Et in manus ser-
vorum eius Et post hec habitabitur sicut diebus pristinis
ait dominus Et tu ne timeas serve meus iacob et ne pave-
as israel quia ecce salvum te faciam de longinquo et se-
men tuum de terra captivitatis sue Et revertetur iacob et quiescet
et prosperabitur et non erit qui exterreat eum Et tu noli timere
serve meus iacob ait dominus quia ego tecum sum quia con-
sumam ego cunctas gentes ad quas eieci te Te vero non
consumam sed castigabo te in iudicio nec quasi innocenti par-
Verbum domini quod factum est ad ieremiam cam tibi xlvii
prophetam contra palestinos antequam percuteret pharao gaza-
m Et dicit dominus Ecce aque ascendent ab aquilone
et erunt quasi torrens inundans et operient terram et pleni-
tudinem eius et habitatores eius Clamabunt homines ulu-
labunt omnes habitatores terre a strepitu pompe armatorum
et bellatorum eius a commotione quadrigarum eius et
multitudine rotarum eius Non respexerunt patres filios ma-
nibus dissolutis pro adventu diei in qua vasta-
buntur omnes palestini Et dissipabitur tyrus et sydon

cum omnibus reliquis auxiliis suis depopulatus est enim dominus
palestinos reliquias insule capadocie venit calvicium
super gazam conticuit ascalon et reliquie vallis earum usque
quo concidis mucro domini usque non quiesces ingredere
vaginam tuam refrigerare et sile Quomodo quiescet cum dominus
precepit ei adversum ascalonem et adversum maritimas
eius regiones ibique condixit ibi

Ad moab hec dicit dominus exercituum deus israel Ve super
xlviii nabo quoniam vastata est et confusa capta est cariathya
rim confusa est fortis et tremuit Et non est ultra exul
tatio in moab Contra esebon cogitaverunt malum venite
et disperdamus eam de gente ergo silens conticesces se
quetur te gladius vox clamoris de oronaim vastitas
et contritio magna Contrita est moab annunciate clamorem
parvulis eius Per ascensum enim luith plorans
ascendet in fletu quoniam in descensu oronaim hostes
ululatum contricionis audierunt fugite salvate animas ve
stras Et eritis quasi myrice in deserto Pro eo enim quod habui
sti fiduciam in municionibus tuis et in thesauris tuis
tu quoque capieris Et ibit chamos in transmigrationem sacer
dotes eius et principes eius simul Et veniet predo ad omnem
urbem Et urbs nulla salvabitur Et peribunt valles et dissipa
bunt campestria quoniam dixit dominus Date florem moab
quia florens egredietur Et civitates eius deserte erunt et inhabi
tabiles Maledictus qui facit opus dei negligenter fraudu
lenter Et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine
fertilis fuit moab ab adolescentia sua Et requievit in fecibus
suis nec transfusus est de vase in vas et in transmigrationem non
abiit Idcirco permansit gustus eius in eo et odor eius non
est immutatus propterea ecce dies veniunt dicit dominus
et mittam ei ordinatores et stratores laguncularum et stra
nient eum et vasa eius exhaurient et lagunculas eorum
collident collident Et confundetur moab a chamos sicut
confusa est domus israel a bethel in qua habebat fiduciam
Quomodo dicitis fortes sumus et viri robusti ad preliandum
Vastata est moab et civitates illius et ascenderunt et electi
iuvenes eius descenderunt in occisionem ait rex dominus ex
ercituum nomen eius Prope est interitus moab ut veniat

et malum eius velociter occurrit nimis consolamini eum omnes
qui estis in circuitu eius, et universi qui scitis nomen eius dicite
Quomodo confracta est virga fortis baculus gloriosus Descen
de de gloria sede in siti habitatio filie dybon, quoniam va
stator moab ascendet ad te dissipabit munitiones tuas In via
sta et prospice habitatio aroer Interroga fugientem et eum
qui evasit dic quid accidit Confusus est moab quoniam victus
est Ululate et clamate annunciate in arnon quoniam
vastata est moab et iudicium venit ad terram campestrem
Super helon et super iessa et super mephaath et super dybon et
super nabo et super domum deblathaim et super cariathia
rim et super bethgamul et super bethmaon et super carioth
et super bosra et super omnes civitates terre moab que lon
ge et que prope sunt Abscisum est cornu moab et brachium eius
contritum est ait dominus Inebriate eum quoniam contra dominum
erectus est et allidet manum moab in vomitu suo et erit in
derisum etiam ipse Fuit enim in derisum tibi israel qua
si inter fures repperisses eum, propter ea ergo verba tua que ad
versum illum locutus es captivus duceris Relinquite
civitates et habitate in petra habitatores moab et estote quasi
columba nidificans in summo ore foraminis Audivimus
superbiam et altitudinem cordis illius Ego scio ait dominus
iactantiam eius et arrogantiam, et quod non sit iuxta eam virtus
tus eius nec iuxta quod poterat conata sit facere Ideo super
moab eiulabo et ad moab universam clamabo et ad viros
muri fictilis lamentantes de planctu Iazer plorabo tibi
vinea sabama propagines tue transierunt mare usque ad ma
re iazer pervenerunt Super messem tuam et vindemiam tuam
predo irruit Ablata est leticia et exultatio de carmelo et de
terra moab et vinum de torcularibus sustuli Nequaquam
calcator uve solitum celeuma cantabit De clamore esebon
usque ad eleale et iessa dederunt vocem suam A segor us
que ad oronaim vitulam conspirantem Aque quoque nemrim
pessime erunt et auferam de moab ait dominus offerentem in
excelsis et sacrificantem diis eius Propterea cor meum ad
moab quasi tibie resonabit et cor meum ad viros muri
fictilis dabit sonitum carminum alias tibiarum, quia plus fecit

quam potuit iudicio perierunt Omne enim caput calvitium et o
mnis barba rasa erit In cunctis manibus colligatio et su
per omne dorsum cilicium Et super omnia tecta moab et
in plateis eius omnis planctus quoniam contrivi moab sicut vas
inutile ait dominus Quomodo victa est et ululaverunt Quomodo
deiecit cervicem moab et confusus est Erit quoque moab in de
risum et in exemplum omnibus et in circuitu suo Hec dicit
dominus Ecce quasi aquila volabit et extendet alas suas
ad moab Capta est Carioth et munitiones comprehense
sunt Et erit cor fortium moab in die illa sicut cor mulieris
parturientis Et cessabit moab esse populus quia contra dominum
gloriatus est Pavor et fovea et laqueus super te o habita
tor moab ait dominus Qui fugit a facie pavoris cadet in
foveam et qui conscenderit de fovea capietur laqueo
Adducam enim super moab annum visitationis eorum dicit dominus
In umbra esebon steterunt de laqueo fugientes quia ignis
egressus est de esebon et flamma de medio seon et devora
vit partem moab et verticem filiorum tumultus Ve tibi
moab periisti popule chamos quia comprehensi sunt filii tui et
filie tue captivitate Et convertam captivitatem moab in no
vissimis diebus ait dominus Hucusque iudicia moab Ad
xlix Hec dicit dominus Numquid non filii filios amon
sunt israel aut heres non est ei Cur igitur hereditate
possedit melchom gad et populus eius in urbibus
eius habitabit ideo ecce dies veniunt dicit dominus
et auditum faciam super Rabath filiorum amon fremi
tum prelii et erit in tumultum dissipata filie quoque eius igne
succendentur et possidebit israel possessores suos dicit
dominus Ulula esebon quoniam vastata est hai Clamate filie
Rabath accingite vos ciliciis plangite et circuite per se
pes quoniam melchom in transmigrationem ducetur sacerdotes
eius et principes eius simul Quid gloriaris in vallibus
defluxit vallis tua filia delicata que con
fidebas in thesauris tuis Et dicebas quis veniet ad
me Ecce ego inducam super te terrorem ait dominus exerci
tuum deus israel ab omnibus qui sunt in circuitu tuo
et dispergemini singuli a conspectu vestro Nec erit qui co

gregat fugientes Et post hec reuerti faciam fugientes et
captiuos filiorum amon / Ad ydumeam hec dicit dominus ex-
ercituum Nunquid non est ultra sapientia in theman periit
consilium a filiis / inutilis facta est sapientia eorum fugite et ter-
ga uertite descendite in uoraginem habitatores dedan quoniam per-
ditionem esau adduxi super eum tempus uisitationis eius
Si uindemiatores uenissent super te reliquissent racemum Si
fures in nocte rapuissent quod sufficeret sibi Ego uero discoo-
perui esau reuelaui abscondita eius et celari non poterit
uastatum est semen eius et fratres eius et uicini eius et non
erit Relinque pupillos tuos et ego faciam eos uiuere
et uidue tue in me sperabunt / Quia hec dicit dominus Ecce qui-
bus non erat iudicium ut biberent calicem bibentes bibunt
et tu quasi innocens relinqueris non eris innocens sed
bibens bibes / Quia per memetipsum iuraui dicit dominus
quod in solitudinem et in opprobrium et in desertum et in maledi-
ctionem erit Bosra et omnes ciuitates eius erunt in solitudi-
nes sempiternas Auditum audiui a domino et legatus
ad gentes missus sum Congregamini et uenite contra eam
et consurgamus in prelium Ecce enim paruulum dedi te in
gentibus contemptibilem inter homines Arrogantia tua
decepit te et superbia cordis tui qui habitas in cauernis pe-
tre et apprehendere niteris altitudinem cordis Cum exaltaueris quasi
aquila nidum tuum / inde detraham te dicit dominus et erit
ydumea deserta Omnis qui transierit per eam stupebit et sibi-
labit super omnes plagas eius Sicut subuersa est Sodoma
et gomorra et uicine eius ait dominus Non habitabit ibi uir
et non incolet eam filius hominis Ecce quasi leo ascendet de
superbia iordanis ad pulcritudinem robustam Quia subito cur-
rere eum faciam ad illam Et quis erit electus quem prepo-
nam illi Quis enim similis mei et quis sustinebit me Et
quis est iste pastor qui resistat uultui meo / Propterea audite con-
silium domini quod iniit de edom et cogitationes eius quas
cogitauit de habitatoribus theman Si non deiecerint eos
paruuli gregis nisi (vbi) dissipauerint (dissipauerit) cum eis habitaculum eorum
A uoce enim ruine eorum commota est terra Clamor
in mari rubro auditus est uocis eius Ecce quasi aqui-
la as[illegible] ascendet et euolabit et expandet alas suas

super bosram et erit cor fortium ydumee in die illa quasi cor
mulieris parturientis. Ad damascum confusa est emath et ar
phath, quia auditum pessimum audierunt, turbati sunt in mari
pre solitudine, quiescere non potuit. dissoluta est damascus, ver
sa in fugam, tremor apprehendit eam, angustie et
dolores tenuerunt eam quasi parturientem. Quomodo dereli
querunt ciuitatem laudabilem urbem letitie. ideo cadent
iuuenes eius in plateis eius et omnes uiri pre
lii conticescent in die illa ait dominus exercituum. Et suc
cendam ignem in muro damasci et deuorabit me
nia benadab. Ad cedar, et ad regna asor que percussit naba
buch rex babilonis. hec dicit dominus Surgite et ascendi
te ad cedar et uastate filios orientis Tabernacula e
orum et greges eorum capient pelles eorum et omnia
uasa eorum, et camelos eorum tollent sibi et uocabunt
super eos fortitudinem in circuitu eius Fugite, abite uehe
menter in uoraginibus sedete qui habitatis asor ait dominus
Iniit enim contra uos nabuch rex babilonis consilium et cogi
tauit aduersum uos cogitationes Consurgite et ascendite ad
gentem quietam et habitantem confidenter, ait dominus non
hostia nec uectes eius, soli habitant Et erunt cameli eorum
in direptionem et multitudo iumentorum in predam Et dis
pergam eos in omnem uentum, qui sunt attonsi in coma
Et ex omni confinio eorum adducam interitum super eos, ait
dominus Et erit asor habitaculum draconum usque in eternum deser
ta Non manebit ibi uir nec incolet eam filius hominis
Quod factum est uerbum domini ad jeremiam prophetam
aduersum elam in principio regni Sedechie regis Iuda di
cens, hec dicit dominus exercituum deus israel Ecce ego confringam
arcum elam, summam fortitudinem eorum et inducam super
elam quattuor uentos a quattuor plagis celi et ue
tilabo eos in omnes uentos istos, et non erit gens ad
quam non perueniet profugi elam Et pauere faciam
elam coram inimicis suis et in conspectu querentium
animam eorum Et adducam super eos malum iram
furoris mei dicit dominus Et mittam post eos gladium
donec consumam eos Et ponam solium meum in elam

·L·

et perdam inde reges et principes ait dominus In no
uissimis autem diebus reduci faciam captiuos elam dicit dominus
Verbum quod locutus est dominus de babilonia et
de terra caldeorum in manu ieremie prophete Annun
ciate in gentibus et auditum facite leuate signum
predicate et nolite celare dicite capta est babilon con
fusus est bel uictus est marodach confusa sunt sculpti
lia eorum superata sunt ydola eorum Quoniam
ascendet contra eam gens ab aquilone que ponet ter
ram eius in solitudinem et non erit qui habitet in ea
ab homine usque ad pecus et moti sunt et abierunt In die
bus illis et in tempore illo ait dominus venient filii israel
ipsi et filii iuda simul ambulantes et flentes properabunt
et dominum deum suum querent In syon et interrogabunt uiam
huc facies eorum venient et apponentur ad dominum
federe sempiterno quod nulla obliuione delebitur Grex
perditus factus est populus meus pastores eorum seduxe
runt eos feceruntque uagari in montibus de monte in
collem transierunt obliti sunt cubilis sui omnes qui inue
nerunt comederunt eos Et hostes eorum dixerunt non pecca
uimus pro eo quod peccauerunt domino decori iusticie
et expectationi patrum eorum domino Recedite de medio
babilonis et de terra caldeorum egredimini Et estote quasi
edi ante greges Quoniam ecce ego suscito et adducam
in babilonem congregationem gentium magnarum
de terra aquilonis Et preparabuntur aduersus eam et inde
capietur Sagitta eius quasi viri fortissimi interfectoris
non reuertetur uacua Et erit caldea in predam omnes
uastantes eam replebuntur ait dominus Quoniam exultastis
Et magna loquimini diripientes hereditatem meam quo
niam effusi estis sicut uituli super herbam et mugistis
ut thauri confusa est mater vestra nimis Et adequata pul
ueri que genuit uos Ecce nouissima erit in gentibus
et deserta inuia et arens Ab ira domini non habitabitur
sed redigetur tota in solitudinem Omnis qui transibit per
babilonem stupebit et sibilabit super vniuersis plagis eius
Preparamini contra babilonem per circuitum omnes qui intenditis

arcum debellate eam non parcatis iaculis quia do-
peccauit Clamate aduersus eam ubique dedit manum
Conciderunt fundamenta eius et destructi sunt muri eius
quoniam ultio domini est ultionem accipite de ea sicut fecit
facite ei Disperdite satorem de babilone et tenentem fal-
cem in tempore messis a facie gladii columbe unus-
quisque ad populum suum conuertetur et singuli ad terram
suam fugient Grex dispersus israel leones eiece-
runt primus comedit eum rex assur iste nouissimus
exossauit eum nabuch rex babilonis propterea hec di-
cit dominus exercituum deus israel Ecce ego uisitabo regem babi-
lonis et terram eius sicut uisitaui regem assur et redu-
cam israel ad habitaculum suum et pascetur carmelum et
basan et in monte effraym et galaad saturabitur a-
nima eius In diebus illis et in tempore illo ait dominus
queretur iniquitas israel et non erit et peccatum iuda
et non inuenietur Quoniam propicius ero eis quos
reliquero Super terram dominantium ascende et super
habitatores eius uisita dissipa et interfice que post eos
sunt ait dominus et fac iuxta omnia que precepi tibi Vox
belli in terra et contritio magna Quomodo confractus
est malleus uniuerse terre Quomodo uersa est in desertum
babilon in gentibus Illaqueaui te et capta es babilo
et nesciebas et inuenta et apprehensa quoniam dominum pro-
uocasti Aperuit dominus thesaurum suum et protulit uasa
ire sue quoniam opus est domino deo exercituum in terra caldeorum
Venite ad eam ab extremis finibus aperite ut exeant
qui conculcent eam Tollite de uia lapides redigite in
aceruos et interficite eam nec sit quicquam reliquum Dis-
sipate uniuersos fortes eius descendant in occisionem Ve
eis quia uenit dies eorum tempus uisitationis eorum
Vox fugientium et eorum qui euaserunt de terra babilo-
nis ut annunciet in syon ultionem domini dei nostri ultionem
templi eius Annunciate in babilone plurimis als-
pharaonis omnibus qui intendunt arcum consistite aduersus
eam per gyrum et nullus euadat Reddite ei secundum
opus suum iuxta omnia que fecit facite ei quia con-

Domini erecta se est adversus sanctum israel. Ideo cadent
iuvenes eius in plateis eius et omnes viri bellato
res eius conticescent in die illa ait dominus. Ecce ego
ad te superbe dicit dominus deus exercituum. Quia venit
dies tuus tempus visitationis tue. Et cadet superbus
et corruet et non erit qui suscitet eum. Et succendam ignem
in urbibus eius et devorabit omnia in circuitu eius.
Hec dicit dominus exercituum. Calumpniam sustinent filii israel
et filii iuda simul. Omnes qui ceperunt eos tenent nolunt
dimittere eos. Redemptor eorum fortis dominus exercituum
nomen eius iudicio defendit causam eorum ut
exterreat terram et commoveat habitatores babilonis. Gla
dius ad caldeos ait dominus et ad habitatores babilonis
et ad principes et ad sapientes eius. Gladius ad divi
nos eius qui stulti erunt. Gladius ad fortes illius qui
timebunt. Gladius ad equos eius et ad currus eius
et ad omne vulgus eius quod est in medio eius et erunt
quasi mulieres. Gladius ad thesauros eius qui di
ripientur. Siccitas super aquas eius erit et arescent quia
terra sculptilium est et in portentis gloriatur. Propterea habitabunt
dracones cum fatuis ficariis et habitabunt in ea strutiones
et non inhabitabitur ultra usque in sempiternum nec extrue
tur usque ad generationem et generationem. Sicut subvertit sodo
mam et gomorram et vicina eius ait dominus non sta
bit ibi vir neque incolet eam filius hominis. Ecce populus
venit ab aquilone et gens magna et reges multi con
surgent a finibus terre. Arcum et scutum apprehendent. Crude
les sunt et immisericordes. Vox eorum quasi mare sona
bit et super equos ascendent sicut vir paratus ad prelium
contra te filia babilonis. Audivit rex babilonis famam
eorum et dissolute sunt manus eius. Angustia apprehen
dit eum dolor quasi parturientem. Ecce quasi leo ascendet
de superbia iordanis ad pulcritudinem robustam. Quia cur
rere subito faciam ad illam. Et quis erit electus quem e
go preponam ei. Quis enim similis mei. Et quis sustine
bit me. Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo.
Propterea audite consilium domini quod mente concepit

aduersum babilonem et cogitationes eius quas cogita
uit super terram caldeorum nisi detraxerint eos paruu
li gregum nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum
a uoce captiuitatis babilonis commota est terra et clamor
inter gentes auditus est

Hec dicit dominus Ecce ego suscitabo super babilonem
h et super habitatores eius qui cor suum leuauerint contra
me quasi uentum pestilentem et mittam in ba
bilonem uentilatores et uentilabunt eam et demolientur
terram eius quoniam uenerint super eam undique in die affli
ctionis eius Non habitabit qui tendit arcum suum Non a
scendat loricatus nolite parcere iuuenibus eius interficite
omnem militiam eius et cadent interfecti in terra caldeorum
et uulnerati in regionibus eius quoniam non fuit uidua
tus israel et iuda a domino deo suo domino exercituum Terra
autem eorum repleta est delicto a sancto israel Fugite de
medio babilonis et saluet unusquisque animam suam No
lite tacere super iniquitatem eius quoniam tempus ultionis
eius est domino et uicissitudinem ipse retribuet ei Calix au
reus babilon in manu domini inebrians omnem terram
de uino eius biberunt gentes et ideo commote sunt Subito cecidit
babilon et contrita est ululate super eam Tollite resinam
ad dolorem eius si forte sanetur Curauimus babilonem
et non est sanata derelinquamus eam et eamus unus
quisque in terram suam quoniam peruenit usque ad celos iudi
cium eius et eleuatum est usque ad nubes Protulit dominus
iustitias nostras Venite et narremus in syon opus do
mini dei nostri Acuite sagittas implete pharetras Susci
tauit dominus spiritum regum medorum et contra babilonem mens
eius est ut perdat eam quoniam ultio domini ultio dei
est ultio templi sui Rex medorum contra babilonem a domino
suscitatus est Super muros babilonis leuate signum au
gete custodiam leuate custodes preparate insidias quia
cogitauit dominus et fecit quecumque locutus est contra ha
bitatores babilonis Que habitas super aquas multas locu
ples in thesauris uenit finis tuus pedalis [illegible] tue
precisionis

Iuravit dominus exercituum per animam suam quia replebo te
honoribus alias hominibus quasi brucho et super te celeuma
cantabitur. Qui fecit terram in fortitudine sua preparavit
orbem in sapientia sua et prudentia sua extendit celos
Dante eo vocem multiplicantur aque in celo qui levat
nubes ab extremo terre fulgura in pluviam fecit et pro
duxit ventos de thesauris suis Stultus factus est omnis ho
a scientia confusus est omnis conflator in sculptili quia
mendax conflatio eius quia nec est spiritus in eis Vana
sunt opera et risu digna in tempore visitationis sue pe
ribunt Non sic hec pars Iacob quia qui fecit omnia ipse
est et Israel sceptrum hereditatis eius dominus exercituum
nomen eius Collidis tu mihi vasa belli et ego collidam in
te gentes et disperdam in te regna Collidam in te equum
et equitem eius Et collidam in te currum et ascensorem
eius Et collidam in te virum et mulierem et collidam in
te senem et puerum Et collidam in te iuvenem et virgi
nem Et collidam in te pastorem et gregem eius Et
collidam in te agricolam et iugales eius et collidam
in te duces et magistratus Et reddam babiloni et cunctis
habitatoribus caldee omne malum suum quod fecerunt
in Syon in oculis vestris ait dominus Ecce ego ad te mons
pestifer ait dominus qui corrumpis universam terram Et ex
tendam manum meam super te et evolvam te de petris Et
dabo te in montem combustionis et non tollam de
te lapidem in angulum et lapidem in fundamenta sed
perditus in eternum eris ait dominus Levate signum
in terra clangite buccina in montibus sanctificate
super eam gentes annunciate contra illam ararath sancti
ficate regibus in eum et ascenech numerate contra eam
thaphar Adducite equum quasi bruchum aculeatum
Sanctificate contra eam gentes Reges medie duces
eius et universos magistratus eius cunctamque terram
potestatis eius Et commovebitur terra et turbabitur
quia evigilabit contra babilonem cogitatio domini
ut ponat terram babilonis desertam et inhabitabilem
Cessaverunt fortes babilonis a prelio habitaverunt

in presidijs / devoratum est robur eorum et facti sunt
quasi mulieres Incensa sunt tabernacula eius contri-
ti sunt vectes eius Currens obviam currenti veniet :
ut annunciet regi babilonis quia capta est civitas a
summo usque ad summum et vada preoccupata sunt et
paludes incense sunt igni et viri bellatores conturba-
ti sunt Quia hec dicit dominus exercituum deus israel Filia
babilonis quasi area tempus triture eius Adhuc mo-
dicum et veniet tempus messionis eius Comedit
me devoravit me nabuchodonosor rex babilonis Reddidit
me quasi vas inane / absorbuit me quasi draco reple-
vit ventrem suum teneritudine mea / et eiecit me In-
iquitas adversum me et caro mea super babilonem
dicit habitatio Syon et sanguis meus super habitatores
caldee dicit iherusalem propterea hec dicit dominus Ecce ego
iudicabo causam tuam et ulciscar ultionem tuam et deser-
tum faciam mare eius et siccabo venam eius et
erit babilon in tumulos habitatio draconum Stu-
por et sibilus eo quod non sit habitator simul et leones
rugient et excutient comas veluti catuli leonum
In calore eorum ponam potus eorum et inebri-
abo eos ut sopiantur et dormiant sompnum sempiter-
num et non resurgant dicit dominus Deducam eos quasi
agnos ad victimam et quasi arietes cum edis Quo-
modo capta est Sesach alias Scedech et comprehen-
sa est inclita universe terre Quomodo facta est in stupo-
rem babilon inter gentes Ascendit super babi-
lonem mare / multitudine fluctuum eius operta est Fa-
cte sunt civitates eius in stuporem terra inhabitabilis
et deserta Terra in qua nullus habitat nec transeat
per eam filius hominis Et visitabo super Bel in babilone
et eiciam quod absorbuerat de ore eius et non
confluent ~~ad eum~~ ultra ad eum gentes Eo Siquidem et mu-
rus babilonis corruet Egredimini de medio eius
populus meus ut salvet unusquisque animam ab ira
domini et ne forte mollescat cor vestrum et timeatis

auditum qui audietur in terra et veniet in anno au
ditio et iniquitas in terra et dominator sup dominatorē
Propterea ecce dies veniūt et visitabo sup sculptilia babi
lonis et omnis terra eius confundetur. et vniūsi inter
fecti cadent in medio eius et laudabunt sup babilo
nem celi et terra et omnia que in eis sunt quia ab a
quilone venient ei predones ait domin9 Et quomodo fe
cit babilonem ut caderent occisi in israel sic de babi
lone cadent occisi in vniūsa terra Qui fugistis gladi
um venite nolite stare. Recordamini procul domini
et ierl'm ascendat sup cor vestrum Confusi sumus quo
niam audiuimus obprobriū Operuit ignominia faci
es nostras, quia venerunt alieni sup sanctificatioz dom9
dom̄i. ꝓpterea ecce dies veniunt dicit domin9 et visitabo
super sculptilia babilonis et in omni terra eius mu
giet vulneratus. Si ascenderit babilon in celū et fir-
mauit in excelso robur suū ad me venient vastatores
eius ait domin9 Vox clamantis de babilone et con
tritio magna de babilone et contritio magna de t
ra caldeorum Quoniam vastauit domin9 babiloz
et perdidit ex ea vocem magnā et sonabunt fluctꝰ
eorum quasi aque multe dedit sonitum vox eorū
quia venit sup eam i. sup babilonem predo et appre
hensi sunt fortes eius et emarcuit arcus eorū quia
fortis ultor domin9 reddens retribuet et inebriabo prin
cipes eius et sapientes eius duces eius et magistratus
eius et fortes et dormient somnū sempiternū et nō
expergiscentur ait rex dominꝰ exercituū nomē eius h
dicit dn̄s deus exercituū, murus babilonis ille altis
simus suffossione suffodietur et porte eius excelse
igne comburentur et labores ꝓplorum in nichiluz
et gentiū in ignem erunt et dissipabunt Et verbum
quod precepit ieremias ꝓpheta Saraye filio nerie
filii maasie cum pergeret cum Sedechia rege in ba
bilonem anno quarto regni eius. Saraias autem
erat princeps ꝓphetie et scripsit ieremias oē maluz

quod venturum erat super babilonem in libro uno o
mnia verba hec que scripta sunt contra babilonem. Et di
xit ieremias ad Saraiam. Cum veneris ad babilonem et
videris et legeris omnia verba hec dices Domine tu lo
cutus es contra locum istum ut disperderes eum ne sit
qui in eo habitet ab homine usque ad pecus et sit per
petua solitudo. Cumque compleveris legere librum istum li
gabis ad eum lapidem et proicies illum in medio
eufraten et dices. Sic submergetur babilon et non con
surget a facie afflictionis quam ego adduco super eam
et dissolvetur. Hucusque verba ieremie

.lij. Filius xx et unius anni erat sedechias cum
regnare cepisset et xi annis regnavit in ierusalem
et nomen matris eius amithal filia ieremie
de lobna et fecit in oculis domini mala iuxta omnia que
fecerat ioachim quoniam furor domini erat in ierusalem et in
iuda usque proiceret eos a facie sua et recessit sedechi
as a rege babilonis. Factum est autem in anno ix regni
eius in mense x decima die mensis venit nabuchodonosor
rex babilonis ipse et omnis exercitus eius adversus
ierusalem et obsederunt eam et edificaverunt contra eam
munitiones in circuitu et fuit civitas obsessa usque
ad undecimum annum regni sedechie. Mense autem
quarto nona die mensis obtinuit fames civitatem
et non erant alimenta populo terre. Et dirupta est civitas
et omnes viri bellatores eius fugerunt exieruntque
de civitate nocte per viam porte que est inter duos
muros et ducit ad ortum regis chaldeis obsiden
tibus urbem in gyro et abierunt per viam que du
cit in heremum. Persecutus est autem chaldeorum ex
ercitus regem et apprehenderunt sedechiam in deser
to quod est iuxta iericho et omnis comitatus eius
diffugit ab eo. Cumque comprehendissent regem adduxe
runt eum ad regem babilonis in reblatha que est
in terra emath et locutus est ad eum iudicia. Et iugulavit
rex babilonis filios sedechie in oculis eius sed

et omnes principes iuda occidit in Reblatha et
oculos sedechie eruit et vinxit eum in compedibus
et adduxit eum rex babilonis in babilonem et po
suit eum in domo carceris usque ad diem mortis eius
In mense autem v decima die mensis ipse est annus
nonus decimus nabuchodonosor regis babilonis venit na
busardan princeps milicie qui stabat coram rege ba
bilonis in ierusalem et incendit domum domini et domum
regis et omnes domus ierusalem et omnem domum ma
gnam igne combussit et totum murum ierusalem per
circuitum destruxit cunctus exercitus caldeorum qui erant
cum magistro milicie de pauperibus autem populi et de re
liquo vulgo quod remanserat in civitate et de profu
gis qui profugerant ad regem babilonis et ceteros de
multitudine transtulit nabusardan princeps milicie de
pauperibus vero terre reliquit nabusardan princeps
milicie in vinitores et in agricolas Columnas
quoque ereas que erant in domo domini et bases et mare
eneum quod erat in domo domini confregerunt cal
dei et tulerunt omne es eorum in babilonem et lebe
tes et creagras et psalteria et phyalas et morta
riola et omnia vasa erea que in ministerio fuerant
tulerunt et ydrias et thimiamata et urceos et pel
ues et candelabra et ciatos quotquot aurea aurea
et quotquot argentea argentea tulit magister mili
cie columnas duas et mare unum vitulos xii ae
reos qui erant sub basibus quas fecerat rex sa
lomon in domo domini non erat pondus eris
omnium vasorum horum De columnis autem xviii
cubiti altitudinis erant in columna una et fu
niculus xii cubitorum circuibat eam porro grossitu
do eius quatuor digitorum et intrinsecus cava e
rat et capitella super utramque erea et altitudo capitel
li unius v cubitorum et super capitellum in circuitu o
mnia erea Similiter columne alterius et fuerunt

Incipiunt lamentationes ieremie

retiacula et malogranata lxxxvi dependentia et
omnia malogranata c retiaculis circumdabantur Et tu
lit magister militie saraiam sacerdotem sacerdotem primum
et sophoniam sacerdotem secundum et tres custodes ve
stibuli Et de civitate tulit eunuchum unum qui erat pre
positus super viros bellatores et vii viros de hiis qui
videbant faciem regis qui inventi sunt in civitate Et
scribam principem militum qui probabat tyrones et lx vi
ros de populo terre qui inventi sunt in medio civitatis Tu
lit autem eos nabusardam magister militie Et duxit eos ad
regem babilonis in reblata Et percussit eos rex babi
lonis in reblata que est in terra emath Et translatus est
iuda de terra sua Iste est populus quem transtulit nabuch
in anno vii iudeos tria milia et xxiii In anno xviii
nab transtulit de ierusalem animas xxxii In anno xxiii nab
transtulit nabusardam magister militie iudeorum animas
dccxlv Omnes ergo anime quattuor milia dc Et fa
ctum est in tricesimo vii anno transmigrationis ioachin
regis iude xii mense xxv mensis elevavit evilmo
radach rex babilonis ipso anno regni sui caput ioachin
regis iude et eduxerunt eum de domo carceris Et locu
tus est cum eo bona Et posuit thronum eius super
thronum regum qui erant in babilone Et mutavit ve
stimenta carceris Et comedebat panem coram eo cunctis
diebus vite sue Et cibaria eius cibaria perpetua dabantur
ei a rege babilonis statuta per singulos dies usque ad
diem mortis sue cunctis diebus vite eius
Et factum est postquam in captivitatem ductus est israel
et ierusalem deserta est sedit ieremias flens et lamen
tatus lamentum istud et dixit aleph
I Quomodo sedet sola civitas plena populo facta
est quasi vidua domina gentium princeps
provinciarum. facta est sub tributo Beth
Plorans ploravit in nocte et lacrime eius
in maxillis eius non est qui consoletur
eam. ex omnibus caris eius omnes amici

eius spreuerunt eam et facti sunt ei inimici. Gymel. Mi-
grauit iudas propter afflictionem et multitudinem seruitutis.
habitauit inter gentes nec inuenit requiem. Omnes perse-
cutores eius apprehenderunt eam inter angustias. Deleth.
Vie Syon lugent eo quod non sint qui veniant ad solemni-
tatem. Omnes porte eius destructe. sacerdotes eius gemen-
tes. virgines eius squalide et ipsa oppressa amaritudine. Hey.
Facti sunt hostes eius in capite, inimici eius locupletati sunt.
quia dominus locutus est super eam propter multitudinem iniqui-
tatum eius. Paruuli eius ducti sunt in captiuitatem ante faci-
em tribulantis. Vav. Et egressus est a filia Syon omnis de-
cor eius. Facti sunt principes eius velut arietes non inuenien-
tes pascua. et abierunt absque fortitudine ante faciem subsequen-
tis. Zai. Et recordata est Ierusalem dierum afflictionis sue et pre-
uaricationis et omnium desiderabilium suorum que habuerat
a diebus antiquis, cum caderet populus eius in manu hostili
et non esset auxiliator. viderunt eam hostes et deriserunt
sabbata eius. Heth. Peccatum peccauit Ierusalem. propterea insta-
bilis facta est. Omnes qui glorificabant eam spreuerunt
eam, quia viderunt ignominiam eius. Ipsa autem gemens
et conuersa est retrorsum. Teth. Sordes eius in pedibus
eius nec recordata est finis sui. deposita est vehementer
non habens consolatorem. vide domine afflictionem meam.
quoniam erectus est inimicus. Ioth. Manum suam misit
hostis ad omnia desiderabilia eius, quia vidit gen-
tes ingressas sanctuarium suum de quibus preceperas ne in-
trarent ecclesiam tuam. Caph. Omnis populus eius gemens
et querens panem. dederunt queque preciosa pro cibo ad re-
focillandam animam. vide domine et considera, quoniam
facta sum vilis. Lamech. O vos omnes qui transitis per
uiam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus.
quoniam vindemiauit me ut locutus est dominus
in die ire furoris sui. ayen. De excelso misit ignem
in ossibus meis et erudiuit me. Expandit rethe pe-
dibus meis. conuertit me retrorsum. Posuit me desola-
tam tota die merore confectam. Nun. Vigilauit
iugum iniquitatum mearum in manu eius. conuolu-

te sunt et imposite collo meo. Infirmata est virtus mea. De
dit me dominus in manu de qua non potero surgere. Samech
Abstulit omnes magnificos meos dominus de medio
mei. Vocavit adversum me tempus ut contereret e
lectos meos. Torcular calcavit dominus virgini filie iude
Ayn Ideo ego plorans et oculus meus deducens aquas
quia longe factus est a me consolator convertens ani
mam meam. Facti sunt filii mei perditi quoniam invaluit inimicus
Phe Expandit Syon manus suas non est qui con
soletur eam. Mandavit dominus adversum Iacob in circuitu
eius hostes eius. Facta est Iherusalem quasi polluta menstru
is inter eos. Sade Iustus est dominus quia os eius ad ira
cundiam provocavi. Audite obsecro universi populi et
videte dolorem meum. Virgines mee et iuvenes mei
abierunt in captivitatem. Coph Vocavi amicos meos
et ipsi deceperunt me. Sacerdotes mei et senes in urbe
consumpti sunt quia quesierunt cibum sibi ut refocillarent
animas suas. Res. Vide domine quoniam tribulor. Contur
batus est venter meus subversum est cor meum in me
met ipsa quoniam amaritudine plena sum. Foris interfi
cit gladius et domi mors similis est. Syn Audierunt
quia ingemisco ego et non est qui consoletur me. O
mnes inimici mei audierunt malum meum letati sunt
quoniam tu fecisti. Adduxisti diem consolationis et fient
similes mei. Thau Ingrediatur omne malum eorum
coram te et vindemia eos sicut vindemiasti me propter
iniquitates meas. Multi enim gemitus mei et cor meum

Quomodo obtexit caligine merens. aleph
in furore suo dominus filiam Syon. Proiecit
de celo terram inclitam Israel et non est
recordatus scabelli pedum suorum in die fu
roris sui. Beth Precipitavit dominus nec pepercit
omnia speciosa Iacob destruxit in furore suo muni
Filie tiones virginis iude deiecit in terram polluit regnum
et principes eius. Gymel Confregit in ira furoris
omne cornu Israel avertit retrorsum dexteram suam

a facie inimici et succendit in iacob quasi ignem
flamme devorantis in gyro deleth Tetendit arcum su
um quasi inimicus firmavit dexteram suam quasi ho
stis et occidit omne quod pulcrum erat visu in tab
naculo filie Syon effudit quasi ignem indignationem suam
he Factus est dominus velut inimicus precipitavit Israel
precipitavit omnia menia eius dissipavit municiones
eius et replevit in filia iuda humiliatum et humiliata
cum vau Et dissipavit quasi ortum tentorium suum demollitus est
tabernaculum suum oblivioni tradidit dominus in Syon fe
stivitatem et Sabbatum et in opprobrium et in indignati
onem furoris sui regem et sacerdotem zay Repulit dominus
altare suum maledixit sanctificationi sue tradidit in ma
nu inimici muros turrium eius vocem dederunt in domo
dei sicut in die solempni heth cogitavit dominus dissipare mu
rum filie Syon tetendit funiculum suum et non avertit ma
num suam a perditione luxitque antemurale et murus
pariter dissipatus est Theth defixe sunt in terra porte eius
perdidit et contrivit vectes eius Reges eius et principes eius
in gentibus Non est lex et prophete eius non invenerunt vi
sionem a domino Ioth Sederunt in terra conticuerunt se
nes filie Syon Consperserunt cinere capita sua virgines
Ierusalem accincti sunt ciliciis Demoiserunt iude abiecerunt in ter
ram capita sua virgines iuda Coph defecerunt pre lacrimis
oculi mei conturbata sunt omnia viscera mea Effusum est
in terra iecur meum super contritionem filie populi mei cum
deficeret parvulus et lactens in plateis opidi lamech
matribus suis dixerunt ubi est triticum et vinum cum defi
cerent quasi vulnerati in plateis civitatis cum exalarent
animas suas in sinum matrum suarum Mem Cui com
parabo te vel cui assimilabo te filia Ierusalem Cui adequa
bo te et consolabor te virgo filie Syon Magna est enim
velut mare contritio tua quis medebitur tui prophete [nun]
tui viderunt tibi falsa et stulta nec aperiebant iniqui
tatem tuam ut te ad penitentiam provocarent viderunt
autem tibi assumptiones falsas et eiectiones Sa

-meth plauserūt sup̄ te manibus omnes trāseuntes
per uiam sibilauerūt et mouerūt capita sua super
filiam ihr̄lm̄ hęccine est urbs dicentes perfecti decoris
gaudium uniuerse terre ayn Aperuerūt sup̄ te os suu
omnes inimici tui sibilauerūt et fremuerūt dentibꝰ
et dixerūt deuorabimꝰ eā ista est dies quā
expectabamus inuenimꝰ / vidimus phe Fecit dominꝰ
que cogitauit compleuit sermoē suū / quem preceperat
a diebus antiquis destruxit et non pepercit et letificauit
sup̄ te inimicū / exaltauit cornu hostium tuorū sa
de Clamauit cor eorū ad dn̄m sup̄ muros filie syon
deduc quasi torrentē lacrimas p̄ diem et nocte non
des requiem tibi / neq; taceat pupille oculi tui coph
Consurge lauda in nocte in principio vigiliarū effun
de sicut aquam cor tuum ante conspectū dn̄i Leua
ad eum manus tuas pro aīa paruulorū tuorū
qui fame perierunt in capite om̄i compitorū Res
Vide dn̄e et considera quem vindemiaueris ita ergo
ne comedant mulieres fructū suū et paruulos ad mēsu-
suram palme. Sic occiditur in sc̄tuario dn̄i sacer
dos et propheta Syn Iacuerūt in terra foris puer et
senex et virgines mee et iuuenes mei ceciderūt
in gladio interfecti in die furoris tui percussisti nec
misertus es thau Vocasti ad diem solemnem qui
qui terrerent me de circuitu et non fuit qui effugeret
in die furoris dn̄i et relinqueretur quos educaui
et enutriui inimicus meus consumpsit eos / aleph
iii E go vir videns paupertatem meam in virga indi
gnationis eius aleph Me minauit et adduxit in te
nebras et nō in lucem aleph Tantū in me verti
tur et conuertit manū suam tota die vetustam fecit
pellem meam et carnem meam contriuit ossa mea beth
Edificauit in gyro meo et circumdedit me felle et labore
Beth In tenebrosis collocauit me quasi mortuos
sempiternos Beth Circūedificauit aduersū me ut
non egrediar aggrauauit compedem meū Ghimel Sed et

cum clamarem exclusit orationem meam Deleth Con-
clusit vias meas lapidibus quadris semitas meas
subvertit hec versus insidians factus est michi ut leo
in absconditis He semitas meas subvertit et confregit
me posuit me desolatam Tetendit arcum suum et posuit
me quasi signum ad sagittam Vau Misit in renibus me-
is filias pharetre sue Et factus sum in derisum omni
populo Canticum eorum tota die Vau Replevit me ama-
ritudinibus inebriavit me absinthio Confregit ad
numerum dentes meos cibavit me cinere et repulsa est a pace
anima mea oblitus sum bonorum Zay Et dixi periit fi-
nis meus et spes mea a domino Recordare paupta-
tis et transmigrationis mee et absinthii et fellis heth
Memoria illius memor ero et tabescit in me anima
mea heth Recolens in corde meo in deo sperabo Theth Mi-
sericordie domini quia non sumus consumpti quia non defe-
cerunt miserationes eius Novi diluculo multa est fides
tua Pars mea dominus dixit anima mea propterea expecta-
bo eum Bonus est dominus sperantibus in eum anime que-
renti illum Bonum est prestolari cum silentio salutare do-
mini Joth Bonum est viro cum portaverit iugum ab
adolescentia sua Sedebit solitarius et tacebit quia
levavit se super se Ponet in pulvere os suum si forte sit
spes Dabit percutienti se maxillam saturabitur op-
probriis Quia non repellet in sempiternum dominus Caph
Quia si abiecit et miserebitur secundum multitudinem miseracionum
suarum Non enim humiliavit ex corde suo et abiecit filios
hominum Lamech Ut conteret sub pedibus suis omnes vin-
ctos terre ut declinaret iudicium viri in conspectu altissimi
Ut perverteret hominem in iudicio suo dominus ignoravit
Men Quis est iste qui dixit ut fieret domino non iubente
Ex ore altissimi non egredientur nec bona nec mala Quid
murmuravit homo vivens vir pro peccatis suis Num
Scrutemur vias nostras et queramus et revertamur
ad dominum Levemus corda nostra cum manibus ad dominum

in celo Nun Nos inique egimus ad iracundiam provo
cavimus idcirco inexorabilis es operuisti in furore percussi
sti occidisti nec pepercisti Samech opposuisti nubem tibi
ne transeat oratio eradicationem et abiectionem posuisti
me in medio populorum Ayn oculus meus afflictus est
nec tacuit eo quod non esset requies donec respiceret et vi
deret dominus de celis oculus meus depredatus est animam
meam in cunctis filiabus urbis mee aperuerunt super
nos os suum omnes inimici formido et laqueus fa
cta nobis est vaticinatio et contritio Phe divisiones
aquarum deduxerunt oculi mei in contritione filie populi
mei Sade venatione ceperunt me quasi avem ini
mici mei gratis lapsa est in lacum vita mea et po
suerunt lapidem super me inundaverunt aque super caput
meum dixi perii Coph invocavi nomen tuum domine
de lacu novissimo vocem meam audisti ne aver
tas aurem a singultu meo et clamoribus appropin
quasti in die quando invocavi te dixisti ne timeas iu
dicasti domine causam anime mee redemptor vite mee
Res vidisti domine iniquitatem illorum adversum me
iudica iudicium meum vidisti omnem furorem univer
sas cogitationes adversum me Syn audisti opprobri
orum domine omnes cogitationes eorum adversum
me labia insurgentium domine et meditationes eorum
adversum me tota die sessionem eorum et resurrectionem
vide ego sum psalmus eorum Thau reddes eis vi
cem domine iuxta opera manuum suarum dabis eis scutum
cordis laborem tuum persequeris in furore tuo et con
teres eos sub celis domine Aleph

·iiii·

Quomodo obscuratum est aurum mutatus est color
optimus dispersi sunt lapides sanctuarii in ca
pite omnium platearum Beth filii Syon incli
ti et amicti auro primo quomodo reputati sunt
in vasa testea opus manuum figuli Gymel Sed et la
mie nudaverunt mamas suas lactaverunt catulos suos
filia populi mei crudelis quasi strutio in deserto Delech Ad
hesit lingua lactentis ad palatum eius in siti par
vuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis

[Marginal note:] cunctis filiabus [illegible] q v. Nec solo
tactu et affectu sed aspectu quoque appetitur
et appetit concupiscentia femine [illegible]
[illegible] amos [illegible] oculorum
[illegible] oculus [illegible]
[illegible] et [illegible] sibi [illegible]
[illegible] lingua conspectu [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] delectant [illegible]
tactus ab [illegible] violatorum corporibus
fugit castitas [illegible] moribus

he cum vescebantur voluptuose interierunt in viis qui
nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. Vau.
Et maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato So
domorum que subversa est in momento et non ceperunt
in ea manus. Zai. Candidiores nazarei eius nive
nitidiores lacte rubicundiores ebore antiquo saphiro
pulchriores. Heth. Denigrata est super carbones facies eorum
et non sunt cogniti in plateis. Adhesit cutis ossibus et
aruit et facta est quasi lignum. Teth. Melius fuit occisis gladio
quam interfectis fame quoniam isti extabuerunt consumpti ab
sterilitate terre. Ioth. Manus mulierum misericordium
coxerunt filios suos facti sunt cibus earum in contritione
filie populi mei. Caph. Complevit dominus furorem suum
effudit iram indignationis sue et succendit dominus i
gnem in Syon et devoravit fundamenta eius. Lameth.
Non crediderunt reges terre et universi habitatores orbis quoniam
ingrederetur hostis et inimicus per portas Ierusalem. Mem.
Propter peccata prophetarum eius et iniquitates sacerdotum eius
qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum. Nun. Er
raverunt ceci in plateis polluti sunt in sanguine cumque non
possent tenuerunt lacinias suas. Samech. Recedi
te polluti clamaverunt eis recedite abite nolite tangere
iurgati (dissipati) quippe sunt et commoti sunt dixerunt inter gentes non
adiciet ultra ut inhabitet in eis. Ain. Facies domini divi
sit eos non addet ut respiciat ultra eos. Facies sacerdotum
non erubuerunt neque senum miseriti sunt. Phe. Cum adhuc sub
sisteremus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum
cum respiceremus attenti ad gentem que salvare nos
non poterat. Sade. Lubricaverunt vestigia nostra in itinere pla
tearum nostrarum appropinquavit finis noster completi
sunt dies nostri quia venit finis noster. Coph. Velociores fu
erunt persecutores nostri aquilis celi super montes persecuti
sunt nos in deserto insidiati sunt nobis. Res. Spiritus oris
nostri christus dominus captus est in peccatis nostris cui di
ximus in umbra tua vivemus in gentibus.
Gaude et letare filia Edom que habitas in terra Hus

ad te quoque perveniet calix, inebriaberis atque nudaberis.
Thau. Completa est iniquitas tua filia Syon, non addet
ultra ut transmigret te. Visitabit iniquitatem tuam filia
Edom, discooperiet peccata tua. Recordare Domine quid acci-
derit nobis, intuere et respice opprobrium nostrum. Heredi-
tas nostra versa est ad alienos, domus nostre ad extraneos. Pupilli
facti sumus absque patre, matres nostre quasi vidue. Aquam
nostram pecunia bibimus, ligna nostra precio comparavimus.
Cervicibus nostris minabamur, lassis non dabatur requi-
es. Egypto dedimus manus et Assyriis ut saturare-
mur pane. Patres nostri peccaverunt et non sunt, et nos
iniquitates eorum portavimus. Servi dominati sunt nostri,
non fuit qui redimeret nos de manu eorum. In animabus
nostris afferebamus panem nobis a facie gladii in deserto. Pel-
les nostre quasi clibanus exusta est a facie tempestatum
famis. Mulieres in Syon [violaverunt] humiliaverunt, et virgines in
civitatibus Iuda. Principes manu suspensi sunt, facies
senum non erubuerunt. Adolescentibus impudice abusi sunt,
et pueri in ligno corruerunt. Senes defecerunt de portis,
iuvenes de choro psallentium. Defecit gaudium cordis nostri,
versus est in luctum chorus noster. Cecidit corona capitis nostri,
ve nobis quia peccavimus. Propterea factum est mestum
cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi propter montem Syon
quia disperiit, vulpes ambulaverunt in eo. Tu autem Domine
in eternum permanebis et solium tuum in generatione et genera-
tionem. Quare in perpetuum oblivisceris nostri, derelinques nos in lon-
gitudine dierum. Converte nos Domine ad te et con-
vertemur, innova dies nostros sicut a principio. Sed pro-
iciens expulisti nos, iratus es contra nos vehementer.

Prefatio in librum Baruch

Liber iste qui Baruch prenotatur nomine in hebreo ca-
none non habetur, sed tantum in vulgata editione. Si-
militer et epistola Ieremie prophete. Propter noticiam autem
legentium hic scripta sunt, quia multa de Christo et de
novissimis temporibus indicat.

Incipit liber baruch

Et sunt verba libri que scripsit Baruch filius
nerie filii maasie filii sedechie filii sedei fi
lii helchie in babilonia in anno v in vii
die mensis in tempore quo ceperunt caldei ihe
rusalem et incenderunt eam igni et legit Baruch
verba libri huius ad aures iechonie filii io
achim regis iuda et ad aures universi populi venientis ad
librum et ad aures potentium filiorum regum et ad au
res presbiterorum et ad aures populi a minimo usque ad
maximum eorum omnium habitantium in babilonia ad flumen
sudi et qui audientes plorabant et ieiunabant et orabant
in conspectu domini et collegerunt pecuniam secundum quod potuit
unusquisque manus et miserunt in ierusalem ad ioachim
filium elchie filii saloni sacerdotem et ad omnem populum
qui inventi sunt cum eo in ierusalem cum acciperet vasa templi
domini que ablata fuerant de templo revocare in terram
iuda decima die mensis syuan vasa argentea que fe
cit sedechias filius iosie rex iuda postquam cepisset na
buch rex babilonis iechoniam et principes et vinctos
et potentes et populum terre ab ierusalem et duxit eos in ba
bilonem et dixerunt ecce misimus ad vos pecunias de
quibus emite holocaustomata et thus et facite ma
naha et offerte pro peccato ad aram domini dei nostri
et orate pro vita nabuch regis babilonis et pro
vita balthazar filii eius ut sint dies ipsorum sicut dies
celi super terram et ~~deo~~ det dominus virtutem nobis et il
luminet oculos nostros ut vivamus sub umbra nabuch
regis babilonis et sub umbra balthazar filii eius
et serviamus eis multis diebus et inveniamus gratiam
in conspectu eorum et pro nobis ipsis orate ad dominum
deum nostrum quia peccavimus domino deo nostro et non est
aversus furor eius a nobis in hunc diem et legite
librum istum quem misimus ad vos recitari in templo
domini in die solemni et in die opportuno et dicite

Domino deo nostro iusticia · nobis autem confusio faciei nostre
sicut est dies hec omni iuda et habitantibus in ierusalem regi-
bus nostris et principibus nostris et sacerdotibus nostris et pro-
phetis nostris et patribus nostris peccavimus ante deum
nostrum et non credidimus diffidentes in eum et fuimus
subiectibiles illi et non obaudivimus voce domini dei
nostri ut ambularemus in mandatis eius que dedit
nobis a die qua eduxit patres nostros de terra egypti us-
que in hunc diem eramus incredibiles ad dominum deum
nostrum et dissipati recessimus ne audiremus vocem ipsius
Et adheserunt nobis mala multa et maledictiones que
constituit dominus moysi servo suo qui eduxit patres
nostros de terra egypti dare nobis terram fluentem lac et
mel sicut hodierna die et non audivimus vocem domini
dei nostri secundum omnia verba prophetarum quos misit
ad nos et abivimus unusquisque in sensum cordis no-
stri maligni operari diis alienis facientes mala in
oculis dei nostri
·II· Propter quod statuit dominus deus noster verbum suum
quod locutus est ad nos et ad iudices nostros qui
iudicabant israel et ad reges nostros et ad princi-
pes nostros et ad omnem israel et iuda ut adduce-
ret dominus super nos mala magna que non sunt facta
sub celo quemadmodum facta sunt in ierusalem secundum
que scripta sunt in lege moysi ut manducaret homo car-
nes filii sui et carnes filie sue Et dedit illos sub manu
regum omnium qui sunt in circuitu nostro in improperium
et in desolationem et in omnibus populis quo nos dispersit
dominus Et facti sumus subtus et non supra quia pecca-
vimus domino deo nostro et non obaudiendo voci ipsius
Domino deo nostro iusticia nobis autem et patribus nostris con-
fusio faciei sicut est dies hec quia locutus est dominus
super nos omnia mala hec que evenerunt super nos et non
sumus deprecati faciem domini dei nostri ut reverteremur
unusquisque nostrum a viis suis pessimis Et vigilavit
dominus in malis et adduxit ea super nos quia iustus
est dominus super nos in omnibus operibus suis man-

dauit nobis et non audiuimus vocem ipsius ut iremus
in preceptis domini que dedit ante faciem nostram Et nunc
domine deus israel qui eduxisti populum tuum de terra Egy-
pti in manu ualida et in signis et in prodigiis et in
uirtute tua magna et in brachio excelso et fecisti tibi
nomen sicut dies iste peccauimus impie egimus ini-
que gessimus domine deus noster in omnibus iustitiis
tuis Auertatur ira tua a nobis quia derelicti sumus pau-
ci inter gentes ubi dispersisti nos Exaudi domine pre-
ces nostras et educ nos propter te et da nobis inuenire
gratiam ante faciem illorum qui nos abduxerunt ut
sciat omnis quia tu es dominus deus noster et quia nomen
tuum inuocatum est super israel et super genus ipsius
Respice domine de domo sancta tua in nos et in-
clina aurem tuam et audi aperi oculos tuos et uide
quia non mortui qui sunt in inferno quorum spiritus ac-
ceptus est a uisceribus suis dabunt honorem et iusti-
ficationem domino sed anima que tristis est super ma-
gnitudine malicie sue et incedit curua et infirma
et oculi deficientes et anima esuriens dat tibi gloriam
et iustitiam domino Quia non secundum iustitias pa-
trum nostrorum nos fundimus precem ante conspectum
tuum domine deus noster Sed quia misisti iram tuam et
furorem tuum super nos sicut locutus es in manu p-
uerorum tuorum prophetarum dicens Sic dicit dominus
Inclinate humerum uestrum et ceruicem uestram et opera-
facite regi babilonis defectionem faciam et sedebitis
in terra quam dedi patribus uestris Quod si autem non
audieritis uocem domini dei uestri operari regi babilonie
defectionem uestram faciam de ciuitatibus iuda et a fo-
ris ierusalem et auferam a uobis uocem iocunditatis
et uocem gaudimonii et uocem sponsi et uocem sponse
Et erit omnis terra sine uestigio de inhabitantibus
eam Et non audierunt uocem tuam ut operarentur
regi babilonis et statuisti uerba tua que locutus es in
manibus puerorum tuorum prophetarum ut transfe-
rentur ossa regum nostrorum et ossa patrum nostrorum
de loco suo et ecce sunt proiecta in calore solis et in

et in gelu noctis. et mortui sunt in doloribus pessimis.
in fame et in gladio. et in emissione et posuisti templum
in quo invocatum est nomen tuum in ipso sicut est dies hec
propter iniquitatem domus israel et domus iuda et fe
cisti in nobis domine deus noster secundum omnem miserati
onem tuam. illam magnam sicut locutus es in manu
pueri tui moysi, in die qua precepisti ei scribere legem
tuam coram filiis israel dicens. Si non audieritis
vocem meam, multitudo hec magna et multa convertetur
in minimam. alias in minimo inter gentes, quo ego
dispergam illos, quia scio quia me non audiet populus. po
pulus est enim dure cervice, et convertetur ad cor suum
in terra captivitatis sue, et scient quoniam ego sum
dominus deus eorum et dabo eis cor et intelligent au
res et audient, et laudabunt me in terra captivitatis
sue et memores erunt nominis mei, et avertent se a dor
so suo duro et a malignitatibus suis, quia reminiscen
tur viam patrum suorum, qui peccaverunt in me et revoca
bo illos in terram quam iuravi patribus eorum a
braam et ysaac et iacob et dominabuntur eis et mul
tiplicabo eos et non minorabuntur et statuam illos
testamentum sempiternum alterum ut sim illis in deum
et ipsi erunt michi in populum et non movebo amplius
populum meum filios israel a terra quam dedi illis
iii. Et nunc domine omnipotens deus israel anima in angu
stiis et spiritus anxius clamat ad te. Audi domine
et miserere, quia deus es misericors et miserere
nostri. quia peccavimus ante te qui sedes in sem
piternum et non peribimus in evum domine omnipotens deus
israel. Audi nunc orationem mortuorum israel. et filio
rum ipsorum. qui peccaverunt ante te et non audierunt
vocem domini dei sui. et agglutinata sunt nobis
mala, Noli meminisse iniquitatis patrum nostrorum
sed memento manus tue et nominis tui in tempore isto, quia
tu es domine deus noster et laudabimus te domine quia pro
pter hoc dedisti timorem tuum in cordibus nostris ut
invocemus nomen tuum et laudemus te in captivitate
nostra, quia convertemur ab iniquitate patrum nostrorum
qui peccaverunt ante te et ecce nos in captivitate nostra

sumus quo nos dispersisti in imperium et in ma
ledictum et in peccatum secundum omnes iniqui
tates patrum nostrorum qui discesserunt a te domine deus
noster. Audi israel mandata vite auribus percipe ut
scias prudentiam. Quid est israel quod in terra inimico
rum es? Inveterasti in terra aliena coinquina
tus es cum mortuis deputatus es cum descendentibus
in infernum. Dereliquisti fontem sapientie. Nam si
in via dei ambulasses habitasses utique in pace sem
piterna. Disce ubi sit sapientia ubi sit prudentia ubi
sit virtus ubi sit intellectus ut scias simul ubi sit lon
giturnitas vite et victus ubi sit lumen oculorum et pax.
Quis invenit locum eius et quis intravit in thesau
ros eius? Ubi sunt principes gentium et qui dominantur
super bestias que sunt super terram qui in avibus celi lu
dunt qui argentum thesaurizant et aurum in quo con
fidunt homines et non est finis acquisitionis eorum qui
argentum fabricant et soliciti sunt nec est inventio operum
illorum. Exterminati sunt et ad inferos descenderunt et alii
in loco eorum surrexerunt. Iuvenes viderunt lumen
et habitaverunt super terram viam autem discipline nesci
erunt neque intellexerunt semitas eius neque filii eorum
susceperunt eam a facie eorum longe facta est. Non
est audita in terra chanaan neque visa est in theman
et fabulatores exquisitores prudentie et intelligentie
viam autem sapientie nescierunt neque meminerunt
semitas eius. O israel quam magna est domus dei et in
gens locus possessionis eius magnus et non habet fi
nem excelsus et immensus. Ibi fuerunt gygantes nomi
nati illi qui ab initio fuerunt statura magna scientes
bellum. Non hos elegit deus neque viam discipline de
dit illis propterea perierunt. Et quia non habuerunt sapientiam
interierunt propter suam insipientiam. Quis ascendit in
celum et accepit eam et eduxit eam de nubibus? Quis
transfretavit mare et invenit eam et attulit eam su
per aurum electum? Non est qui possit scire vias eius
neque qui exquirat semitas eius. Sed qui scit universa

nouit eam et inuenit eam prudentia sua / que preparauit eam in sempiterno tempore et repleuit eam pecudibus et quadrupedibus qui emittit lucem et uadit et uocauit illam et obedit illi in tremore stelle autem lumen dederunt in custodiis suis et letate [illegible] uocate sunt et dixerunt assumus et luxerunt ei cum iocunditate qui [illegible]

Hic deus noster non estimabitur alius aduersus illum hic adinuenit omnem uiam discipline et tradidit illam iacob puero suo et israel electo suo Post hoc in terris uisus est et cum hominibus conuersatus est / alii hic capitulum [illegible]

iiii Hic liber mandatorum dei et lex que est in eternum Omnibus qui tenent eam ad uitam / qui autem dereliquunt eam in mortem Conuertere iacob et apprehende eam / ambula per uiam ad splendorem eius et contra lumen eius / Ne tradas alteri gloriam tuam / et dignitatem tuam genti aliene Beati sumus israel quoniam deo que placent nobis manifesta sunt Animequiores esto populus dei memorabilis israel / Venundati estis gentibus Non in perditionem sed propter quod ad iracundiam prouocastis deum / tradi estis aduersariis Exacerbastis enim eum qui fecit uos / deum eternum / immolantes demoniis et non deo Obliti autem estis deum / qui nutriuit uos / et contristastis nutricem uestram hierusalem Vidit enim iracundiam a deo uenientem uobis / et dixit Audite confines (*al.* uicine) syon Adduxit enim michi deus luctum magnum Vidi enim captiuitatem populi mei filiorum meorum et filiarum quam superduxit illis eternus Nutriui enim illos cum iocunditate / dimisi autem illos cum fletu et luctu Nemo gaudeat super me uiduam et desolatam a multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum / quia declinauerunt a lege dei Iusticias autem ipsius nescierunt Nec ambulauerunt per uias mandatorum dei Neque per semitas ueritatis eius cum iusticia ingressi sunt Veniant confines syon et memorentur captiuitatem filiorum

et filiarum mearum quam superduxit illis eternus Ad-
duxit enim super illos gentem de longinquo gentem im-
probam et alterius lingue qui non sunt reveriti senem
neque puerorum misertis sunt et abduxerunt dilectos vidu-
e a filiis unicam desolaverunt Ego autem quid possum
adiuvare vos Qui enim adduxit vos super vos mala ipse
vos eripiet de manibus inimicorum suorum Ambulate
filii ambulate Ego enim derelicta sum sola Exui me stola
pacis indui me sacco obsecrationis et clamabo ad al-
tissimum in diebus meis Animequiores estote filii cla-
mate ad dominum et eripiet vos de manu principum inimic-
orum Ego enim speravi in eternum salutem vestram et venit michi
gaudium a sancto super misericordia que veniet vobis ab eterno
salutari vestro Emisit enim vos cum luctu et ploratu redu-
cet autem michi vos dominus cum gaudio et iocundi-
tate in sempiternum Sicut enim viderunt vicine Syon
captivitatem vestram sic videbunt et in celeritate sa-
lutem vestram a deo que superveniet vobis cum honore
magno et splendore eterno Filii patienter sustinete
iram que supervenit vobis Persecutus est enim te ini-
micus tuus sed cito videbis perditionem ipsius et super
cervices ipsius ascendes Delicati mei ambulaverunt
vias asperas ducti sunt enim ut grex direptus ab ini-
micis Animequiores estote filii et proclama-
te ad dominum Erit enim memoria vestra ab eo qui ducit
vos Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a deo de-
cies tantum iterum convertentes requiretis eum Qui e-
nim induxit super vos mala ipse rursum adducet vobis
sempiternam iocunditatem cum salute vestra Animequior
esto Ierusalem Exhortatur enim te qui te nominavit Nocen-
tes peribunt qui te vexaverunt Et qui gratulati sunt in
tua ruina punientur Civitates quibus servierunt
filii tui punientur Que accepit filios tuos Sicut
gavisa est in tua ruina et letata est in tuo casu sic
contristabitur in sua desolatione Et amputabitur ex-

solatio multitudinis eius et gaudimonium eius erit
in luctum. Ignis enim superveniet ei ab eterno in longiturnis
diebus et habitabitur a demoniis in multitudine temporis
V Circumspice hierusalem ad orientem et vide iocun
ditatem a deo tibi venientem. Ecce enim veniunt
filii tui quos dimisisti dispersos. veniunt autem
collecti ab oriente usque ad occidentem in verbo sancti gau
dentes in honore dei. Exue te hierusalem stola
vexationis tue et indue te decore et honore eius qui
a deo datus tibi est in sempiternam gloriam. Circumdabit
te dyployde deus iustitie et imponet mitram capi
ti tuo honoris eterni. Deus enim ostendet splendorem
suum in te qui sub celo est. Nominabitur enim tibi nomen
tuum a deo in sempiternum pax iustitie et honor pietatis. Ex
urge hierusalem et sta in excelso et circumspice ad orientem
et vide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad oc
cidentem in verbo sancti gaudentes in dei memoria. Ex
ierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis. Adducet autem
eos dominus ad te portatos in honore sicut filios regni
Constituit enim dominus humiliare omnem montem
excelsum et rupes perhennes et convalles replere
in equalitatem terre ut ambulet israel diligenter
in honorem dei. Obumbraverunt autem et silve et
omne lignum suavitatis israel ex mandato dei
Adducet enim israel deus cum iocunditate in lumine
maiestatis sue cum misericordia et iustitia que est ab ipso
VI Exemplar epistole quam misit ieremias ad ab
ductos captivos in babiloniam a rege babilonis
ut nunciaret illis secundum quod preceptum est illi
a deo. Propter peccata que peccastis ante deum abdu
cemini in babiloniam captivi a nabuchodonosor rege babilo
nie. Ingressi itaque in babiloniam eritis illic annis plu
rimis et temporibus longis usque ad generationes septem
Post hoc autem tempus educam vos inde cum pace
Nunc autem videbitis in babilonia deos aureos et

argenteos et lapideos et ligneos portari in hume-
ris ostendentes metum gentibus. Videte ergo ne et vos si-
miles efficiamini factis alienis, et metuatis, et metus vos
capiat in ipsis. Visa itaque turba de retro et ab ante, adoran-
tes dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari domine. Angelus
enim meus vobiscum est; ipse autem exquiram animos vestros.
Nam lingua ipsorum polita a fabro, ipsa etiam inaurata
et inargentata falsa sunt et non possunt loqui. Et sicut virgi-
ni amanti ornamenta, ita accepto auro fabricati sunt. Coro-
nas certe habent aureas super capita sua dii illorum; unde
subtrahunt sacerdotes ab eis aurum et argentum et erogant
illud in semet ipsos. Dant autem et ex ipso prostitutis, et me-
retrices ornant. Et iterum cum receperint illud a meretricibus
ornant deos alienos. Hi autem non liberantur ab erugine
et tynea. Opertis autem illis veste purpurea, extergent faci-
em ipsorum propter pulverem domus, qui est plurimus inter
eos. Sceptrum habet ut homo, sicut iudex regionis, qui
in se peccantem non interficit. Habet etiam gladium in
manu et securim, se autem de bello et a latronibus
non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii illorum.
Ne ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis confractum
inutile efficitur, tales sunt et dii illorum. Constitutis illis in
domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus introe-
untium. Et sicut alicui qui regem offendit circumsepte sunt ia-
nue, aut sicut ad sepulcrum adductum mortuum, ita tutant
sacerdotes hostia clausuris et seris, ne a latronibus ex-
polientur. Lucernas accendunt illis, et quidem multas, ex
quibus nullam videre possunt. Sunt autem sicut trabes in domo.
Corda vero eorum dicuntur elingere serpentes qui de terra sunt,
dum comedunt eos et vestimentum eorum, et non sentiunt. Nigre
fiunt facies eorum a fumo qui in domo fit. Supra caput
eorum et supra corpus volant noctue et hyrundines et
aves etiam similiter et catte. Unde scietis quia non sunt
dii. Ne ergo timueritis eos. Aurum etiam quod habent ad spe-
ciem est. Nisi aliquis exterserit eruginem, non fulgebunt.

Neque enim dum conflarentur sentiebant. Ex omni pretio
empta sunt in quibus non est spiritus sicut in ipsis. Sine pe
dibus sunt in humeris portantur ostendentes ignobili
tatem suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea.
Propterea si ceciderint in terram a semet ipsis non surgent, neque
siquis eum statuerit rectum per semet ipsum stabit. Sed sicut
mortuis munera eorum illis apponentur. Hostias illorum
sacerdotes ipsorum vendunt et abutuntur. Similiter et
mulieres ipsorum decerpentes neque infirmo neque medi
canti aliquid impartiunt. De sacrificiis eorum fete et men
struate contingunt. Scientes itaque ex hys quia non sunt
dii, ne timeatis eos. Unde enim vocantur dii? Quia muli
eres apponunt dys argenteis et aureis et ligneis. Et
in domibus eorum sacerdotes sedent habentes tunicas scis
sas et capita et barbas rasas, quorum capita nuda sunt.
Rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in
cena mortui. Vestimento eorum auferunt sacerdo
tes et vestiunt uxores suas et filios suos. Neque siquid
mali patiantur ab aliquo, neque siquod bonum poterunt
retribuere. Neque regem constituere possunt neque aufer
re. Similiter neque divitias dare possunt neque malum retri
buere. Siquis illis votum vovit et non reddidit, neque
hoc requirent. Hominem a morte non liberant, neque in
firmum a potentiore eripiunt. Hominem cecum ad visum
non restituent. De necessitate hominem non liberabunt. Vi
due non miserebuntur, neque orphanis benefacient.
Lapidibus de monte similes sunt dii eorum lignei et
lapidei, aurei et argentei. Qui autem colunt illa con
fundentur. Quomodo ergo estimandum est aut dicendum illos
esse deos? Adhuc enim ipsis caldeis non honorantibus
ea, qui cum audierint mutum non posse loqui, offe
runt illum ad Bel postulantes ab eo loqui quasi possit
sentire qui non habet motum. Et ipsi cum intellexerint
relinquent ea. Sensum enim non habent ipsi dii illorum.
Mulieres autem circumdate funibus in viis sedent

succendentes ossa olivarum. Cum autem aliqua ex ipsis
attracta ab aliquo transeunte dormierit, proxime sue
exprobrat quod ea non sit digna habita sicut ipsa, neque restis funis
eius disrupta sit. Omnia autem que illis fiunt, falsa sunt.
Quomodo ergo estimandum aut dicendum est esse illos deos? A
fabris autem et ab aurificibus facta sunt. Nichil aliud e-
runt nisi id quod volunt esse sacerdotes. Et aurifi-
ces ipsi etiam qui ea faciunt non sunt multi temporis. Numquid
ergo possunt que ab ipsis fabricata sunt ipsi esse dii? Relique-
runt autem falsa et opprobrium post futuris. Nam cum su-
pervenit illis prelium et mala, cogitant post se sacerdotes
ubi se abscondant cum illis. Quomodo ergo sentiri debeat quoniam
dii sunt, qui nec de bello se liberant, neque de malis se e-
ripiunt? Nam cum sint lignea et inaurata et inargen-
tata, scietur postea quia falsa sunt gentibus universis
et regibus, que manifesta sunt quia non sunt dii, sed opera
manuum hominum, et nullum opus dei in illis. Unde ergo
notum est quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et
nullum opus dei in ipsis est? Regem regioni non susci-
tant, et pluviam hominibus non dabunt. Iudicium quoque
non discernent, neque regionem liberabunt ab iniuria,
quia nichil possunt, sicut corniculae inter medium celi et
terre. Etenim cum inciderit ignis in domum deorum
ligneorum, aureorum et argenteorum, sacerdotes ipsorum quidem
fugient et liberabuntur, ipsi vero sicut trabes in medio
comburentur. Regi autem et bello non resistent. Quomodo
ergo estimandum est aut dicendum quia dii sunt? Non a furi-
bus neque a latronibus se liberabunt dii lignei et lapi-
dei et inaurati et inargentati, quibus hii fortiores sunt.
Aurum et argentum et vestimentum quo operti sunt aufe-
rent illis, et abibunt, nec sibi auxilium ferunt. Itaque me-
lius est esse regem ostentantem virtutem suam, aut vas
in domo utile in quo gloriabitur qui possidet illud, vel
hostium in domo quod custodit ea que in domo sunt,
quam falsi dii. Sol quidem et luna et sidera cum sint sple-
ndida et emissa ad utilitates, obaudiunt. Similiter

et fulgur cum apparuerit perspicuum est id ipsum autem
et spiritus in omni regione spirat Et nubes quibus cum im-
peratum fuit a deo perambulare universum orbem per-
ficiunt quod imperatum est eis Ignis etiam missus desuper
ut consumat homines montes et silvas facit quod
preceptum est ei hec autem neque speciebus neque virtutibus
uni eorum similia sunt unde neque estimandum neque dicen-
dum esse illos deos quando non possunt neque iudicium iudica-
re neque facere hominibus Scientes itaque quia non sunt
dii ne ergo timueritis eos Neque enim regibus male-
dicent neque benedicent Signa etiam in celo gentibus
non ostendent neque ut sol lucebunt neque illuminabunt ut
luna Bestie meliores sunt illis que possunt fugere sub tec-
tum ac prodesse sibi Nullo itaque modo nobis est manife-
stum quia sunt dii propter quod ne timueritis eos Nam
sicut in cucumerario formido nichil custodit Ita sunt
dii illorum lignei et argentei et inaurati Eodem modo
et in orto spina alba supra quam omnis avis se-
det Similiter et mortuo proiecto in tenebris similes
sunt dii illorum lignei et inaurati et argentati A
purpura quoque et marmore que supra illud tene-
atur Scietis itaque quia non sunt dii Ipsi etiam postre-
mo comeduntur et erit opprobrium in regione Me-
lior est homo iustus qui non habet simulacra nam
erit longe ab opprobriis

Incipit prologus Ezechielis prophete

Ezechiel propheta cum Ioachim rege Iuda
captivus ductus est in Babilonem ibique
cum hiis qui cum illo captivi ducti fuerant
prophetavit penitentibus quod ad Ieremie va-
ticinium se ultro adversariis tradidisset et viderent adhuc
urbem Hierusalem stare quam ille casuram esse pre-
dixerat Tricesimo autem etatis sue anno et captivitatis
quinto exorsus est ad concaptivos loqui Et eodem tempore
licet posterior hic in Caldea Ieremias autem in Iudea

prophetaverunt. Sermo eius nec satis disertus nec
admodum rusticus est, sed ex utroque medie temperatus.
Sacerdos et ipse fuit sicut et Jeremias, principia voluminis
et finem magis omnes obscuritatibus obvoluta. Sed
et vulgata eius editio non multum distat ab hebraico.
Unde satis miror quid causa extiterit ut si eosdem in
omnibus libris habemus interpretes in aliis eadem in
aliis diversa transtulerint. Legite igitur et hunc iuxta transla-
tionem nostram quia per cola scriptus et commata manife-
stiorem sensum legentibus tribuit. Si autem et amici
vestri et hunc subsannaverint, dicite eis quod nemo illos
compellat ut scribant. Sed vereor ne illud eis eveniat
quod grece significantius dicitur ut vocentur phaso-
lidopoy, hoc est manducantes se nescias alias
manducantes se nescias. Dato ava.

Incipit liber Ezechielis prophete.

Et factum est in tricesimo anno in
quarto mense in quinta mensis, cum
essem in medio captivorum iuxta flu-
men Chobar, aperti sunt celi et vidi
visiones dei. In quinta mensis ipse est
annus quintus transmigrationis Joachin
regis Iuda, factum est verbum domini ad Ezechiel
filium Buzi sacerdotem in terra Caldeorum secus
flumen Chobar. Et facta est super eum ibi manus domini.
Et vidi et ecce ventus turbinis veniebat ab aqui-
lone et nubes magna et ignis involvens et splen-
dor in circuitu eius. Et de medio eius quasi species
electri, id est de medio ignis. Et ex medio eorum si-
militudo quattuor animalium. Et hic aspectus eorum:
similitudo hominis in eis. Et quattuor facies uni
et quattuor penne uni. Et pedes eorum pedes recti
et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli
et scintille quasi aspectus eris candentis. Et manus

hominis sub pennis eorum in quattuor partibus et
facies et pennas per quattuor partes habebant. Iun
cteque erant penne eorum alterius ad alterum. Non
revertebantur cum incederent sed unumquodque ante fa
ciem suam gradiebatur. Similitudo autem vultus eorum
facies hominis et facies leonis a dextris ipsorum quattuor
facies autem bovis a sinistris ipsorum quattuor et facies
aquile desuper ipsorum quattuor. Et facies eorum et penne
eorum extente desuper. Due penne singulorum
iungebantur et due tegebant corpora eorum. Et unumquod
que eorum coram facie sua ambulabat ubi erat impe
tus spiritus illuc gradiebantur nec revertebantur cum ambu
larent. Et similitudo animalium et aspectus eorum quasi car
bonum ignis ardentium et quasi aspectus lampadarum.
Hec erat visio discurrens in medio animalium splendor
ignis et de igne fulgur egrediens et animalia ibant et
revertebantur in similitudinem fulguris choruscantis.
Cumque aspicerem animalia apparuit rota una super ter
ram iuxta animalia habens quattuor facies et aspec
tus rotarum et opus earum quasi maris visio. Et una si
militudo ipsarum iiii. Et aspectus earum et opera quasi
sit rota in medio rote. Per quattuor partes earum e
untes ibant et non revertebantur cum ambularent.
Statura quoque erat rotis et altitudo et horribilis
aspectus et totum corpus plenum oculis in circuitu i
psarum quattuor. Cumque ambularent animalia ambula
bant pariter et rote iuxta ea. Et cum elevarentur a
nimalia de terra elevabantur simul et rote. Quocumque
ibat spiritus illuc eunte spiritu et rote pariter levabantur
sequentes ea. Spiritus enim vite erat in rotis. Cum euntibus
ibant et cum stantibus stabant. Et cum elevatis a terra pa
riter elevabantur et rote sequentes ea quia spiritus vite
erat in rotis. Et similitudo super caput animalium firma
menti et quasi aspectus cristalli horribilis et extensi
super capita eorum desuper ~~Sup~~ Sub firmamento autem
Penne eorum recte alterius ad alterum. Unumquodque

duabus alis uelabat corpus suum et alterum similiter
uelabatur et audiebam sonum alarum quasi sonum
aquarum multarum quasi sonum sublimis dei cum ambula
rent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castro
rum cumque starent demittebantur penne eorum nam cum
fieret uox super firmamentum quod erat super caput eorum
stabant et summittebant alas suas super autem firma
mentum quod erat imminens capiti eorum quasi aspectus
lapidis saphiri et similitudo throni et super similitudi
nem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper
et uidi quasi speciem electri uelut aspectum ignis in
trinsecus per circuitum eius a lumbis eius desuper et a
lumbis eius usque deorsum uidi quasi speciem ignis sple
dentis in circuitu uelut aspectum arcus cum fuerit in nube
in die pluuie sic erat aspectus splendoris per gyrum

Hec uisio similitudinis glorie domini et uidi et
cecidi in faciem meam et audiui uocem loquentis
et dixit ad me fili hominis sta super pedes tuos
et loquar tecum et ingressus est in me spiritus postquam
locutus est mihi et statuit me supra pedes meos et au
diui loquentem ad me et dicentem fili hominis mitto
te ad filios israel ad gentes apostatrices que recesserunt
a me patres eorum preuaricati sunt pactum meum usque
ad diem hanc et filii dura facie et indomabili corde
sunt ad quos ego te mitto et dices ad eos hec dicit
dominus deus si forte uel ipsi audiant et si forte quiescant
quoniam domus exasperans est et scient quia propheta fuerit
in medio eorum Tu ergo fili hominis ne timeas eos ser
mones eorum ne metuas quoniam increduli et sub
uersores sunt tecum et cum scorpionibus habitas Verba
eorum ne timeas et uultus eorum ne formides quia domus
eorum exasperans est loqueris ergo uerba mea ad eos
si forte audiant et quiescant quoniam irritatores sunt Tu
autem fili hominis audi quecumque loquar ad te et

Et noli esse exasperans sicut domus israel exasperatrix est
Aperi os tuum et comede quecumque ego do tibi Et vidi et ecce
manus missa ad me in qua erat involutus liber et
Et expandit illum coram me qui erat scriptus intus et foris
iii Et scripte erant in eo lamentationes et carmen et ve Et dixit
capitulum tercium Sequitur
ad me fili hominis quodcumque inveneris comede comede
de volumen istud Et vadens loquere ad filios israel Et
aperui os meum Et cibavit me volumine illo Et dixit
ad me fili hominis venter tuus comedet et viscera
tua complebuntur volumine isto quod ego do tibi Et
comedi illud Et factum est in ore meo sicut mel dulce
Et dixit ad me Fili hominis vade ad domum israel et
loqueris verba mea ad illos Non enim ad populum pro
fundi sermonis et ignote lingue tu mitteris ad domum
israel neque ad populos multos profundi sermonis et igno
te lingue quorum non possis audire sermones et si ad illos
mittereris ipsi audirent te domus autem israel nolunt
audire te quia nolunt audire me omnis quippe israel
domus attrita fronte est et duro corde Ecce dedi faciem
tuam valentiorem faciebus eorum et frontem tuam
duriorem frontibus eorum ut adamantem et ut si
licem dedi faciem tuam ne timeas eos neque metu
as a facie eorum quia domus exasperans est Et dixit ad
me fili hominis omnes sermones meos quos ego
loquor ad te assume in corde tuo et auribus tuis au
di Et vade ingredere ad transmigrationem ad filios populi tui
et loqueris ad eos et dices eis hec dicit dominus deus
si forte audiant et quiescant Et assumpsit me spiritus
Et audivi post me vocem commotionis magne Bene
dicta gloria domini de loco suo Et vocem alarum animalium
percutientium alteram ad alteram Et vocem rotarum sequen
tium animalia et vocem commotionis magne Spiritus
quoque levavit me Et assumpsit me Et abii amarus
in indignatione spiritus mei manus enim domini erat

meam confortans me. Et veni ad transmigrationem
ad acervum novarum frugum ad eos qui habitabant iuxta
flumen Chobar et sedi ubi illi sedebant et mansi ibi
septem diebus merens in medio eorum. Cum autem
pertransissent septem dies factum est verbum domini ad me di-
cens: fili hominis speculatorem dedi te domui Israel. Et au-
dies de ore meo verbum et annuntiabis eis ex me. Si dicen-
te me ad impium morte morieris non annuntiaveris ei
neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia et vi-
vat ipse impius in iniquitate sua morietur sanguinem
autem eius de manu tua requiram. Si autem tu annun-
tiaveris impio et ille non fuerit conversus ab impietate
sua et a via sua impia ipse quidem in iniquitate sua mo-
rietur tu autem animam tuam liberasti. Sed et si conversus
iustus a iustitia sua fuerit et fecerit iniquitatem ponam offendi-
culum coram eo ipse morietur quia non annuntiasti ei
in peccato suo morietur et non erunt in memoria iu-
stitie eius quas fecit sanguinem vero eius de manu tua
requiram. Si autem tu annuntiaveris iusto ut non pec-
cet iustus et ille non peccaverit vivens vivet quia annun-
tiasti ei et tu animam tuam liberasti. Et facta est super me
manus domini et dixit ad me surgens egredere in campum
et ibi loquar tecum. Et surgens egressus sum in campum
et ecce ibi gloria domini stabat quasi gloria quam vidi iux-
ta fluvium Chobar et cecidi in faciem meam. Et ingressus est
in me spiritus et statuit me super pedes meos et locutus est
mecum et dixit ad me ingredere et includere in medio domus
tue. Et tu fili hominis ecce data sunt super te vincula et liga-
bunt te in eis et non egredieris in medio eorum et linguam
tuam adherere faciam palato tuo et eris mutus nec quasi
vir obiurgans quia domus exasperans est. Cum autem locu-
tus fuero tibi aperiam os tuum et dices ad eos hec dicit dominus
deus qui audit audiat et qui quiescat quia domus exaspe-
rans est. Sequitur capitulum 4.

iiij Et tu fili hominis sume tibi laterem et pones eum coram
te et describes in eo civitatem Jherusalem et ordinabis
adversus eam obsidionem et edificabis municiones
et comportabis aggerem et dabis contra eam castra et
pones arietes in gyro et tu sume tibi sartaginem ferream
et pones eam in murum ferreum inter te et inter civitatem et
obfirmabis faciem tuam ad eam et erit in obsidionem
et circumdabis eam signum est domui Israel et tu dormi-
es super latus tuum sinistrum et pones iniquitates domus
Israel super eo numero quibus dormies super illud et as-
sumes iniquitates eorum Ego autem dedi tibi annos iniqui-
tatis eorum numero dierum trecentos et nonaginta dies
et portabis iniquitatem domus Israel et cum impleve-
ris hec dormies super latus tuum dextrum secundo et assumes
iniquitatem domus Iuda xl diebus diem pro anno
diem inquam pro anno dedi tibi et ad obsidionem
Jherusalem convertes faciem tuam et brachium tuum erit ex-
tentum et prophetabis adversus eam Ecce circumdedi te
vinculis et non te convertes a latere tuo in latus aliud
donec compleas dies obsidionis tue et tu sume tibi
frumentum et ordeum et fabam et lentem et milium
et viciam et mittes ea in vas unum et facies tibi
panes numero dierum quibus dormies super latus tuum
trecentis et nonaginta diebus comedes illud ~~cibus autem~~
~~tuus quo vesceris erit in pondere xx~~ donec compleas
dies obsidionis tue cibus autem tuus quo vesceris erit
in pondere xx stateres in die a tempore usque ad tempus
comedes illud et aquam in mensura bibes sextam
partem hin a tempore usque ad tempus bibes illud et
quasi subcinericium alias succinctorium ordeaceum comedes
illud et stercore quod egreditur de homine operies illud
in oculis eorum et dixit dominus sic comedent filii
Israel panem suum pollutum inter gentes ad quas
eiciam eos et dixi ha ha ha domine deus ecce
anima mea non polluta et morticinum et laceratum

a bestiis non comedi ab infantia mea usque nunc et
non est ingressa os meum omnis caro immunda et di-
xit ad me ecce dedi tibi fimum boum pro stercoribus hu-
manis et facies panem tuum in eo et dixit ad me fi-
li hominis ecce conteram baculum panis in hierusalem et
comedent panem suum in pondere et in sollicitudine et aquam
in mensura et in angustia bibent et deficientibus pa-
ne et aqua corruet unusquisque ad fratrem suum et conta-
V Et tu fili hominis//bescent in iniquitatibus suis
Sume tibi gladium acutum radentem pilos et
assumes ducens per caput tuum et per barbam tu-
am et assumes tibi stateram ponderis et divides
eos tertiam partem igni combures in medio civitatis
iuxta completionem dierum obsidionis et assumes tertiam
partem concides gladio in circuitu eius tertiam vero
in ventum disperges et gladium nudabis post eos et
sumes inde parvum numerum et ligabis eos in summitate
pallii tui et ex eis rursum tolles et proicies in medio
ignis et combures eos igni et ex eo egredietur ignis in
omnem domum israel hec dicit dominus deus Ista est hierusalem
in medio gentium posui eam et in circuitu eius terras
et contempsit iudicia mea ut plus esset impia quam
gentes et precepta mea ultra quam terre que in circuitu eius
sunt iudicia enim mea proiecerunt et in preceptis non ambu-
laverunt Ideo hec dicit dominus deus quia superastis
gentes que in circuitu vestro sunt in preceptis meis non
ambulastis et iudicia mea non fecistis et iuxta iudicia
gentium que in circuitu vestro sunt vos estis operati Ideo hec
dicit dominus deus ecce ego ad te et ipse ego faciam in
medio tui iudicia in oculis gentium et faciam in te que
non feci et quibus similia ultra non faciam propter omnes
abhominationes tuas Ideo patres comedent filios in medio
tui et filii tui comedent patres suos et faciam in te iudicia

et ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum. Ide-
o vivo ego dominus deus dicit nisi pro eo quod sanctum meum
violasti in omnibus offensionibus tuis et in omnibus abho-
minationibus tuis ego quoque confringam et non parcet
oculus meus et non miserebor. Tercia pars tui peste mo-
rietur et fame consumetur in medio tui et tercia pars tui
gladio cadet in circuitu tuo. Terciam vero partem tuam in omne
ventum dispergam et gladium evaginabo post
eos. Et complebo furorem meum et requiescere faciam indigna-
tionem meam in eis et consolabor et scient quia ego dominus
locutus sum in zelo meo cum compleuero omnem indignationem
meam. Et dabo te in desertum et in opprobrium in gentibus
que in circuitu tuo sunt in conspectu omnis pretereuntis. Et e-
ris opprobrium et blasphemia exemplum et stupor in gen-
tibus que in circuitu tuo sunt cum fecero in te iudicia in furo-
re et indignatione et in increpationibus ire. Ego dominus
locutus sum quando misero sagittas famis pessimas in eos
que erunt mortifere et quas mittam ut disperdam vos et
famem congregabo super vos et conteram in vobis ba-
culum panis et immittam in vos famem et bestias ~~pessi-~~
mas pessimas usque ad internitionem et pestilentia et san-
guis transibunt per te et gladium inducam super te. Ego
dominus locutus sum.
vi. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis pone faciem
tuam ad montes israel et prophetabis ad eos et
dices: Montes israel audite verbum domini dei. Hec dicit dominus
deus montibus et collibus rupibus et vallibus. Ecce ego
adducam super vos gladium et dispergam excelsa vestra et de-
moliar aras vestras et confringentur simulacra vestra. Et deiciam
interfectos vestros ante ydola vestra. Et dabo cadavera filiorum
israel ante faciem simulacrorum vestrorum et dispergam ossa ves-
tra circum aras vestras in omnibus habitationibus vestris urbes
deserte erunt et excelsa demolientur et dissipabuntur et
interibunt are vestre et confringentur et cessabunt ydola vestra
et conterentur delubra vestra et delebuntur opera vestra. Et ca-
det interfectus in medio vestri. Et scietis quia ego sum dominus

Et relinquam in uobis eos qui fugerint gladium in
gentibus. cum dispersero uos in terras Et recordabuntur
mei liberatores uestri in gentibus ad quas captiui ducti
sunt quia contriui cor eorum fornicans et recedens a
me et oculos eorum fornicantes post ydola sua et displi
cebunt sibimet super malis que fecerant in uniuersis abhomina
tionibus suis Et scient quia ego dominus non frustra locu
tus sum ut facerem eis malum hoc. Hec dicit dominus
deus percute manum tuam et allide pedem tuum et dic
heu ad omnes abhominationes malorum domus
israel qui gladio fame et peste ruituri sunt. Qui lon
ge est peste morietur qui autem prope gladio corruet Et
qui relictus fuerit et obsessus fame morietur Et com
plebo indignationem meam in eis Et scietis quia ego
dominus cum fuerint interfecti uiri in medio ydolorum
uestrorum in circuitu ararum uestrarum in omni colle ex
celso Et in cunctis summitatibus montium Et subtus o
mne lignum nemorosum et subtus uniuersam quer
cum frondosam id est locum ubi accenderunt thura re
dolentia uniuersis ydolis suis Et extendam manum
meam super eos Et faciam terram desolatam et desti
tutam ~~a desertam~~ a deserto deblata et destitutam in omnibus
habitationibus eorum Et scient quia ego dominus

vii

Et factus est sermo domini ad me dicens Et tu fili
hominis hec dicit dominus deus terre israel. Fi
nis uenit uenit finis super iiii plagas terre
Nunc finis super te Et immittam furorem meum in te et
iudicabo te super uias tuas Et ponam contra te omnes
abhominationes tuas Et non parcet oculus meus
super te et non miserebor sed uias tuas ponam super
te Et abhominationes tue in medio tui erunt et scietis
quia ego dominus hec dicit dominus deus Afflictio
una afflictio ecce uenit finis uenit uenit finis
Euigilabit aduersum te ecce uenit uenit contritio super

te qui habitas in terra Venit tempus prope est dies oc-
cisionis et non glorie montium Nunc de propinquo effundam
iram meam super te Et complebo furorem meum in te Et
iudicabo te iuxta vias tuas Et imponam tibi omnia scele-
ra tua et non parcet tibi oculus meus neque miserebor sed vi-
as tuas imponam tibi et abhominationes tue in medio tui e-
runt Et scietis quia ego sum dominus percutiens Ecce dies
ecce venit Egressa est contritio floruit virga germi-
navit superbia iniquitas surrexit in virga impieta-
tis Non ex eis et non ex populo Neque ex sonitu eorum
Et non erit requies in eis Venit tempus appropin-
quavit dies Qui emit non letetur et qui vendit non
lugeat quia ira super omnem populum eius Quia qui ven-
dit ad id quod vendidit non revertetur Et adhuc in
viventibus vita eorum Visio enim ad omnem multi-
tudinem eius non regredietur Et vir in iniquitate
vite sue non confortabitur Canite tuba preparentur o-
mnes et non est qui vadat ad prelium ira enim mea su-
per universum populum eius Gladius foris pestis et
fames intrinsecus Qui in agro est gladio morietur
et qui in civitate pestilentia et fame devorabitur Et
salvabuntur qui fugerint ex eis Et erunt in montibus
quasi columbe convallium omnes trepidi unusquis-
que in iniquitate sua morietur Omnes manus dis-
solventur et omnia genua fluent aquis et accingent
se ciliciis Et operiet eos formido et in omni facie con-
fusio et in universis capitibus eorum calvicium Argen-
tum eorum foris proicietur et aurum eorum in sterqui-
linium erit Argentum eorum et aurum non valebit li-
berare eos in die furoris domini Animam suam non sa-
turabunt et ventres eorum non replebuntur Quia
scandalum iniquitatis eorum factum est Et ornamentum
monilium suorum in superbiam posuerunt Et ymagines

abhominationum suarum et simulacrorum fecerunt ex eo:
propter hoc dedi illud in immundiciam et dabo illud
in manus alienorum ad diripiendum et impiis ter
re in predam et contaminabunt illud et avertam faciem
meam ab eis et violabunt archanum meum et introibunt
in illud emissarii et contaminabunt illud fac conclusionem
quoniam terra plena est iudicio sanguinum et civitas
plena iniquitate et adducam pessimos de gentibus
et possidebunt domos eorum et quiescere faciam superbi
am potentium et possidebunt sanctuaria eorum angusti
a superveniente requirent pacem et non erit conturba
tio super conturbationem veniet et auditus super auditum
et querent visionem de propheta et lex peribit a sa
cerdote et consilium a senioribus Rex lugebit et prin
ceps induetur merore et manus populi terre contur
babuntur secundum viam eorum faciam eis et secundum
iudicia eorum iudicabo eos et scient quia ego dominus
Et factum est in anno vi in vi mense v me viii
nsis ego sedebam in domo mea et senes iu
da sedebant coram me et cecidit ibi super me ma
nus domini dei et vidi et ecce similitudo quasi
aspectus ignis ab aspectu lumborum eius et deorsum
ignis et a lumbis eius et sursum quasi aspectus sple
ndoris ut visio electri et emissa similitudo manus
apprehendit me in cincinnos capitis mei et levavit
me spiritus inter terram et celum et adduxit me in
ierusalem in visione dei iuxta hostium interius quod respici
ebat ad aquilonem ubi erat statutum ydolum zeli ad
provocationem provocandam emulationem et ecce ibi gloria dei
israel secundum visionem quam vidi in campo et dixit ad me fi
li hominis leva oculos tuos ad viam aquilonis et ecce ab a
quilone porte altaris ydolum zeli in ipso introitu et dixit ad
me fili hominis putas ne vides tu quid isti faciunt abhomina-

tiones

tiones magnas quas domus israel facit hic ut
procul recedam a sanctuario meo et adhuc conversus
videbis abhominationes maiores Et introduxit me
ad hostium atrii Et vidi Et ecce foramen unum in pari-
ete Et dixit ad me fili hominis fode parietem. Et
Et cum perfodissem parietem apparuit hostium unum Et
dixit ad me Ingredere et vide abhominationes pessimas
quas isti faciunt hic Et ingressus vidi Et ecce omnis
similitudo reptilium et animalium abhominatio Et
universa ydola domus israel depicta in circuitu erant
in pariete per totum Et septuaginta viri de senioribus
domus israel et iezonias filius saphan stabat
in medio eorum stantium ante picturas Et unusquisque
habebat thuribulum in manu sua et vapor nebule de
thure consurgebat Et dixit ad me Certe vidisti fili
hominis que seniores domus israel faciunt in tenebris
unusquisque in abscondito cubilis sui Dicunt enim non
videt dominus nos dereliquit dominus terram Et dixit
dominus ad me: adhuc conversus videbis abhomina-
tiones maiores: quas isti faciunt Et introduxit me
per hostium porte domus domini quod respiciebat ad a-
quilonem Et ecce ibi mulieres sedebant plangentes
adonidem Et dixit ad me Certe vidisti fili hominis
Adhuc conversus videbis abhominationes maiores
hiis Et introduxit me in atrium domus domini interius
Et ecce in hostio templi inter vestibulum et altare quasi
xxv viri dorsa habentes contra templum domini et faci-
es ad orientem et adorabant ad ortum solis Et dixit
ad me Certe vidisti fili hominis Numquid leve est hoc
domui iuda ut facerent abhominationes istas quas
fecerunt hic quia replentes terram iniquitate conversi
sunt ad irritandum me Et ecce applicant ramum ad na-
res suas Ergo et ego faciam in furore Non parcet
oculus meus nec miserebor cum clamaverint ad
aures meas voce magna non exaudiam eos

Et clamavit in auribus meis voce magna
dicens Appropinquaverunt visitationes urbis
et unusquisque vas interfectionis habet in manu
sua et ecce sex viri veniebant de via porte superioris
que respicit ad aquilonem et uniuscuiusque vas interitus
in manu eius vir quoque eius unus medio in me[dio]
eorum vestitus lineis et atramentarium scriptoris ad re
nes eius et ingressi sunt et steterunt iuxta altare ereum
Et gloria domini israel assumpta est de cherub que
erat super eum ad limen domus et vocavit virum qui in
dutus erat lineis et atramentarium scriptoris habe
bat in lumbis suis Et dixit dominus ad eum Transi per me
diam civitatem in medio Ierusalem et signa thau super
frontes virorum gementium et dolentium super cunctis ab
hominationibus que fiunt in medio eius Et illis dixit
audite me Transite per civitatem sequentes eum et percuti
te Non parcat oculus vester neque misereamini Senem
adolescentulum et virginem parvulum et mulieres interfici
te usque ad internitionem Omnem autem super quem videritis
thau ne occidatis Et a sanctuario meo incipite Cepe
runt ergo a viris senioribus qui erant ante faciem domus
Et dixit ad eos contaminate domum et implete atria
interfectis Egredimini Et egressi sunt et percutiebant eos
qui erant in civitate Et remansi ego ruique super faciem
meam et clamans aio heu heu heu domine deus Ergo
ne perdes omnes reliquias israel effundens furorem
tuum super Ierusalem Et dixit ad me Iniquitas domus israel
et iuda magna est nimis valde et repleta est ter
ra sanguinibus et civitas repleta est aversione
Dixerunt enim Dereliquit dominus terram et dominus
non videt Igitur et meus oculus non parcet neque
miserebor viam eorum super caput eorum reddam Et
ecce vir qui erat indutus lineis qui habebat atra
mentarium in dorso suo respondit verbum dicens Feci sicut precepisti

[Marginal note: ... transferri ... in omnibus locis ponentes scandalum ... [illegible] ... non ideo dolebant quia peccaverunt ... quia perdiderunt gloriam [illegible]]

X

Et vidi et ecce in firmamento quod erat super caput cherubim quasi
lapis saphirus et quasi species similitudinis
solii apparuit super ea. Et dixit ad virum qui indutus erat
lineis et ait: Ingredere in medio rotarum que sunt sub-
tus cherubim et imple manum tuam prunis ignis
que sunt inter cherubim et effunde super civitatem. Ingres-
susque est in conspectu meo. Cherubim autem stabant
a dextris domus cum ingrederetur vir et nubes im-
plevit atrium interius. Et elevata est gloria domini de-
super cherub ad limen domus et repleta est domus
nube et atrium repletum est splendore glorie domini.
Et sonitus alarum cherubim audiebatur usque ad
atrium exterius quasi vox loquentis dei omnipotentis.
Cumque precepisset viro qui indutus erat lineis dicens:
Sume ignem de medio rotarum que sunt inter che-
rubim, ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit che-
rub manum de medio cherubim ad ignem qui erat
inter cherubim et sumpsit et dedit in manu eius qui
indutus erat lineis, qui accipiens egressus est. Et
apparuit in cherubim similitudo manus hominis
sub pennas eorum. Et vidi et ecce quattuor rote iuxta
cherubim, rota una iuxta cherub unum et rota alia
iuxta cherub unum. Species autem rotarum erat qua-
si visio lapidis crisoliti et aspectus earum simili-
tudo una quattuor quasi si sit rota in medio rote.
Cumque ambularent in iiii partes gradiebantur et
non revertebantur ambulantes. Sed ad locum
ad quem ire declinabat que prima erat sequebantur
et cetere nec convertebantur. Et omne corpus e-
arum et colla et manus et penne et circuli plena
erant oculis in circuitu quattuor rotarum. Et rotas i-
stas vocavit volubiles audiente me. Quattuor
autem facies habebat unum, facies una facies che-

rub et facies secundi facies hominis et in tertio facies leo
nis et in quarto facies aquile Et elevata sunt cherubim
Ipsum est animal quod videram iuxta flumen chobar Cumque
ambularent iuxta cherubim ibant pariter et rote iuxta
ea et cum elevarent cherubim alas suas ut exaltarent
tur de terra non residebant rote Sed et ipse iuxta erant Sta
tibus illis stabant et cum elevatis elevabantur Spiritus
enim vite erat in eis Et egressa est gloria domini a limine
templi Et stetit super cherubim Et elevantia cherubim a
las suas exaltata sunt a terra coram me Et illis egredienti
bus rote quoque subsecute sunt Et stetit in introitu domus
domini porte orientalis Et gloria domini dei israel erat super
ea Ipsum est animal quod vidi subter deum israel iuxta flu
vium chobar Et intellexi quia cherubim essent quattuor
vultus uni et quattuor ale uni et similitudo manus
hominis sub alis eorum Et similitudo vultus eorum ipsi vultus
quos videram iuxta fluvium Chobar Et intuitus eorum
Et elevavit me Et impetus singulorum ante faciem sua XI
spiritus et introduxit me ad por Et ingredi
tam domus domini orientalem que respicit so
lis ortum Et ecce in introitu porte xxv viri Et vidi in me
dio eorum iezoniam filium azur alias azur Et feltiam fi
lium banaie principes populi Dixitque ad me Fili hominis hii vi
sunt qui cogitant iniquitatem et tractant consilium pessimum
in urbe ista dicentes Nonne dudum edificate sunt domus hec
est lebes nos autem carnes Ideo vaticinare de eis vaticina
re fili hominis Et irruit in me spiritus domini Et dixit ad
me loquere Hec dicit dominus deus Sic locuti estis domus
israel et cogitationes cordis vestri ego novi plurimos oc
cidistis in urbe hac et implestis vias eius interfectis Prop
terea hec dicit dominus deus israel Interfecti vestri quos posuistis
in medio eius hii sunt carnes Et hec est lebes et educam
vos de medio eius Gladium metuistis et gladium
inducam super vos ait dominus deus Et eiciam vos de medio
eius Daboque vos in manu hostium et faciam in vobis iudicia

Gladio cadetis in finibus israel iudicabo uos et scietis
quia ego dominus. hec non erit uos in lebetem et uos no
eritis in medio eius carnes In finibus israel iudicabo
uos. et scietis quia ego dominus quia in preceptis meis
non ambulastis et iudicia mea non fecistis. sed iuxta iudicia gen
tium que in circuitu uestro sunt estis operati Et factum est cum prophe
tarem feltias filius banaie mortuus est Et cecidi in faciem
meam clamans uoce magna et dixi heu heu heu domine
deus consumationem tu facis reliquiarum israel Et factum est
uerbum domini ad me dicens Fili hominis fratres tui uiri propin
qui tui et omnis domus israel uniuersi quibus dixerunt habitato
res ierusalem longe recedite a domino nobis data est terra in pos
sessionem propterea hec dicit dominus deus quia longe feci eos in
gentibus et quia dispersi eos in terris ero eis in sanctificationem
modicam in terris ad quas uenerunt propterea loquere hec
dicit dominus congregabo uos de populis et adunabo de terris
in quibus dispersi estis Dabo que uobis humum israel et
ingredientur illuc Et auferam omnes offensiones cunctas
que abhominationes eius de illa in die illa Et dabo eis cor
nouum et spiritum nouum tribuam in uisceribus eorum Et au
feram cor lapideum de carne eorum et dabo eis cor carneum
ut in preceptis meis ambulent et iudicia mea custodiant
faciantque ea et sint michi in populum et ego sim eis in de
um Quorum autem cor post offendicula et abhominationes
suas ambulat horum uiam in capite suo ponam dicit
dominus deus Et eleuauerunt Cherubim alas suas et rote cum
eis et gloria dei israel erat super ea Et ascendit gloria domini de
medio ciuitatis stetitque super montem qui est ad orientem urbis
Et spiritus leuauit me adduxitque me in caldeam ad transmi
grationem in uisione in spiritu dei et sublata est a me uisio
quam uideram et locutus sum ad transmigrationem omnia
Et factus est sermo domini Uerba domini que ostenderat michi
xij ad me dicens Fili hominis in medio domus
exasperantis tu habitas qui oculos habent ad uidendum
et non uident et aures ad audiendum et non audiunt quia

Domus exasperans est. Tu ergo fili hominis fac tibi uasa
transmigrationis et transmigrabis per diem coram eis. Trans
migrabis autem de loco tuo ad locū alterū in conspectu
corū si forte aspiciant, quia domus exasperans ē. Et efferes
uasa tua quasi uasa transmigrantibus per diē in conspectu
eorum. Tu autē egredieris uespe coram eis sicut egre
ditur migrās ante oculos eorum. Perfode tibi parietem
et egredieris p eum in conspectu eorū. In humeris por
tabis in caligine efferēris. Faciem tuam uelabis et non
uidebis terram, quia portentū dedi te domui Israel. Feci
ergo sicut preceperat m̄i dominus. Vasa mea protuli quasi ua
sa transmigrantis per diē et uespe pfodi parietē m̄ manu
et in caligine egressus sum et in humeris portatus in
conspectu eorū. Et factus est sermo domini ad me dicēs. Fili ho
minis numquid nō dixerunt ad te domus Israel domus exasperans
qui tu facis. Dic ad eos hec dicit dominus deus. Super ducē onus istud
quod est in Ierusalem et super omnē domum Israel que est in me
dio eorū. Dic ergo portentū uestrum. Quō feci sic fiet illis. In trans
migrationem et in captiuitatē ibunt et dux qui ē in medio
eorū in humeris portabitur. In caligine efferetur. Pa
rietem effodiet ut educant eū. Facies eius operietur ut
non uideat oculo terram. Et extendam rethe meū super
illud et capietur in sagena mea et adducam eū in ba
bilonem et in terram caldeorum et ipsam nō uidebit
ibique morietur. Et omnes qui circa eū sunt presidium
eius et agmina eius dispergam in omnem uentū. Et gladi
um euaginabo post eos. Et scient quia ego dominus quando
dispersero illos in gentibus et disseminauerō eos in terris. Et
relinquam ex eis uiros paucos a gladio et fame et
pestilentia ut enarrent omnia scelera eorum in gentibus
ad quas ingredientur et ~~quis~~ scient quia ego dominus. Et
factus est sermo domini ad me dicēs. Fili hominis panem tuum
in conturbatione comede sed et aquam tuam in festinatione
et merore bibe. Et dices ad populum terre hec dicit dominus deus

ad eos qui habitant in terra israel panem suum in sollicitudine come-
dent et aquam suam in desolatione bibent ut desoletur terra
a multitudine sua propter iniquitatem omnium qui habitant in ea
et civitates que nunc habitantur desolate erunt terraque deserta
et scietis quia ego dominus et factus est sermo domini ad me
dicens fili hominis quod est proverbium istud vobis in terra israel
dicentium in longum differentur dies et peribit omnis visio ideo
dic ad eos hec dicit dominus deus quiescere faciam proverbium istud
neque vulgo dicetur ultra in israel et loquere ad eos quod appro-
pinquaverint dies et sermo omnis visionis non enim erit
ultra omnis visio cassa neque divinatio ambigua in medio
filiorum israel quia ego dominus loquar quodcumque locutus
fuero verbum et fiet non prolongabitur amplius sed in
diebus vestris domus exasperans loquar verbum et faciam illud
dicit dominus deus et factus est sermo domini ad me dicens fili
hominis ecce domus israel dicentium visio quam hic videt
in dies multos et in tempora longa iste prophetat propterea
dic ad eos hec dicit dominus deus non prolongabitur ultra
omnis sermo meus verbum quod locutus fuero complebitur dicit dominus
xiii Et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis
vaticinare ad prophetas israel qui prophetant et dices
prophetantibus de corde suo audite verbum domini hec
dicit dominus deus ve prophetis insipientibus qui sequuntur
spiritum suum et nihil vident quasi vulpes in desertis prophete tui
israel erant non ascendistis ex adverso neque opposuistis
murum pro domo israel ut staretis in prelio in die domini
vident vana et divinant mendacium dicentes ait dominus
cum dominus non miserit eos et perseveraverunt confirmare
sermonem numquid non visionem cassam vidistis et divina-
tionem mendacem locuti estis dicentes ait dominus cum ego
non sim locutus propterea hec dicit dominus quia locuti
estis vana et vidistis mendacium ideo ecce ego ad vos
ait dominus deus et erit manus mea super prophetas qui
vident vana et divinant mendacium in concilio populi mei
non erunt et in scriptura domus israel non scribentur

israel ingredietur
Nec in terram israel ingredientur et scietis quia ego
dominus deus eo quod deceperint populum meum dicentes pax
pax et non est pax et ipse edificabat parietem illi autem xiii
liniebant eum luto absque paleis Dic ad eos qui liniunt
absque temperatura quod casurus sit erit enim ymber inun
dans et dabo lapides pregrandes desuper irruentes et uen
tum procelle ~~et uentum~~ dissipantem Siquidem ecce cecidit
paries Numquid non dicetur uobis ubi est litura quam
liuistis propterea hec dicit dominus deus Et erumpere faciam
spiritum tempestatum in indignatione mea et ymber in
undans in furore meo erit et lapides grandes in ira
in consumationem Et destruam parietem quem liuistis abs
que temperamento et adequabo eum terre et reuelabitur
fundamentum eius et cadet et consumetur in medio eius
et scietis quia ego sum dominus et complebo indignationem
meam in pariete et in hiis qui liniunt eum absque temperamento
Dicam quod uobis non est paries et non sunt qui liniunt
eum prophete israel qui prophetant ad iherusalem et uident ei uis
sionem pacis et non est pax ait dominus deus Et tu fili ho
minis pone faciem tuam contra filias populi tui que prophe
tant de corde suo et uaticinare super eas et dic hec dicit
dominus deus Ve qui consuunt puluillos sub omni cubito
manus et faciunt ceruicalia sub capite uniuerse etatis ad
capiendas animas Cum caperent animas populi mei uiuifi
cabant animas eorum et uiolabant me ad populum meum
propter pugillum ordei et fragmen panis ut interficerent
animas que non moriuntur et uiuificarent animas que
non uiuunt mentientes populo meo credenti mendaciis
propter hoc hec dicit dominus deus Ecce ego ad puluillos
uestros quibus uos capitis animas uolantes et dirumpam
eos de brachiis uestris et dimittam animas quas uos capi
tis animas ad uolandum Et dirumpam ceruicalia uestra et
liberabo populum meum de manu uestra neque erunt ultra in
manibus uestris ad predandum et scietis quia ego dominus
pro eo quod merere fecistis cor iusti mendaciter quem ego
non contristaui et confortastis manus impii ut non re
uerteretur a uia sua mala et uiueret propterea uana non uidebitis

Et divinationes non divinabitis amplius et eruam populum
meum de manu vestra et scietis quia ego dominus
xiiii. Et venerunt ad me viri seniorum israel et sederunt
coram me et factus est sermo domini ad me dicens
fili hominis viri isti posuerunt immundicias in cordi
bus suis et scandalum iniquitatis sue statuerunt contra
faciem suam numquid interrogatus respondebo eis propter
hoc loquere eis et dices ad eos hec dicit dominus deus
homo homo de domo israel qui posuerit immundicias su
as in corde suo et scandalum iniquitatis sue statuerit contra
faciem suam et venerit ad prophetam interrogans per eum
me ego dominus respondebo ei in multitudine immundici
arum suarum ut capiatur domus israel in corde
suo in quo recesserunt a me in cunctis ydolis suis
propterea dic ad domum israel hec dicit dominus deus conver
timini et recedite ab ydolis vestris et ab universis contami
nationibus vestris avertite facies vestras quia homo homo
de domo israel et de proselitis quicumque advena fuerit
in israel si alienatus fuerit a me et posuerit ydola sua
in corde suo et scandalum iniquitatis sue statuerit contra
faciem suam et venerit ad prophetam ut interroget per
eum me ego ei respondebo per me et ponam faciem
meam super hominem illum et faciam eum in exemplum
et in proverbium et disperdam eum de medio populi mei
et scietis quia ego dominus et propheta cum erraverit et lo
cutus fuerit verbum ego dominus decepi prophetam il
lum et extendam manum meam super eum et delebo
eum de medio populi mei israel et portabunt iniquita
tem suam iuxta iniquitatem interrogantis sic iniqui
tas prophete erit ut non erret ultra domus israel a me
neque polluatur in universis prevaricationibus suis sed
sit michi in populum et ego sim eis in deum ait dominus exer
cituum et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis
terra cum peccaverit michi ut prevaricetur prevaricans extende
dam manum meam super eam et conteram virgam panis
eius et inmittam in eam famem et interficiam de ea
hominem et iumentum et si fuerint tres viri isti in

medio eius Noe daniel et iob ipsi iusticia sua liberabunt
animas suas ait dominus exercituum Si et bestias pessimas
induxero super terram ut vastent eam et sit invia eo quod non sit per-
transiens propter bestias tres viri isti qui fuerint in ea vivo ego
dicit dominus deus quia nec filios nec filias liberabunt sed ipsi
liberabuntur terra autem desolabitur Vel si gladium induxero
super terram illam et dixero gladio transi per terram et interfecero
hominem et iumentum de ea Et tres viri fuerint in medio
eius vivo ego dicit dominus deus non liberabunt filios nec
filias sed ipsi soli liberabuntur Si autem et pestilentiam immi-
sero super terram illam et effudero indignationem meam super
eam in sanguine ut auferam ex ea hominem et iumentum
et si fuerint in ea noe daniel daniel et iob in medio eius
vivo ego dicit dominus deus quia filium et filiam non libera-
bunt sed ipsi iusticia sua liberabunt animas suas Quoniam hec dicit
dominus deus Et etsi quatuor iudicia mea pessima gladium
et famem ac bestias malas ac pestilentiam immisero
in ierusalem ut interficiam de ea hominem et pecus et ta-
men relinquetur in ea salvatio educentium filios et fili-
as Ecce ipsi egredientur ad vos Et videbitis viam eo- x et adinventiones eorum
rum x Et consolamini super malo quod induxi in ierusalem
in omnibus que importavi super eam Et consolabuntur
vos cum videritis viam eorum et adinventiones eorum
et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia quecumque
feci in ea ait dominus deus

XV.

Et factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis
quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis nemorum
que sunt inter ligna silvarum Numquid tolletur
de ea lignum ut fiat opus aut fabricabitur de ea pa-
xillus ut dependeat in eo quodcumque vas Ecce igni
datum est in escam utramque partem eius consumpsit ignis
et medietas eius redacta est in favillam Numquid uti-
le erit ad opus Etiam cum esset integrum non erat aptum
ad opus quanto magis cum ignis devoraverit et combusserit
nichil ex eo fiet operis Propterea hec dicit dominus deus
Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum quod dedi igni ad
devorandum sic tradidi habitatores ierusalem Et ponam
faciem meam in eos de igne egredientur et ignis con-
sumet eos Et scietis quia ego dominus cum posuero faciem

meam in eos et dedero terram inviam et desolatam eo quod
prevaricatores extiterint dicit dominus deus
xvi. Et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis
notas fac ierusalem abhominationes suas et dices hec
dicit dominus deus ierusalem Radix tua et generatio tua
de terra chananea pater tuus amorreus et mater tua
cethea et quando nata es in die ortus tui non est precisus um-
bilicus tuus et in aqua non es lota in salutem nec sa-
le salita nec involuta pannis Non pepercit super te ocu-
lus meus ut faceret unum de hiis miseratus tui sed proiecta es
super faciem terre in abiectione anime tue in die qua na-
ta es Transiens autem per te vidi te conculcari in sanguine
tuo et dixi tibi cum esses in sanguine tuo vive Dixi in-
quam tibi in sanguine tuo vive Multiplicatam quasi ger-
men agri dedi te et multiplicata es et grandis effecta
et ingressa es et pervenisti ad mundum muliebrem ubera
tua intumuerunt et pilus tuus germinavit et eras nuda
et confusione plena et transivi per te et vidi te et ecce
tempus tuum tempus amantium et expandi amictum
meum super te et operui ignominiam tuam et iuravi tibi
et ingressus sum pactum tecum ait dominus deus et facta es
michi et lavi te aqua et emundavi sanguinem tuum
ex te et unxi te oleo et vestivi te discoloribus et calci-
avi te iacincto et cinxi te bisso et indui te subtilibus
et ornavi te ornamento et dedi armillas in manibus
tuis et torques circa collum tuum et dedi inaurem su-
per os tuum et circulos in auribus tuis et coronam de-
coris in capite tuo et ornata es auro et argento et
vestita es bysso et polimito et multis coloribus
similam et mel et oleum comedisti et decora facta
es vehementer nimis et profecisti in regnum et egres-
sum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam
quia perfecta eras in decore meo quem posueram super te
dicit dominus et habens fiduciam in pulcritudine tua forni-
cata es in nomine tuo et exposuisti fornicationem tuam
omni transeunti ut eius fieres et sumens de vestimentis
meis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta et fornicata
es super eis sicut non est factum neque futurum est et tulisti

vasa decoris tui de auro meo et argento meo que dedi tibi
Et fecisti ymagines tibi masculinas et fornicata es in eis
et sumpsisti vestimenta tua multicoloria et vestita es eis Et
oleum meum et timiama meum posuisti in conspectu eo-
rum Et panem meum quem dedi tibi similam et oleum et
mel quibus enutrivi te posuisti in conspectu eorum in odorem
suavitatis Et factum est ait dominus deus Et tulisti filios tu-
os et filias tuas quas generasti michi et immolasti eos ad de-
vorandum Numquid parva est fornicatio tua Immolasti
filios meos et dedisti illos consecrans eis Et post omnes
fornicationes tuas et abhominationes non es recordata
dierum adolescentie tue quando eras nuda et confusio-
ne plena conculcata in sanguine tuo Et accidit post omnem
maliciam tuam ve ve tibi ait dominus deus tuus Et edi-
ficasti tibi lupanar et fecisti tibi prostibulum in cunctis
plateis ad omne caput vie edificasti signum prostitucionis
tue et abhominabilem fecisti decorem tuum Et divisisti pedes
tuos omni transeunti et multiplicasti omnes fornicationes
tuas Et fornicata es cum filiis egypti vicinis tuis ma-
gnarum carnium Et multiplicasti fornicationem tuam ad irrita-
dum me Ecce ego extendam manum meam super te et aufe-
ram ius tuum et dabo te in animas odiencium te filia-
rum palestinorum que erubescunt in via tua scelera-
ta Et fornicata es in filiis assiriorum eo quod necdum fueris
expleta Et postquam fornicata es nec sic es saciata Et
fecisti multiplicasti fornicationem tuam in terra
Chanaan cum caldeis Et nec sic saciata es In quo mun-
dabo cor tuum ait dominus deus Cum facias omnia hec
opera mulieris meretricis et procacis Quia fabrica-
sti lupanar tuum in capite omnis vie et excelsum tuum
fecisti in omni platea Nec facta es quasi meretrix
fastidio sua augens precium sed quasi mulier adultera
que super virum suum inducit alienos Omnibus mere-
tricibus dantur mercedes Tu autem dedisti mercedes
tuis amatoribus tuis ut intrarent ad te undique ad
fornicandum tecum Factumque est in te contra consuetudinem
mulierum in fornicationibus tuis et post te non erit

fornicationibus. In eo enim quod dedisti mercedes et mercedes non
accepisti factum est in te contrarium. Propterea meretrix audi verbum
domini. Hec dicit dominus deus. Quia effusum est es tuum et
revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super
amatores tuos et super ydola abhominationum tuarum in san-
guine filiorum tuorum quos dedisti eis. Ecce ego congrega-
bo omnes amatores tuos quibus commixta es et omnes
quos dilexisti cum universis quos oderas. Congregabo eos super
te undique et nudabo ignominiam tuam coram eis et vi-
debunt omnem turpitudinem tuam. Et iudicabo te iudiciis
adulterarum et effundentium sanguinem. Et dabo te in sanguinem
furoris et zeli. Et dabo te in manus eorum. Et destruent te
lupanar tuum. Demolientur prostibulum tuum. Et denuda-
bunt te vestimentis tuis. Et auferent vasa decoris tui. Et de-
linquent te nudam plenamque ignominia. Et adducent
super te multitudinem. Et lapidabunt te lapidibus et trucida-
bunt te gladiis suis. Et comburent domos tuas igni
et facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum. Et desi-
nes fornicari et mercedes ultra non dabis. Et requiescet in-
dignatio mea in te. Et auferetur zelus meus a te et
quiescam nec irascar amplius. Eo quod non fueris recordata
dierum adolescentie tue et provocasti me in omnibus
hiis. Quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi ait
dominus deus iuxta scelera tua in omnibus abhominationibus
tuis. Ecce omnis qui dicit vulgo proverbium in te assumet
illud dicens. Sicut mater ita et filia eius. Filia matris tue
es que proiecit virum suum et filios suos. Et soror sororum tu-
arum tu que proiecerunt viros suos et filios suos. Mater
vestra cethea et pater vester amorreus. Et soror tua maior
Samaria ipsa et filie eius que habitant ad sinistram tuam.
Soror autem tua minor que habitat a dextris tuis Sodo-
ma et filie eius. Sed nec in viis earum ambulasti
neque secundum scelera earum fecisti parillum minus pene sce-
leratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. Vivo ego dicit
dominus deus. Quia non fecit Sodoma soror tua ipsa et filie
eius sicut fecisti tu et filie tue. Ecce hec fuit iniquitas

Sodome sororis tue superbia saturitas panis et a
bundantia et ocium ipsius et filiarum eius et ma
num egeno et pauperi non porrigebant et eleuate sunt
et fecerunt abhominationes coram me et abstuli eas
sicut vidisti et Samaria dimidium peccatorum tuorum non pec
cauit sed vicisti eas sceleribus tuis et iustificasti soro
res tuas peccatis tuis sceleratius agens ab eis iustifica
te sunt enim a te Ergo et tu confundere et porta ignominiam
tuam que iustificasti sorores tuas et conuertam restitu
ens eam conuersione sodomorum cum filiabus suis et con
uersione Samarie et filiarum eius et conuertam reuersio
nem tuam in medio earum ut portes ignominiam tuam
et confundaris in omnibus que fecisti consolans eas
Et soror tua sodoma et filie eius reuertentur ad antiq
uitatem suam et Samaria et filie eius reuertentur ad an
tiquitatem suam et tu et filie tue reuertemini ad antiq
uitatem vestram Non fuit autem sodoma soror tua audi
ta in ore tuo in die superbie tue antequam reuelaretur ma
licia tua sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syrie et
cunctarum in circuitu filiarum palestinarum que ambiunt
te per gyrum Scelus tuum et ignominiam tuam tu portasti
ait dominus deus Quia hec dicit dominus deus Et faciam
tibi sicut despexisti iuramentum ~~meum~~ ut irritum faceres pa
ctum meum Et recordabor ego pacti mei tecum in diebus
adolescentie tue et suscitabo tibi pactum sempiternum Et re
cordaberis viarum tuarum et confunderis cum receperis sorores
tuas te maiores cum minoribus tuis et dabo eas tibi
in filias Sed non ex pacto tuo Et suscitabo ego pactum me
um tecum et scies quia ego dominus Et recorderis et non
confundaris et non sit tibi vltra aperire os pre confusione
tua cum placatus fuero tibi in omnibus que fecisti ait dominus deus
Et factum est verbum domini ad me dicens Fili hominis xvii
propone enigma et narra parabolam ad domum
israel et dices hec dicit dominus deus Aquila
grandis magnarum alarum longo membrorum ductu plena
plumis et varietate venit ad libanum et tulit medul
lam cedri et summitatem frondium eius euulsit et trans

portavit eas in terram Chanaan in urbe negotiatorum
posuit illam Et tulit de semine terre et posuit illud in ter
ram pro semine ut firmaret radicem super aquas multas in
superficie posuit illud Cumque germinasset crevit in vineam
latiorem humili statura respicientibus ramis eius ad
eam Et radices eius sub ea erant facta est ergo vinea Et fru
ctificavit in palmites et emisit propagines Et facta est
aquila altera grandis magnis alis multisque plumis
Et ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam pal
mites suos extendit ad illam ut irrigaret eam de are
olis germinis sui que in terra bona super aquas multas plan
tata est ut faciat frondes et portet fructum et sit in vi
neam grandem Dic hec dicit dominus deus ergo ne prospera
bitur Nonne radices eius evellet et fructum eius di
stringet et siccabit omnes palmites germinis eius et are
scet et non in brachio grandi neque in multo populo ut e
velleret eam radicitus Ecce plantata est ergo nec prosperabitur
Nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur et in
areis germinis sui arescet Et factum est verbum domini ad me
dicens Dic ad domum exasperantem Nescitis quid ista sunt
Dic Ecce venit rex babilonis hierusalem et assumet regem
et principes eius et adducet eos ad semetipsum in babilonem
et tollet de semine regni ferietque cum eo fedus et accipiet
ab eo iusiurandum Sed et fortes terre tollet ut sit regnum
humile et non elevetur sed custodiat pactum eius et servet id
Qui recedens ab eo misit nuntios ad egyptum ut daret
sibi equos et populum multum Nunquid prosperabitur vel consequetur
salutem qui ~~dissolvit pactum~~ qui fecit hec Et qui dis
solvit pactum nunquid effugiet Vivo ego dicit dominus
deus Quoniam in loco regis qui constituit eum
regem cuius fecit irritum iuramentum et dissolvit pactum
quod habebat cum eo in medio babilonis morietur
et non in exercitu grandi neque in populo multo faciet contra
eum pharao bellum in iactu aggeris et in extructione
vallorum ut interficiat animas multas Spreverat enim iura
mentum ut solveret fedus Et ecce dedit manum suam

et cum omnia hec fecerit non effugiet propterea hec dicit
dominus Vivo ego quoniam iuramentum quod sprevit et fe
dus quod prevaricatus est ponam in caput eius et expan
dam super eum rethe meum et comprehendetur in sagena
mea et adducam eum in babilonem et iudicabo eum
in prevaricatione qua despexit me et omnes profugi
eius cum universo agmine gladio cadent Residui au
tem in omnem ventum dispergentur et scietis quia ego
dominus locutus sum hec dicit dominus deus et sumam ego
de medulla cedri sublimis et ponam de vertice ~~radio rum~~
ramorum ~~eius~~ ramorum eius tenerum distingam et plan
tabo super montem excelsum et eminentem in monte sub
limi israel plantabo illud et erumpet in germen et fa
ciet fructum et erit in cedrum magnam et habitabunt sub
ea omnes volucres universum volatile sub umbra fron
dium eius nidificabit et scient omnia ligna regionis
quia ego dominus humiliavi lignum sublime et exalta
vi lignum humile et siccavi lignum viride et frondere feci
lignum aridum Ego dominus locutus sum et feci

XVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens Quid est quod in
ter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra israel
dicentes patres comederunt uvam acerbam et den
tes filiorum obstupuerunt Vivo ego dicit dominus deus
Si erit vobis parabola hec in proverbium in israel Ecce o
mnes anime mee sunt ut anima patris ita anima filii mea est
Anima que peccaverit ipsa morietur Et vir si fuerit iustus
et fecerit iudicium et iustitiam in montibus non comederit
et ad mulierem menstruatam non accesserit et hominem non
contristaverit pignus debitori reddiderit et nudum o
peruerit vestimento ad usuram non commodaverit et am
plius non acceperit ab iniquitate averterit manum suam
iudicium verum fecerit inter virum et virum et in preceptis me
is ambulaverit et iudicia mea custodierit ut faciat verita
tem hic iustus est vita vivet et non morietur Quod si genu
erit filium latronem effundentem sanguinem et fecerit un
de istis et hec quidem omnia non facientem sed in mon
tibus comedentem et uxorem proximi sui polluentem

egenum et pauperem contristantem rapientem rapinas
pignus non reddentem et ad ydola levantem oculos suos
abhominationem facientem et ad usuram dantem amplius
accipientem Numquid vivet non vivet cum universa de
testanda hec fecerit morte morietur sanguis eius in ipso
erit Quod si genuerit filium qui videns omnia peccata patris
sui que fecit timuerit et non fecerit simile eis super montes
non comederit et oculos suos non levaverit ad ydola domus
Israel et uxorem proximi sui non violaverit et virum non
contristaverit pignus non retinuerit et rapinam non rapuerit
panem suum esurienti dederit et nudum operuerit vestimento a pau
peris iniuria averterit manum suam usuram et superhabun
danciam non acceperit Iudicia mea fecerit et in preceptis
meis ambulaverit hic non morietur in iniquitate patris sui
sed vita vivet Pater eius quia calumniatus est et vim
fecit fratri et malum operatus est in medio populi sui ecce mor
tuus est in iniquitate sua Et dicitis quare non portavit
filius iniquitatem patris videlicet quia filius iudicium et iu
sticiam operatus est omnia precepta mea custodivit et

xviii

fecit illa vita vivet Anima que peccaverit ipsa mori
etur Filius non portabit iniquitatem patris et pater non por
tabit iniquitatem filii Iusticia iusti super eum erit et impi
etas impii erit super eum Si autem impius egerit penitentiam
ab omnibus peccatis suis que operatus est et custodierit
universa precepta mea et fecerit iudicium et iusticiam vita
vivet et non morietur Omnium iniquitatum eius quas o
peratus est non recordabor in iusticia sua quam ope
ratus est vivet Numquid voluntatis mee est mors impii
dicit dominus deus et non ut convertatur a viis suis et
vivat Si autem averterit se iustus a iusticia sua et
fecerit iniquitatem secundum omnes abhominationes
suas quas operari solet impius numquid vivet Omnes
iusticie eius quas fecerat non recordabuntur In preva
ricatione sua qua prevaricatus est et in peccato suo quo
peccavit in ipsis morietur Et dixistis non est equa
via domini Audite ergo domus Israel Numquid via
mea non est equa et non magis vie vestre prave sunt

Cum enim averterit se iustus a iusticia sua et fecerit iniqui-
tatem morietur in eis in iniusticia quam operatus est morietur
Et cum averterit se impius ab impietate sua quam
operatus est et fecerit iudicium et iusticiam, ipse animam suam
vivificabit Considerans enim et avertens se ab omni-
bus iniquitatibus suis quas operatus est, vita vivet
et non morietur Et dicunt filii israel Non est equa via
domini Numquid vie mee non sunt eque domus israel Et
non magis vie vestre prave Ideo unumquemque iuxta vias
suas iudicabo domus israel ait dominus deus Conver-
timini et agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris
et non erit vobis in ruinam iniquitas, proicite a
vobis omnes prevaricationes vestras in quibus prevarica-
ti estis Et facite vobis cor novum et spiritum novum Et quare
moriemini domus israel, quia nolo mortem morientis
dicit dominus deus Revertimini ad me et vivite principes
Et tu fili hominis assume planctum super filios israel xix.
Et dices Quare mater tua leena inter leones cubavit
in medio leunculorum enutrivit catulos suos Et
eduxit unum de leunculis suis leo factus est et didicit ca-
pere predam hominesque comedere Et audierunt de eo gentes
et non absque vulneribus suis ceperunt eum et adduxerunt e-
um in cathenis in terram egypti Que cum vidisset quoniam infir-
mata est et periit expectatio eius tulit unum de leunculis
suis et leonem constituit eum Qui incedebat inter leones
et factus est leo Et didicit predam capere et homines devo-
rare Didicit viduas facere et civitates eorum in desertum
adducere Et desolata est terra et plenitudo eius a voce
rugitus illius Et convenerunt adversus eum gentes un-
dique de provinciis et expanderunt super eum rethe suum In
vulneribus earum captus est Et miserunt eum in cathenis in
caveam Et adduxerunt eum ad regem babilonis miser-
runtque eum in carcerem ne audiretur vox eius super
montes israel Mater tua quasi vinea in sanguine tu-
o super aquam plantata est Fructus eius et frondes eius

[illegible]

creuerunt ex aquis multis Et facte sunt ei uirge solide in
sceptra dominantium Et exaltata est statura eius inter
frondes Et uidit altitudinem suam in multitudine pal
mitum suorum Et euulsa est in iram in terram pro
iecta Et uentus urens siccauit fructum eius Marcuerunt
et arefacte sunt uirge roboris eius ignis comedit eam
Et nunc transplantata est in desertum in uia sitienti Et egres
sus est ignis de uirga ramorum eius qui fructum eius
comedit Et non fuit in ea uirga fortis / sceptrum domina
tium planctus est et erit in planctum

XX Et factum est in anno septimo in quinto mense in
decima mensis / uenerunt uiri de senioribus israel
ut interrogarent dominum et sederunt coram me Et fa
ctus est sermo domini ad me dicens Fili hominis loquere
senioribus israel et dices ad eos / Hec dicit dominus deus
Num ad interrogandum me uenistis Viuo ego quia non
respondebo uobis ait dominus deus Si iudicas eos si iudi
cas fili hominis abhominationes patrum eorum / ostende eis et
dices ad eos Hec dicit dominus deus In die qua elegi israel
et leuaui manum meam pro stirpe domus iacob Et ap
parui eis in terra egypti Et leuaui manum meam pro
eis dicens Ego dominus deus uester In die illa leuaui
manum meam pro eis ut educerem eos de terra egypti
in terram quam prouideram eis fluentem lacte et mel
le. que est egregia inter omnes terras Et dixi ad eos V
nusquisque offensiones oculorum suorum abiciat Et in
ydolis egypti nolite pollui Ego dominus deus uester Et irri
tauerunt me noluerunt que me audire Vnusquisque abho
minationes oculorum suorum non proiecit nec ydola egy
pti reliquerunt Et dixi ut effunderem indignationem me
am super eos et implerem iram meam in eis in medio terre
egypti Et feci propter nomen meum ut non uiolaretur
coram gentibus in quarum medio erant et inter quas ap
parui eis ut educerem eos de terra egypti / Eieci ergo eos

de terra egypti et eduxi eos de desertum et dedi eis pre
cepta mea et iudicia mea ostendi eis que faciat homo
et viuat in eis insuper et sabbata mea dedi eis ut es
set signum inter me et eos et irritauerunt me domus
israel in deserto in preceptis meis non ambulauerunt
et iudicia mea proiecerunt que faciens homo viuet in
eis et sabbata mea violauerunt vehementer Dixi ergo
ut effunderem furorem meum super eos in deserto et con
sumerem eos et feci propter nomen meum ne violaretur
coram gentibus de quibus eieci eos in conspectu e
orum ego igitur leuaui manum meam super eos in deser
to ne inducerem eos in terram quam dedi eis flu
entem lacte et melle precipuam terrarum omnium quia
iudicia mea proiecerunt et in preceptis meis non am
bulauerunt et sabbata mea violauerunt post ydola
enim cor eorum gradiebatur et pepercit oculus meus
super eos ut non interficerem eos nec consumpsi eos
in deserto Dixi autem ad filios eorum in solitudi
ne in preceptis patrum vestrorum nolite incedere nec
iudicia eorum custodiatis nec in ydolis il
lorum polluamini Ego dominus deus vester in preceptis
meis ambulate et iudicia mea custodite et facite
ea et sabbata sanctificate ut sit signum inter me et
vos et sciatis quia ego dominus deus vester Et exacer
bauerunt me filii in preceptis meis non ambulauerunt
et iudicia mea non custodierunt ut facerent ea que cum
fecerit homo viuat in eis et sabbata mea violaue
runt Et comminatus sum ut effunderem furorem meum
super eos et implerem iram meam in eis in deserto Auer
ti autem manum meam et feci propter nomen meum
ut non violaretur coram gentibus de quibus eieci eos
in oculis earum Iterum leuaui manum meam in eos
in solitudine ut dispergerem illos in nationes et uen
tilarem eos in terram eo quod iudicia mea non fecissent

Et precepta mea reprob[illegible] et sabbata mea violassent
Et post ydola patrum suorum fuissent oculi eorum. Er-
go et ego dedi eis precepta non bona et iudicia in qui-
bus non vivent et pollui eos in muneribus suis, cum
offerrent omne quod aperit vulvam propter delicta sua. Et
scient quia ego dominus. Quamobrem loquere ad do-
mum israel fili hominis et dices ad eos. Hec dicit domi-
nus deus. Adhuc et in hoc blasphemaverunt me patres
vestri cum sprevissent me contempnentes. Et induxissem eos
in terram super quam levavi manum meam ut darem
illam eis. viderunt omnem collem excelsum et omne lignum
nemorosum et immolaverunt ibi victimas suas, et
dederunt ibi in irritationem oblationes suas. Et po-
suerunt ibi odorem suavitatis sue, et libaverunt libatio-
nes suas. Et dixi ad eos quid est excelsum ad quod vos
ingredimini. Et vocatum est nomen eius excelsum usque ad
hunc diem. Propterea dic ad domum israel. Hec dicit dominus
deus. Certe in via patrum vestrorum vos polluimini. Et post
offendicula eorum vos fornicamini. Et in oblatione do-
norum vestrorum cum transducatis filios vestros per ignem vos
polluimini in omnibus ydolis vestris usque hodie. Et ego
respondebo vobis domus israel. Vivo ego dicit dominus
quoniam non respondebo vobis. Neque cogitatio
mentis vestre fiet dicentium. Erimus sicut gentes et sicut
cognationes terre ut colamus ligna et lapides. Vivo ego
dicit dominus deus, quoniam in manu forti et brachio extento
et in furore effuso regnabo super vos et educam vos in
de populis et congregabo vos de terris in quas
dispersi estis. Et sanctificabor in vobis in oculis nationum
et scietis quia ego dominus, cum induxero vos et congre-
gabo vos de terris in quibus dispersi estis in manu
valida et brachio extento et in furore effuso regnabo
super vos, et adducam vos in desertum populorum et iudicabor
vobiscum ibi facie ad faciem. Sicut iudicio contendi adversus
patres vestros in deserto terre egypti, sic iudicabo vos

dicit dominus et subiciam vos sceptro meo et ad
ducam vos in vinculis federis et eligam de vobis
transgressores et impios et de terra incolatus eorum
educam eos et terram israel non ingredientur et sci
etis quia ego dominus et vos domus israel hec di
cit dominus singuli post ydola vestra ambulate et servite
eis quod si et in hoc non audieritis me et nomen me
um sanctum pollueritis ultra in muneribus vestris et
in ydolis vestris in monte sancto meo in monte ex
celso israel ait dominus deus ibi serviet michi omnis
domus israel omnis inquam in qua terra in qua pla
cebunt michi et ibi queram primicias vestras et ini
cium decimarum vestrarum in omnibus sanctificationibus
vestris in odorem suavitatis suscipiam vos cum edu
xero vos de populis et congregabo vos de terris in quas
dispersi estis et sanctificabor in vobis in oculis nationum
et scietis quia ego dominus cum induxero vos in terram
israel pro qua levavi manum meam ut darem eam
patribus vestris et recordabimini ibi viarum
vestrarum et omnium scelerum vestrorum quibus polluti e
stis in eis et displicebitis vobis in conspectu ve
stro in omnibus maliciis vestris quas fecistis et scietis
quia ego dominus cum benefecero vobis propter nomen
meum non secundum vias vestras malas neque secundum
scelera vestra pessima domus israel ait dominus deus

XXI

Et factus est sermo domini ad me dicens fili ho
minis pone faciem tuam contra viam austri
et stilla ad affricum et propheta ad saltum a
gri meridiani et dices saltui meridiano audi ver
bum domini hec dicit dominus deus ecce ego succendam in
te ignem et comburam in te omne lignum viride et o
mne lignum aridum non extinguetur flamma suc
censionis et comburentur in ea omnes facies ab austro
usque ad aquilonem et videbit omnis caro quia
ego dominus succendi eam nec extinguetur et dixi

et a a a domine deus ipsi dicunt de me Numquid non para-
bolas loquitur iste Et factus est sermo domini ad me dicens
c. xxi Fili hominis pone faciem tuam ad ierusalem et stilla
ad sanctuaria et propheta contra humum israel et dices terre
Israel hec dicit dominus Ecce ego ad te et eiciam gladi-
um meum de vagina sua et occidam in te iustum et im-
pium Pro eo autem quod occidi in te iustum et impium ideo
egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem
carnem ab austro usque ad aquilonem ut sciat omnis
caro quia ego eduxi gladium meum de vagina su-
a irrevocabilem Et tu fili hominis ingemisce in contritio-
ne lumborum et in amaritudinibus ingemisces coram
eis Cumque dixerint ad te Quare tu gemis dices pro
auditu quia venit et tabescet omne cor et dissol-
ventur universe manus et infirmabitur spiritus omnis
et per cuncta genua aque fluent Ecce venit et fiet
ait dominus deus Et factus est sermo domini ad me dicens Fili
hominis propheta et dices hec dicit dominus deus loquere
Gladius gladius exacutus est et limatus ut cedat
victimas exacutus est ut splendeat limatus est Qui mo-
ves sceptrum filii mei succidisti omne lignum Et dedi e-
um ad levigandum ut teneatur manu iste exacu-
tus est gladius et iste limatus ut sit in manu inter-
ficientis Clama et ulula fili hominis quia hic factus
est in populo meo hic in cunctis ducibus israel qui
fugerant gladium traditi sunt cum populo meo ideo
plaude super femur quia probatus est et hoc cum sce-
ptrum subverterit non erit dicit dominus deus Tu
ergo fili hominis propheta et percute manu ad manum
ut duplicetur gladius ac triplicetur gladius interfecto-
rum hic est gladius occisionis magne qui obstupe-
scere eos facit et corde tabescere et multiplicat ruinas
In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti
et limati ad fulgendum amicti ad cedem Exacuere

 305 609

ad sinistram quocumque
vade acies valde ad[...] ad[...] faciei tue est appetitus sed et ego plaudam manu
ad manum et implebo indignationem meam ego do-
minus locutus sum Et factus est sermo domini ad me dicens
Et tu fili hominis pone tibi duas vias ut veniat gla-
dius regis babilonis de terra una egredientur ambo xxi
et manu capiet coniecturam et in capite vie civitatis con-
iectabit Viam pones ut veniat gladius ad Rabath fili-
orum amon et ad iudam in ierusalem munitissimam
Stetit enim rex babilonis in bivio in capite duarum
viarum divinationem querens commiscens sagittis interro-
gavit ydola exta consuluit ad dexteram eius facta est
divinatio super ierusalem ut ponat arietes ut aperiat os in cede
ut elevet vocem in ululatu ut ponat arietes contra por-
tas ut comportet aggerem ut edificet municiones Eritque quasi
consulens frustra oraculum in oculis eorum et sab-
batorum ocium imitans ipse autem recordabitur iniquita-
tis ad capiendum Idcirco hec dicit dominus deus pro
eo quod recordati estis iniquitatis vestre et revelastis pre-
varicationes vestras et apparuerint peccata vestra in omni-
bus cogitationibus vestris pro eo inquam quod recordati
estis manu capiemini Tu autem prophane dux israel cuius
venit dies tempore iniquitatis prefinita hec dicit
dominus deus Aufer cydarim tolle coronam Nonne
hec est que humilem sublevavit et sublimem humili-
avit Iniquitatem iniquitatem iniquitatem ponam eam
et hoc non fiet donec veniat cuius est iudicium et tradam
ei Et tu fili hominis propheta et dic hec dicit dominus deus
ad filios amon et ad opprobrium eorum Et dices mucro
mucro evaginate ad occidendum lima te ut interfici-
as et fulgeas cum tibi viderentur vana et divinarentur
mendacia ut dareris super colla vulneratorum impi-
orum quorum venit dies in tempore iniquitatis
prefinita Revertere ad vaginam tuam in loco in quo

cr(e)atus es in terra n... ... iudicabo te et effu
dam sup(er) te indignatio(n)e(m) mea(m) in igne furoris mei
sufflabo in te, dabo q(ue) te in manus hom(inum) insipienti
um et fabricantiu(m) interitum. Igni eris cibus, san
guis tuus erit in medio terre oblivioni tradetis
XXII Et factum est verbum. Quia ego d(omin)us lo(cutus) sum
domini ad me dicens Et tu fili hominis Num
iudicas civitate(m) sanguinum Et ondes ei omnes
abhominatioes suas Et dices hec dicit domin(us) deus: Civi
tas effundens sanguine(m) in medio sui, ut veniat tem(pus)
eius et que fecit ydola contra semetipsam, ut pollueretur
In sanguine tuo qui a te effusus e(st) deliquisti, et in y
dolis tuis que fecisti polluta es, et appropinquare fe
cisti dies tuos et adduxisti tempus annoru(m) tuoru(m)
propterea dedi te opprobriu(m) gentibus et irrisionem
universis terris que iux(ta) sunt et que procul a te triu(m)
phabunt de te, sordida nobilis grandis interitu. Ecce
te principes israel singuli in brachio suo fuerunt in te
ad effundendum sanguine(m), patre(m) et matre(m) contume
lys affecerunt in te. Advenam calumniati sunt in medio
tui, pupillum et viduam contristaverunt aput te. Sa
ctuaria mea sprevistis et sabbata mea polluistis: viri
detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem,
et sup(er) montes comederunt in te, Scelus operati sunt in
medio tui verecundiora patris discooperuerunt in te, immun
diciam menstruate humiliaverunt in te et unusquisq(ue)
in uxorem proximi sui operatus est abhominatio(n)e(m) Et
socer nurum suam polluit nefarie, Frater sororem
suam filiam patris sui oppressit in te, munera acceperunt
aput te ad effundendum sanguine(m), usura(m) et superhabun
danciam accepisti Et avare proximos tuos calumniaba
ris: mei q(ue) oblita es ait dominus deus, Ecce complosi ma
nus meas super avariciam tuam quam fecisti Et su
per sanguinem qui effusus est in medio tui, Numquid
sustinebit cor tuu(m) ait domin(us) aut prevalebunt manus

tue in diebus quos ego [faciam] tibi ego dominus locutus
sum et faciam et dispergam te in nationes et uentila
bo te in terras et deficere faciam immunditiam tuam a te
et possidebo te in conspectu gentium et scies quia ego
dominus Et factus est sermo domini ad me dicens Fili ho
minis versa est michi domus Israel in scoriam omnes isti
es et stannum et ferrum et plumbum in medio fornacis
scoria argenti facti sunt propterea hec dicit dominus deus Eo
quod versi estis omnes in scoriam propterea ecce ego congre
gabo uos in medio Jerusalem congregatione argenti
et eris et ferri et stanni et plumbi in medio fornacis
et succendam in ea ignem ad conflandum Sic congregabo
in furore meo et in ira mea et requiescam et conflabo uos
et congregabo uos et succendam uos in igne furoris mei
et conflabimini in medio eius ut conflatur argentum in me
dio fornacis sic eritis in medio eius et scietis quia ego
dominus effuderim indignationem meam super uos Et factum
est verbum domini ad me dicens Fili hominis dic ei Tu es
terra immunda et non compluta in die furoris Coniu
ratio prophetarum in medio eius Sicut leo rugiens capi
ens quam predam animam deuorauerunt opes et precium
acceperunt viduas eius multiplicauerunt in medio eius
Sacerdotes eius legem meam contempserunt et pollu
erunt sanctuaria mea inter sanctum et prophanum non habuerunt
distantiam inter pollutum et mundum non intellexerunt et a
sabbatis meis auerterunt oculos suos et coinquinabar
in medio eorum Principes eius in medio illius quasi
lupi rapientes predam ad effundendum sanguinem et
ad perdendas animas suas et auare sectandum lucra Pro
phete autem eius liniebant eos absque temperamento
videntes vana et diuinantes eis mendacium dicentes hec
dicit dominus deus cum dominus non sit locutus propterea

calumniabantur calumniam et rapiebant violenter e-
genum et pauperem affligebant et advenam opprime-
bant calumnia absque iudicio et quesivi de eis virum
qui interponeret sepem et staret oppositus contra me
pro terra ne dissiparem eam et non inveni et effudi
super eos indignationem meam in igne ire mee consumpsi eos
viam eorum in caput eorum reddidi ait dominus deus

XXIII

Et factum est verbum domini ad me dicens
fili hominis due mulieres filie matris unius fu-
erunt et fornicate sunt in egypto in adolescen-
tia sua fornicate sunt ibi subacta sunt ubera earum
et fracte sunt mamme pubertatis earum nomina autem
earum oolla maior et ooliba soror eius minor et ha-
bui eas et pepererunt filios et filias porro nomina ea-
rum samaria oolla et ierusalem ooliba fornicata est
igitur oolla super me et insanivit in amatores suos
in assyrios propinquantes vestitos iacincto principes
et magistros iuvenes cupidinis universos equites et a-
scensores equorum et dedit fornicationes suas super
eos filios electos assyriorum universos et in omnibus
insanivit et in immunditiis eorum polluta est insu-
per et fornicationes suas quas habuerat in egypto non
reliquit nam et illi dormierunt cum ea in adolescentia
sua et illi confregerunt ubera pubertatis eius et effu-
derunt fornicationem suam super eam propterea tradidi
eam in manus amatorum suorum in manus fi-
liorum assur super quorum insanivit libidine ipsi
discooperuerunt ignominiam eius filios et filias illius
tulerunt et ipsam occiderunt gladio et facte sunt famose
mulieres et iudicia perpetraverunt in eam quod cum
vidisset soror eius ooliba plus quam illa insanivit
libidine et fornicationem suam super fornicationem sororis
sue ad filios assyriorum prebuit impudenter ducibus
et magistratibus ad se venientibus indutis veste
varia equitibus qui vectabantur equis et adolescentibus

[Marginal gloss, left margin: omnes eo capitulo / inordinatam et fornicatam [illegible] sermone domini / in matheo [illegible] ydolatria que / [illegible] infidelibus et [illegible] / fornicatio [illegible] dominus [illegible] causa fornicationis / uxorem dimitti sed [illegible] dedit / apostolus [illegible] et qui [illegible] dimittit / [illegible] dimittat uxorem infidelem [illegible] / fortassis possit fidelis [illegible] si infidelitas / fornicatio est et ydolatria infidelitas et avari- / tia ydolatria non est dubitandum et avaritia / fornicatio [illegible] / [illegible] a fornicatione [illegible] / etc.]

forma cunctis [illegible] q polluta esset via
una ambarum et auxit fornicationes suas cumque vi
disset viros depictos in pariete ymagines caldeorum
expressas coloribus et accinctos baltheis renes et tia
ras tinctas in capitibus eorum formam ducum omni
um similitudinem filiorum babilonis terre que caldeorum in qua
orti sunt et insanivit super eos concupiscentia oculorum su
orum et misit nuntios ad eos in caldeam cumque venisset
ad eam filii babilonis ad cubile mamarum polluerunt
eam stupris suis et polluta est ab eis et saciata est ani
ma eius ab illis. Denudavit quoque fornicationes suas, dis
cooperuit ignominiam suam et recessit anima mea ab ea si
cut recesserat anima mea a sorore eius, quia multiplica
vit fornicationes suas recordans dies adolescentie sue
quibus fornicata est in terra egypti et insanivit libidi
ne super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut car
nes asinorum et sicut fluxus equorum fluxus eorum
Et visitasti scelus adolescentie tue, quando subacta sunt in egi
pto ubera tua et confracte sunt mamme pubertatis tue
propterea ooliba hec dicit dominus deus Ecce ego suscitabo o
mnes amatores tuos contra te de quibus saciata est
anima tua et congregabo eos adversum te in circuitu fili
os babilonis tyrannos que et principes omnes filios as
syriorum iuvenes forma egregia duces et magistratus
universos principes principum et nominatos ascensores e
quorum et venient super te instructi curru et rota multi
tudo populorum lorica et clipeo et galea armabuntur contra
te undique Et dabo coram eis iudicium et iudicabunt te
iudiciis suis Et ponam zelum meum in te quem exercent
tecum in furore nasum tuum et aures tuas precident
et que remanserint gladio concident Ipsi filios tuos et
filias tuas capient et novissimum tuum devorabitur i
gni Et denudabunt te vestimentis tuis et tollent va

sa glie tue et requiesc[ere] faciam scelus tuu de te et
fornicatioz tuam de terra egypti. Nec leuabis oculos
tuos ad eos et egypti non recordaberis amplius. Qr
hec dicit domis deus Ecce ego tradam te in manu
eorum quos odisti in manus de quibus saciata est
aīa tua et agent tecū in odio et tollent omes la
boēs tuos et dimittent te nudam et ignominia plen.
Reuelabitur ignominia fornicationuz tuarū Scelus
tuū et fornicatiōs tue fecerut hec tibi quia forni
cata es post gentes inter quas polluta es in ydo
lis earum. In uia sororis tue ambulasti et dabo calice
eius in manu tua. hec dicit domis deus Calice sorōis
tue bibes profundum et latū et eris in derisum
et in subsannatioz que es capacissima ebrietate et
dolore replebēris calice meroris et tristicie calice so
roris tue Samarie et bibes illum et potabis usqz
ad feces et fragmenta eius deuorabis et ubera tua
lacerabis quia ego locutus sum ait doms deus Ppterea
hec dicit domis deus quia oblita es mei et proiecis
ti me post corpus tuū Tu quoqz portabis scelus tuum
et fornicationes tuas Et ait doms ad me dicens Fi
li hoīs Nunquid iudicas ollam et oolibam et a
nuncias eis scelera earū quia adultere sūt et sanguis
in manibus earum et cū ydolis suis fornicate sūt
Insup et filios suos quos genuerūt mi obtulerunt
eis ad deuorandum Sed et hoc fecerūt mi Pollu
erūt sctuarium meū in die illa et sabbata mea p
phanauerūt Cumqz immolarēt filios suos ydolis suis
et ingrederentur in sctuarium meū in die illa ut pol
luerent illud et hec fecerūt in medio domus mee. Mi
serūt ad uirōs uenientes de longe ad quos nuncios mi
serant Itaqz ecce uenerūt quibus te lauisti et circum
liuisti stibio oculos tuos et ornata es mundo muliebri
Sedisti in lecto pulcerrimo et mēsa ornata ē ante
te Thimiama meum et ungentum meum posuisti

sup eam et uox multitudinis exultantis erat in ea Et
in uiris qui de multitudine hominum adducebantur et
ueniebant de deserto posuerunt armillas in manibus
eorum et coronas speciosas in capitibus eorum Et
dixi ei que attrita est in adulteriis Nunc fornicabitur
in fornicatione sua etiam hec Et ingressi sunt ad eam
quasi ad mulierem meretricem sicut ingrediebantur
ad oollam et oolibam mulieres nefarias Viri ergo iu
sti sunt hii iudicabunt eas iudicio adulterarum et iudicio
effundentium sanguinem quia adultere sunt et sanguis in
manibus earum Hec enim dicit dominus deus Adduc
ad eas multitudinem et trade eas in tumultum et in
rapinam et lapidibus populorum lapidentur et confo
diantur gladiis eorum filios et filias interficient et do
mos earum igne succendent Et auferam scelus de ter
ra et discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus
earum et dabunt scelus uestrum super uos et peccata ydo
lorum uestrorum portabitis Et scietis quia ego dominus deus

Et factum est uerbum domini ad me in anno nono xxiiii.
in decimo mense decima mensis dicens Fili ho
minis scribe tibi nomen diei huius in quo confir
matus est rex babilonis aduersum hierusalem hodie
Et dices prouerbium ad domum irritatricem parabolam
et loqueris ad eos hec dicit dominus deus pone ollam e
neam pone inquam et mitte in ea aquam con
gere frusta eius in ea omnem partem bonam
femur et armum electam et ossibus plenam pin
guissimum pecus assume Compone quoque struem os
sium sub ea efferbuit coctio eius Et dissoluta sunt
ossa illius in medio eius propterea hec dicit dominus
deus ve ciuitati sanguinum olle cuius rubigo in ea
est Et rubigo eius non exiuit de ea per partes et
per partes suas eice eam Non cecidit super eam
sors Sanguis enim eius in medio eius est Super

limpidissimam petram effudit illum non effudit illud
super terram ut possit illud operiri pulvere ut superin
duceret indignacionem meam et vindicta ulcisceret. dedi
sanguinem eius super petram limpidissimam ne operiret.
propterea hec dicit dominus deus ve civitati sanguinum cuius
ego grandem faciam pyram congere ossa que igne suc
cendam et consumentur carnes et coquentur universa
composita et ossa tabescent pone quoque eam super prunas
vacuam ut incalescat et liquefiat es eius et confletur
in medio eius inquinamentum eius et consumatur ru
bigo eius. multo labore sudatum est et non exivit de e
a rubigo nimia eius neque per ignem immundicia ex
ecrabilis tua mundare te volui et non es mundata
a sordibus tuis sed nec mundaberis prius donec qui
escere faciam indignacionem meam in te ego dominus lo
cutus sum venit et faciam non transeam nec parcam
nec placabor iuxta vias tuas et iuxta adinvenciones tuas
iudicabo te dicit dominus Et factum est verbum domini ad me
xxiiii dicens fili hominis ecce ego tollo a te desiderabile oculorum
tuorum in plaga et non planges neque plorabis neque
fluent lacrime tue ingemisce tacens mortuorum luctum
non facies corona tua circumligata sit tibi et calciamenta tu
erunt in pedibus tuis et amictu ora non velabis nec cibos
lugentium comedes locutus sum ergo ad populum mane et
mortua est uxor mea vespere feci quoque mane sicut preceperat mihi
dominus et dixit ad me populus quare non indicas nobis
quid ista significent que tu facis et dixi ad eos sermo domini
factus est ad me dicens loquere domui israel hec dicit
dominus deus ecce ego polluam sanctuarium meum super
biam imperii vestri et desiderabile oculorum vestrorum super
quo pavet anima vestra et filii vestri et filie quas reliquistis
gladio cadent et facietis sicut feci ora amictu non velabitis
et cibos lugentium non comedetis coronas habebitis in ca
pitibus vestris ~~et unusquisque gemet~~ et calciamenta in pe
dibus non plangetis neque ~~flebitis~~ flebitis sed tabescetis

in iniquitatibus vestris et unusquisque gemet ad fratrem
suum. Eritque ezechiel vobis in portentum iuxta omnia
que fecit facietis cum venerit illud et scietis quia ego
dominus deus. Et tu fili hominis ecce in die qua tollam
ab eis fortitudinem eorum et gaudium dignitatis et de
siderium oculorum eorum super quo requiescunt anime e
orum et filios et filias eorum In die illa cum venerit
fugiens ad te ut annunciet tibi In die inquam illa a
perietur os tuum cum eo qui fugit et loqueris et non
silebis ultra Eritque eis in portentum Et scietis quia ego
Et factus est sermo domini ad me dicens ·XXV·
Fili hominis pone faciem tuam contra
filios amon et prophetabis de eis et dices fi
lys amon Audite verbum domini dei hec dicit dominus
deus pro eo quod dixistis Euge euge super sanctuarium
meum quia pollutum est et super terram ysrael quoniam de
solata est et super domum iuda quoniam ducti sunt in captivitatem
Ideo ecce ego tradam te filys orientalibus in hereditatem
et collocabunt caulas suas in te et ponent in
te tentoria sua Ipsi comedent fruges tuas et ipsi bibent
lac tuum Daboque Rabath in habitaculum camelo
rum et filios amon in cubile pecorum Et scietis
quia ego dominus Quia hec dicit dominus deus pro
eo quod plausisti manibus et percussisti pede et gavi
sa es ex toto affectu super terram ysrael Ideo ecce
ego extendam manum meam super te et tradam
te in direptionem gentium et interficiam te de populis
et perdam te de terris et conteram Et scies quia ego
dominus deus hec dicit dominus deus pro eo quod dixerunt
moab et Seyr Ecce sicut omnes gentes domus iu
da Ideo ecce ego aperiam humerum moab de civita
tibus De civitatibus inquam eius et de finibus eius
inclitas terre bethelsemoth et beelmoth alias bethi
esimoth et beelmeon et cariathiarim filys orientis
cum filys amon Et dabo eam in hereditatem ut non sit

memoria filiorum amon in gentibus et in moab
faciam iudicia et scietis quia ego dominus hec dicit dominus
deus. pro eo quod fecit ydumea ultionem ut se vindicaret
de filiis iuda peccavitque delinquens et vindictam expe-
tivit de eis ydeo hec dicit dominus deus Extendam manum
meam super ydumeam et auferam de ea hominem et iumen-
tum. Et faciam eam desertam ab austro et qui sunt in de-
dan gladio cadent Et dabo ultionem meam super ydumeam
per manum populi mei israel et faciam in edom iuxta ira-
cundiam meam et furorem meum et scient vindictam meam
dicit dominus deus hec dicit dominus deus. pro eo quod fecerunt
·xxv· philistim vindictam et ulti se sunt toto animo interficientes
et implentes inimicitias veteres propterea hec dicit dominus deus
Ecce ego extendam manum meam super palestinos
et interficiam interfectores et perdam reliquias ma-
ritime regionis faciamque in eis ultiones magnas
arguens in furore Et scient quia ego dominus cum dedero vin-
dictam meam super eos
Et factum est in undecimo anno prima mensis
·xxvi· factus est sermo domini ad me dicens Fili hominis
pro eo quod dixit tyrus de ierusalem Euge confracte
sunt porte populorum conversa est ad me implebor de-
serta est propterea hec dicit dominus deus Ecce ego super
te tyre Et ascendere faciam super te gentes multas sic-
ut ascendit mare fluctuans Et dissipabunt muros tyri
et destruent turres eius et radam pulverem de ea et da-
bo eam in limpidissimam petram Siccatio sagenarum
erit in medio maris quia ego locutus sum ait dominus
Et erit in direptionem gentibus filie quoque eius que sunt
in agro gladio interficientur Et scient quia ego dominus
quia hec dicit dominus deus Ecce ego adducam ad tyrum
nabuchodonosor regem babilonis ab aquilone regem regum
cum equis et curribus et cetu et equitibus populoque ma-
gno filias tuas que sunt in agro gladio interficiet et
circumdabit te munitionibus et comportabit ag-

gerem in gyro et elevabit contra te clipeum et vi
neas et arietes temperabit in muros tuos et turres
tuas destruet in armatura sua inundatione equorum
eius operiet te pulvis eorum a sonitu equitum et
rotarum et curruum movebuntur muri tui cum
ingressus fuerit portas tuas quasi per introitus urbis dis
sipate ungulis equorum suorum conculcabit omnes
plateas tuas populum tuum gladio cedet et statue tue no
biles in terram corruent vastabunt opes tuas diripi
ent negotiones tuas et destruent muros tuos et domos
tuas preclaras subvertent et lapides tuos et ligna
tua et pulverem tuum in medio aquarum ponent et qui
escere faciam multitudinem cantorum tuorum et sonitus
cytharum tuarum non audietur amplius et dabo
te in limpidissimam petram siccatio sagenarum eris
nec edificaberis ultra quia ego locutus sum dicit dominus
Hec dicit dominus deus tyro Numquid non a sonitu ru
ine tue et gemitu interfectorum tuorum cum occisi fuerint
in medio tui commovebuntur insule et descendent de se
dibus suis omnes principes maris et auferent exuvi
as suas et vestimenta sua varia abycient et induentur
stupore In terra sedebunt et attoniti super repentino casu
tuo admirabuntur et assumentes super te lamentum di
cent tibi Quomodo peristi que habitas in mari urbs inclita que
fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis quos formi
dabant universi Nunc stupebunt naves in die pavo
ris tui et turbabuntur insule in mari eo quod nullus e
grediatur ex te Quia hec dicit dominus deus Cum dedero te
urbem desolatam sicut civitates que non habitantur
et adduxero super te abyssum et operuerint te aque multe
et detraxero te cum hys qui descendunt in lacum ad populum
sempiternum et collocavero te in terra novissima sicut
solitudines veteres cum hys qui deducuntur in lacum ut

vt non habiteris porro cum dedero gloriam in terra
uiuentium in nichilum redigam te et non eris et re
quisita non inuenieris vltra in sempiternum dicit dominus
.xxvii. Et factus est sermo domini ad me dicens. Et
tu fili hominis assume super tyrum
lamentum et dices tyro que habitat in introi
tu maris negociationi populorum ad insulas mul
tas hec dicit dominus deus O tyre tu dixisti perfecti de
coris ego sum et in corde maris sita. Finitimi tui
qui te edificauerunt impleuerunt decorem tuum abieti
et de sanir extruxerunt te cum omnibus thabula
~~tuis~~ maris cedrum de libano tulerunt vt facerent
tibi malum. Quercus de basan dolauerunt in remos
tuos. Transtra tua fecerunt tibi ex ebore indico et
pretoriola de insulis ytalie. Bissus uaria de egypto tex
ta est tibi in uelum ut poneretur in malo. Jacinctus
et purpura de insulis elisa facta sunt operimentum
tuum. habitatores sydonis et aradii fuerunt remiges
tui. Sapientes tui tyre facti sunt gubernatores tui Se
nes bibli et prudentes eius prebuerunt nautas ad
ministerium uarie supellectilis tue. Omnes naues ma
ris et naute earum fuerunt in populo negociationis tue
Perse et lidii et libies in exercitu tuo erant uiri bella
tores tui. Clipeum et galeam suspenderunt in te pro
ornatu tuo. Filii aradii cum exercitu tuo super muros tuos
~~cum exercitu~~ tuo. Sed et pigmei qui erant in turribus
tuis. pharetras suas suspenderunt in muris tuis per
gyrum. ipsi compleuerunt pulcritudinem tuam. Cartha
ginenses negociatores tui a multitudine cunctarum di
uiciarum argento. ferro. stanno plumbo que repleue
runt nundinas tuas. Grecia et tubal et mosoch ipsi
institores tui mancipia et uasa enea adduxerunt populo
tuo. de domo thogorma. equos et equites et mulos

adduxerunt ad te ... filii dedam negotiatores tui insularum multarum negotiatio manus tue dentes eburneos et hebeninos commutaverunt in pretio tuo. Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum gemmam purpuram et scutulata et bissum et sericum et chochodos (alias chodcos vel corthos) proposuerunt in mercatu tuo. Juda et terra israel ipsi institores tui in frumento primo balsamo et mel et oleum et resinam posuerunt in nundinis tuis. Damascenus negotiator tuus in multitudine operum tuorum in multitudine diversarum opum in vino pingui in lanis coloris optimi. Dan et grecia et mozel in nundinis tuis posuerunt ferrum fabrefactum stacte et calamus in negotiatione tua. Dedan institores tui in tapetibus ad sedendum. Arabia et universi principes cedar ipsi negotiatores manus tue cum agnis et arietibus et edis venerunt ad te negotiatores tui. Venditores saba et rema ipsi negotiatores tui cum universis aromatibus primis et lapide precioso et auro quod posuerunt in mercatu tuo. Aran et chenne et eden negotiatores tui saba assur chelmath venditores tui. Ipsi negotiatores tui multipharium involucris iacincti et polimitorum gazarum que preciosarum que obvolute et astricte erant funibus cedros quoque habebant in negotiationibus tuis naves maris principes tui in negociatione tua et repleta es et glorificata es nimis in corde maris. In aquis multis adduxerunt te remiges tui ventus auster contrivit te in corde maris divitie tue et thesauri tui et multiplex instrumentum tuum. Naute tui et gubernatores tui qui tenebant supellectilem tuam et populo tuo preerant viri quoque bellatores tui qui erant in te cum universa multitudine tua

que est in medio tui cadent in corde maris in di
e ruine tue A sonitu clamoris gubernatorum tuo
rum conturbabuntur classes et descendent de naui
bus suis omnes qui tenebant remum nauter
vniuersi gubernatores in terra stabunt et eiulabunt
super te voce magna et clamabunt amare et superia
cent puluerem capitibus suis et cinere conspergen
et radent super te caluicium et accingentur ciliciis et
plorabunt te in amaritudine anime ploratu am
rissimo Et assument super te carmen lugubre et plan
gent te Que est ut tyrus que obmutuit in medio
maris Que in exitu negociacionum tuarum de
mari implesti populos multos In multitudine diui
ciarum tuarum et populorum tuorum ditasti reges terre Nu
contrita es a mari in profundis aquarum opes tue
et omnis multitudo tua que erat in medio tui ceci
derunt Vniuersi habitatores insularum obstupuerunt
super te et reges earum omnes tempestate perculsi
mutauerunt vultus Negociatores populorum sibilaue
runt super te ad nichilum deducta es et non eris usque in
Et factus est sermo domini ad perpetuum
xxviii me dicens fili hominis dic principi tyri Hec di
Dominus deus Eo quod eleuatum est cor tuum
et dixisti deus ego sum et in kathedra dei sedi in cor
de maris cum sis homo et non deus et dedisti cor tuum
quasi cor dei Ecce sapientior es tu daniele omne se
cretum non est absconditum a te In sapientia et pru
dentia tua fecisti tibi fortitudinem et acquisisti aurum
et argentum in thesauris tuis In multitudine sapie
tue et in negociatione tua multiplicasti fortitudinem
et eleuatum est cor tuum in robore tuo Propterea hec dicit
dominus deus Eo quod eleuatum est cor tuum quasi cor dei
Ideo ego adducam super te alienos robustissimos

gentium et nudabunt gladios suos sup pulcri
tudinem sapientie tue et pollueNt decorem
tuum interficient et detrahent te et morieris i
teritu occisorum in corde maris Numquid dicens
loquens deus ego sum coram interficientibus te
cum sis homo et non deus In manu occidentiu
te morte morieris incircumcisorum in manu alieno
rum quia ego locutus sum ait dominus deus Et factus
est sermo domini ad me dicens Fili hominis leua plan
ctum sup regem tyri et dices ei hec dicit dominus deus
Tu signaculus similitudinis plenus sapientia p
perfectus decore in delicijs paradisi dei fuisti Omnis
lapis preciosus opimentum tuum Sardius Tho
pasius et iaspis crisolitus et onix et berillus Sa
phirus et carbunculus et zmaragdus Aurum
opus decoris tui et foramina tua in die qua condi
tus es preparata sunt Tu cherub extentus et protegens
et posui te in monte sancto dei in medio lapidum xxix
ignitorum ambulasti perfectus in vijs tuis a die con
ditionis tue donec inuenta est iniquitas in te In mul
titudine negotiationis tue repleta sunt interiora tua i
niquitate et peccasti et ieci te de monte dei et perdi
di o cherub protegens de medio lapidum ignito
rum et eleuatum est cor tuum in decore tuo perdi
disti sapientiam tuam in decore tuo In terram proie
ci te Ante faciem regum dedi te ut cernerent te in mul
titudine iniquitatum tuarum et in iniquitate nego
tiationis tue Polluisti sanctificationem tuam Produ
cam ergo ignem de medio tui qui comedat te et da
bo te in cinerem sup terram in conspectu omnium viden
tium te Omnes qui viderint te in gentibus obstu
pescent sup te Nichili factus es et non eris in perpe
tuum Et factus est sermo domini ad me dicens Fili

hominis pone faciem [illegible] Sydonem et pro
phetabis de ea et dices [illegible] deus Ecce ego
ad te Sydon et glorificabor in medio [illegible] scient quia
ego dominus cum fecero in ea iudicia et [illegible]
ficero in ea. et immittam in eam pestile[illegible]
guinem in platheis eius et corruent inter[illegible]
dio eius gladio per circuitum et scient quia ego do[illegible]
et non erit ultra domui Israel offendiculum ama
ritudinis et spina dolorem inferens undique per circui
tum eorum qui adversantur eis, et scient quia ego do
minus deus. hec dicit dominus deus Quando congregavero
domum Israel de populis in quibus dispersi sunt, sancti
ficabor in eis coram gentibus et habitabunt in terra
sua quam dedi servo meo Iacob, et habitabunt in ea
securi et edificabunt domos et plantabunt vineas
et habitabunt confidenter cum fecero iudicia in omni
bus qui adversantur eis per circuitum et scient quia ego
xxix In anno decimo in/ dominus deus eorum
duodecimo mense una die mensis factum est
verbum domini ad me dicens Fili hominis pone fa
ciem tuam contra pharaonem regem Egypti et pro
phetabis de eo et de egypto universa loquere et dices
hec dicit dominus deus Ecce ego ad te pharao rex Egy
pti draco magne qui cubas in medio fluminum
tuorum et dicis meus est fluvius et ego feci me
metipsum Et ponam frenum in maxillis tuis
et agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis
tuis, et extraham te de medio fluminum tuorum
et universi pisces tui squamis tuis adherebunt, et pro
iciam te in desertum et omnes pisces fluminis tui
super faciem terre cadent, non colligeris neque con
gregaberis bestiis terre et volatilibus celi dedi
te ad devorandum Et scient omnes habitatores

Egypti quia ego domin[illegible] q fuisti baculus
arundineus dom[illegible] quando apprehenderunt
[illegible] confractus es/ et lacerasti om-
[illegible]
[illegible] rum et dissolvisti omnes renes eo-
rum [illegible] innitentibus eis super te comminutus es
Propterea hec dicit dominus deus Ecce ego adducam
super te gladium et interficiam de te hominem et iume-
ntum et erit terra Egypti in desertum et solitudinem
et scient quia ego dominus Eo quod dixerit fluvius meus
est/ et ego feci eum Ideo ecce ego ad te et ad flumina
tua dabo que terram egypti in solitudines gladio
dissipatas a turre senes usque ad terminos ethyopie non
pertransibit eam pes hominis/ neque pes iumenti gradi-
etur in ea et non habitabitur xl annis dabo que terram
Egypti desertam in medio terrarum desertarum Et civitates
eius in medio urbium subversarum et erunt de-
solate xl annis Et dispergam Egyptios in natio-
nes et ventilabo eos in terras Quia hec dicit dominus
deus post finem xl annorum congregabo Egyptum de populis
in quibus dispersi erant Et reducam captivitatem
Egypti Et collocabo eos in terra phatures in terra
[illegible interlinear gloss]
nativitatis sue et erunt ibi in regnum humile/ et in-
ter regna cetera erit humillima et non elevabitur
ultra super nationes et imminuam eos ne imperent
gentibus neque erunt ultra domui Israel in confiden-
tia/ docentes iniquitatem ut fugiant et sequantur
eos et scient quia ego dominus deus Et factum est in
xxvii anno in primo mense in vicesima die me-
sis factum est verbum domini ad me dicens Fili hominis
Nabuchodonosor rex babilonis servire fecit exercitum suum ser-
vitute magna adversum tyrum/ omne caput de-
calvatum et omnis humerus depilatus est et mer-

ces non est reddita ei neque exercitui eius de tyro pro
servitute qua servivit michi adversus eam Propterea hec
dicit dominus deus Ecce ego dabo nabuch regem babi
lonis in terra egypti et accipiet multitudinem eius et
depredabitur manubias eius et diripiet spolia eius
et erit merces exercitui eius et operi pro quo servivit adver
sus eam dedi ei terram egypti pro eo quod laboraverit mi
chi ait dominus deus In die illo pullulabit cornu domui israel
et tibi dabo apertum os in medio eorum et scient quia
Et factum est verbum domini ad me / ego dominus
xxx 906 dicens fili hominis propheta et dic hec dicit dominus
deus Ululate ve ve diei quia iuxta est dies et ap
propinquat dies domini dies nubis tempus gentium
erit Et veniet gladius in egyptum et erit pavor in
ethiopia cum ceciderint vulnerati in egypto et ablata
fuerit multitudo illius et destructa fundamenta eius
Ethiopia et libia et lidii et omne reliquum vulgus et chub
et filii terre federis cum eis gladio cadent hec dicit
dominus deus Et corruent fulcientes egyptum et de
struetur superbia imperii eius A turre syenes gladio
cadent in ea ait dominus exercituum et dissipabuntur in me
dio terrarum desolatarum et urbes eius in medio ci
vitatum desertarum erunt Et scient quia ego dominus cum
dedero ignem in egypto Et attriti fuerint omnes auxilia
tores eius In die illa egredientur nuncii a facie mea
in trieribus ad conterendam ethiopie confidentiam et
erit pavor in eis in die egypti quia absque dubio ve
niet hec dicit dominus deus Et cessare faciam multitudi
nem egypti in manu nabuch regis babilonis ipse
et populus eius cum eo fortissimi gentium adducentur ad dis
perdendam terram Et evaginabunt gladios suos super
egyptum et implebunt terram interfectis Et faciam al
veos fluminum aridos et tradam terram in manu pes
simorum et dissipabo terram et plenitudinem eius in

manu alienorum ego dominus locutus sum. Hec dicit
dominus deus Et disperdam simulacra et cessare faciam
ydola de memphis Et dux de terra egypti non erit
amplius amplius et dabo terrorem in terra egypti. Et
disperdam terram phatures et dabo ignem in taphis
et faciam iudicia in allexandriam et effundam indigna
tionem meam super pelusium robur egypti Et interficiam
multitudinem allexandrie et dabo ignem in egypto
quasi parturiens dolebit pelusium et allexandria erit
dissipata Et in memphis angustie quottidiane iu
uenes eliopoleos et bubasti gladio cadent et ipse ca
ptiue ducentur Et in thaphnis nigrescet dies cum con
triuero ibi sceptra egypti et deficiet in ea superbia pote
ne eius ipsam nubes operiet filie autem eius in captiui
tatem ducentur Et faciam iudicia in egypto et scient
quia ego dominus

Et factum est in decimo anno in primo men XXXI
se in septima mensis factum est verbum domini
ad me dicens fili hominis brachium pharaonis
regis egypti confregi et ecce non est obuolu
tum ut restitueretur ei sanitas et ligaretur pannis et fasci
retur lintheolis et recepto robore posset tenere gladium pro
pterea hec dicit dominus deus Ecce ego ad pharaonem regem
egypti et comminuam brachium eius forte sed confractum
et eyciam gladium de manu eius et dispergam egy
ptum in gentibus et uentilabo eos in terris et confir
mabo brachia regis babilonis dabo quoque gladium me
um in manu eius et confringam brachia pharaonis
et gement gemitibus interfecti coram facie eius et con
fortabo brachia regis babilonis et brachia pharaonis con
cident et scient quia ego dominus cum dedero gladium meum
in manum regis babilonis et extenderit eum super terram
egypti et dispergam egyptum in nationes et uentilabo e
os in terris et scient quia ego dominus Et factum est
in undecimo anno tercio mense una mensis factum est verbum
domini ad me dicens fili hominis dic pharaoni regi egypti

et populo eius. Cui similis factus es in magnitudine tua
Ecce assur quasi ~~assur quasi~~ cedrus in libano pulcer ra-
mis et frondibus nemorosus excelsus que altitudine
et inter condensas frondes eleuatum est cacumen eius
Aque nutrierunt illum abyssus exaltauit flumina eius
manabant in circuitu radicum eius et riuos suos misit
ad uniuersa ligna regionis propterea eleuata est altitu-
do eius super omnia ligna regionis et multiplicata sunt
arbusta eius et eleuati sunt rami eius prae aquis multis
Cumque extendisset umbram suam in ramis eius fece-
runt nidos omnia uolatilia celi et sub frondibus eius ge-
nuerunt omnes bestie saltus et sub umbraculo eius
habitabat cetus gentium plurimarum Eratque pulcerri-
mus in magnitudine sua et in dilatatione arbustorum suo-
rum Erat enim radix illius iuxta aquas multas Cedri non
fuerunt in paradiso dei altiores illo abietes non adequa-
uerunt summitatem eius et platani non fuerunt eque fron-
dibus eius Omne lignum paradisi dei non est simula-
tum et illi et pulcritudini Quoniam speciosum feci
illum et multis condensisque frondibus et emulata sunt
eum omnia ligna uoluptatis que erant in paradiso dei pro-
pterea hec dicit dominus deus pro eo quod sublimatus est in al-
titudine et dedit summitatem suam uirentem atque densam et
eleuatum est cor eius in altitudine sua tradidi eum in
manu fortissimi gentium faciens faciet ei iuxta impietatem
eius Eieci eum et succident illum alieni et crudelissimi gen-
tium nationum et proiicient eum super montes et in cunctis
conuallibus corruent rami eius et confringentur ar-
busta eius in uniuersis rupibus terre et recedent de umbra-
culo eius omnes populi terre et relinquent eum In ruina
eius habitauerunt omnia uolatilia celi et in ramis eius fuerunt
uniuerse bestie regionis Quamobrem non eleuabuntur in
altitudine sua omnia ligna aquarum Neque ponent sublimi-
tatem suam inter nemorosa atque frondosa nec stabunt in sub-
limitate eorum omnia que irrigantur aquis quia omnes
traditi sunt in mortem ad terram ultimam in medio filiorum
hominum ad eos qui descendunt in lacum hec dicit dominus deus

In die qua descendit ad inferos induxi luctum et operui
eum abysso et prohibui flumina eius et coercui aquas
multas contristatus est super eum libanus et omnia ligna
agri concussa sunt a sonitu ruine eius commovi gentes
cum inducerem eum ad infernum cum hys qui descende-
bant in lacum et consolata sunt in terra infima omnia
ligna regionis et voluptatis egregia atque preclara in
libano universa que irrigantur aquis. Nam et ipsa cum
eo descendent ad infernum ad interfectos gladio et bra-
chium uniuscuiusque sedebit in umbraculo eius in me-
dio nationum eius. Cui assimilatus es o inclite atque subli-
mis inter ligna voluptatis ecce deductus es cum lignis
voluptatis ad terram ultimam in medio incircumcisorum
dormies cum eis qui interfecti sunt gladio. Ipse est pharao
et omnis multitudo eius dicit dominus

Et factum est duodecimo anno in duodecimo me- xxxii
nse in una mensis factum est verbum domini ad me dicens
Fili hominis assume lamentum super pharaonem
regem egypti et dies dices ad eum leoni gentium assimila-
tus es et draconi qui est in mari et ventilabas cornu in
fluminibus tuis et conturbabas aquas pedibus tuis et
conculcabas flumina earum propterea hec dicit dominus deus
Expandam super te rethe meum in multitudine populorum mul-
torum et extraham te in sagena mea et proyciam
te in terram super faciem agri abyciam te et habitare fa-
ciam super te omnia volatilia celi et saturabo de te be-
stias universe terre et dabo carnes tuas super montes et
implebo colles sanie tua et irrigabo terram fetore san-
guinis tui super montes et in valle multiplicabuntur
ex te et operiam cum extinctus fueris celos et nigrescere
faciam stellas eius solem nube tegam et luna non
dabit lumen suum Omnia luminaria celi merere faci-
am super te et dabo tenebras super terram tuam dicit
dominus deus cum ceciderint vulnerati tui in medio terre
ait dominus deus et irritabo cor populorum multorum cum

induxero contritionem tuam in gentibus super terras quas
nescis et stupere faciam super te populos multos et reges eo-
rum horrore nimio formidabunt super te propter universas
iniquitates tuas quas operatus es cum volare ceperit
gladius meus super facies eorum et obstupescent repente
singuli pro anima sua in die ruine sue quia hec dicit
dominus deus gladius meus super facies regis babilonis
veniet tibi in gladiis fortium deiciam multitudinem
tuam inexpugnabiles omnes gentes hee et vastabunt su-
perbiam egypti et dissipabitur multitudo eius et perdam
omnia iumenta eius que erant super aquas multas et non
conturbabit eas pes hominis ultra neque ungula iumen-
torum turbabit eas Tunc purissimas reddam aquas
eorum et flumina eorum quasi oleum adducam ait
dominus deus cum dedero terram eorum desolatam
deseretur autem terra a plenitudine sua quando per-
ixxx cussero omnes habitatores eius et scient quia ego do-
minus planctus est et plangent eum filie gentium pla-
gent eum super egyptum et super multitudinem eius pla-
gent eum ait dominus deus Et factum est in duodecimo
anno in quindecima mensis factum est verbum domini ad me dicens
Fili hominis cane lugubre super multitudinem egypti
et detrahe eam ipsam et filias gentium robustarum ad
terram ultimam cum his qui descendunt in lacum Quo pul-
chrior es descende et dormi cum incircumcisis in medio inter-
fectorum gladio cadent Gladius datus est et attraxerunt
eum et omnes populos eius loquentur ei potentissimi ro-
bustorum de medio inferni qui cum auxiliatoribus
eius descenderunt et dormierunt incircumcisi interfecti gla-
dio Ibi assur et omnis multitudo eius in circuitu eius se-
pulcra eius Omnes interfecti et qui ceciderunt gladio
quorum data sunt sepulcra in novissimis laci et facta est
multitudo eius per gyrum sepulcri eius universi interfe-
cti cadentesque gladio qui dederant quondam formidinem
tuam in terram viventium Ibi helam et omnis multitudo
eius per girum sepulcri sui Omnes hii interfecti ruentes-
que gladio qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam

316

qui posuerunt terrorem suum in terra viuentium et
portauerunt ignominiam suam cum hys qui descendunt
in lacum. In medio interfectorum posuerunt cubile eius
in vniuersis populis eius. In circuitu eius sepulcrum illius
omnes hy incircumcisi interfectique gladio. Dederunt enim ter
rorem in terra uiuentium, et portauerunt ignominiam
suam cum hys qui descenderunt in lacum. In medio in
terfectorum positi sunt ibi mosoch et tubal, et omnis multi
tudo eius in circuitu eius sepulcra illius omnes hy in
circumcisi interfecti sunt et cadentes in gladio quia dede
runt formidinem suam in terra uiuentium et non dor
mient cum fortibus, cadentibusque et incircumcisis qui descen
derunt ad infernum cum armis suis et posuerunt gladios
suos sub capitibus suis, et fuerunt iniquitates eorum in
ossibus eorum, quia terror fortium facti sunt in terra vi
uentium. Et tu ergo in medio incircumcisorum contere
ris et dormies cum interfectis gladio. Et qui cum incircumcisis
dormierunt, ibi ydumea et reges eius, omnes duces eius
qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio et
qui cum incircumcisis dormierunt, et cum hys qui descende
runt in lacum. Ibi principes aquilonis omnes et vni
uersi uenatores, qui deducti sunt omnes cum interfectis
pauentes et in sua fortitudine confusi als fondie con
fusi eum qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio
et portauerunt confusionem suam, cum hys qui descen
derunt in lacum. Vidit eos omnes pharao et con
solatus est super vniuersam multitudinem suam que inter
fecta est gladio et portauerunt confusionem suam cum
hys qui hys qui descendunt in lacum pharao et omnis
exercitus eius, ait dominus deus, quia dedit terrorem
suum in terra uiuentium et dormiuit in medio in
circumcisorum cum interfectis gladio et omnis multitudo eius.
Et factus est sermo domini ad ait dominus deus xxxiii
me dicens. Fili hominis loquere ad filios populi tui
et dices ad eos. Terra cum induxero super eam
gladium et tulerit populus terre uirum vnum de nouis
simis suis et constituerit eum super se speculatorem et ille vi

Et ille viderit gladium venientem sup terram et ceci
nerit buccina et annunciauit pplo Audiens autē quis
quis ille est sonitum buccine · non se obseruauit / venit
qȝ gladius et tulit eum Sanguis ipsius sup caput e
erit Sonitum buccine audiuit et non se obseruauit et
sanguis eius in ipso erit Si autem se custodit aiam
suam saluabit Et si speculator viderit gladiū veniē
tem et non insonuit buccina et pplus se non custo
dierit venit qȝ gladius et tulit de eis animaȝ et ille
quidem in iniquitate sua captus ē Sanguinē autē
eius de manu speculatoris requiram Non pplus terre
sed ego Et tu fili hominis Speculatorē dedi te domui
Israel Audies ergo ex ore meo sermonē annūciabis
eis ex me Si me dicente ad impiū Impie morte
morieris Non fueris locutus · ut se custodiat impius
a via sua Ipē impius in iniquitate sua morietur
Sanguinē autē eius de manu tua requirā Si autem
annunciante te ad impiū ut a viis suis conuertatur
non fuit conuersus a malicia sua Ipē in iniquitate
sua morietur / porro tu aiaȝ tuā liberasti Tu ergo fili
hominis / dic ad domuȝ Israel / Sic locuti estis dicentes
Iniquitates nrē et pccā nrā sup nos sunt et in ipsis
nos tabescimus / quō ergo viuere poterim9 Dic ad eos
Viuo ego dicit domin9 deus / Nolo mortē impij / sed ut
conuertatur impius a via sua et viuat Conuertimini
autem a viis vestris pessimis Et quare moriemini
domus Israel Tu itaqȝ fili hominis / dic ad filios pp̄li
tui Iusticia iusti non liberabit eum in quacūqȝ die
peccauit Et impietas impij nō nocebit ei In qua
cūqȝ die conuersus fuit ab impietate sua / Et iustus
non poterit viuere In quacūqȝ die peccauit / Etiam si
dixerō iusto qȝ vita sua viuat et confisus in iusticia
sua fecerit iniquitatē / omnes iusticie eius obliuio
ni tradentur Et in iniquitate sua quam operatus ē
in ipā morietur Si autem dixerō impio morte mo
rieris Et egerit penitentiam a peccato suo / fecerit qȝ iudiciuȝ

et iusticiam pignus restituerit ille impius rapinamque
que reddiderit in mandatis vite ambulaverit nec fe
cerit quicquam iniustum vita vivet et non morietur
Omnia peccata eius que peccavit non imputabuntur
ei iusticiam et iudicium fecit vita vivet Et dixerunt filii
populi tui non est equi ponderis via domini et impiorum in
iusta est Cum enim recesserit iustus a iusticia sua fecerit
que iniquitates morietur in eis Et cum recesserit impius
ab iniquitate fecerit que iudicium et iusticiam vivet in eis Et
dicitis non est recta via domini Unumquemque iuxta vias suas
iudicabo de vobis domus israel Et factum est in xii an
no in x mense in quinta mensis transmigrationis nostre
venit ad me qui fugerat de ierusalem dicens vastata est
civitas Manus autem domini facta fuerat ad me vespe
re antequam veniret qui fugerat Aperuit que os meum donec xxxiii
veniret ad me de mane Et aperto ore meo non silui am
plius Et factum est verbum domini ad me dicens fili ho
minis qui habitant in ruinosis hiis super humum israel loquen
tes aiunt unus erat abraham et hereditate possedit
terram Nos autem multi et data est nobis terra in pos
sessionem Ideo dices ad eos hec dicit dominus deus Qui
in sanguine comeditis et oculos vestros levatis ad im
mundicias vestras et sanguinem funditis Numquid here
ditate possidebitis terram Stetistis in gladiis vestris fecis
tis abhominationes vestras et unusquisque uxorem proxi
mi sui polluit et terram hereditate possidebitis hec dices
ad eos Sic dicit dominus deus Vivo ego quia qui in
ruinosis habitant gladio cadent Et qui in agro est bestiis
tradetur ad devorandum Qui autem in presidiis et in
speluncis sunt peste morientur Et dabo terram in so
litudinem et desertum Et deficiet superbia Et fortitudo
eius Et desolabuntur montes israel Eo quod nullus
sit qui per eos transeat Et scient quia ego dominus

cum dedero terram desolatam et desertam propter univer-
sas abhominationes suas quas operati sunt. Et tu fili ho-
minis filii populi tui qui loquuntur de te iuxta muros in
hostiis domorum et dicunt unus ad alte-
rum vir ad proximum suum loquentes venite et audi-
amus quis sit sermo egrediens a domino et veniunt
ad te quasi si ingrediatur populus et sedent coram te populus
meus et audiunt sermones tuos et non faciunt eos quia
in canticum oris sui vertunt illos et avaritiam suam
sequitur cor eorum et es quasi carmen musicum quod sua-
viter dulci quoque sono canitur et audiunt verba tua et
non faciunt ea et cum venerit quod predictum est ecce enim
venit tunc scient quia prophetes fuit inter eos
Et factum est verbum domini ad me dicens fili
xxxiiii hominis propheta de pastoribus Israel propheta
et dices pastoribus hec dicit dominus deus ve
pastoribus Israel qui pascebant semetipsos nonne
pascuntur greges a pastoribus lac comedebatis
et lanis operiebamini et quod crassum erat occidebatis
gregem autem meum non pascebatis quod infirmum
fuit non consolidastis et quod egrotum non sanastis
quod fractum est non alligastis et quod abiectum est
non reduxistis et quod perierat non quesistis Sed cum
austeritate imperabatis eis et cum potentia disperse sunt
oves mee eo quod non esset pastor et facte sunt in devora-
tionem omnium bestiarum agri et disperse sunt Erraverunt
greges mei in cunctis montibus et in universo col-
le excelso et super omnem faciem terre dispersi sunt greges
mei et non erat qui requireret propterea pastores audi-
te verbum domini vivo ego dicit dominus deus quia pro
eo quod facti sunt greges mei in rapinam et greges mei
in devorationem omnium bestiarum agri eo quod non esset
pastor Neque enim quesierunt pastores gregem meum

318

Sed pascebant pastores semet ipsos et greges
meos non pascebant propterea pastores Audite ver
bum domini hec dicit dominus deus Ecce ego ipse super pastores
requiram gregem meum de manu eorum et cessa
re eos faciam ut ultra non pascant gregem meum
nec pascant amplius pastores semet ipsos et libera
bo gregem meum de ore eorum et non erit ultra
eis in escam quia hec dicit dominus deus Ecce ego i
pse requiram oves meas et visitabo eas sicut vi
sitat pastor gregem suum in die quando fuit in me
dio ovium suarum dissipatarum Sic visitabo oves
meas et liberabo eas de omnibus locis in quibus
disperse fuerant in die nubis et caliginis Et edu
cam eas de populis et congregabo eas de terris et in
ducam eas in terram suam et pascam eas in mon
tibus israel in rivis et in cunctis silvis terre In pa
scuis uberrimis pascam eas et in montibus excelsis
israel erunt pascue eorum Ibi requiescent in herbis vi
rentibus et in pascuis pinguibus pascentur super
montes israel Ego pascam oves meas et ego eas
accubare faciam dicit dominus deus Quod perierat requ
iram et quod abiectum erat reducam et quod con
fractum fuerat alligabo et quod infirmum fuerat co
solidabo et quod pingue et forte custodiam et pa
scam in iudicio et iusticia dicit dominus deus Vos au
tem greges mei hec dicit dominus deus Ecce ego iu
dico inter pecus et pecus arietum et hyrcorum
alias arietem et hyrcum Nonne satis vobis erat pa
scua bona depasci Insuper et reliquias pascuarum
vestrarum conculcastis pedibus vestris et cum purissi
mam aquam biberetis reliquam pedibus vestris tur
babatis et oves mee hys que conculcata fuerant
pedibus vestris pascebantur et que pedes vestri tur

baverunt hec bibebant propterea hec dicit dominus deus
ad eos Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue et maci
lentum pro eo quod lateribus impingebatis et humeris
vestris et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pe
cora donec dispergerentur pecora foras Salvabo
gregem meum et non erit ultra in rapinam Et iudi
cabo inter pecus et pecus Et suscitabo super ea pasto
rem unum qui pascat eas servum meum david ipse pascet
eas Et ipse erit eis in pastorem Ego autem dominus ero eis in
deum Et servus meus david princeps in medio eorum
Ego dominus locutus sum et faciam cum eis pactum pacis
et cessare faciam bestias pessimas de terra Et qui habitant
in deserto securi dormient in saltibus Et ponam eos in
circuitu collis mei benedictionem et deducam ymbrem in tempore
suo Et pluvie benedictionis erunt Et dabit lignum agri
fructum suum Et terra dabit germen suum Et erunt in terra
sua absque timore Et scient quia ego dominus cum contrivero
cathenas iugi eorum et eruero eos de manu imperan
tium sibi Et non erunt ultra in rapinam gentibus neque be
stie terre devorabunt eos sed habitabunt confidenter absque
ullo terrore et suscitabo eis germen nominatum Et non erunt
ultra imminuti fame in terra neque portabunt amplius
opprobria gentium Et scient quia ego dominus deus eorum
cum eis Et ipsi populus meus domus israel ait dominus deus
Vos autem greges mei greges pascue mee homines estis
Ego dominus deus vester dicit dominus deus
Et factum est verbum domini ad me dicens Fili ho
xxxv minis pone faciem adversus montem Seyr et prophe
tabis de eo et dices illi hec dicit dominus deus Ec
ce ego ad te mons Seyr et extendam manum meam
super te et dabo te desolatum atque desertum urbes tuas demo
liar et tu desertus eris et scies quia ego dominus eo quod fu
eris inimicus sempiternus et concluseris filios israel
in manus gladii in tempore afflictionis eorum in te

iniquitatis extreme. propterea uiuo ego dicit dominus deus
quoniam sanguini tradam te et sanguis persequetur
te et dabo montem seyr desolatum et desertum et auferam
de eo euntem et redeuntem et implebo montes eius corpo
ribus occisorum suorum et in collibus et in uallibus
tuis atque in torrentibus interfecti gladio cadent. In soli
tudines sempiternas tradam te et ciuitates tue non habita
buntur et scietis quia ego dominus. eo quod dixeris due gen
tes et due terre mee erunt et hereditate possidebo eas
cum dominus esset illis. propterea uiuo ego dicit dominus deus
quia faciam iuxta iram tuam et secundum zelum tuum quem
fecisti odio habens eos et notus efficiar per eos cum te iudica
uero et scies quia ego dominus audiui uniuersa opprobria
tua que locutus es de montibus israel dicens deser
ti nobis dati sunt ad deuorandum et insurrexistis contra
me ore uestro et rogastis aduersum me uerba uestra e
go audiui. dicit dominus deus. letante uniuersa terra in
solitudinem te redigam. Sicuti gauisus es super here
ditatem domus israel eo quod fuit dyssipata sic faciam
tibi. Dyssipatus eris mons seyr et ydumea omnis.
Tu autem fili hominis et scient quia ego dominus xxxvi
propheta super montes israel. Montes israel
audite uerbum domini hec dicit dominus deus
eo quod dixerit inimicus de uobis euge altitudines
sempiterne date sunt nobis in hereditatem propterea hec uatici
nare et dic hec dicit dominus deus pro eo quod desolati
estis et conculcati per circuitum et facti in hereditatem
reliquis gentibus et ascendistis super labium lingue
et opprobrium populi. propterea montes israel audite
uerbum domini dei hec dicit dominus deus montibus et
collibus torrentibus uallibusque et desertis parieti
nis et urbibus derelictis que depopulate sunt et sub
sannate a reliquis gentibus per circuitum propter
ea hec dicit dominus deus quoniam in igne zeli mei lo

cutus sum de reliquis gentibus et de ydumea vniuersa
qui dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gla
dio et toto corde et ex animo et eiecerunt eam ut vastarent
Propterea vaticinare super humum Israel et dices montibus col
libus iugis et uallibus. Hec dicit dominus deus. Ecce ego
quod desolati estis Ecce ego in zelo meo et in furore meo
locutus sum eo quod confusionem gentium sustinueritis. Propterea
hec dicit dominus deus Ego leuaui manum meam ut gentes
que in circuitu vestro sunt ut ipsi confusionem suam portent. Vos
autem montes Israel ramos uestros germinetis et fruct
um vestrum afferatis populo meo Israel prope est enim ut veniat
Quia ecce ego ad uos et conuertar ad uos et arabimini
et accipietis sementem et multiplicabo in uobis homines
omnemque domum Israel et habitabuntur ciuitates
et ruinosa instaurabuntur et replebo uos hominibus
et iumentis et multiplicabuntur et crescent et habitare
uos faciam sicut a principio bonisque donabo maio
ribus quam habuistis ab inicio et scietis quia ego dominus
et adducam super uos homines populum meum Israel et
hereditate possidebunt te et eris eis in hereditatem et non addes
ultra ut absque eis sis. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod
dicunt de uobis deuoratrix hominum es et suffocans ge
tem tuam propterea homines non comedes amplius
et gentem tuam non necabis ultra ait dominus deus
Nec auditam faciam in te amplius confusionem gen
tium et opprobrium populorum nequaquam portabis et gentem
tuam non amittes amplius ait dominus deus Et factum
est verbum domini ad me dicens Fili hominis domus
Israel habitauerunt in humo sua et polluerunt eam in
uiis suis et in studiis suis iuxta immundiciam menstruate
facta est uia eorum coram me et effudi indignationem
meam super eos pro sanguine quem fuderunt super terram
et in ydolis suis polluerunt eam et dispersi eos in gen
tes et uentilati sunt in terras iuxta uias eorum et adinuen
tiones iudicaui eos et ingressi sunt ad gentes ad quas

Introierunt et pollerunt nomen sanctum meum cum diceret
populus domini iste et de terra eius egressi sunt et pe
perci nomini meo sancto quod pollueat domus israel
in gentibus ad quas ingressi sunt. Ideo dices domui israel
hec dicit dominus deus non propter vos ego faciam domus
israel sed propter nomen sanctum meum quod polluistis in
gentibus ad quas intrastis et sanctificabo nomen me-
um magnum quod pollutum est inter gentes quod pol
luistis in medio earum ut sciant gentes quia ego dominus
ait dominus exercituum cum sanctificatus fuero coram eis. Tol
lam quippe vos de gentibus et congregabo vos de univer-
sis terris et adducam vos in terram vestram et effundam
super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus in
quinamentis vestris et ab universis ydolis vestris mundabo vos
et dabo vobis cor novum et spiritum novum ponam in medio
vestri et auferam cor lapideum de carne vestra et dabo vobis cor
carneum et spiritum meum ponam in medio vestri et faciam ut in
preceptis meis ambuletis et iudicia mea custodiatis
et operemini et habitabitis in terra quam dedi patribus
vestris et eritis michi in populum et ego ero vobis in deum
Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris et vocabo fru-
mentum et multiplicabo illud et non imponam in vos fa-
mem et multiplicabo fructum ligni et genimina agri ut
non portetis ultra opprobrium famis in gentibus et re
cordabimini viarum vestrarum pessimarum studiorumque non
bonorum et displicebunt vobis iniquitates vestre et scelera
vestra. Non propter vos ego faciam ait dominus deus in die qua
mundavero vos ex omnibus iniquitatibus vestris et ha
bitari fecero urbes et instauravero ruinosa et terra
deserta fuit exculta que quondam erat desolata in oculis
omnis viatoris dicent terra illa inculta facta est ut or
tus voluptatis et civitates deserte et destitute atque suffo

[Interlinear gloss above "genimina": gramina]

[Interlinear gloss above "iniquitatibus": iniquitatibus]

[Marginal note:] notum sit vobis et confundimini
et erubescite super vias vestras domus
israel hec dicit dominus deus

se munite sederunt et scient gentes quecumque fuerint in cir
cuitu uestro quia ego dominus edificaui dissipata plantaui
inculta ego dominus locutus sum et fecerim Hec dicit
dominus deus Adhuc in hoc inuenient me domus israel
ut faciam eis multiplicabo eos sicut gregem hominum
ut gregem sanctum ut gregem ierusalem in solemnitatibus
eius Sic erunt ciuitates deserte plene gregibus hominum
et scient quia ego dominus

xxxvij Facta est super me manus domini et eduxit me in spiritu
domini et dimisit me in medio campi qui erat
plenus ossibus et circumduxit me per ea in gyro Erant
autem multa ualde super faciem campi sicca quoque uehementer
et dixit ad me Fili hominis putas ne uiuant ossa ista et
dixi domine tu nosti et dixit ad me Vaticinare de ossibus
istis et dices eis Ossa arida audite uerbum domini Hec
dicit dominus deus ossibus hiis Ecce ego intromittam in
uos spiritum et uiuetis Et dabo super uos neruos et succ
rescere faciam super uos carnes et superextendam in uobis
cutem et dabo uobis spiritum et uiuetis Et scietis quia ego dominus
Et prophetaui sicut preceperat mihi factus est autem sonitus
prophetante me et ecce commotio Et accesserunt ossa ad
ossa unumquodque ad iuncturam suam Et uidi Et ecce super ea
nerui et carnes ascenderunt et extensa est in eis cutis
desuper et spiritum non habebant Et dixit ad me Vaticinare
ad spiritum uaticinare fili hominis et dices ad spiritum Hec dicit
dominus deus A quattuor uentis ueni spiritus et insuffla super
interfectos istos et reuiuiscant Et prophetaui sicut preceperat michi
Et ingressus est in ea spiritus et uixerunt steteruntque super
pedes suos exercitus grandis nimis ualde Et dixit ad
me Fili hominis ossa hec uniuersa domus israel est ipsi dicunt
Aruerunt ossa nostra et periit spes nostra et abscisi sumus propterea

vaticinare et dices ad eos hec dicit dominus deus
Ecce ego aperiam tumulos uestros et educam uos de sepul
cris uestris populus meus et inducam uos in terram
Israel et scietis quia dominus cum aperuero sepulcra uestra
et eduxero uos de tumulis uestris populus meus et dedero spi
ritum meum in uobis et uixeritis et requiescere uos faciam super
humum uestram et scietis quia ego dominus locutus sum
et feci hec ait dominus deus Et factus est sermo domini ad
me dicens Et tu fili hominis sume tibi lignum unum et scribe
super illud iude et filiorum israel signum Et tolle lignum
alterum et scribe super illud joseph lignum effraym Et cuncte
domus israel sociorumque eius Et adiunge illa unum ad al
terum tibi in lignum unum et erunt in unionem in manu tua
Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes Nonne in
dicas nobis quid in his tibi uelis loqueris ad eos hec
dicit dominus deus Ecce ego assumam lignum joseph quod
est in manu effraym et tribum israel que iuncta sunt
ei Et dabo eas pariter cum ligno iude Et faciam eas
in lignum unum et erunt unum in manu eius Erunt autem
ligna super que scripseris in manu tua in oculis eorum
et dices ad eos hec dicit dominus deus Ecce ego assumam
filios israel de medio nationum ad quas abierunt Et
congregabo eos undique et adducam eos ad humum suam
et faciam eos in gentem unam in terra in montibus israel
Et rex unus erit omnibus imperans et non erunt ultra
due gentes nec diuidentur amplius in duo regna
neque polluentur ultra in ydolis suis et abhomina
tionibus et in cunctis iniquitatibus suis Et saluos e
os faciam de uniuersis sedibus suis in quibus pecca
uerunt Et emundabo eos et erunt michi populus Et ego
ero illis deus et seruus meus dauid rex super eos
et pastor unus erit omnium eorum In iudiciis meis

ambulabunt et mandata mea custodient et facient ea
et habitabunt super terram quam dedi servo meo Jacob in qua
habitaverunt patres vestri et habitabunt super eam ipsi et filii eo
rum et filii filiorum eorum usque in sempiternum et david
servus meus princeps eorum in perpetuum et percutiam illis
fedus pacis pactum sempiternum erit eis et fundabo
eos et multiplicabo et dabo sanctificationem meam in medio
eorum in perpetuum et erit thabernaculum meum in eis et
ero illis deus et ipsi erunt michi populus et scient gentes
quia ego dominus sanctificator deus Israel cum fuerit sancti
ficatio mea in medio eorum in perpetuum
Et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis
xxxviii 855 pone faciem tuam contra Gog et terram magog
principem capitis mosoch et tubal et vaticinare
de eo et dices ad eum hec dicit dominus deus ecce ego
ad te gog principem capitis mosoch et tubal et circumagam
te et ponam frenum in maxillis tuis et educam te et omnem
exercitum tuum equos et equites vestitos loricis universos
multitudinem magnam hastam et clipeum arripientium et
gladium perse ethyopes et libies cum eis scutati et gale
ati Gomer et universa agmina eius domus thogorma la
tera aquilonis et totum robur eius populi que multi tecum
prepara et instrue te et omnem multitudinem tuam que co
acervata est ad te et esto eis in preceptum post multos
dies visitaberis In novissimo annorum venies ad terram que
reversa est a gladio et congregata est de populis multis ad
montes Israel qui fuerunt deserti iugiter hec de populis edu
cta est et habitaverunt in ea confidenter universi a
scendens autem quasi tempestas venies et quasi nubes
ut operias terram tu et omnia agmina tua et populi mul
ti tecum hec dicit dominus deus In die illa ascendent
sermones super cor tuum et cogitabis cogitationem pessimam

et dices ascendam ad terram absque muro veniam ad qui
escentes habitantes in securitate omnes hy habitant sine muro
uectes et porte non sunt eis ut spolia diripias et invadas
predam ut inferas manum tuam super eos qui deserti fue
rant et postea restituti et super populum qui est congregatus
ex gentibus qui possidere cepit et esse habitator umbilici ter
re Saba et dedan et negociatores tharsis et omnes leo
nes dicent tibi Nunquid ad sumenda spolia tu uenis et
et diripiendam predam congregasti multitudinem tuam
ut tollas argentum et aurum Auferas supellectilem atque
substantiam et diripias manubias infinitas Propter
ea vaticinare fili hominis et dices ad gog hec dicit dominus
deus Nunquid non in die illo cum habitauit populus meus
israel confidenter scies et uenies de loco tuo a lateribus
aquilonis tu et populi multi tecum ascensores equorum
vniuersi cetus magnus et exercitus uehemens et ascen
dens super populum meum quasi nubes ut operias terram In no
uissimis diebus eris et adducam te super terram meam vt
sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis
eorum o gog hec dicit dominus deus Tu ergo ille es de
quo locutus sum in diebus antiquis in manu seruo
rum meorum prophetarum israel qui prophetauerunt in di
ebus illorum temporum ut adducerem te super eos Et erit
in die illa in die aduentus gog super terram israel ait do
minus deus Ascendet indignatio mea in furore meo
et in zelo meo In igne ire mee locutus sum quia in
die illa erit commotio magna super terram israel Et com
mouebuntur a facie mea pisces maris et uolucres
celi et bestie agri et omne reptile quod mouetur super
terram cuncti que homines qui sunt super faciem terre et sub
uertentur montes et cadent sepes et omnis murus
corruet in terram Et conuocabo aduersus eum in cun

etis montibus meis gladium ait dominus deus Gladi(us)
uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur Et iudicabo e
um peste et sanguine et imbre vehementi et lapidibus
immensis Ignem et sulphur pluam super eum Et super ex
ercitum eius et super populos multos qui sunt cum eo Et ma
gnificabor et sanctificabor et notus ero in oculis genti
um multarum et scient quia ego dominus deus
xxxviii Tu autem fili hominis vaticinare adversum gog et
dices hec dicit dominus deus Ecce ego super te gog
principem capitis mosoch et tubal et circumagam
te et seducam te et ascendere te faciam de lateribus aqui
lonis et adducam te super montes et percutiam arcum
tuum in manu sinistra tua et sagittas tuas de manu
dextera tua deiciam Super montes israel cades tu et omnia
agmina tua et populi qui sunt tecum feris avibus omni
que volatili et bestiis terre dedi te ad devorandum Super faci
em agri cades quia ego locutus sum ait dominus deus Et
immittam ignem in magog et in hiis qui habitant
in insulis confidenter Et scient quia ego dominus deus israel
et nomen sanctum meum deus notum faciam in medio
populi mei israel Et non polluam nomen sanctum meum am
plius et scient gentes quia ego dominus deus sanctus
israel Ecce venit et factum est ait dominus deus hec est di
es de qua locutus sum Et egredientur habitatores de ci
vitatibus israel et succendent et comburent arma clip
eum et hastam arcum et sagittas et baculos manus et
contus contos et succendent ea igne septem annis
et non portabunt ligna de regionibus neque succident
de saltibus quoniam arma succendent igne Et predabuntur
eos quibus prede fuerant et diripient vastato
res suos ait dominus deus Et erit in die illa dabo gog
locum nominatum sepulcrum in israel vallem viatorum
ad orientem maris que obstupescere faciet pretereuntes
et sepelient ibi gog et omnem multitudinem eius

et uocabitur uallis multitudinis gog et sepelient eos domus
israel ut mundent terram vii mensibus Sepelient autem
eos omnis populus terre et erit eis nominata dies in qua
glorificatus sum ait dominus deus Et uiros iugiter con-
stituent lustrantes terram qui sepeliant et requirant eos
qui remanserant super faciem terre ut emundent eam post men-
ses autem septem querere incipient et circuibunt terram
peregrinantes cumque uiderint os hominis statuent iuxta id
tytulum donec sepeliant illud pollinctores in ualle mul-
titudinis gog Nomen autem ciuitatis amona et mun-
dabunt terram Tu ergo fili hominis hec dicit dominus deus
Dic omni uolucri et vniuersis auibus cunctisque bestiis
agri conuenite properate concurrite vndique ad uictimam
meam quam ego immolo uobis uictimam grandem
super montes israel ut comedatis carnes et bibatis san- xxx
guinem carnes fortium comedetis et sanguinem princip-
um terre bibetis arietum agnorum et hyrcorum thaurorum
et altilium et pinguium omnium comedetis que adipem
in saturitatem et bibetis sanguinem in ebrietatem de vi-
ctima quam ego immolabo uobis Et saturabimini su-
per mensam meam de equo et de equite forti et de
vniuersis uiris bellatoribus ait dominus deus Et ponam
gloriam meam in gentibus et uidebunt omnes gen-
tes iudicium meum quod fecerim et manum meam
quam posuerim super eos Et scient domus israel quia
ego dominus deus eorum a die illa et deinceps Et scient
gentes quoniam in iniquitate sua capta sit domus
israel eo quod dereliquerint me et absconderim faciem
meam ab eis et tradiderim eos in manus hosti-
um et ceciderint in gladio vniuersi iuxta immundici-
am eorum et scelus feci eis et abscondi faciem me-
am ab eis propterea hec dicit dominus deus

Nunc reducam captivitatem iacob et miserebor omnis
domus israel et assumam zelum pro nomine sancto
meo. et portabunt confusionem suam et omnem prevaricati
onem qua prevaricati sunt in me cum habitaverint in ter
ra sua confidenter neminem formidantes et redu
xero eos de populis et congregavero de terris inimico
rum suorum et sanctificatus fuero in eis in oculis gen
tium plurimarum et scient quia ego dominus deus eo
rum eo quod transtulerim eos in nationes et congrega
verim eos super terram suam et non dereliquerim eos
quemquam ex eis simul ibi et non abscondam ultra
faciem meam ab eis eo quod effuderim spiritum meum
super omnem domum israel ait dominus deus

xxxx In vicesimo et quinto anno transmigrationis in
exordio anni decima mensis quarto decimo anno
postquam percussa est civitas in ipsa hac die facta
est super me manus domini et adduxit me illuc in vi
sionibus dei adduxit me in terram israel et dimisit
me super montem excelsum nimis super quem erat quasi edi
ficium civitatis vergentis ad austrum et introduxit
me illuc et ecce vir cuius erat species quasi species eris
et funiculus lineus in manu eius et calamus
mensure in manu eius stabat autem in porta et lo
cutus est ad me idem vir fili hominis vide oculis tuis
et auribus tuis audi et pone cor tuum in omnia que e
go ostendam tibi quia ut ostendatur tibi adductus es huc
annuntia omnia que vides domui israel et ecce murus
forinsecus in circuitu domus undique et in manu viri
calamus mensure sex cubitorum et palmo et men
sus est latitudinem edificii calamo uno altitudinem
quoque calamo uno et venit ad portam que respicie
bat viam orientalem et ascendit per gradus eius
et mensus est limen porte calamo uno latitudinem

i limen unum talamo uno in latitudine et talamum
uno talamo in longum et uno talamo in latum et
inter talamos quinque cubitos et limen porte iuxta ue
stibulum porte intrinsecus talamo uno et mensus
est uestibulum porte octo cubitorum et frontem eius
duobus cubitis vestibulum autem porte erat intrinsecus
porro talami porte ad uiam orientalem tres hinc et
tres inde mensura una trium et mensura una frontium
ium ex utraque parte et mensus est latitudinem liminis por
te x cubitorum et longitudinem porte xiii cubitorum
et marginem ante talamos cubiti unius et cubitus
unus finis utrinque thalami autem sex cubitorum erant
hinc et inde et mensus est portam a tecto thalami us
que ad tectum eius latitudinem xx et v cubitorum ho
stium contra hostium et fecit frontes per sexaginta cu
bitos et ad frontem atrium porte undique per circuitum
et ante faciem porte que pertingebat usque ad faciem ue
stibuli porte interioris quinquaginta cubitos et fenestras
obliquas in talamis et in frontibus eorum que e
rant intra portam undique per circuitum similiter autem e
rant in uestibulo fenestre per girum intrinsecus et an
te frontes (fores) picture palmarum (celata) et eduxit me ad a
trium exterius et ecce gazophilacia et pauimen
tum stratum lapide in atrio per circuitum xxx gazophi
lacia ~~per circuitum~~ in circuitu pauimenti et pauimen
tum in fronte portarum secundum longitudinem por
tarum erat inferius et mensus est latitudinem a
facie porte inferioris usque ad frontem atrii interioris ex
trinsecus c cubitos ad orientem et ad aquilonem por
tam quoque que respiciebat uiam aquilonis atrii
exterioris mensus est tam in longitudine quam

in latitudine et thalamos eius tres et tres inde et
frontem eius et vestibulum eius secundum mensuram
porte prioris quinquaginta l cubitorum longitudinem
et latitudinem xxv cubitorum fenestre autem eius
et vestibulum et sculpture secundum mensuram por
te que respiciebat ad orientem et septem graduum ascensus
eius erat et vestibulum ante eam et porta atrii in
terioris contra portam aquilonis et orientalem et men
sus est a porta exteriori usque ad portam centum cubitos et eduxit
me ad viam australem et ecce porta que respiciebat
ad austrum et mensus est frontem eius et vestibu
lum eius iuxta mensuras superiores et fenestras eius
et vestibula in circuitu sicut fenestras ceteras quinqua
ginta cubitorum longitudine et latitudine xxv
cubitorum et in gradibus septem ascendebatur ad
eam et vestibulum ante fores eius et celate palme
erant una hinc et altera inde in fronte eius et por
ta atrii interioris in via australi et mensus est a por
ta usque ad portam in via australi centum cubitos et
introduxit me in atrium interius ad portam austra
lem et mensus est portam iuxta mensuras exteriores et
superiores thalamum eius et frontem eius et vestibu
lum eius eisdem mensuris et fenestras eius et ve
stibulum eius in circuitu quinquaginta cubitos longi
tudinis et latitudinis xxv cubitos et vestibulum per
gyrum longitudinem xxv cubitorum et latitudinem
quinque cubitorum et vestibulum eius ad atrium exterius
et palme eius in fronte et octo gradus erant qui
bus ascendebatur per eam et introduxit me in a
trium interius per viam orientalem et mensus est por
tam secundum mensuras superiores thalamum eius

et frontem eius et uestibula eius sicut supra
et fenestras eius et uestibula eius in circuitu l lon
gitudine l cubitorum et latitudine xxv cubito
rum et uestibulum eius ad atrium exterius et palme
celate in fronte eius hinc inde in octo gradus
ascensus eius Et introduxit me ad portam que
respiciebat ad aquilonem et mensus est secundum men
suras superiores thalamum eius et frontem eius et
uestibulum eius et fenestras eius per circuitum longi
tudine quinquaginta cubitorum et latitudine xxv
cubitorum Et uestibulum eius respiciebat ad a
trium exterius et celatura palmarum in fronte eius
hinc inde et in octo gradibus ascensus eius Et
per singula gazophilacia hostium in frontibus por
tarum Ibi lauabunt holocaustum Et in uestibu
lo porte due mense hinc et due inde ut immo
letur super eas holocaustum et pro peccato et pro
delicto Et ad latus exterius quod ascendit ad ho
stium porte que pergit ad aquilonem due mense
et ad latus alterum ante uestibulum porte due men
se Quattuor mense hinc et quattuor inde mense
per latera porte octo mense erant super quas immo
labant Quattuor autem mense ad holocaustum
de lapidibus quadris extructe longitudine cubi
ti unius et dimidii latitudine cubiti unius et
dimidii et altitudine cubiti unius super quas po
nant uasa in quibus immolatur holocaustum
et uictima Et labia earum palmi unius reflexa in
trinsecus per circuitum Super mensas autem carnes ob

lationes Et ex portam maiore gazophilacia can
torum in atrio interiori quod erat in latere porte re
spicientis ad aquilonem Et facies eorum contra viam aust
lem una ex latere porte orientalis que respiciebat ad
viam aquilonis Et dixit ad me hoc est gazophila
cium quod respicit viam meridianam sacerdotum
qui excubant in custodiis templi porro gazophila
cium quod respicit ad viam aquilonis sacerdotum
erat qui excubant ad ministerium altaris altare
Isti sunt filii sadoch qui ascendunt de filiis levi ad
dominum ut ministrent ei Et mensus est atrium longi
tudinem centum cubitorum et latitudinem centum
cubitorum per quadrum Et altare ante faciem templi Et
introduxit me in vestibulum templi Et mensus est
vestibulum quinque cubitis hinc et quinque cubitis inde
Et latitudinem porte trium cubitorum hinc et trium cu
bitorum inde longitudinem autem vestibuli viginti
cubitorum et latitudinem xi cubitorum Et octo gradi
bus ascendebatur ad eam Et columpne erant in fron
tibus una hinc et altera inde
Et introduxit me in templum et mensus est
xxxxi frontes sex cubitos latitudinis hinc et
sex cubitos altitudinis inde latitudo tab
naculi et latitudo porte decem cubitorum erat Et la
tera porte quinque cubitis hinc et quinque cubitis inde Et
mensus est longitudinem eius xl cubitorum et latitu
dinem xx cubitorum Et introgressus interius men
sus est in fronte porte duos cubitos Et portam x
cubitorum latitudinem porte vii cubitorum Et mensus
est longitudinem eius xx cubitorum et latitudinem eius xx
cubitorum ante faciem templi Et dixit ad me hoc
est sanctum sanctorum Et mensus est parietem domus

326

sex cubitorum et latitudine lateris interioris cubito-
rum undique per circuitum domus. latera autem
latus ad latus bis viginta tria. Et erant eminen-
tia que ingrederentur per parietem domus in la
teribus per circuitum ut continerent et non attingerent
parietem templi. et plathea erat in rotundum ascen
dens sursum per cocleam Et in cenaculum templi defe
rebat per gyrum. ideo latius erat templum in superioribus
Et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in me
dium Et vidi in domo altitudinem per circuitum fundata fundamenta
latera ad mensuram calami sex cubitorum spatio Et
latitudinem per parietem lateris sex forinsecus quinque cu
bitorum interior domus in lateribus domus Et inter
gazophilacia latitudinem xx cubitorum in circuitu domus
undique Et hostium lateris ad orationem hostium unum
ad viam aquilonis et hostium unum ad viam austra
lem Et latitudinem loci ad orationem quinque cubitorum in cir
cuitu Et edificium quod erat separatum versumque ad viam
respicientem ad mare latitudinis lxx cubitorum pa
ries autem edificii quinque cubitorum in circuitu et longi
tudo eius nonaginta cubitorum. Et mensus est domus
longitudinem centum cubitorum Et quod separatum erat edi XXXX
ficium et parietes eius longitudinis centum cubitorum
latitudo ante faciem domus et eius quod erat separatum
contra orientem centum cubitorum Et mensus est lon
gitudinem edificii contra faciem eius quod erat separa
tum ad dorsum et ethecas ex utraque parte c cubitorum
Et templum interius et vestibula atrii limina et fenestras
et obliquas et ethecas in circuitu per tres partes contra
uniuscuiusque limen Stratumque ligno per circuitum gyrum
in circuitu. Terra autem usque ad fenestras Et fenestre
clause super hostia et usque ad domum interiorem et forin
secus per omnem parietem in circuitu intrinsecus et fo

rinsecus ad mensuram et fabrefacta cherubim et pal
me et palma inter cherub et cherub duas q3 facies he
bat cherub. Faciem hominis iux palmam ex hac par
te Et faciem leonis iux palmam ex alia parte expres
sam per omnem domum in circuitu de terra usq3 ad su
periorem partem cherubim et palme celate erant in pa
riete templi. Limen quadrangulum et facies a specie
sanctuarij contra aspectum altaris lignei trium cubitorum
altitudo et longitudo eius duorum cubitorum Et angu
li eius et longitudo eius et parietes eius lignei Et locutus
est ad me hec est mensa coram domino et duo hostia erant
in templo et in sanctuario Et in duobus hostijs ex utraq3
parte bina erant hostiola que in se plicabantur Bina
enim hostia erant ex utraq3 parte hostiorum celata erant
in ipsis hostijs templi cherubim et sculptura palmarum
sicut in parietibus quoq3 expressa sunt uel erant Quam
obrem erant et grossiora ligna in uestibuli fronte foris
secus Super que fenestre oblique et similitudo palmarum
hinc atq3 inde in humerulis uestibuli secundum latera do
mus latitudinemque parietum

xxxxij Et eduxit me in atrium exterius per uiam ducen
tem ad aquilonem Et induxit me in gazophila
cium quod erat contra separatum edificium et contra
edem uergentem ad aquilonem in facie longitudinis
centum cubitos hostij atrij aquilonis et latitudinis l cubi
tos contra uiginti cubitos atrij interioris Et contra paui
mentum stratum lapide atrij exterioris ubi erat porticus
iuncta porticui triplici Et ante gazophilacia deambulatio
decem cubitorum latitudinis ad interiora respiciens cubi
ti unius uie Et hostia earum ad aquilonem ubi erant
gazophilacia in superioribus humiliora quia suppor
tabant porticus que ex illis eminebant de inferioribus
et de medijs edificij Tristega enim erant et non habe
bant columnas sicut erant columne atriorum propterea e

minebant de infioribus et de medijs a terra
cubitis quinquaginta Et peribolus exteriorum secundum
gazophilatia que erant in uia atrij exterioris ante
gazophilatia longitudo eius quinquaginta cubito
rum quia longitudo erat gazophilatiorum atrij
exterioris l cubitorum Et longitudo ante faciem templi
c cubitorum Et erant subter gazophilatia hec in
troitus ab oriente ingredientium in ea de atrio ex
teriore Et in latitudine periboli atrij quod erat con
uiam orientalem in faciem edificij separati Et erant an
edificium gazophilatia in uia ante faciem eorum iuxta
similitudinem gazophilatiorum que erant in uia
aquilonis secundum longitudinem eorum sic et lati
tudo eorum et omnis introitus eorum Et similitu
dines et hostia eorum secundum hostia gazophilatiorum
que erant in uia respiciente ad notum hostium in
capite uie que uia erat ante uestibulum separatum per
uiam orientalem ingredientibus Et dixit ad me
Galophilatia aquilonis et gazophilatia austri
que sunt ante edificium separatum hec sunt gazophila
tia sancta in quibus uescuntur sacerdotes qui ap
propinquant ad dominum in sancta sanctorum ibi po
nent sancta sanctorum et oblationes pro peccato et deli
cto locus enim sanctus est Cum autem ingressi fuerint
sacerdotes non egredientur de sanctis in atrium
exterius Et ibi reponent uestimenta sua in quibus mi
nistrant quia sancta sunt Vestientur quia se alijs uestimen
tis et sic procedent ad populum Cumque complesset men
suras domus interioris eduxit me per uiam porte que
respiciebat ad uiam orientalem Et mensus est eam un
dique per circuitum mensus est autem contra uentum ori
entalem calamo mensure quingentos calamos in

talamo mensure p circuitu Et mensus est con-
uentum aquilonis quingentos calamos in calamo me-
sure per girum Et aduentu australem mensus est quin-
gentos calamos in calamo mensure p circuitum
Et ad uentu occidentale mensus est quingentos ca-
lamos in calamo mensure p circuitu per quattuor
uentos mensus e murum eius vndique per circuitu
longitudine quingentorum cubitorum et latitudine
quingentorum cubitoru diuidentem inter sanctuarium
et vulgi locum

XLIII Et eduxit me ad portam que respiciebat
ad uiam orientalem Et ecce gloria dei israel
ingrediebatur per uiam orientalem et uox e-
rat ei quasi uox aquarum multarum et terra splen-
debat a maiestate eius Et uidi uisionem secundum speciem
quam uideram quando uenit ut dispderet ciuitatem et spe-
cies secundum aspectum quem uideram iuxta flumen
chobar et cecidi sup faciem meam Et maiestas domini
ingressa est templum per uiam porte que respicie-
bat ad orientem Et leuauit me spiritus meus et intro-
duxit me in atrium interius Et ecce repleta e gloria
domini domus et audiui loquentem ad me de domo
Et uir qui stabat iuxta me dixit ad me fili hominis
locus solii mei et locus uestigiorum pedum meorum
vbi habito medio filiorum israel in eternum et non pollu-
erunt ultra domus israel nomen sanctum meum
ipsi et reges eorum in fornicationibus suis Et i-
ruinis regum suorum et in excelsis que fabricati
sunt limen suum iuxta limen meum et postes suos iuxta
postes meos Et murus erat inter me et eos Et
polluerunt nomen sanctum meum in habitationibus
quas fecerunt propter quod consumpsi eos in ira mea
Nunc ergo repellant procul fornicationem suam et
ruinam regum suorum a me et habitabo in me-

eorum semper Et tu autem fili hominis ostende domui
israel templum Et confundantur ab iniquitatibus
suis Et metiantur fabricam et erubescant ex omnibus
que fecerunt figuram domus et fabrice eius exitus
et introitus et omnem descriptionem eius Et universa precepta
eius cunctumque ordinem eius et omnes leges eius
ostendes eis Et scribe in oculis eorum ut custodiant o
mnes descriptiones eius et precepta eius illius et
faciant ea Ista est lex domus in summitate montis o
mnes fines eius in circuitu sanctus sanctorum est hec ergo
lex est domus Iste autem mensure altaris in cubito ve
rissimo qui habebat cubitum et palmum In sinu
eius erat cubitus in latitudine et diffinitio eius
ad labium et in circuitu palmus unus hec quoque erat
fossa altaris Et de sinu terre usque ad crepidinem no
vissimam duo cubiti et latitudo cubiti unius Et
a crepidine minore usque ad crepidinem maiorem quat
tuor cubiti et latitudo unius cubiti Ipse autem ari
el quattuor cubitorum Et ab ariel usque ad sursum
cornua quattuor Et ariel xii cubitorum in longi
tudine per xii cubitos latitudinis quadrangulum
equis lateribus et corona in circuitu eius Et crepi xliii
do xiiii cubitorum longitudinis et latitudinis
per xiiii cubitos latitudinis in quattuor angulis
eius et corona in circuitu eius dimidii cubiti Et
sinus eius cubiti unius per circuitum Gradus
autem eius versi ad orientem Et dixit ad me fi
li hominis hec dicit dominus deus Hii sunt ritus al
taris in quacumque die fuerit fabricatum ut offeratur
super illud holocaustum et effundatur sanguis Et
dabis sacerdotibus et levitis qui sunt de semine
Sadoch qui accedunt ad me ait dominus deus ut

offerant mihi uitulum de armento pro peccato
et assumes de sanguine eius pones super quattuor
cornua eius et super quattuor angulos crepidinis
et super coronam in circuitu et mundabis illud et expiabis
et tolles uitulum qui oblatus fuit pro peccato et
combures eum in separato loco domus et extra sanctua
rium et in die secunda offeres hircum caprarum
immaculatum pro peccato et expiabunt altare sicut
expiaverunt in uitulo cumque compleveris expiamen
illud offeres uitulum de armento immaculatum
et arietem immaculatum de grege et offeres eos
in conspectu domini et mittent sacerdotes super eos sal
et offerent eos in holocaustum domino Septem diebus
facies hircum pro peccato quotidie et uitulum de ar
mento et arietem de pecoribus immaculatos of
ferent septem diebus expiabunt altare et munda
bunt illud et implebunt manum eius expletis au
tem septem diebus in die octaua et ultra facient
sacerdotes super altare holocaustomata et que pro
pace offerunt et placatus ero uobis ait dominus deus

xliiij Et conuertit me ad portam uiam porte sanctua
rii exterioris que respiciebat ad orientem et erat
clausa et dixit ad me porta hec clausa erit
et non aperietur et uir non transiet per eam quoniam
dominus deus israel ingressus est per eam eritque clau
sa principi princeps ipse sedebit in ea et comedet pa
nem coram domino per uiam uestibuli porte in
gredietur et per uiam eius egredietur Et adduxit
me per uiam aquilonis porte in conspectu domus
et uidi et ecce impleuit gloria domini domum domini
et cecidi in faciem meam Et dixit ad me dominus
Fili hominis pone cor tuum et uide oculis tuis et

auribus tuis audi omnia que ego loquor ad te
de universis cerimoniis domus domini et de cun-
ctis legibus eius et pones cor tuum in viis templi
per omnes exitus sanctuarii et dices ad exasp-
erantem me domum israel. hec dicit dominus deus
israel Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus
israel eo quod inducitis filios alienos incircumcisos
corde et incircumcisos carne ut sint in sanctuario meo
et polluant domum meam et offertis panes meos
adipem et sanguinem et dissolvitis pactum me-
um in omnibus sceleribus vestris et non servastis pre-
cepta sanctuarii mei et posuistis custodes obser-
vationum mearum in sanctuario meo vobismet i-
psis. hec dicit dominus deus Omnis alienigena in-
circumcisus corde et incircumcisus carne non ingredietur
sanctuarium meum omnis filius alienus qui est in
medio filiorum israel Sed et levite qui longe re-
cesserunt a me in errore filiorum israel et erraverunt
a me post ydola sua et portaverunt iniquitatem
suam erunt in sanctuario meo editui et ianitores
portarum domus ipsi mactabunt holocausta et vi-
ctimas populi et ipsi stabunt in conspectu eorum ut
ministrent eis pro eo quod ministraverunt eis in conspe-
ctu ydolorum suorum et facti sunt domui israel in
offendiculum iniquitatis Idcirco levavi manum
meam super eos dicit dominus deus et portaverunt
iniquitatem suam et non appropinquabunt ad me
ut sacerdotio fungantur michi neque accedent ad
omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum Sed
portabunt confusionem suam et scelera sua que fece-
runt et dabo eos ianitores domus et mi-

in omni ministerio eius et universis que fiunt in ea Sacer-
dotes autem levite filii Sadoch qui custodierunt cerimo-
nias sanctuarii mei cum errarent filii filii israel a me
ipsi accedent ad me ut ministrent michi et stabunt in con-
spectu meo ut offerant michi adipem et sanguinem
ait dominus deus ipsi ingredientur sanctuarium meum
Et ipsi accedant ad mensam meam ut ministrent
michi et custodiant cerimonias meas Cumque ingre-
dientur portas atrii interioris vestibus lineis induen-
tur Nec ascendet super eos quicquam laneum quando ministrant
in portis atrii interioris et intrinsecus vitte linee erunt
in capitibus eorum Et feminalia linea erunt in lum-
bis eorum et non accingentur in sudore Cumque egredientur
atrium exterius ad populum exuent se vestimentis suis in
quibus ministraverant et reponent ea in gazophilatio
sanctuarii Et vestient se vestimentis aliis Et non sanctifica-
bunt populum in vestibus suis Caput autem non radent neque
comam nutrient sed tondentes attondent capita sua Et
vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressus est atrium
interius et viduam et repudiatam non accipiet uxo-
res Sed virgines de semine domus israel Sed et
viduam que fuit vidua a sacerdote accipiant Et populum
meum docebunt quid sit inter sanctum et pollutum et inter
mundum et immundum et ostendent eis Et cum fuit con-
troversia stabunt in iudiciis meis et iudicabunt le-
ges meas et precepta mea in omnibus solemnitatibus
meis custodient Et sabbatha mea sanctificabunt Et ad
mortuum hominem non ingredientur ne polluantur pol-
luantur nisi ad patrem et matrem ad filium et filiam et
fratrem et sororem que alterum virum non habuit in
quibus contaminabuntur Et postquam emundatus fuit
septem dies numerabuntur ei Et in die introitus sui
in sanctuarium ad atrium interius ut ministret michi in sanctu-
ario offeret pro peccato suo ait dominus Deus

Non erit autem eis hereditas ego hereditas eorum
et possessionem non dabitis eis in israel ego enim
possessio eorum victimam et pro peccato et pro de
licto ipsi comedent et omne uotum in israel ipsoru
erit et primitiua omnium primogenitorum et omnia liba
menta primogenitorum ex omnibus que offeruntur
sacerdotum erunt et primitiua ciborum uestrorum dabitis sa
cerdoti ut reponet benedictionem domui sue Omne mor
ticinum et captum a bestia de auibus atque pecoribus non
comedent sacerdotes

Cumque ceperitis terram diuidere sortito separate primi xlv
tias domino sanctificatum de terra longitudine
xxv milia et latitudine x milia sanctifica
tum erit in omni termino eius per circuitum et erit ex omni
parte sanctificatum quingentos quadrifariam per circuitum
et l cubitis in suburbana eius per gyrum Et a mensura
illa mensurabis longitudine xxv milium et latitudine
x milium et in ipso erit templum sanctumque sanctorum
sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctu
arii qui accedunt ad ministerium domini et erit eis lo
cus in domos et in sanctuarium sanctitatis Viginti v
autem milia longitudinis et decem milia latitudinis
erunt leuite qui ministrant domui ipsi possidebunt xx
gazophylacia Et possessionem dabitis ciuitatis quinque mili
a latitudinis et longitudinis xx milia secundum separati
onem sanctuarii omni domui israel Principi quoque hinc
et inde in separationem sanctuarii et in possessionem ciuita
tis et contra faciem separationis sanctuarii et contra faciem
possessionis urbis a latere maris usque ad mare et a la
tere orientis usque ad orientem longitudine iuxta unam
quamque partium a termino occidentali usque ad terminum occi
dentalem De terra erit possessio eis in israel et non depo
pulabuntur ultra principes populum Sed terram domui

Israel dabunt secundum tribus eorum. Hec dicit dominus deus
Sufficiat vobis principes israel iniquitatem et rapinas
intermittite et iudicium et iustitiam facite. Separate confinia
vestra a populo meo ait dominus deus. Statera iusta et ephi iu-
stum et bathus iustus erit vobis. Ephi et bathus erunt
equalia et unius mensure erunt, ut capiat decimam partem
chori bathus et decimam partem chori ephi. Iuxta mensu-
ram chori erit equa libratio eorum. Siclus autem xx o-
bulos habebit. Porro xx sicli et porro xxv sicli et xv si-
cli minam faciunt. Et hec sunt primitie quas tolletis sex-
tam partem ephi de choro frumenti et sextam partem ephi
de choro ordei. Mensura quoque olei bathus olei decima
pars chori est. Decem quoque bathi chorum faciunt, quia de-
cem bathi implent chorum. Et arietem unum de grege du-
centorum de hys que nutriunt israel in sacrificium et in ho-
locaustum et in pacifica ad expiandum pro eis ait dominus
deus. Omnis populus terre tenebitur primitiis hys princi-
pi in israel. Et super principem erunt holocausta et sacrificium
et libamina in solemnitatibus et in kalendis et in sab-
batis et in universis solemnitatibus domus israel. Ipse
faciet pro peccato sacrificium et holocaustum et pacifi-
ca ad expiandum pro domo israel. Hec dicit dominus deus
In primo mense una mensis sume vitulum de armento
immaculatum. Et expiabis sanctuarium. Et tollet sacerdos de
sanguine quod erit pro peccato et ponet in postibus
domus in quattuor angulis crepidinis altaris et in postibus
atrii porte interioris et sic facies in septima mensis
pro unoquoque qui ignoravit et errore deceptus est. Et
expiabitis pro domo. In primo mense quartadecima
die mensis erit vobis solemnitas phase. Septem diebus
azima comedetis alias comedentur. Et faciet princeps in
die illa pro se et pro universo populo terre vitulum pro
peccato. Et in septem dierum solemnitate faciet holo-
caustum domino. Septem vitulos et septem arietes

immaculatos quotidie septem diebus et pro pec-
cato hircum caprarum quotidie et sacrificium ephy per
vitulum et ephi per arietem faciet et olei hyn per sin-
gula ephy Septimo mense quintadecima die mensis
in solemnitate faciet sicut supra dicta sunt per septem
dies tam pro peccato quam pro holocausto et in sa-
Hec dicit dominus deus / por- in sacrificio et in oleo
ta atrii interioris que respicit ad orientem erit clau- xlvi
sa sex diebus in quibus opus fit die autem sab-
bati aperietur sed et in die kalendarum aperietur et intrabit
princeps per viam vestibuli porte deforis et stabit in
limine porte et facient sacerdotes holocaustum eius et
pacifica eius et adorabit super limen porte et egredietur
porta autem non claudetur usque ad vesperam et adora-
bit populus terre ad hostium porte illius in sabbatis et
in kalendis coram domino holocaustum autem hoc offeret
domino princeps in die sabbati sex agnos immacula-
tos et arietem immaculatum et sacrificium ephi per
arietem in agnis autem sacrificium quod dederit manus
eius et olei hyn per singula ephy In die autem kalen-
darum vitulum de armento immaculatum et sex agni
et arietes immaculati erunt et ephy per vitulum et
phy quoque per arietem faciet sacrificium de agnis
autem sicut invenerit manus eius et olei hyn per
singula ephy Cumque ingressurus est rex per viam ve-
stibuli porte ingrediatur et per eandem viam exeat
Et cum intrabit populus terre in conspectu domini in so-
lemnitatibus / qui ingreditur per portam aquilonis ut
adoret egrediatur per viam porte meridiane porro
qui ingreditur per viam porte meridiane egredi-
atur per viam porte aquilonis non revertetur per
viam porte per quam ingressus est sed e regione illius

egredietur. princeps autem in medio eorum cum ingre
dientibus ingredietur et cum egredientibus egredie-
tur. Et in nundinis et in solemnitatibus pro vitulo erit sacri
ficium ephy per arietem. In agnis autem erit sacrificium
sicut invenerit manus eius et oley hyn per singula
ephy. Cum autem fecerit princeps spontaneum holocau
stum aut pacifica voluntaria domino aperietur ei porta
que respicit ad orientem et faciet holocaustum suum et
pacifica sua sicut fieri solet in die sabbati. Et egre
dietur et claudetur porta postquam exierit. Agnum
eiusdem anni immaculatum faciet holocaustum
quotidie domino semper mane fiet illud et faciet sa
crificium super eo cata mane mane sextam partem ephy
et de oleo terciam partem hyn ut misceatur simile sa
crificium domino legittimum iuge atque perpetuum. Faciet
agnum et sacrificium et oleum cata mane mane
holocaustum sempiternum. Hec dicit dominus deus
Si dederit princeps domum suam alicui de filiis suis
hereditas eius filiorum suorum erit possidebunt
eam hereditarie. Si autem dederit legatum de heredi
tate sua uni servorum suorum erit illius usque ad an
num remissionis et revertetur ad principem. Heredi
tas autem eius filiis eius erit. Et non accipiet princeps
de hereditate populi per violentiam et de possessione eorum
Sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis
ut non dispergatur populus meus unusquisque a pos
sessione sua. Et introduxit me per ingressum qui e
rat ex latere porte in gazophilacia sanctuarii ad sacer
dotes que respiciebant ad aquilonem et erat ibi locus
vergens ad occidentem. Et dixit ad me Iste est lo
cus ubi coquent sacerdotes pro peccato et pro
delicto ubi coquent sacrificium ut non efferant in exte

atrium et sanctificetur populus Et eduxit me in a-
trium exterius et circumduxit per quattuor angulos
atrii et ecce atriolum erat in angulo atrii atrio-
la singula per angulos In quattuor angulis atrii
disposita Quadraginta cubitorum per longum et xxx
per latum mensure unius quattuor erant et parietes
per circuitum ambiens quattuor atriola et culine fab-
ricate erant subter porticus per gyrum Et dixit ad me
hec est domus culinarum In qua coquent ministri domus
Et convertit me ad // domus victimas populi xlvii
portam domus Et ecce aque egrediebantur
subter limen domus ad orientem facies enim
domus respiciebat ad orientem aque autem descende-
bant in latus templi dextrum ad meridiem altaris Et
eduxit me per viam porte aquilonis Et convertit me ad
viam foras portam exteriorem per viam que respiciebat
ad orientem Et ecce aque redundantes a latere dex-
tro cum egrederetur vir ad orientem qui habebat fu-
niculum in manu sua Et mensus est mille cubi-
tos et traduxit me per aquam usque ad talos Rur-
sumque mensus est mille et traduxit me per aquam
usque ad genua Rursumque mensus est mille et tra-
duxit me per aquam usque ad renes Et mensus est
mille torrentem quem non potui transire quoniam intumu-
erant aque profunde torrentis qui non potest transvada-
ri Et dixit ad me Certe vidisti fili hominis Et duxit
me et convertit me ad ripam torrentis Cumque me con-
vertissem Ecce in ripa torrentis ligna multa ni-
mis ex utraque parte Et ait ad me Aque iste que e-
grediuntur ad tumulos sabuli orientalis Et de-
scendunt ad plana deserti intrabunt mare et ex-
ibunt et sanabuntur aque Et omnis anima vivens

que serpit quocumque uenit torrens viuet Et erunt
pisces multi satis postquam venerint illuc aque iste
et saluabuntur sanabuntur et viuent omnia ad que
venerit torrens viuent et stabunt super illos piscato
res ab engaddi usque ad engallum Siccatio sagena
rum erit plurime species erunt piscium eius sicut pi
sces maris magni multitudinis nimie In litori
bus autem eius et in palustribus non sanabuntur
quia in salinas dabuntur Et super torrentem orietur
in ripis eius ex utraque parte lignum omne pomiferum
non defluet folium ex eo Et non deficiet fructus eius
per singulos menses afferet primitiua quia aque eius
de sanctuario egredientur Et erunt fructus eius in ci
bum et folia eius ad medicinam Hec dicit dominus deus
xlviii Hic est terminus eius in quo possidebitis terram
in duodecim tribubus Israel quia joseph dupli
cem funiculum habet possidebitis eam singuli
eque ut frater suus super quam leuaui manum meam
ut darem patribus uestris Et cadet hec terra uobis in pos
sessionem hic est autem terminus terre ad plagam septen
trionalem a mari magno uia bethalon uenientibus
Sedada emath beroth Sabarim que est inter mediu
damasci et finium emath domus atthicon que est
iuxta terminos auran Et erit terminus a mari usque ad
atrium enon Terminus damasci ab aquilone usque
ad aquilonem Terminus emath plaga septentrionalis
Porro plaga orientalis de medio auran et de medio
damasci et de medio galaad et de medio terre israel
Jordanis determinans ad mare orientis metiemini
in plagam etiam orientalem Plaga autem austra
lis meridiana a thamar usque ad aquas contradictio
nis cades Et torrens usque ad mare magnum Et pla
ga ad meridiem australis Et plaga maris est mare
magnum a confinio per directum donec venias emath

Et diuidetis terram istam vobis per tribus israel
et mittetis eam in hereditatem vobis et aduenis qui
accesserint qui genuerunt filios in medio vestrum et
erunt vobis sicut indigene inter filios israel vobis
cum diuidet possessionem in medio tribuum israel In tri
bu autem quacumque fuerit aduena ibi dabitis possessionem
illi ait dominus deus Et hec nomina tribuum a finibus
aquilonis iuxta viam ethlon pergentibus emath a
trium enon terminus damasci ad aquilonem iuxta emath
et erit ei plaga orientalis mare. dan vna Et a termi
no dan a plaga orientali usque ad plagam maris As
ser vna Et super terminum aser a plaga orientali us
que ad plagam maris neptalim vna Et super nepta
lim a plaga orientali usque ad plagam maris ma
nasse vna Et super neptalim terminum manasse a pla
ga orientali usque ad plagam maris ephraim vna Et
super terminum effraym a plaga orientali usque ad pla
gam maris ruben vna Et super terminum ruben a
plaga orientali usque ad plagam maris iuda vna
Et super terminum iuda a plaga orientali usque ad pla
gam maris erunt primicie quas separabitis xxv mili
bus latitudinis et longitudinis sicut singule partes
a plaga orientali usque ad plagam maris Et erit sanctu
arium in medio eius primicie quas separastis domino
longitudo xxv milibus et latitudo x milibus Hec
autem erunt primicie sanctuarii sacerdotum ad aqui
lonem sanctuarii longitudinis xxv milia et ad ma
re latitudinis x milia Sed et ad orientem latitudinis
x milia et ad meridiem longitudinis xxv milia Et e
rit sanctuarium domini in medio eius ~~fame~~ sacer
dotibus sanctuarium erit de filiis sadoch qui custodie
runt ceremonias meas et non errauerunt cum erra
rent filii israel sicut et leuite errauerunt Et erit eis

primitie de primitiis terre sanctum sanctorum iuxta termi
num leuitarum Sed et leuitis similiter iuxta fines
sacerdotum xxv milia longitudinis et latitudinis
x milia Omnis longitudo xx et v milium Et latitudo
x milium Et non vendent ex eo neque mutabunt
neque transferentur primitie terre quia sanctificate sunt
domino Quinque milia autem que supersunt in latitudine
per xxv milia prophana erunt vrbis in habitaculum et in
suburbana Et erit ciuitas in medio eius Et hec me
sure eius ad plagam septemtrionalem quingenta et
milia Et ad plagam meridianam quingenta et iiii
milia Et ad plagam orientalem quingenta et iiii^or mi
lia Et ad plagam occidentalem quingenta iiii^or milia
Erunt autem suburbana ciuitatis ad aquilonem ducen
ta quinquaginta Et in meridie ccl Et ad orientalem
ccl et ad mare ccl Quod autem reliquum fuerit in longi
tudine secundum primicias sanctuarii x milia in o
rientem et x milia in occidentem erunt primitie sanctu
arii Et erunt in panes hiis qui seruiunt ciuitati Seruien
tes autem ciuitati operabuntur ex omnibus tribubus
Israel Omnes primitie xxv milium per xxv milia
in quadrum separabuntur in primicias sanctuarii et
possessionem ciuitatis Quod autem reliquum fuerit prin
cipis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii et pos
sessionis ciuitatis e regione xxv milium primitiarum
usque ad terminum orientalem Sed et ad mare e regi
one xxv milium usque ad terminum maris Similiter
in partibus principis erit Et erunt primitie sanctuarii
et sanctuarium templi in medio eius De posses
sione autem leuitarum et de possessione ciuitatis in
medio partium principis erit inter terminum iuda et inter
terminum beniamyn et ad principem pertinebit Et reli
quis tribubus a plaga orientali usque ad plagam
occidentalem beniamyn vna Et contra terminum

334

bemamin a plaga orientali usque ad plagam occi
dentalem Symeon vna Et super terminum Symeonis
a plaga orientali usque ad plagam occidentis Ysa
char vna Et super terminum Ysachar a plaga orientali
usque ad plagam occidentalem Zabulon vna Et su
per terminum zabulon a plaga orientali usque ad
plagam maris Gad vna Et super terminum gad ad pl
gam austrum meridie Et erit finis de thamar
usque ad aquas contradictionis cades et hereditas co
ntra mare magnum hec est terra quam mittes in
sortem tribubus Israel Et hee partitiones earum ait
dominus deus Et hii egressus ciuitatis a plaga septe
ntrionali quingenta et quattuor milia mensurabis Et p
te ciuitatis in omnibus tribubus Israel porte tres
a septentrione porta Ruben vna porta juda vna
porta leui vna Et ad plagam orientalem d et iiii mi
lia et tres porte porta joseph vna porta beniamin
vna porta dan vna Et ad plagam meridianam
d et iiii milia metiens porta Symeonis vna por
ta Ysachar vna porta zabulon vna Et ad plagam
occidentalem d et iiii milia porte eorum tres por
ta gad vna porta aser vna porta neptalim vna
Per circuitum x et viii milia et nomen ciuitatis ex il
la die dominus ibidem amen

Incipit prologus in libro danielis prophete

Danielem prophetam iuxta lxx interpretes. domini saluatoris ecclesie non legunt. utentes theodotionis editione. Et hoc cur acciderit nescio. siue enim quia sermo caldeicus est Et quia quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat. noluerunt lxx interpretes easdem lingue lineas in translatione seruare. Siue sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis caldeam linguam sciente editus est liber. Siue aliquid aliud cause extiterit ignorans. hoc vnum affirmare possum. quod multum a ueritate et illa translatio theodotiana discordet. Et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe danielem maxime et esdram. hebraicis quidem litteris sed caldeico sermone conscriptos Et vnam ieremie pericopen. Iob quoque cum arabica lingua habere societatem plurimam. Denique et ego adolescentulus post quintiliani et tulii lectionem. et flores rethoricos cum me in lingue huius pistrinum reduxisse. al's reclusisse et multo sudore multoque tempore uix cepisse anhelantia stridentiaque uerba resonare. Et quasi per criptam ambulans rarum desuper lumen aspicere inpegi nouissime in danielem Et tanto tedio affectus sum ut desperatione subita omnem laborem ueterem uoluerim contemnere. Verum adhortante me quodam hebreo Et illud mihi sua lingua crebrius ingerente. labor improbus omnia uincit. Qui mihi uidebar sciolus inter hebreos cepi discipulus esse caldeicus Et ut uerum fatear. usque ad presentem diem magis possum sermonem caldeicum legere et intelligere quam sonare. Hec ideo refero. ut difficultatem uobis danielis ostenderem. qui apud hebreos nec susanne habet hystoriam. nec hymnum

trium puerorum. nec belis draconis que fabulas quas
nos. quia in toto orbe dispersae sunt veru anteposito eas
que iugulante subiecimus ne videremur apud im-
peritos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi
ego quendam de preceptoribus iudeorum cum susa-
ne deridet hystoriam et a greco nescio quo diceret esse con-
fictam. illud opponere quod origeni quoque affri-
canus opposuit. et oimoazic hac anotoy neyxcy
aykay anotoy epissinoy pissikay. de greco sermone
descendere. Cuius rei nos intelligentiam nos hanc pos-
simus dare. ut verbi gratia. dicamus ab arbore
ilice dixisse eum. ilice pereas et a lentisco in lentem
te comminuat angelus vel non lente pereas aut
lentus id est flexibilis ducaris ad mortem. sive ali-
quid ad arboris nomen conveniens. Deinde fu-
isse tantum ocii tribus pueris ut in
caminno estuantis incendii metro luderent. et per
ordinem elementa ad laudem dei omnia pro-
vocarent. aut quod miraculum divine que inspiratio-
nis indicium vel draconem interfectum offa pi-
cis. vel sacerdotum belis machinas deprehen-
sas. que magis quoque prudentia solertis viri.
quam prophetali essent spiritu perpetrata. Cum vero ad aba-
cuc veniret. et de iudea ad caldeam raptum
discoforum lectitaret quaerebat exemplum ubi le-
gissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum
gravi volasse corpore. et puncto unius hore
tanta terrarum spacia transisse. Cui cum quidam
ex nostris satis ad loquendum promptulus ezechi-
elem adduxisset in medium et diceret eum in iude-
am de caldea fuisse translatum. derisit hominem et ex
ipso volumine demonstravit ezechielem in spiritu se

paula

audisse translatum. Denique et apostolum nostrum videlicet
ut eruditum virum et qui legem ab hebreis di-
dicisset non fuisse ausum confirmare se raptum in
corpore. sed dixisse. sive in corpore. sive extra corpus ne-
scio deus scit. Hiis et talibus argumentis apocrifa
in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris
arbitrio iudicium relinquens illud admoneo. non haberi
danielem apud hebreos inter prophetas sed inter eos
qui agiographa conscripserunt. In tres siquidem par-
tes omnis ab eis scriptura dividitur. in legem. in
prophetas. in agiographa. i. in v et viii et xi libros
de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc
propheta immo contra hunc librum porphirius obi-
ciat testes sunt methodius eusebius et apollina-
ris. qui multis versuum milibus eius vesanie
rudentes. nescio an curioso lectori satisfecerint.
Unde obsecro vos o paula et eustochium fundite
pro me ad dominum preces. ut quamdiu in hoc
corpusculo sum. scribam aliquid gratum vobis
utile ecclesie. dignum posteris. presentium quippe
iudiciis non satis moveor qui in utramque partem
aut amore labuntur aut odio. Incipit liber danielis prophete

.i. Anno tercio regni joachim regis iuda
venit nabuchodonosor rex babilonis in
iherusalem et obsedit eam et tradidit
dominus in manu eius joachim
regem iuda et partem vasorum
domus domini et asportavit ea in
terram senaar in domum dei sui et tulit vasa
in domum thesauri dei sui. Et ait rex arphaxat
preposito eunuchorum suorum ut introduceret de
filiis israel et de semine regio et tirannorum pu-
eros in quibus nulla esset macula decoros

forma et eruditos omni sapientia cautos atque
scientia et doctos disciplina qui possent
stare in palatio regis ut doceret eos litteras et
linguam Caldeorum Et constituit eis rex annonam
per singulos dies de cibis suis et de vino
unde bibebat ipse ut enutriti tribus annis postea
starent in conspectu regis Fuerunt ergo inter eos
de filiis Iuda Daniel Ananias Misael et Azarias
Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina
Danieli Baltazar Ananie Sidrach
Misaeli Misach et Azarie Abdenago Proposuit
autem Daniel in corde suo ne pollueretur de
mensa regis neque de vino potus eius Et rogavit
eunuchorum prepositum ne contaminaretur Dedit
autem deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu
principis eunuchorum Et ait princeps eunuchorum
ad Danielem Timeo ego dominum meum regem qui con-
stituit vobis cibum et potum qui si viderit vultus
vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus
coevis vestris condemnabitis caput meum regi Et
dixit Daniel ad Malazar quem constituerat
princeps eunuchorum super Danielem Ananiam Mi-
sael et Azariam Tempta nos obsecro servos tu-
os diebus x et dentur nobis legumina ad ve-
scendum et aqua ad bibendum Et contemplare vul-
tus nostros et vultus puerorum eorum qui vescuntur
cibo regio Et sicut videris facias cum servis tuis
Qui audito sermone huiuscemodi temptavit eos di-
ebus x Post dies autem x apparuerunt vultus eorum
meliores et corpulentiores pre omnibus pueris
qui vescebantur cibo regio Porro Malazar tol-
lebat cibaria et vinum potus eorum dabatque eis

> concilium xxxvii d. Cum de mense et vino regis nollet comedere ne pol-
> luerentur utique si sapientiam atque doctrinam
> Babiloniorum sciret esse peccatum numquam
> acquiesceret discere quod non licebat
> Discunt autem non ut sectentur sed ut in-
> directe atque convincant cum si quis sapientiam
> atque abusiones mathematicorum velit
> scribere imperitus mathesis risui pateat et
> adversus philosophos disputans si ignoret do-
> gmata philosophorum et ii paulo superius do-
> gmata

legumina. Pueris autem hiis dedit deus sciam et disciplinam
in omni libro et sapientia. Danieli autem intelligenti
am omnium visionum et sompniorum. Completis itaque die
bus post quos dixerat ut introducerentur introduxit
eos prepositus eunuchorum in conspectu nabuch. Cumque e
is locutus fuisset rex non sunt inventi tales de universis ut dani
hel. ananias. misael et azarias. Et steterunt in conspectu
regis. Et omne verbum sapientie intellectus quod sciscitatus
est ab eis rex invenit in eis decuplum super omnes ariolos
et magos qui erant in universo regno eius.
Fuit autem daniel usque ad annum primum Cyri regis.
ii In anno autem secundo Regni Nabuch vidit nabuch
sompnium et conterritus est spiritus eius. Et sompnium eius
fugit ab eo. Precepit ergo rex ut convocarentur arioli et
magi et malefici. Et caldei ut indicarent regi sompnia sua.
Qui cum venissent steterunt coram rege. Et dixit ad eos
rex vidi sompnium. Et mente confusus ignoro quid vi
derim. Responderuntque caldei regi syriace. Rex in sempiternum
vive. dic sompnium servis tuis. Et interpretationem eius
indicabimus. Et respondit rex et dixit caldeis. Sermo recessit
a me. nisi indicaveritis michi sompnium. Et coniecturam eius
narraveritis. peribitis vos et domus vestre publicabuntur.
Si autem sompnium et coniecturam narraveritis premia
et dona et honorem multum accipietis a me. Sompni
um igitur et interpretationem eius indicate michi. Respon
derunt secundo et dixerunt. Rex sompnium dicat servis suis
et interpretationem eius indicabimus. Respondit rex et ait. Cer
te scio quia tempus redimitis scientes quod a me recessit
sermo. Si ergo sompnium non indicaveritis michi una est sententia
de vobis quod et interpretationem fallacem et deceptione plena
composueritis ut loquamini michi donec tempus per
transeat. Sompnium itaque dicite michi ut sciam quod interpre
tationem eius veram loquamini. Respondentes ergo
caldei coram rege dixerunt. Non est homo rex super
terram qui sermonem tuum possit implere. Sed neque re
gum quisque magnus et potens verbum huiuscemodi
sciscitatur ab omni ariolo. mago et caldeo. Sermo

em quem tu queris rex gravis est nec reperietur quis-
quam qui indicet illum in conspectu regis exce-
ptis dijs quorum non est conversatio cum homi-
bus Quo audito rex in furore et in ira magna
precepit ut perirent omnes sapientes Babilo-
Et egressa sententia sapientes interficiebantur
querebantur que daniel et socij eius ut perirent Tunc da-
niel requisivit de lege atque sententia ab arioch principe
milicie regis qui egressus fuerat ad interficiendos
sapientes babilonis Et interrogavit eum qui a
rege potestatem acceperat quam ob causam tam crudelis
sententia a facie regis esset egressa Cum ergo rem indicas-
set arioch danieli Daniel ingressus rogavit regem ut
tempus daret ei ad solutionem indicandam regi Et in-
gressus est domum suam Ananieque et misaeli et azarie
sociis suis indicavit negocium ut quererent mi-
sericordiam a facie dei celi super sacramento isto et non
perirent daniel et socij eius cum ceteris sapientibus
babilonis Tunc danieli misterium per visionem nocte re-
velatum est Et benedixit deum celi et ait Sit nomen do-
mini benedictum a seculo et usque in seculum quia sapi-
encia et fortitudo eius sunt Et ipse mutat tempora et
etates et regna transfert atque constituit dat sapienti-
am sapientibus Et scientiam intelligentibus discipli-
nam ipse revelat profunda et abscondita et novit
in tenebris constituta Et lux cum eo est Tibi ergo
deus patrum meorum confiteor atque laudo quia sa-
pientiam et fortitudinem dedisti michi Et nunc osten-
disti michi que rogavimus te quia sermonem regis a-
peruisti nobis Post hec daniel ingressus ad arioch
quem constituerat rex ut perderet sapientes babilonis
sic ei locutus est Sapientes babilonis ne perdas in-
troduc me in conspectu regis et solutionem narrabo re-
gi Tunc arioch festinus introduxit danielem ad

regem Et dixit ei Inveni hominem de filiis transmigracionis
iude qui solucionem regi annunciet Respondit rex et dixit
danieli cui nomen balthasar erat putas ne potes
michi indicare sompnium quod vidi et interpretacionem
eius Et respondens daniel coram rege ait misterium quod
rex interrogat sapientes et magi et arioli et aruspi
ces nequeunt indicare regi Sed est deus in celo reve
lans misteria qui indicavit tibi rex nabuchodonosor que
ventura sunt novissimis temporibus Sompnium tuum
et visiones capitis tui in cubili tuo huiusmodi sunt
Tu rex cepisti in strato tuo cogitare quid esset venturum
post hec Et qui revelat misteria ostendit tibi que ven
tura sunt michi quoque non in sapientia que est in me
plusquam in cunctis viventibus alijs viventibus
sacramentum hoc revelatum est Sed ut interpretacio re
gi manifesta fieret et cogitaciones mentis tue scires Tu
rex videbas et ecce quasi statua una grandis sta
tua illa magna et statura sublimis stabat contra
te et intuitus eius terribilis Huius statue caput ex
auro erat optimo pectus autem et brachia de ar
gento porro venter et femora ex ere Tibie autem
ferree pedum autem quedam pars ferrea erat que
dam fictilis Videbas itaque donec abscisus est de mon
te lapis sine manibus Et percussit statuam in pe
dibus eius ferreis et fictilibus et comminuit eos Tunc
contrita pariter sunt ferrum testa es argentum et aurum
et redacta quasi in favillam estive aree que rapta
sunt vento nullusque locus inventus est eis La
pis autem qui percusserat statuam factus est mons
magnus et implevit universam terram hoc est som
pnium Interpretacionem quoque eius dicemus coram te o
rex Tu rex regum es Et deus celi regnum et forti
tudinem et imperium et gloriam dedit tibi et omnia in
quibus habitant filij hominum et bestie agri et volucres
celi dedit in manu tua et sub dicione tua universa
sa constituit Tu ergo rex caput aureum es Et post te

consurget regnum aliud minus te Et regnum ter
tium aliud eireum quod imperabit universe terre
Et regnum quartum erit velut ferrum Quomodo
ferrum comminuit et domat omnia sic comminuet
et conteret omnia hec porro quia vidisti pedum et
digitorum partem testeam figuli et partem ferream reg
divisum erit quod tamen de plantario ferri orietur
secundum quod vidisti ferrum mixtum teste et luto
et digitos pedum ex parte ferreos et ex parte fictiles
ex parte erit regnum solidum ex parte contritum Quod
autem vidisti ferrum mixtum teste ex luto commiscebuntur
quidem humano semine sed non adherebunt sibi sicuti fer
rum non potest misceri teste In diebus autem regnorum
suscitabit deus celi regnum quod in eternum non dissipa
bitur Et regnum eius alteri non tradetur comminuet et
consumet omnia regna hec Et ipsum stabit in eternum Secun
dum quod vidisti quod de monte abscisus est lapis sine ma
nibus et comminuit testam et ferrum et es et argen
tum et aurum deus magnus ostendit regi que ventura
sunt postea Et verum est sompnium Et fidelis interpretatio
eius Tunc rex nabuch cecidit in faciem suam et adorat
danielem et hostias et incensum precepit ut sacrifica
rent ei Loquens ergo rex ait danieli Vere deus vester
deus deorum est et dominus regum revelans misteria quoniam
potuisti aperire sacramentum hoc Tunc danielem rex in
sublime tulit et multa munera et magna dedit ei Et
constituit eum super omnes provincias babilonis prin
cipem et prefectum Et magistratum super cunctos sapientes
babilonis Daniel autem postulavit a rege Et constituit
super opera provincie babilonis sydrach misach et abde
nago Ipse autem daniel erat in foribus regis

Nabuch rex fecit statuam auream altitudine cubitorum
sexaginta latitudine cubitorum sex Et statuit
eam in campo duram provincie babilonis I
taque nabuch misit ad congregandos satrapas magistra
tus et iudices et tyrannos et prefectos omnes que prin

capes regionum ut conuenirent ad dedicatioz statue quam
erexerat nabuch rex Tunc congregati sunt satrape ma
gistratus et iudices et duces et tyranni et optimates
qui erant in potestatibus constituti et vniuersi principes
regionum/ut conuenirent ad dedicatioz statue quam e
rexerat nabuch rex Stabant autem in conspectu statue
quam posuerat nabuch et preco clamabat ualenter
vobis dicitur populis et tribubus et linguis in hora
qua audieritis sonitum tube et fistule et cithare et sambu
ce et psalterij et simphonie et vniuersi generis musicorum
cadentes adorate statuam auream quam constituit na
buchodonosor rex Siquis autem non prostratus adorauerit ea
dem hora mittetur in fornacem ignis ardentis Post hoc
igitur statim ut audierunt omnes populi sonitum tube et
fistule et cythare Sambuce et psalterij/simphonie et
omnis generis musicorum cadentes omnes populi et tribus
et lingue adorauerunt statuam aurea/quam constitu
erat nabuch rex Statimque et ipso tempore accedentes ui
ri caldei accusauerunt iudeos dixerunt que nabuch regi
Rex inetruum viue Tu rex posuisti decretum ut omnis
homo qui audierit sonitum tube· fistule et cythare Sa
buce et psalterij et simphonie et vniuersi generis musico
rum/prosternat se et adoret statuam auream Siquis
autem non procidens adorauerit/mittatur in forna
cem ignis ardentis Sunt ergo uiri iudei quos consti
tuisti super opera regionis babilonie Sydrach et misach
et abdenago Viri isti contempserunt rex decretum tuum
deos tuos non colunt Et statuam auream quam ere
xisti non adorant Tunc nabuch in furore et ira p
cepit ut adducerent Sydrach misach et adr abdenago
qui confestim adducti sunt in conspectu regis pro
nunciauit que nabuch rex ait eis Vere ne Sydrach
misach et abdenago deos meos non colitis Et sta
tuam auream quam constitui non adoratis Nunc
ergo sitis parati quacumque hora audieritis sonitum

tube fistule · cythare · sambuce · psaltery et simphonie
omnisque generis musicorum prosternite uos et adorate
statuam quam feci. Quod si non adoraueritis eadem hora mit-
temini in fornacem ignis ardentis. Et quis est deus qui uos
eripiat de manu mea. Respondentes Sydrach · misac et
abdenago dixerunt regi nabuch Non oportet nos de hac
re respondere tibi. Ecce enim deus noster quem colimus potest
eripere nos de camino ignis ardentis et de manibus
tuis liberare rex. Quod si noluerit notum sit tibi rex quia deos
tuos non colimus et statuam auream quam erexi-
sti non adoramus. Tunc rex nabuch repletus est fu-
rore et aspectus faciei illius immutatus est super Sy-
drach misach et abdenago. Et precepit ut succenderetur
fornax septuplum quam succendi consueuerat et ui-
ris fortissimis de exercitu suo iussit ut ligatis mani-
bus et pedibus sydrach · misac et abdenago mit-
terent eos in fornacem ignis ardentis. Et confestim
uiri illi uincti cum brachys et tiaris et calciamen-
tis et uestibus missi sunt in fornacem ignis ardentis.
Nam iussio regis urgebat. fornax autem succensa erat
nimis porro uiros illos qui miserant sy · mi · et ab ·
interfecit flamma ignis. uiri autem hii tres Syd
misach et abdenago ceciderunt in medio camini
ignis ardentis colligati. Que sequuntur in
hebreis uoluminibus non repperi. Et ambulabant
in medio flamme laudantes deum et benedicen-
tes domino. Stans autem azarias orauit sicque a-
periens os suum in medio ignis ait. Benedictus
es domine deus patrum nostrorum et laudabilis et
gloriosum nomen tuum in secula. Quia iustus es in o-
mnibus que fecisti nobis et uniuersa opera tua uera
et uie tue recte. Et omnia iudicia tua uera iudi-
cia uera fecisti iuxta omnia que induxisti super
nos et super ciuitatem sanctam patrum nostrorum

hierusalem Quia in veritate et in iudicio induxisti omnia
hec propter peccata nostra peccavimus enim et inique
egimus recedentes a te Et deliquimus in omnibus
et precepta tua non audivimus nec fecimus sicut pre
cepas nobis ut bene nobis esset Omnia ergo que
induxisti super nos et universa que fecisti nobis in
vero iudicio tuo fecisti Et tradidisti nos in manibus
inimicorum iniquorum et pessimorum prevarica
torum Et regi iniusto et pessimo ultra omnem terram
et nunc non possumus aperire os Confusio et oppro
brium facti sumus servis tuis et hiis qui colunt te
Ne quesumus tradas nos imperpetuum propter nomen tuum
et ne dissipes testamentum tuum neque auferas misericordiam tuam
a nobis propter abraham dilectum tuum et ysaac servum
tuum et ysrael sanctum tuum quibus locutus es pol
licens quod multiplicares semen eorum sicut stellas
celi et sicut arenam que est in littore maris / quia domine
imminuti sumus plusquam omnes gentes / sumus
que humiles in universa terra hodie propter peccata nostra
et non est in tempore hoc princeps et propheta et dux Ne
que holocaustum neque sacrificium neque oblatio neque in
censum neque locus primiciarum coram te ut possimus
invenire misericordiam tuam Sed in anima contrita et
spiritu humilitatis suscipiamur sicut in holocausta a
rietum et thaurorum Et sicut in milibus agnorum
pinguium / sicut fiat sacrificium nostrum hodie in con
spectu tuo ut placeat tibi quoniam non est confusio
confidentibus in te domine Et nunc sequimur te in toto
corde et timemus te Et querimus faciem tuam
ne confundas nos sed fac nobis iuxta mansue
tudinem tuam / et secundum multitudinem misericordie tue
et erue nos in mirabilibus tuis / et da gloriam nomini
tuo domine Et confundantur omnes qui osten
dunt servis tuis mala Confundantur in omnipotentia

tua et robur eorum conteratur Et sciant quia tu es
dominus deus solus et gloriosus super orbem terrarum Et non
cessabant qui miserant eos ministri regis succendere
fornacem Napta et stuppa et pice et malleolis Et ef
fundebatur flamma super fornacem cubitis xlix Et
erupit et incendit quos reperit iuxta fornacem de calde
is Angelus autem descendit cum azaria et sociis
eius in fornacem Et excussit flammam ignis de
fornace Et fecit medium fornacis quasi ventum roris
flantem Et non tetigit eos omnino ignis neque contri
stavit neque quicquam molestie intulit Tunc hii tres
quasi ex uno ore laudabant et benedicebant deum in forna
ce dicentes Benedictus es domine deus patrum nostrorum
Et laudabilis et gloriosus et superaltatus in secula Et be
nedictum nomen glorie tue sanctum Et laudabilis et
superexaltatus in seculis omnibus Benedictus in te
plo sancto glorie tue Et superlaudabilis et gloriosus in secula
Benedictus es in throno regni tui Et super laudabilis
et superexaltatus in secula Benedictus es qui intue
ris abyssos Et sedes super cherubim Et laudabilis et su
perexaltatus in secula Benedictus es in firmamento
celi Et laudabilis et gloriosus in secula Benedicite o
mnia opera domini domino laudate et superexaltate eum
in secula Benedicite angeli domini domino laudate et s. e.
in se. Benedicite celi domino laudate et superexaltate eum in secula
Benedicite aque omnes que super celos sunt domino l.
et superexaltate e. in se. Benedicite omnes virtutes domini
domino l. e. s. e. in se. Benedicite sol et luna domino
laudate etc. Benedicite stelle celi domino laudate etc. Bene
dicite omnis imber et ros domino laudate. Benedici
te omnes spiritus domini domino laudate etc. Benedicite ignis
et estus domino laudate etc. Benedicite frigus et estas
domino laudate et superaltate eum in secula Benedicite
rores et pruina domino laudate et superexaltate eum etc.

Benedicite glacies et niues domino laudate etc. Benedicite noctes
et dies domino laudate etc. Benedicite lux et tenebre domino laudate
Benedicite fulgura domino laudate etc. Benedicat ter-
ra dominum laudet et superexaltet eum in secula Benedici-
te montes et colles domino laudate Benedicite uniuersa ger-
minantia in terra domino laudate etc. Benedicite fontes domino
laudate etc. Benedicite maria et flumina domino laudate Benedicite ce-
te et omnia que mouentur in aquis domino laudate etc. Benedi-
cite omnes uolucres celi domino laudate etc. Benedicite o-
mnes bestie et pecora domino laudate Benedicite filii hominum
domino laudate etc. Benedicat israel domino laudate etc. Benedici-
te sacerdotes domini domino laudate etc. Benedicite serui domini domino
domino laudate Benedicite spiritus et anime iustorum domino
laudate Benedicite sancti et humiles corde domino lauda-
te et superexaltate eum in secula Benedicite anania aza-
ria misael domino laudate et superexaltate eum qui eruit
nos de inferno et saluos fecit de manu mortis et li-
berauit de medio ardentis flamme et de medio ignis
eruit nos Confitemini domino quoniam bonus quoniam in
seculum misericordia eius Hucusque in hebreo non habetur
et que posuimus de Theodotionis editione translata
sunt Tunc nabuchodonosor obstupuit et surrexit prope et ait o-
ptimatibus suis Nonne tres uiros misimus in medio
ignis compeditos qui respondentes regi dixerunt uere rex
Respondit et ait Ecce ego uideo uiros quattuor solutos et
ambulantes in medio ignis et nichil corruptionis in
eis est et species quarti similis filio dei Tunc accessit na-
buchodonosor ad hostium fornacis et ait Sydrach et misach
et abdenago serui dei excelsi uiui egredimini et uenite
Statimque egressi sunt Sydrach misach et abdenago de
medio ignis Et satrape congregati et magistratus et iudi-
ces et potentes regis contemplabantur uiros illos quoniam
nichil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum Et ca-
pillus capitis eorum non esset adustus Etiam sarabal-

341

la eorum non fuisset immutata et odor ignis non
transisset per eos et erupens nabuch ait benedictus
deus eorum sydrach misach et abd. qui misit angelum suum
et eruit servos suos qui crediderunt in eum et verbum regis
immutaverunt et tradiderunt corpora sua ne servirent et ne
adorarent omnem deum excepto deo suo. A me ergo positum
est hoc decretum ut omnis populus et lingue et tribus que
cumque locutus fuerit blasphemia contra deum sydrach misach et
abdenago dispereat et domus eius vastetur neque enim est
deus alius qui possit ita salvare. Tunc rex promovit
sydrach misach et abd. in provincia babilonis. Nabuch rex omnibus
populis et linguis qui habitant in universa terra pax vobis
multiplicetur. Signa et mirabilia fecit apud me deus ex
celsus placuit ergo michi predicare signa eius quia magna
sunt et mirabilia signa eius quia fortia et regnum eius re
gnum sempiternum et potestas eius in generatione et generationem
Ego nabuch quietus eram in domo mea et iiij c
florens in palatio meo. somnium vidi quod
perterruit me et cogitationes mee in strato meo
visiones capitis mei conturbaverunt me. Et per me pro
positum est decretum ut introducerentur in conspectu
meo cuncti sapientes babilonis ut solutionem somnii in
dicarent michi. Tunc ingrediebantur arioli magi cal
dei et aruspices et somnium narravi in conspectu eorum
et solutionem eius non indicaverunt michi donec colle
ga ingressus est in conspectu meo daniel cui nomen
Balthasar secundum nomen dei mei qui habet spiri
tum deorum sanctorum in semetipso et somnium co
ram ipso locutus sum. Balthasar princeps ariolorum
quem ego scio quod spiritum deorum sanctorum habeas in
te et omne sacramentum non est impossibile tibi vi
siones somniorum meorum quas vidi et solutionem earum
narra michi. visio capitis mei in cubili meo. Videbam
et ecce arbor in medio terre et altitudo eius nimia et
magna arbor et fortis et proceritas eius contingens

celum aspectus eius erat usque ad terminos uniuerse
terre· folia eius pulcerrima et fructus eius nimius
et esca uniuersorum in ea Subter eam habitabant
animalia et bestie Et in ramis eius uolucres celi co
uersabantur Et ex ea uescebatur omnis caro Sic uide
bam in uisione capitis mei super stratum meum Et ecce
uigil et sanctus de celo descendit et sic ait Succidite ar
borem et precidite ramos eius et dispergite fructus
eius fugiant bestie que subter eam sunt et uolucres de
ramis eius Uerumtamen germen radicum eius in terra
sinite Et alligetur uinculo ferreo et ereo in herbis que
foris sunt et rore celi tingatur et cum feris pars eius
in herba terre Cor eius ab humano commutetur et cor
fere detur ei Et septem tempora mutentur super eum In se
tentia uigilum decretum est Et sermo sanctorum et petitio peti
corum obtinuit donec cognoscant uiuentes quoniam
dominatur excelsus in regno hominum Et cuicumque uolu
erit dabit illud et humilem hominem constituet super
eum hoc somnium uidi ego ~~daniel~~ nabuch rex Tu ergo
balthasar interpretationem narra festinus quia omnes
sapientes regni mei nequeunt solutionem edicere mihi Tu au
tem potes quia deorum est in te Tunc daniel cuius nomen
Balthasar cepit intra semet ipsum tacitus cogitare
quasi hora una et cogitationes eius conturbabant
eum Respondens autem rex ait Balthasar somnium et inter
pretatio eius non conturbet te Respondit Balthasar et di
xit domine mi Somnium hiis qui te oderunt et inter
pretatio eius hostibus tuis sit Arborem quam uidisti sub
limem atque robustam cuius altitudo pertingit ad celum
et aspectus illius in omnem terram Et rami eius pul
cerrimi Et fructus eius nimius et esca omnium in ea Sub
ter eam habitantes bestie agri et in ramis eius commo
rantes aues celi Tu es rex qui magnificatus es et
inualuisti et magnitudo tua creuit et peruenit usque

ad celum et ptas tua in terminos universe terre
Quia autem vidit rex vigilem et sanctum descendentem
de celo et dicere Succidite arborem et dissipate illam
attamen germen radicum in terra dimittite et vin-
ciatur ferro et ere in herbis foris et rore celi consp-
gatur et cum feris sit pabulum eius donec vii tempa
commutentur sup eam hec interptatio sententie al-
tissimi que pervenit sup dominum meum regem Eicient te ab
hominibus et cum bestiis feris erit habitatio tua et
fenum ut bos comedes sed et rore celi infunderis Septem
quoque tempa mutabuntur sup te donec scias quod domi-
netur excelsus sup regnum hominum et cuicumque voluerit det
illud Quod autem precepit ut germen radicum eius relinq-
retur id est arboris regnum tibi manebit postquam cog-
noveris ptatem esse celestem Quamobrem rex consilium meum
tibi placeat et peccata tua elemosinis redime et in-
iquitates tuas misericordiis pauperum forsitan ignoscet
delictis tuis Omnia hec venerunt sup nabuchodonosor regem
post finem mensium xii In aula babilonis deambu-
labat Responditque rex et ait Nonne hec est babilon civi-
tas magna quam ego edificavi in domum regni in
robore fortitudinis mee et in gloria decoris mei Cum
adhuc esset sermo in ore regis vox de celo ruit Tibi dicitur
nabuchodonosor rex Regnum transit a te Et ab hominibus eicient
ent te et cum bestiis et feris erit habitatio tua fenum
quasi bos comedes et septem tempora mutabuntur
sup te donec scias quod dominetur excelsus in regno
hominum et cuicumque voluerit det illud Eadem hora ser-
mo completus est sup nabuchodonosor Ab hominibus eiectus
est et fenum ut bos comedit et rore celi corpus eius
infectum est donec capilli eius in similitudinem aquila-
rum alias alarum crescerent et ungues eius quasi
ungues avium Igitur post finem dierum ego nabuchodonosor

Jero9 sup hunc loc. pe d. r. cum obitum q
si predixit sniam que mutari no pt
quo hortat ad helemosinas pau-
perum et mediam ut dei snia pmutet
quod facile solutur exemplo regis
ezechie que ysa dixit esse mori-
turum et immutat quibus dictum fuat
adhuc xv dies sup et nunc subn-
tetur et tamen ad preces ezechie et
nunc dei snia mutata e Rursus sed
agit se asseit polliciari indulgentiam
alioqn irreverentiam loquitur de se ma-
la minari sup gentem et si bona fecerit
minas in clementiam mutatur Et rur-
sus bona se asserit polliciari et si mala
fecit dicit suam mutare sniam non
in homines si in opa que mutata sut
neque enim deus hominibus irascitur sed vi-
tiis que cum in homine no fuerint neque
quam punit quod mutatum e dicamus
quia et aliter fecerit igitur nabuch rex
impius danielis consilium minas d pampes
et ideo usque ad mense xii in eo dila-
ta est snia sed quia postea ambulans
in aula babilonis gloriatur et dicit no-
nne h e civ bonum mis pdidit malo
supbie forsitan ignoscet delictis tuis
cum btus daniel pscius futurorum de snia
dei dubitet rem temerariam faciunt
qui audacter peccantibus veniam polli-
centur et tamen sciendum e quod nabuch bona
opa faciendo veniam repromittit

Oculos ad celum leuaui et sensus meus redditus est michi et altissimo benedixi et uiuentem in sempiternum laudaui et glorificaui quia potestas eius potestas sempiterna et regnum eius in generationem et generationem Et omnes habitatores terre apud eum in nichilum reputati sunt Iuxta uoluntatem enim suam facit tam in uirtutibus celi quam in habitatoribus terre et non est qui resistat manui eius et dicat ei Quare fecisti In ipso tempore sensus meus reuersus est ad me et ad honorem regni mei decoremque perueni et figura mea reuersa est ad me Et optimates mei et magistratus mei requisierunt me Et in regno meo constitutus sum et magnificentia mea amplior addita est michi Nunc igitur ego nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico regem celi quia opera omnia eius uera et omnes uie eius iudicia et gradientes in superbia potest humiliare

Balthasar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille et vnusquisque secundum suam bibebat etatem Precepit autem iam temulentus rex ut afferentur uasa aurea et argentea que asportauerat pater eius de templo quod fuit in hierusalem ut biberent in eis rex et optimates eius vxoresque et concubine eius Tunc allata sunt uasa aurea et argentea que asportauerat de templo quod fuerat in hierusalem Et biberunt in eis rex et optimates eius vxoresque et concubine eius bibebant vinum et laudabant deos suos aureos et argenteos ereos et ferreos ligneosque et lapideos In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aule regie et rex aspiciebat articulos manus scribentis Tunc facies regis commutata est et cogitationes eius conturbabant eum Et compages renum eius soluebantur et genua eius ad se inuicem collidebantur Exclamauit itaque rex fortiter ut introducerent magos

Caldeos et aruspices. Et proloquens rex ait sapienti-
bus babilonis. Quicumque legerit scripturam hanc et
interpretationem eius manifestam michi fecerit purpu-
ra vestietur et torquem auream habebit in collo. Et tercius
in regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapientes re-
gis non potuerunt scripturam legere nec interpretationem
indicare regi. Unde rex Balthasar satis conturbatus
est et vultus illius inmutatus est. Sed et optimates
eius turbabantur. Regina autem pro re que acciderat
regi et optimatibus eius domum convivii ingressa
est. Et proloquens ait. Rex in eternum vive. Non te con-
turbent cogitationes tue neque facies tua immutetur.
Est vir in regno tuo qui spiritum deorum sanctorum habet in se.
Et in diebus patris tui scientia et sapientia inven-
te sunt in eo. Nam et rex nabuchodonosor pater tuus principem
magorum incantatorum caldeorum et aruspicum eum
constituit pater inquam tuus o rex. Quia spiritus am-
plior et prudentior intelligentia quoque et interpretatio
sompniorum secretorum et ostensio secretorum ac solutio
ligatorum invente sunt in eo hoc est in daniele. Cui
rex nomen imposuit Balthasar. Nunc itaque daniel
vocetur et interpretationem narrabit. Igitur daniel in-
troductus est coram rege. Ad quem prefatus rex ait. Tu
es daniel de filiis captivitatis iude quem adduxit rex
pater meus de iudea. Audivi de te quoniam spiritum deorum
habeas in te. Et scientia intelligentia quoque ac sapientia am-
pliores invente sunt in te. Et nunc introgressi sunt in con-
spectu meo sapientes magi ut scripturam hanc lege-
rent et interpretationem eius indicarent michi. Et nequi-
verunt sensum huius sermonis edicere michi. Porro ego
audivi de te quod possis obscura interpretari et ligata
dissolvere. Si ergo vales scripturam legere et inter-

pretationem eius indicare in purpura uestieris et tor
quem auream circa collum tuum habebis et tercius in re
gno meo princeps eris Ad quem respondens daniel ait
coram rege Munera tua sint tibi et dona tue domus
alteri da Scripturam autem legam tibi rex et interpreta
tionem eius ostendam tibi O rex deus altissimus regnum
et magnificentiam gloriam et honorem dedit nabuch
patri tuo Et propter magnificentiam quam dederat ei uni
uersi populi tribus et lingue tremebant et metuebant
eum Quos uolebat interficiebat et quos uolebat per
cutiebat quos uolebat exaltabat et quos uolebat hu
miliabat Quando autem eleuatum est cor eius et spiritus
eius obfirmatus est ad superbiam depositus est de so
lio regni sui et gloria eius ablata est et a filiis homi
num eiectus est Sed et cor eius cum bestiis positum est et cum
onagris erat habitatio eius fenum quoque ut bos
comedebat et rore celi corpus eius infectum est donec
cognosceret quod potestatem habeat altissimus in regno
hominum et quemcumque uoluerit suscitabit super illud Tu quoque
filius eius balthasar non humiliasti cor tuum cum
scires hec omnia sed aduersum dominatorem celi ele
uatus es et uasa domus eius allata sunt coram
te et tu et optimates tui et vxores tue et concubine
tue uinum bibistis in eis deos quoque argenteos et aureos
et ereos ferreos ligneosque et lapideos qui non uident
neque audiunt neque sentiunt laudasti porro deum qui ha
flatum tuum in manu sua et omnes uias tuas non glorifi
casti Ideo ab eo missus est articulus manus que scripsit
hoc quod exaratum est Hec autem scriptura que digesta
est mane thethel phares Et hec interpretatio sermonis Ma
ne numerauit deus regnum tuum et compleuit illud
Thethel appensus es in statera et inuentus es min(us)

habens phares. diuisum est regnum tuum et datum
est medis et persis. Tunc iubente rege indutus est da-
niel purpura et circumdata est torques aurea in collo eius
et predicatum est de eo quod haberet potestatem tercius in regno
suo. Eadem nocte interfectus est balthasar rex chaldeus
et darius medus successit in regnum annos natus xlij

Placuit dario et constituit super regnum satrapas VI
centum xxx ut essent in toto regno suo. Et super
eos principes tres ex quibus daniel unus erat ut
satrape illis redderent racionem et rex non sustineret aliquam
molestiam. Igitur daniel superabat omnes principes
et satrapas quia spiritus dei amplior erat in eo. Porro
rex cogitabat constituere eum super omne regnum. Unde prin-
cipes et satrape querebant ut invenirent occasionem danie-
li ex latere regis. Nullamque causam et suspicionem reperi-
re potuerunt eo quod fidelis esset. Et omnis culpa et su-
spicio non inveniretur in eo. Dixerunt ergo viri illi non
inveniemus danieli huic aliquam occasionem nisi forte
in lege dei sui. Tunc principes et satrape surripuerunt
regi et sic locuti sunt ei. Dari rex in eternum vive. Con-
silium inierunt cuncti principes regni tui et magistratus et
satrape et senatores et iudices ut decretum impera-
toris exeat et edictum ut omnis qui petierit aliquam
peticionem a quocumque deo et homine usque ad dies xxx nisi
a te rex mittatur in lacum leonum. Nunc itaque rex con-
firma sententiam et scribe decretum ut non immutetur
quod statutum est a medis et persis nec prevaricari cui-
quam liceat. Porro darius rex proposuit decretum
et statuit. Quod cum daniel conperisset id est constitu-
tam legem ingressus domum suam et fenestris a-
pertis in cenaculo contra hierusalem tribus temporibus in
die flectebat genua et orabat confitebaturque coram
deo suo sicut ante facere consueverat. Viri ergo illi cu-
riosius inquirentes invenerunt danielem orantem
et obsecrantem deum suum. Et accedentes locuti sunt

regi super edicto Rex numquid non constituisti ut omnis
homo qui rogaret quemquam de diis et hominibus usque
ad dies xxx nisi a te rex mitteretur in lacum leonum
ad quod respondens rex ait Verus est sermo iuxta decretum me-
dorum atque persarum quod preuaricari non licet Tunc
respondentes dixerunt coram rege Daniel de filiis captiui-
tatis iude non curauit de lege tua et de edicto quod con-
stituisti sed tribus temporibus per diem orat obsecratio-
ne sua Quod verbum cum audisset rex satis contristatus
est et pro daniele posuit cor ut liberaret eum et usque
ad occasum solis laborabat ut erueret eum Viri au-
tem illi intelligentes regem dixerunt ei Scito rex quia
lex medorum atque persarum est ut omne decretum
quod constituit rex non liceat immutari Tunc rex pre-
cepit et adduxerunt daniele et miserunt eum in lacum
leonum Dixitque rex danieli Deus tuus quem colis semper
ipse liberabit te Allatusque est lapis vnus et positus
est super os laci quem obsignauit rex anulo suo et
anulo optimatum suorum ne quid fieret contra dani-
elem Et abiit rex in domum suam et dormiuit incena-
tus cibique non sunt allati coram eo insuper et somnus
recessit ab eo Et tunc rex primo diluculo consurgens
festinus ad lacum leonum perrexit appropinquansque
que lacui danielem voce lacrimabili inclamauit
et affatus eum est Daniel serue dei viui Deus
tuus cui tu seruis semper putas ne valuit liberare
te a leonibus Et daniel regi respondens ait Rex in eternum
viue Deus meus misit angelum suum et conclusit
ora leonum et non nocuerunt michi quia coram eo
iusticia inuenta est in me Sed et coram te rex deli-
ctum non feci Tunc vehementer rex gauisus est super
eum et danielem precepit educi de lacu Eductusque
est daniel de lacu et nulla lesio inuenta est in eo quia
credidit deo suo Iubente autem rege adducti sunt viri
illi qui accusauerant danielem et in lacum leonum

uersi sunt ipsi et filii et uxores eorum et non peruene
runt usque ad pauimentum laci donec arriperent eos leo
nes et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc darius rex
scripsit uniuersis populis et tribubus et linguis habitan
tibus in uniuersa terra pax uobis multiplicetur a
me ergo constitutum est decretum ut in uniuerso im
perio et regno meo tremiscant et paueant deum danie
lis ipse est enim deus uiuens et eternus in secula et re
gnum eius non dissipabitur et potestas eius usque in eter
num ipse est liberator atque faciens signa et mirabi
lia in celo et in terra qui liberauit danielem de la
cu leonum porro daniel perseuerauit usque ad regnum
darii et regnum cyri perse

vii

Anno primo balthasar regis babilonis dani
el sompnium uidit visionem autem capitis
eius in cubili suo et sompnium scribens breui sermo
ne comprehendens summatim que perstringens ait uidebam
in uisione mea nocte et ecce quattuor uenti celi pugna
bant in medio mari magno et quattuor bestie gran
des ascendebant de mari diuerse inter se prima qua
si leena et alas habebat aquile aspiciebam donec
euulse sunt ale eius et sublata est de terra et super
pedes quasi homo stetit et cor eius datum est ei
et ecce bestia alia similis urso in parte stetit et tres
ordines erant in ore eius et in dentibus eius prin
cipes tres et sic dicebant ei Surge comede carnes pluri
mas post hoc aspiciebam et ecce alia quasi par
dus et alas habebat auis quattuor super se et quattuor
capita erant in bestia et potestas data est ei a domino
deo Post hec aspiciebam in uisione noctis et ecce
bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis ni
mis dentes ferreos habebat magnos comedens
atque comminuens et reliqua pedibus suis conculcans
dissimilis autem erat ceteris bestiis quas uideram

ante eam, et habebat cornua decem. Considerabam
cornua et ecce cornu aliud parvulum est ortum de me
dio eorum. Et tria de cornibus primis evulsa sunt
a facie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis erant
in cornu isto, et os loquens ingentia. Aspiciebam do
nec throni positi sunt, et antiquus dierum sedit. Ve
stimentum eius quasi nix candidum, et capilli capitis
eius quasi lana munda. Thronus eius flamme
ignis et rote eius ignis accensus. Fluvius igneus
rapidus quoque egrediebatur a facie eius. Milia milium
ministrabant ei et decies milies centena milia as
sistebant ei. Iudicium sedit, et libri aperti sunt. Aspiciebam
propter vocem sermonum grandium, quos cornu illud
loquebatur. Et vidi quoniam interfecta esset bestia, et periisset
corpus eius, et traditum esset ad comburendum igni.
Aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas, et tempo
ra vite constituta essent eis usque ad tempus. Aspiciebam er
go in visione noctis, et ecce cum nubibus celi quasi
filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum
pervenit, et in conspectu eius obtulerunt eum. Et dedit
ei potestatem et honorem et regnum. Et omnes populi
tribus et lingue ipsi servient. Potestas eius potestas e
terna, que non auferetur, et regnum eius, quod non
corrumpetur. Horruit spiritus meus. Ego Daniel ter
ritus sum in his, et visiones capitis mei conturba
verunt me. Tunc accessi ad unum de assistentibus, et
querebam ab eo veritatem de omnibus his. Qui di
xit michi interpretationem sermonum et docuit me. Hec
quattuor bestie magne quattuor regna sunt, que con
surgent de terra. Suscipient autem regnum sancti
dei altissimi, et obtinebunt regnum usque in seculum
seculorum. Post hoc volui diligenter discere de bestia
quarta, que erat dissimilis valde ab omnibus

346

et terribilis nimis dentes et ungues eius
ferrei comedebat et comminuebat et reliqua
pedibus suis conculcabat Et de cornibus x
que habebat in capite Et de alio quod ortum fu-
erat ante quod ceciderant tria cornua de cornu
illo quod habebat oculos et os loquens grandi-
a et maius erat ceteris Aspiciebam et ecce illud
cornu faciebat bellum adversus sanctos et pre-
valebat eis donec venit antiquus dierum
Et iudicium dedit sanctis excelsi et tempus
advenit et regnum obtinuerunt sancti Et sic ait
Bestia quarta regnum quartum erit in terra quod
maius erit omnibus regnis et devorabit uni-
versam terram et conculcabit et comminuet eam
Porro cornua x ipsius regni x reges erunt Et alius
consurget post eos et ipse potentior erit prioribus
et tres reges humiliabit et sermones contra excel-
sum loquetur et sanctos altissimi conteret Et
putabit quod possit mutare tempora et leges (regis) Et tra-
dentur in manu eius usque ad tempus et tempora
et dimidium tempus Et iudicium sedebit ut
auferatur potentia et conteratur et dispereat
usque in finem Regnum autem et potestas et magnitudo
regni que est subter omne celum detur populo
sanctorum altissimi Cuius regnum sempiternum
est Et omnes reges altissimi servient ei et obedi-
ent Huc usque finis verbi Ego daniel multum
cogitationibus meis conturbabar et facies me-
a mutata est in me verbum autem in corde meo conservavi
Anno tercio regni Balthasar re/ uaiu
gis visio apparuit michi Ego daniel post viij

id quod uideram in principio / uidi in uisione mea
cum essem in Susis castro quod est in helam re
gione Uidi autem in uisione esse me super porta
ulai Et leuaui oculos meos et uidi Et ecce aries
unus stabat ante paludem habens cornua ex
celsa et unum excelsius altro altro succrescens
postea uidi arietem cornibus uentilantem contra
occidentem et contra aquilonem et contra meridiem
et omnes bestie non poterant resistere ei neque liberari
de manu eius fecitque secundum uoluntatem suam Et
magnificatus est Et ego intelligebam Ecce autem
hyrcus capriarum ueniebat ab occidente super
faciem totius terre et non tangebat terram porro
hyrcus habebat cornu insigne inter oculos suos
et uenit ad arietem illum cornutum quem uideram
stantem ante portam et cucurrit ad eum in impetu
fortitudinis sue Cumque appropinquasset prope arietem
efferatus est in eum et percussit arietem et commi
nuit duo cornua eius / et non potrat resistere ei Cumque
eum misisset in terram / conculcauit Et nemo quibat
liberare arietem de manu eius hyrcus autem caprarum
magnus factus est nimis Cumque creuisset / fractum est
cornu magnum / et orta sunt cornua quattuor sub illud
per quattuor uentos celi De uno autem ex eis egressum
est cornu unum modicum / et factum est grande contra
meridiem et contra orientem et contra fortitudinem
et magnificatum est usque ad fortitudinem celi et deiecit
de fortitudine et de stellis et conculcauit ea / et usque
ad principem fortitudinis magnificatus est / et ab eo tu
lit iuge sacrificium / et deiecit locum sanctificationis eius
Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium
propter peccata Et prosternetur ueritas in terra et

prosperabitur et faciet Et audiui vnum de sanctis
loquentem Et dixit vnus sanctus alteri nescio
cui loquenti vsquequo visio Et iuge sacrificium
et peccatum desolationis que facta est Et sanctu-
arium et fortitudo conculcabitur Et dixit ei vs
que ad vesperam et mane dies duo milia trecenti
et mundabitur sanctuarium Factum est autem cum
viderem ego daniel visionem et quererem intelligentiam
ecce stetit in conspectu meo quasi species viri Et au
diui vocem viri inter vlai et clamauit et ait:
Gabriel fac intelligere visionem istam Et venit et ste
tit iuxta vbi ego stabam Cumque venisset pauens corru
i in faciem meam et ait ad me Intellige fili ho
minis quoniam in tempore finis complebitur visio
Cumque loqueretur ad me collapsus sum pronus in ter
ram Et tetigit me et statuit me in gradu me
o dixitque michi Ego ostendam tibi que futura sunt
in nouissimo maledictionis quoniam habet tempus
finem suum Aries quem vidisti habere cornua Rex me
dorum atque persarum est porro hyrcus caprarum
rex grecorum est et cornu grande quod erat inter o
culos eius ipse est rex primus quod autem fracto illo sur
rexerunt quattuor pro eo quattuor reges de gente e
ius consurgent sed non in fortitudine eius Et post
regnum eorum cum creuerint iniquitates consur
get rex impudens facie et intelligens propositiones
roborabitur fortitudo eius sed non in viribus suis
et supra quam credi potest vniuersa vastabit et prospe
rabitur et faciet Interficiet robustos et populum sanctorum
secundum voluntatem suam et dirigetur dolus in manu
eius et cor suum magnificabit et in copia rerum

omnium occidet plurimos et contra principem principum consurget
et sine manu conteretur Et visio mane et vespere que
dicta est vera est Tu ergo signa visionem quia post di
es multos erit et ego daniel langui et egrotavi
per dies multos Cumque surrexissem faciebam opera re
gis et stupebam ad visionem et non erat qui inter
pretaretur

IX In anno primo darii filii asueri de semine medo
rum qui imperavit super regnum caldeorum Anno
uno regni eius Ego daniel intellexi in libris
numerum annorum de quo factus est sermo domini ad ierem
iam prophetam ut complerentur desolationis ihrlm
anni lxx Et posui faciem meam ad dominum deum me
um rogare et deprecari in ieiuniis sacco et cine
re Et oravi dominum deum meum et confessus sum et di
xi Obsecro domine deus magne et terribilis custodi
ens pactum et misericordiam diligentibus te et cu
stodientibus mandata tua peccavimus iniquitatem
fecimus impie egimus et recessimus et declina
vimus a mandatis tuis ac iudiciis Non obedivimus
servis tuis prophetis qui locuti sunt in nomine tuo Re
gibus nostris principibus nostris patribus nostris omni
que populo terre Tibi domine iusticia nobis autem confu
sio faciei sicut est hodie viro iuda et habitatoribus
ihrlm et omni israel hiis qui prope sunt et hiis qui pro
cul in universis terris ad quas eiecisti eos propter ini
quitates eorum in quibus peccaverunt in te domine
Nobis confusio faciei et regibus nostris et princi
bus nostris qui peccaverunt Tibi autem domino deo no
stro misericordia et propiciatio quia recessimus a te Et non
audivimus vocem domini dei nostri ut ambularemus
in lege eius quam posuit nobis per servos suos

prophetas et omnis israel preuaricati sunt legem tuam
et declinauerunt ne audirent uocem tuam Et stil
lauit super nos maledictio et detestatio que scripta est
in libro moysi serui dei quia peccauimus ei et sta
tuit sermones suos quos locutus est super nos et super
principes nostros qui iudicauerunt nos ut superinduceret
in nos malum magnum quale nunquam fuit sub
omni celo secundum quod factum est in hierusalem sicut
scriptum est in lege moysi Omne malum hoc quod uenit
super nos et non rogauimus faciem tuam domine deus
noster ut reuerteremur ab iniquitatibus nostris et cogita
remus ueritatem tuam Et uigilauit dominus super ma
litiam et adduxit eam super nos Iustus dominus deus
noster in omnibus operibus suis que
fecit Non enim audiuimus uocem eius Et nunc domine
deus noster qui eduxisti populum tuum de terra egypti in
manu forti Et fecisti tibi nomen secundum diem hanc
peccauimus iniquitatem fecimus domine in omnem
iustitiam tuam Auertatur obsecro ira tua et furor
tuus a ciuitate tua hierusalem et a monte sancto tuo
propter peccata enim nostra et iniquitates patrum no
strorum hierusalem et populus tuus in opprobrio sunt
omnibus per circuitum nostrum Nunc autem exaudi deus
noster orationem serui tui et preces eius et ostende faciem tu
am super sanctuarium tuum quod desertum est propter te
met ipsum Inclina deus meus aurem tuam et audi a
peri oculos tuos et uide desolationem nostram et ciuitatem
super quam inuocatum est nomen tuum Neque enim
in iustificationibus nostris prosternimus preces ante
faciem tuam sed in multis miserationibus tuis
Exaudi domine placare domine attende et fac

9 temet ipsum ne moreris propter temet ipsum deus
meus/ quia nomen tuum invocatum est super civitatem
et super populum tuum Cumque adhuc loquerer et orarem
et confiterer peccata mea/ et peccata populi mei israel
ut prosternerem preces meas in conspectu dei mei
pro monte sancto dei mei adhuc me loquente in ora
ne mea Ecce vir gabriel quem videram in visione
9 a principio· cito volans tetigit me in tempore sacrificii
vespertini/ et docuit me/ et locutus est michi/ et dixit da
niel Nunc ego egressus sum ut docerem te/ et intellige
res/ ab exordio precum tuarum egressus est sermo Ego
autem veni ut indicarem tibi/ vir desideriorum es tu
Tu ergo animadverte visionem sermonis et intellige
Septuaginta hebdomades abbreviate sunt super populum
tuum/ et super urbem tuam sanctam/ et consumabitur
prevaricatio/ et finem accipiet peccatum/ et deleatur in
iquitas/ et adducatur iusticia sempiterna/ et impleatur
visio et prophetes/ et ungatur sanctus sanctorum Scito
ergo et adverte ab exitu sermonis mei/ ut iterum edificetur
duce · ierusalem usque ad christum hebdomades vii et hebdomades lxii
9 et rursum edificabitur plathea et muri in angustia
temporum Et post hebdomades lxii occidetur xpistus/ et non
erit eius populus/ qui eum negaturus est/ et civitatem
et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo et
finis eius vastitas/ et post finem belli statuta deso
latio Confirmabit autem pactum multis hebdomada
una et dimidio hebdomadis deficiet hostia/ et sacri
ficium/ et in templo erit abhominatio desolationis
et usque ad consumationem et finem perseverabit desolatio
9 Anno tercio regni regis cyri persarum verbum re
velatum est danieli cognomento Balthasar et
verbum verum et fortitudo magna Intellexit

ctz sermonem intelligentia enim opus est in visione
In diebus illis ego daniel lugebam trium hebdomadarum
diebus panem desiderabilem non comedebam et ca
ro et vinum non introierunt in os meum sed neque vngu
to usus sum donec complerentur trium hebdomadarum di
es Die autem xx et quarta mensis primi eram iuxta
fluvium magnum qui est tigris Et levavi oculos me
os et vidi et ecce vir vnus vestitus lineis et renes
eius accincti auro obrizo et corpus eius quasi criso
litus et facies eius quasi species fulguris et ocu
li eius ut lampas ardens Et brachia eius et que
deorsum usque ad pedes quasi species eris candentis
et vox sermonum eius ut vox multitudinis Vidi
autem ego daniel solus visionem porro viri qui e
rant mecum non viderunt sed terror nimius irruit su
per eos et fugerunt in absconditum Ego autem re
lictus sum solus et vidi visionem grandem hanc et non
remansit in me fortitudo Sed et species mea im
mutata est et emarcui nec habui quicquam virium
et audivi vocem sermonum et audiens iacebam con
sternatus super faciem meam et vultus meus terre
inherebat Et ecce manus tetigit me et erexit me
super genua mea et super articulos manuum mearum
et dixit ad me daniel vir desideriorum intellige
verba que ego loquar ad te et sta in gradu tuo nunc
enim missus sum ad te Cumque dixisset michi sermo
nem istum steti tremens Et ait ad me Noli metuere
Daniel quia ex die primo quo posuisti cor tuum
ad intelligendum ut te affligeres in conspectu
dei tui exaudita sunt verba tua et ego veni propter

sermones tuos princeps autem regni persarum re-
stitit michi xx et uno diebus Et ecce michael unus
de principibus primis venit in adiutorium meum Et ego
remansi ibi iuxta regem persarum Veni autem ut docerem
te que ventura sunt populo tuo in novissimis diebus quo-
niam adhuc visio protelatur in dies Cumque loque-
retur michi huiuscemodi verbis deieci vultum meum ad ter-
ram et tacui Et ecce quasi similitudo filii hominis te-
tigit labia mea Et aperiens os meum locutus sum Et
dixi ad eum qui stabat contra me Domine mi in
visione tua dissolute sunt compages mee et nichil
in me remansit virium Et quomodo poterit servus domini mei
loqui cum domino meo Nichil in me remansit virium
Sed et halitus meus intercluditur Rursum ergo teti-
git me quasi visio hominis Et confortavit me et dixit
Noli timere vir desideriorum pax tibi Confortare et esto ro-
bustus Cumque loqueretur mecum convalui et dixi Loquere
domine mi quia confortasti me Et ait Numquid scis quare
venerim ad te Et nunc revertar ut prelier adver-
sum principem persarum Cum enim egrederer apparuit
princeps grecorum veniens Verumtamen annunciabo tibi
quod expressum est in scriptura veritatis Et nemo est adiutor
meus in omnibus hiis nisi michael princeps vester

XI Ego autem ab anno primo darii medi stabam ut
confortaretur et roboraretur Et nunc verita-
tem annunciabo tibi Ecce adhuc tres reges sta-
bunt in perside Et quartus ditabitur opibus nimiis super
omnes Et cum invaluerit divitiis suis concitabit omnes
adversum regnum grecie Surget vero rex fortis et do-
minabitur potestate multa et faciet quod placuerit ei Et
cum steterit conteretur regnum eius Et dividetur in quatuor
ventos celi Sed non in posteros eius Neque secundum po-

terram illius qua dominatus est. lacerabitur enim
regnum eius etiam in externos exceptus hys et con
fortabitur rex austri Et de principibus eius preuale
bit super eum Et dominabitur dicione/ multa enim
dominatio eius Et post finem annorum federabuntur/
filia quoque regis austri veniet ad regem aquilonis fa
cere amiciciam Et non obtinebit fortitudinem brachy nec
stabit semen eius Et tradetur ipsa/ et qui adduxerunt
eam adolescentes eius Et qui confortabant eam in
temporibus Et stabit de germine radicum eius pla
tatio Et veniet cum exercitu Et ingredietur prouin
ciam regis aquilonis Et abutetur eis/ et obtinebit
Insuper et deos eorum et sculptilia/ vasa quoque preciosa
argenti et auri captiua ducet in egyptum Ipse pre
ualebit aduersus regem aquilonis Et intrabit in
regnum rex austri Et reuertetur ad terram suam Filij au
tem eius prouocabuntur Et congregabunt multitudinem
exercituum plurimorum Et veniet properans et inun
dans Et reuertetur/ et concitabitur Et congredietur cum
robore eius Et prouocatus rex austri/ egredietur et
pugnabit aduersum regem aquilonis Et prepa
bit multitudinem nimiam Et dabitur multitudo in
manus eius Et capiet multitudinem Et exaltabit
cor eius/ Et deyciet multa milia sed non preuale
bit Conuertetur enim rex aquilonis/ et preparabit multi
tudinem multo maiorem quam prius et in fine
temporum annorumque/ veniet properans cum exercitu
magno/ et opibus nimys Et in temporibus illis
multi consurgent aduersum regem austri Filij quoque
preuaricatorum populi tui extollentur ut impleant
visionem Et corruent Et veniet rex aquilonis

et comportabit aggerem Et capiet vrbes munitissi-
mas Et brachia non sustinebunt Et consurget electi
eius ad resistendum Et non erit fortitudo Et faciet ve-
niens super eum iuxta placitum suum Et non erit qui stet
contra faciem eius Et stabit in terra inclita Et consu-
metur in manu eius Et ponet faciem suam vt veniat
ad tenendum vniuersum regnum eius Et recta faciet cum
eo Et filiam feminarum dabit ei ut euertat illud Et non
stabit nec illius erit Et conuertet faciem suam ad in-
sulas Et capiet multas Et cessare faciet principem oppro-
brij sui Et opprobrium eius conuertetur in eum Et con-
uertet faciem suam ad imperium terre sue et impinget
et corruet et non inuenietur Et stabit in loco eius vilis-
simus et indignus decore regio Et in paucis diebus
conteretur non in furore nec in prelio Et stabit in lo-
co eius despectus et non tribuetur ei honor regius Et
veniet clam Et obtinebit regnum in fraudulentia Et
brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius Et con-
terentur insuper et dux federis Et post amicicias cum
eo faciet dolum Et ascendet et superabit in modico populo
habundantes et vberes vrbes ingredietur Et faciet que
non fecerunt patres eius Et patres patrum eius rapinas
et predam Et diuicias eorum dissipabit Et contra firmis-
simas cogitationes inibit consilium et hoc usque ad tempus
Et concitabitur fortitudo eius et cor eius aduersus re-
gem austri in exercitu magno Et rex austri prouo-
cabitur ad bellum multis auxilijs et fortibus nimis
Et non stabunt quia inibunt aduersus eum consilia
Et comedentes panem cum eo conterent illum

Exercitus quoque eius opprimetur Et cadet interfecti plu-
rimi Duorum quoque regum cor erit ut malefaci-
ant Et ad mensam unam mendacium loquentur Et
non proficiet quia adhuc finis in aliud tempus
Et revertetur in terram suam cum opibus multis
et cor eius adversum testamentum sanctum Et faciet
et convertetur in terram suam Et veniet ad austro
statuto tempore Revertetur et veniet ad austrum Et non
erit priori simile novissimum Et veniet super eum tri-
eres et romani et percutietur et revertetur Et in-
dignabitur contra testamentum sanctuarii Et faciet
Et revertetur que Et cogitabit adversum eos qui dere-
liquerunt testamentum sanctuarii Et brachia ex eo stabunt
Et pollu[e]nt sanctuarium fortitudinis Et auferent iuge
sacrificium Et dabunt abhominationem in desolationem
et impii in testamentum simulabunt fraudulenter
populus autem sciens deum suum obtinebit Et faciet Et
docti in populo docebunt plurimos Et ruent in gladio
et in flamma et in captivitate et in rapina dierum
Cumque corruerint sublevabuntur auxilio parvulo Et
applicabuntur eis plurimi fraudulenter Et de eruditis
ruent ut conflentur et eligantur et dealbentur
usque ad tempus prefinitum quia adhuc aliud tempus
erit Et faciet iuxta voluntatem suam rex Et elevabitur
et magnificabitur adversum omnem deum Et ad-
versum deum deorum loquetur magnifica Et di-
riget donec compleatur iracundia perpetrata est quip-
pe diffinitio Et deum patrum suorum non repu-
tabit Et erit in concupiscentiis feminarum Nec
quemquam deorum curabit quia adversum universa

consurget Deum autem maozim in loco suo
venerabitur et deum quem ignoraverunt patres eius
colet auro et argento et lapide precioso rebusque pre-
ciosis Et faciet ut muniat maozim cum deo alie-
no quem cognovit et multiplicabit gloriam Et da-
bit eis potestatem in multis Et terram dividet gra-
tuito et in tempore prefinito preliabitur adversus
eum rex austri Et quasi tempestas veniet contra
eum rex aquilonis in curribus et in equitibus
et in classe magna Et ingredietur terras et conte-
ret et pertransiet Et introibit in terram gloriosam Et
multe corruent Hec autem sole salvabuntur de manu
eius Edom et moab et principium filiorum am-
mon Et mittet manum suam in terras Et terra
egypti non effugiet Et dominabitur thezaurorum auri
et argenti Et in omnibus preciosis egypti Per ly-
bias quoque et ethyopias transibit et fama turba-
bit eum ab oriente et aquilone Et veniet in mul-
titudine magna et conteret et interficiet plurimos Et
figet thabernaculum suum apedno inter maria super
montem inclitum et sanctum Et veniet usque ad sum-
mitatem eius et nemo auxiliabitur ei
xij In tempore autem illo consurget michael prin-
ceps magnus qui stat pro filiis populi tui Et
veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo
gentes esse ceperunt usque ad tempus illud
Et in tempore illo salvabitur populus tuus omnis
qui inventus fuerit scriptus in libro Et multi de hys
qui dormiunt in terre pulvere evigilabunt alii
in vitam eternam et alii in opprobrium ut videant
semper Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi

splendor firmamenti / Et qui ad iusticiam erudiunt
multos quasi stelle in perpetuas eternitates / Tu autem
daniel claude sermones et signa librum usque ad
tempus statutum pertransibunt plurimi / Et multiplex
erit sciencia / Et vidi ego daniel Et ecce quasi alii
duo stabant unus hinc super rippam fluminis et a-
lius inde ex alia rippa fluminis / Et dixi viro qui in-
dutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis /
usque quo finis horum mirabilium / Et audivi virum
qui indutus erat lineis qui stabat super aquas
fluminis / Cum elevasset dexteram et sinistram suam
in celum et iurasset per viventem in eternum quia in
tempus et tempora et dimidium temporis / Et cum
completa fuerit dispersio manus populi sancti com-
plebuntur universa hec / Et ego audivi et non intellexi
Et dixi domine mi quid erit post hec Et ait vade
daniel quia clausi sunt signatique sermones us-
que ad tempus prefinitum eligentur et dealbabuntur
et quasi ignis probabuntur multi Et impie agent
impii neque intelligent omnes impii / porro do-
cti intelligent Et a tempore cum ablatum fuerit iu-
ge sacrificium et posita fuerit abhominatio in deso-
lationem dies mille cc et xc Beatus qui expectat et per-
venit ad dies mille ccc xxxv Tu autem vade ad pre-
finitum et requiesces et stabis in sorte tua in fine

xiii

Et erat vir habitans in Babilone et nomen eius joachim / Et ac-
cepit uxorem nomine zuzannam
filiam helthie pulcram nimis et
timentem dominum parentes enim illius cum
essent iusti erudierunt filiam suam secundum legem

moysi Erat autem Joachim dives valde Et erat
ei pomerium vicinum domui sue Et ad ipsum con
fluebant Judei eo quod esset honorabilior omnium
Et constituti sunt duo senes iudices in anno illo
de quibus locutus est dominus Quia egressa est in
iquitas de Babilone a senibus iudicibus qui
videbantur regere populum Isti frequentabant domum
Joachim Et veniebant ad eos omnes qui habe
bant iudicia Cum autem populus revertisset post me
ridiem ingrediebatur Zuzanna et deambulabat
in pomerio viri sui Et videbant eam senes quot
tidie ingredientem et deambulantem Et exarserunt
in concupiscentiam eius Et everterunt sensum suum
Et declinaverunt oculos suos ut non viderent celum
neque recordarentur iudiciorum iustorum Erant er
go ambo vulnerati amore eius nec indicaverunt
sibi vicissim dolorem suum Erubescebant enim
indicare sibi concupiscentiam suam volentes con
cumbere cum ea Et observabant quottidie sollicitius
videre eam Dixitque alter ad alterum Eamus
domum quia prandii hora est Et egressi recesserunt
a se Cumque revertissent venerunt in unum Et sciscita
tes ab invicem causam confessi sunt concupiscentiam
suam Et tunc in commune statuerunt tempus quando
eam possent invenire solam Factum est autem
cum observassent diem aptum ingressa est aliquando
sicut heri et nudiustercius cum duabus solis pu
ellis Voluitque lavari in pomerio Estus quippe
erat Et non erat ibi quisquam preter duos senes
absconditos et contemplantes eam Dixit ergo
puellis Afferte mihi oleum et smigma et ho
stia pomerii claudite ut laver Et fecerunt sicut

preceperat clauserunt que hostia pomerij Et egres
se sunt per posticum ut afferrent ea que iusserat
nesciebant que senes intus esse absconditos Cum
autem egresse essent puelle surrexerunt duo senes
et accurrerunt ad eam et dixerunt Ecce hostia po
merij clausa sunt et nemo nos uidet Et in con
cupiscentia tua sumus Quamobrem assentire nob
et commiscere nobiscum Quod si nolueris dicemus testi
monium contra te quod fuit tecum iuuenis et ob hanc
causam emiseris puellas a te Ingemuit que Su
zanna et ait Angustie sunt michi undique Si enim
hoc egero mors michi est Si autem non egero non
effugiam manus vestras Sed melius est michi
absque opere incidere in manus vestras quam peccare in
conspectu domini Et exclamauit uoce magna Suza
na Exclamauerunt autem et senes aduersus eam Et
cucurrit unus et aperuit hostia pomerij Cum ergo
audissent clamorem in pomerio famuli domus
irruerunt per posticum ut uiderent quidnam es
set Postquam autem senes locuti sunt erubuerunt ser
ui uehementer Quia numquam dictus fuit sermo huius
de Suzanna Et facta est dies crastina Cumque ve
nisset populus ad uirum eius Joachim Venerunt
et duo presbiteri plenj iniqua cogitatione aduersus
Suzannam ut interficerent eam Et dixerunt coram o
mni populo Mittite ad Suzannam filiam helchi
e uxorem Joachim Et statim miserunt Et venit
cum parentibus et filijs et uniuersis cognatis suis:
Porro Suzanna erat delicata nimis et pulcra
specie At iniqui illi dixerunt ut discooperiretur E
rat autem cooperta ut uel sic saciarentur decore

eius Flebant igitur sui et omnes qui nouerant
eam Consurgentes autem illi duo presbiteri in medio
populi posuerunt manus suas super caput eius Que
flens suspexit ad celum Erat enim cor eius fidu-
ciam habens in domino Et dixerunt presbiteri Cum deam-
bularemus in pomerio soli ingressa est hec cum
duabus puellis Et clausit hostia pomerij Et di-
misit puellas a se Venitque ad eam adolescens qui
erat absconditus et concubuit cum ea Porro nos
cum essemus in angulo pomerij videntes iniqui-
tatem cucurrimus ad eos Et vidimus eos pariter co-
misceri Et illum quidem nequiuimus comprehendere quia
fortior nobis erat Et apertis hostijs exiliuit Hanc au-
tem cum apprehendissemus interrogauimus quis nam
esset adolescens et noluit indicare nobis Huius rei
testes sumus Credidit eis multitudo quasi senibus
populi Et iudicibus Et condemnauerunt eam ad mor-
tem Exclamauit autem voce magna Susanna et di-
xit Domine deus eterne Qui absconditorum es ~~con~~
~~ditor~~ cognitor qui nosti omnia antequam fiant Tu
scis quoniam contra me falsum tulerunt testimonium
Et ecce morior cum nichil horum fecerim que isti
maliciose composuerunt erga me Exaudiuit autem
suscitauit
dominus vocem eius Cumque duceretur ad mortem Suscitauit
dominus spiritum pueri iunioris Cui nomen Daniel Et
exclamauit voce magna Mundus ego sum a san-
guine huius Et conuersus omnis populus ad eum dixit
Quis est iste sermo quem locutus es Qui cum staret
in medio eorum ait Sic fatui filij israel Non iudi-
cantes neque quod verum est cognoscentes condempna-
stis filiam israel Reuertimini ad iudicium quia falsum
testimonium locuti sunt aduersum eam Reuersus

est ergo omnis populus cum festinatione. Et dixerunt ei
senes: Veni et sede in medio nostrum et indica nobis
quia dedit tibi deus honorem senectutis. Et dixit
ad eos Daniel: Separate eos ab invicem procul et
diiudicabo illos. Cum ergo divisi essent alter ab altero vo-
cavit unum ex eis et dixit ad eum: Inveterate dierum
malorum, nunc venerunt peccata tua que operaba-
ris prius iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens
et dimittens noxios dicente domino: Innocentem et
iustum non interficies. Nunc ergo si vidisti eos dic sub qua
arbore videris eos colloquentes sibi. Qui ait: Sub
scino. Dixit autem Daniel: Recte mentitus es in ca-
put tuum. Ecce enim angelus domini accepta sententia ab
eo scindet te medium. Et ammoto eo iussit venire a-
lium et dixit ei: Semen Chanaan et non Iuda, species
decepit te et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic fa-
ciebatis filiabus Israel et ille timentes loquebantur
vobis, sed non filia Iuda sustinuit iniquitatem
vestram. Nunc ergo dic michi: Sub qua arbore videris
eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. Dixit autem
ei Daniel: Recte mentitus es et tu in caput tuum.
Manet enim ~~gladius~~ domini angelus gladium habens
ut secet te medium et interficiat vos. Exclamavit
itaque omnis cetus voce magna et benedixerunt
deum qui salvat sperantes in se. Et consurrexerunt ad-
versus duos presbiteros, convicerat enim eos Dani-
el ex ore suo falsum dixisse testimonium. Feceruntque
eis sicuti male egerant adversus proximum ut
facerent secundum legem Moysi et interfecerunt eos. Et
salvatus est sanguis innoxius in illa die. Hel-
chias et uxor eius laudaverunt deum in die illa pro
filia sua Susanna cum Ioachim eius marito

et cognatis omnibus quia nõ est inventa in ea res
turpis Daniel autem factus est magnus in conspectu
ppli a die illa et deinceps Et rex astrages appositus ē
ad pres suos Et suscepit cyrus perses regnū eius
Erat autem daniel conviva regis et honoratꝰ est
xiiii Erat quoque ydolum // sup omnes amicos eius
nomine bel apud babilonios et inpen
debantur in eo p dies singulos simile
artabee xii et oves xl vini quoque anfore sex Rex quoque
colebat eum et ibat p singulos dies adorare eū
Porro daniel adorabat deum suum Dixit quoque ei rex
Quare nõ adoras bel qui Respondens ait ei quia nõ
colo ydola manu facta sed viventē deum qui creavit
celum et terram et habet ptatem omnis ~~carnis~~ carnis Et di
xit ad eum rex Nonne videtur tibi bel vivens deꝰ
An non vides quanta comedat et bibat quottidie
Et ait daniel arridens Ne erres rex Iste enim est in
trinsecus luteus et forinsecus ereus neque comedit aliquando
neque bibit Et iratus rex vocavit sacerdotes eius et a
it eis Nisi dixeritis michi quis ē qui comedit inpensas
has moriemini Si autem ostenderitis quod bel comedat h
morietur daniel quoniam blasphemavit in bel Et dixit
daniel regi fiat iuxta verbum tuū Erant autē sacerdotes
septuaginta exceptis uxoribus et parvulis et filiis Et
venit rex cum daniele in templū belis Et dixerunt
sacerdotes belis Ecce nos egredimur foras et tu rex po
ne escas et vinū misce et claude hostium et signa a
nulo tuo Et cum ingressus fuis mane nisi inveneris
omnia comesta a bel morte moriemur vel daniel quod
mentitus est adversus nos Contempnebant autem quia fe
cerant sub mensa bel absconditū introitum Et p illū
ingrediebantur semp et comedebant ea Factum ē
autem postquam egressi sunt illi et rex posuit cibos ante
bel Et precepit daniel pueris suis et attulerunt ci-

neirem Et cribrauit per totum templum coram rege Et
egressi obseruabant hostium et signantes anulo regis
abierunt Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta
consuetudinem suam et vxores et filii eorum Et come
derunt omnia et biberunt Surrexit autem rex summo dilu
culo et daniel cum eo Et ait rex Salua ne sunt signa
cula daniel Qui respondit Salua rex Statimque cum ape
ruisset hostium intuitus est rex mensam Et exclamauit
voce magna Magnus es bel et non est apud te dolus
quisquam Et risit daniel et tenuit regem ne ingrederetur
intro Et dixit Ecce pauimentum animaduerte cuius vesti
gia sunt hec Et dixit rex video vestigia virorum et muli
erum et infantium Et iratus est rex Tunc apprehendit
rex sacerdotes et vxores et filios eorum Et ostenderunt ei
abscondita hostia per que ingrediebantur et consumebant
omnia que erant supra mensam Occidit ergo illos
rex Et tradidit bel in potestatem danielis / qui subuertit e
um et templum eius Et erat draco magnus in lo
co illo et colebant illum Babilonii Et dixit rex da
nieli Ecce nunc non potes dicere quia non est iste deus
viuens adora ergo eum Dixitque daniel regi Dominum
deum meum adoro Quia ipse est deus viuens Iste non
est viuens Tu autem rex da michi potestatem Et interficiam
draconem absque gladio et fuste Et ait rex Do tibi Tu
lit ergo daniel picem et pilos et coxit pariter Fecitque
massas et dedit in os draconis Et diruptus est dra
co Et dixit daniel Ecce quem colebatis Quod cum
audissent Babilonii indignati sunt vehementer Et con
gregati sunt aduersus regem et dixerunt Iudeus factus
est rex Bel destruxit draconem interfecit Et sacerdo
tes occidit Et dixerunt cum venissent ad regem Tra
de nobis danielem Alioquin interficiemus te et
domum tuam Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehe

et necessitate compulsus tradidit eis danielem Qui miserūt
eum in lacum leonum Et erat ibi sex diebus Porro
in lacu erant septem leones Et dabantur eis quotidie
duo simea et due oues Et tunc non data sunt eis ut deuo
rarent danielem Erat autem abakuk prophta in iudea
Et ipse coxerat pulmentū et intriuerat panes in al
ueolo et ibat in campum ut ferret messoribus Dixit
que angelus domini ad abakuk Fer prandium quod
habes in Babilonem danieli qui est in lacu leonum
Et dixit abakuk domine Babilonem non uidi et lacum
nescio Et apprehendit eum angelus domini in uertice eius
et portauit eum capillo capitis sui posuitque eum in
babilonem supra lacum in impetu spiritus sui Et clamauit
abakuk dicens Daniel serue dei Tolle prandium
quod misit tibi deus Et ait daniel Recordatus es mei
domine deus et non dereliquisti diligentes te Surgens
que daniel comedit porro angelus domini restituit
abakuk confestim in loco suo Venit ergo rex die septimo
ut lugeret danielem Et uenit ad danielem et intro
spexit Et ecce daniel in medio leonum sedens Et ex
clamauit rex uoce magna dicens Magnus es domine
deus danielis Et extraxit eum de lacu porro illos qui
perditionis eius causa erant intromisit in lacum Et de
uorati sunt in momento coram eo Tunc rex ait Paue
ant habitatores in uniuersa terra deum danielis Quia
ipse est liberator et saluator faciens signa et mirabilia
in celo et in terra qui liberauit danielem de lacu leonum

Incipit prologus in libro xii prophetarum

Non est idem ordo xii prophetarum apud he
breos qui et apud nos unde secundum illud
quod ibi legitur hic quoque dispositi sunt o-
zee commaticus est et quasi per sinas loquens iohel pla
nus in principiis in fine obscurior et usque ad mala
chiam habent singuli proprietates suas quem esdram
scribam legis que doctorem hebrei autumant et quia lo
gum est nunc de omnibus dicere hoc tantum vos o pau
la et eustochium admonitos esse uolo unum esse li
brum xii prophetarum synchronon ozee synchronon ysaye malachi
am uero aggei et zacharie fuisse temporibus in qui
bus tempus non prefertur tytulo sub illis eos regibus
prophetasse sub quibus et hii qui ante eos habent tytulos

Temporibus ozie et ioathe a[chaz] prophetauerit
achas et ezechie regum iuda et ieroboam
filii iohe regis israel ozee filius beeri ad
prophetiam dicendam repletus est spiritu sancto de
memorato itaque uno regum achas rex iuda et ieo
boam rex israel deum delinquentes ut hystorie re
gum et paralipomenon indicant etiam israel ydolatrie ter[r]e h[uius]
impio ac potestate sua admittere coegerunt propter quod deus
ad ozee hec locutus est dicens accipe tibi uxorem forni
cariam siue fornicationum et fac filios fornicationis
fornicariam itaque non eloquentiam corporis meretricem sed gen
tilem deum ignorantem appellat que dei creatoris
sui amore contempto simulacrorum se subiecerat
desideriis hec eum propheta dei precepto in habitu re
riusse acceptum ex ea filium iesrahel precepit no
minare deo pollicente post breue tempus sanguinem
iesrahel in domo hyeu uindicaturum cuius promissionis
hec causa est hyeu per elizeum in regno unctus ad
defendendum sanguinem nabath legimus naboth

Incipit liber Osee prophete

s
Urbs civis jesrael que tunc temporis metropolis erat quam
iezabel achab regis israel uxor interemerat fuit sicut
regum hystoria exponit Is cum gravitur ulx domini
precepti vindicandi sanguinis causa in omnem incoa-
ti domum desevisset hoc pacto deum dereliquisse invenitur
Cuius pronepote jeroboam qui lectione comprehensus
est originis sue facta imitante ac contra dei precepta et
religionem cum populo israel agente Sanguis naboth
qui in loco tre jesrael fuerat profusus in domo hyeu
patris memorati jeroboe propter peccata redundaturus si-
gnificatur hinc factum est ut ira dei in populis israel per
denunciationem prophete processura dicatur domus autem
juda una lectione comprehensa
Quia Ezechias rex judi filius achas sublatis ydolis
que tam pater eius quam ceteri reges consecraverunt
templum dei purgasse ac purificasse monstratur
·i· Verbum domini quod factum est ad ozee
filium Becri in diebus ozie· joathan
achas· ezechie regum juda et in diebus
jeroboam filii joas regis israel principium
loquendi dum in ozee Et dixit dominus ad ozee Va-
de sume tibi uxorem fornicationum et fac tibi filios forni-
cationum Quia fornicans fornicabitur terra a domino
Et abiit et accepit Gomer filiam Belaim Et concepit
et peperit ei filium Et dixit dominus ad eum Voca nomen
eius iesrael Quoniam adhuc modicum Et visitabo sangui-
nem jesrael super domum hyeu Et quiescere faciam regnum
domus israel Et in illa die conteram arcum de israel in val-
le hyesrael Et concepit adhuc et peperit filiam Et dixit
ei Voca nomen eius absque misericordia Quia non addam
ultra misereri domui israel sed oblivione obliviscar eorum
Et domui juda miserebor et salvabo eos in domino deo
suo Et non salvabo eos in arcu et gladio et bello et
in equis et in equitibus Et ablactavit eam que erat

absque misericordia Et concepit et peperit ei filium Et di
xit voca nomen eius Non populus meus quia vos non
populus meus et ego non ero vester deus Et erit numerus filio=
rum israel quasi arena maris que sine mensura est Et
non numerabitur Et erit in loco ubi dicetur eis Non populus
meus vos dicetur eis filii dei viventis Congregabuntur filii
juda et filii israel pariter Et ponent sibimet caput unum
Et ascendent de terra quia magnus dies jezrael

ii

Dicite fratribus vestris populus meus Et sorori vestre
misericordiam consecuta Judicate matrem vestram
judicate quoniam ipsa non est uxor mea Et
ego non ero vir eius Auferat fornicationes
suas a facie sua Et adulteria sua de medio uberum suo
rum Ne forte expoliem eam nudam Et statuam eam secundum
diem nativitatis sue Et ponam eam quasi solitudinem
et statuam eam velut terram inviam Et interficiam eam siti
Et filiorum illius non miserebor quoniam filii fornicationum
sunt. quia fornicata est mater eorum Et confusa est que
concepit eos quia dixit vadam post amatores meos
qui dant panes meos michi et aquas meas et lanam
meam Et linum meum. oleum meum et potum me
um Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis Et sepiam
eam maceria Et semitas suas non inveniet Et sequetur
amatores suos et non apprehendet eos Et queret eos et
non inveniet Et dicet vadam et revertar ad virum me
um priorem quia bene michi erat tunc magis quam
nunc Et hec nescivit quia ego dedi ei frumentum Et vi
num et oleum et argentum multiplicavi ei et aurum
que fecerunt Baal Ideo convertar et sumam frumentum
in tempore suo et vinum meum in tempore suo Et libera
bo linum meum et lanam meam que operiebant i
gnominiam eius Et nunc revelabo stultitiam eius in o
culis amatorum eius Et vir non eruet eam de manu me
a Et cessare faciam omne gaudium eius solemnitatem
eius et neomeniam eius et sabbatum eius Et omnia festa

Et tempa eius et corrumpa vineam eius et ficu eius
de quibus dixit mercedes mee hec sunt quas dederunt michi
amatores mei et ponam eam in saltum et comedet eam
bestia agri et visitabo sup eam dies Baalim quibus
accendebat incensum et ornabatur inaure sua et mo
nili suo et ibat post amatores suos et mei obliviscebatur
dicit dominus propter hoc ecce ego lactabo eam et ducam eam
in solitudinem et loquar ad cor eius et dabo ei vinito
res eius ex eodem loco et vallem Achor ad apiendam
spem et canet ibi iuxta dies iuventutis sue et iuxta dies
ascensionis sue de terra Egypti et erit in die illa ait dominus
Vocabit me vir meus et non vocabit ultra Baalim et
auferam nomina Baalim de ore eius et non recordabitur
ultra nominis eorum et percutiam cum eis fedus in die illa
cum bestia agri et cum volucre celi et cum reptili terre et
arcum et gladium et bellum conteram de terra et dormire
eos faciam fiducialiter et sponsabo te michi in eternum et
sponsabo te michi in iusticia et in iudicio et in misericordia et in
miserationibus et sponsabo te michi in fide et scies quia
ego dominus et erit in die illa dicit dominus exaudiam celos
los et illi exaudient terram et terra exaudiet triticum et vinum
et oleum et hec exaudient Jesrael et seminabo eam michi
in terram et miserebor eius que fuit absque misericordia et di
cam non populo meo populus meus es tu et ipse dicet deus meus es tu

iii

Et dixit dominus ad me adhuc vade et dilige uxorem dilectam amico et adulteram sicut diligit
dominus filios Israel et ipsi respiciunt ad deos
alienos et diligunt vinacia uvarum et fodi eam mi
chi xv argenteis et choro ordei et dimidio choro ordei
et dixi ad eam dies multos expectabis me non forni
caberis et non eris cum viro sed et ego expectabo te
quia dies multos sedebunt filii Israel sine rege et sine

principe et sine sacrificio et sine altari et sine ephoth et
sine teraphim et post hec revertentur filii israel et que
rent dominum deum suum et david regem suum et pavebunt
ad dominum et ad bonum eius in novissimo dierum

iiij

Audi verbum domini filii israel quia iudicium dom̄
cum habitatoribus terre Non est enim veritas et
non est misericordia et non est scientia dei in terra. Ma
ledictum et mendacium et homicidium et furtum et
adulterium inundaverunt et sanguis sanguinem tetigit
propter hoc lugebit terra et infirmabitur omnis qui habi
tat in ea bestie agri et volucres celi sed et pisces maris
congregabuntur Verumtamen unusquisque non iudicet et
non arguatur vir, populus enim tuus sicut hii qui con
tradicunt sacerdoti. et corrues hodie et corruet etiam propheta tecum
nocte tacere feci matrem tuam et conticuit populus, eo quod non
habuit scientiam quia tu scientiam repulisti repellam te et ego
ne sacerdotio fungaris michi et quia oblita es legis dei
tui. obliviscar filiorum tuorum et ego. secundum multitudinem
eorum sic peccaverunt michi gloriam eorum in ignomi
niam commutabo peccata populi mei comedent et ad iniqui
tatem sublevabunt animas eorum et erit sicut populus sic
sacerdos et visitabo super eum vias eius et cogitationes
eius reddam ei et comedent et non saturabuntur fornica
ti sunt et non cessaverunt, quoniam dominum dereliquerunt in non cu
stodiendo fornicatio et vinum et ebrietas aufert cor.
populus meus in ligno suo interrogavit, et baculus eius
annuntiavit ei spiritus enim fornicationum decepit eos
et fornicati sunt a deo suo super capita montium sacri
ficabant et super colles accendebant thymiama subtus
quercum et populum et terebinthum quia bona erat umbra
eius ideo fornicabuntur filie vestre et sponse vestre ad
ultere erunt Non visitabo super filias vestras cum fuerint

[illegible]

[illegible]

fornicatae et super sponsas vestras cum adulterae fuerint
Quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur et cum
effeminatis sacrificabant Et populus non intelligens vapu
labit Si fornicaris tu israel non delinquat saltem juda
Et nolite ingredi in Galgala Et ne ascenderitis in Be
thaven neque juraveritis Vivit dominus Quoniam sicut
vacca lasciviens declinavit israel Nunc pascet eos dominus
quasi agnum in latitudine Particeps ydolorum effraym
Dimitte eum Separatum est convivium eorum fornica
tione fornicati sunt dilexerunt afferre ignominiam pro
tectores eius Ligavit eum spiritus in alis suis Et
confundentur in sacrificiis suis
V Audite hec sacerdotes et attendite domus israel
et domus regis auscultate quia vobis
judicium est Quoniam laqueus facti estis specu
lationi Et sicut rethe expansum super thabor Et victimas
declinastis in profundum Et ego eruditor omnium eorum
Ego scio effraym Et israel non est absconditus
a me Quia nunc fornicatus est effraym contami
natus est israel Non dabunt cogitationes suas ut
revertantur ad deum suum quia spiritus fornicationum
in medio eorum Et dominum non cognoverunt Et re
spondebit arrogantia israel in facie eius Et israel
et effraym in iniquitate sua Ruet etiam judas cum
eis In gregibus suis et in armentis suis vadent
ad querendum dominum et non invenient Ablatus est ab
eis In domino prevaricati sunt quia filios alienos
genuerunt Nunc devorabit eos mensis cum partibus
suis Clangite buccina in gabaa tuba in rama u
lulate in Bethaven post tergum tuum Beniamin Et
effraym in desolatione erit in die correctionis
et in tribubus israel ostendi fidem Facti sunt principes

359

pes iuda quasi assumentes timmui super eos effundam
quasi aquam iram meam et calumniam patiens
effraym fractus est iudicio quoniam cepit abire post
sordes Et ego quasi tynea effraym Et quasi putredo
domui iuda Et vidit effraym languorem suum et iu
das vinculum suum Et abiit effraym ad assur Et mi
sit ad regem vltorem Et ipse non poterit saluare uos nec
soluere poterit a uobis vinculum quoniam ego quasi le
ena effraym et quasi catulus leonis domui iuda
ego capiam et uadam et tollam et non est qui eru
at vadens reuertar ad locum meum donec deficiatis et
In tribulatione sua querite faciem meam vi
mane consurgent ad me venite et reuerta
mur ad dominum quia ipse cepit et salua
bit nos percutiet et curabit nos viuificabit nos post
duos dies In die tercia suscitabit nos Et viuemus
in conspectu eius sciemus sequemurque ut cogno
scamus dominum quasi diluculum preparatus est egressus
eius Et ueniet nobis quasi ymber temporaneus et
serotinus terre Quid faciam tibi effraym quid fa
ciam tibi iuda misericordia uestra quasi nubes matu
tina et quasi ros mane pertransiens propter hoc dolaui in
prophetis et occidi eos in verbis oris mei Et iudicia mea
quasi lux egredietur quia misericordiam uolui et
non sacrificium Et scientiam dei plus quam holocausta
Ipsi autem sicut adam transgressi sunt pactum Ibi
preuaricati sunt in me Galaad ciuitas operantium
ydolum supplantata sanguine Et quasi fauces vi
rorum latronum Participes sacerdotum in via interficien
tium pergentes de sychem quia scelus operati sunt

in domo israel vidi horrendum ibi fornicationes
Contaminatus est israel //Effraym
vij Sed et iuda pone messem tibi cum convertero
captivitatem populi mei cum sanare vellem israel
1 malitia Revelata est iniquitas Effraym et samarie quia
operati sunt mendacium Et fur ingressus est spolians la-
trunculos foris Et ne forte dicant in cordibus suis
omnem malitiam eorum me recordatum Nunc circumdede-
runt eos adinventiones sue coram facie mea facte sunt
In malicia sua letificaverunt regem Et in mendaciis suis
principes Omnes adulterantes quasi clibanus succen-
sus a coquente Quievit paululum civitas a commixtio-
ne fermenti Donec fermentaretur totum Dies regis no-
stri ceperunt principes furere a vino Extendit manum
suam cum illusoribus Quia applicuerunt quasi clibanum
cor suum cum insidiaretur eis Tota nocte dormivit coquens
eos mane ipse succensus est quasi ignis flamme Omnes
calefacti sunt quasi clibanus et devoraverunt iudices su-
os Omnes reges eorum ceciderunt non est qui clamet
ad me Effraym in populis ipse commiscebatur Effraym
factus est subcinericius qui non reversatur Comederunt
alieni robur eius et ipse nescivit Sed et cani effusi sunt
in eo et ipse ignoravit Et humiliabitur superbia israel
in facie eius nec reversi sunt ad dominum deum suum Et
non quesierunt eum in omnibus hiis Et factus est Effra-
ym quasi columba seducta non habens cor Egyptum invo-
cabant et ad assirios abierunt Et cum profecti fuerint expan-
dam super eos rethe meum quasi volucrem celi detraham
eos Et cedam eos secundum auditionem cetus eorum
Ve eis quoniam recesserunt a me vastabuntur quia pre-
varicati sunt in me Et ego redemi eos Et ipsi locuti
sunt contra me mendacia Et non clamaverunt ad me in

[illegible] principes eorum in gladio casuros [illegible]
[illegible] unde [illegible] non propter [illegible] sed potius [illegible] super corde [illegible]
[illegible] non [illegible] sed potius [illegible]

corde suo sed ululabant in cubilibus suis
super triticum et vinum ruminabant Recesserunt a me
et ego erudivi eos et confortavi brachia eorum
et in me cogitaverunt malitiam Reversi sunt ut essent
absque iugo facti sunt quasi arcus dolosus Cadent in
gladio principes eorum a furore lingue sue Ista sub
sannatio eorum in terra egypti

viii

In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum
domini pro eo quod transgressi sunt fedus meum
et legem meam prevaricati sunt Me in
vocabunt deus meus cognovimus te Israel Pro
iecit bonum Israel inimicus persequetur eum Ipsi
regnaverunt et non ex me principes extiterunt et non
cognovi Argentum suum et aurum suum fecerunt sibi ydo
la ut interirent Proiectus est vitulus tuus Samaria
iratus est furor meus in eis Usquequo non poterunt emun
dari quia ex Israel et ipse est Artifex fecit illud et non
est deus quoniam in araneaurum thelas erit vitu
lus samarie Quia ventum seminabunt et turbinem
metent Culmus stans et non est in eis germen Non fa
ciet farinam quod si et fecerit alieni comedent eam De
voratus est Israel Nunc factus est in nationibus quasi
vas immundum quia ipsi ascenderunt ad assur Onager
solitarius sibi Effraym munera dederunt ama
toribus suis Sed et cum mercede conduxerint nationes
Nunc congregabo eos et quiescent paulisper ab onere regis et
principum quia multiplicavit Effraim altaria ad peccandum facta
sunt ei are in delictum Scribam eis multiplices le
ges meas que velut aliene computate sunt Hosti
as afferent ymolabunt carnes et comedent et dominus
non suscipiet eas Nunc recordabitur iniquitatis eorum
et visitabit peccata eorum Ipsi in Egyptum convertentur

Margin gloss: alias fecerunt sibi regem et non per me principes et non per me [illegible]

Et oblitus est israel factoris sui et edificauit delubra
Et iudas multiplicauit vrbes suas munitas Et mit-
tam ignem in ciuitates ~~tam ignem in ciuitates eius~~
eius et deuorabit edes illius
Noli letari israel noli exultare sicut populi quia
ix c fornicatus es a deo tuo dilexisti mercedem
super omnes areas tritici Area et torcular
non pascet eos et vinum mentietur eis Non habitabunt
in terra domini Reuersus est effraym in egyptum
Et in assiriis pollutum comedit Non libabunt vinum
domino Et non placebunt ei sacrificia eorum quasi pa-
nis lugentium Omnes qui eum comedunt conta-
minabuntur Quia panis eorum anime ipsorum
Non intrabunt in domum domini Quid facietis in
die solenni in die festiuitatis domini Ecce enim
[pueros] profecti sunt a vastitate Egyptus congregabit eos Me-
phis sepeliet sepeliet eos Desiderabile argentum eo-
rum vrtica hereditabit lappa in thabernaculis eorum
venerunt dies visitationis dies retributionis Scito
[illegible] israel stultum prophetam insanum virum spiritualem
propter multitudinem iniquitatis tue et multitudo amen-
tie tue Speculator effraym cum deo meo propheta
laqueus ruine factus est super omnes vias eius Insa-
nia in domo dei eius profunde peccauerunt sicut
in diebus Gabaa Recordabitur iniquitatis e-
orum et visitabit peccata eorum Quasi vvas in de-
serto inueni israel Et quasi prima poma ficulnee
In cacumine eius vidi patres eorum Ipsi vero intra-
uerunt ad Belphegor et abalienati sunt in confu-
sionem Et facti sunt abhominabiles sicut ea que
dilexerunt Effraym quasi auis auolauit Gloria eorum
a partu et ab vtero et a conceptu Quod si enutrierint
filios suos absque liberis eos faciam in hominibus

Sed etiam ve eis cum recessero ab eis. Effraym ut
vidit tyrus erat fundata in pulcritudine. Et effra
ym educet ad interfectorem filios suos. Da eis domine.
Quid dabis eis. Da eis vulvam sterilem sine liberis
et ubera arentia. Omnes nequitie eorum in Galga
la, quia ibi exosos habui eos. propter maliciam adin
ventionum eorum. De domo mea eiciam eos. Non
addam ut diligam eos. Omnes principes eorum re
cedentes. Percussus est Effraym. radix eorum exicca
ta est. fructum nequaquam facient. Quod si et ge
nuerint interficiam amantissima eorum uteri. Ab
iciet eos dominus deus meus quia non audierunt eum.
Et erunt vagi in nationibus

Vitis frondosa Israel. fructus adequatus
est ei. secundum multitudinem fructus sui
multiplicavit altaria. iuxta ubertatem
terre sue exuberavit simulacris. Divisum est cor eo
rum nunc interibunt. Ipse confringet simulacra eorum
depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent non est rex
nobis. Non enim timemus dominum. et rex quid faciet
nobis. Loquimini verba visionis inutilis. Et feri
tis fedus cum mendacio. Et germinabit quasi ama
ritudo iudicium super sulcos agri. Vaccas Bethaven
coluerunt habitatores Samarie. quia luxit super eum
populus eius. et editui eius super eum exultaverunt in
gloria eius. quia migravit ab eo. Siquidem et ipse
in assur delatus est munus regi ultori. confusio Effra
ym capiet. et confundetur Israel in voluntate sua.
Transire fecit Samaria regem suum quasi spumam
super faciem aque. Et disperdentur excelsa peccata ydo
li Israel. lappa et tribulus ascendet super aras eorum

Et dicent montibus operite nos et collibus cadite
super nos. Ex diebus Gabaa peccavit israel. ibi ste-
terunt. Et non comprehendet eos in Gabaa prelium
super filios iniquitatis. iuxta desiderium meum corri-
piam eos. Congregabuntur super eos populi. cum corripi-
untur propter duas iniquitates suas. Effraym docta vi-
tula diligere trituram. Et ego transivi super pulcritu-
dinem colli eius. Ascendam super Effraym. arabit
iudas. confringet sibi sulcos iacob. Seminate vobis
in iusticiam. Et metite in ore misericordie. In-
novate vobis novale. Tempus enim requirendi do-
minum. q[ui] venerit qui docebit vos iusticiam. Arastis impietatem. et
messuistis iniquitatem. Comedistis frugem menda-
cii. Quia confisus es in viis tuis. in multitudine
fortium tuorum. Consurget tumultus in populo tuo.
Et omnes munitiones tue vastabuntur. sicut vasta-
tus est salmana a domo eius. qui iudicavit Ba-
al in die prelii matre super filios allisa. Sic fecit vobis
Bethel a facie malicie nequitiarum vestrarum.

XI Sicut mane transiit pertransiet rex israel. Quia
puer israel et dilexi illum. Et ex egypto
vocavi filium meum. Vocaverunt eos. sic
abierunt a facie eorum. Baalym immolabant et
simulacris sacrificabant. Et ego sicut quasi nutri-
cius Effraym. portabam eos in brachiis meis.
et nescierunt quod curarem eos. In funiculis adam
traham eos et in vinculis caritatis. Et ero eis quasi
exaltans iugum super maxillas eorum. Et declina-
vi ad eum ut vesceretur. Non revertetur in terram egyp-
ti. Et assur ipse est rex eius. quoniam noluerit
converti. Cepit gladius in civitatibus eius. et
consumet electos eius. Et comedet capita eorum.

Et p̄plus meus pendebit ad redd reditum meū
Jugum autē impone ei simul/ quod nō auferet
Quomodo dabo te effraym protegā te Israel. quo
modo dabo te sicut adama. ponam te ut sebo
ym/ Conversum ē in me cor meū. pariter conturba
ta est in me penitudo mea. non faciam furorem
ire mee. Et non revtar ut dispdam effraym. quo
niam deus ego et non homo. in medio tui sctus
Et non ingrediar civitatem/ post dominum ambu
labunt/ quasi leo rugiet. quia ipse rugiet/ et for
midabunt filii maris/ et avolabunt quasi avis
ex egypto/ et quasi columba de terra assiriorum
Et collocabo eos in domibus/ Israel/ Judas au
tem testis descendit cum deo et cū sctis fidelibus

Suis dicit dominus. Circumdedit me effraim in negacione et in domo domus israel. Judas autem

xij
b

Effraym pascit ventum et sequitur estū.
tota die mendaciū et vastitatē multi
plicat. Et fedus cum assiriis multipli
cat init. et oleum in egyptum ferebat/ Iu
dicium ergo domini cum juda. et visitabo sup jacob
iux vias eius et iux adinventiones eius reddet ei. In
utero supplantavit fratrem suum/ et in fortitudine sua
directus est cum angelo Et invaluit in angelum et co
fortatus est/ flevit et rogavit eum/ In bethel in
venit eum/ et ibi locutus ē nobiscum/ Et dominus
deus exercituum/ dominus memoriale eius. Et tu ad
dominū deum tuū converteris. misericordiam et iu
dicium custodi/ et spera in deo tuo semper. Chanaan
in manu eius statera dolosa. calumpniam dilexit
Et dixit effraym verumtamen dives effectus sum
inveni ydolum michi/ Omnes labores mei nō invenient
ent mi iniquitatem quam peccavi/ Et ego dominus

Deus tuus de terra egypti adhuc sedere te faciam
in thabernaculis sicut in diebus festivitatis. Et lo-
cutus sum super prophetas. Et ego visionem multiplica-
vi. Et in manu prophetarum assimilatus sum. Si
in galgal ydolum tamen frustra erant in gal-
gala bobus immolantes. Nam et altaria eorum
quasi acervi super sulcos agri. Fugit iacob in regi-
onem syrie. Et servivit israel in uxorem et in uxorem ser-
vivit. In propheta autem eduxit dominus israel de e-
gypto. Et in propheta servatus est. Ad iracundiam me
provocavit effraym in amaritudinibus suis
Et sanguis eius super eum veniet. Et opprobrium
eius restituet ei dominus deus suus

xiii Loquente effraym horror invasit israel
et deliquit in baal et mortuus est. Et nunc
addiderunt ad peccandum. Feceruntque sibi con-
flatile de argento suo quasi similitudinem ydolo-
rum factura artificum totum est. Hys ipsi dicunt immo-
late homines vitulos adorantes. Ideo erunt quasi
nubes matutina et sicut ros matutinus preteriens
Sicut pulvis turbine raptus ex area et sicut fu-
mus de fumario. Ego autem dominus deus tuus
ex terra egypti. Et dominum absque me nescies. Et
salvator non est preter me. Ego agnovi te in deserto in
terra solitudinis. Iuxta pascua sua adimple-
ti sunt et saturati elevaverunt cor suum et obli-
ti sunt mei. Et ero eis quasi leena sicut par-
dus in via assiriorum. Occurram eis quasi ur-
sa raptis catulis et dirumpam interiora iecoris
eorum. Et consumam eos ibi quasi leo bestia agri
scindet eos. Perditio tua ex te israel tantummodo in me a

xilium tuum. Ubi est rex tuus maxime, salvet te
in omnibus urbibus tuis et iudices tui de quibus
dixisti. Da michi regem et principes. Dabo tibi regem
in furore meo et auferam in indignatione mea.
Colligata est iniquitas Effraym, absconditum est peccatum
eius. Dolores parturientis venerunt ei. Ipse filius non
sapiens. Nunc enim non stabit in contritione filiorum.
De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos.
Ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Con-
solatio tua abscondita est ab oculis meis. Quia i-
pse inter fratres dividit. Adducet urentem ventum dominus
de deserto ascendentem et siccabit venas eius et desola-
bit fontem eius, et ipse diripiet thesaurum omnis va-
sis desiderabilis. Pereat Samaria quoniam ad amaritudinem
concitavit deum suum. In gladio pereat. Parvuli eius
elidantur et fete eius discindantur.

Convertere Israel ad dominum deum tuum, quo-
niam corruisti in iniquitate tua. Tolli-
te vobiscum verba et convertimini ad dominum
et dicite ei. Omnem aufer iniquitatem et accipe bonum
et reddemus vitulos labiorum nostrorum. Assur non
salvabit nos, super equos non ascendemus. Nec di-
cemus ultra dii nostri opera manuum nostrarum. Quia
eius qui in te est misereberis pupilli. Sanabo contritiones
eorum et diligam eos spontanee, quia aversus est fu-
ror meus ab eis. Ero quasi ros. Et Israel germinabit
quasi lilium et erumpet radix eius ut Libani. Ibunt
rami eius et erit quasi oliva gloria eius et odor
eius ut Libani. Convertentur sedentes in umbra
eius, vivent tritico et germinabunt quasi vinea me-

xiiii.

[illegible]

Incipit prologus Joelis prophete

Memoriale eius sicut vinum libani. Effraym quid
michi vltra ydola. Ego exaudiam et dirigam eum. E-
go ut abietem virentem et ex me fructus tuus in-
uentus est. Quis sapiens et intelliget ista, intelli-
gens et sciet hec. Quia recte vie domini et iusti am-
bulabunt in eis. preuaricatores vero corruent in eis.

Sanctus johel apud hebreos post ozee po-
nitur et sicut ibi sub nomine effraym ad x tribus
confertur vaticinium que vel samaria vel
ysrael sepe memorantur. sic in hunc prophetam omne
quod dicitur ad tribum juda et ad hierusalem pertinere
textus est. Et nullam omnino ysrahelis id est x tribuum in hoc fieri
mentionem. Tempora quibus prophetauit eadem dicimus
atque que in ozee legimus. In diebus ozie. joathan
achas et ezechie regum juda. Et in diebus jeroboam
filii yoas regis ysrael. porro factum esse sermonem
domini ad ipsum eius refertur tunc fit. non ad con-
ditionem eius qui fieri dicitur. vt alibi legimus. Dominus
factus est michi in salutem. Illud autem in septuaginta
sanctus non est iste qui in aure sonat. sed qui in corde per-
cipitur. juxta illud quod dominus loquitur in euangelio. Qui
habet aures audiendi audiat. Et aute dicitur enotic-
(etiam grece latine sonat) occi enotic etiam in hebreo latine sonat. auribus per-
cipite. prope non aure sed corde percipitur. Qui senes
sunt et celestes audi(unt) [illegible] spiritualiter. Qui autem habitant
terra habitatores terre (appellantur quasi terreni) appellantur. qui terrenis auribus per-
cipiunt. breuiter autem hec duo coniuncta ponuntur non
ad simplicem tantum verborum sonum sed ad recondita quoque
dictorum intelligentiam pertinet. In genesi lamech
loquitur ad vxores suas adam et zella. audite verba mea

vxores lameth auribus percipite sermones meos
quia virum occidi in vulnus meū Et iuvenē in li
vorem meum Et ysayas Audite celi et auribus pcipe
terra Incipit alius prologus tercia
Iohel filius fatuel describit terram xij tribuum eru
ca bruco locusta rubigine vastante consūptā
et post eversionem prioris ppli effusū ire spum
sanctum sup servos dei et ancillas i sup cxx credentium
nomina hominum effusū viri in cenaculo motis syon q
ab uno cxx usq ad paulatim et p incrementa sur
gentes xvij dum nūm efficiunt qui in psalterio inscribe
continentur Ex tribus igitur gnibus rethorū hec sum
tur principia et tres sunt argumentorum partes Ex quibus
dz incipe omnis orator aut enim dociles aut benivo
los aut attentos auditores dz efficē hic ergo ppheta in
magnitudine cladis sumens principium eos qui audi
turi erant volens ad penam revocare reddit atten
tos annuncias futurū malū ut considerantes ventur
cladis asperitatem ocius arripent penam In hoc pro
pheta idcirco nec tempra sunt prenotata quia hys tēpi
bus et regibus quibus ozee pphetavit iohel interpreta
incipiens quidam descensus tropologice hic ē qui hosti
um dei et scīam dei habuerit recte apud incipit pphare
Iohel de tribu Ruben natus magno bethoron vir e
tiam in pace mortuus est atq sepultus Incipit Iohel ppheta
Verbum domini quod factum ē ad Iohel filiū
phatuel Audite hoc senes et auribus pci
pite omnes habitatores terre si factum ē
istud in diebus vris aut in diebus patrum
vrorum sup hoc filys vris enarrate et fily vri filys
suis et fily eorum gnationi alte Residuum eruce

comedit locusta. Et residuum locuste comedit bruchus.
Et residuum bruci comedit rubigo. Expergiscimini ebrii
et flete et ululate omnes qui bibitis vinum in dul-
cedine quoniam periit ab ore vestro. Gens enim ascendit
super terram meam fortis et innumerabilis. Dentes eius
ut dentes leonis. et molares eius ut catuli leonis.
Posuit vineam meam in desertum et ficum meam decorti-
cavit. Nudans spoliavit eam et proiecit. et albi facti
sunt rami eius. Plange quasi virgo accincta sacco super
virum pubertatis sue. periit sacrificium et libatio de do-
mo domini. et luxerunt sacerdotes ministri domini. De-
populata est regio. luxit humus quoniam devastatum est triti-
cum. Confusum est vinum. et elanguit oleum. Con-
fusi sunt agricole. ululaverunt vinitores super frumento
vino et oleo et ordeo. quia periit messis agri. Con-
fusa est vinea. et ficus elanguit. malogranatum et pa-
lma et palma. et omnia ligna agri aruerunt. Quia
re confusum est gaudium a filiis hominum. Accingite vos
et plangite sacerdotes. ululate ministri altaris. Ingre-
dimini. cubate in sacco ministri dei mei. quoniam in-
teriit de domo dei vestri sacrificium et libatio. Sanctifi-
cate ieiunium. vocate cetum. congregate senes. et o-
mnes terre habitatores in domum domini dei vestri. et
clamate ad dominum aaa diei. quoniam prope est dies
domini. et quasi vastitas a potente veniet. Numquid
non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo
dei vestri letitia et exultatio. Computruerunt iumenta in
stercore suo. demolita sunt horrea. dissipate sunt apothe-
ce. quoniam confusum est triticum. Quid ingemuit animal
mugierunt greges armenti. quia non est pastura eis. sed
et greges pecorum disperierunt. Ideo ad te domine clamabo

Quoniam ignis comedit speciosa deserti, et flama
succendit omnia ligna regionis. Sed et bestie agri
quasi area sitiens ymbrem suspexerit ad te, quoniam
exiccati sunt fontes aquarum, et ignis devoravit spe-
ciosa deserti.

ii

Canite tuba in syon, vlulate
in monte sancto meo, conturbentur
omnes habitatores terre, quia venit di-
es domini, quia prope est dies dies tenebrarum et
caliginis, dies nubis et turbinis, quasi mane
expansum super montes populus multus et fortis, si-
milis ei a principio non fuit, et post eum non erit usque
ad annos generationis et generationis. Ante faciem eius
ignis vorans, et super eum exurens flama. Quasi
ortus voluptatis terra coram eo, et post eum soli-
tudo deserti, neque est qui effugiet eum. Quasi aspectus
equorum aspectus eorum, et quasi equites sic cur-
rent, sicut sonitus quadrigarum super capita mon-
tium exilient, et sicut sonitus flame ignis devo-
rantis stipulam, velut populus fortis preparatus ad pre-
lium. A facie eius cruciabuntur populi, omnes vul-
tus redigentur in ollam. Sicut fortes current, et quasi
viri bellatores ascendent murum, vir in viis su-
is gradietur, et non declinabunt a semitis suis,
unusquisque fratrem suum non coartabit, singuli in
calle suo ambulabunt. Sed per fenestras cadent, et
non demollientur, urbem ingredientur, in muro
current, domos conscendent, per fenestras intra-
bunt quasi fur. A facie eius contremuit terra, mo-
ti sunt celi. Sol et luna obtenebrati sunt, et stelle
retraxerunt splendorem suum. Et dominus dedit vocem

suam ante faciem exercitus sui. Quia multa sunt
nimis castra eius. quia fortia et facientia verbum
eius. Magnus enim dies domini et terribilis valde.
Et quis sustinebit eum. Nunc ergo dicit dominus. Con-
vertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et fletu
et planctu. et scindite corda vestra et non vestimenta ve-
stra. Et convertimini ad dominum deum vestrum. Quia beni-
gnus et misericors est, patiens et multum misericors
et prestabilis super malitiam. Quis scit si convertatur
et ignoscat deus. et relinquat post se benedictionem
sacrificium et libamen domino deo vestro. Canite tu-
ba in Syon. Sanctificate ieiunium. vocate cetum. Con-
gregate populum. sanctificate ecclesiam. coadunate se-
nes. Congregate parvulos et sugentes ubera. Egre-
diatur sponsus de cubili suo et sponsa de thalamo
suo. Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes
et ministri domini et dicent. Parce domine parce populo
tuo. et ne des hereditatem tuam in opprobrium. ut
non dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis
ubi est deus eorum. Zelatus est dominus terram suam.
et pepercit populo suo. Et respondit dominus. et dixit populo
suo. Ecce ego mittam vobis frumentum. vinum
et oleum et replebimini in eis. Et non dabo vos
ultra in opprobrium in gentibus. Et eum qui ab
aquilone est procul faciam a vobis. Et expellam
eum in terram inviam et desertam. faciem eius
contra mare orientale et extremum eius ad mare no-
vissimum. Et ascendet fetor eius. Et ascendet putredo
eius. quia superbe egit. Noli timere terra. exulta et
letare. Quoniam magnificavit dominus ut faceret

Nolite timere animalia regionis quia germinave-
runt speciosa deserti quia lignum attulit fructum su-
um ficus et vinea dederunt virtutem suam Et fi-
lii syon exultate et letamini in domino deo vestro
quia dedit vobis doctorem iusticie Et descendere faciet
ad vos ymbrem matutinum et serotinum sicut a principio
Et implebuntur aree frumento et redundabunt torcula-
ria vino et oleo et reddam vobis annos quos co-
medit locusta et bruchus et rubigo et eruca forti-
tudo mea magna quam misi in vos Et comedetis
vescentes et saturabimini Laudabitis nomen domini
dei vestri qui fecit vobis cum mirabilia Et non con-
fundetur populus meus in sempiternum Et scietis quia
in medio israel ego sum et ego dominus deus vester
Et non est amplius Et non confundetur populus meus
Et erit post hec effun- metuum ·iii·
dam spiritum meum super omnem carnem
et prophetabunt filii vestri et filie vestre senes ve-
stri somnia videbunt sompniabunt Et iuvenes vestri
visiones videbunt Sed et super servos meos et ancillas
meas in diebus illis effundam spiritum meum Et da-
bo prodigia in celo et in terra et sanguinem et ignem
et vaporem fumi Sol vertetur in tenebras et lu-
na in sanguinem antequam veniat dies domini ma-
gnus et horribilis Et erit omnis quicumque invo-
caverit nomen domini salvus erit Quia in monte
Syon et in iherusalem erit salvatio sicut dixit dominus
et in residuis quos dominus vocaverit Quia ecce capitulum iii alias

in diebus illis et in tempore illo cum convertero captivitatem
juda et jerusalem. Congregabo omnes gentes. et dedu
cam eas in vallem josaphat. et disceptabo cum eis
ibi super populo meo et hereditate mea israel quos disper
serunt in nationibus. Et terram meam diviserunt. Et
super populum meum miserunt sortem Et posuerunt pue
rum in prostibulum. Et puellam vendiderunt pro vino
ut biberent merum. Quid michi et vobis tyrus
et sydon. et omnis terminus palestinorum. Nunquid
ultionem vos reddetis michi. Et si ulciscimini vos contra
me cito et velociter reddam vicem vobis super caput
vestrum. Argentum enim meum et aurium ~~tulistis~~ tulistis
Et desiderabilia mea et pulcerrima intulistis in
delubra vestra. Et filios juda et filios jerusalem vendi
distis filiis grecorum. ut longe faceretis eos de fini
bus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendi
distis eos. et convertam retributionem vestram in caput
vestrum. et vendam filios vestros et filias vestras in mani
bus filiorum juda Et venundabunt eos sabeis. gen
ti longinque. quia dominus locutus est. Clamate hoc
in gentibus. sanctificate bellum. suscitate robustos.
Accedant ascendant omnes viri bellatores. Concidite aratra vestra in
gladios. et ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat
quia fortis sum ego. Erumpite et venite omnes
gentes de circuitu. et congregamini. ibi Et occumbere
faciet dominus robustos tuos. Consurgant et a
scendant gentes in vallem josaphat. quia ibi sede
bo ut iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite fal
ces. quoniam maturavit messis. Venite et descen

dite quia plenum est torcular et exuberant torcu-
laria quia multiplicata est malicia eorum po-
puli in vallem concisionis quia iuxta est dies do-
mini in valle concisionis. Sol et luna obteneb-
ti sunt et stelle retraxerunt splendorem suum. Et do-
minus de syon rugiet et de ierusalem dabit vocem
suam. Et movebuntur celi et terra. Et dominus spes
populi sui fortitudo filiorum israel. Et scietis quia
ego dominus deus vester habitans in syon in monte
sancto meo. Et erit ierusalem sancta et alieni non
transibunt per eam amplius. Et erit in die illa
Stillabunt montes montes dulcedinem et colles
fluent lacte. Et per omnes rivos iuda ibunt aque
et fons de domo domini egredietur et irriga-
bit torrentem spinarum. Egyptus in desolationem
erit et ydumea in desertum perditionis pro eo
quod inique egerunt in filios iuda. Et effuderunt san-
guinem innocentem in terra sua. Et iudea in
eternum habitabitur et in ierusalem in generationem
et generationem. Et mundabo sanguinem eorum
quem non mundaveram. Et dominus commorabitur
// in syon

Incipit prologus in libro Amos

Amos propheta pastor et rusticus et ruborum mora
ita distringens paucis verbis explica-
ri non potest. Quis enim digne ex-
primat tria et quattuor scelera Da-
masci Gaze tiri ydumee filiorum amon
et moab et in septimo octavoque gradu iude
et israhel. Hic loquitur ad vaccas pingues que

estant in monte samarie et ruituram domum ma-
iorem et minorem testatur. Ipse vidit fictorem locuste
et stantem dominum super murum vel adamantinum
uncinum pomorum attrahentem supplicia pecca-
toribus et famem in terra non famem panis ne-
que sitim aque sed audiendi verbum domini

.I.
Visio amos qui fuit de pastoribus de the-
cue que vidit super israel in diebus ozie
regis iuda et in diebus ieroboam filii
ioas regis israel ante duos annos terre motus. Et
dixit. Dominus de syon rugiet et de iherusalem dabit
vocem suam et luxerunt speciosa deserti pastorum
et exiccatus est vertex carmeli. Hec dicit dominus super
tribus sceleribus damasci et super quattuor non con-
vertam eum eo quod trituraverunt in plaustris ferreis
galaad. Et mittam ignem in domum azael et devo-
rabit domos benadab et conteram vectes dama-
sci. Et disperdam habitatorem de campo ydoli et
tenentem sceptrum de domo voluptatis et luxurie
et transferetur populus sirie cyrenen dicit dominus.
Hec dicit dominus super tribus sceleribus gaze et super
quattuor non convertam eum eo quod transtulit capt-
ivitatem perfectam ut concluderet eam in ydumea.
Et mittam ignem in murum gaze et devorabit
edes eius et disperdam habitatorem de azoto et tene-
tem sceptrum de ascalone et convertam manum
meam super accaron et peribunt reliquie philistinorum
dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus super tribus
sceleribus tyri et super quattuor non convertam eum
eo quod concluserunt captivitatem perfectam in ydume-
am et non sunt recordati federis fratrum. Et im-

[Margin note:] comm. d. p. d. i. super ibus ... prologia ... passus dicit primo peccatum cogitasse que mala sunt secundo tertio cogitationibus ... consensisse ... quod mente decreverit opere complesse ... quartum post peccatum non agere penitentiam et sua sibi placere delicta.

mittam ignem in murum tyri et deuorabit edes
eius. Hec dicit dominus Super tribus sceleribus edom
et super quattuor non conuertam eum eo quod persecutus
sit in gladio fratrem suum et uiolauit misericordiam eius
et tenuerit ultra furorem suum et indignationem su-
am seruauit usque in finem. Immittam ignem in the-
man et deuorabit edes bosre. Hec dicit dominus Su-
per tribus sceleribus filiorum amon et super qua-
tuor non conuertam eum eo quod dissecuerit pregna-
tes galaad ad dilatandum terminum suum. Et
succendam ignem in muro rabaach et deuorabit
edes eius in ululatu in die belli et in turbine
et in die commotionis et ibit melchom id est rex
amonitarum in captiuitatem ipse et principes eius
simul dicit dominus. Hec dicit dominus super tribus
sceleribus moab et super quattuor non conuertam e-
um eo quod incendit ossa regis ydumeorum usque
ad cinerem. Mittam ignem in moab et deuora-
bit edes carioth et morietur in sonitu moab et in
clangore tube et disperdam iudicem de medio eius
et omnes principes interficiam cum eo dicit dominus
Hec dicit dominus deus Super tribus sceleribus II.
et super quattuor non conuertam eum eo quod ab-
iecerunt legem domini et mandata eius
non custodierunt deceperunt enim eos ydola sua post
que abierunt patres eorum. Et mittam ignem in iu-
dam et deuorabit edes hierusalem. Hec dicit dominus
deus Super tribus sceleribus israel et super quattuor
non conuertam eum pro eo quod uendiderit argento

Justum et pauperem pro calciamentis Qui conterit
super puluerem terre capita pauperum et viam hu-
milium declinant Et filius et pater eius ierunt ad pu-
ellam ut violarent nomen sanctum meum Et
super uestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne
altare Et vinum damnatorum biberunt in domo dei
sui Ego autem exterminaui amorreum a facie eorum
Cuius altitudo cedrorum altitudo eius et fortis ipse
est velut quercus Et contriui fructus eius desuper
Et radices eius subter Ego sum qui ascendere vos
feci de terra egypti Et eduxi vos in deserto xl annis
ut possideretis terram amorrei Et suscitaui de filiis
vestris prophetas et de iuuenibus vestris nazareos Num
quid non ita est filii israel dicit dominus Et propinabi-
tis nazareis vinum Et prophetis mandabatis dicen-
tes Ne prophetetis Ecce ego stridebo super vos sicut stri-
det plaustrum onustum feno Et peribit fuga a ve-
loce et fortis non obtinebit virtutem suam et robu-
stus non saluabit animam suam Et tenens arcum
non stabit et velox pedibus non saluabitur Et ascen-
sor equi non saluabit animam Et robustus corde
inter fortes nudus fugiet in die illa dicit dominus
III Audite verbum quod locutus est dominus
super vos filii israel super omnem cognationem quam
eduxi de terra egypti dicens Tantummodo vos
cognoui ex omnibus cognationibus terre Idcirco vi-
sitabo super vos omnes iniquitates vestras Numquid ambula-
bunt duo pariter nisi conuenerit eis Numquid rugiet
leo in saltu nisi habuerit predam Numquid dabit
catulus leonis vocem de cubili suo nisi aliquid
apprehenderit Numquid cadet auis in laqueum

terre absque aucupe Numquid auferetur laqueus
de terra antequam aliquid ceperit Si clanget tuba
in civitate et populus non expavescet Si malum fue
rit in civitate quod dominus non fecerit Quia non faciet
et dominus deus verbum nisi revelaverit secretum su
um ad servos suos prophetas Leo rugiet quis non time
bit Dominus deus locutus est quis non prophetabit:
Auditum facite in edibus azoti et in edibus terre egypti
pti et dicite Congregamini super montes samari
e et videte insanias multas in medio eius calu
mniam patientes in penetrabilibus eius Et nescie
runt facere rectum dicit dominus deus thezaurisan
tes iniquitatem et rapinas in edibus suis propter
ea hec dicit dominus deus Tribulabitur et circuietur
terra et detrahetur ex te fortitudo tua et diripientur
edes tue Hec dicit dominus Quomodo si eruat pastor
de ore leonis duo crura aut extremum auricule sic eru
entur filii israel qui habitant in samaria in plaga le
ctuli et in damasci grabato Audite et contestamini
in domo iacob dicit dominus deus exercituum Quia in di
e cum visitare cepero prevaricationes israel super e
um visitabo et super altaria Bethel et amputabuntur
cornua altaris et cadent in terram et percutiam domum
hyemalem cum domo estivali et peribunt do
mus eburnee Et dissipabuntur edes multe dicit dominus
Audite verbum hoc vacce pingues que estis
in monte samarie que calumniam faci .iiii.
tis egenis et confringitis pauperes Que
dicitis dominis vestris Afferte et bibemus Iu
ravit dominus deus in sancto suo Quia ecce dies ve
nient super vos et levabunt vos in contis et reliqui
as vestras in ollis ferventibus et per aperturas exibit

altera contra alteram et proiciemini in harmon dicit
dominus venite ad bethel et impie agite ad galgala
et multiplicate prevaricationem et offerte mane vi-
ctimas vestras tribus diebus decimas vestras et sacri-
ficate de frumento (fermento) laudem et vocate voluntarias ob-
lationes et annuntiate sic enim voluistis filii israel
dicit dominus deus Unde et ego dedi vobis stupo-
rem dentium in cunctis urbibus vestris indigenti-
am panum in omnibus locis vestris et non estis re-
versi ad me dicit dominus Ego quoque prohibui a vobis
ymbrem cum adhuc tres menses superessent usque ad
messem et plui super civitatem unam et super civitate
alteram non plui pars una conpluta est et pars
super quam non plui aruit et venerunt due et
tres civitates ad civitatem unam ut biberent aquam
et non sunt satiate et non redistis ad me dicit dominus Percussi
in vento urente et in aurugine multitudinem orto-
rum vestrorum et vinearum vestrarum oliveta vestra
et ficeta vestra comedit eruca et non redistis ad me
dicit dominus Misi in vos mortem in via egypti per-
cussi in gladio iuvenes vestros usque ad captivitatem
equorum vestrorum et ascendere feci putredinem castro-
rum vestrorum in nares vestras et non redistis ad
me dicit dominus Quapropter hec faciam tibi domus
israel postquam autem hec fecero tibi preparare in
iiii occursum dei tui israel quia ecce formans montes et
creans ventum et annuntians homini eloquium
suum faciens matutinam nebulam et gradiens
super excelsa terre dominus deus exercituum nomen eius
Audite verbum istud quod ego levo super vos
.v. planctum domus israel cecidit et non adiciet

[Marginal gloss:] [illegible] super ezechielem de pluvia in pluit vel [illegible] ille qui propriam odit ab aliis [illegible] sic corrigit una [illegible] civitatis ex parte compluitur et ego partes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad detestationem [illegible] ut ideo pars [illegible] videatur esse conpluta quia [illegible] quod [illegible] detestari incipit non [illegible] veniam consequatur [illegible] detestatio plu- via vocatur quia de fonte [illegible] [illegible] in stilla ut sic [illegible] ad veram penitentiam [illegible] [illegible] a deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sibi [illegible] [illegible]

ciet ut resurgat virgo israel proiecta est in terram suam
non est qui suscitet eam quia hec dicit dominus deus Urbs
de qua egrediebantur mille relinquentur in ea centum
et de qua egrediebantur centum relinquentur in ea decem
in domo israel Quia hec dicit dominus domui israel Que-
rite me et vivetis et nolite querere bethel et in galgalam
nolite intrare Et in bersabee non transibitis quia
galgala captiva ducetur et bethel erit inutilis Que-
rite dominum et vivite ne forte comburatur ut ignis do-
mus ioseph et devorabitur et non erit qui extinguat
bethel Qui convertitis in absinthio iudicium et iustici-
am in terra relinquitis faciente arcturum et orio-
nem et convertentem in mane tenebras et diem nocte
mutantem Qui vocat aquas maris et effundit eas
super faciem terre dominus nomen eius Qui subride-
bit vastitatem super robustum et depopulationem super
potentem affert Odio habuerunt in porta corripientem
et loquentem perfecte abhominati sunt Idcirco pro eo quod
diripiebatis pauperem et predam electam tollebatis ab
eo Domus quadro lapide edificabitis et non habitabi-
tis in eis Vineas amantissimas plantabitis et non
bibetis vinum earum Quia cognovi multa scelera
vestra et fortia peccata vestra hostes iusti accipientes ac-
cipientes munera et pauperes in porta deprimentes
Ideo prudens in tempore illo tacebit quia tempus ma-
lum est Querite bonum et non malum ut vivatis
et erit dominus exercituum vobiscum sicut dixistis O-
dite malum et diligite bonum Constituite in por-
ta iudicium si forte misereatur deus exercituum
reliquiis ioseph Propterea hec dicit dominus dominator

In omnibus platheis planctus et in cunctis que fo
ris sunt dicetur ve ve. Et vocabunt agricolas ad lu
ctum et ad planctum eos qui sciunt plangere. Et in om
nibus vineis erit planctus quia pertransibo in medio
tui dicit dominus. Ve desiderantibus diem domini
et ad quid eam vobis dies domini ista tenebre et non
lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis et occurrat
ei ursus. Et ingrediatur domum et innitatur manu
sua super parietem et mordeat eum coluber. Numquid
non tenebre dies domini et non lux. Et caligo et
non splendor in ea. Odi et proieci festivitates vestras
et non capiam odorem cetuum vestrorum. Quod si attu
leritis michi holocaustomata et munera vestra non
suscipiam et vota pinguium vestrorum non respiciam.
Aufer a me tumultum carminum tuorum et cantica li
re tue non audiam. Et revelabitur quasi aqua iudi
cium et iusticia quasi torrens fortis. Numquid hosti
as et sacrificium obtulistis michi in deserto xl annis
domus israel. Et portastis thabernaculum moloch y
dolo vestro. Et ymaginem ydolorum vestrorum sidus
dei vestri que fecistis vobis. Et migrare vos faciam
trans damascum dixit dominus deus exercituum nomen eius
vi Ve vobis qui opulenti estis in syon et con
fiditis in monte samarie optimates capi
ta populorum ingredientes pompatice domus
israel. Transite in chalanne et videte. Et
ite inde in emath magnam et descendite in Geth
palestinorum. et ad optima queque regna eorum
Si latior terminus eorum termino vestro est. Qui separati
estis in diem malum et appropinquatis solio iniq

Qui dormitis in lectis eburneis et lasciuitis in stratis
uris Qui comeditis agnum de grege et uitulos de
medio armenti Qui canitis ad uocem psalterii sic
dauid putauerunt se habere uasa cantici bibentes in fia
lis uinum et optimo vngento delibuti Et nichil pa
tiebantur super contritione ioseph Quapropter nunc migra
bunt in capite transmigrantium Et auferetur factio
lasciuientium Iurauit dominus deus in anima sua dicit
dominus deus exercituum Detestabor ego superbiam iacob
et domos eius odi et tradam ciuitatem cum habitato
ribus suis Quod si reliqui fuerint x viri in domo vna et
ipsi morientur Et tollet eum propinquus et combu
ret eum ut efferat ossa de domo Et dicet ei qui in
penetralibus domus est Numquid adhuc penes te
est Et respondebit finis est Et dicet ei tace et non recorderis
nominis domini Quia ecce dominus mandauit
et percutiet domum maiorem ruinis et domum mino
rem scissionibus Numquid currere equi queunt in
petris aut arari potest in bubalis Quoniam conuer
tistis in amaritudinem iudicium et fructum iusti
tie in absinthium Qui letamini in nichilo Qui di
citis Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus
nobis cornua Ecce enim suscitabo super uos domus
Israel dicit dominus deus exercituum gentem Et
conterent uos ab introitu emath usque ad torren
tem deserti

vii

Hec ostendit michi
dominus deus Et ecce fictor locuste in
principio germinantium serotini ymbris
et ecce serotinus post tonsorem gregis

Et factum est cum consumasset comedere herbam terre
dixi Domine deus propicius esto obsecro Quis suscita
bit iacob quia paruulus est Misertus est dominus sup
hoc/ Et et istud non erit dixit dominus deus hec ondit
michi dominus deus/ et ecce dominus stans sup murum litu
et in manu eius trulla cementarij Et dixit dominus
ad me Quid tu vides amos Et dixi Trullam ceme
mentarij Et dixit dominus Ecce ego ponam trullam
in medio populi mei israel et non adiciam ultra supin
ducere eum Et demolientur excelsa ydoli Et sctificationes
israel desolabuntur Et consurgam sup domum Jerob
am in gladio Et misit amasias sacerdos Bethel ad
Jeroboam regem israel dicens Rebellauit contra te amos
in medio domus israel non poterit terra sustinere vniuer
sos sermones eius Hec enim dicit amos In gladio
morietur Jeroboam Et israel captiuus migrabit de ter
ra sua Et dixit amasias ad Amos Qui vides gradere
fuge in terram Juda Et comede ibi panem et propheta
bis ibi Et in bethel non adicias vltra ut prophetes quia
a sanctificatio regis est et domus regni est Et respondit A
mos et dixit ad amasiam Non sum propheta et non sum
filius prophete sed armentarius ego sum/ vellicans sic
comoros Et tulit me dominus ut sequerer gregem Et
dixit ad me vade et propheta ad populum meum israel
Et nunc audi verbum domini Tu dicis non propheta
bis super israel Et non stillabis sup domum ydoli
propter hoc/ hec dicit dominus Vxor tua in ciuitate for
nicabitur et filij tui et filie tue in gladio cadent Et
humus tua in funiculo metietur Et tu in terra polluta
morieris Et israel captiuus migrabit de terra sua
.viii. Hec ondit michi dominus deus Et ecce vncinus

pomorum et dixit quid tu vides Amos Uncinum po-
morum Et dixit dominus ad me Venit finis super
populum meum israel Non adiciam ultra ut pertrans-
eam eum Et stridebunt cardines templi in die illa
dicit dominus deus Multi morientur in omni lo-
co proicietur silentium Audite hec qui conteritis
pauperem et deficere facitis egenos terre dicentes Quando
transibit mensis israel Et venundabimus merces
et sabbatum et aperiemus frumentum ut imminuamus
mensuram et augeamus siclum et supponamus
stateras dolosas ut possideamus in argento egenos
et pauperes pro calciamentis et quisquilias frume-
ti vendamus Iuravit dominus in superbia iacob Si
oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum Numquid
super isto non commovebitur terra Et lugebit omnis
habitator eius Et ascendet quasi fluvius universus Et
deicietur et defluet quasi rivus egypti Et erit in
die illa dicit dominus Occidet sol in meridie et te-
nebrascere faciam terram in die luminis Et convertam fe-
stivitates vestras in luctum et omnia cantica vestra in planctum
Et inducam super omne dorsum vestrum saccum
et super omne caput vestrum calvicium et ponam eam
quasi luctum unigeniti et novissima eius quasi
diem amarum Ecce dies veniunt dicit dominus
et mittam famem in terram Non famem panis neque
sitim aque sed audiendi verbum dei Et commove-
buntur a mari usque ad mare et ab aquilone us-
que ad orientem querentes circuibunt verbum domini
et non invenient In die illa deficient virgines pulchre

et adolescentes in siti. Qui iurant in delicto Samarie.
Et dicunt. vivit deus tuus dan. et vivit via Ber
sabee. Et cadent et non resurgent ultra

IX. Vidi dominum stantem super altare et dixit
percute cardinem et commoveantur super
liminaria. Avaricia enim in capite omnium
et novissimos eorum in gladio interficiam. Et non erit
fuga eis. Fugiet et non salvabitur ex eis. Si descen
derint usque ad infernum inde manus mea educet eos.
Et si ascenderint usque in celum inde detraham eos. Et
si absconditi fuerint in vertice Carmeli inde scrutans
auferam eos. Et si celaverint se ab oculis meis in
profundo maris. ibi mandabo serpenti et mordebit
eos. Et si abierint in captivitatem coram inimicis
suis. ibi mandabo gladio et occidet eos. Et ponam
oculos meos super eos in malum et non in bonum. Et deus
dominus deus exercituum qui tangit terram et tabescet
et lugebunt omnes habitantes in ea. Et ascendet
rivus sicut omni. et defluet sicut fluvius Egypti. Qui
edificat ascensionem suam in celo. et fasciculum suum
super terram fundavit. Qui vocat aquas maris et
effundit eas super faciem terre. dominus nomen eius. Num
quid non ut filii ethiopum vos estis michi filii Israel
ait dominus deus. Numquid non Israel ascendere feci de
terra Egypti. et palestinos de capadocia. et Syros
de cyrene. Ecce oculi domini dei super regnum pec
cantis. et conteram illud a facie terre. Verumtamen con
terens non conteram domum iacob. dicit dominus.

Ecce enim mandabo ego et concutiam in omnibus
gentibus domum israel sicut concutitur triticum in
cribro et non cadet ex eo lapillus super terram. In
gladio morientur omnes peccatores populi mei qui di-
cunt non appropinquabit et non veniet super nos ma-
lum. In die illo suscitabo tabernaculum david quod
cecidit et reedificabo aperturas murorum eius et ea
que corruerant instaurabo et reedificabo illum
sicut in diebus antiquis ut possideant reliquias y-
dumee et omnes nationes eo quod invocatum est nomen
meum super eos dicit dominus faciens hec. Ecce dies
veniunt dicit dominus et comprehendet arator mes-
sorem et calcator uve mittentem semen et stillabunt
montes dulcedinem et omnes colles culti erunt.
Et convertam captivitatem populi mei israel. Et edifica-
bunt civitates desertas et habitabunt et plantabunt vi-
neas et bibent vinum earum et facient ortos et come-
dent fructus eorum et plantabo eos super humum
suam et non evellam eos ultra de terra sua quam dedi eis
dicit dominus deus. Incipit prologus in libro abdie prophete

Iacob patriarcha fratrem habuit ezau qui ob ru-
borem corporis sui edom hebraica lingua appella-
tus est quod latine sanguineus dicitur. Is me-
moratum fratrem suum qui israel nomine appellatur gravi o-
dio commotus inimice conatus est. Qua de causa omnes
qui populum israel hoc est filios patriarche iacob propter
ezau odium imitati persecuti sunt ezau et edom ap-
pellati sunt. Et quia populus israel de captivitate calde-
eo

Orum per cirum regem persarum nutu dei reuocatus
in ierusalem ab alio regno grauiter afflictus atque oppressus
est. Ideo hoc regnum quod more ezeu perdictum populum
persecutum est per denunciationem abdie prophete increpatur
quod non dei indignatione sed sua uirtute populum supera
tum gloriabatur. De quo regno olim per dauid in psalmo
CXXXVI dictum est. Memorare domine filiorum edom
in die ierusalem. Nam reliqua lectione comprehensa fu
turum in gentes iudicium ob causas lection comp
hensas et regnum dei in populo israel significat. Hebrei
hunc dicunt esse qui sub rege samarie achab et im
pyssima iesabel pauit centum prophetas in speluncas
uel in specubus qui non curuauerunt genua ante
baal et de septem milibus erant quos helias ar
guitur ignorasse. Sepulcrum quoque eius cum ma
seolo helizei prophete et baptiste iohannis in sebaste
ueneratione habetur que olim samaria dicebatur
hanc herodes rex antipatri filius in honore augusti
cezaris greco nomine uocauit augustam. Igitur
quia cum prophetas pauit accepit gratiam prophetalem
et de duce exercitus fit dux ecclesie. Tunc in samaria
paruum gregem pauerat nunc in toto orbe christi pascit
ecclesias. Et sicut coronam meruit stephanus passio
sic hic in seruitute dei cum paulo apostolo gloriatur. Ca
Abdias huius domini in nomine sonat eloquio
Liber abdie prophete
Visio abdie. Hec dicit dominus deus ad edom
Auditum audiuimus a domino et legatum ad gen
tes misit. Surgite et consurgamus aduersus

cum in prelium. Ecce paruulum dedi te in genti
bus. contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tu
i extulit te. habitantem in scissuris petrarum. exaltā
tem solium suū. Qui dicis in corde suo. Quis detrahet
me in terram. Si exaltatus fueris ut aquila. et si int
sidera posueris nidū tuum. inde detraham te dicit dominus
Si fures introissent ad te. si latrones per noctem. quomodo
conticuisses. Nonne furati essent sufficientiam tuam. s
Si vindemiatores introissent ad te. numquid nō saltē
racemos reliquissent tibi. Quomodo scrutati sunt esau. in
uestigauerunt abscondita eius. Usque ad terminos emiserunt
te omnes viri federis tui. illuserunt tibi inualuerunt
aduersum te viri pacis tue qui comedunt tecum ponent
insidias subter te. Non est prudentia in eo. Numquid nō
in die illa dicit dominus perdam sapientes de ydume
a et prudentes de monte esau. Et timebunt fortes tu
i a meridie ut intereat vir de monte esau. propter in
fectionem et propter iniquitatem in fratrem tuum Iacob operi
et te confusio et peribis in eternum. In die cum stares ad
uersus eum quando capiebant alieni exercitum eius
et extranei ingrediebantur portas eius. et super hierusalem mit
tebant sortem. Tu quoque eras quasi unus ex eis. Et
non despicies in die fratris tui in die peregrinationis eius
et non letaberis super filios iuda in die perditionis eorum
et non magnificabis os tuum in die angustie. Neque in
grediens portas populi mei in die ruine eorum. Neque de
spicies et tu in malis eius in die vastitatis illius. et nō
emitteris aduersum exercitum eius in die vastitatis illius
Neque stabis in exitibus uiarum. ut interficias eos qui

Incipit prologus in libro Jone prophete

fugerint. Et non concludes eos reliquos eius in die
tribulationis. Quoniam iuxta est dies domini super omnes
gentes, sicut fecisti fiet tibi. Retributionem tuam conver-
tent tibi in caput tuum. Quomodo enim bibisti super mon-
tem sanctum meum bibent et omnes gentes iugiter
et bibent et absorbebunt et erunt quasi non sint. Et in mon-
te Syon erit salvatio. Et erit sanctus et possidebit domus
Jacob eos qui possederunt se. Et erit domus Jacob et
domus Joseph flamma, et domus Esau stipula
et succendetur domus in eis et devorabit eos, et non
erunt reliquie domus Esau quia dominus locutus. Et he-
reditabunt hii qui ad austrum sunt montem Esau. Et qui in
campestribus Philistiym. Et possidebunt regionem Effra-
ym et regionem Samarie. Et Beniamin possidebit
Galaad. Et transmigratio exercitus eius filiorum Israel
omnia loca Chananeorum usque ad Saraptam Sidonio-
rum. Et transmigratio Jerusalem, que in Bosforo est, et pos-
sidebunt civitates austri, et ascendent salvatores in
montem Syon iudicare montem Esau, et erit domino regnum.

Beatum Jonam Hebrei affirmant filium fuis-
se mulieris Sareptane, quem Helias propheta su-
scitavit mortuum matre postea dicente ad eum:
Nunc cognovi quia vir dei es tu et verbum dei in ore
tuo est verum. Ob hanc causam etiam ipsum puerum
sic vocatum Amathi. Amathi enim in nostra lingua veri-
tatem sonat. Et ex eo quod verum Helias locutus est, ille qui
suscitatus est filius esse dicitur veritatis. Ideo de vitate colu-
ba nascitur, quia Iona columba sonat. In condemna-
tionem autem Israel Jonas ad gentes mittitur, quod Ninive age-
te penitentiam illi in malicia perseverant. Temporibus

quippe Ieroboam regis israel qui deo derelicto cum populo
suo in Samaria ydolis sacrificaverat Jonam prophetam
fuisse quartus liber regum indicat. Is cum prophetia il-
luminante peccatores civitatis Ninive iram dei conse-
cutos videret ne falsa videretur predicare ad denunciandum
interitum eiusdem civitatis ire nolebat. Nam sicut deus
ad abraam de impietate Sodomorum et Gomorreorum
locutus est Clamor Sodomorum et Gomorreorum per-
venit ad me ita et de Ninive dicitur Eo quod ascendit cla-
mor malicie eius ad eum. Et quia sententia dei de Sodomis
facta ninive minime revocata est ita et ionas adver-
sum ninivem prolata revocari nolebat divine dispen-
sationis ignarus qui salutem hominum ad se revertentium
magis vult quam interitum. Hoc illi acciderat quod et
sancto Elyzeo cum filium Sunamitis mulieris mor-
tuum ignoravit. Ideo a conspectu dei ionas fugere se pu-
tabat humanum aliquid passus dicente David Quo
ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Incipit prologus

Ionas columba et dolens filius amathi qui fuit
de Geth que est in opher ad gentium predicationem
mittitur missus contempnit contempnens fugit
fugiens dormit propter quem periclitatur navis Sed sors
latentem repperit cetus abiectum devoravit et orantem
evomuit. Reiectus predicavit subversionem Sed contri-
statur in pena urbis et saluti gentium invidet. Gaudet
etiam edere virentis umbraculo et dolet subito are-
scentem. Cuius sepulcrum in quadam urbium Geth in
viculo demonstratur qui est in secundo miliario Sepho-

xim itinere quo pergitur tyberiadem. Jonas qui interpretatur columba pulcerrima naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam reuocat. Et sub nomine niniue salutem gentibus nunciat.

Incipit liber Jone prophete

i. Et factum est verbum domini ad jonam filium amathi dicens. Surge et uade in niniuen ciuitatem grandem et predica in ea. quia ascendit malicia eius coram me. Et surrexit jonas ut fugeret in tharsis a facie domini. Et descendit in ioppen Et inuenit nauem euntem in Tharsis. Et dedit naulum eis et ascendit in eam, ut iret cum eis a facie domini in Tharsis. Dominus autem misit uentum magnum in mari. Et facta est tempestas magna in mari Et nauis periclitabatur conteri Et timuerunt naute Et clamauerunt viri ad deum suum Et miserunt uasa que erant in naui in mare ut alleuiaretur ab eis. Et ionas descendit ad interiora nauis et dormiebat sopore graui. Et accessit ad eum gubernator et dixit ei Quid tu sopore deprimeris. Surge et inuoca deum tuum. Si forte recogitet deus de nobis et non pereamus. Et dixit vir ad collegam suum. Venite et mittamus sortes. et sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes. Et cecidit sors super ionam. Et dixerunt ad eum. Indica nobis. Cuius causa istud malum sit nobis. Quod est opus tuum. que terra tua. Et quo uadis uel ex quo populo es tu. Et dixit ad eos. hebreus ego sum Et dominum deum celi ego timeo. qui fecit mare et aridam. Et timuerunt viri timore magno. Et dixerunt ad eum. Quid hoc fecisti. Cognouerunt enim viri quod a facie domini fugeret. Quia indicauerat eis Jona.

Et dixerunt quid faciemus tibi et cessabit mare a nob(is)
quia mare ibat et tumescebat sup(er) eos. Et dixit. Tollite
me et mittite in mare. et cessabit mare a vob(is). Scio enim
ego. q(uonia)m p(ro)pter me tempestas hec grandis est sup(er) vos. Et
remigaverunt viri ut reverterentur ad aridam. Et non
valuerunt quia mare ibat et intumescebat sup(er) eos. Et
clamaverunt ad dominum et dixerunt. Quesumus dom(in)e
non pereamus in anima viri istius. Et ne des sup(er) nos san
guinem innocentem quia tu d(omi)ne sicut voluisti fecisti. Et tu
lerunt ionam et miserunt in mare. Et stetit mare a fervo
re suo. Et timuerunt viri timore magno dominum. Et immo
laverunt hostias domino et voverunt vota;

Et preparavit dominus piscem grandem ut de .ii.
glutiret ionam. Et erat ionas in ventre pi
scis tribus diebus et tribus noctibus.
Et oravit ionas ad dominum deum suum
de ventre piscis. et dixit. Clamavi ad dominum de tribu
latione mea. et exaudivit me de ventre inferi. Clamavi
et exaudisti vocem meam. proiecisti me in profundum
et in corde maris. et flumen circumdedit me. omnes gur
gites tui et fluctus tui sup(er) me transierunt. Et ego dixi
abiectus sum a conspectu oculorum tuorum. Verumtamen
rursus videbo templum sanctum tuum. Circumdederunt me
aque usque ad animam meam. abyssus vallavit me. pela
gus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi. ter
re vectes circumdederunt me in eternum. Et sublevabis
de corruptione animam meam domine deus meus. Cum angu
staretur in me anima mea domini recordatus sum
Et veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum

Qui custodiunt vanitates frustra misericordiam suam [tuam] deliquunt
Ego autem in voce laudis immolabo tibi. quecumque vovi
pro salute domino; Et dominus dixit pisci et evomuit
ionam in aridam;
Et factum est verbum domini ad ionam secundo
iii dicens. Surge et vade in niniven civitatem
magnam et predica ibi in ea predicationem quam
ego loquor ad te. Et surrexit ionas et abiit
in niniven iuxta verbum domini. Et niniue erat civitas
magna itinere dierum trium. Et cepit ionas introire ci-
vitatem itinere diei unius. Et clamavit et dixit Ad-
vi huc xl dies. et niniue subvertetur. Et crediderunt ninivi-
te domino. et predicaverunt ieiunium. et vestiti sunt sac-
cis a maiore usque ad minorem. Et pervenit verbum
ad regem niniue. Et surrexit de solio suo. et abiecit
uestimentum suum a se. et indutus est sacco [et sedit] in cine-
et clamavit et dixit in niniue ex ore regis et prin-
cipum eius dicens. Homines et iumenta et boves
et pecora non gustent quicquam nec pascantur
et aquam non bibant. et operiantur saccis homines
et iumenta et clament ad dominum in fortitudine.
et convertatur vir a via sua mala. et ab iniquitate
que est in manibus eorum. Quis scit si convertatur
et ignoscat deus. et convertatur a furore ire sue. et non
peribimus. Et vidit deus opera eorum quia conversi sunt
de via sua mala. et misertus est super malitiam quam
locutus est ut faceret eis. et non fecit quod comminatus est
iiii Et afflictus est ionas // populo suo
~~afflictus~~ afflictione magna. Et iratus est.

et orauit ad dominum et dixit. obsecro domine. nu-
quid non hoc est verbum meum cum adhuc essem in
terra mea/ propterhoc preoccupaui ut fugerem in thar-
sis. Scio enim quia tu deus clemens et misericors es.
patiens et multe miserationis et ignoscens super ma-
liciam Et nunc tolle queso animam meam a me. quia
melior est michi mors quam uita. Et dixit dominus.
putas ne bene irasceris tu. Et egressus est ionas de
ciuitate/ et sedit contra orientem ciuitatis Et sibimet
fecit vmbraculum ibi Et sedebat subter illud in vm-
bra donec uideret quid accideret ciuitati. Et preparauit
dominus deus ederam, et ascendit super caput ione.
ut esset vmbra super caput eius ut protegeret eum. la-
borauerat enim, et letatus est ionas super ederam
leticia magna Et preparauit dominus uermem in a-
scensu diluculi in crastinum, et percussit ederam et a-
ruit. Et cum ortus fuisset sol/ precepit uento dominus
calido et vrenti/ et percussit sol super caput ione. et
estuabat/ et pecijt anime sue ut moreretur. Et dixit me-
lius est michi mori quam viuere. Et dixit dominus
ad ionam. putas ne bene irasceris tu super ederam;
et dixit. Bene irascor ego usque ad mortem. Et dixit dominus.
Tu doles super ederam in qua non laborasti neque
fecisti ut cresceret/ que sub vna nocte nata est/ et sub
vna nocte perijt Et ego non parcam Niniue ciuitati
magne in qua sunt plus quam centum viginti mi-
lia hominum/ qui nesciunt quid sit in dextera et sini-
stra sua et iumenta multa; Sequitur prologus
In micheam

non parcendum multi[illegible] | q vij [illegible] a [illegible] ante a turba [illegible] quia in omnes [illegible] multi[illegible] vindicari non post [illegible] solz [illegible] vide [illegible] [illegible] plus [illegible] glo

Incipit prologus Michee

Temporibus ioathe et achas et ezechie re-
gum iuda micheam prophetam ad hanc pro-
phetiam spiritu sancto repletum fuisse lectio
ipsa demonstrat sed et supradicto numero regum
ioathan et ezechiam deo ob religionem placuisse hysto-
ria quarti libri regum et secundi paralipomenon indicat
Achas vero relicto deo ydola samarie quibus etiam
filios suos in sacrificium igni concremandos obtule-
rat coluisse constat quamobrem deus samariam que
reges israel et iuda memoratorum simulacrorum super-
stitione fefellerat increpans indignationem suam in ca-
pio captiuitatem commnatus est populo etiam israel preua-
ricatori et principibus eius qui eundem populum fallaci
suasione ad colenda ydola compulerant verbis in-
sequentibus captiuitatem et interitum affuturum denunciat

Incipit Micheas

I. Verbum domini quod factum est ad micheam
morasthitem in diebus ioathan achas et
ezechie regum iuda quod vidit super
samariam et hierusalem audite populi omnes
et attendat terra et plenitudo eius et sit dominus deus
vobis in testem dominus de templo sancto suo quia
dominus ecce egredietur de loco suo et descendet et
dominus ecce egredietur de loco suo et descendet et
calcabit super excelsa terre et consumentur montes sub-
tus eum et valles scindentur sicut cera a facie ignis
sicut aque que decurrunt in preceps in scelere iacob omne
istud et in peccatis domus israel quod scelus ia-
cob nonne samaria et que excelsa iuda nonne
hierusalem et ponam samariam quasi aceruum lapidum
in agro cum plantatur vinea et detraham in val-
lem lapides eius et fundamenta eius reuelabo

et omnia sculptilia eius concidentur Et omnes mer-
cedes eius comburentur igni Et omnia ydola eius
ponam in perditionem quia de mercedibus meretricis
congregata sunt et usque ad mercedem meretricis re-
vertentur Super hoc plangam et ululabo vadam spo-
liatus et nudus faciam planctum velut draconum
et luctum quasi struthionum quia desperata est plaga
eius quia venit usque ad judam tetigit portam populi
mei usque ad ierusalem In Geth nolite annunciare la-
crimis ne ploretis in domo pulveris pulvere vos con-
spergite Et transiet habitatio pulcra confusa igno-
minia Non est egressa que habitat in exitu plan-
ctum domus vicine accipiet ex vobis que stetit ser-
Semet uiet Quia infirmata est in bonum que habitat
in amaritudinibus quia descendit malum a domino
in portam ierusalem Tumultus quadrige stuporis
habitanti lachis principium peccati est filie syon quia
in te scelera israel inventa sunt propterea dabit
emissarios super hereditatem in geth domus men-
dacii in deceptionem regibus israel Adhuc heredem
adducam tibi que habitas in maresa usque ad
odolam veniet gloria israel Decalvare et tondere
super filios deliciarum tuarum dilata calvicium tuum
sicut aquila quoniam captivi ducti sunt ex te

II

Ve qui cogitatis inutile et operamini ma-
lum in cubilibus vestris In luce matu-
tina faciunt illud quoniam contra deum
manus est eorum Et concupierunt agros
et violenter tulerunt domos et rapuerunt Et ca

lumabantur uirū et domū eius et hēditatē eius Ideo
hec dicit dominus Ecce ego cogito sup familiam
istam malum vn non auferetis colla vrā et nō
ambulabitis suphi quoniam tempus pessimū
est In die illa assumetur sup uos parabola et can
tabitur canticū cū suauitate dicentiū depplatiōe
uastati vastati sumus pars p̄pli mei commuta
ta est Quō recedet a me cū reuertatur qui regiones
uestras diuidet Propter hoc non erit tibi mittens fu
niculum sortis in cetu domini Ne loquamini
loquentes non stillabit super istos non comprehendet
confusio Dicit dominus iacob Numquid abbreuiatus ē
spūs domini aut tales sūt cogitationes eius None v
ba mea bona sūt cum eo qui recte graditur Et econtra
p̄plus meus in aduersarium consurrexit Desup p tu
cam pallium sustulistis Et eos qui transibāt simplici
conuersistis in bellū Mulieres p̄pli mei eiecistis de do
mo deliciarum suarum A paruulis eorū tulistis lau
dem meam in ppetuum Surgite et ite quia non hē
tis hic requiē Propter immundiciam eius corrupet
in putredine pessima Utinam non essem vir hēns spi
ritum et mendacium potius loquerer Stillabo t
in vinum et ebrietatem Et erit sup quē stillabitur
p̄plus iste Congregatione congregabo totum te in unum iacob
dum Conducam reliquias pariter israel Ponam
illum quasi gregem in ouili quasi pecus in medio
caularum tumultuabitur a multitudine hom
Ascendet enim pandens iter ante eos diuident et trans
ibūt portam egredientur per eam Et transibit rex
eorum coram eis et dominus in capite eorum

iii

Et dixi audite pncipes domus iacob Et duces
domus israel Nunquid non vestrum est scire
iudicium qui odio habetis bonum et diligi
tis malum Qui violenter tollitis pelles eorum
desuper eos et carnem desuper ossibus eorum qui comede
runt carnem populi mei Et pelles eorum desuper excoriave
runt Et ossa eorum confregerunt et conciderunt sicut in
lebete et quasi carnem in medio olle Tunc clamabunt
ad dominum et non exaudiet eos et abscondet faciem
suam ab eis In tempore illo sicut nequiter egerunt in
adinventionibus suis Hec dicit dominus deus super pro
phetas qui seducunt populum meum qui mordent denti
bus suis et predicant pacem Et si quis non dederit in
ore eorum quippiam sanctificant super eum prelium Propterea
nox vobis pro visione erit et tenebre vobis pro divi
natione Et occumbet sol super prophetas Et obtenebra
bitur super eos dies et confundentur divini Et operient
vultus suos omnes quia non est responsum dei Verum
ego repletus sum fortitudine spiritus domini iudicio et
virtute ut annuntiem iacob scelus suum et israel peccatum
suum Audite hec principes domus iacob Et iudices
domus israel qui abhominamini iudicium et omnia
recta pervertitis Qui edificatis syon in sanguinibus
et ierusalem in iniquitate principes eius in mu
neribus iudicabant Et sacerdotes eius in merce
de docebant Et prophete eius in pecunia divinabant
Et super dominum requiescebant dicentes Nunquid
non dominus in medio nostrum Non veniet super nos
mala Propter hec causa vestri syon quasi ager arabitur
et ierusalem quasi acervus lapidum erit Et mons

templi in excelsa siluarum.

·iiii· Et erit in nouissimo dierum mons domini prepa-
ratus in uertice montium et sublimis super colles
et fluent ad eum omnes populi et properabunt
gentes multe et dicent venite ascendamus ad mon-
tem domini et ad domum dei iacob et docebit nos de
vijs suis et ibimus in semitis eius quia de syon
egredietur lex et verbum domini de iherusalem et iudica-
bit inter populos multos et corripiet gentes fortes us-
que in longinquum et concident gladios suos in vomeres
et hastas suas in ligones et non sumet gens aduersus
gentem gladium et discent ultra belligerare et sede-
bit uir subter vineam suam et subtus ficum suam et
non erit qui deterreat. quia os domini exercituum locu-
tum est quia omnes populi ambulabunt vnusquisque
in nomine dei sui Nos autem ambulabimus in no-
mine dei nostri in eternum et ultra In die illa dicit dominus
Congregabo claudicantem et eam quam eieceram col-
ligam et quam afflixeram consolabor et ponam
claudicantem in reliquias et eam que laborauerat
in gentem robustam et regnabit dominus super eos
in monte syon ex hoc nunc et usque in seculum et tur-
ris gregis nebulosa filie syon usque ad te veniet et
veniet potestas prima et regnum filie iherusalem et nunc quare me-
merore moerore quare contraheris Nunquid rex non est tibi
aut consiliarius tuus periit quia comprehendit te
dolor sicut parturientem Dole et satage filia sy-
on quasi parturiens quia nunc egrediens de ciui-
tate et habitabis in regione et uenies usque ad
Babilonem ibi liberaberis ibi redimet te dominus
de manu inimicorum tuorum Et nunc congregate

Michee

sunt sup te gentes multe que dicunt lapidetur et aspi
ciet in syon oculus nr ipsi autem non cognouerunt co
gitationes domini et non intellexerunt consilium eius quia
congregauit eos quasi fenum aree Surge et tritura
filia syon quia cornu tuum ponam ferreum Et vngu
las tuas ponam ereas et comminues pplos multos
interficies domino rapinas eorum Et fortitudinem eorum
Nunc vastaberis filia ¶ vniuerse terre V.
latronis
a syon obsidionem posuerunt sup nos in ui
rga percucient maxillam iudicis israel Et tu
Betleem effrata paruulus es in milibus iu
da ex te michi exiet qui sit dominator in israel Et egres
sus eius ab initio a diebus eternitatis propter dabit de
eos usque ad tempus in quo parturiens pariet et reliq
e fratrum eius conuertentur ad filios israel Et stabit et
pascet in fortitudine domini in sublimitate nominis do
mini dei sui Et conuertentur quia nunc magnificabitur
usque ad terminos vniuerse terre Et erit iste pax cum assy
rius uenerit in terram nostram Et cum calcabit in dom
ibus nostris Et suscitabimus sup eum septem pastores
et octo primates homines Et pascent terram assur in gla
dio et terram nemroth in lanceis eius Et liberabit ab
assur cum uenerit in terram nostram et cum calcauerit in
finibus nostris Et erunt reliquie iacob in medio pplorum
multorum quasi ros a domino et quasi stilla sup her
bam que non expectat uirum Et non prestolabitur
filios hominum Et erunt reliquie iacob in gentibus in
medio pplorum multorum quasi leo in iumentis sil
uarum Et quasi catulus leonis rugiens in gregibus
pecorum qui cum transierit et conculcauerit et ceperit
non est qui eruat Et exaltabitur manus tua sup

hostes tuos et omnes inimici tui peribunt. Et erit in die
illa dicit dominus auferam equos tuos de medio tui
et disperdam quadrigas tuas et perdam civitates
terre tue et destruam omnes munitiones tuas et
auferam maleficia tua de manu tua et divinati
ones non erunt in te et perire faciam sculptilia tua
et statuas tuas de medio tui conteram et non adora
bis ultra opera manuum tuarum et evellam lucos tuos
de medio tui et conteram civitates tuas de medio tu
i et faciam in furore et in indignatione ultionem
in omnibus gentibus que non audierunt.
·VI· Audite que dominus loquitur surge contende
iudicio adversum montes et audiant colles
vocem tuam. Audiant montes iudicium do
mini et fortiora fundamenta terre quia iudicium domini
cum populo suo et cum israel diiudicabitur. populus me
us. quid feci tibi aut quid molestus fui tibi. Responde mihi
quia eduxi te de terra egypti et de domo servitutis li
beravi te et misi ante faciem tuam moysen et aaron
et mariam. populus meus memento queso quid
cogitaverit balach rex moab et quid respondit ei balaam
filius beor de sethim usque ad galgalam ut cogno
sceres iustitiam domini. Quid dignum offeram domino
curvabo genu deo excelso. Numquid offeram ei holo
caustomata et vitulos anniculos. Numquid placari
potest deus in milibus arietum aut in multis milibus
hircorum pinguium. Numquid dabo primogeni
tum meum pro scelere meo. fructum ventris mei pro pecca
to anime mee. Indicabo tibi o homo quid sit bonum et quid
dominus deus tuus requirat a te utique facere iudicium et
diligere misericordiam. et sollicite ambulare cum domino deo

tuo. Vox domini ad ciuitatem clamat. Et salus erit omnibus
timentibus nomen tuum. Audite tribus et quis approbabit
illud adhuc ignis in domo impii et thezauri iniquitatis et
mensura minor ire plena. Numquid iustificabo stateram im
piam et saccelli pondera dolosa. In quibus diuites eius re
pleti sunt iniquitate. Et habitantes in ea loquebantur men
dacium. Et lingua eorum fraudulenta in ore eorum. Et ego
ergo cepi percutere te perditione super peccatis tuis. Tu come
des et non saturaberis, et humiliatio tua in medio tui. Et
apprehendes et non saluabis. Et quos saluaueris in gla
dio dabo. Tu seminabis et non metes, tu calcabis oliuam
et non ungeris oleo. Et conculcabis mustum et non bibes
vinum. Et custodisti precepta Amri, et omne opus domus
Achab. Et ambulasti in uoluptatibus eorum, ut darem te
in perditionem et habitantes in ea in sibilum. Et opprobri
um populi mei portabis

Ve mihi quia factus sum sicut qui colligit in · vii ·
autumno racemos vindemie. Non est botrus
ad comedendum. Precoquas ficus desiderauit
anima mea. Periit sanctus de terra et rectus in hominibus
non est. Omnes in sanguine insidiantur. Vir fratrem suum
venatur ad mortem. Malum manuum suarum dicunt bonum.
Princeps postulat. Et iudex in reddendo est. Et magnus
locutus est desiderium anime sue et conturbauerunt eam.
Qui optimus in eis est quasi paliurus. et qui rectus qua
si spina de sepe. Dies speculationis tue visitatio tua ve
nit. Nunc erit vastitas tua eorum. Nolite credere amico. Et no
lite confidere in duce. Ab ea que dormit in sinu tuo custo
di claustra oris tui. Quia filius contumeliam facit pa
tri. Et filia consurgit aduersus matrem suam. Nurus co
tra socrum suam, et inimici hominis domestici eius. Ego

autem ad dominum aspiciam et expectabo deum saluatorem
meum et audiet me dominus deus meus ne leteris ini-
mica mea sup me quia cecidi consurgam cum sedero in
tenebris. dominus lux mea est Iram domini portabo.
quoniam peccaui ei donec causam meam iudicet et
faciat iudicium meum educet me in lucem videbo iustitiam
eius et aspiciet me inimica mea et operietur confusione
que dicit ad me vbi est dominus deus tuus Oculi mei
videbunt eam Nunc erit in conculcatione ut lutum platea-
rum Dies ut edificentur materie tue In die illa longe
fiet lex et in die illa et usque ad te ueniet assur et usque
ad ciuitates ad munitas A ciuitatibus munitis us-
que ad flumen et ad mare de mari et ad montem de mon-
te et terra erit in desolationem propter inhabitatores suos
et propter fructum cogitationum eorum. pasce populum tuum in vir-
ga tua gregem hereditatis tue habitantes solos in sal-
tu in medio carmeli pascentur basan et galaad iuxta
dies antiquos secundum diem egressionis tue de terra e-
gypti Ostendam ei mirabilia Videbunt gentes et con-
fundentur sup omni fortitudine sua. ponent manus
sup os Aures eorum surde erunt. lingent puluerem sicut
serpens. uelut reptilia terre perturbabuntur de edibus
suis dominum deum nostrum desiderabunt et timebunt
te Quis deus similis tui qui aufers iniquitatem et trans-
fers peccatum reliquiarum hereditatis tue Non im-
mittet vltra furorem suum Quoniam uolens misericordiam
est Reuertetur et miserebitur nostri. deponet iniquitates
nostras. et proyciet in profundum maris omnia peccata
nostra Dabis ueritatem iacob. et misericordiam abraam. que
iurasti patribus nostris a diebus antiquis

Incipit prologus naum prophete

Naum prophetam ante adventum regis assyriorum
qui populum israel captivum in suas regiones trans-
tulerat fuisse hebreorum traditio affirmat. Hic i-
dem in fine huius lectionis predicti regis adventum id[em]
propheta annunciare mittitur. Sed cum habitatores Ninive
iona in medio civitatis predicante ne divina ira denuncia-
tum interitum sustineret peccatorum et impietatis primam
egissent et precepta dei iam gravioribus se criminibus impli-
cuerunt. Qua de causa memoratus propheta spiritu sancto plenus
iudicium dei annuncians ita est locutus. Deus zelans et ul-
ciscens dominus etc. Iam enim decem tribus ab assyriis
abducte fuerant in captivitatem sub ezechia rege iuda. Sb
quo etiam nunc in consolationem populi transmigrati
adversus Ninive visio cernitur. Nec erat parva conso-
latio tam his qui iam assyriis serviebant quam reliquis
qui sub ezechia de tribu iuda et beniamyn ab eis-
dem hostibus insidiabantur ut audirent assyrios
quoque a caldeis capiendos. sicut in sequentibus libri hy-
Onus ninive liber visionis. Demonstrat
Naum helcesei. Deus emulator et ulci-
scens deus ulciscens dominus et habens furorem
ulciscens dominus in hostes suos et irascens
ipse inimicis suis. Dominus patiens et magnus forti-
tudine et mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate et
in turbine vie eius et nebule pulvis pedum eius. Incre-
pans mare et exsiccans illud et omnia flumina ad desertum
adducens. Infirmatus est basan et carmelus et flos
libani elanguit. Montes commoti sunt ab eo et colles de-
solati sunt et contremuit terra a facie eius. Et orbis et
omnes habitantes in eo. Ante faciem indignationis
eius quis stabit. Et quis resistet in ira furoris eius.

Indignatio eius effusa est ut ignis et petre dissolu
te sunt ab eo Bonus dominus et confortans in die tri
bulationis Et sciens sperantes in se Et in diluvio pre
tereunte consumationem faciet loci eius Et inimicos
eius persequentur tenebre Quid cogitatis contra dominum
Consumationem ipse faciet Non consurget duplex tribu
latio Quia sicut spine se invicem complectuntur sic con
vivium eorum pariter potantium consumetur quasi stipu
la ariditate plena Exet enim exibit cogitans contra dominum
maliciam mente pertractans prevaricationem hec dicit do
minus Si perfecti fuerint et ita plures sic quoque atton
dentur et pertransibit Afflixi et non affligam te ultra
Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo et vincula tua
dirumpam Et precipiet super te deus non seminabitur ex
nomine tuo amplius de domo dei tui interficiam sculptile
et conflatile Et ponam sepulcrum tuum quia inhonoratus es
Ecce super montes pedes evangelizantis annunciantis pa
cem celebra iuda festivitates tuas Et redde vota tua quia
non adiciet ultra ut pertranseat in te belial universus interiit
Ascendit qui dispergat coram te qui custodit obsi
dentem obsidionem contemplare viam confor
ta lumbos robora virtutem valde Quia sicut red
didit dominus superbiam iacob sic superbiam israel Quia va
statores dissipaverunt eos et propagines eorum corruperunt
Clipeus fortium eius ignitus viri exercitus eius in coccine
is igneae habene currus a die preparationis eius Et agita
tores eius consopiti sunt In itineribus conturbati sunt
quadrige collise sunt in plateis Aspectus eorum quasi
lampades quasi fulgura discurrentia Recordabitur for
tiorum suorum ruent in itineribus suis Et velociter
ascendent muros eius Et preparabitur umbraculum porte

Ieronimus super hanc literam ... Quid cogitatis contra dominum ... et consumationem eius faciet ... qui in diluvio genus delevit humanum super sodomam et gomorram ignem et sulfur pluit Egyptios submersit in fluctibus Israelitarum cadavera prostravit in heremo ... ad plures reddidisse supplicia ... certe aut vera sunt que prophete loquuntur aut falsa si vera sunt que de severitate eius ... non vindicabit deus bis in idipsum in tribulatione ... si autem falsa sunt et falsum est hoc quod dicitur non consurget duplex tribulatio falsa ergo et crudelia que in lege scripta sunt ... [illegible]

fluuiorum aperte sunt et templum ad solum dirutum
est. Et miles captiuus abductus est. Et ancille eius minabantur
capitue gementes ut columbe murmurantes in cor
dibus suis. Et niniue quasi piscina aquarum aque eius
ipsi uero effugerunt. State state et non est qui reuertatur.
Diripite argentum diripite aurum et non est finis diuitiarum
ex omnibus vasis desiderabilibus dissipata est et scissa et
dilacerata et cor tabescens et dissolutio geniculorum
et defectio in cunctis renibus. Et facies omnium sicut nigredo
olle. Ubi est habitaculum leonum et pascua catulorum
leonum ad quam iuit leo ut ingrederetur illuc catulus
leonis. Et non est qui exterreat. Leo cepit sufficienter ca
tulis suis et necauit leenis suis. Et impleuit preda spe
luncas suas et cubile suum rapina. Ecce ego ad te dicit
dominus deus exercituum. Et incendam usque ad fumum qua
drigas tuas leunculos tuos comedet gladius. Et ex
terminabo de terra predam tuam et non audietur uox
ultra ~~nunci~~ nunciorum tuorum

iii

Ve ciuitas sanguinum vniuersa mendacii di
laceratione plena non recedet a te rapina
vox flagelli vox impetus rote et equi fre
mentis et equitis ascendentis et micantis gladii et ful-
gurantis hastae. Et multitudinis interfecte. Et grauis
ruine nec est finis cadauerum. Et corruent in corporibus
suis propter multitudinem fornicationum meretricis
speciose et gratae et habentis maleficia que uendidit gen
tes in fornicationibus suis et familias in maleficiis
suis. Ecce ego ad te dicit dominus deus exercituum. Et reuelabo
pudenda tua in facie tua. Et ostendam gentibus nudita
tem tuam et regnis ignominiam tuam. Et proiciam
super te abhominationes tuas. Et contumeliis te affici
am. Et ponam te in exemplum. Et erit omnis qui uiderit

te resiliet a te et dicet vastata est Ninive quis commo
vebit super te caput unde queram consolatorem tibi Numquid
melior es alexandria populorum que habitat in flu
minibus aque in circuitu eius cuius divicie mare aque
muri eius Ethyopia fortitudo et egyptus et non est fi
nis Affrica et libies fuerunt in auxilio eius Sed et ipsa in
transmigratione ducta est in captivitatem parvuli eius elisi
sunt in capite omnium viarum et super inclitos eius miserunt sor
tem et omnes optimates eius confixi sunt in compedibus.
Et tu ergo inebriaberis et eris despecta et quæres auxilium
ab inimico. Omnes municiones tue sicut ficus cum grossis
suis si concusse fuerint cadent in os comedentis Ecce populus
tuus mulieres in medio tui inimicis tuis adapertione por
te terre tue pandentur et devorabit ignis vectes tuos Aquam
propter obsidionem hauri tibi extrue municiones tuas intra
in lutum et calca subigens tene laterem Ibi comedet te ignis
peribis gladio devorabit te ut bruchus congregare ut
bruchus multiplicare ut locuste plures fecisti negociationes
tuas quam stelle celi bruchus expansus est et avolavit Cu
stodes tui quasi locuste et parvuli tui quasi locuste locusta
rum que consident in sepibus in die frigoris sol ortus est et
avolaverunt et non est cognitus earum ubi fuerunt Dormita
verunt pastores tui o rex assur sepelientur principes tui latitavit
populus tuus in montibus et non est qui congreget eos
Non est obscura contritio tua pessima est plaga tua omnes
qui audierunt auditionem tuam compresserunt manum super te quia
super quem non transiit malitia tua semper

Prologus abacuch

Quattuor prophete in duodecim prophetarum volumine
sunt ex quibus tres in principio lemma idest pondus
titulum habent Naum abacuk et malachias Por
ro zacharias in medio et circa finem duos huius
titulos ponit ex quibus unus est hic Onus verbi domini in
terra adrach et damasci requiei eius Alter est in fine Onus verbi

domini super ysrael De naum vero ordinibus tuis iam liber e
ditus est De zacharia et malachia si uita comes fuerit disse
retur Nunc abakuk habemus in manibus qui uel ex eo q
amabilis domini est uocatur amplexatio uel q in certame
et luctam et ut ita dicam amplexatu cum deo congreditur am
plexantis idest luctantis sortitus e nomen Nullus enim tam
audaci uoce ausus e deum ad disceptatione iusticie prouocare Et
dicere ei Cur in rebus humanis et mundi istius pompa
tanta rerum uersetur iniquitas Usquequo domine clamabo et
non exaudias Vociferabor ad te vim patiens et non saluabis
Quare ondisti michi iniquitatem et laborem uidere lacerata est
lex et non peruenit usque ad finem rectum iudicium Quia impius
preualet aduersus iustum ideo egreditur iudicium peruersum Unde
cum temeritatem a uox sit et quodammodo blesphemantis creatorem
suum ad iudicium prouocare Et uas fragile aduersus figu
lum cur tale uel tale factum sit disputare. Uerum et hoc
animaduertendum est q assumptio uel pondus que grauem
a iam esse diximus. prophete uisio e aduersum montium
dogma peruersum intelligit quod uidet. Nec ut amens
loquitur. Nec in morem insanientium feminarum dat si
ne mente sonum Unde et apostolus ~~docet~~ iubet Et si prophetan
tibus aliis alii fuit reuelatum. taceant quibus loquebatur
tur Et statim subiunxit non est inquit dissensionis deus
sed pacis. Ex qua re intelligitur cum quis ex uolunta
te reticet et alii locum dat ad loquendum posse et loqui
et tacere cum uelit. Qui autem exthasi i. mutus loquitur
Nec tacere nec loqui in sua potestate habet Illud quoque disce
quod semel a me uiolenter exigis ut quasi gradus quos
dam et scalas ad altiora nitenti hystoriam tibi interp
ter. prophetiam esse contra Babilonem et nabuthodonosor
regem caldeorum. Et quomodo prior propheta naum quem
abacuk sequitur vaticinium habuit contra Niniuen
et assyrios qui uastauerunt x tribus que uocantur ysrael

Prologus

Iuxta abacuk prophetiam hanc adversus babilonem et nabuchodonosor
a quibus iudea et hierusalem templum quoque subversa sunt. Ut scias
eo tempore fuisse abacuk quo iam due tribus que vocabantur
iuda ducte erant in captivitatem. Daniel docet te potuit ad
quem in lacum leonum abacuk cum prandio mittitur. Et quamquam
quam apud hebreos hec ipsa non legatur hystoria. Igitur
sive quis recipit hystoriam illam sive non recipit utrumque
pro nobis est. Aut enim recipit et iam post scitam id est liber abacuk
texitur aut non recipit et quasi propheti scribit que veritas
agnoscat. Interim secundum litteram causatur adversus deum
propheta cur nabuchodonosor templum dei vastet et iudam quare hierusalem
quondam urbs domini destruatur. Quare clamet populus et
non audiatur et vociferetur ad dominum oppressus a caldeis
et non salvetur. Quare ipse propheta vel populus ex cuius
persona loquitur ad hoc venerit et huiusque perductus sit ut
iniquitatem hostium et suum viderit laborem quare iniusticia
prevalet adversus se. Et hoc dicit pre mentis angustia
nesciens aurum in igne conflari. Et tres pueros de camino
puriores exisse quam intraverant. Et ideo hec generaliter possimus
accipere quod ex persona humane impatientie loquitur
ut in querulam vocem et plenam doloris erumpat dicens.
Quare respicias contemptores et taces conculcante
impio iustiorem se. Hec autem loquitur nesciens iudicia
dei investigabilia et profundum diviciarum sapientie et scientie
eius. Quia non ita videt deus ut videt homo. Qui tamen
presentia respicit. Deus futura et eterna cognoscit. Et quomodo si egrotus
et estuans febribus aquam frigidam postulet
et dicat ad medicum hec in patior crucior examinor usque
medice clamabo et non exaudies. Et respondet ei sapientissimus
et clementissimus medicus. Ratio quo tempore dare
quod postulas dare non misereor modo quia in ista
delitas erit. Et voluntas tua contra te petit. Ita et dominus

nr̄ sciens clementie sue pondera atque mensuras. Interdum nō
exaudit clamantē ut eum probet et magis prouocet ad
rogandum. Et quasi igne excoctū iustiorē et puriorem
faciat. Quod intelligens apostolus, secundū illud quod nnam est
consecutus a domino ait: Importiamur sed nō deficiamus et
benedicamus deum in omni tempore. Et scit quod qui perseue
rauit usque ad finem hic saluus erit. Et gloriatur in labore
et dolore. Et cum Ieremia dicit: Tribulationem et miseriam in
uocabo. Et quid alius inuocat deum sit sanctus uir et bel
lator inuictus ad extendendū se et probandū tribulationē
et miseriam, uenire desiderant. **Incipit liber Abacuch**

Onus quod uidit Abacuk propheta. Usque
quo domine clamabo et non exaudies. Uoci
ferabor ad te uim patiens et nō saluabis.
Quare ostendisti michi iniquitatē et labo
rem, uidere predam et iniustitiam contra me. Quare respi
cis contemptores et taces conculcante impio iustiorem
se. Et facies homines quasi pisces maris et quasi reptili
non habentia ducem. Et factū est iudicium et contradictio po
tentior. Propter hoc lacerata est lex et nō peruenit usque
ad finem iudicium. Quia impius preualet aduersus iustū
propterea egreditur iudiciū peruersū. Aspicite in gentibus
et uidete et admiramini et obstupescite quia opus fa
ctū est in diebus uestris quod nemo credet cū enarrabitur.
Quia ecce ego suscitabo caldeos gentem amarā et uelocē
ambulantē super latitudinē terre ut possideat tabernacula
nō sua. Horribilis et terribilis est. Ex semetipsa iudiciū
et onus eius egredietur. Leuiores pardis equi eius et ue
lociores lupis uespertinis. Et diffundentur equites eius. E
quites namque eius de longe uenient, uolabunt quasi aquila
festinans ad comedendū. Omnes ad predam uenient. Fa
cies eorū uentus urens. Et congregabit quasi arenam

I.

captiuitatem Et ipse de regibus triumphabit Et tyranni
ridiculi eius erunt ipse super omnem municionem ridebit Et com
portabit aggerem et capiet eam Tunc mutabitur spiritus e-
ius et pertransibit et corruet hec est fortitudo eius dei sui
Numquid non tu a principio domine deus sancte meus et
non moriemur Domine in iudicium posuisti eum et fortem
ut corriperes fundasti eum Mundi sunt oculi tui ne uideas
malum Respicere ad iniquitatem non poteris Quare non re
spicis super iniqua agentes Et taces deuorante impio
iustiorem se Et facies homines quasi pisces maris et quasi
reptile non habens principem totum in hamo subleuabit
Traxit illud in sagena sua et congregauit in rethe suum
super hoc letabitur et exultabit propterea immolabit
sagene sue et sacrificabit rethe suo Quia in ipsis incras
sata est pars eius et cibus eius electus propter hoc ergo ex
pandit sagenam suam Et semper interficere gentes non cessat

.ij. Super custodiam meam stabo et figam gra
dum meum super municionem et contempla
bor ut uideam quid dicatur in me et quid respondeam
ad arguentem me Et respondit michi dominus et dixit Scribe
uisum et explana eum super thabulas ut percurrat qui
legerit eum quia adhuc uisus procul et apparebit in
finem et non mentietur Si moram fecerit expecta eum quia
ueniens ueniet et non tardabit Ecce qui incredulus est
non erit recta anima eius in semet ipso Iustus autem in
sua fide uiuet Et quomodo vinum potantem decipit sic erit
superbus ibi et non decorabitur Qui dilatauit sicut infer-
nus animam suam et ipse quasi mors non adimpletur
Et congregabit ad se quasi omnes populos gentes Et coacerua
bit ad se omnes populos Numquid non omnes isti super
eum parabolam sument et loquelam enigmatum eius
Et dicetur Ve ei qui multiplicat non sua usque et aggra
uat contra se lutum densum Numquid non repente consurgent
qui mordeant te et suscitabuntur lacerantes te et eris in
et euigilabunt insidiatores tui

rapinam eis Quia tu spoliasti gentes multas spoliabunt
te omnes qui fuerint de populis propter sanguinem hominis et
iniquitatem terre civitatis et omnium habitantium in ea
Ve qui congregat avariciam malam domui sue ut sit i
n excelso nidus eius et liberari se putat de manu mali Co
gitasti confusionem domui tue concidisti populos multos Et pec
cavit anima tua Quia lapis de pariete clamabit et lignum
quod inter iuncturas edificiorum est respondebit Ve qui edificat ci
vitatem in sanguinibus Et preparat urbem in iniquitate Nunquid
non hec sunt a domino deo exercituum laborabunt enim populi in mul
to igne et gentes in vacuum Et deficient quia replebitur ter
ra ut cognoscant gloriam domini quasi aque operientes ma
re Ve qui potum dat amico suo mittens fel suum et inebri
ans ut aspiciat nuditatem eius Repletus es ignominia pro
gloria Bibe tu quoque et consopire Circumdabit te calix dextre
domini Et vomitus ignominie super gloriam tuam Quia iniquitas
libani operiet te Et vastitas animalium deterrebit eos De san
guinibus hominum et iniquitate terre et civitatis et omnium
habitantium in ea Quid prodest sculptile quia sculpsit illud
fictor suus conflatile et ymaginem falsam Quia speravit
in figmento fictor eius ut faceret simulacra muta Ve qui
dicit ligno expergiscere surge lapidi tacenti Nunquid i
pse docere poterit Ecce iste coopertus est auro et argento Et omnis
spiritus non est in visceribus eius Dominus autem in templo
sancto suo sileat a facie eius omnis terra

Domine audivi auditionem tuam et timui Do iii
mine opus tuum in medio annorum vivifi
ca illud In medio annorum notum facias cu
m iratus fueris misericordie recordaberis Deus ab
austro veniet et sanctus de monte pharan Operuit ce
los gloria eius et laudis eius plena est terra Splendor
eius ut lux erit cornua in manibus eius Ibi abscondi
ta est fortitudo eius Ante faciem eius ibit mors Egre

dietur dyabolus ante pedes eius. stetit et mensus est terram.
Aspexit et dissoluit gentes et contriti sunt montes secu-
li. Incuruati sunt colles mundi ab itineribus eternitatis eius pro
iniquitate uidi tentoria ethyopie turbabuntur pelles ter-
re madian Nunquid in fluminibus iratus es domine aut in
fluminibus furor tuus uel in mari indignatio tua. Qui ascen-
dis equos tuos et quadrige tue saluatio Suscitans suscitabis
arcum tuum iuramenta tribubus que locutus es. fflu-
uios scindes terre. uiderunt te aque et doluerunt montes. gur-
ges aquarum transiit. Dedit abyssus uocem suam alti-
tudo manus suas leuabit Sol et luna steterunt in habita-
culo suo In luce sagittarum tuarum ibunt. in splendore ful-
gurantis haste tue In fremitu conculcabis terram In fu-
rore obstupefacies gentes. Egressus es in salutem popu-
li tui. in salutem cum christo tuo. Percussisti caput de do-
mo impii. denudasti fundamentum eius usque ad collum. Ma-
ledixisti sceptris eius. capita bellatorum eius. uenientibus
ut turbo ad dispergendum me. Exultatio eorum sicut eius
qui deuorat pauperem in abscondito. Uiam fecisti in
mari equis tuis. in luto aquarum multarum. Audiui et
conturbatus est uenter meus a uoce contremuerunt
labia mea Ingrediatur putredo in ossibus meis et
subter me scateat. Et requiescam in die tribulationis
et ascendam ad populum accinctum nostrum. ffficus non
non florebit. et non erit germen in uineis. Men-
tietur opus oliue. et arua non afferent cibum. Absci-
detur de ouili pecus. et non erit armentum in presepi-
bus. Ego autem in domino gaudebo. et exultabo in deo
ihesu meo. Deus dominus fortitudo mea. Et ponet pe-
des meos quasi ceruorum. Et super excelsa mea deducet me
uictor in psalmis canentem

Incipit prologus sophonie prophete

Tradunt hebrei cuiuscumque prophete pater
aut auus ponatur in tytulo ipsos quoque
prophetas fuisse Unde et amos unus de xii
prophetis qui dicebat non sum propheta nec filius prophete
sed pastor ouium vellicans sicomoros patris nomen
in titulo non habet uidetur hoc si uerum est zophoni
as propheta qui nomine ut ita dicam prophetico et glo
riosa maiorum suorum stirpe generatus est Et sub io
zia rege iuda predicauit habuit enim patrem chusi a
uum godoliam proauum amasiam et attauum ezechi
am Et talem quadrigam ipse uelut quintus auri
ga compleuit Nomen zophonie alii speculam alii
archanum dei transtulerunt Siue igitur specula siue abs
conditum domini interpretatur utrumque prophete conue
nit Dicitur enim ad ezechiel fili hominis speculato
rem domui israel te posui Iste ergo propheta qui erat
in specula et in sublimibus constitutus et noue
rat misteria domini filius erat chusi qui inter
pretatur humilitas habebat quoque auum godoliam
qui dicitur magnitudo domini Et proauum ama
siam qui et ipse uititur in sermone domini Et attauum
ezechiam qui sonat fortitudo domini De fortitudine
itaque domini natus est sermo domini Et de sermone domini
nata est magnitudo domini Et de magnitudine domini
nata est humilitas Ut cum peruenerit aliquis ad per
fectum dicat quia non sum dignus uocari apostolus et
illud in psalmo domine non est exaltatum cor meum ne
que elati sunt oculi mei. Iosiam regem iude cuius tempori
bus zophonias prophetasse inuenitur deo pre omnibus
regibus iude placuisse hystoria quarti libri regum

et secundi paralippomenon deiecerat Iosias simulacra que
pater suus amon uel auus suus manasses in tem
plo dei collocauerunt deiecta comminuisse mittatur,
In quibus et serpentem ereum a moyse factum. Hu-erro
re inductus populus supersticione ydolorum decreuisset ad
miserat idem custodisse pascha etiam infinitissimis
temporibus multis solus celebrasse firmatur. Ideo deus
per prophetam temporibus memorati regis que prouen
tura erant ostendens gentibus quidem lectione compre
hensis affuturum iudicium. Israel uero salutem et ciuitati
hierusalem restaurationem tunc temporis tribuendam textu
lectionis denunciauit. Liber sophonie prophete

.i. Verbum domini quod factum est ad zopho
niam filium chusi. filii godolie. filii
amasie. filii ezechie. In diebus iosie
filii amon. regis iuda. Congregans con
gregabo omnia a facie terre dicit dominus.
congregans homines et pecus. congregans uolatili
a celi. et pisces maris. Et ruine impiorum erunt. Et dis
perdam homines a facie terre dicit dominus. Et exten
dam manum meam super iudam. et super omnes ha
bitatores hierusalem. Et disperdam de loco hoc reliquias
baal. Et nomina edituorum cum sacerdotibus. Et eos qui
adorant super tecta miliciam celi. Et adorant et iu
rant in domino et iurant in melchon. Et qui auer
tuntur de post tergum domini. et qui non quesierunt
dominum. nec inuestigauerunt eum. Silete a facie domini
dei. Quia iuxta est dies domini. quia preparabit dominus
hostiam. sanctificauit uocatos suos. Et erit in die ho
stie domini. visitabo super principes et super filios regis
et super omnes qui induti sunt ueste peregrina. Et

visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super
limen in die illa qui complent domum domini sui
iniquitate et dolo Et erit in die illa dicit dominus
vox clamoris a porta piscium et ululatus a secunda Et
contritio magna a collibus Ululate habitatores pile
Et conticuit omnis populus chanaan disperierunt omnes
involuti argento Et erit in tempore illo scrutabor hierusalem
in lucernis Et visitabo super viros defixos in fecibus suis qui
dicunt in cordibus suis Non faciet bene dominus et non faciet
et male dominus Et erit fortitudo eorum in direptionem et domus
eorum in desertum Et edificabunt domos et non habitabunt et
plantabunt vineas et non bibent vinum earum Iuxta est
dies domini magnus iuxta et velox nimis Vox diei domini
amara tribulabitur ibi fortis Dies illa dies ire dies tri-
bulationis et angustie dies calamitatis et miserie
dies tenebrarum et caliginis dies turbinis et nebule
dies tube et clangoris super civitates munitas Et super
angulos excelsos Et tribulabo homines et ambula-
bunt ut ceci quia domino peccaverunt Et effundetur
sanguis eorum sicut humus et corpora eorum sicut stercora
Sed et argentum eorum et aurum eorum non poterit eos libe-
rare in die ire domini In igne zeli eius devorabitur
omnis terra quia consummationem cum festinatione fa-
ciet cunctis habitantibus terram [illegible]

II

Convenite et congregamini gens non ama-
bilis prius quam pereat quasi pariat iussio quasi
pulverem transeuntem diem Antequam ve-
niat super vos dies ire domini Antequam
veniat super vos dies indignationis eius Querite dominum
omnes mansueti terre qui iudicium eius estis operati

Querite iustum querite mansuetum si quomodo abscondamini
in die furoris domini quia Gaza destructa erit et ascalo
in desertum azotum in meridie eicient et accaron era
dicabitur ve qui habitatis funiculum maris gens perdito
rum verbum domini super vos chanaan terra philistinorum
et disperdam te ita ut non sit inhabitator Et erit funiculus
maris requies pastorum et caule pecorum Et erit funiculus
eius qui remanserit de domo iuda ibi pascentur in domi
bus ascalonis ad vesperum requiescent quia visitabit eos
dominus deus eorum et avertet captivitatem eorum Au
divi opprobrium moab et blasphemias filiorum amon
que exprobraverunt populo meo et magnificati sunt super
terminos eorum propterea vivo ego dicit dominus deus
exercituum quia moab ut sodoma erit et filii amon quasi
Gomorra siccitas spinarum et acervi salis et desertum usque
in eternum Reliquie populi mei diripient illos residui gen
tis mee possidebunt eos hoc enim eis veniet pro super
bia eorum sua quia blasfemaverunt et magnificati sunt
super populum domini exercituum horribilis dominus super
eos et attenuabit omnes deos terre Et adorabunt eum
viri de loco suo omnes insule gentium Sed et vos ethio
pes interfecti gladio meo eritis Et extendet manum suam
super aquilonem Et perdet assur Et ponet speciosam in so
litudinem et in invium et quasi desertum et accubabunt in
medio eius omnes greges bestie gentium et onocrotalus
et hericius in liminibus eius morabuntur vox cantantis
in fenestra et corvus in superliminari quoniam attenua
bo robur eius hec est civitas gloriosa habitans in confi
dentia que dicebat in corde suo Ego sum et extra me non est alia
amplius quomodo facta est in desertum cubile bestie o
mnis qui transit per eam super eam sibilabit et movebit
manum suam Sequitur capitulum tercium zophonie

 389 777

iii

Ve provocatrix et redempta civitas columba non
audivit vocem domini Et non suscepit disciplinam
nam in domino non est confisa ad deum suum non
appropinquavit principes eius in medio eius quasi leo
nes rugientes iudices eius lupi vespere non relinquebant in
mane prophete eius vesani viri infideles sacerdotes e
ius polluerunt sanctum iniuste egerunt contra legem do
minus iustus in medio eius non faciet iniquitatem ma
ne iudicium suum dabit in luce et non abscondetur ne
scivit iniquus confusionem disperdidi gentes et dissipa
ti sunt anguli eorum desertas feci vias eorum dum non est qui
transeat Et desolate sunt civitates eorum non remanen
te viro nec ullo habitatore Dixi attamen timebis me sus
cipies disciplinam et non peribit habitaculum eius propter o
mnia in quibus visitavi eam Verumtamen diluculo surgentes
corruperunt omnes cogitationes suas quapropter expecta
me dicit dominus in die resurrectionis mee in futurum
quia iudicium meum ut congregem gentes et colligam
regna et effundam super eos indignationem meam et omnem
iram furoris mei in igne enim zeli mei devorabitur omnis
terra quia reddam populis meis labium electum ut invo
cent omnes gentes in nomine domini et serviant ei humero
uno ultra flumina ethyopie inde supplices mei filii dis
persorum meorum deferent munus michi In die illa
non confunderis super cunctis adinventionibus tuis qui
bus prevaricata es in me quia tunc auferam de me
dio tui magniloquos superbie tue Et non adicies exaltari am
plius in monte sancto meo Et derelinquam in medio
tui populum pauperem et egenum Et sperabunt in nomine
domini reliquie israel non facient iniquitatem nec lo
quentur mendacium et non invenietur in ore eorum
lingua dolosa quoniam ipsi pascentur et accubabunt

Contra [illegible] quod eukaristie sumunt et sanguinem domini populis eius demendunt impie agunt in legem domini putantes eukaristiam in potestate sacerdotum [illegible] et [illegible] esse tantum solemnem [illegible] et non sacerdotum merita [illegible] quibus [illegible] sacerdos in quo [illegible] fuit macula non accedat offerre oblationes domino [illegible] vita sacerdotum eukaristia [illegible] non confectionem sed effectum intelligendum est non enim effectum salutis ei qui offerenti confert que merita facit indignum [illegible] in eo illud apostoli qui manducat [illegible] Ergo contra eos qui crebra oblatione sacrificii se putant posse mundari non assertores impie agentes in lege domini [illegible] heretici et scismatici conferunt sacramenta quantum ad formam [illegible] non quantum ad effectum [illegible] sacramenti [illegible]

bit et non erit qui exterreat. Hec dicit dominus: Lauda
filia Syon, iubila filia Iherusalem, letare et exulta Israel in omni
corde filia Iherusalem. Abstulit dominus iudicium tuum, avertit ini-
micos tuos, rex Israel dominus in medio tui, non timebis
malum ultra. In die illa dicetur Iherusalem: Noli timere. Syon
non dissolvantur manus tue. Dominus deus tuus in medio
tui fortis, ipse salvabit, gaudebit super te in leticia, silebit
in dilectione tua, exultabit in laude super te. Nugas qui
a lege recesserant congregabo, quia ex te erant, ut non
ultra habeas super eis opprobrium. Ecce ego interficiam omnes
qui afflixerunt te in tempore illo, et salvabo claudicantem
et eam que eiecta fuerat congregabo. Et ponam eos
in laudem et nomen in omni terra confusionis eorum.
In tempore illo quo adducam vos, alias adducam vos, et
in tempore quo congregabo vos. Dabo enim vos in nomen
et in laudem omnibus populis terre, cum convertero
captivitatem vestram coram oculis vestris, dicit dominus.

Incipit prologus Aggei prophete

Ieremias propheta ob causam periurii Sedechie re-
gis, ut in hystoria libri secundi paralipomenon indi-
catur, cum fidem promissam Nabuchodonosor regi Cal-
deorum non servaverat, populum Israel refert cum memo-
rato rege Israel, expugnata Iherusalem, captivum Babiloniam
fuisse perductum. Sed cum memoratus populus multis
temporibus ydolis serviendo et effusione sanguinis in-
nocentum se graviter inquinasset, volens ergo deus gravitatem
universam eiusdem populi ob causas memoratas pe-
nitus depurare, lxx annorum captivitatem eiusdem populi
in terra Caldeorum statuit sustinere. Hac ratione ut comple-
to numero annorum novus populus immunis a memo-
ratis peccatis ad revocationem Iherusalem ac renovationem
perveniret. Sexagesimo itaque secundo anno rege Calde-
orum subiecto, cui adhuc octo anni ad regnandum
restabant, quod etiam octava visio Danielis ostendit propter
causam sacrilegii que in eadem visione continetur.

fuisse extinctum. Darius rex qui medis imperabat ut vii
visio danielis ondit. memorato regno successit. Cuius
primo anno regni ut x visio danielis ondit supputatis
annis videns daniel appropinquare tempus reversionis
que per ieremiam fuerat promissa. orans tam pro se quam
pro populo eandem promissionem a deo postulabat
impleri. Cui per gabrielem angelum in eadem visione
uix pretes eiusdem promissa esse completa deus edixit.
Nam moriente supradicto rege medorum et succedente
in regno rege persarum promissione dei completa. per
eundem regem populum israel in hierusalem reductum. hysto
ria libri secundi paralipomenon et initium esdre confirmat.
Cumque a populo israel et a senioribus templum dei edifica
ri cepisset. mortuo cyro rege persarum. ac regnante dari
o rege persarum qui memorato successerat. hostes gen
tes civitatis hierusalem. ut ipse esdras refert. restitutio
nem templi et civitatis impedire ceperunt. Qua ratione
devictus populus israel restauratione predicti templi
domini necdum uix promissionem concessam esse cre
debat. Propter quod in secundo anno regni memo
rati Darii regis persarum. aggeus propheta a deo mis
sus ad zorobabel qui de tribu iuda erat. qui principatum
regni suscepturus erat. et ihesum filium iosedech sum
mum sacerdotem ammonet ut credant. Et impleto
lxx annorum tempus restitutionis hierusalem advenisse
misse. hoc etiam addito ne incredulitatem populi vel
lent imitari. de quo deus dixit per eum. populus hic
dicit. Non dum enim venit tempus ut reedificetur domus
dei. Omnia autem que textu prophetie continentur / re
versionem populi. reedificationem templi. renovationem civi
tatis. observantiam sacerdotalem. et initium regnorum
ceterorum significant. /

Aggeus festiuus et letus qui seminat in lacrimis ut in gaudio metat. destructum templum reedificat deum quoque patrem inducit loquentem. Adhuc unum modicum est et ego commouebo celum et terram et mare et aridam et mouebo omnes gentes et ueniet desideratus cunctis gentibus. Liber aggei prophete

In anno secundo darii regis persarum in mense sexto in die una mensis factum est verbum domini in manu aggei prophete ad zorobabel filium salathiel ducem iuda et ad ihesum filium iosedech sacerdotem magnum dicens. Hec dicit dominus deus exercituum dicens populus iste dicit nondum uenit tempus domus domini edificande. Et factum est verbum domini in manu aggei prophete dicens Numquid tempus uobis est ut habitetis in domibus laqueatis et domus ista deserta. hec dicit dominus exercituum ponite corda uestra super uias uestras. Seminastis multum et intulistis parum. comedistis et non estis saciati. bibistis et non estis inebriati. operuistis uos et non estis calefacti. Et qui mercedes congregauit misit eas in sacculum pertusum. hec dicit dominus exercituum ponite corda uestra in uias uestras. Ascendite in montem portate ligna et edificate domum. Et acceptabilis michi erit et glorificabor dicit dominus. Respexistis ad amplius et ecce factum est minus et intulistis in domum et exsufflaui illud. quam ob causam dicit dominus exercituum. Quia domus mea deserta et uos festinatis unusquisque in domum suam propter hoc prohibiti sunt super uos celi ne darent rorem ad fecunditatem. Et terra prohibita est ne daret germen suum et super triticum et super vinum et super oleum et quecumque profert humus. Et super homines et super iumenta et super omnem laborem manuum. Et audiuit zorobabel filius salathiel et ihesus filius iosedech sacerdos magnus et omnes reliquie uocem domini dei sui et verba aggei prophete sicut misit eum dominus deus eorum ad eos. Et timuit omnis populus a facie domini.

Secundo .i. quia propheta qui altare [illegible] et domo mea deserta hostias [illegible] offertis in altari et [illegible] eius sacrificia [illegible] secundo quia [illegible] quod offertis in altari. secundum [illegible] sacrificale ex hostiis [illegible] ex mortuis operibus polluitis

De [illegible] quia [illegible] sacculo [illegible] quod [illegible] quia [illegible] mercedes quas ex bono opere acquirunt [illegible] quas ex malo opere [illegible]

Et dixit aggeus nuncius domini de nuncijs domini populo
dicens Ego sum uobiscum dicit dominus Et suscitauit
dominus spiritum zorobabel filij salathiel ducis iu
da et spiritum ihesu filij iosedech sacerdotis magni et
spiritum reliquorum de omni populo et egressi sunt et facie
bant opus in domo domini exercituum dei sui israel

In die xxiiij mensis tercij in vi° mense in an ij
no secundo darij regis in vij mense in xx prima
mensis factum est verbum domini in manu ag
gei prophete dicens Loquere ad zorobabel filium sala
thiel ducem iuda et ad ihesum filium iosedech sacerdo
tem magnum et ad reliquias populi dicens Quis in uo
bis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua
prima et quid uos videtis hanc nunc Numquid non
ita est quasi non sit in oculis vestris Et nunc confor
tare zorobabel dicit dominus Et confortare ihesu fili
iosedech sacerdos magne et confortare omnis populus
terre dicit dominus exercituum Verbum quod pepigi uo
biscum cum egrederemini de terra egypti Et spiritus
meus erit in medio uestrum Nolite timere quia hec
dicit dominus deus exercituum Adhuc vnum modicum
est et ego mouebo celum et terram mare et aridam
et mouebo omnes gentes et ueniet desidera
tus cunctis gentibus Et implebo domum istam
gloria dicit dominus exercituum Magna erit gloria do
mus istius nouissime plus quam prime dicit
dominus exercituum Et in loco isto dabo pacem dicit
dominus exercituum In xx et iiii noni mensis In anno
secundo darij regis Factum est verbum domini

ad Aggeum prophetam dicens hec dicit dominus exercituum
Interroga sacerdotes legem dicens Si tulerit homo car-
nem sanctificatam in hora uestimenti sui et tetigerit de su-
mitate eius panem aut pulmentum aut vinum aut o-
leum aut omnem cibum Numquid sanctificabitur Respon-
dentes autem sacerdotes dixerunt non Et dixit aggeus
ii Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his
numquid contaminabitur Et responderunt sacerdotes et
dixerunt contaminabitur Et respondit aggeus et dixit
Sic populus iste et sic gens ista ante faciem meam
dicit dominus Et sic omne opus manuum mearum
et omnia que obtulerunt ibi contaminata erunt Et
nunc ponite corda uestra a die hac et supra antequam
poneretur lapis super lapidem in templo domini/ cum
accederetis ad aceruum xx^ti modiorum et fierent x Et in-
traretis ad torcularem ut exprimeretis quinquaginta
lagenas et fiebant xx percussi uos uento urente
et uredine et grandine omnia opera manuum vestra-
rum/ et non fuit in uobis qui reuerteretur ad me
dicit dominus ponite corda uestra ex die ista et usque
in futurum a die xx et iiii noni mensis a die qua
fundamenta iacta sunt ad templum domini ponite
super cor uestrum numquid semen iam in germine est
Et adhuc vinea et ficus et malogranatum et lignum
olive non floruit ex die ista benedicam Et factum
est uerbum domini ad aggeum secundo in xx et
iiii mensis dicens loquere ad zorobabel ducem
iuda dicens Ego mouebo celum pariter et terram
et subuertam solium regnorum et conteram for-

titudinem regum gentium et subvertam quadrigam et
ascensores eius et descendent equi et ascensores eorum
vir in gladio fratris sui in die illa dicit dominus deus
exercituum assumam te zorobabel fili salathiel ser
ve meus dicit dominus et ponam te quasi signaculum
quia te elegi dicit dominus deus exercituum

Prologus in libro zacharie

Anno secundo darii regis medorum aggeum
et zachariam prophetasse lectiones eorum
dem declarant et eo hac de causa aggeus
zacharie in ordine prophetarum prelatus
videtur quod cum duobus mensibus ut predicte lectiones
ostendunt in prophetia precessisse invenitur. Ad restau
rationem certe operis templi populum animasse esdras re-
fert dicens In secundo anno darii prophetaverunt
aggeus et zacharias filius addo prophete super iude
os qui erant in iudea et in ierusalem et super israel. Tunc
surrexerunt zorobabel filius salathiel et ihesus fi
lius iosedech et principes eius. inceperunt edificare do
mum dei que est in ierusalem. Que cum audissent pro
phete hortatione sua adiuverunt eos. Nam et populus
israel ob imitationem priorum delictorum pro sua in co
modicatione idem propheta cupiens revocare verbum le
ctionis comprehensus est. Vidi nocte et ecce vir ascen
debat equum stantem in medio mirteti umbrosi
cuius visionis hec solutio. Vir ascendens equum ru
beum licet angelus intelligatur. tamen quia predicto
colore consideratus est vindictam sanguinis in e
am gentem significat profendam que populum is
rael in captivitate redegerat. Nam et ysayas

per ruborem uestimentorum inter gentes vindictam in
sanguine a deo proficiendam demonstrans hijs uerbis usus
visus est dicens Quis est iste qui venit de Edom tin-
ctis uestibus de Bozra Stantem uero in medio mir-
teti vmbrosi quod dicat leticiam populo affuturam per
mirteti significationem uoluit designare Cuius ligni
Moyses in leuitico dum faceret mencionem ait accipietis
die prima fructus ligni speciosi ut leticiam populi plene
olentis ligni speciosum vmbraculum demonstraret Sed
hanc visionem que liberationem populi et vindictam de
aduersarijs futuram demonstrat ob hoc nocte propheta
se vidisse memorat quia populum israel in prima li-
beratione de terra egypti nocte conscendisse consta-
bat Cuius exempli presens populus quia aliquam partem
in se retinere videbatur liberatio eiusdem ac reditus
captiuitatis de terra caldeorum per noctem prophete
est reuelata **Liber zacharie**

·i· In mense octauo in anno secundo darij factum
est verbum domini ad zachariam filium Bara-
chie filium addo prophetam dicens Iratus est
dominus super patres uestros iracundia magna Et dices ad
eos hec dicit dominus exercituum Conuertimini ad me dicit
dominus exercituum et conuertar ad uos dicit dominus
exercituum Ne sitis sicut patres uestri ad quos clamabant
prophete priores dicentes hec dicit dominus exercituum
conuertimini a vijs uestris malis et cogitationibus uestris
pessimis Et non audierunt neque attenderunt ad me
dicit dominus Patres uestri vbi sunt et prophete Nunquid
in sempiternum viuent Verumtamen uerba mea et legi-
tima mea que mandaui seruis meis prophetis

Numquid non comprehenderunt patres vestros et conversi sunt
et dixerunt sicut cogitavit dominus exercituum facere no-
bis secundum vias nostras et secundum adinventiones nos-
tras sic fecit nobis In die xxiiii undecimi mensis Sabath
in anno secundo Darii factum est verbum domini ad Zachari-
am filium Barachie filii Addo prophetam dicens Vi-
di per noctem et ecce vir ascendens super equum rufum
et ipse stabat inter mirteta que erant in profundo
et post eum equi rufi varii et albi Et dixi Quid sunt
isti domine mi Et dixit ad me angelus domini qui
loquebatur in me Ego ostendam tibi quid sint hii Et re-
spondit vir qui stabat inter mirteta et dixit Isti sunt
quos misit dominus ut perambulent terram Et responderunt
angelo domini qui stabant inter mirteta Et dixerunt
Perambulavimus terram et ecce omnis terra habitatur
et quiescit Et respondit angelus domini et dixit Domine
exercituum usquequo tu non misereberis Iherusalem et urbium
Iuda quibus iratus es Iste iam septuagesimus an-
nus est Et respondit dominus angelo qui loquebatur
in me verba bona verba consolatoria Et dixit ad me
angelus qui loquebatur in me Clama dicens Hec
dicit dominus exercituum Zelatus sum Iherusalem et Syon
zelo magno Et ira magna ego irascor super gentes opulentas quia
ego iratus sum parum ipsi vero adiuverunt in
malum Propterea hec dicit dominus Revertar ad Hi-
erusalem in misericordiis Domus mea edificabitur
in ea dicit dominus exercituum Et perpendiculum extendetur
super Iherusalem Adhuc clama dicens Hec dicit dominus
exercituum Adhuc affluent civitates mee bonis Et con-
solabitur dominus adhuc Syon et eliget adhuc Hie-
rusalem Et levavi oculos et vidi Et ecce quattuor cornua

et dixi anglo qui loquebatur in me domine mi quid
sunt hec et dixit ad me hec sunt cornua que ventilaverunt
iudam et israel et hierusalem et ostendit michi dominus qua
tuor fabros et dixi quid isti veniunt facere qui ait di
cens hec sunt cornua que ventilaverunt iudam per
singulos viros et nemo illorum levavit caput suum
et venerunt isti deterrere ista ut deiciant cornua genti
um que levaverunt cornua super terram iude ut disp[ergerent]

ii. Et levavi oculos meos et viderent eam
vidi et ecce vir et in manu eius funiculus
mensorum et dixi quo tu vadis et dixit
ad me ut metiar iudam et hierusalem et ad loca par
ticularia quanta sit latitudo eius et longitudo
eius et ecce angelus qui loquebatur in me egredie
batur et alius egrediebatur in occursum eius et
dixit ad eum curre et loquere ad puerum istum dicens
absque muro habitabitur hierusalem pre multitudine
hominum et iumentorum in medio eius et ego ero
ei ait dominus murus ignis in circuitu et in gloria e
ro in medio eius. O. O. O. ffugite de terra aquilo
dicit dominus quoniam in quattuor ventis dispersi vos
dicit dominus o syon fuge que habitas apud filias ba
bilonis quia hec dicit dominus exercituum post gloriam
misit me ad gentes que spoliaverunt vos qui enim
tetigit vos tangit pupillam oculi mei quia ec
ce ego levo manum meam super eos et erunt prede hiis
qui serviebant sibi et cognoscetis quia dominus exerci
tuum misit me lauda et letare filia syon quia
ecce ego venio et habitabo in medio tui ait dominus

et applicabuntur gentes multe ad dominum in die il
la et erunt michi in populum Et habitabo in medio
tui et scies quia dominus exercituum misit me ad te Et
possidebit dominus iudam partem suam in terra sancti
ficata et eliget adhuc ierusalem Sileat omnis caro a fa
cie domini quia consurrexit de habitaculo suo sancto

iii

[E]t ostendit michi ihesum sacerdotem magnum
stantem coram angelo domini et sathan
stabat a dextris eius ut adversaretur ei Et
dixit dominus ad sathan increpet in te do
minus sathanam Et increpet dominus in te qui elegit
ierusalem Numquid non iste torris est erutus de igne Et ihesus
indutus erat sordidis vestibus Et stabat ante faciem
angeli Qui respondit et ait ad eos qui stabant coram se di
cens Auferte sordida vestimenta ab eo Et dixit ad eum
Ecce abstuli a te iniquitatem tuam et indui te mutato
riis Et dixit ponite cydarim mundam super caput
eius Et apposuerunt cydarim quandam super caput e
ius et induerunt eum vestibus albis Et angelus domini
stabat Et contestabatur angelus domini ihesum dicens
Hec dicit dominus deus exercituum Si in viis meis ambulave
ris et custodiam meam custodieris Tu quoque iudicabis
domum meam et custodies atria mea Et dabo tibi am
bulantes de hiis qui nunc hic assistunt Audi ihesu sacer
dos magne tu et amici tui qui habitant coram te quia
viri portendentes sunt Ecce enim adducam servum meum
orientem Quia ecce lapis quem dedi coram ihesu super
lapidem unum septem oculi sunt Et ecce ego celabo
sculpturam eius ait dominus exercituum vocabit a
micum suum subter vineam suam et subter ficum suam

iiii Et reuersus est angelus qui loquebatur in me
et suscitauit me quasi uirum qui suscitatur
de somno suo Et dixit ad me Quid tu uides
Et dixi Vidi et ecce candelabrum aureum to-
tum Et lampas eius super caput ipsius Et septem lu-
cerne eius super illud Et vii infusoria lucernis
que erant super caput eius Et due oliue super illud vna
a dextris lampadis alia a sinistris eius Et respondi et a-
io ad angelum qui loquebatur in me dicens Quid
sunt hec domine mi Et respondit angelus qui loque-
batur in me et dixit ad me Numquid nescis quid
sunt Et dixi non domine mi Et respondit et ait ad me di-
cens hoc est verbum domini ad zorobabel non in
exercitu neque in robore sed in spiritu meo dicit dominus ex-
ercituum Quis tu mons magne coram zorobabel in
planum Et educet lapidem primarium et exequabit
gratiam gratie eius Et factum est verbum domini ad me dicens
Manus zorobabel fundauerunt domum istam et ma-
nus eius perficient eam Et scietis quia dominus exercituum
misit me ad uos Quis enim despexit dies paruos
Et letabuntur et uidebunt lapidem stagneum in manu
zorobabel septem sunt isti oculi qui discurrunt
in vniuersam terram Respondi et dixi ad eum Quid sunt
due oliue iste ad dexteram candelabri et ad sinistram
eius Et respondi secundo et dixi ad eum Quid sunt due
spice oliuarum que sunt iuxta duo rostra aurea in qui-
bus sunt suffusoria ex auro Et ait ad me dicens Numquid
nescis que sunt hec Et dixi non domine mi Et dixit
Isti sunt duo filii olei splendoris qui assistunt dominatori
v Et conuersus sum et leuaui toti vniuerse terre
oculos meos et uidi Et ecce uolumen uolans

Et dixit ad me quid tu vides Et dixi Ecce ego video vo-
lumen volans longitudo eius xx cubitorum latitu-
do eius x cubitorum Et dixit ad me hec est maledicto
que egreditur super faciem vniuerse terre Quia omnis
fur sicut scriptum est diiudicabitur Et omnis iurans
similiter iudicabitur Et ducam illud dicit dominus ex-
ercituum et veniet ad domum furis et ad domum iurantis
in nomine meo mendaciter et commorabitur in medio
domus eius Et consumet eam et ligna eius et lapides
eius Et egressus est angelus qui loquebatur in me Et
dixit ad me Leva oculos tuos et vide quid est hoc quod
egreditur Et dixi quidnam est Et ait hec est amfora egre-
diens Et dixit hec est oculus eorum in vniuersa terra Et
ecce thalentum plumbi portabatur Et ecce mulier vna
sedens in medio amfore Et ait hec est impietas Et pro-
iecit eam in medio amfore Et misit massam plumbeam
in os eius Et levavi oculos meos et vidi Et ecce due
mulieres egredientes et spiritus in alis earum Et habebant
alas quasi alas milui et levaverunt amforam inter
terram et celum Et dixi ad angelum qui loquebatur
in me quo iste deferunt amforam Et dixit ad me ut
edificetur ei domus in terra Sennaar Et stabiliatur
et ponatur ibi super basim suam

Et conversus sum et levavi oculos meos et VI.
vidi Et ecce quattuor quadrige egredien-
tes de medio duorum montium et montes e-
rei In quadriga prima equi ruffi Et in quadriga
secunda equi nigri Et in quadriga tertia equi albi Et
in quadriga quarta equi varij fortes Et vidi et dixi
ad angelum qui loquebatur in me Quid sunt hec do-

ini Et respondit dominus et dixit ad me Isti sunt quattuor
uenti celi qui egrediuntur ut stent coram dominatore
omnis terre In quo erant equi nigri egrediebantur in terram
aquilonis Et albi egressi sunt post eos Et varii egres-
si sunt ad terram austri Qui autem erant robustis-
simi exierunt et querebant ire et discurrere per omnem
terram Et dixit Ite et perambulate terram Et per-
ambulauerunt terram Et uocauit me et locutus
est ad me dicens Ecce qui egrediuntur in terram
aquilonis requiescere fecerunt spiritum meum in terra aqui-
lonis Et factum est verbum domini ad me dicens Sume
a transmigratione abeldai et a thobia et abidaia
Et uenies tu in die illa et intrabis domum iosie
filii zophonie et sumes argentum et aurum et faci-
es coronas et pones in capite ihesu filii iosedech
sacerdotis magni Et loquens ad eum dicens hec
dicit dominus exercituum dicens Ecce vir oriens nomen
eius et subter eum orietur et edificabitur tem-
plum domino Et ipse portabit gloriam et sedebit
et dominabitur super solio suo Et erit sacerdos super solio
suo Et consilium pacis erit inter illos duos Et coro-
ne erunt helem et thobie et ydaye et hen filio zophonie
memoriale in templo domini Et qui procul sunt veni-
ent et edificabunt in templo domini Et scietis quia
dominus exercituum misit me ad uos Erit autem hoc
si auditu audieritis uocem domini dei uestri

vii Et factum est anno quarto Darii regis fa-
ctum est verbum domini ad zachariam in iiii
die mensis noni qui est casleu Et mise-
runt ad domum domini Sarasar et Rogomelech

et viri qui erant cum eo ad deprecandam faciem domini
ut dicerent sacerdotibus domus domini exercituum et pro
phetis loquentes numquid flendum est michi in m
ense quinto et sanctificare me debeo sicut feci iam mult
is annis Et factum est verbum domini exercituum ad me di
cens loquere ad omnem populum terre et sacerdotes t
re dicens cum ieiunaretis et plangeretis in quinto et
in septimo mense per hos septuaginta annos Num
quid ieiunium ieiunastis michi Et cum comedistis et bi
bistis numquid non vobismet ipsis comedistis et vobis
met ipsis bibistis Numquid non hec sunt verba que
locutus est dominus in manu prophetarum priorum
cum adhuc ierusalem habitaretur et opulenta esset
et ipsa urbs in circuitu eius et ad austrum et in cam
pestribus habitaretur Et factum est verbum domini
ad zachariam dicens hec dicit exercituum deus Iudi
cium verum iudicate et misericordiam et miserationes facite
unusquisque cum fratre suo et viduam et pupillum et ad
venam et pauperem nolite calumniari et malum
vir fratri suo non cogitet in corde Et noluerunt atten
dere et averterunt scapulam recedentes et aures su
as aggravaverunt ne audirent et cor suum posue
runt ut adamantem ne audirent legem et verba que
misit dominus exercituum in spiritu sancto suo per manum
prophetarum priorum Et facta est indignatio ma
gna a domino exercituum Et factum est sicut locutus
est et non audierunt sic clamabunt et non exau
diam dicit dominus exercituum Et dispersi eos per omnia
regna que nescierunt et terra desolata est ab eis eo
quod esset transiens et revertens et posuerunt terram
desiderabilem in desertum

viii

Et factum est verbum domini exercituum ad me

Dicens hec dicit dominus exercituum zelatus sum Syon ze-
lo magno Et indignatione magna zelatus sum eam
hec dicit dominus exercituum Reversus sum ad Syon Et
habitabo in medio iherusalem Et vocabitur civitas iheru-
salem veritatis Et mons domini exercituum mons sanctifica-
tus hec dicit dominus exercituum Adhuc habitabunt senes et
anus in platheis iherusalem Et viri viri baculus in ma-
nu eius pre multitudine dierum Et plathee civitatis
complebuntur infantibus et puellis ludentibus
in platheis eius hec dicit dominus exercituum Si difficile
videbitur in oculis reliquiarum populi huius in diebus
illis Numquid in oculis meis difficile erit dicit dominus
exercituum Ecce ego saluabo populum meum de terra orien-
tis et de terra occasus solis et adducam eos Et habi-
tabunt in medio iherusalem Et erunt michi in populum Et ego
ero eis in deum in veritate et in iusticia hec dicit dominus
exercituum Confortentur manus vestre qui auditis in
diebus hiis sermones istos per os prophetarum
in die qua fundata est domus domini exercituum ut tem-
plum edificaretur Siquidem ante dies illos merces
hominum non erat nec merces iumentorum erat ne-
que introeunti neque exeunti erat pax pre tribulacione
Et dimisi omnes homines unumquemque contra proximum
suum Nunc autem non iuxta dies priores ego faci-
am reliquiis populi huius dicit dominus exercituum sed
semen pacis erit Vinea dabit fructum suum et terra
dabit germen suum Et celi dabunt rorem suum Et pos-
sidere faciam reliquias populi huius universa hec Et e-
rit sicut eratis maledictio in gentibus domus
Iuda et domus Israel sic saluabo vos et eritis bene-
dictio nolite timere Confortentur manus vestre
hec dicit dominus exercituum Sicut cogitavi ut affli-

gem vos cum ad iracundiam provocassent me patres
vestri dicit dominus et non sum misertus Sic conversus co-
gitavi in diebus istis ut benefaciam ierusalem et domui
iuda nolite timere Hec sunt verba que facietis Loqui-
mini veritatem unusquisque cum proximo suo veritatem
et iudicium pacis iudicate in portis vestris et unusquisque
quod malum contra proximum suum ne cogitetis in cordibus
vestris et iuramentum mendax ne diligatis omnia enim
hec sunt que odi dicit dominus Et factum est verbum domini
exercituum ad me dicens Ieiunium quarti et ieiunium
quinti et ieiunium septimi et ieiunium decimi erit do-
mui iuda in gaudium et letitiam et in solemnitates
preclaras veritatem tantum et pacem diligite Hec dicit
dominus exercituum usque veniant populi et habitent in civi-
tatibus plurimis et vadant habitatores unus ad al-
terum dicens eamus et deprecemur faciem domini et que-
ramus dominum exercituum vadam et ego et venient
populi multi et gentes robuste ad querendum dominum
exercituum in ierusalem et ad deprecandum faciem domini Hec
dicit dominus exercituum In diebus illis in quibus ap-
prehendent x homines ex omnibus linguis gentium
et apprehendent fimbriam viri iudei dicentes Ibi-
mus vobiscum audivimus enim quoniam vobiscum est

Onus verbi domini in terra adrach et damas-
ci requiei eius quia domini oculus est ho-
minis et omnium tribuum israel Emath quoque termi-
nis eius et tyrus et sydon assumpserunt sibi quippe
sapientiam valde Et edificavit tyrus munitionem
suam et coacervavit argentum quasi humum et aurum
ut lutum platearum ecce dominus possidebit eam et

d' lxxxvij ieronimus sup hac litteram hic loco
morem multi multa dixerunt et inter se disso-
nantia cogimur igitur ad hebreos recurrere
et scientie veritatem de fonte magis quam de
rivulis querere ieiunium quarti mensis
qui apud latinos vocatur iulius die
xvij eiusdem mensis illud arbitramur
quod moyses de monte synai tabu-
las legis abiecit atque confregit et iuxta
ieremiam muri primum rupti sunt civitatis
in v vero mense qui apud nos vocatur augu-
stus cum per exploratores terre sancte
seditio esset orta de populo et iussi sunt
in montem non ascendere sed per xl annos
longa terra circuitu circuire dispe-
rgi ut exceptis duobus caleph
et iosue omnes de solitudine ca-
derent in hoc mense et a nabu-
et multa post secula a tyto et ve-
spesiano templum ierusalem incensum
atque destructum capta urbe bethel
ad quam multa milia confugerant
iudeorum in vij vero qui apud nos ap-
pellatur octobris occisus est godo-
lias et iude ibus atque ierusalem
reliquie dissipate sunt mense
x qui apud nos ianuarius dicitur
eo quod ianua anni sit atque principium
ezechiel de captivitate populus audivit
et ceteri populus captivorum v me-
se templum esse subversum quod plu-
rimisme de eo sepulta cognitum
hoc igitur omnia quod dicit platti
et ieiuniorum quibus actenus consuetudo
luctum sciatis quod cogitavi ut benefaciam
faciam israel et domui iuda in vob
in letitia et gaudium et solemnitates
esse vertendos ita dumtaxat si
veritatem diligatis. Et pacem
iuxta anagogen quod hec ieiunia quod
sponsus auferetur a nobis et ino-
micum eius hec penitus cum ingres-
sum fuit ad nos dominus et cogitavit
ut bene faciat omnibus nobis omnis
tristicia vertetur in gaudium et fa-
mes pristina ferimus domini penitus do
ctrine eius et celestis panis sati-
tate compensabitur

percutiet in mari fortitudinem eius et hec igni deuorabitur
Videbit ascalon et timebit Et gaza dolebit nimis et
Accaron quoniam confusa est spes eius Et peribit rex de
gaza et ascalon non habitabitur Et sedebit separator
in azoto Et disperdam superbiam philistiorum et auferam
sanguinem de ore eius Et abhominaciones de medio den
tium eius Et relinquetur ipse deo nostro Et erit quasi dux
in iuda Et accaron quasi hybuseus Et circumdabo domum
meam ex hys que militant michi euntes et reuerten
tes et non transibit ultra super eas exactor quia nunc
uidi in oculis meis Exulta satis filia Syon jubila
filia hyerusalem Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus sedens
super asinum et pullum filium subiugalis alias Ecce rex
tuus venit tibi iustus et saluator ipse pauper et ascen
dens super asinum et super pullum filium asine Et disperdam
quadrigam ex effraym Et equum de hyerusalem Et dissipa
bitur arcus belli Et loquebitur pacem gentibus Et po
testas eius a mari usque ad mare et a flumine usque ad fi
nes orbis terre Tu quoque in sanguine testamenti tui emisi
sti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua Conuerti
mini usque ad munitionem uincti Syon hodie quoque annuncians
duplicia reddam tibi Quoniam extendam michi iudam qua
si arcum impleui terram effraym Et suscitabo filios tu
os Syon super filios tuos grecia Et ponam te quasi gla
dium fortium Et dominus deus super eos uidebitur Et exibit
ut fulgur iaculum eius Et dominus deus in tuba canet Et
uadet in turbine austri dominus exercituum proteget eos
Et deuorabunt et subicient lapidibus funde Et biben
tes inebriabuntur quasi vino et replebuntur ut fiale
et quasi cornua altaris Et saluabit eos dominus deus
eorum in die illa ut gregem populi sui Quia lapides sancti

·X·

elevabuntur super terram eius. Quid enim bonum eius est et quid
pulchrum est nisi frumentum electorum et vinum germinans
virgines. Petite a domino pluviam in tempore
serotino et dominus faciet nives et pluviam
imbris et dabit eis singulis herbam in a-
gro. Quia simulacra locuta sunt inutile et divini
viderunt mendacium et sompniatores frustra locuti sunt
mendacium et vane consolabantur. Ideo abducti sunt
quasi grex affligentur quia non est eis pastor. Super
pastores iratus est furor meus et super hircos visitabo
quia visitavit dominus exercituum gregem suum domum
iuda et posuit eos quasi equum glorie sue in bello. Et
ex ipso angulus et ex ipso paxillus et ex ipso arcus pre-
lii et ex ipso egredietur omnis exactor simul. Et erunt
quasi fortes conculcantes lutum viarum in prelio et bel-
labunt quia dominus cum eis et confundentur ascenso-
res equorum. Et confortabo domum iuda et domum ioseph
salvabo et convertam eos quia miserebor eorum et
erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim
dominus deus eorum exaudiam eos. Et erunt quasi
fortes effraym et letabitur cor eorum quasi a vino
et filii eorum videbunt et letabuntur et exultabit cor
eorum in domino. Sibilabo eis et congregabo eos quia
a redemi eos et multiplicabo eos sicut antea fue-
rant multiplicati. Et seminabo eos in populis et de lon-
ge recordabuntur mei et vivent cum filiis suis et rever-
tentur. Et reducam eos de terra egypti et de assy-
riis congregabo eos et ad terram galaad et liba-
ni adducam eos et non invenietur eis locus. Et trans-
ibit in maris freto et percutiet in mari fluctus
et confundentur omnia profunda fluminis. Et hu-
miliabitur superbia assur et sceptrum egypti recedet

Confortabo eos in domino et in nomine eius ambu
labunt dicit dominus
XI Aperi libane portas tuas et comedat ignis
cedros tuas ulula abies quia cecidit
cedrus quoniam magnifici (vastati) uastati sunt
ululate quercus basan quoniam succisus
est saltus munitus vox ululatus pastorum quia ua
stata est magnificentia eorum vox rugitus leonum quo
niam uastata est superbia iordanis hec dicit dominus deus
meus pasce pecora occisionis que qui possederant
occidebant et non dolebant et uendebant ea dicen
tes Benedictus dominus, diuites facti sumus et pa
stores eorum non parcebant eis et ego non parcam ultra
super habitantes terram dicit dominus ecce ego tradam
homines vnumquemque in manu proximi sui et in ma
num regis sui et concident terram, et non eruam de ma
nu eorum et pascam pecus occisionis propter hoc o pau
peres gregis et assumpsi mihi duas uirgas vnam vo
caui decorem et alteram uocaui funiculum et paui gre
gem et succidi tres pastores in mense vno et contra
cta est anima mea in eis siquidem anima eorum ua
riauit in me, et dixi non pascam uos quod mo
ritur moriatur et quod succiditur succidatur et re
liqui deuorent vnusquisque carnem proximi sui et tuli
uirgam meam que uocabatur decus ut abscondi
eam ut irritum facerem fedus meum quod percussi cum
omnibus populis et in irritum deductum est in die illa et
cognouerunt sic pauperes gregis qui custodiunt mihi
quia uerbum domini est et dixi ad eos si bonum est in
oculis uestris afferte mercedem meam et si non quiesci
te et appenderunt mercedem meam triginta argen
teos et dixit dominus ad me proice eos illos ad
statuarium decorum precium quo appreciatus sum ab eis

Zacharie

Et tuli triginta argenteos et proieci illos in domo domini
ad statuarium. Et precidi virgam meam secundam que
appellabatur funiculus ut dissoluerem germanitatem inter
iudam et israel. Et dixit dominus ad me. Adhuc sume
tibi uasa pastoris stulti, quia ecce ego suscitabo tibi
pastorem in terra, quia derelicta non uisitabit, dispersa non
queret et contritum non saluabit. Et illud quod stat non
enutriet et carnes pinguium comedet, et vngulas eo
rum dissoluet. O pastor et ydolum derelinquens gregem
et gladium super brachium eius et super oculum dextrum
eius. Brachium eius ariditate siccabitur, et oculus eius
dexter tenebrescens obscurabitur

Onus verbi domini super israel dicit dominus · XII ·
et extendens celum et fundans terram et fingens
spiritum hominis in eo. Ecce ego ponam iherusalem
super liminare crapule omnibus populis in circu
itu. Sed et iuda erit in obsidione. Et erit in die illa po
nam iherusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui
leuabant eam concisione lacerabuntur. Et colligentur
aduersus eam omnia regna terre. In die illa dicit dominus per
cutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in a
mentiam. Et super iudam aperiam oculos meos. Et super
omnem equum populorum percutiam cecitate. Et dicent duces
iuda in corde suo. Confortentur mihi habitatores iherusalem in
domino exercituum deo eorum. In die illo ponam duces iuda
sicut caminum ignis in lignis. Et sicut facem ignis in
feno, et deuorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes
populos in circuitu. Et habitabitur iherusalem rursum loco su
o. Et saluabit dominus tabernacula iuda sicut in prin

cipio ut non magnifice glorietur domus david et gloria ha
tantiu hyrlm contra iudam In die illa proteget dominus ha
bitatores hyrlm Et erit qui offenderit ex eis in die illa
quasi david Et domus david quasi dei sicut angelus
domini in conspectu eius Et erit in die illa queram co
terere omnes gentes que veniunt contra hyrlm Et effun
dam super domum david et super habitatores hyrlm spiritum spi
ritum gratie et precum Et aspicient ad me quem con
fixerunt Et plangent super eum planctu quasi super uni
genitum Et dolebunt super eum ut doleri solet in mor
te unigeniti In die illa magnus erit planctus in hyrlm
sicut planctus adadremmon in campo mageddon Et
plangent terre familie et familie seorsum familie
domus david seorsum et mulieres eorum seorsum fami
lie domus naathan seorsum et mulieres eorum seorsum
familie domus levi seorsum et mulieres eorum seorsum fa
milie semei seorsum et mulieres eorum seorsum Omnes fa
milie et reliquie familie et familie seorsum et mulieres
In die illa erit fons patens eorum seorsum
xiii domus david et habitantibus hyrlm in abluti
one peccatoris et menstruate Et erit in die illa
dicit dominus exercituum disperdam nomina ydolorum de terra
et non memorabuntur ultra Et pseudo prophetas et
spiritum immundum auferam de terra Et erit cum prophe
taverit quispiam ultra dicent ei pater eius et mater
eius qui genuerunt eum Non vives quia menda
cium locutus es in nomine domini Et configent eum pater eius
et mater eius genitores eius cum prophetaverit Et erit
in die illa confundentur prophete unusquisque ex visione
sua cum prophetaverit nec operientur pallio saccino ut
mentiantur Sed dicet non sum propheta homo agricola

ego sum quoniam adam exemplum meum ab adolescen-
tia mea Et dicetur ei quid sunt plage iste in medio ma-
nuum tuarum Et dicetur his plagatus sum in domo eo-
rum qui diligebant me Framea suscitare super pasto-
rem meum super uirum coherentem mihi dicit dominus
exercituum percute pastorem et dispergentur oues Et con-
uertam manum meam ad paruulos Et erit in omni
terra dicit dominus partes due dispergentur et deficient
et tercia pars relinquetur in ea Et ducam terciam par-
tem per ignem et uram eos sicut uritur argentum Et pro-
babo eos sicut probatur aurum Ipse inuocabit nomen
meum et ego exaudiam eum Dicam populus meus es Et
ipse dicet dominus deus meus ~~Ecce dies ueniet~~

xiiii

Ecce dies ueniet domini et diuidentur spoli-
a tua in medio tui Et congregabo omnes gen-
tes ad Iherusalem in prelium Et capietur ciuitas
et uastabuntur domus et mulieres uiolabuntur
Et egredietur media pars ciuitatis in captiuitatem
et reliquum populi non auferetur ex urbe Et egredietur do-
minus et preliabitur contra gentes illas sicut preliatus
est in die certaminis Et stabunt pedes eius in die super mon-
tem oliuarum qui est contra Iherusalem ad orientem Et scinde-
tur mons oliuarum ex media parte sui ad orientem
et ad occidentem prerupta grandi ualle et separabitur
medium montis eius ad aquilonem et medium eius
ad meridiem Et fugietis ad uallem montium quoniam
coniungetur uallis montium usque ad proximum Et fugi-
etis sicut fugistis a facie terre motus in diebus O-
zie regis iuda Et ueniet dominus deus meus omnes-
que sancti cum eo Et erit die illa non erit lux sed frigus

et gelu Et erit dies vna que nota est domino non dies neque
nox Et in tempore uesperi erit lux Et erit in die illa Exibunt
aque viue de hyrlm medium earum ad mare orienta
le et medium earum ad mare nouissimum In estate et in hy
xv. eme erunt Et erit dominus rex super omnem terram In die
illa erit dominus vnus et erit nomen eius vnum Et reuertetur
omnis terra usque ad desertum de colle Remon ad austrum
hyrlm Et exaltabitur et habitabit in loco suo a
porta Beniamyn usque ad locum porte prioris Et usque
ad portam angulorum Et a turre ananehel usque ad
torcularia regis et habitabunt in ea Et anathema non
erit amplius Sed sedebit hyrlm secura Et erit pla
ga qua percutiet dominus omnes gentes que pugna
uerunt aduersus hyrlm Tabescet caro vniuscuiusque
stantis super pedes suos Et oculi eius contabescent in fo
raminibus suis Et lingua eorum contabescet in ore
suo In die illa erit tumultus domini magnus in eis Et
apprehendet vir manum proximi sui Sed et Judas pu
gnabit aduersum hyrlm Et congregabuntur diuicie omnium
gentium in circuitu aurum et argentum et vestes multe sa
tis Et sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et
omnium iumentorum que fuerint in castris illis sicut ru
ina hec Et omnes qui reliqui fuerint de vniuersis
gentibus que uenerunt aduersus hyrlm ascendent ab
anno in annum ut adorent regem dominum exercituum
et celebrent festiuitatem tabernaculorum Et erit qui
non ascenderit de familiis terre ad hyrlm ut ado
rent regem dominum exercituum non erit super eos ymber
Quod si familia egypti non ascendit et non venit nec su
per eos erit sed erit in ruina qua percutiet dominus
omnes gentes que non ascenderit ad celebrandam

festiuitatem thabernaculorum Hoc erit peccatum Egy
pti Et hoc peccatum omnium gentium que non ascende
rint ad celebrandam festiuitatem thabernaculorum In
die illa erit quod super frenum equi est sanctum domino Et
erunt lebetes in domo domini quasi fiale coram altari
Et erit omnis lebes in Jerusalem et in juda sanctificatus
domino exercituum Et uenientes omnes immolantes sument
et ex eis et coquent in eis et non erit mercator ultra
in domo domini exercituum in die illa Deo gracias

Prologus in libro malachie

Deus per moysen populo israel (precepit) sacerdotes tha
bernaculi sui omni carnali uicio liberos ho
stias sine omni uicio uaccas sibi offerre qui
bus legem suam ad regendum populum ob hoc
dederat ut per sacrificiorum oblationem inter
nuncii dei et hominum facti populum preceptis celestibus face
rent obedire Unde sacerdotes angelos (dei) esse in hoc loco scriptu
ra testatur Sed quia tanti muneris graciam contempnentes
supradictus populus ac sacerdotes sacrificia uicio deturpata i
psis criminibus atque impietatibus maculati deo offerre ce
perunt ideo per malachiam prophetam deus populum suum
israel increpans ait dilexi uos dicit dominus Et dixistis in
quo dilexisti nos Nonne frater erat Esau jacob dicit dominus
Et dilexi iacob Esau autem odio habui Esau itaque frater
iacob non iniqua aut spontanea uoluntate odio habitum
deo uel sine merito gratia iacob dilectum manifestum est Cum
secundum presencienciam suam Esau quidem effusionem san
guinis concupisceret jacob autem sui agnitione obseruandam
legem desiderare cognosceret Cuius rei gratia supradicto usus
exemplo est dominus dicens dilexi jacob Esau autem odio habui
Cuiuis ex operibus memoratorum quorum liber genese
os meminit in quo unusquisque eorum futurus esset proposi
to manifeste constaret ut scriptum est Creuerunt pueri Et

erat esau homo agrestis sciens uenari iacob autem homo sim-
plex manens in thabernaculo Nam reliqua que lecti-
(prelatorum)
one comprehensa sunt preuaricationes populi israel in obseruandis sa-
crificiis dei increpationes quod in eum quod deos alienos coluerit signi-

Malachias legitime interpretatur angelus domini
id est nuncius quicquid enim loquebatur quasi a domino
essent ita credebantur Et inde ita eius nomen
lxx transtulerunt dicentes Assumptio verbi domini super
israel in manu angeli eius Prophetauit autem nouissi-
me in Babilone quando et aggeus Malachias propheta

1 Onus verbi domini ad israel in manu mala-
chie prophete Dilexi uos dicit dominus et dixistis in quo di-
lexisti nos Nonne frater erat esau iacob dicit
dominus Et dilexi iacob esau autem odio habui
Et posui montes eius in solitudinem et hereditatem
eius in dracones deserti Quod si dixerit ydumea destructi sumus
sed reuertentes edificabimus que destructa sunt hec dicit
dominus exercituum isti edificabunt et ego destruam Et uo-
cabuntur termini impietatis Et populus cui iratus est dominus
usque in eternum Et oculi uestri uidebunt et uos dicetis mag-
nificetur dominus super terminum israel Filius honorat patrem
et seruus dominum suum timebit Si ergo pater ego sum ubi est
honor meus Et si dominus ego sum ubi est timor meus dicit
dominus exercituum ad uos o sacerdotes qui despicitis nomen
meum Et dixistis in quo despeximus nomen tuum Offertis
super altare meum panem pollutum Et dicitis in quo pol-
luimus te In eo quod dicitis mensa domini polluta despecta
est Si offeratis cecum ad immolandum nonne malum est Et si of-
feratis claudum et languidum nonne malum est Offer igitur
duci tuo si placuerit ei aut si susceperit faciem tuam dicit dominus
exercituum Et nunc deprecamini uultum domini ut misereatur
uestri de manu enim uestra factum est hoc Si quo modo suscipiat faci-
es uestras dicit dominus exercituum Quis est in uobis qui clau-
dat hostia et incendit altare meum gratuito Non est

michi uoluntas in uobis dicit dominus exercituum et munus
non suscipiam de manu uestra ab ortu enim solis usque ad
occasum magnum est nomen meum in gentibus et in
omni loco sanctificatur et offertur nomini meo oblacio
munda quia magnum est nomen meum in gentibus
dicit dominus exercituum et uos polluistis illud in eo quod dici-
tis mensa domini contaminata est et quod superponitur
contemptibile est cum igne qui illud deuorat et dixistis
ecce de labore et exsufflastis illud dicit dominus exercituum
et intulistis de rapinis claudum et languidum et intu-
listis munus numquid suscipiam illud de manu uestra
dicit dominus maledictus dolosus qui habet in grege
suo masculum dicit dominus et uotum faciens immolat debi-
le domino quia rex magnus sum ego dicit dominus ex-
ercituum et nomen meum honorabile et terribile in gentibus ii

Et nunc ad uos mandatum hoc o sacerdotes si nolu-
eritis audire et si nolueritis ponere super cor ut
detis gloriam nomini meo ait dominus exercituum
mittam in uos egestatem et maledicam benedictioni-
bus uestris et maledicam illis quoniam non posuistis
super cor ecce ego proiciam uobis brachium et disp-
gam super uultum uestrum stercus solemnitatum uestrarum et as-
sumet uos secum et scietis quia misi ad uos manda-
tum istud ut esset pactum meum cum leui dicit dominus
exercituum pactum meum fuit cum eo uite et pacis et de-
di ei timorem et timuit me et a facie nominis mei pa-
uebat lex ueritatis fuit in ore eius et iniquitas non
est inuenta in labiis eius in pace et equitate ambu-
lauit mecum et multos auertit ab iniquitate labia
enim sacerdotis custodiunt scientiam et legem requirent
de ore eius quia angelus domini exercituum est Nos

i. q. i. [illegible] benedictionibus uestris [illegible] benedictio- nibus [illegible] quicquid a uobis benedicitur maledicta [illegible] dicitis [illegible] uel corde [illegible] benedicuntur ab eis adulat[illegible] peccatoribus [illegible] sunt

autem recessistis de via et scandalizastis plurimos in
lege irritum fecistis pactum levi dicit dominus exercituum
propter quod et ego dedi vos contemptibiles et humi
les omnibus populis sicut non servastis vias meas et ac
cepistis faciem in lege Nunquid non pater unus omnium ve
strum nunquid non deus unus creavit vos quare ergo
despiciat unusquisque pactum patrum nostrorum Transgressus — fratrem violans
est iudas et abhominatio facta est in israel et in iherusalem
quia contaminavit iudas sanctificationem domini quam
dilexit et habuit filias dei alieni Disperdat dominus
virum qui fecit hoc magistrum et discipulum de thabernacu
lis iacob offerentem sacrificium munus domino exercitu
um Et hoc rursum fecistis Operiebatis lacrimis altare do
mini fletu et gemitu ita ut non respiciam ultra ad
sacrificium nec accipiam placabile quid de manu ve
stra Et dixistis quamobcausam Quia dominus testifi
catus est inter te et uxorem pubertatis tue quam tu
despexisti Et hec particeps tua et uxor federis tui non
ne unus fecit et residuum spiritus eius est Et quid unus
quisque querit nisi semen dei custodite ergo spiritum ve
strum et uxorem adolescentie vestre nolite despicere
Cum odio habueris dimitte dicit dominus deus israel
Operiet autem iniquitas vestimentum eius dicit dominus
exercituum Custodite spiritum rectum et nolite despicere
Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris Et di
xistis In quo eum fecimus laborare In eo cum dicitis
Omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini
Et tales ei placent aut certe ubi est deus iudicii
iii Ecce ego mitto angelum meum et preparabit viam
ante faciem meam Et statim veniet ad tem
plum sanctum suum Dominator quem vos que
ritis et angelus testamenti quem vos vultis Ecce

venit dicit dominus exercituum et quis poterit cogitare diem
adventus eius et quis stabit ad videndum eum ipse enim
quasi ignis conflans et quasi herba fullonum et se-
debit conflans et emundans argentum et purgabit fi-
lios levi et colabit eos quasi aurum et quasi argen-
tum et erunt domino offerentes sacrificia in iustitia
et placebit domino sacrificium iuda et hierusalem sicut
dies seculi et sicut anni antiqui et accedam ad vos
in iudicio et ero testis velox maleficis et adulteris
et periuris et qui calumniantur mercedem mercena-
rii et humiliant ~~vigines~~ viduas et pupillos et opprimunt per-
egrinum nec timuerunt me dicit dominus exercituum ego e-
nim dominus et non mutor et vos filii iacob non
estis consumpti a diebus enim patrum vestrorum recessi-
stis a legitimis meis et non custodistis revertimini
ad me et ego revertar ad vos dicit dominus exercituum
et dixistis in quo revertemur si affliget homo deum
quia vos configitis me et dixistis in quo confi-
gimus te in decimis et in primitiis et in penuria
vos maledicti estis et me vos fraudatis et confi-
gitis gens tota inferte omnem decimam in horreum me-
um ut sit cibus in domo mea et probate me sup-
er hoc dicit dominus si non aperuero vobis catharac-
tas celi et effudero vobis benedictionem usque ad habun-
dantiam et increpabo pro vobis devorantem et non
corrumpet fructum terre vestre nec erit sterilis vinea
in agro dicit dominus exercituum et beatos vos dicent
omnes gentes eritis enim vos terra desiderabilis dicit
dominus exercituum invaluerunt super me verba vestra

[illegible]

[illegible]

[illegible]

dicit dominus Et dixistis Quid locuti sumus contra te
dixistis vanus est qui servit deo Et quod emolumentum
est quia custodivimus precepta eius Et quia ambulavimus
tristes coram domino exercituum Ergo nunc beatos dicimus
arrogantes Siquidem edificati sunt facientes impieta
tem Et temptaverunt deum et salui facti sunt Tunc locu
ti sunt timentes deum unusquisque cum proximo suo
Et attendit dominus et audivit et scriptus est liber mo
nimenti coram eo timentibus deum Et cogitantibus
nomen eius Et erunt michi ait dominus deus exercituum in
die qua ego facio in peculium Et parcam eis sicut par
cit vir filio suo servienti sibi Et convertimini et videbitis quid sit inter iustum et impium et inter servi
iiii Ecce enim dies veniet entem deo et non servientem ei
succensa quasi caminus Et erunt omnes sup
bi et facientes impietatem stipula Et inflam
mabit eos dies veniens dicit dominus exercituum que non
derelinquet eis radicem et germen Et orietur vobis
timentibus nomen meum sol iusticie et sanitas in pen
nis eius Et egrediemini et salietis sicut vituli de arme
to Et calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta
pedum vestrorum In die qua ego facio dicit dominus ex
ercituum Mementote legis moysi servi mei quam ma
ndavi ei in oreb ad omnem israel precepta et iudicia
Ecce ego mittam vobis heliam prophetam antequam
veniat dies domini magnus et horribilis Et convertet
cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres eorum
ne forte veniam et percutiam terram anathemate
Laus tibi christe datur quia finis adesse probatur
Abs te nemo potest nec iota principio
Scribere vel ferre nisi christe tuas nuas apire
Unde tibi promeritis que melos canere non piget
immo decet ac magis nunc que placet Amen

408

IV

Et [t]uli triginta argenteos et proieci illos in do-
mo domini ad statuarium Et precidi uirgam meam se-
cundam que appellabatur funiculus ut dissolue-
rem germina germanitatem inter judam et israel
Et dixit dominus ad me adhuc sume tibi uasa pa-
storis stulti quia ecce ego suscitabo tibi pastorem
in terra qui derelicta non uisitabit dispersa non
queret et contritum non saluabit et illud quod stat